This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

8,8
I W

LELAND·STANFORD·JVNIOR·VNIVERSITY

888,8
1w

LELAND·S

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
TIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
NTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMI IV. PARS II.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.

MDCCXCVII.

30

255466

STANFORD LIBRARY

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ.

ΒΙΒΛΙΑ Ε'.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Τί ἐστι φύσις.
β'. Τίνι διαφέρει ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον.
γ'. Περὶ τῶν ἀρχῶν, τί εἰσιν.
δ'. Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος.
ε'. Εἰ ἓν τὸ πᾶν.
ϛ'. Πόθεν ἔσχον ἔννοιαν θεοῦ ἄνθρωποι.
ζ'. Τίς ὁ θεός.
η'. Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων.
θ'. Περὶ ὕλης.
ι'. Περὶ ἰδέας.
ια'. Περὶ αἰτίων.
ιβ'. Περὶ σωμάτων.
ιγ'. Περὶ ἐλαχίστων.
ιδ'. Περὶ σχημάτων.
ιε'. Περὶ χρωμάτων.
ιϛ'. Περὶ τομῆς σωμάτων.
ιζ'. Περὶ μίξεως καὶ κράσεως.
ιη'. Περὶ κενοῦ.
ιθ'. Περὶ τόπου.
κ'. Περὶ χώρας.
κα'. Περὶ χρόνου.
κβ'. Περὶ οὐσίας χρόνου.
κγ'. Περὶ κινήσεως.
κδ'. Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.
κε'. Περὶ ἀνάγκης.
κϛ'. Περὶ οὐσίας ἀνάγκης.
κζ'. Περὶ εἱμαρμένης.
κη'. Περὶ οὐσίας εἱμαρμένης.
κθ'. Περὶ τύχης.
λ'. Περὶ φύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Περὶ κόσμου.
β'. Περὶ σχήματος κόσμου.
γ'. Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος.
δ'. Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος.
ε'. Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος.
ϛ'. Ἀπὸ ποίων στοιχείων ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ θεός.
ζ'. Περὶ τάξεως κόσμου.
η'. Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκλιθῆναι.
θ'. Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, εἰ ἔστι κενόν.
ι'. Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου, καὶ τίνα ἀριστερά.
ια'. Περὶ τοῦ οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία.
ιβ'. Περὶ διαιρέσεως οὐρανοῦ, εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται.
ιγ'. Τίς ἡ οὐσία τῶν ἀστέρων, καὶ πῶς συνεστήκασι.
ιδ'. Περὶ σχημάτων ἀστέρων.
ιε'. Περὶ τάξεως ἀστέρων.
ιϛ'. Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως.
ιζ'. Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες.
ιη'. Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων διοσκούρων.
ιθ'. Περὶ ἐπισημασίας ἀστέρων, καὶ πῶς γίνεται χειμὼν καὶ θέρος.
κ'. Περὶ οὐσίας ἡλίου.
κα'. Περὶ μεγέθους ἡλίου.
κβ'. Περὶ σχήματος ἡλίου.
κγ'. Περὶ τροπῶν ἡλίου.
κδ'. Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου.

κε'. Περὶ οὐσίας σελήνης.
κϛ'. Περὶ μεγέθους σελήνης.
κζ'. Περὶ σχήματος σελήνης.
κη'. Περὶ φωτισμῶν σελήνης.
κθ'. Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.
λ'. Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται.
λα'. Περὶ ἀποστημάτων σελήνης, ὃ ἀφίσταται τοῦ ἡλίου.
λβ'. Περὶ ἐνιαυτοῦ, πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Περὶ γαλαξίου κύκλου.
β'. Περὶ κομητῶν, καὶ διαττόντων, καὶ δοκίδων.
γ'. Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, καὶ τυφώνων.
δ'. Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλαζῶν.
ε'. Περὶ ἴριδος.
ϛ'. Περὶ ῥάβδων.
ζ'. Περὶ ἀνέμων.
η'. Περὶ χειμῶνος καὶ θέρους.
θ'. Περὶ γῆς, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς, καὶ πόση.
ι'. Περὶ σχήματος γῆς.
ια'. Περὶ θέσεως γῆς.
ιβ'. Περὶ ἐγκλίσεως γῆς.
ιγ'. Περὶ κινήσεως γῆς.
ιδ'. Περὶ διαιρέσεως γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσι ζῶναι.
ιε'. Περὶ σεισμῶν γῆς.
ιϛ'. Περὶ θαλάσσης, πῶς συνέστη, καὶ πῶς ἐστι πικρά.
ιζ'. Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται καὶ πλημμύραι.
ιη'. Περὶ ἅλω.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α'. Περὶ Νείλου ἀναβάσεως.
β'. Περὶ ψυχῆς.
γ'. Εἰ σῶμα ἡ ψυχή, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς.
δ'. Περὶ μερῶν ψυχῆς.
ε'. Τί τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν, καὶ ἐν τίνι ἐστίν.
ϛ'. Περὶ κινήσεως ψυχῆς.
ζ'. Περὶ ἀφθαρσίας ψυχῆς.
η'. Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν.
θ'. Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι.
ι'. Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις.
ια'. Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις καὶ ἡ ἔννοια, καὶ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος.
ιβ'. Τίνι διαφέρει φαντασία, φανταστικόν, φάντασμα.
ιγ'. Περὶ ὁράσεως πῶς ὁρῶμεν.
ιδ'. Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.
ιε'. Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος.
ιϛ'. Περὶ ἀκοῆς.
ιζ'. Περὶ ὀσφρήσεως.
ιη'. Περὶ γεύσεως.

ιθ′. Περὶ φωνῆς.
κ′. Εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, ϗ πῶς ἠχὼ γίνεται.
κα′. Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ, ϗ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.
κβ′. Περὶ ἀναπνοῆς.
κγ′. Περὶ παθῶν σωματικῶν, καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ ψυχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

α′. Περὶ μαντικῆς.
β′. Πῶς ὄνειροι γίνονται.
γ′. Τίς ἡ οὐσία τοῦ σπέρματος.
δ′. Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα.
ε′. Εἰ καὶ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα.
ϛ′. Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται.
ζ′. Πῶς ἄῤῥενα γίνεται καὶ θήλεα.
η′. Πῶς τέρατα γίνεται.
θ′. Διὰ τί ἡ γύνη πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει.
ι′. Πῶς δίδυμα ϗ τρίδυμα γίνεται.
ια′. Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις, ϗ τῶν προγόνων.
ιβ′. Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι ϗ οὐ τοῖς γονεῦσι.
ιγ′. Πῶς στεῖραι γίνονται γυναῖκες, ϗ ἄγονοι ἄνδρες.
ιδ′. Διὰ τί αἱ ἡμίονοι στεῖραι.
ιε′. Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον.
ιϛ′. Πόθεν τρέφεται τὰ ἔμβρυα.
ιζ′. Τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί.
ιη′. Διὰ τί τὰ ἑπταμηνιαῖα γόνιμα.
ιθ′. Περὶ ζώων γενέσεως· πῶς ἐγένοντο ζῶα, ϗ εἰ φθαρτά.
κ′. Πόσα γένη ζώων, ϗ εἰ πάντα αἰσθητὰ ϗ λογικά.
κα′. Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦται τὰ ζῶα ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα.
κβ′. Ἐκ ποίων συνίσταται στοιχείων ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων.
κγ′. Πῶς ὕπνος γίνεται, ἢ θάνατος, τῆς ψυχῆς, ἢ σώματος.
κδ′. Πότε ϗ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς τελειότητος.
κε′. Ὁποτέρου ἐστὶν ὕπνος ἢ θάνατος, ψυχῆς, ἢ σώματος.
κϛ′. Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, ϗ εἰ ζῶα.
κζ′. Περὶ τροφῆς ϗ αὐξήσεως.
κη′. Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις καὶ ἡδοναί.
κθ′. Πῶς γίνεται ὁ πυρετὸς, ϗ εἰ ἐπιγέννημά ἐστι.
λ′. Περὶ ὑγείας, ϗ νόσου, ϗ γήρως.

D # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM.

LIBER PRIMUS.

ΜΕΛΛΟΝΤΕΣ τὸν φυσικὸν παραδώσειν λόγον, ἀναγκαῖον ἡγούμεθα εὐθὺς ἐν ἀρχαῖς διελέσθαι τὴν τῆς φιλοσοφίας πραγματείαν· ἵν' εἰδῶμεν τί ἐστι, καὶ πόσον μέρος αὐτῆς ἡ φυσικὴ διέξοδος. Οἱ μὲν οὖν
E Στωϊκοὶ ἔφασαν, τὴν μὲν σοφίαν εἶναι θείων τε καὶ αν-

D. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Compendium est majoris operis, sive Plutarchei, sive alterius: certe compendium, neque illud a Plutarcho factum.

CUM instituerimus Naturalem Philosophiæ partem explicare, ipsam rem hoc flagitare censuimus, ut principio statim Philosophiæ totam tractationem in suas divideremus partes; ut liquere possit, quid sit, et quota ejus pars sit Physica, seu Naturæ rerum enarratio. Stoici pronunciarunt, Sapientiam esse rerum divinarum humanarum-

θρωπίνων ἐπιστήμην· τὴν δὲ φιλοσοφίαν, ἄσκησιν τέχνης ἐπιτηδείου· ἐπιτήδειον δὲ εἶναι μίαν καὶ ἀνωτάτω, τὴν ἀρετήν· ἀρετὰς δὲ τὰς γενικωτάτας τρεῖς, φυσικὴν, ἠθικὴν, λογικήν· δι᾽ ἣν αἰτίαν καὶ τριμερής ἐστιν ἡ φιλοσοφία, ἧς τὸ μὲν, φυσικὸν, τὸ δὲ, ἠθικὸν, τὸ δὲ, λογικόν· καὶ φυσικὸν μὲν, ὅταν περὶ κόσμου ζητῶμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ· ἠθικὸν δὲ, τὸ κατησχολημένον περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον· λογικὸν δὲ, τὸ περὶ τὸν λόγον, ὃ καὶ διαλεκτικὸν καλοῦσιν. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος, καὶ σχεδὸν πάντες οἱ Περιπατητικοὶ διεῖλον τὴν φιλοσοφίαν οὕτως· ἀναγκαῖον τὸν τέλειον ἄνδρα καὶ θεωρητικὸν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ πρακτικὸν τῶν δεόντων· τοῦτο δὲ ἔξεστι καὶ ἐκ τούτων συνιδεῖν· οἷον, ζητεῖται εἰ ζῶον ἢ μὴ ζῶον ὁ ἥλιος εἴπερ ὁρᾶται· ὁ τοῦτο δὲ ζητῶν, θεωρητικός ἐστιν, οὐδὲ γὰρ τι πλέον θεωρεῖται ἢ τὸ ὂν ζητεῖται· ὁμοίως, εἰ ἄπειρος ὁ κόσμος

F. 5. εἴπερ] Amiot. Mez. ὅπερ. Forte rectius.

que scientiam: Philosophiam, quod est Sapientiæ studium, exercitationem esse artis ad Sapientiam accommodatæ: talem autem esse artem unicam ac supremam, Virtutem. Virtutes, quæ suo complexu latissime pateant, tres esse: naturalem, moralem, et disserendi: itaque etiam Philosophiam habere tres partes, Naturalem, Moralem et Disserendi. Naturalem esse cum de mundo, et iis quæ in mundo sunt, disputamus: Moralem, quæ occupatur vitæ humanæ rationibus: Logicam (sic enim Græci rationem disserendi appellant) quæ in oratione versatur, eademque ab ipsis Dialectica dicitur. Aristoteles et Theophrastus, omnesque fere Peripatetici, hac ratione Philosophiam distribuerunt. Virum perfectum, inquiunt, necesse est esse et contemplatorem eorum quæ sunt, et actorem eorum quæ decent. Patet hoc exemplis propositis. Quæritur *Sol animal sit, necne, siquidem videtur:* hoc qui quærit, in contemplatione versatur: nihil enim aliud considerat, quam

875 ἐστὶ, καὶ εἰ ἔξω τι τοῦ κόσμου ἐστί· ταῦτα γὰρ πάντα θεωρητικά· ζητεῖται πάλιν, πῶς βιοτεύειν, καὶ πῶς προΐστασθαι τέκνων προσήκει, καὶ πῶς ἄρχειν, καὶ πῶς νομοθετεῖν, ταῦτα γὰρ πάντα ἕνεκα τοῦ πρᾶξαι ζητεῖται· καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος πρακτικὸς ἀνήρ.

α΄.

Τί ἐστι φύσις.

Ἐπεὶ δὲ πρόκειται ἡμῖν τὰ φυσικὰ θεωρῆσαι, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι δηλῶσαι τί ποτέ ἐστιν ἡ φύσις· ἄτοπον γὰρ πειρᾶσθαι μὲν φυσιολογεῖν, ἀγνοεῖν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὴν τῆς φύσεως δύναμιν. Ἔστιν οὖν, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, φύσις,
B ἀρχὴ κινήσεως καὶ ἠρεμίας, ἐν ᾧ πρώτως ἐστὶ καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· πάντα γὰρ τὰ ὁρώμενα ὅσα μήτε ἀπὸ τύχης, μήτε ὑπὸ ἀνάγκης, μήτε ἐστὶ θεῖα, μήτε τοιαύ-

A. 2. πάλιν, πῶς] Sic Mez. et Interpretes Bud. Amiot. Xyl. Vulgo, πῶς πάλιν.

quid ſit. Itidem qui diſputat *de infinitate Mundi, aut an extra Univerſum aliquid exſtet.* Iſta omnia ſunt contemplationis. Rurſum quæritur quomodo vita ſit inſtituenda, quomodo liberi regendi, quomodo gerendus magiſtratus, quo pacto leges ponendæ. Omnia hæc agendi cauſſa quæruntur; et qui hæc tractat, vir agendis rebus intentus (ſive actuoſus) dicitur.

I.

Quid ſit Natura.

Quando vero rerum Naturalium conſideratio nobis propoſita eſt, neceſſarium duco explanare quid ſit Natura. Abſurdum enim eſt aggredi diſſertationem de Natura rerum, cum nondum ſit explicatum, quid valeat Natura vocabulum. Eſt itaque Natura, ſi Ariſtotelem audimus, principium motus et quietis in illa re, in qua ineſt primo, et non per accidens. Omnia enim quæ ſub conſpectum veniunt noſtrum, quæ neque fortuito fiunt, neque neceſſario, neque divina ſunt aut divinitus ef-

τὴν αἰτίαν ἔχει, φυσικὰ λέγεται, καὶ φύσιν ἰδίαν ἔχει· οἷον, γῆ, πῦρ, ὕδωρ, ἀὴρ, φυτὰ, ζῶα· ἔτι δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα, ὄμβροι, χάλαζαι, κεραυνοὶ, πρηστῆρες, ἄνεμοι· ταῦτα γὰρ ἀρχὴν ἔχει τινὰ, οὐ γὰρ ἐξ αἰῶνος ἕκαστον τούτων ἐστὶν, ἀλλ' ἀπό τινος ἀρχῆς γίνεται· καὶ ταῦτα μέντοι οἷον ζῶα, φυτὰ, ἀρχὴν γενέσεως ἔχει· ἐν δὲ τούτοις ἡ φύσις ἀρχὴ τὸ πρῶτόν ἐστι, καὶ οὐ μόνον κινήσεως, ἀλλὰ καὶ ἠρεμίας· ὅσα γὰρ ἀρχὴν κινήσεως ἔλαβε, ταῦτα C
δύναται λαβεῖν καὶ τελευτήν. Διὰ τοῦτο οὖν ἡ φύσις ἀρχὴ κινήσεώς ἐστι καὶ ἠρεμίας.

β΄.

Τίνι διαφέρει ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον.

Οἱ μὲν οὖν περὶ Ἀριστοτέλην καὶ Πλάτωνα διαφέρειν ἡγοῦνται ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος ταὐτὸν νομίζει ἀρχὴν καὶ στοιχεῖα. Πλεῖστον δὲ ὅσον διαφέρει ἀλλήλων· τὰ μὲν γὰρ στοιχεῖα, ἐστὶ σύνθετα· τὰς δὲ ἀρχὰς φαμὲν εἶναι οὔτε συνθέτους, οὔτε ἀποτε-

fecta, Naturales res dicuntur, suamque habent propriam Naturam, ut terra, ignis, aqua, aër, stirpes, animalia: præterea, hæc quæ gigni cernimus, imbres, grandines, fulmina, procellæ, venti. Habent enim hæc principium quoddam, cum nihil eorum sit æternum, sed quodam a primordio sit natum. Atque hæc quidem, ut animalia, ut stirpes, initium habent sui ortus: primumque in iis principium est Natura, non motus modo, sed etiam quietis: quæ enim principium motus nacta sunt, eadem finiri etiam possunt. Itaque et motus et quietis principium est Natura.

II.

Discrimen Principii et Elementi.

Aristoteles ac Plato, et qui ab eorum sunt secta, differre a Principio Elementum dicunt. Thales Milesius pro eodem utrumque habet; cum quidem longissime a se invicem diffideant ista: Elementum enim omne compositum est: Principia neque

λέσματα· οἷον, στοιχεῖα μὲν καλοῦμεν, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, D πῦρ· ἀρχὰς δὲ λέγομεν διὰ τοῦτο ὅτι οὐκ ἔχει τι πρότερον ἐξ οὗ γεννᾶται, ἐπεὶ οὐκ ἔσται ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γεγέννηται. Τῆς δὲ γῆς καὶ τοῦ ὕδατός ἐστί τινα πρότερα, ἐξ ὧν γέγονεν· ἡ ὕλη, ἄμορφος οὖσα καὶ ἀειδής· καὶ τὸ εἶδος, ὃ καλοῦμεν ἐντελέχειαν· καὶ ἡ στέρησις. Ἁμαρτάνει οὖν ὁ Θαλῆς, στοιχεῖον καὶ ἀρχὴν λέγων τὸ ὕδωρ.

γʹ.

Περὶ τῶν ἀρχῶν, τί εἰσιν.

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο τὸ ὕδωρ. Δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἀπ' E αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις προσηγορεύθη· ἐγένοντο γὰρ πλεῖσται διαδοχαὶ φιλοσοφίας· φιλοσοφήσας δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ἦλθεν εἰς Μίλητον πρεσβύτερος· ὃς ἐξ ὕδατός φησι πάντα εἶναι, καὶ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. Στοχάζεται δὲ

D. 7. λέγων τὸ ὕδωρ] Mez. Bud. λέγων τὸ αὐτό. Forte rectius: quippe ὕδωρ e proximo capite huc tractum videtur. Idem placuisse Xylandro, colligas ex ejus versione, quam retinui.

composita sunt neque effecta. Verbi gratia, Elementa vocamus terram, aquam, aërem, ignem. Principia ideo dicuntur, quod nihil est iis prius ex quo nascantur; non enim Principii nomen ei debetur, quod natum est alicunde: sed huic potius, ex quo id est natum. Terra autem et aqua ortu prior est materia ex qua exstiterunt, forma carens ipsa, et specie: tum ipsa forma quam vocamus entelechiam: tertium privatio. Falsa itaque est Thaletis sententia.

III.

Quæ sint Principia.

THALES principium rerum esse dixit aquam. Videtur autem princeps Philosophiæ hic fuisse, et ab eo secta Ionica nomen duxit. Plurimæ enim fuerunt successiones philosophorum. Hic cum in Ægypto Philosophiæ operam dedisset, Miletum rediit ætate jam grandior. Quod autem ex aqua omnia orta sint, inque eam omnia suo interitu

ἐκ τούτου πρῶτον, ὅτι πάντων τῶν ζώων ἡ γονὴ ἀρχή ἐστιν, ὑγρὰ οὖσα, οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν· δεύτερον, ὅτι πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεται καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ ξηραίνεται· τρίτον, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τῶν ἄστρων ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται, καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος· F
διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γένεσιν ὑποτίθεται, περὶ τοῦ ὕδατος,

Ὠκεανός, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται.

Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιος, φησί, τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι, διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεται· λέγει οὖν, διὰ τί ἄπειρόν ἐστιν; ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ ἡ

F. 9. διὰ τί—ὑφισταμένη] Ita omnes libri Plutarchei. At rectius sine interrogatione Euseb. P. E. XIV, 14, διότι τὸ ἄπειρόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ καὶ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. Stob. Ecl. Phys. p. 26, ὅτι ἀπείρατόν ἐστιν, ἵνα μηδὲν ἐλλίπῃ γένεσις ἡ ὑφισταμένη: et, ut nuper Cl. Heeren. edidit— ἐλλείπῃ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. Videntur antiquitus duæ meliores lectiones in unam confusæ fuisse, διότι τὸ ἄπειρόν ἐστι, ἵνα μὴ ἐλλείπῃ ἡ γ. ἡ ὑφ. altera, διότι τὸ ἄπειρόν ἐστι, ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ τῇ γενέσει τῇ ὑφισταμένῃ.

resolvantur; id ex eo primum conjecit, quod semen, omnium animalium principium, humidum est; inde fit probabile, omnia ex humore nasci tanquam principio. Deinde, quia omnes stirpes humido aluntur, idque suæ fœcunditatis caussam habent, eoque destituta exarescunt. Præterea quoniam ipse Solis stellarumque ignis aquæ exhalationibus aluntur, ipseque adeo mundus. Itaque etiam Homerus aquæ omnium rerum primordium tribuit, hoc versu,

Oceanus cunctis præbet primordia rebus.

Anaximander, Milesius et ipse, principium rerum infinito tribuit, ex quo omnia fiant, et in quod omnia dissolvantur: ideoque etiam nasci infinitos mundos, et interitu suo ad id redigi ex quo erant orti tradit: additque infinitum propterea esse, ne aliquando

876 γένεσις ἢ ὑφισταμένη. Ἁμαρτάνει δὲ οὗτος, μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ ἐστιν, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἄλλα τινὰ σώματα· ἁμαρτάνει οὖν, τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. Τὸ γὰρ ἄπειρον, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνέργεια, ἂν μὴ τὸ ποιοῦν ὑποκέηται.

Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος, ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀέρα ἀπεφήνατο· ἐκ γὰρ τούτου τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι, οἷον ἡ ψυχὴ, φησὶν, ἡ ἡμετέρα, ἀὴρ οὖσα, συγκρατεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅλον τὸν κόσμον
B πνεῦμα καὶ ἀὴρ περιέχει· λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. Ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, ἐξ ἁπλοῦ καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῶα. Ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, ὑποστῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ ὑποτι-

A. 5. ἐνέργεια] ἐνεργεῖν Euseb. Xyl. Mez. probatur et Corsino. At proximum ὑποκέηται præferam Eusebiano ὑπόθηται.

ortus rerum, qui nunc eſt, deficiat. Peccat autem in eo, quod non exprimit quid ſit infinitum, aërne, an aqua, an terra, aut alia quædam corpora. In hoc etiam, quod materia exponenda effectricem cauſſam abolet: infinitum enim aliud nihil eſt, quam materia: quæ niſi efficiens cauſſa accedat, rem creare nullam poteſt.

Horum civis Anaximenes principium rerum pronunciavit eſſe aërem, ex quo omnia naſcantur, ſuoque in eum redeant interitu. *Ita*, inquit, *anima noſtra aër eſt, quæ nos temperat: totumque mundum ſpiritus et aër continent.* Eſt vero eadem ſignificatio nominum aëris et ſpiritus. Peccat autem hic quoque, ex ſimplici et unius formæ aëre ac ſpiritu putans conſtare animalia. Neque enim poteſt ſola materia, ut principium omnium rerum, ſubſiſtere, ex eaque naſci omnia, ſed et effectrix cauſſa ponenda

θῆναι. Οἷον, οὐκ ἄργυρος ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα γενέσθαι, ἂν μὴ καὶ τὸ ποιοῦν ᾖ, τουτέστιν ὁ ἀργυροκόπος· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ ξύλου καὶ τῆς ἄλλης ὕλης.

Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ὁμοιομερείας ἀπεφήνατο· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἀπορώτατον εἶναι, πῶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δύναταί τι γίνεσθαι, ἢ φθείρεσθαι εἰς τὸ μὴ ὄν· τροφὴν γοῦν προσφερόμεθα ἁπλῆν καὶ μονοειδῆ, οἷον τὸν Δημήτρειον ἄρτον, τὸ ὕδωρ πίνοντες· καὶ ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς τρέφεται θρὶξ, φλὲψ, ἀρτηρία, νεῦρα, ὀστᾶ, καὶ τὰ λοιπὰ μόρια. Τούτων οὖν γινομένων ὁμολογητέον ἐστὶν ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφερομένῃ πάντα ἐστὶ τὰ ὄντα, καὶ ἐκ τῶν ὄντων πάντα αὔξεται, καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐστὶ τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικὰ, καὶ νεύρων καὶ ὀστέων καὶ ἄλλων τῶν ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. Οὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἴσθησιν ἀνάγειν, ὅτι ἄρτος καὶ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐστὶ λόγῳ θεωρητὰ μόρια. Ἀπὸ τοῦ οὖν ὅμοια τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ

C ... D

est. Veluti, argentum non sufficit ad poculi ortum, nisi etiam faber accedat argentarius, qui id conficiat: idem de ære, ligno, et alia quavis intellige materia.

Anaxagoras Clazomenius similares partes principia rerum statuit: nulla enim ei ratione explicari posse videbatur, qui ex eo quod non esset fieri aliquid, aut quod esset, in nihilum redigi posset. Sane cibum sumimus simplicem atque uniformem, ut cum pane vescimur, et aquam bibimus: illo tamen alimento nutritur crinis, vena, arteria, nervi, ossa, omnes denique partes. Quæ cum fiant, fatendum est in alimento istas omnes naturas inesse, singulisque singula augeri, inesseque in eo particulas sanguini gignendo aptas, itemque suas nervis et ossibus aptas: quæ quidem particulæ mente cernantur. Non enim ad sensum omnia sunt referenda, ut panis et aqua isthæc conficiant: sed in his ipsis insunt particulæ mente intelligendæ; quas si-

τροφῇ τοῖς γινομένοις, ὁμοιομερείας αὐτὰς ἐκάλεσε, καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀπεφήνατο· καὶ τὰς μὲν ὁμοιομερείας, ὕλην, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον, τὸν Νοῦν τὸν τὰ πάντα διαταξάμενον. Ἄρχεται δὲ οὕτως, "Ὁμοῦ πάντα χρή-"ματα ἦν, Νοῦς δὲ αὐτὰ δῆρε καὶ διεκόσμησε·" χρήματα λέγων τὰ πράγματα. Ἀποδεκτέος οὖν ἐστιν, ὅτι τῇ ὕλῃ τὸν τεχνίτην προσέζευξεν.

Ἀρχέλαος Ἀπολλοδώρου Ἀθηναῖος ἀέρα ἄπειρον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα καὶ μάνωσιν· τούτων δὲ τὸ μὲν, εἶναι πῦρ, τὸ δὲ, ὕδωρ.

E Οὗτοι μὲν οὖν ἐφεξῆς ἀλλήλοις ταῖς διαδοχαῖς γενόμενοι, τὴν λεχθεῖσαν Ἰωνικὴν συμπληροῦσι φιλοσοφίαν ἀπὸ Θάλητος.

Πάλιν δὲ ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς Πυθαγόρας Μνησάρχου

D. 6. δῆρε] Corrigendum, διῆρει: vulgatum enim hoc ſenſu non eſt Græcum. Ionice Anaxagoras ſcripſiſſe videtur Ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦεν. Νόος δὲ αὐτὰ διῄρει καὶ διεκόσμεε. Ita Valckenar. Diatrib. Eurip. p. 40.

D. 6. χρήματα λέγων τὰ πράγματα] Omittunt Interpretes Bud. Xyl. Amiot. et præſtabat omittere quam cum Corſino vertere, *ea quæ facta ſunt Res appellans.* Auctor non rei ſententiam, ſed Græci nominis conſuetudinem notare voluit.

milares partes alimento inſitas ut inde naſcentibus ſint primordium, Homœomerias (quaſi ſimilarium ſemina partium) appellavit ille, et rerum principia eſſe dixit; ita quidem, ut materiæ locum obtineant. Efficientem enim quoque cauſſam, et quæ diſponeret univerſa, prodidit Mentem. Opus ſuum ſic orſus eſt, *Confuſa in unum erant omnia: Mens ea diviſit et in ordinem compoſuit.* Hic approbandus eſt qui materiæ artificem adjunxerit.

Archelaus, Apollodori filius, Athenienſis aërem et infinitum, eique raritatem et denſationem additas, quorum hoc terra, illud ignis ſit, principia ponit.

Hi ſe deinceps ſubſecuti a Thalete Ionicam propagaverunt philoſophiæ ſectam.

Ab alio rurſum initio, Pythagoras Mneſarchi filius Samius, is qui princeps Phi-

Σάμιος, ὁ πρῶτος φιλοσοφίαν τούτῳ τῷ ῥήματι προσαγορεύσας, ἀρχὰς τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἐν τούτοις, ἃς καὶ ἁρμονίας καλεῖ· τὰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετα, στοιχεῖα, καλούμενα δὲ γεωμετρικά. Πάλιν δὲ τὴν μονάδα καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ἐν ταῖς ἀρχαῖς· σπεύδει δὲ αὐτῷ τῶν ἀρχῶν ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ποιητικὸν F
αἴτιον καὶ εἰδικὸν, ὅπερ ἐστὶ νοῦς ὁ θεὸς, ἡ δὲ ἐπὶ τὸ παθητικόν τε καὶ ὑλικὸν, ὅπερ ἐστὶν ὁ ὁρατὸς κόσμος· εἶναι δὲ τὴν φύσιν τοῦ ἀριθμοῦ δεκάδα· μέχρι γὰρ τῶν δέκα πάντες Ἕλληνες, πάντες βάρβαροι ἀριθμοῦσιν, ἐφ᾽ ἃ ἐλθόντες, πάλιν ἀναποδοῦσιν ἐπὶ τὴν μονάδα· καὶ τῶν δέκα πάλιν, φησὶν, ἡ δύναμίς ἐστιν ἐν τοῖς τέσσαρσι καὶ τῇ τετράδι· τὸ δὲ αἴτιον, εἴ τις ἀπὸ τῆς μονάδος ἀναποδῶν, κατὰ πρόσθεσιν τιθείη τοὺς ἀριθμοὺς, ἄχρι τῶν τεσσάρων προελθὼν ἐκπληρώσει τὸν δέκα ἀριθμὸν, ἐὰν δὲ ὑπερβάλληται τῶν τῆς τετράδος, καὶ τῶν δέκα ὑπερεκπεσεῖται· οἷον, 877

F. 8. ἀναποδῶν] Mallim abesset, ut sententiae repugnans. Formam quidem non mutem quod ex conjectura fecit editor Lips. unde, ut Plutarcheum scilicet, supra in Stobaeum recepit ἀναποδίζουσι Cl. Heeren.

losophiam hoc nomine appellavit, rerum principia censuit esse numeros, eorumque inter se sive proportiones sive concinnitates, et ex utrisque composita elementa, quae geometrica dicuntur. Rursus unitatem, et indefinitum binarium, in principiis ponit. Tendunt autem principia ejus, alterum ad effectricem caussam ac formantem, quae est Deus, mens videlicet: alterum ad perpessionibus subjectam et materialem, quae est mundus adspectabilis. Porro docebat, naturam numeri esse denarium, nam ad decem usque numerando progrediuntur omnes et Graeci et barbari, atque hinc rursus pedem ad unitatem referunt. Rursum denarii numeri vis et natura in quaternione inest: nam ab unitate usque ad quatuor inclusum colligendo numerorum summam conficies decem unitatum: unum quippe, duo, tria,

εἴ τις θείη ἕν· καὶ δύο προσθείη, καὶ τρία, καὶ τούτοις τέσσαρα, τὸν τῶν δέκα πληρώσει ἀριθμόν· ὥστε ὁ ἀριθμὸς κατὰ μὲν μονάδα ἐν τοῖς δέκα, κατὰ δὲ δύναμιν ἐν τοῖς τέσσαρσι. Διὸ καὶ ἐφθέγγοντο οἱ Πυθαγόρειοι, ὡς μεγίστου ὅρκου ὄντος τῆς τετράδος,

Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν
Παγὰν ἀενάου φύσεως ῥίζωμά τ' ἔχουσαν.

Καὶ ἡ ἡμετέρα ψυχή, φησίν, ἐκ τετράδος σύγκειται· εἶναι γὰρ νοῦν, ἐπιστήμην, δόξαν, αἴσθησιν, ἐξ ὧν πᾶσα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, καὶ αὐτοὶ λογικοί ἐσμεν. Νοῦς μὲν οὖν ἡ μο-
B νάς ἐστιν· ὁ γὰρ νοῦς κατὰ μονάδα θεωρεῖται, οἷον, πολλῶν ὄντων ἀνθρώπων, οἱ μὲν ἐπὶ μέρους εἰσὶν ἀναίσθητοι, ἀπερίληπτοι καὶ ἄπειροι, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἄνθρωπον ἕνα μόνον νοοῦμεν, ᾧ οὐδεὶς ἔτυχεν ὅμοιος· καὶ ἵππον ἕνα μόνον νοοῦμεν, οἱ δὲ ἐπὶ μέρους, εἰσὶν ἄπειροι. Τὰ γὰρ εἴδη

A. 8. ῥίζωμά τ'] Ita scribendum duxi, pro vulgato ῥίζαμα τ'.
B. 2. ἀναίσθητοι] Xyl. malit αἰσθητοί. Vulgatum recte tuetur Corsin.

et quatuor, omnia conjuncta summam decem conficiunt: si quatuor terminis amplius sumas, etiam summa denarium excedet. Ergo numeri natura unitatum ratione in denario, facultatis ratione in quaternario invenitur. Itaque sanctissimum jusjurandum Pythagorei quaternario sunt complexi, quam tetractyn vocant:

Per tibi nostræ animæ præbentem tetrada juro
Naturæ fontemque et firmamenta perennis:

Quin et animam nostram Pythagorici aiunt quaternione constare: esse enim hæc quatuor, Mentem, Scientiam, Opinionem, Sensum: unde omnes artes ac scientiæ profectæ sunt, ipsique ratione præditi propterea sumus. Mens enim est unitas: quod Mens quæ percipit, unitatis in morem percipit. Exempli caussa, multi sunt homines: horum unusquisque pro se percipitur sensu, numerus eodem definiri a nobis nequit. Unicam vero Mens hominis notionem concipit, quæ in singulis repræsentatur: idem de equo, et aliis intelligimus, quorum individua (ut Logici appellant)

ταῦτα πάντα καὶ γένη κατὰ μονάδας εἰσί· διὸ καὶ ἐπὶ
ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τοῦτον ὅρον ἀποδιδόντες, λέγουσι, Ζῶον
λογικὸν, ἢ Ζῶον χρεμετιστικὸν, ῥητέον. Διὰ τοῦτο οὖν νοῦς
ἡ μονὰς, ᾧ ταῦτα νοοῦμεν, καὶ ἡ δυὰς δὲ ἡ ἀόριστος ἡ
ἐπιστήμη εἰκότως· πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις καὶ πᾶσα πίστις
ἐπιστήμης, πρὸς δὲ καὶ πᾶς συλλογισμὸς ἔκ τινων ὁμολο- C
γουμένων τὸ ἀμφισβητούμενον συνάγει, καὶ ῥᾳδίως ἀποδείκ-
νυται ἕτερον, ὧν ἡ ἐπιστήμη κατάληψίς ἐστι, διὸ εἴη ἂν
δυάς· ἡ δὲ δόξα τριὰς, ἐκ καταλήψεώς ἐστιν εὐλόγως,
ὅτι πολλῶν ἐστιν ἡ δόξα· ἡ δὲ τριὰς, πλῆθος, ὡς, τρισ-
μάκαρες Δαναοί· διὰ τοῦτο οὐκ ἐγκρίνει τὴν τριάδα.

Ἡράκλειτος καὶ Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος, ἀρχὴν

B. 8. ῥητέον] Forte ponendum post Διὰ τοῦτο οὖν.
C. 4. ἐκ καταλήψεως] Ut nunc est, locum non habet. Xyl. vertit ac si legisset ἐκ καταλήψεως εὐλόγου: quod rei non satisfacit.
C. 6. οὐκ ἐγκρίνει] Mez. οὐκ ἐκκρίνει: Corsin. οὖν ἐγκρίνει: hoc malim. Deinceps multa excidisse, res ipsa loquitur, et Xyl. notavit positis asteriscis: pars quidem perditorum in finem capitis rejecta est, ἡ δὲ τούτων αἵρεσις —δυσαρεστήσας: quod et editor Lips. vidit, qui eadem illinc huc transtulit.

sunt innumera. Formæ enim sive species, itemque genera omnia, rationem habent unitatis: itaque singula eorum definientes, dicunt *animal ratione præditum, animal hinniens.* Hæc caussa est, cur Mens, quæ formas rerum percipit, unitatis afficiatur nomine. Sed et hoc consentaneum est rationi, quod binarius, infinitatis socius, Scientiæ accommodatur. Omnis enim demonstratio, omnis ratiocinatio quæ Scientiæ fidem parat, adeoque omnis in universum ratiocinatio, ex quibusdam in confesso positis, id de quo disceptabatur concludit, aliudque e præmissis colligit: quorum apprehensio cum sit scientiæ, eam binario æquum est comparari. Opinio autem ternarius est, perceptio scilicet probabilis, quæ multarum sane est rerum: nam multitudinem ternarius notat, ut

O ter felices Danaos.

Itaque Pythagoras ternarium recipit. * *

Heraclitus, et Hippasus Metapontinus, ignem omnium esse rerum principium

τῶν ὅλων τὸ πῦρ· ἐκ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾶν λέγουσι· τούτου δὲ κατασβεννυμένου, κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παχυμερέστατον αὐτοῦ εἰς αὐτὸ συστελλόμενον γῆν γίνεσθαι, ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ πυ-
D ρὸς φύσει ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ, ἀέρα γίνεσθαι· πάλιν δὲ τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ σώματα ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐν τῇ ἐκπυρώσει· ἀρχὴν οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ πάντα, τέλος δὲ, ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ἀναλύεσθαι τὰ πάντα.

Ἐπίκουρος Νεοκλέους Ἀθηναῖος κατὰ Δημόκριτον φιλοσοφήσας, ἔφη τὰς ἀρχὰς τῶν ὄντων, σώματα λόγῳ θεωρητὰ, ἀμέτοχα κενοῦ, ἀγέννητα, ἀΐδια, ἄφθαρτα, οὔτε θραυσθῆναι δυνάμενα, οὔτε διαπλασμὸν ἐκ τῶν μερῶν λαβεῖν οὔτε ἀλλοιωθῆναι, εἶναι δὲ αὐτὰ λόγῳ θεωρητά,
E ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι ἐν τῷ κενῷ καὶ διὰ τοῦ κενοῦ· εἶναι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κενὸν ἄπειρον, καὶ τὰ σώματα ἄπειρα·

perhibuerunt: omnia enim dicunt ex igne nasci et in ignem resolvi, et ignis exstinctione Universum hoc creatum esse. Primum enim crassissimas ejus partes in sese coëundo, terram constituisse: deinde vi ignis laxatam terram, aquam edidisse: hanc exhalando aëri ortum præbuisse. Porro mundum et omnia corpora igni consumtum iri in conflagratione Universi. Ita ignem principium esse ex quo exsistant omnia, et finem in quem omnia recidant.

Epicurus Neoclis filius Atheniensis, Democriti in Philosophia Naturali sectator, omnium rerum principia statuit corpora mente percepta, expertia vacui, sempiterna, interitus secura, et quæ confringi non possint, neque deformationem partium admittant, neque alterationem, et sola mente cernantur, moveantur in vacuo et per inane: esse autem ipsum inane infinitum, et corpora infinita. Tria autem hæc accidere corporibus, figuram, magnitudinem, pon-

συμβεβηκέναι δὲ τοῖς σώμασι τρία ταῦτα, σχῆμα, μέγεθος, βάρος. Δημόκριτος μὲν γὰρ ἔλεγε δύο, μέγεθός τε καὶ σχῆμα· ὁ δ' Ἐπίκουρος τούτοις καὶ τρίτον τὸ βάρος ἐπέθηκεν· ἀνάγκη γάρ, φησὶ, κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τοῦ βάρους πληγῇ· ἐπεὶ οὐ κινηθήσεται. Εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτὰ, οὐκ ἄπειρα· μὴ γὰρ εἶναι μήτε ἀγκιστροειδῆ, μήτε τριαινοειδῆ, μήτε κρικοειδῆ, ταῦτα F
γὰρ τὰ σχήματα, εὔθραυστά ἐστιν· αἱ δὲ ἄτομοι, ἀπαθεῖς, ἄθραυστοι, ἴδια δὲ ἔχειν σχήματα λόγῳ θεωρητά. Καὶ εἴρηται ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλ' ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα καὶ ἀμέτοχος κενοῦ· ὥστε ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυστον λέγει καὶ ἀπαθῆ, ἀμέτοχον κενοῦ. Ὅτι δὲ ἔστιν ἄτομος, σαφές· καὶ γὰρ ἔστι στοιχεῖα ἀεὶ ὄντα, καὶ ζῶα κενὰ, καὶ ἡ μονάς.

Ἐμπεδοκλῆς Μέτωνος Ἀκραγαντῖνος τέτταρα μὲν 878
λέγει στοιχεῖα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν· δύο δὲ ἀρχικὰς

F. 7. ζῶα κενὰ] Hoc, ut in reliquis acquiescamus, probari nequit. Forte nonnulla omissa sunt a compilatore. Vetus labes, antiquior Eusebio, qui eandem habet lectionem. Nec ipse habeo quod reponam: nec ex multis hominum doctorum conjecturis ulla satisfacit: nisi quod minus, quam ceteræ, displicet σώματα ἄκενα.

dus: quorum hoc tertium duobus, quæ Democritus perhibuerat, ab Epicuro est adjectum: quod hic motum corporum fore nullum sentiebat, nisi gravitate perculsa moverentur. Figuras atomorum esse comprehensibiles, non infinitas: neque esse vel uncinatas, vel tridentes, vel armillares, quæ figuræ sint collisioni obnoxiæ: cum atomi sint perpessionis ac contritionis exsortes. Dictam *atomum*, non quod sit minimum, sed quod secari non possit, aut conteri, sitque immunis a perpessionibus et inanis expers. Esse autem atomum, liquere: esse enim elementa semper durantia, et animalia inania, et unitatem.

Empedocles Metonis filius Agrigentinus, quatuor dicit elementa, ignem, aërem, aquam, terram: duo autem

δυνάμεις, φιλίαν τε καὶ νεῖκος· ὧν ἡ μὲν ἐστὶν ἑνωτικὴ, τὸ δὲ, διαιρετικόν· φησὶ δὲ οὕτως,

> Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε·
> Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεὺς,
> Νῆστίς θ' ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

Δία μὲν γὰρ λέγει τὴν ζέσιν καὶ τὸν αἰθέρα· Ἥρην τε φερέσβιον, τὸν ἀέρα· τὴν δὲ γῆν, τὸν Ἀϊδωνέα· Νῆστιν δὲ καὶ κρούνωμα βρότειον, οἱονεὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὕδωρ.

B Σωκράτης Σωφρονίσκου Ἀθηναῖος, καὶ Πλάτων Ἀρίστωνος Ἀθηναῖος· αἱ γὰρ αὐταὶ περὶ παντὸς ἑκατέρου δόξαι· τρεῖς ἀρχὰς, τὸν θεὸν, τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν· ἔστι δὲ ὁ θεὸς ὁ νοῦς, ὕλη δὲ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει καὶ φθορᾷ, ἰδέα δὲ οὐσία ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ θεὸς, νοῦς ἐστι τοῦ κόσμου.

Ἀριστοτέλης δὲ Νικομάχου Σταγειρίτης, ἀρχὰς μὲν

A. 6. ἀργὴς] Hæc, nisi Empedoclis, certe Pseudo Plutarchi est manus. Nam ex hoc Stobæus Ecl. Phys. p. 25. ita retulit: et consentiunt alii veterum, cum Sextus Emp. Adv. Phys. I, 362, tum quos ibi memoravit Fabric. Et vulgatum αἰθὴρ ineptum est hoc loco.

principia, Amicitiam et Discordiam, quorum hoc uniat res, alterum discernat. Sic autem ait,

> *Radices primum rerum tibi quatuor edam.*
> *Juppiter ætbereus, Juno vitalis, ad bos Dis,*
> *Et Nestis lacrymis bumanos quæ rigat alveos.*

Jovis enim nomine ignem intelligit atque ætherem, Junonis vitalis aërem, Plutonis terram, Nestis et humanorum alveorum, semen et aquam.

Socrates Sophronisci filius Atheniensis, et Plato Aristonis filius civis ejus, (ambo enim idem de Universo senserunt) tria statuunt principia, Deum, Materiam, Ideam. Mens est, quod Deum nominant: Materia primum rebus orientibus et intereuntibus subjectum: Idea, natura corporis expers, in conceptis Mentis et imaginationibus Dei: Deus autem Mens est mundi.

Aristoteles Nicomachi filius domo Stagirita, principia

ἐντελέχειαν, ἤτοι εἶδος, ὕλην, στέρησιν· στοιχεῖα δὲ τέτταρα, πέμπτον δέ τι σῶμα αἰθέριον ἀμετάβλητον.

Ζήνων Μνασέου Κιττεύς, ἀρχὰς μὲν τὸν θεόν, καὶ τὴν ὕλην, ὧν ὁ μέν ἐστι τοῦ ποιεῖν αἴτιος, ἡ δὲ τοῦ πάσχειν, C στοιχεῖα δὲ τέτταρα.

Ἡ δὲ τούτων αἵρεσις Ἰταλικὴ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὸν Πυθαγόραν ἐν Ἰταλίᾳ σχολάσαι, μετέστη γὰρ ἀπὸ Σάμου τῆς πατρίδος, τῇ Πολυκράτους τυραννίδι δυσαρεστήσας.

δ'.

Πῶς συνέστηκεν ὁ κόσμος.

Ὁ τοίνυν κόσμος συνέστη περικεκλασμένῳ σχήματι ἐσχηματισμένος τὸν τρόπον τοῦτον. Τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀπρονόητον καὶ τυχαίαν ἐχόντων τὴν κίνησιν, συνεχῶς τε καὶ τάχιστα κινουμένων εἰς τὸ αὐτό, πολλὰ σώματα συνη- D θροίσθη, καὶ διὰ τοῦτο ποικιλίαν ἔχοντα καὶ σχημάτων καὶ μεγεθῶν. Ἀθροιζομένων δ' ἐν ταὐτῷ τούτων, τὰ μὲν ὅσα μείζονα ἦν καὶ βαρύτατα, πάντως ὑπεκάθιζεν· ὅσα

designavit, Formam quam *entelecheiam* dixit, Materiam, Privationem, Elementa quatuor: quintum, corpus quoddam æthereum immutabile.

ZENO Mnaseæ filius patria Citiensis, Deum efficiendi, Materiam perpetiendi principium posuit: tum elementa quatuor.

Horum secta Italica dicitur, a Pythagora, qui e Samo ob Polycratis tyrannidem sibi displicentem in Italiam commigravit, ibique scholam aperuit.

IV.

Quomodo coaluerit mundus.

Mundus undequaque confracta forma concrevit, hoc modo. Cum insectilia corpuscula (sic nunc atomos voco) fortuito moverentur, nulla motum gubernante providentia, continenterque et celerrime agitarentur; multa in unum collecta sunt corpora, ob eamque caussam magna iis fuit et figurarum et quantitatis varietas. Sic illis coactis, quæ majora erant et gravissima, utique subsederunt: quæ mi-

δὲ μικρὰ καὶ περιφερῆ καὶ λεῖα καὶ εὐόλισθα, ταῦτα καὶ ἐξεθλίβετο κατὰ τὴν τῶν σωμάτων σύνοδον, εἴς τε τὸ μετέωρον ἀνεφέρετο. Ὡς δ' οὖν ἐξέλιπε μὲν ἡ πληκτικὴ δύναμις μετεωρίζουσα, οὐκέτι δὲ ἦγεν ἡ πληγὴ πρὸς τὸ μετέωρον, ἐκωλύετο δὲ ταῦτα κάτω φέρεσθαι, ἐπιέζετο πρὸς τοὺς
E τόπους τοὺς δυναμένους δέξασθαι· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πέριξ, καὶ πρὸς τούτοις τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων περιεκλᾶτο, περιπλεκόμενα δὲ ἀλλήλοις κατὰ τὴν περίκλασιν τὸν οὐρανὸν ἐγέννησαν· τῆς δ' αὐτῆς ἐχόμεναι φύσεως αἱ ἄτομοι ποικίλαι οὖσαι, καθὼς εἴρηται, πρὸς τὸ μετέωρον ἐξωθούμεναι, τὴν τῶν ἀστέρων φύσιν ἀπετέλουν· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀναθυμιωμένων σωμάτων ἔπληττε τὸν ἀέρα, καὶ τοῦτον ἐξέθλιβε· πνευματούμενος δὲ οὗτος κατὰ τὴν κίνησιν, καὶ συμπεριλαμβάνων τὰ ἄστρα, συμπεριῆγε ταῦτα, καὶ
F τὴν νῦν περιφορὰν αὐτῶν μετέωρον ἐφύλαττε. Κἄπειτα ἐκ μὲν τῶν ὑποκαθιζόντων ἐγεννήθη ἡ γῆ, ἐκ δὲ τῶν

D. 7. Ὡς δ' οὖν ἐξέλιπε—πρὸς τὸ μετέωρον] Horum alterutrum ſatis erat. Eandem tamen lectionem ſervavit Euſeb. P. E. XV, 32.

E. 7. ἀναθυμιωμένων] Sic et Euſeb. Attamen excidiſſe quid videtur: nec ſatisfacit editoris Lipſ. ἀναθυμιωμένων: ut conjectura ſpecioſum, non item pro ſcriptura recipi debebat.

nora, rotunda, lævia, ac lubrica fuere, eliſa in concurſu corporum, in ſublime ſubvecta ſunt. Poſtquam elanguit vis impellens, atque in ſublime protrudens, reliqua, cum furſum efferri deſiiſſent, neque deorſum ferri quirent, compulſa ſunt ad loca recipiendo apta, nimirum ea quæ ſunt in ambitu; ad hæc multitudo corporum reflexa eſt: cumque inter ſe cohæreſcerent inter reflectendum, cœlum genuerunt. Atomi autem eandem appetentes naturam, ac variæ, ſicut dictum eſt, compulſæ in ſublime aſtra confecerunt. Jam multitudo corporum exhalando ſurſum elatorum aërem percuſſit, eoque eliſo, cum is motu in ventum eſſet redactus, complexus aſtra ſecum circumduxit, et eam ſublimium corporum circumagitationem, quæ adhuc durat, effecit: deinde ex corporibus ſubſidentibus terra ex-

μετεωριζομένων οὐρανὸς, πῦρ, ἀήρ. Πολλῆς δὲ ὕλης ἔτι περιειλημμένης ἐν τῇ γῇ, πυκνουμένης τε ταύτης κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν πνευμάτων πληγὰς, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἀστέρων αὔρας, προσεθλίβετο πᾶς ὁ μικρομερὴς σχηματισμὸς ταύτης, καὶ τὴν ὑγρὰν φύσιν ἐγέννα· ῥευστικῶς δὲ αὕτη διακειμένη κατεφέρετο πρὸς τοὺς κοίλους τόπους καὶ δυναμένους χωρῆσαί τε καὶ στέξαι, ἢ καθ' αὑτὸ τὸ ὕδωρ ὑποστὰν, ἐκοίλανε τοὺς ὑποκειμένους τόπους. Τὰ μὲν οὖν κυριώτατα μέρη τοῦ κόσμου τὸν τρόπον τοῦτον ἐγεννήθη.

ε'.

Εἰ ἓν τὸ πᾶν. 879

Οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι καὶ τὸ σωματικόν.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ, κόσμον μὲν ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἀργὴν ὕλην.

A. 6. ἀργὴν ὕλην] Sic E. M. Pol. Jannot. Mez. proxime ad Ald. Baſ. et Coll. Nov. ἀρχὴν ὕλην. Galen. VII. Stob. Phyſ. p. 52. ὕλην. Euſeb. Venet. Voſſ. ἀργὴν εἶναι τὴν ὕλην. Deterius reliquis Steph. ἀρχὴν εἶναι.

ſtitit, ex ſubvectis in altum, effecta ſunt cœlum, ignis, aër. Cum autem multum materiæ etiamnum in terra eſſet comprehenſum, et ictibus ventorum condenſaretur, auriſque ab aſtris venientibus, omnis terræ figura exiguis conſtans partibus compreſſa fuit, humidamque produxit naturam. Hæc cum eſſet fluida, in cava defluxit et capacia ob ſoliditatem: aut ipſa per ſe aqua conſiſtens, ſubjecta loca excavavit. Hoc modo principes mundi partes ortæ ſunt.

V.

An unicus ſit Mundus.

Stoici unum Mundum eſſe pronunciaverunt, quem et *univerſum* appellant et *corporeum.*

Empedocles unum quidem Mundum, ſed hunc non eſſe idem cum Univerſo, verum exiguam Univerſi partem: reliquum eſſe otioſam materiam.

Πλάτων δὲ τεκμαίρεται τὸ δοκοῦν, ὅτι εἷς κόσμος, καὶ ἓν τὸ πᾶν, ἐκ τριῶν· ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα περιέχῃ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον τῷ παραδείγματι, ἐὰν μὴ μονογενὴς ᾖ· ἐκ τοῦ μὴ ἔσεσθαι αὐτὸν ἄφθαρτον, ἐὰν ᾖ τι ἐξωτέρω αὐτοῦ. Πρὸς δὴ
B τὸν Πλάτωνα ῥητέον, ὅτι οὐ τέλειος ὁ κόσμος· οὐδὲ γὰρ πάντα περιέχει· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐστι τέλειος, ἀλλ' οὐ πάντα περιέχει· καὶ πολλὰ παραδείγματά ἐστιν, ὥσπερ ἐπ' ἀνδριάντων καὶ οἰκιῶν καὶ ζωγραφιῶν· πῶς δὲ τέλειος, εἴπερ ἔξωθέν τι αὐτοῦ περιδινεῖσθαι δύναται; ἄφθαρτος δὲ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δύναται τ' εἶναι, γεννητὸς ὤν.

Μητρόδωρος δέ φησιν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα στάχυν γεννηθῆναι, καὶ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. Ὅτι δὲ ἄπειρος κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τοῦ ἄπειρα τὰ

A. 7. τὸ δοκοῦν] Sic et Euſeb. Nihilominus vitium ſubeſſe videtur. Bud. vertit *ut videtur*: nec aliter ex recto uſu accipi poteſt: at huic loco non congruit.

B. 1. ὅτι οὐ τέλειος—περιέχει] Sententia poſtulat, ὅτι οὐδ', εἰ τέλειος ὁ κόσμος, πάντα περιέχει.

Plato unum eſſe Mundum, et unum Univerſum, ex tribus argumentis conjicit Plato: quod perfectus non eſſet, ſi non contineret omnia: quod non ſimilis exemplari, ſi non unigenitus: quod non in ſempiternum duraturus, ſi quid extra ipſum exſtaret. Platoni vero objici poteſt, mundum eſſe perfectum, neque omnia tamen complecti: nam homo quoque perfectus eſt, neque tamen omnia continet: et multa ejus rei exempla ſuppeditant ſtatuæ, domus, picturæ. Qui autem perfectus ſit, extra quem aliquid circumagitari poteſt? Interitui autem neque non eſt, neque poteſt non eſſe obnoxius, cum ſit ortus.

Metrodorus abſurdum eſſe ait in magno agro unicam naſci ſpicam, et in infinito unicum mundum exſtitiſſe, perinde abſurdum. Eſſe autem infinitos numero mundos inde conſtare, quod infinitæ ſunt

αἴτια εἶναι· εἰ γὰρ ὁ μὲν κόσμος πεπερασμένος, τὰ δὲ αἴτια πάντα ἄπειρα, ἐξ ὧν ὅδε ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι· ὅπου γὰρ τὰ πάντα γέγονεν C αἴτια, ἐκεῖ καὶ τὰ ἀποτελέσματα· αἴτια δὲ, ἤτοι αἱ ἄτομοι, ἢ τὰ στοιχεῖα.

ϛʹ.

Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον θεοῦ ἄνθρωποι.

Ὁρίζονται δὲ τὴν τοῦ θεοῦ οὐσίαν οἱ Στωϊκοὶ οὕτω, πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες οὐκ ἔχον μὲν μορφὴν, μεταβάλλον δὲ εἰς ἃ βούλεται, καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσιν. Ἔσχον δὲ ἔννοιαν τούτου πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ κάλλους τῶν ἐμφαινομένων προσλαμβάνοντες· οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε γίνεται, ἀλλὰ μετά τινος τέχνης δημιουργούσης. Καλὸς δὲ ὁ κόσμος· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ D σχήματος, καὶ τοῦ χρώματος, καὶ τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς περὶ τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων ποικιλίας. Σφαιροειδὴς δὲ ὁ κόσμος· ὃ πάντων τῶν σχημάτων πρωτεύει· μόνον

C. 1. ὅπου γὰρ τὰ πάντα] Mez. Reisk. ὅπου γὰρ τὰ ἄπειρα, quod melius cum sententia loci congruit, quam vulgatum.

caussæ. Nam si finitus esset mundus, caussæ autem infinitæ ex quibus hic mundus constat, necesse est infinitos esse. Ubi enim omnes adsunt caussæ, ibi necesse est etiam effectus esse: caussæ autem sunt vel atomi, vel elementa.

VI.

Unde Dei notitiam homines habuerint.

Dei naturam Stoici definiunt spiritum intelligentia præditum, igneum, formæ expertem, et in quam velit speciem se mutantem, ac rebus quibusvis assimilantem. Notionem Dei suggessit primum conspecta eorum quæ in Mundo insunt pulchritudo: nihil enim pulchri temere et fortuito nascitur, sed ab arte aliqua efficitur. Mundum pulchrum esse, figura, color, magnitudo, et astrorum varietas arguunt. Globi forma est mundo, omnium facile præstantissima, quod sola omnibus

γὰρ τοῦτο τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ὁμοιοῦται· περιφερὴς δὲ ὢν, ἔχει τὰ μέρη περιφερῆ· διὰ τοῦτο γὰρ, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ ἱερώτατον συνέστηκε νοῦς. Καὶ τὸ χρῶμα δὲ καλόν· κυανώσει γὰρ κέχρωσται, ὃ πορφύρας μὲν ἐστὶ μελάντερον, στίλβουσαν δὲ ἔχει τὴν ποιότητα· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῷ τῆς χροιᾶς συντόνῳ διακόπτων τηλικαύτην τοῦ ἀέρος ἀπόστασιν, ἐκ
E τοσούτων διαστημάτων θεωρεῖται. Καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους καλός· πάντων γὰρ τῶν ὁμογενῶν τὸ περιέχον, καλὸν, ὡς ζῶον καὶ δένδρον. Ἐπιτελεῖ τὸ κάλλος τοῦ κόσμου καὶ τὰ φαινόμενα· ὁ μὲν γὰρ λοξὸς κύκλος ἐν οὐρανῷ διαφόροις εἰδώλοις πεποίκιλται.

Τῷ ἔνι καρκίνος ἐστὶ, λέων δ' ἐπὶ τῷ, μετὰ δ' αὐτὸν
Παρθένος, ἠδ' ἐπὶ αἱ χηλαὶ, καὶ σκορπίος αὐτὸς·
Τοξευτής τε καὶ αἰγόκερως· ἐπὶ δ' αἰγοκερῆϊ,
Ὑδροχόος, δύο δ' αὐτὸν ἐπ' ἰχθύες ἀστερόεντες·
Τοὺς δὲ μέτα κριὸς, ταῦρος δ' ἐπὶ τῷ, δίδυμοί τε·

F μυρία δ' ἄλλα καθ' ὁμοίας τοῦ κόσμου περικλάσεις πε-

suis partibus est similis: cumque rotundus sit, partes quoque habet rotundas: ideoque secundum Platonem mens, res divinissima, in capite sedem habet. Color quoque cœli pulcher est: nam cæruleum purpura nigrius est, et fulget: atque ob fulgorem et vehementiam color hic tantum aëris intervallum penetrans tam procul dissitum nobis cœlum dat conspiciendum. Pulchritudinem etiam magnitudo ei conciliat. Nam in quovis genere id quod reliqua continet, pulchrum est, ut homo et arbor. Ea quoque ad pulchritudinem mundi faciunt, quæ nobis apparent. Obliquus enim in cœlo circulus, quem Zodiacum seu signiferum appellant, diversis est simulacris distinctus.

Cancer inest illi, post hunc leo, virgo deinde,
Chelæ, scorpius, arcitenens, capricornus, aquai
Post illos fusor, nitidi duo sidera pisces,
Mox aries, taurus sequitur, fratresque gemelli.

Innumera autem alia similes reflectiones in mundo effece-

ποίηκεν. Ὅθεν καὶ Εὐριπίδης φησί,

——— τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ σέλας
Χρόνου, καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ.

Ἐλάβομεν δὲ ἐκ τούτου ἔννοιαν θεοῦ· ἀεί τε γὰρ ἥλιος
καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἄστρων τὴν ὑπόγειον φορὰν
ἐνεχθέντα, ὅμοια μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασιν, ἴσα δὲ
τοῖς μεγέθεσι καὶ κατὰ τόπους καὶ κατὰ χρόνους τοὺς αὐτούς.
Διόπερ οἱ τὸν περὶ τῶν θεῶν παραδόντες σεβασμὸν, διὰ
τριῶν ἡμῖν ἐξέθηκαν εἰδῶν, πρῶτον μὲν τοῦ φυσικοῦ,
δεύτερον δὲ τοῦ μυθικοῦ, τρίτον δὲ τοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐκ 88
τῶν νόμων εἰληφότος, διοικεῖσθαι· διδάσκεται δὲ τὸ μὲν
φυσικὸν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, τὸ δὲ μυθικὸν ὑπὸ τῶν
ποιητῶν, τὸ δὲ νομικὸν ἐφ' ἑκάστης ἀεὶ πόλεως συνίσταται.
Διαιρεῖται μὲν δὴ πᾶσα διδαχὴ εἰς εἴδη ἑπτά. Καὶ
πρῶτον μὲν, τὸ ἐκ τῶν φαινομένων καὶ μετεώρων· θεοῦ
γὰρ ἔννοιαν ἔσχον ἀπὸ τῶν φαινομένων ἀστέρων, ὁρῶντες

F. 4. Χρόνον] Sextus Emp. Adv. Math. IX.—τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ δέμας Χρόνου—. Mez. Χορόν. Colleg. Nov. Θρόνον.

F. 9. οἱ τὸν περὶ] Sic E. Venet. Voss. Mosc. T. V. Vulgo, οἱ περί.

A. 2. διοικεῖσθαι] Hoc ita stare nequit. Aut excidit quid; ut integra oratio fuerit—εἰληφότος, οἷς εἰώθαμεν διοικεῖσθαι. Aut ortum ex διοικεῖται, varia lectione proximi διδάσκεται. Interea commate et vertendo ad διὰ retuli.

runt. Unde et Euripides,

Cæli renidens pulchris sideribus jubar,
Varium sapientis opus artificis.

Id quoque nos ad Dei cognitionem deduxit, quod cum Sol, Luna, et reliquæ stellæ infra terram deferuntur, eadem rursus magnitudine, colore, locis, temporibusque iisdem oriuntur. Itaque ii qui cultum Deorum nobis tradiderunt, exposuerunt nobis, eum administrari tribus formis, naturali, fabulosa, testimonio legum: naturalem philosophi, fabulosam poëtæ docent, leges suas singulæ habent civitates. Tota doctrina in septem tribuitur partes. Prima est eorum quæ in cœlo et sublimi fiunt observatio: homines enim cœperunt Deum agnoscere, cum viderent stellas tantam concinnitatem

τούτους μεγάλης συμφωνίας ὄντας αἰτίους, καὶ τεταγμένας ἡμέραν τε καὶ νύκτα, χειμῶνά τε καὶ θέρος, ἀνατολάς τε καὶ δυσμάς· καὶ τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ζωογονούμενα
B καὶ καρπογονούμενα· διὸ πατὴρ μὲν ἔδοξεν αὐτοῖς ὁ οὐρανὸς ὑπάρχειν, μήτηρ δὲ ἡ γῆ· τούτων δὲ ὁ μὲν οὐρανὸς, πατὴρ, διὰ τὸ τὰς τῶν ὑδάτων ἐκχύσεις, σπερμάτων ἔχειν τάξιν, ἡ δὲ γῆ μήτηρ, διὰ τὸ δέχεσθαι ταῦτα καὶ τίκτειν· βλέποντες δὲ ἀεὶ τοὺς ἀστέρας θέοντας, αἰτίους τε τοῦ θεωρεῖν ἡμᾶς ἥλιόν τε καὶ σελήνην, θεοὺς προσηγόρευσαν. Εἰς δεύτερον δὲ καὶ τρίτον τόπον τοὺς θεοὺς διεῖλον, εἴς τε τὸ βλάπτον καὶ τὸ ὠφελοῦν· καὶ τοὺς μὲν ὠφελοῦντας, Δία, Ἥραν, Ἑρμῆν, Δήμητραν· τοὺς δὲ βλάπτοντας Ποινὰς, Ἐριννύας, Ἄρην, τούτους
C ἀφοσιούμενοι χαλεποὺς ὄντας καὶ βιαίους. Τέταρτον καὶ πέμπτον προστεθείκασι τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πάθεσι, καθάπερ Ἔρωτα, Ἀφροδίτην, Πόθον· πραγμάτων δὲ, Ἐλπίδα, Δίκην, Εὐνομίαν. Ἕκτον δὲ τόπον προσέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεπλασμένον· Ἡσίοδος

efficere, ac dies noctesque, æstate et hyeme suos servare statos ortus atque obitus: indeque terram animantia et fructus proferre. Itaque pro patre cœlum, pro matre terram acceperunt: patrem illum, quod aquam instar seminis effunderet, matrem hanc quod conciperet et pareret. Cumque viderent stellas perpetuo moveri, et in caussa nobis esse, ut Solem et Lunam contemplaremur, Deorum iis nomen fecerunt a cursu ductum. Secundo et tertio loco Deos distinxerunt in utiles, Jovem scilicet, Junonem, Mercurium, Cererem: et damnosos, Diras, Furias, Martem, quos ut violentos et sævos placant sacris atque avertunt. Quartum et quintum locum rebus et motibus animi adsignaverunt, ut Amori, Veneri, Desiderio, et de rebus Spei, Justitiæ, Æquitati. Sextum locum figmenta poëta-

γὰρ βουλόμενος τοῖς γεννητοῖς θεοῖς πατέρας συστῆσαι, εἰσήγαγε τοιούτους αὐτὸς γεννήτορας,

Κοῖόν τε, Κρεῖόν θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε·

διὰ τοῦτο καὶ μυθικὸν κέκληται. Ἕβδομον δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὸ διὰ τὰς εἰς τὸν κοινὸν βίον εὐεργεσίας ἐκτετιμημένον, ἀνθρωπίνως δὲ γεννηθέντας, ὡς Ἡρακλέα, ὡς Διοσκούρους, ὡς Διόνυσον. Ἀνθρωποειδεῖς δ' αὐτοὺς ἔ- D
φασαν εἶναι, διότι τῶν μὲν ἁπάντων τὸ θεῖον κυριώτατον, τῶν δὲ ζώων ἄνθρωπος κάλλιστον, καὶ κεκοσμημένον ἀρετῇ διαφόρως κατὰ τὴν τοῦ νοῦ σύστασιν, τὸ κράτιστον· τοῖς οὖν ἀριστεύουσι τὸ κράτιστον ὁμοίως καὶ καλῶς ἔχειν διενοήθησαν.

C. 6. πατέρας—αὐτὸς] Primum sumsi ex Mosc. pro πατέρα. Mox legendum τοιούτους αὐτοῖς, quo tendere videtur lectio codicis M. τοιούτως αὐτός.
D. 3. καὶ κεκοσμημένον—διενοήθησαν] καὶ additum ex Mosc. καλῶς, pro vulgata κακῶς, est ex Voss. Colleg. Nov. Mosc. P. T. V. Ultimum καὶ, ante καλῶς, si deleas, probabilis erit locus, nec tam emendationem requiret quam interpretationem: idcirco in Versione a nobis expressam.

rum occupaverunt. Hesiodus enim cum genitis Diis vellet patres dare, hos Deorum genitores protulit,

Coeumque, Induperantem, Hyperionaque, Iapetumque.

itaque hic locus fabulosus dicitur. Septimus iis est tributus, qui ob beneficia in usum communis vitæ collata honoribus divinis sunt affecti, humano nati more, ut Hercules, Castor et Pollux, Bacchus. Formam humanam Diis adscripserunt, quia omnium rerum principatus est penes Numen: omnium autem animalium pulcherrimum est homo, et præstantissimum idem, quippe eximie ornatum virtute propter Mentis dotem. Itaque censuerunt, similiter Deos, ut principes virtute, decere præstantissimam formam, id est humanam.

ζ′.

Τίς ἐστιν ὁ θεός.

Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ Μήλιος, καὶ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, καὶ Εὐήμερος ὁ Τεγεάτης, καθόλου, φασὶ, μὴ εἶναι θεούς· τὸν δὲ Εὐήμερον καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος αἰνίττεται ἐν τοῖς Ἰάμβοις, γράφων,

E Εἰς τὸ πρὸ τείχευς ἱερὸν ἀλέες δεῦτε,
Οὗ τὸν πάλαι χάλκειον ὁ πλάσας Ζᾶνα
Γέρων ἀλάζων ἄδικα βιβλία ψύχει.

Ταῦτ᾽ ἔστι τὰ περὶ τοῦ μὴ εἶναι θεούς. Καὶ Εὐριπίδης ὁ τραγῳδοποιὸς ἀποκαλύψασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοικὼς τὸν Ἄρειον πάγον· ἐνέφηνε δὲ τοῦτον τὸν τρόπον· τὸν γὰρ Σίσυφον εἰσήγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης, καὶ συνηγόρευσεν αὐτοῦ ταύτῃ τῇ γνώμῃ·

D. 9. Μήλιος] Sic Baf. Xyl. Amiot. Schott. et res ipſa poſtulat. Vulgo omnes alii et Euſeb. adeo P. E. XIV, 16, Μιλήσιος: idemque mendum in Theodoreto De Curand. Gr. III. p. 506. C.

E. 1. Εἰς τὸ πρὸ—ψύχει] Bentleius ad Callimach. T. I. p. 458, χάλκειον mutat in Παγχαῖον, et ψύχει in ψήχει. Probabiliter ſane: nec tamen contra librorum auctoritatem recipere auſus ſum.

VII.

Quid ſit Deus.

Philoſophorum quidam, ut Diagoras Melius, et Theodorus Cyrenæus, et Euemerus Tegeata, omnino negaverunt eſſe Deos: et Euemerum etiam Callimachus Cyrenæus ſignificavit, in Iambis ſcribens,

Venite frequentes ante muros in fanum,
Ubi qui vetuſtum ex ære Tonantem formavit
Senex loquax cum libris impiis friget.

hos dicit libros, in quibus Euemerus docet, non eſſe Deos. Et Euripides tragicus poëta aperte quidem profiteri hanc ſententiam non eſt auſus, metuens Areopagiticum judicium: indicavit tamen hac ratione: Siſyphum introduxit, qui eam proferret ipſeque ei patrocinatus eſt,

Ἦν γὰρ χρόνος (φησὶν) ὅτ᾽ ἄτακτος ἦν ἀνθρώπων βίος,
Καὶ θηριώδης, ἰσχύος θ᾽ ὑπηρέτης·

" ἔπειτα φησὶ τὴν ἀνομίαν λυθῆναι νόμων εἰσαγωγῇ· F
" ἐπεὶ γὰρ ὁ νόμος τὰ φανερὰ τῶν ἀδικημάτων εἴργειν
" ἐδύνατο, κρύφα τε ἠδίκουν πολλοὶ, τότε τις σοφὸς
" ἀνὴρ ἐπέστησεν ὡς δεῖ ἀεὶ ψευδεῖ λόγῳ τυφλῶσαι τὴν
" ἀλήθειαν, καὶ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους,

" Ὡς ἔστι δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
" Ὃς ταῦτ᾽ ἀκούει καὶ βλέπει, φρονεῖ τ᾽ ἄγαν."

Ἀνῃρήσθω γὰρ, φησὶν, ὁ ποιητικὸς λῆρος, σὺν Καλλιμάχῳ τῷ λέγοντι,

——— Εἰ θεὸν οἶσθα,
Ἴσθ᾽ ὅτι καὶ ῥέξαι δαίμονι πᾶν δυνατόν.

Οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς δύναται πᾶν ποιεῖν· ἐπεί τοι γε, εἰ θεός ἐστι, ποιείτω τὴν χιόνα μέλαιναν, τὸ δὲ πῦρ ψυχρὸν,

E. 9. Ἦν γὰρ χρόνος—] Plenius et uberius hæc exſtant apud Sext. Emp. Adv. Math. IX, 54. qui ad Critiam auctorem refert: probante Valckenario Diatr. Eur. Fragm. p. 209. Nolui hinc quid mutationis recipere.

F. 10. Εἰ θεὸν—δυνατόν] Secutus ſum Xylandrum, et Bentleium ad Callim. T. I. p. 496. Vulgo, εἰ θεὸν οἶσθα, ἴσθι ὅτι καὶ δαίμονι ῥέξαι πᾶν δυνατόν.

Incondita olim vita fuit mortalium,
Et belluina, viribuſque ſerviens.

" legibus deinde poſitis (ait) " injuſtitiam fuiſſe repreſſam: " ſed cum hæ aperta poſſent " flagitia prohibere, multi au- " tem occulte ſcelera perpe- " trarent, tum quendam cal- " lidum virum prodiiſſe, qui " docuerit veritati tenebras " mendacio offundendas, ho- " minibuſque perſuadendum " eſſe,

" *Quod ſit perenni vita aliquis vigens*
" *Deus,*
" *Qui cernat iſta, et audiat, atque in-*
" *telligat.*"

Nugæ enim, ut aliquis inquit, poëtarum valeant una cum Callimacho, cujus hoc eſt:

Eſſe Deum ſi credis, et hoc te ſcire neceſſe eſt,
Nil non hunc etiam poſſe Deum facere.

Non enim poteſt omnia Deus facere: aut faciat, ſi eſt Deus, nivem nigram, ignem frigi-

881 τὸ δὲ καθήμενον ὀρθὸν, καὶ τὸ ἐναντίον. Καὶ γὰρ Πλάτων ὁ μεγαλόφωνος εἰπὼν, "Ὁ θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον, "πρὸς ἑαυτὸν παράδειγμα," ὄζει λήρου βεκκεσελήνου, κατά γε τοὺς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητάς· πῶς γὰρ αὐτῷ ἀτενίζων ἔπλασεν, ἢ πῶς σφαιροειδῆ τὸν θεὸν ὄντα ταπεινότερον ἀνθρώπου; Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησὶν, "ὡς "εἱστήκει κατ' ἀρχὰς τὰ σώματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διε"κόσμησε θεοῦ, καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὅλων ἐποίησεν." Ὁ δὲ Πλάτων οὐχ ἑστηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα σώματα, ἀτάκτως δὲ κινούμενα, "διὸ καὶ θεὸς," φησὶν, "ἐπιστήσας "ὡς τάξις ἀταξίας ἐπὶ βέλτιον διεκόσμησε ταῦτα."

B Κοινῶς οὖν ἁμαρτάνουσιν ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποίησαν ἐπιστρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ καὶ τούτου χάριν τὸν κόσμον κατασκευάζοντα· τὸ γὰρ μακάριον καὶ ἄφθαρτον ζῶον, συμπεπληρωμένον τε πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κακοῦ παν-

A. 1. τὸ δὲ καθήμενον] τὸν δ. κ. Colleg. Nov. forte rectius. Item Xyl. vertit.
A. 5. ὄντα] Corruptelae notam asteriscum apposuit Mez. Sensum quidem probabiliter expressit Xyl. vertens. Ad orationis integritatem quid deest. Forte ὄντα mutandum in νοεῖ, vel in οἴοντι εἶναι.

dum, rectum eum qui sedet, vel contra. Nam Plato etiam vocalis ille cum diceret Deum seipso usum exemplari condidisse mundum, *nænias redolet priscæ* antiquitatis obsoletas, *beccesselenas*, ut eas vetus comœdia vocat. Quomodo enim finxit in seipsum intuens? aut qui globosus est Deus, et homine inferior? ANAXAGORAS dixit initio constitisse corpora, Dei autem mentem ea digessisse, itaque omnium rerum ortus effecisse. PLATO posuit prima corpora non stetisse, sed sine ordine fuisse mota: *Deus autem*, inquit, *ordinem animadvertens confusioni præstare, ea composuit.* Communis ambobus hic est error, quod Deum faciunt res humanas curantem, et ea de caussa mundum adornantem. Beatum enim interitusque expers animal, omnibusque bonis perfecte cumulatum, neque ullius capax mali,

τὸς ἄδεκτον, ὅλον ὂν περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας καὶ ἀφθαρσίας, ἀνεπίστρεφές ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· κακοδαίμων δ' ἂν εἴη, ἐργάτου δίκην καὶ τέκτονος, ἀχθοφορῶν καὶ μεριμνῶν εἰς τὴν τοῦ κόσμου κατασκευήν. Καὶ πάλιν ὁ θεὸς ὃν λέγουσιν, ἤτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα οὐκ ἦν, ὅτε ἦν ἀκίνητα τὰ σώματα, ἢ ἀτάκτως ἐκινεῖτο, ἢ ἐκοιμᾶτο, ἢ ἐγρηγόρει, ἢ οὐδέτερον τούτων. Καὶ C
εἴτε τὸ πρῶτόν ἐστι δέξασθαι, ὁ γὰρ θεὸς, αἰώνιος· εἴτε τὸ δεύτερον, εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεὸς, ἐτεθνήκει, αἰώνιος γὰρ ὕπνος ὁ θάνατός ἐστιν· ἀλλ' οὔτε δεκτικὸς ὕπνου θεὸς, τὸ γὰρ ἀθάνατον τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου, πολὺ κεχώρισται. Εἰ δὲ ἦν ὁ θεὸς ἐγρηγορὼς, ἤτοι ἐνέλειπεν εἰς εὐδαιμονίαν, ἢ πεπληρώκει μακαριότητα· καὶ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτον μακάριός ἐστιν ὁ θεὸς, τὸ γὰρ ἐλλεῖπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακάριον· οὔτε κατὰ τὸ δεύτερον, μηδὲν δὲ ἐλλείπων, κεναῖς ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι. Πῶς δὲ, εἴπερ ὁ θεός ἐστι, καὶ τῇ τούτου

totum in ſua beatitate atque perpetuitate occupatum, non convertit ſe ad curam rerum humanarum: miſer quippe fuerit Deus, ſi opificis aut fabri in morem onera ſubeat, ſollicituſque ſit de mundo apparando. Rurſum is quem perhibent Deus, aut non fuit priore illo ſeculo, quo corpora ſive immobilia erant, ſive nullo ordine ciebantur: aut dormivit tum: aut vigilavit: aut neutrum horum. Primum admitti non poteſt: eſt enim Deus æternus. Neque ſecundum: ſi enim dormivit ab æterno, mortuus fuit: æternus enim ſomnus mors eſt: ſed ne capax quidem ſomni Deus eſt: magno enim intervallo diviſa ſunt immortalitas Dei, et res vicina morti. Quod ſi vigilavit; aut defuit ei aliquid ad felicitatem, aut perfecte fuit beatus. Prius eum felicem eſſe non ſineret: cui enim aliquid deeſt, felix non eſt. Abſurdum quoque eſt poſterius: ſi enim nihil ei deerat, inanis fuit rerum ſupervacanearum aggreſſio. Jam ſi

D φροντίδι τὰ κατὰ ἄνθρωπον οἰκονομεῖται, τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δὲ ἀστεῖον τἀναντία πάσχει; Ἀγαμέμνων τε γὰρ,

Ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητὴς,

ὑπὸ μοιχοῦ καὶ μοιχαλίδος ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη· καὶ ὁ τούτου δὲ συγγενὴς Ἡρακλῆς πολλὰ τῶν ἐπιλυμαινομένων τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ Δηϊανείρας φαρμακευθεὶς ἐδολοφονήθη.

Θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμου θεόν.

Ἀναξίμανδρος τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς.

Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐμπυροειδῆ, τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν.

E Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μὲν μονάδα θεὸν, καὶ τἀγαθὸν, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νοῦς· τὴν δ' ἀόριστον δυάδα, δαίμονα καὶ τὸ κακὸν, περὶ ἣν ἐστι τὸ ὑλικὸν πλῆθος· ἔστι δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος.

D. 11. ἐμπυροειδῆ] Euseb. P. E. XV, 16, item T. V. ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ. Galen. VIII, Stob. p. 2, ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ: quæ sane melior est lectio.
E. 4. ἔστι δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος] Omisit Stobæus. Eusebius non nisi δὲ omisit: ut Ald. Bas. Xyl. In Galeno totus hic de Pythagora locus deest. Legam, πλῆθος καὶ ὁ ὁρατὸς κόσμος.

Deus est, et ejus curis res humanæ temperantur, qui fit, quod malis bene est, bonis male? Nam Agamemnon quidem,

Rex bonus, atque idem clarus bellator in armis,

a mœcho et adultera per insidias est occisus: ejusque gentilis Hercules cum multa mala humanam vitam infestantia abolevisset, Deianiræ veneficio et fraude periit.

THALES mentem mundi statuit Deum.

ANAXIMANDER stellas cœlestes Deos.

DEMOCRITUS Deum in igne globoso, mundi animam.

PYTHAGORAS de principiis unitatem Deum, ac bonum, quæ sit unius natura, ipsa mens: infinitam autem binarii naturam, genium et malum, unde est multitudo materiæ, et visui expositus mundus.

Σωκράτης καὶ Πλάτων τὸ ἕν, τὸ μονοφυές, καὶ αὐτοφυές, τὸ μοναδικόν, τὸ ὄντως ἀγαθόν· πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδει· νοῦς οὖν ὁ θεός, χωριστὸν εἶδος, τουτέστι τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης, μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον.

Ἀριστοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεόν, εἶδος χωριστόν, ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντός, ἥτις ἐστὶν αἰθέριον F
σῶμα, ὃ πέμπτον ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον· διῃρημένου δὲ τούτου κατὰ σφαίρας, τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ δὲ κεχωρισμένας, ἑκάστην οἴεται τῶν σφαιρῶν ζῷον εἶναι σύνθετον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν σῶμα ἐστὶν αἰθέριον κινούμενον κυκλοφορικῶς, ἡ ψυχὴ δέ, λόγος ἀκίνητος, αἴτιος τῆς κινήσεως κατ' ἐνέργειαν.

Οἱ Στωϊκοὶ κοινότερον θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου ἐμπεριειληφότος πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται· καὶ πνεῦμα μὲν διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσ- 882

Socrates et Plato unum singularis et per se subsistentis naturæ ac solitarium, re vera bonum: omnia autem hæc nomina ad mentem referuntur. Mens ergo est Deus, species separata, sincera ab omni materiæ admixtione et perpessionibus obnoxii.

Aristoteles supremum Deum ait esse speciem separatam, quæ insistat globo Universi, qui globus corpus est æthereum, quintum ab eo nuncupatum: quod cum in orbes seu sphæras sit divisum natura contiguas, ratione sejunctas; harum quamvis existimat esse animal ex anima et corpore compositum: quorum corpus æthereum sit, et in orbem circumducatur, anima autem ratio immobilis, motum actu efficiens.

Stoici communius Deum pronunciant esse ignem artificiosum via ingredientem ad mundi procreationem, qui mundus in se contineat omnes seminales formas, ex quibus singula fato nascantur. Ac spiritum quidem per totum

μου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον κατὰ τὰς τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχώρηκε, παραλλάξεις· θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν· τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων, νοῦν ἐν αἰθέρι.

Ἐπίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν πάντας τοὺς θεοὺς, λόγῳ δὲ πάντας τούτους θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως· ὁ δ' αὐτὸς ἄλλας τέσσαρας φύσεις κατὰ γένος ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενὸν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας, αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι καὶ στοιχεῖα.

B

η΄.

Περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων.

Παρακειμένως δὲ τῷ περὶ θεῶν λόγῳ τὸν περὶ δαιμόνων καὶ ἡρώων ἱστορητέον.

Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, δαίμονας·

A. 2. κατὰ τὰς τῆς ὕλης—παραλλάξεις] Ita e Galeno exhibui: quocum consentit Stob. et Euseb. nisi quod hic initio habet διὰ τὰς ὕλης: ille p. 3. δι' ὅλης τῆς ὕλης—παραλλάξαν: nam nunc in edit. Heeren. p. 66. recepta est Galeni lectio, excepto διὰ pro κατά. Porro κεχώρηκε item præbent E. M. Venet. Voss. Colleg. Nov. παραλλάξεις, iidem libri et præterea Mosc. T. P. Vulgo, δι' ὅλης τῆς ὕλης δι' ἧς κεχωρήκει παραλλάξει.

penetrare mundum, nomina autem a materiæ, quam pervadit, sumere mutationibus. Ad hæc: Deum esse mundum, stellas, terram: supremum autem omnium Deorum esse mentem quæ est in æthere.

Epicurus omnibus Diis humanam formam tribuit, solaque eos ait cerni ratione, ob tenues partes et naturam simulacrorum. Idem alias quatuor naturas prodidit interitus expertes: Atomos, Inane, Infinitum, Partes Similares: quæ etiam elementa vocat.

VIII.

De Geniis et Heroibus.

Tractationi de Diis, adjiciamus narrationem de Geniis et Heroibus.

Thales, Pythagoras, Plato, Stoici, esse aiunt

ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικάς· εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων· καὶ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθάς, κακοὺς δὲ τὰς φαύλας.

Ἐπίκουρος δὲ οὐδὲν τούτων ἐγκρίνει.

θ'.

Περὶ ὕλης.

Ὕλη ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει καὶ φθορᾷ c
καὶ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ μεταβλητὴν καὶ ῥευστὴν ὅλην δι' ὅλου τὴν ὕλην.

Οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου, ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον, καὶ τὸ κενόν, καὶ τὸ ἀσώματον.

Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων, τὴν ὕλην σωματοειδῆ, καὶ ἄμορφον, ἀνείδεον, ἀσχημάτιστον, ἄποιον μὲν ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμένην δὲ τῶν εἰδῶν, οἷον τιθήνην καὶ ἐκμαγεῖον καὶ μητέρα γενέσθαι. Οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες, ἢ γῆν, ἢ πῦρ, ἢ ἀέρα, τὴν ὕλην, οὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν

Genios, ſubſtantias anima præditas: Heroes quoque eſſe animas a corporibus ſeparatas, bonos, ſi bonæ, malos, ſi malæ ſint.

Epicurus nihil horum admittit.

IX.

De Materia.

Materia eſt primum ortus interituſque ſubjectum, aliarumque mutationum.

Qui Thaletem et Pythagoram ſequuntur, et Stoici, mutabilem fluxamque tota ſuapte natura per Univerſum eam ſtatuunt.

Democriti ſectatores non affici prima, atomum, inane et incorporeum.

Aristoteles et Plato Materiam eſſe corpoream, formæ ſpecieique expertem ac figuræ, qualitatis etiam ſuapte natura vacuam: ſed formarum receptaculum, tanquam nutricem et ſubjectum in quo rerum imagines impreſſu referantur, ac matricem. Qui pro Materia aquam, terram, ignem, aëremve ponunt, ii jam non informem Materiam,

λέγουσιν, ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ, καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

ι.

D Περὶ ἰδέας.

Ἰδέα ἐστὶν οὐσία ἀσώματος, αὐτὴ μὲν μὴ ὑφεστῶσα καθ' αὑτὴν, εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, καὶ αἰτία γινομένη τῆς τούτων δείξεως.

Σωκράτης καὶ Πλάτων χωριστὰς τῆς ὕλης οὐσίας τὰς ἰδέας ὑπολαμβάνει ἐν τοῖς νοήμασι καὶ ἐν ταῖς φαντασίαις τοῦ θεοῦ, τουτέστι τοῦ νοῦ, ὑφεστώσας.

Ἀριστοτέλης δὲ εἴδη μὲν ἀπέλιπε καὶ ἰδέας, οὐ μὴν κεχωρισμένας τῆς ὕλης, ὃ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

E Οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας ἔφασαν.

D. 2. μὴ ὑφεστῶσα] Negationem habent omnes libri Plutarchei et Galen. omittunt Euſeb. Stob. Xylander delendam cenſet: delevit editor Lipſ. Mihi ſecus videtur: nam et Grammatica eam oppoſitionis ratio poſtulat: neque hic de Platonica Idea agitur.

D. 9. ὃ ἐξ ὧν—θεοῦ] Aliter, nec minus vitioſe Euſeb. XV, 45, ἐξ ὧν γεγονὼς τοῦ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Galenus omiſit: item Stobæus, is quidem in uberiorem divertens diſputationem. Mihi in mentem venit, ut proxime ad veram lectionem accedens conjectura, ὡς εἰκόνας τοῦ γεγονότος ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

ſed corpus ponunt: informem, qui individua corpora ſive atomos.

X.

De Idea.

Idea ſubſtantia eſt corporis expers, quæ cum per ſeſe ipſa quidem non ſubſiſtit, ſed tamen formæ expertem materiam informat, iiſque rebus cauſſam præbet ut exſiſtant ac monſtrari poſſint.

Socrates et Plato Ideas putaverunt a materia ſecerni, et in intellectu atque imaginatione Dei ſubſiſtere.

Aristoteles formas atque Ideas reliquit: non tamen a materia ſecretas, neque exempla rerum a Deo factarum.

Stoici, cujus ſectæ Zeno princeps fuit, noſtræ mentis conceptus Idearum nomine intelligunt.

ια'.

Περὶ αἰτίων.

Αἴτιόν ἐστι δι' ὃ τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ δι' ὃ συμβαίνει τι.

Πλάτων τριχῶς τὸ αἴτιον· φησὶ γὰρ ὑφ' οὗ, ἐξ οὗ, πρὸς ὅ· κυριώτερον δὲ ἡγεῖται τὸ ὑφ' οὗ, τὸ δὲ ἦν τὸ ποιοῦν, ὅ ἐστι νοῦς.

Πυθαγόρας καὶ Ἀριστοτέλης τὰ μὲν πρῶτα αἴτια, ἀσώματα· τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τῆς σωματικῆς ὑποστάσεως· ὥστε εἶναι τὸν κόσμον σῶμα.

Οἱ Στωϊκοὶ πάντα τὰ αἴτια, σωματικά· πνεύματα γάρ. F

ιβ'.

Περὶ σωμάτων.

Σῶμά ἐστι τὸ τριχῇ διαστατὸν, πλάτει, βάθει, μήκει· ἢ ὄγκος ἀντίτυπος, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, ἢ τὸ κατέχον τόπον.

Πλάτων, ὃ μήτε βαρὺ μήτε κοῦφον ἐστι τῇ φύσει, ἐν

E. 5. δι' ὃ] Additum ex Stob. Vulgo deest.
E. 9. καὶ Ἀριστοτέλης] Delendum videtur cum Stob. et Mez. particula καὶ abest in Colleg. Nov. et Mosc.

XI.

De Caussis.

Caussa est, cujus effectus est, aut a qua aliquid proficiscitur.

PLATO triplicem facit Caussam, Efficientem, Materiam, Finem. Principatum tamen efficienti defert, quæ est mens.

PYTHAGORAS et ARISTOTELES primas caussas facit corporis exsortes, alias participatione aut per accidens substantiæ corporeæ, ita ut mundus sit corpus.

STOICI omnes Caussas statuunt corporeas: dicunt enim esse spiritus.

XII.

De Corporibus.

Corpus est quod tres habet dimensiones, latitudinem, profunditatem, longitudinem: aut moles sensui per se renitens: aut quod locum occupat.

PLATONI, quod neque grave est suapte natura, neque leve, dum suo proprio est in

γε τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχειν· ἐν δέ γε τῷ ἀλλοτρίῳ γινόμενον, τότε νεῦσιν ἴσχειν, ἐκ δὲ τῆς νεύσεως ῥοπὴν
883 ἤτοι πρὸς βαρύτητα ἢ κουφότητα.

Ἀριστοτέλης βαρύτατον μὲν εἶναι τὴν γῆν ἁπλῶς, κουφότατον δὲ, τὸ πῦρ· ἀέρα δὲ καὶ ὕδωρ, ἄλλοτ' ἄλλως.

Οἱ Στωϊκοὶ δύο μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων κοῦφα, πῦρ καὶ ἀέρα, δύο δὲ βαρέα, ὕδωρ καὶ γῆν· κοῦφον γὰρ ὑπάρχει ὃ φύσει οὐ νεύει ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέσου, βαρὺ δὲ τὸ εἰς μέσον· βαρὺ δὲ οὐκ ἔστι τὸ μέσον.

Ἐπίκουρος δὲ, ἀπερίληπτα εἶναι τὰ σώματα· καὶ τὰ πρῶτα δὲ, ἁπλᾶ, τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων συγκρίματα, πάντα βάρος ἔχειν· κινεῖσθαι δὲ τὰ ἄτομα, τὸ μὲν κατὰ στάθμην, τὸ δὲ κατὰ παρέγκλισιν, τὰ δὲ ἄνω κινούμενα,
B κατὰ πληγὴν, κατὰ παλμόν.

A. 6. οὐ νεύει] Negatio delenda ut monuerunt Mez. Corsin. et deleta in ed. Lips. νεύει dedit Steph. et consentiunt libri, exceptis Ald. Bas. Xyl. Colleg. Nov. Mosc. qui dant νεύσει; quod expresserunt interpretes Bud. Amiot. Xyl. nos correximus.

A. 9. τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων] Haud temere suspectus fuit hic locus Corsino: igitur in Diss. censuit *Epicuri* nomen in *Democriti* nomen mutandum esse. Reiskius prius δὲ in μὲν mutatum vult: qua mutatione nil proficimus. Equidem τὰ δὲ mutem in τά τε, sententia quam in versione reddidi.

B. 1. κατὰ παλμόν] Lenissimum remedium est καὶ παλμόν. Mez. καὶ ὑπὸ

loco: cum vero est in alieno, tum id inclinari, inclinandoque momentum aut ad gravitatem aut ad levitatem adipisci.

Aristotelis sententia est, terram simpliciter esse gravissimum, ignem levissimum: aërem et aquam alias aliter habere.

Stoici, duo de quatuor elementis levia esse, aërem et ignem: duo gravia, aquam et terram. Leve enim esse, quod natura fertur a medio: grave, quod ad medium: ipsum enim medium non est grave.

Epicurus incomprehensibilia esse corpora: atque adeo prima simplicia, quæque ex his concreta sint, omnia esse gravia: atomos moveri, alias ad perpendiculum, alias deflexione quadam: quæ sursum ferantur, alias ictu, alias vibratione.

ιγ'.

Περὶ ἐλαχίστων.

Ἐμπεδοκλῆς πρὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων θραύσματα ἐλάχιστα οἱονεὶ στοιχεῖα στοιχείων, ὁμοιομερῆ, ὅπερ ἐστὶ στρογγύλα.

Ἡράκλειτος ψηγμάτιά τινα ἐλάχιστα καὶ ἀμερῆ εἰσάγει.

ιδ'.

Περὶ σχημάτων.

Σχῆμα, ἐστὶν ἐπιφάνεια καὶ περιγραφὴ καὶ πέρας σώματος.

Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου, σφαιρικὰ τὰ σώματα τῶν τεττάρων στοιχείων, μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον πῦρ, κωνοειδές. C

ιε'.

Περὶ χρωμάτων.

Χρῶμα, ἐστὶ ποιότης σώματος ὁρατή.

παλμοῦ: quod ex corrupto Stobæi ὑπὸ παλμὸν correxit: Heeren. ex D. Laert. repoſuit καὶ ἀποπαλμόν. At utrumque conſuetudini congruum. Vid. Gaſſend. Phyſ. T. I. Opp. 273. ſequ.

B. 5. στοιχεῖα στοιχείων] Sic M. eadem forma eſt infra cap. 17. Stob. στοιχεῖα πρὸ τῶν στοιχείων. Vulgo, στοιχεῖα πρὶν στοιχείων.

XIII.

De Minimis.

Empedocles ante quatuor elementa ponit quædam minutiſſima fragmenta, tanquam elementa elementis priora, ſimilarium partium et teretia.

Heraclitus ramenta quædam minima et diviſionem non admittentia introducit.

XIV.

De Figuris.

Figura ſuperficies eſt, et circumſcriptio atque terminus corporis.

Pythagorici quatuor elementorum corpora globoſa eſſe aiunt, igne demto, cui, ut ſupremo, turbinis formam tribuunt.

XV.

De Coloribus.

Color qualitas corporis eſt, quæ viſu poteſt percipi.

Οἱ Πυθαγορικοὶ χροιὰν ἐκάλουν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος.

Ἐμπεδοκλῆς τὸ τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον.

Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων, σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν.

Ζήνων ὁ Στωϊκὸς τὰ χρώματα, πρώτους εἶναι σχηματισμοὺς τῆς ὕλης.

Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου τὰ γένη τῶν χρωμάτων, λευκόν
D τε καὶ μέλαν, ἐρυθρόν, ὠχρόν· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς ποιὰς μίξεις τῶν στοιχείων· τὰς δὲ τῶν ζώων, καὶ παρὰ τὰς ποικιλίας τῶν τροφῶν καὶ τῶν ἀέρων.

ιϛʹ.

Περὶ τομῆς σωμάτων.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου παθητὰ σώματα, καὶ τμητὰ εἰς ἄπειρον.

C. 5. ἐκάλουν] Sic Mosc. Galen. Stob. Vulgo, ἀνεκάλουν.
D. 3. τροφῶν] Sic Stob. Vulgo, τρόπων. Galen. Bud. Xyl. Voss. τόπων.

Pythagorici colorem appellaverunt superficiem corporis.

Empedocles, id quod congruit meatibus visui inservientibus.

Plato flammam a corporibus emicantem, cujus partes proportione respondere visui.

Zeno Stoicus colores primam materiæ figurationem esse dixit.

Pythagorici coloris genera faciunt album, nigrum, rubrum, pallidum: discrimina colorum deducunt a certis mixtionibus elementorum: et in animalibus, ob varietates alimentorum atque aëris.

XVI.

De Sectione Corporum.

Thaletis et Pythagoræ sectatores, in infinitum progredi sectionem eorum corporum, quæ motibus sunt obnoxia.

Οἱ τὰς ἀτόμους ἢ τὰ ἀμερῆ, ἵστασθαι, καὶ μὴ εἰς ἄπειρον εἶναι τὴν τομήν.

Ἀριστοτέλης δυνάμει μὲν εἰς ἄπειρον, ἐντελεχείᾳ δὲ οὐδαμῶς.

ιζʹ.

Περὶ μίξεως καὶ κράσεως.

Οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις, κατ' ἀλλοίωσιν. E

Οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον, κατὰ παράθεσιν.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐκ μικροτέρων ὄγκων τὰ στοιχεῖα συγκρίνει, ἅπερ ἐστὶν ἐλάχιστα, καὶ οἱονεὶ στοιχεῖα στοιχείων.

Πλάτων τὰ μὲν τρία σώματα (οὐ γὰρ θέλει κυρίως αὐτὰ εἶναι στοιχεῖα, ἢ προσονομάζειν) τρεπτὰ εἰς ἄλληλα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ· τὴν δὲ γῆν, εἰς τι τούτων ἀμετάβλητον.

D. 9. Οἱ τὰς ἀτόμους] Sic M. et T. Vulgo, ἢ τὰς ἀτόμους. Vitioso ἢ Mez. substituit Ξενοκράτης καὶ Διόδωρος εἰς, secutus, ut videtur Stobæum p. 33. Gassendus, teste Corsino, Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος.
D. 11. ἐντελεχείᾳ] Mez. Salmas. ἐνεργείᾳ.
E. 5. τὰ μὲν τρία] Sic Stob. Mez. Vulgo, μὲν τρία. Colleg. Nov. Mosc. item habent μὲν τὰ τρία.

Qui atomos seu individua statuunt, volunt divisionem subsistere nec in infinitum fieri.

Aristoteles facultate infinitam esse docet sectionem corporum, sed actu nequaquam.

XVII.

De Mixtione et Temperatione.

Veteres qualitatum mutatione censuerunt elementa misceri.

Anaxagoras, et Democritus, eorumque assectæ, juxta se invicem positione.

Empedocles ex minoribus molibus coalescere elementa, quæ sint minimæ, ac tanquam elementorum elementa.

Plato tria quidem corpora (non enim vult ea esse elementa, aut appellare) inter se commutari, ignem, aërem, aquam: terram in horum ullum non posse permutari.

ιη'.

Περὶ κενοῦ.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω φυσικοὶ πάντες μέχρι Πλάτωνος τὸ κενὸν ἀπέγνωσαν.

Ἐμπεδοκλῆς,

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει οὐδὲ περισσόν.

Λεύκιππος, Δημόκριτος, Δημήτριος, Μητρόδωρος, Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἄτομα, ἄπειρα τῷ πλήθει, τὸ δὲ κενὸν, ἄπειρον τῷ μεγέθει.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἐντὸς τοῦ κόσμου μηδὲν εἶναι κενὸν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἄπειρον.

Ἀριστοτέλης τοσοῦτον εἶναι τὸ κενὸν ἐκτὸς τοῦ κόσμου, ὥστε ἀναπνεῖν τὸν οὐρανόν· εἶναι γὰρ αὐτὸν πύρινον.

V. 3. Οὐδέ τι—περισσόν] Xylandri exemplum ſecutus ſum. Vulgo, et omnes libri, Οὐδέν τι τ. π. κενὸν π. οὐ. π.

V. 9. Ἀριστοτέλης τοσοῦτον] Epitomator hic turbavit locum, perperam excerpendis verbis: integrius et plenius excerptum ſervatum eſt ap. Stob. p. 38. Ariſtotelis non iſta eſt ſententia, ſed oratio ejuſdem reprehendentis hanc Pythagoricorum opinionem. Vidit etiam Corſin.

XVIII.

De Inani.

A Thalete ad Platonem uſque philoſophi naturam ſcrutantes, Inane eſſe negaverunt.

Empedocles ſic:

In mundo vacuum nihil eſt, nihil eſt quod abundet.

Leucippus, Democritus, Demetrius, Metrodorus, Epicurus, corpora ſectionem non admittentia dixerunt multitudine infinita, Inane autem magnitudine eſſe infinitum.

Stoici cenſuerunt nullum intra mundum eſſe Inane, ſed extra mundum eſſe.

Aristoteles tantum eſſe Inane extra mundum, ut reſpirare poſſit cœlum: eſſe enim hoc igneum.

ιθ'. 884

Περὶ τόπου.

Πλάτων, τὸ μεταληπτικὸν τῶν εἰδῶν, ὅπερ εἴρηκε μεταφορικῶς τὴν ὕλην, καθάπερ τινὰ τιθήνην καὶ δεξαμενήν.

Ἀριστοτέλης, τὸ ἔσχατον τοῦ περιέχοντος συνάπτον τῷ περιεχομένῳ.

κ'.

Περὶ χώρας.

Οἱ Στωϊκοὶ καὶ Ἐπίκουρος, διαφέρειν κενὸν, τόπον, χώραν· καὶ τὸ μὲν κενὸν, εἶναι ἐρημίαν σώματος· τὸν δὲ τόπον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος· τὴν δὲ χώραν, τὸ ἐκ μέρους ἐχόμενον, ὥσπερ ἐπὶ τῆς τοῦ οἴνου πι- B
θάκνης.

κα'.

Περὶ χρόνου.

Πυθαγόρας, τὸν χρόνον, τὴν σφαῖραν τοῦ περιέχοντος εἶναι.

Πλάτων, αἰῶνος εἰκόνα κινητὴν, ἢ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως.

XIX.

De Loco.

PLATO id Locum vocavit, quod in se admitteret formas: idem translatione vocans materiam, quæ quasi nutrix sit atque receptaculum.

ARISTOTELES, extremitatem corporis continentis, contiguam contento.

XX.

De Capacitate, seu Spatio.

STOICI et EPICURUS differre volunt Inane, Locum, Capacitatem: et definiunt Inane vacuitate corporis: Locum, id quod a corpore occupetur: Capacitatem, quod partim a corpore impletur, ut dolium a vino.

XXI.

De Tempore.

PYTHAGORAS sensit, Tempus esse globum extremi ambientis.

PLATO, mobilem æternitatis imaginem, aut motus mundi intervallum.

Ἐρατοσθένης τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν.

κβʹ.

Περὶ οὐσίας χρόνου.

Πλάτων, οὐσίαν χρόνου τὴν τοῦ οὐρανοῦ κίνησιν.

Οἱ πλεῖστοι τῶν Στωϊκῶν αὐτὴν τὴν κίνησιν. Καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀγέννητον τὸν χρόνον· Πλάτων δὲ γεννητὸν κατ' ἐπίνοιαν.

c κγʹ.

Περὶ κινήσεως.

Πυθαγόρας, Πλάτων, κίνησις ἐστὶ διαφορά τις ἢ ἑτερότης ἐν ὕλῃ.

Ἀριστοτέλης, ἐντελέχεια κινητοῦ.

Δημόκριτος, ἓν γένος τῆς κινήσεως τὸ κατὰ παλμόν.

C. 5. κινητοῦ] Addendum ἢ κινητὸν, judice Meziriaco: qui ex Stobaeo hoc suscepisse videtur p. 40. Ἀ. τὴν κίνησιν ἐνέργειαν εἶναι τοῦ δυνάμει κινητικοῦ, ἢ κινητικόν: postremum Cl. Heeren. ex cod. Par. exhibuit ἢ κινητοῦ. Sententia quidem requirit copulam, non disjunctionem. Vid. Aristot. Phys. III, 3. Itaque in Plut. addam καὶ κινητικοῦ.

C. 6. κατὰ παλμόν] Sumsi a Stobaeo, ut melius vitioso vulgato κατὰ πλάγιον, non ut verum; nam veram quidem lectionem conjecisse videtur κατὰ πληγὴν Creechius ad Lucret. II, 216.

Eratosthenes, Solis motum.

XXII.

De natura, seu, substantia, Temporis.

Eam Plato dicebat esse motum coeli.

Plerique Stoicorum, ipsum motum: necnon, temporis nullum fuisse exordium: Plato, intelligentia genitum.

XXIII.

De Motu.

Hanc Pythagoras ac Plato differentiam quandam aut diversitatem esse in materia dixerunt.

Aristoteles, actum (ipsius vox est entelechia) rei mobilis.

Democritus, unum genus Motui dedit, secundum plagam.

Ἐπίκουρος, δύο εἴδη τῆς κινήσεως, τὸ κατὰ στάθμην, καὶ τὸ κατὰ παρέγκλισιν.

Ἡρόφιλος, κινήσεως τὴν μὲν, λόγῳ θεωρητὴν, τὴν δὲ, αἰσθητήν.

Ἡράκλειτος ἠρεμίαν μὲν καὶ στάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνῄρει· ἔστι γὰρ τοῦτο τῶν νεκρῶν· κίνησιν δὲ ἀΐδιον μὲν τοῖς ἀϊδίοις, φθαρτὴν δὲ τοῖς φθαρτοῖς.

κδʹ.

Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

Παρμενίδης, Μέλισσος, Ζήνων, ἀνῄρουν γένεσιν καὶ D
φθορὰν, διὰ τὸ νομίζειν τὸ πᾶν ἀκίνητον.

Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Ἐπίκουρος, καὶ πάντες ὅσοι κατὰ συναθροισμὸν τῶν λεπτομερῶν σωμάτων κοσμοποιοῦσι, συγκρίσεις μὲν καὶ διακρίσεις εἰσάγουσι, γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς οὐ κυρίως· οὐ γὰρ κατὰ ποιὸν ἐξ ἀλλοιώσεως, κατὰ δὲ ποσὸν ἐκ συναθροισμοῦ ταύτας γίνεσθαι.

D. 3. ὅσοι κατὰ] κατὰ pro vulgato μετὰ ſumſi a Xyl. T. Stob. M. E. Moſc.
D. 5. συγκρίσεις] Vulgo, καὶ συγκρίσεις: copulam delevi cum Stob.

Epicurus duas Motus ſpecies, ad perpendiculum, et ad declinationem.

Herophilus, Motum alium ſola mente intelligi, alium ſentiri.

Heraclitus quietem et ſtatum prorſus e natura ſuſtulit: hunc mortuorum eſſe dicens, Motum autem ſempiternum, tribuit ſempiternis, periturum perituris.

XXIV.

De Ortu et Interitu.

Parmenides, Melissus, Zeno, cum omnia motus expertia eſſe opinarentur, Ortum et Interitum prorſus negaverunt.

Empedocles, Epicurus, denique quotquot mundum e minutis conſtruunt particulis, ii concretiones quidem ac ſecretiones quaſdam introducunt, Ortus et Interitus eſſe negant: neque enim qualitates alterando, neque coacervatione incrementa fieri.

Πυθαγόρας καὶ πάντες ὅσοι παθητὴν τὴν ὕλην ὑποτίθενται, κυρίως γένεσιν καὶ φθορὰν γίνεσθαι· ἐκ γὰρ ἀλλοιώσεως στοιχείων καὶ τροπῆς καὶ ἀναλύσεως ταῦτα γίνεσθαι.

E

κε΄.

Περὶ ἀνάγκης.

Θαλῆς, ἰσχυρότατον ἀνάγκη· κρατεῖ γὰρ τοῦ παντός.

Πυθαγόρας, ἀνάγκην, ἔφη, περικεῖσθαι τῷ κόσμῳ.

Παρμενίδης καὶ Δημόκριτος πάντα κατ᾽ ἀνάγκην· τὴν αὐτὴν δὲ εἶναι καὶ εἱμαρμένην, καὶ δίκην, καὶ πρόνοιαν, καὶ κοσμοποιόν.

κϛ΄.

Περὶ οὐσίας ἀνάγκης.

F Πλάτων, τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν ἄγει, τὰ δὲ εἰς ἀνάγκην.

Ἐμπεδοκλῆς οὐσίαν ἀνάγκης, αἰτίαν χρηστικὴν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν στοιχείων.

D. 10. ταῦτα] Mes. πάντα.

PYTHAGORAS, et quotquot materiam perpeſſionibus obnoxiam ponunt, ii proprie Ortus et Interitus eſſe affirmant: res enim alteratione, mutatione, et reſolutione elementorum fieri.

XXV.

De Neceſſitate.

THALETIS eſt: validiſſima omnium eſt Neceſſitas: omnia enim ei ſubſunt.

PYTHAGORAS aiebat mundo circumdatam eſſe Neceſſitatem.

PARMENIDES, et DEMOCRITUS omnia fieri ex Neceſſitate, eandemque eſſe Fatum, Juſtitiam, Providentiam, mundi effectricem.

XXVI.

De natura, ſive ſubſtantia Neceſſitatis.

PLATO quædam ad providentiam, quædam ad Neceſſitatem revocat.

EMPEDOCLES naturam Neceſſitatis cauſſam eſſe ait, quæ utatur principiis et elementis.

Δημόκριτος τὴν ἀντιτυπίαν, καὶ τὴν φορὰν καὶ πληγὴν τῆς ὕλης.

Πλάτων ὁτὲ μὲν τὴν ὕλην, ὁτὲ δὲ τὴν τοῦ ποιοῦντος πρὸς τὴν ὕλην σχέσιν.

κζ'.

Περὶ εἱμαρμένης.

Ἡράκλειτος πάντα καθ' εἱμαρμένην, τὴν δὲ αὐτὴν ὑπάρχειν καὶ ἀνάγκην.

Πλάτων ἐγκρίνει μὲν τὴν εἱμαρμένην ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν καὶ βίων, συνεισάγει δὲ καὶ τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. 885

Οἱ Στωϊκοὶ Πλάτωνι ἐμφερῶς, καὶ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀνίκητόν φασιν αἰτίαν καὶ βιαστικήν, τὴν δὲ εἱμαρμένην συμπλοκὴν αἰτιῶν τεταγμένην, ἐν ᾗ συμπλοκῇ καὶ τὸ παρ' ἡμᾶς, ὥστε τὰ μὲν εἱμάρθαι, τὰ δὲ ἀνειμάρθαι.

κη'.

Περὶ οὐσίας εἱμαρμένης.

Ἡράκλειτος οὐσίαν εἱμαρμένης, λόγον τὸν διὰ τῆς

F. 4. φορὰν] Dedimus hoc ex Galeno X, 10, jam Xylandro probatum. Vulgo, φθοράν.

Democritus renisum, lationem, et percussionem materiæ.

Plato alias materiam, alias effectricis caussæ habitum ad materiam.

XXVII.

De Fato.

Heraclitus omnia Fato fieri dixit: idque idem esse ac Necessitatem.

Plato admittit quidem fatum in humana vita atque actionibus: addit tamen caussas a nobis profectas.

Stoici, hac in re Platonis similes, necessitatem aiunt caussam esse immobilem et violentam: Fatum vero connexum esse caussarum ordine contentum, quo etiam includantur ea quæ sunt in potestate nostra; ita ut alia Fatalia debeant haberi, alia non Fatalia.

XXVIII.

De natura Fati.

Heraclitus Fati substantiam esse ait rationem quæ

οὐσίας τοῦ παντὸς διήκοντα· αὕτη δέ ἐστι τὸ αἰθέριον σῶμα, σπέρμα τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως.

Πλάτων λόγον ἀΐδιον καὶ νόμον ἀΐδιον τῆς τοῦ παντὸς φύσεως.

B Χρύσιππος δύναμιν πνευματικὴν τάξει τοῦ παντὸς διοικητικήν· καὶ πάλιν ἐν τοῖς Ὅροις, "Εἱμαρμένη ἐστὶν "ὁ τοῦ κόσμου λόγος, ἢ νόμος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, "προνοίᾳ διοικουμένων· ἢ λόγος καθ' ὃν τὰ μὲν γεγο-"νότα γέγονε, τὰ δὲ γινόμενα γίνεται, τὰ δὲ γενη-"σόμενα γενήσεται."

Οἱ Στωϊκοὶ, εἱρμὸν αἰτιῶν, τουτέστι τάξιν καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράβατον.

Ποσειδώνιος τρίτην ἀπὸ Διός· πρῶτον μὲν γὰρ εἶναι τὸν Δία, δεύτερον τὴν φύσιν, τρίτον δὲ τὴν εἱμαρμένην.

κθ'.

Περὶ τύχης.

C Πλάτων αἰτίαν ἐν προαιρετικοῖς κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ παρακολούθημα.

per universi naturam transeat: ipsa autem sit æthereum corpus, semen procreationis universi.

Plato rationem legemque æternam naturæ universi.

Chrysippus facultatem spiritalem, quæ totum mundum ordine disponat. Idem in Definitionibus, *Fatum*, inquit, *mundi est ratio, aut lex eorum quæ sunt in mundo, ac providentia administrantur: aut, ratio, secundum quam et quæ fuere, facta sunt, et fiunt quæ fiunt: et fient ea quæ erunt.*

Stoici seriem caussarum, id est, ordinem et nexum inviolabilem.

Posidonius tertium a Jove locum tribuit: primum enim Jovi adsignat, secundum naturæ, tertium Fato.

XXIX.

De Fortuna.

Hanc Plato ait caussam per accidens esse et consequi inopinato in iis, quæ consilio institutoque hominum suscipiuntur.

Ἀριστοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν ἕνεκά τινος γινομένοις, ἄδηλον καὶ ἄστατον· διαφέρειν δὲ τῆς τύχης τὸ αὐτόματον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης καὶ ταὐτομάτου εἶναι ἐν τοῖς πρακτικοῖς πάντως· τὸ δ' αὐτόματον, οὐκ ἀπὸ τύχης· ἐν γὰρ τοῖς ἔξω πράξεως· καὶ τὴν μὲν τύχην, τῶν λογικῶν· τὸ δὲ αὐτόματον, καὶ τῶν λογικῶν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων.

Ἐπίκουρος ἀσύστατον αἰτίαν προσώποις, χρόνοις, τρόποις.

Ἀναξαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ· ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην, ἃ δὲ καθ' εἱμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἃ δὲ κατὰ τύχην, ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον. D

λ'.

Περὶ φύσεως.

Ἐμπεδοκλῆς φύσιν μηδὲν εἶναι, μίξιν δὲ τῶν στοιχείων

C. 7. οὐκ ἀπὸ τύχης] Mez. οὐ πᾶν τύχης.

Aristoteles cauſſam per accidens in his, quæ, appetitu movente, finis cauſſa aguntur: incertam eam, et inſtabilem. Porro Fortunam a caſu differre: cum illa in actionibus locum habeat duntaxat, caſumque admittat; caſus autem Fortunæ locum non det ſemper; quippe cum caſus et in ratione præditis, et in brutis, adeoque etiam inanimatis locum habeat: Fortuna non, niſi ubi ratio ineſt.

Epicurus cauſſam eſſe dixit inſtabilem, ob mutationem perſonarum, temporum, morum.

Anaxagoras et Stoici, cauſſam dicunt eſſe quæ humana ratiocinatione cognoſci nequeat. Fieri enim alia neceſſario, alia Fato, alia inſtituto animi, alia forte Fortuna, alia caſu.

XXX.

De Natura.

Empedocli viſum fuit, nihil eſſe Naturam, niſi permixtionem et divulſionem ele-

καὶ διαστάσιν· γράφει γὰρ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ φυσικῷ,

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω· φύσις οὐδενός ἐστιν ἁπάντων
Θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένου θανάτοιο τελευτὴ,
Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων
Ἐστί· φύσις δὲ βροτοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν.

Ἀναξαγόρας ὁμοίως τὴν φύσιν, σύγκρισιν καὶ διάκρισιν, τουτέστι γένεσιν καὶ φθοράν.

D. 6. οὐδενός] Sic Plutarch. Adv. Colot. p. 1111. F. Vulgo, οὐδέν.

mentorum. Sic enim ſcribit in primo libro de Naturali philoſophia,

Jam quod naturam mortales nomine dicunt,
Hoc nihil eſt: neque enim mortem natura, vel ortum
Humano præbet generi: nam mixtio tantum,
Mixtorumque ſubeſt quædam ſecretio rebus,
Idque homines vulgo Naturam dicere ſuêrunt.

Itidem ANAXAGORAS concretionem, et ſecretionem, id eſt, ortum et interitum, Naturæ nomine intelligebat.

886

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER SECUNDUS.

B ΤΕΤΕΛΕΚΩΣ τοίνυν τὸν περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων, καὶ τῶν συνεδρευόντων αὐτοῖς λόγον, τρέψομαι πρὸς τὸν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀπὸ τοῦ περιεκτικωτάτου πάντων ἐνστησάμενος.

B. 2. πρὸς τὸν περὶ] περὶ, pro vulgato ἐπὶ, recepimus ex Mez. et margine Voss.

ABSOLUTA relatione de principiis, elementis, et aliis quae ad eandem pertinent classem, ad effecta proinde me convertam, ordiarque ab eo quod omnia reliqua continet.

α'.

Περὶ κόσμου.

Πυθαγόρας πρῶτος ὠνόμασε τὴν τῶν ὅλων περιοχὴν, κόσμον, ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ἕνα τὸν κόσμον.

Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ τούτων μαθητὴς C
Μητρόδωρος, ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κατὰ πᾶσαν περίστασιν.

Ἐμπεδοκλῆς τὴν τοῦ ἡλίου περιδρομὴν εἶναι περιγραφὴν τοῦ κόσμου, καὶ τοῦτο πέρας αὐτοῦ.

Σέλευκος ἄπειρον τὸν κόσμον.

Διογένης τὸ μὲν πᾶν, ἄπειρον, τὸν δὲ κόσμον πεπεράνθαι.

Οἱ Στωϊκοὶ, διαφέρειν τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον· πᾶν μὲν

B. 9. καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ] Omittit Galen. probante Corsino. Omnes alii libri habent; item Cyrillus Adv. Julian. II. p. 46. B. Equidem compilatori hoc relinquam, nec omnia ad rationem in eo exigam.

C. 1. τούτων μαθητὴς Μητρόδωρος.] Præferam τούτου μ. M. ut eſt apud Cyrillum l. m. Minus probem Galeni—τούτου καθηγητὴς Λεύκιππος. Reſpicitur ad illam Metrodori opinionem ſupra memoratam I, 5.

I.

De Mundo.

Pythagoras primus complexum univerſi affecit Mundi nomine, propter ordinem qui in eo eſt. Græca enim vox *Koſmos*, ordinem ornatumque ſignificat.

Thales et ejus ſectatores, unum cenſuerunt eſſe Mundum.

Democritus, Epicurus, et diſcipulus eorum Metrodorus, infinitos Mundos in infinito, ſecundum omnes circumſtantias.

Empedocles Solis converſione Mundum circumſcribi ait; huncque eſſe ejus finem.

Seleucus infinitum Mundum.

Diogenes Univerſum infinitum, Mundum autem finitum.

Stoici diſcrimen ſtatuunt inter Univerſum et Totum. Univerſum enim eſſe infini-

γὰρ εἶναι τὸ σὺν κενῷ ἄπειρον, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ τὸν κόσμον· ὥστε οὐ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ πᾶν καὶ τὸν κόσμον.

β'.

Περὶ σχήματος κόσμου.

Οἱ μὲν Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον· ἄλλοι δὲ,
D κωνοειδῆ· οἱ δὲ, ᾠοειδῆ.

Ἐπίκουρος δὲ, ἐνδέχεσθαι μὲν εἶναι σφαιροειδεῖς τοὺς κόσμους, ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ ἑτέροις σχήμασι κεχρῆσθαι.

γ'.

Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος.

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον τὸν κόσμον καὶ προνοίᾳ διοικούμενον.

Δημόκριτος δὲ καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὅσοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται καὶ τὸ κενὸν, οὔτε ἔμψυχον, οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ.

C. 11. τὸ πᾶν καὶ τὸν κόσμον] Sic Jannot. Schott. T. V. Mez. Vulgo pro πᾶν est ὅλον: atque ita omnes reliqui libri cum Galen. et Cyrill. At margo Voss. delet οὐ: haud absurde.

C. 13. Περὶ σχήματος κόσμου] κόσμου, quod vulgo abest, addidimus ex Galen. Venet. Mosc. Bud. T. V.

tum adjuncto inani, Totum autem esse Mundum seorsim ab inani: itaque non idem esse Universum et Mundum.

II.

De Figura Mundi.

STOICI globi figuram Mundo adsignant, alii turbinis, ovi quidam.

EPICURUS, posse Mundos esse globosos, posse etiam alia esse figura.

III.

An Mundus animatus sit.

Reliqui omnes sentiunt Mundum animatum esse et providentia gubernari.

DEMOCRITUS autem, EPICURUS, et qui præter hos inane et atomos introducunt, et animæ expertem Mundum faciunt, neque providentia, sed natura quadam bruta, administrari aiunt.

Ἀριστοτέλης οὔτ' ἔμψυχον ὅλον δι' ὅλων, οὔτε μὴν αἰσθητικὸν, οὔτε λογικὸν, οὔτε νοερὸν, οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον· τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων ἁπάντων κοινωνεῖν, E σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους καὶ ζωτικάς· τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν, τῆς δ' εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς, οὐ προηγουμένως, μετέχειν.

δ'.

Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος.

Πυθαγόρας καὶ Πλάτων, γενητὸν ὑπὸ θεοῦ τὸν κόσμον· καὶ φθαρτὸν μὲν, ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει, αἰσθητὸν γὰρ εἶναι διὰ τὸ σωματικόν· οὐ μὴν φθαρησόμενόν γε, προνοίᾳ καὶ συνοχῇ θεοῦ.

Ἐπίκουρος φθαρτὸν, ὅτι καὶ γενητὸν, ὡς ζῶον, ὡς φυτόν.

D. 12. ὅλον δι' ὅλων] Præſtat ὅλον δι' ὅλου, ut Stob. p. 48. Galenus pejus etiam ὅλον δι' ὅλων. In vulgata omnes reliqui, et Euſebius adeo, conſentiunt.

E. 7. Πυθαγόρας καὶ Πλάτων] Πυθαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοὶ, Voſſ. Moſc. T. V. P. Bud. Πυθαγόρας, καὶ Πλάτων, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, Euſeb. Venet. Colleg. Nov. quæ lectio præferenda aliis. Stobæus non niſi Πυθαγόρας habet.

Aristoteles neque animatum totum per omnes partes dicit, neque ſenſu, ratione aut mente præditum, neque a providentia temperari. Nam cœleſtibus quidem hæc omnia adeſſe, quod orbibus continentur animatis atque animalibus. Terreſtria autem omnibus iſtis carere: et ordinem per accidens iis, non per ſe aut a cauſſa antegreſſa contingere.

IV.

An expers interitus ſit Mundus.

Pythagoras et Plato Mundum a Deo factum arbitrati ſunt, et quod ad naturam attinet, obnoxium interitui, quia corporeus, ideoque ſenſibus ſit expoſitus: non autem periturum, providentia eum et Deo continente.

Epicurus caducum, quia ortus, ut animal, ut ſtirpem.

F Ξενοφάνης, ἀγένητον καὶ ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον τὸν κόσμον.

Ἀριστοτέλης τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην τοῦ κόσμου μέρος παθητὸν, ἐν ᾧ καὶ τὰ περίγεια κηραίνεται.

ε'.

Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος.

Ἀριστοτέλης, Εἰ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται· ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς τινος ἐπιδεῖται τροφῆς· διὰ τοῦτο καὶ ἀΐδιος.

187 Πλάτων, αὐτὸν αὑτῷ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τὸ τρέφον παρέχεσθαι.

Φιλόλαος, διττὴν εἶναι τὴν φθορὰν, ποτὲ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, ποτὲ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ, περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος· καὶ τούτων εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου.

ϛ'.

Ἀπὸ ποίου στοιχείου ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ θεός.

Οἱ Φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαί φασι τὴν γένεσιν

A. 9. Φυσικοὶ] Stoicis hæc tribuit Stob. p. 47. Sane Στωϊκοὶ verisimilior judicanda est lectio, ut monuit Corsinus.

XENOPHANES, neque ortum, et sempiternum, ac nunquam interiturum.

ARISTOTELES partem Mundi quæ infra Lunam est, affectionibus obnoxiam, in qua parte etiam terrestria suas patiuntur mutationes.

V.

Unde alatur Mundus.

ARISTOTELES sic: Si alitur, Mundus, etiam peribit: at nullo indiget nutrimento; est ergo sempiternus.

PLATO, ipsum Mundum sibi mutatione eorum quæ intereunt suppeditare nutrimentum.

PHILOLAUS, duplicem esse interitum, unum igne cœlitus defluente, alterum lunari aqua per revolutionem aëris effusa: atque horum exhalationes esse alimentum Mundi.

VI.

A quo elemento Mundi opificium sit orsus Deus.

PHYSICI a terra inchoasse

τοῦ κόσμου, καθάπερ ἀπὸ κέντρου· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον.

Πυθαγόρας ἀπὸ πυρὸς καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου.

Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα, πρῶτον διακριθῆναι· δεύτερον δὲ, τὸ πῦρ· ἐφ' ᾧ τὴν γῆν· ἐξ ἧς ἄγαν περι- B
σφιγγομένης τῇ ῥύμῃ τῆς περιφορᾶς, ἀναβλύσαι τὸ ὕδωρ· ἐξ οὗ θυμιαθῆναι τὸν ἀέρα, καὶ γενέσθαι τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ πυρὸς, πιληθῆναι δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὰ περίγεια.

Πλάτων τὸν ὁρατὸν κόσμον γεγονέναι πρὸς παράδειγμα τοῦ νοητοῦ κόσμου· τοῦ δὲ ὁρατοῦ κόσμου πρότερον μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σωματοειδὲς, τὸ ἐκ πυρὸς μὲν καὶ τῆς γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον.

Πυθαγόρας, πέντε σχημάτων ὄντων στερεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθηματικὰ, ἐκ μὲν τοῦ κύβου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ, ἐκ δὲ τοῦ ὀκ- C

A. 12. καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου] Omisit hæc Galenus: recte, judice Corsino.

aiunt Mundi ortum tanquam e centro. Est enim centrum, globi initium.

Pythagoras ab igne et quinto elemento.

Empedocles primo fuisse secretum ætherem, deinde ignem, post terram, qua nimis in arctum coacta ob impetum circumagitationis, aqua ebullierit: ex hac aërem exhalasse: ac coelum quidem ex æthere natum, Solem ex igne: reliqua circa terram quæ sunt, condensata coiisse ex reliquis.

Plato ait, visibilem Mundum factum ad exemplum ejus qui in mente fuit: ejus visibilis Mundi priorem tempore partem exstitisse animam, post corporea, quæ primo ex igni et terra, posteriore loco ex aqua et aëre coaluerint.

Pythagoras, cum sint quinque formæ solidorum corporum (*mathematica* etiam hæc vocantur) e cubo ortam ait terram, e pyramide ignem,

ταέδρου τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τοῦ εἰκοσαέδρου τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν.

Πλάτων δὲ καὶ ἐν τούτοις πυθαγορίζει.

ζ'.

Περὶ τάξεως τοῦ κόσμου.

Παρμενίδης στεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας, ἐπαλλήλους, τὴν μὲν ἐκ τοῦ ἀραιοῦ, τὴν δὲ ἐκ τοῦ πυκνοῦ· μικτὰς δὲ ἀλλήλαις ἐκ φωτὸς καὶ σκότους, μεταξὺ τούτων· καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας, τείχους δίκην στερεὸν ὑπάρχειν.

D Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ.

Ἐπίκουρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας, ἐνίων δὲ πυκνόν· καὶ τούτων τὰ μέν τινα, κινούμενα, τὰ δὲ, ἀκίνητα.

Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτα αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν· ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα τῷ πυρὶ συνάπτει.

C. 9. ἀλλήλαις] Jun. ἄλλας, ut Xyl. edidit ex Eusebio: item Stobaeus, et totum hunc locum pleniorem habet.

ex octo basium corpore aërem, e viginti basium forma aquam, e duodecim basium solido globum Universi.

Plato in his quoque Pythagoram imitatur.

VII.

De ordine Mundi.

Parmenides corollas ait esse crebras inter se consertas, unam ex raro, alteram e denso: his interjectas alias, ex lumine et tenebris mixtas: esse autem solidum quidpiam instar muri, quod istas omnes corollas contineat.

Leucippus et Democritus Mundo in orbem tunicam atque membranam circumtendunt.

Epicurus quorumdam mundorum extrema rara, quorumdam densa, et mobilia alia, alia immobilia statuit.

Plato ignem primo loco statuit, proximo aetherem, deinde aërem, post hunc aquam, postremo terram: interdum aetherem igni conjungit.

Ἀριστοτέλης πρῶτον μὲν ἀέρα ἀπαθῆ, πέμπτον δέ τι σῶμα· μεθ' ὃ παθητά, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ· τελευταίαν δὲ γῆν· τούτων δὲ τοῖς μὲν οὐρανίοις ἀποδεδόσθαι τὴν κυκλικὴν κίνησιν· τῶν δὲ ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων, τοῖς μὲν κούφοις, τὴν ἄνω· τοῖς δὲ βαρέσι, τὴν κάτω.

Ἐμπεδοκλῆς μὴ διὰ παντὸς ἑστάναι, μηδ' ὡρισμέ- E
νους τοὺς τόπους τῶν στοιχείων, ἀλλὰ πάντα πως ἀλλήλων μεταλαμβάνειν.

η'.

Τίς ἡ αἰτία τοῦ τὸν κόσμον ἐγκεκλίσθαι.

Διογένης, Ἀναξαγόρας, μετὰ τὸ συστῆναι τὸν κόσμον, καὶ τὰ ζῶα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν, ἐγκλιθῆναί πως τὸν κόσμον, ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἐς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος· ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα ἃ μὲν τινὰ ἀοίκητα γένηται, ἃ δὲ οἰκητὰ μέρη τοῦ κόσμου, κατὰ ψύξιν καὶ ἐκπύρωσιν καὶ εὐκρασίαν.

D. 8. ἀέρα ἀπαθῆ] αἰθέρα Euseb. Stob. Jun. Mez. Rectius. Mox pro δέ, Euseb. γε quod recepit Xyl. poterat et δὲ scripsisse auctor. Stobæus τι habet post πέμπτον, quod codex Aug. omittit.
D. 10. ἀποδεδόσθαι] Sic Euseb. et Mosc. Vulgo, ἀποδίδοναι.

Aristoteles primo ætherem omnis exsortem perpessionis, quintum scilicet corpus: deinceps obnoxia motibus, ignem, aërem, aquam, denique terram. Horum cœlestibus motum circularem adsignatum esse: inferioribus, quæ quidem levia sunt, sursum: quæ gravia, deorsum lationem.

Empedocles non perpetuo aut definitis locis reposita elementa dicit, sed quodvis in cujusvis locum succedere.

VIII.

Quæ caussa sit inclinationis Mundo.

Diogenes, et Anaxagoras, postquam Mundus constitutus fuit, et e terra produxit animalia, quodammodo inclinatum Mundum fortuito censent in austrinas partes: fortassis providentia sic satagente, ut Mundi partes quædam habitari, aliæ non possent, ratione gelu, ardoris, commodæ temperiei.

F Ἐμπεδοκλῆς, τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ, ἐγκλιθῆναι τὰς ἄρκτους, καὶ τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ καὶ τὸν ὅλον κόσμον.

θ'.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς τοῦ κόσμου, εἰ ἔστι κενόν.

Οἱ μὲν ἀπὸ Πυθαγόρου, ἐκτὸς εἶναι τοῦ κόσμου κενόν, εἰς ὃ ἀναπνεῖ ὁ κόσμος, καὶ ἐξ οὗ.

222 Οἱ δὲ Στωϊκοὶ εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται τὸ ἄπειρον.

Ποσειδώνιος, οὐκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάλυσιν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Κενοῦ.

Ἀριστοτέλης μηδὲν εἶναι κενόν.

Πλάτων, μήτε ἐκτὸς τοῦ κόσμου, μήτε ἐντὸς μηδὲν εἶναι κενόν.

A. 5. Ἀριστοτέλης μηδὲν] Sic Euſeb. Vulgo vitioſe Ἀριστοτέλης ἔλεγεν. Locum de Ariſtotele plane omittit Stob. At Galen. hoc cum Platone communicat, ita—περὶ Κενοῦ. Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης μήτε ἐκτὸς τοῦ κόσμου, μήτε ἐντὸς, μηδὲν εἶναι κενόν.

EMPEDOCLES, aëre cedente Solis impetui, ſeptentriones docet declinaſſe, ita ut partes iis vicinæ in ſublime attollerentur, deprimerentur auſtrinæ: atque hanc inclinationem toti proinde Mundo accidiſſe.

IX.

De eo quod eſt extra Mundum, an id vacuum ſit.

PYTHAGORICI extra Mundum inane eſſe putant, in quod, et e quo Mundus reſpiret.

STOICI inane eſſe, in quod quidem conflagratione ſua mundus diſſolutum eat.

POSIDONIUS non inane, ſed quantum diſſolutioni ſufficiat, in libro primo de Inani.

ARISTOTELES affirmat, nullum eſſe inane.

PLATO negat ullum eſſe, vel extra, vel intra mundum, inane.

ί.

Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου καὶ τίνα ἀριστερά.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως· ἀριστερὰ δὲ, τὰ δυτικά. B

Ἐμπεδοκλῆς δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικὸν, ἀριστερὰ δὲ τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν.

ιά.

Περὶ οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία.

Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω, γηΐνην.

Ἐμπεδοκλῆς στερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανὸν, ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ πυρὸς κρυσταλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα.

Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος πυρὸς, ἢ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος.

B. 7. Ἀναξιμένης—γηΐνην] Probo Stobæi lectionem, Ἀναξιμένης καὶ Παρμενίδης, τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω τῆς γῆς εἶναι τὸν οὐρανόν. Eusebius, Ἀναξιμένης τὴν περιφορὰν τῆς ἔξωθεν ζωνῆς εἶναι, quod Xyl. recepit: rectius quidem quam Vigerius, qui hunc reprehendens, Plutarcheam lectionem Eusebio intulit.

B. 9. πυρὸς] Mez. corrigit πυρὸς; sed altius latet vitium. Eusebius omittit πυρὸς, recte: rectius etiam Stobæus, Ἀριστοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος· λέγει γοῦν ἐν τοῖς περὶ τῆς Φυσικῆς Ἀκροάσεως—&c.

X.

Quæ partes Mundi dextræ sint, quæ sinistræ.

Pythagoras, Plato, Aristoteles, dextras mundi partes faciunt quæ ad ortum sunt, unde motui initium: sinistras, quæ ad occasum.

Empedocles dextra vocat quæ sunt ad circulum æstivæ Solis conversionis, sinistra quæ ad hybernum.

XI.

De Cælo, quæ ejus natura.

Anaximenes dicit rotationem esse extremi orbis.

Empedocles Cœlum esse solidum, glaciei in modum ab igne ex aëre compactum, quod igneam aëreamque naturam in utroque globi semisse contineat.

Aristoteles e quinto corpore, igne, vel calidi cum frigido mixtione.

ιβʹ.

C Περὶ διαιρέσεως οὐρανοῦ, εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται.

Θαλῆς, Πυθαγόρας, οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μεμερίσθαι τὴν τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαῖραν εἰς κύκλους πέντε, οὕστινας προσαγορεύουσι ζώνας· καλεῖται δὲ ὁ μὲν αὐτῶν, ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής· ὁ δὲ, θερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἰσημερινός· ὁ δὲ, χειμερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής· λοξὸς δὲ τοῖς τρισὶ μέσοις ὁ καλούμενος ζωδιακὸς ὑποβέβληται, παρεπιψαύων τῶν μέσων τριῶν· πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ μεσημβρινὸς πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὸ ἀντίξουν τέμνει.

Πυθαγόρας πρῶτος ἐπινενοηκέναι λέγεται τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἥντινα Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ὡς ἰδίαν
D ἐπίνοιαν σφετερίζεται.

ιγʹ.

Τίς ἡ οὐσία τῶν ἀστέρων, καὶ πῶς συνεστήκασι.

Θαλῆς γεώδη μὲν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα.

Ἐμπεδοκλῆς πύρινα ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ αἰθὴρ

XII.

In quot orbes Cœlum dividatur.

Thales, Pythagoras, et hujus sectatores Cœlum in circulos quinque dividunt: ipsi Zonas, id est cingula, appellant. Nomina eorum sunt, Septentrionalis, qui semper est conspicuus: solstitii æstivi circulus: Æquinoctialis: Brumæ circulus: Arctico oppositus, semper nobis occultatus. Horum tribus mediis subster-nitur obliquus, singulos attingens, cui signiferi, seu Zodiacus, nomen est. Omnes autem isti a meridiano per septentriones in oppositam ducto partem medii finduntur.

Primus Pythagoras invenisse dicitur signiferi obliquitatem, quam Œnopides Chius tamen ut abs se excogitatam sibi vindicat.

XIII.

Quæ Stellarum natura sit, ac quomodo conflatæ sint.

Thales censuit terrestres quidem esse stellas, sed ignitas tamen.

Empedocles, igneas, eo ex igne, quem in se continens

ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν.

Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον αἰθέρα, πύρινον μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν, τῇ δ' εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάζοντα πέτρους ἐκ τῆς γῆς, καὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερικέναι.

Διογένης, κισσηρώδη τὰ ἄστρα, διαπνοὰς δὲ αὐτὰ E νομίζει τοῦ κόσμου· πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἀφανεῖς μὲν λίθους, πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τῆς γῆς σβέννυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυροειδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον.

Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, τοὺς δὲ πλάνητας ἀνεῖσθαι.

Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους, πυρίνους, μετέχοντας δὲ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων κόλλης δίκην.

Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων, σβεννυμένων δὲ καθ' F ἑκάστην ἡμέραν, ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ καθάπερ τοὺς ἄνθρακας· τὰς γὰρ ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις, ἐξάψεις εἶναι καὶ σβέσεις.

æther in prima ſecretione eliſerit.

ANAXAGORAS ætherem circumſitum ignea quidem eſſe natura, circumvolutionis autem vehementia abripuiſſe lapides e terra, eoſque adusſiſſe, et ſic in ſtellas convertiſſe.

DIOGENES pumicum inſtar eſſe ſtellas cenſet exſpirationes mundi exhalantis: idem, lapides quoſdam eſſe qui nuſquam appareant, et ſæpe in terram delapſi exſtinguantur: quomodo ad Ægos potamos ſub ignis forma decidit ſtella ſaxea.

EMPEDOCLES inerrantes ſtellas cryſtallo ait alligatas, errones ab eo ſolutas.

PLATO majori ex parte igneæ naturæ eſſe ſtellas, ſed ita, ut glutinis loco reliquorum etiam elementorum partes admittant.

XENOPHANES naſci ex inflammatis nubibus, quæ quotidie extinguantur, noctu quavis rurſus carbonum inſtar accendantur: ortus quippe et occaſus, nihil eſſe aliud quam accendi et exſtingui.

Ἡρακλείδης καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν, γῆν περιέχοντα, ἀέρα τε καὶ αἰθέρα, ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι· ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται, κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων.

Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

189 ιδ΄.

Περὶ σχήματος ἀστέρων.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας, καθάπερ τὸν κόσμον καὶ ἥλιον καὶ σελήνην.

Κλεάνθης, κωνοειδεῖς.

Ἀναξιμένης, ἥλων δίκην καταπεπηγέναι τῷ κρυσταλλοειδεῖ.

Ἔνιοι δὲ, πέταλα εἶναι πύρινα, ὥσπερ ζωγραφήματα.

A. 6. καταπεπηγέναι] Legendum videtur ἐγκαταπεπηγέναι, vel καταπεπηγέναι ἐν. Vulgata occupavit omnes libros, exceptis Galen. et Euſeb. qui habent καταπεπηγμένως.

HERACLIDES et PYTHAGOREI quamvis ſtellam dixerunt eſſe Mundum in æthere infinito, qui terram, aërem, ætheremque contineat. Hæc opinio etiam in Orphicis perhibetur: nam ORPHEI ſectatores ſingulas ſtellas eſſe Mundos dicunt.

EPICURUS horum nihil improbat, contingentiæ inhærens.

XIV.

De figura Stellarum.

STOICI, globoſas eſſe ſtellas, ut mundum quoque, ut Solem, ut Lunam.

CLEANTHES, metæ ſeu turbinis forma.

ANAXIMENES, clavorum inſtar infixos eſſe cryſtallo.

Alii, laminas eſſe igneas, tanquam picturas.

ιε'.

Περὶ τάξεως ἀστέρων.

Ξενοκράτης κατὰ μιᾶς ἐπιφανείας οἴεται κινεῖσθαι τοὺς ἀστέρας.

Οἱ δ' ἄλλοι Στωϊκοὶ, πρὸ τῶν ἑτέρων τοὺς ἑτέρους ἐν ὕψει καὶ βάθει.

Δημόκριτος, τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ B ταῦτα τοὺς πλανήτας, ἐφ' οἷς Ἥλιον, Φωσφόρον, Σελήνην.

Πλάτων, μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν, πρῶτον Φαίνοντα λεγόμενον, τὸν τοῦ Κρόνου· δεύτερον, Φαέθοντα, τὸν τοῦ Διός· τρίτον, Πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεος· τέταρτον, Ἑωσφόρον, τὸν τῆς Ἀφροδίτης· πέμπτον, Στίλβοντα, τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· ἕκτον, Ἥλιον· ἕβδομον, Σελήνην.

Τῶν Μαθηματικῶν τινες μὲν, ὡς Πλάτων· τινὲς δὲ, μέσον πάντων τὸν Ἥλιον.

A. 11. Ξενοκράτης] Galen. Ξενοφάνης: rectius: neutrum tamen congruum sequenti, οἱ δ' ἄλλοι Στωϊκοί: qua de caussa Corsinus corrigit Ζήνων. Equidem malim, οἱ δ' ἄλλοι, καὶ οἱ Στωϊκοί.

XV.

De ordine Stellarum.

XENOCRATES secundum unam superficiem stellas moveri autumavit.

Reliqui STOICI, alias aliis esse humiliores atque altiores.

DEMOCRITUS hoc ordine collocat: primo fixas stellas, deinde errones, in quibus Solem, Luciferum, Lunam.

PLATO ubi ab inerrantibus abiit, proximam facit stellam Saturni, quæ ei Phæno dicitur, nos fulgidam (puto) possemus: tum Phaëthontem, id est nitentem, qui est Jupiter: ab hoc proximum Pyroënta, id est igneum, stellam Martis: inde Luciferum, qui Veneri tribuitur: quintum Mercurii sidus, quod Stilbon appellat, quasi rutilans.

MATHEMATICORUM quidam Platoni subscribunt: alii Solem in medio reponunt.

Ἀναξίμανδρος, καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος, καὶ Κράτης, ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν Ἥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν Σελήνην· ὑπὸ δὲ αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων καὶ τοὺς πλανήτας.

c

ιϛ΄.

Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς καὶ κινήσεως.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Κλεάνθης, ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι πάντας τοὺς ἀστέρας.

Ἀλκμαίων καὶ οἱ Μαθηματικοὶ, τοὺς πλανήτας τοῖς ἀπλανέσιν ἐναντίως· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι.

Ἀναξίμανδρος, ὑπὸ τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι.

Ἀναξιμένης, ὁμοίως ἐπὶ τὴν γῆν καὶ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας.

Πλάτων καὶ οἱ Μαθηματικοὶ, ἰσοδρόμους εἶναι, τὸν Ἥλιον, τὸν Ἑωσφόρον, τὸν Στίλβοντα.

ANAXIMANDER, METRODORUS CHIUS, CRATES, summum locum Soli deferunt, proximeque Lunam ei subjiciunt: sub his fixa et vaga etiam sidera collocant.

XVI.

De latione et motu Stellarum.

ANAXAGORAS, DEMOCRITUS, CLEANTHES, ab ortu versus occasum ferri omnes stellas.

ALCMAEON et MATHEMATICI, planetas fixis ex adverso, hoc est ab occasu ad ortum citari.

ANAXIMANDER, a circulis et orbibus, quibus quaevis insistit, moveri.

ANAXIMENES, similiter sub terram, ac circa eam ferri stellas.

PLATO et MATHEMATICI aequalem cursum adsignant Soli, Veneri, ac Mercurio.

ιζ΄.

Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες.

Μητρόδωρος, ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ὑπὸ τοῦ Ἡλίου D προσλάμπεσθαι.

Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως.

Ἀριστοτέλης, μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια τροφῆς· οὐ γὰρ φθαρτὰ, ἀλλ' ἀΐδια.

Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ὡς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτοῦ τρέφεσθαι.

ιη΄.

Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων.

Ξενοφάνης, τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας, νεφέλια εἶναι κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα.

Μητρόδωρος, τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι στιλβηδόνας.

D. 7. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ] Ita et Galen. At Euseb. P. E. XV, 48. et Stob. p. 54 Πλάτων κοινῶς: rectius, opinor.

XVII.

Unde illuminentur Stellæ.

METRODORUS omnes stellas fixas a Sole illustrari ab eoque suum lumen accipere, dixit.

HERACLITUS et STOICI, stellas ali eo quod a terra sursum evaporat.

ARISTOTELES, cœlestia non indigere alimento, quia interitui non sint obnoxia.

PLATO et STOICI, item stellas atque universum mundum, nutrimentum ex se ipsas habere.

XVIII.

De Stellis quæ dicuntur Castores, sive gemini.

XENOPHANES istas stellas, quæ supra naves apparent, parvas putavit esse nubeculas, ob certum affulgentes motum.

METRODORUS, micationes esse, a videntium oculis, quos terror et consternatio tenet, profectas.

ιθ'.

E Περὶ ἐπισημασίας ἀστέρων, καὶ πῶς γίνεται χειμὼν καὶ θέρος.

Πλάτων, τὰς ἐπισημασίας τάς τε θερινὰς καὶ τὰς χειμερινὰς κατὰ τὰς τῶν ἀστέρων ἐπιτολάς τε καὶ δυσμὰς γίνεσθαι, Ἡλίου τε καὶ Σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν.

Ἀναξιμένης δὲ, διὰ μηδὲν τούτων, διὰ δὲ τὸν Ἥλιον μόνον.

F Εὔδοξος, Ἄρατος, κοινῶς διὰ πάντας τοὺς ἀστέρας, ἐν οἷς φησιν,

Αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν,
Ἄστρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Ἀστέρας οἵ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνοιεν.

κ'.

Περὶ οὐσίας Ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος, κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἁρματείῳ τροχῷ τὴν ἁψῖδα παραπλήσιον ἔχοντα κοίλην, πλήρη πυρός· ἧς κατά τι μέρος ἐκφαινούσης

XIX.

Quid denuncient stellæ, et quomodo fiant hyems atque æstas.

Plato indicationes æstatis atque hyemis fieri Solis, Lunæ, aliarumque fixarum et vagarum stellarum ortu atque occasu percipi tradit.

Anaximenes ad solum hæc refert Solem.

Eudoxus et Aratus, omnibus communiter accepta isthæc stellis ferunt. Arati verba subjecimus:

Ipse hæc altitonans in celso infixit olympo,
Et totum prudens distinxit signa per annum,
Eximia ut rebus de certis astra monerent.

XX.

Quæ Solis natura sit.

Anaximander Solem dixit esse circulum, cujus duodetrigesima pars terræ molem æquet: orbita præditum qualis fere est rotis curruum, ignis plena, qui quadam ex

διὰ στομίου τὸ πῦρ, ὥσπερ διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ· καὶ τοῦτ' εἶναι τὸν Ἥλιον.

Ξενοφάνης, ἐκ πυριδίων τῶν συναθροιζομένων μὲν 890 ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συναθροιζόντων δὲ τὸν Ἥλιον· ἢ νέφος πεπυρωμένον.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάττης.

Πλάτων, ἐκ πλείστου πυρός.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Μητρόδωρος, μύδρον ἢ πέτρον διάπυρον.

Ἀριστοτέλης, σφαῖραν ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος, ὑαλοειδῆ, δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς, ὥστε προσεοικέναι ἡλίῳ τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες, τό, τε δὴ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐσοπτροειδές· καὶ τρίτον, τὴν ἀπὸ τοῦ ἐσόπτρου κατ' ἀνάκλασιν διασπειρο- B

F. 11. διὰ πρηστῆρος αὐλοῦ] Forte vera est lectio, πρηστῆρας δι' αὐλοῦ, quo ducit Achill. Tat. Isag. in Arat. cap. 19. Galen. δι' αὐλοῦ πρὸς ἡμᾶς. Stob. ὥσπερ διὰ πρηστῆρος. Euseb. hanc loci partem omittit.

A. 5. Πλάτων, ἐκ πλείστου πυρός] Πλάτων abest in Voss. et Bud. qui reliqua verba, Stoicorum opinioni adjungunt. In Stob. plane omittitur hic locus. Forte compilator eum invexit ex capite XIII.

A. 12. τό, τε δὴ—εἰδώλ.] Corrupti loci, in quo libri Plutarchei consentiunt, correctionem in Animadversionibus tractabimus.

parte ejus effulgeat per orificium, tanquam per fistulæ foramen: eumque ignem esse Solem.

Xenophanes, ex igniculis qui appareant, collectis ex humida exhalatione, et Solem cogentibus: aut nubem ignitam.

Stoici, incendium mente præditum, e mari.

Plato, e plurimo igne.

Anaxagoras, Democritus, Metrodorus, massam aut lapidem ignis candentem.

Aristoteles, globum e quinta natura.

Philolaus Pythagoreus, discum vitreum, qui resplendentiam mundani ignis recipiat lumenque ad nos retorqueat: ut Sol videatur ignis in cœlo, qui ad nos quasi speculi reflexione lucem disper-

μένην πρὸς ἡμᾶς αὐγήν· καὶ γὰρ ταύτην προσαγορεύομεν ἥλιον, οἱονεὶ εἴδωλον εἰδώλου.

Ἐμπεδοκλῆς, δύο Ἡλίους, τὸν μὲν, ἀρχέτυπον, πῦρ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τοῦ κόσμου, πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ καταντικρὺ τῇ ἀνταυγείᾳ ἑαυτοῦ τεταγμένον· τὸν δὲ φαινόμενον, ἀνταύγειαν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ τοῦ ἀέρος τοῦ θερμομιγοῦς πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτεροῦς τῆς γῆς κατ᾽ ἀνάκλασιν ἐγγινομένην εἰς τὸν Ἥλιον τὸν κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τοῦ
C πυρίνου· ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι συντεμόντα, ἀνταύγειαν εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν Ἥλιον.

Ἐπίκουρος, γήϊνον πύκνωμα κισηροειδὲς ταῖς κατατρήσεσιν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνημμένον.

κα´.

Περὶ μεγέθους Ἡλίου.

Ἀναξίμανδρος, τὸν μὲν Ἥλιον ἴσον τῇ γῇ εἶναι, τὸν δὲ κύκλον ἀφ᾽ οὗ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει καὶ ἐφ᾽ οὗ φέρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς.

gat: quam nos vocamus Solem, tanquam ſimulacri ſimulacrum.

Empedocles duos Soles facit, unum primigenium ignem in altero globi mundi ſemiſſe, qui eum ſemiſſem impleat, ſemper ex adverſo ſitus ſuæ repercuſſioni ſplendoris: alterum in altero ſemiſphærio reſplendentiam hujus, quod ſemiſphærium impleatur aëre cum calida natura permixto: hanc reſplendentiam a rotunditate terræ reflecti in Solem cryſtallinum, et cum motu ignei elementi circumtrahi: utque verbo dicam, Solem eſſe reſplendentiam ignis qui eſt circa terram.

Epicurus, e terra compactam molem, ac pumicis ſpongiæve modo pertuſam, ab igne accenſam.

XXI.

De magnitudine Solis.

Anaximander, Solem terræ æqualem eſſe, circuli autem, a quo erumpit halitu, et in quo fertur, quantitate molem terræ vicies octies contineri.

Ἀναξαγόρας, πολλαπλασίονα Πελοποννήσου.

Ἡράκλειτος, εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείου.

Ἐπίκουρος πάλιν φησὶν ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα, ἢ τηλικοῦτον ἥλιος φαίνεται, μικρῷ μείζων ἢ ἐλάττων.

κβʹ.

Περὶ σχήματος Ἡλίου. D

Ἀναξιμένης, πλατὺν ὡς πέταλον τὸν Ἥλιον.

Ἡράκλειτος, σκαφοειδῆ, ὑπόκυρτον.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιροειδῆ, ὡς τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρα.

Ἐπίκουρος, ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα.

κγʹ.

Περὶ τροπῶν Ἡλίου.

Ἀναξιμένης, ὑπὸ πεπυκνωμένου ἀέρος καὶ ἀντιτύπου ἐξωθεῖσθαι τὰ ἄστρα.

Ἀναξαγόρας, ἀνταπώσει τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος, ὃν αὐτὸς συνωθῶν ἐκ τῆς πυκνώσεως ἰσχυροποιεῖ.

Anaxagoras, multiplici ad Peloponnesum proportione Solem esse.

Heraclitus, latitudine vestigii humani.

Epicurus rursum ait, posse omnia ista vera esse, aut tantum esse, quantus et qualis videtur, vel majorem paulo aut minorem.

XXII.

De forma Solis.

Anaximenes, folii instar latum esse.

Heraclitus, scaphæ in formam, subcurvum.

Stoici, globi forma, qua et mundus et Stellæ.

Epicurus, fieri posse isthæc omnia.

XXIII.

De conversionibus Solis.

Anaximenes censuit, astra impelli a condensato et renitente aëre.

Anaxagoras, aëris, qui ad septentriones est, impulsione in diversam partem, quem aërem stipando cogens facit validum.

E Ἐμπεδοκλῆς, ὑπὸ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σφαίρας κωλυόμενον ἄχρι παντὸς εὐθυπορεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων.

Διογένης, ὑπὸ τοῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψύχους σβέννυσθαι τὸν Ἥλιον.

Οἱ Στωϊκοὶ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς διέρχεσθαι τὸν Ἥλιον· ὠκεανὸς δέ ἐστιν ἡ γῆ, ἧς τὴν ἀναθυμίασιν ἐπινέμεται.

Πλάτων, Πυθαγόρας, Ἀριστοτέλης, περὶ τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, δι᾽ οὗ φέρεται λοξοπορῶν ὁ Ἥλιος, καὶ κατὰ δορυφορίαν τῶν τροπικῶν κύκλων· ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἡ σφαῖρα δείκνυσιν.

κδ′.

F
Περὶ ἐκλείψεως Ἡλίου.

Θαλῆς πρῶτος ἔφη ἐκλείπειν τὸν Ἥλιον, τῆς σελήνης αὐτὸν ὑποτρεχούσης κατὰ κάθετον, οὔσης φύσει γεώ-

E. 7. ἡ γῆ] Marg. Voss. ἡ γῆ itaque vertit Bud. T. V. ὡς ὠκεανὸς δέ ἐστιν ἡ γῆ. Stob. omittit ἡ γῆ. Galen. ſententiam potius quam verba reddit, ὠκεανὸν δὲ καὶ τὴν θάλασσαν παρέχειν τῷ ἡλίῳ τροφήν—. Igitur corrigam καὶ γῆ.

E. 9. περὶ τὴν λόξωσιν] Legendum, cum Men. παρὰ τὴν λόξωσιν.

Empedocles, ne in directum ſemper progrediatur, impediri a continente ipſum globo et a tropicis, hoc eſt ſolſtitiorum circulis.

Diogenes, a frigore calori occurrente extingui Solem.

Stoici, ſecundum intervallum alimenti ſubjecti progredi Solem. Oceanus autem terra eſt cujus vaporem exhalantem depaſcitur.

Plato, Pythagoras, Aristoteles, Solem obliquum curſum conficere, aiunt, propter ſigniferi, in quo movetur, inclinationem, ſtipati ſolſtitialibus circulis: quæ omnia in ſphæra artificio elaborata proponuntur ad ſpectandum.

XXIV.

De Solis defectu.

Thales primus docuit Solem deficere, quando Luna ad lineam infra eum fertur, quæ

δους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένῳ τῷ δίσκῳ.

Ἀναξίμανδρος, τὸ τοῦ στομίου τῆς τοῦ πυρὸς διαπνοῆς ἀποκλειομένου.

Ἡράκλειτος, κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς στροφήν, ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν.

Ξενοφάνης, κατὰ σβέσιν· ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς γίνεσθαι· παριστόρηκε δὲ καὶ ἔκλειψιν ἡλίου 891
ἐφ' ὅλον μῆνα, καὶ πάλιν ἔκλειψιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι.

Ἔνιοι, νεφῶν πύκνωσιν τὴν ἀοράτως ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ.

Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ γῆν κινεῖ περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, καὶ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον.

F. 4. ὑποτιθεμένῳ τῷ δίσκῳ] Xyl. probabiliter vertit. Graeca corrupta sunt, ut et Mez. monuit. Unus Stob. habet varietatem, nec eam sanam, βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθέμενον τῷ δυσμῷ. Puto corrigendum, β. δ. αὐτὴν κ. ὑποτιθεμένην τῷ δίσκῳ.

natura est terrestri: idque in speculis cerni, subjici Soli discum Lunæ.

Anaximander, obturato foramine, per quod ignis exspirat.

Heraclitus, inversione corporis Solis, quod scaphæ simile eum ponere diximus, ita ut cavum sursum, curvum deorsum versus nostrum visum obvertatur.

Xenophanes, exstinctione: rursum autem nasci in ortu alium. Narrationem porro adjecit de quodam Solis defectu, qui totum duraverit mensem, et alio perfecto, qui diem in noctem mutaverit.

Quidam nubium condensationem caussantur, quæ, visu non cernente eas, disco Solis obducantur.

Aristarchus Solem fixis stellis adjungit, Lunam autem moveri ait circum Solis orbem, et suis inclinationibus umbram disco inferre.

Ξενοφάνης, πολλοὺς εἶναι Ἡλίους καὶ Σελήνας κατὰ κλίματα τῆς γῆς, καὶ ἀποτομὰς καὶ ζώνας· κατὰ δέ τινα καιρὸν ἐμπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν, καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντα
B ἔκλειψιν ὑποφαινόμενον· ὁ δ' αὐτὸς τὸν Ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν.

κέ.

Περὶ οὐσίας Σελήνης.

Ἀναξίμανδρος, κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς, ὥσπερ τοῦ Ἡλίου πλήρη πυρός· ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιστροφὰς τοῦ τροχοῦ· ὅμοιον γὰρ εἶναι ἁρματείῳ τροχῷ κοίλην ἔχοντι τὴν ἀψῖδα, καὶ πλήρη πυρός, ἔχοντι μίαν ἐκπνοήν.

Ξενοφάνης, νέφος εἶναι πεπιλημένον.

A. 9. πολλοὺς εἶναι Ἡλίους καὶ Σελήνας] Forte verius fit, πολλὰς εἶναι Ἡλίου καὶ Σελήνης scil. ἐκλείψεις: siquidem Philosophi sententiam, non Compilatoris scripturam, quærimus; nam in vulgata consentiunt Galen. Euseb. Stob.

A. 9. κατὰ κλίματα] Ita Galen. Euseb. Stob. Vulgo, κατὰ κλίμα.

B. 3. κέ. Περὶ οὐσίας Σελήνης] Ita Euseb. Gal. E. M. Voss. Venet. Mosc. Bud. Xyl. item edidit Corsin. Vulgo, Περὶ οὐσίας Σελήνης, κέ. Περὶ μεγέθους Σελήνης, κϛ'.

XENOPHANES, multos esse Soles, multas Lunas, secundum terræ diversa climata, segmenta, ac zonas: quodam autem tempore Solis discum incidere in quandam terræ portionem a nobis non habitatam, et sic tanquam in vacuum delato, deliquium ei accidere. Idem, Solem in infinitum progredi: nobis autem videri eum rotari, ob distantiam.

XXV.

De natura Lunæ.

ANAXIMANDER, circulum esse novendecuplum proportione terræ, itidem ut Solem ignis plenum, ac luminis defectum ei accidere ob inversionem rotæ; similem enim esse rotæ currus, quæ habeat orbitam concavam igne impletam, unoque exspirandi foramine præditam.

XENOPHANES, nubem esse constipatam.

Οἱ Στωϊκοὶ, μικτὴν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος.

Πλάτων, ἐκ πλείονος τοῦ πυρώδους. C

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, στερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας.

Ἡράκλειτος, γῆν ὁμίχλῃ περιειλημμένην.

Πυθαγόρας, κατὰ τὸ πυροειδὲς σῶμα Σελήνης.

κϛ'.

Περὶ μεγέθους Σελήνης.

Οἱ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς ἀποφαίνονται, ὡς καὶ τὸν Ἥλιον.

Παρμενίδης, ἴσον τῷ Ἡλίῳ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι.

κζ'.

Περὶ σχήματος Σελήνης.

Οἱ Στωϊκοὶ, σφαιροειδῆ εἶναι, ὡς τὸν Ἥλιον.

C. 4. Ἡράκλειτος] Ἡρακλείδης ex Stobæo p. 59, ſcribendum monet Corſinus.

C. 5. κατὰ τὸ πυροειδὲς] κατοπτροειδὲς, Mez. et Valckenar. Diatr. Eurip. Fragm. p. 284. ex Stobæo.

C. 6. κϛ'. Περὶ μεγέθους Σελήνης.] Ita Euſeb. Gal. E. M. Venet. Voſſ. Moſc. Bud. Xyl. item edidit Corſin. Vulgo, Περὶ σχήματος Σελήνης, κζ'.

C. 11. κζ'. Περὶ σχήματος Σελήνης] Ita diſtinximus capita ſecundum Euſeb. Gal. E. M. Venet. Voſſ. Moſc. Bud. Xyl. Vulgo continuabantur —ὡς τὸν Ἥλιον. Ἐμπεδοκλῆς—.

Stoici, mixtam ex igne et aëre.

Plato, majorem ejus partem eſſe terream.

Anaxagoras, Democritus, firmamentum ignitum, quod in ſe contineat planities, montes, convalles.

Heraclitus, terram caliginoſa nube contentam.

Pythagoras, corpus Lunæ ſimile eſſe ſpeculi.

XXVI.

De magnitudine Lunæ.

Stoici eam, ſicut et Sol, majorem terra pronunciant.

Parmenides, æqualem Soli, a quo etiam illuminetur.

XXVII.

De forma Lunæ.

Stoicis, ut et Sol, globoſa eſt.

Ἐμπεδοκλῆς, δισκοειδῆ.

Ἡράκλειτος, σκαφοειδῆ.

Ἄλλοι, κυλινδροειδῆ.

κη'.

D Περὶ φωτισμῶν Σελήνης.

Ἀναξίμανδρος, ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς, ἀραιότερον δέ πως.

Ἀντιφῶν, ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν Σελήνην, τὸ δὲ ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ Ἡλίου ἀμαυροῦσθαι· πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου πυρὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν, ὃ δὴ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν Σελήνην.

Ἡράκλειτος, τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν Ἥλιον καὶ τὴν E Σελήνην· σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασιν τοὺς ἀστέρας, δεχομένους δὲ τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως

D. 7. συμβαίνει] Malim συμβαίνειν, quod est in Stobæi codice Aug.
E. 2. τὰς—αὐγὰς] Recepi a Stobæo, ubi in ed. Canter. est τὰς—αὐγάς: at in cod. Aug. ita ut dedi. Vulgo, δεχομένους δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, αὐτὰς φωτίζεσθαι.

EMPEDOCLES, disci forma.
HERACLITUS, scaphæ.
Alii cylindri ei tribuunt formam.

XXVIII.

De illuminatione Lunæ.

ANAXIMANDER tradit, eam proprium habere lumen, sed rarius.

ANTIPHO, suo fulgore nitere Lunam: qui cum occultatur, fieri hoc appulsu Solis; quia natura sic comparatum sit, ut ignis validior imbecilliorem obscuret: quod idem aliis quoque stellis evenit.

THALES, et qui ejus sequuntur decreta, a Sole illustrari Lunam.

HERACLITUS, eodem modo affici Lunam, quo Solem. Scaphæ enim figuram esse sideribus hisce: cumque humidi excipiant splendorem vaporis,

αὐγὰς φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν· λαμπρότερον μὲν τὸν Ἥλιον, ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι· τὴν δὲ Σελήνην ἐν θολερωτέρῳ, διὰ τοῦτο καὶ ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

κθ'.

Περὶ ἐκλείψεως Σελήνης.

Ἀναξιμένης, τοῦ στομίου τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου.

Βηρωσσὸς, κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους.

Ἡράκλειτος, κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς συστροφήν.

Τῶν Πυθαγορείων τινὲς, ἀνταύγειαν καὶ ἐπίφραξιν, τὴν F
μὲν, τῆς γῆς, τὸ δὲ, τῆς ἀντίχθονος· οἱ δὲ νεώτεροι κατ᾽ ἐπινέμησιν φλογὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ, καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ᾽ ἣν τελείως σβέννυται.

E. 9. Ἀναξιμένης] Ἀναξίμανδρος Euſeb. Galen. Stob. rectius: nec tamen ut vulgatum loco moveri debeat.

illuſtrari ſicut videntur: clarius quidem Solem, ut qui in puriore feratur aëre, Lunam obſcurius, quia in turbidiore.

XXIX.

De Lunæ defectu.

ANAXIMANDER, oſculo rotæ obſtructo.

BEROSUS, obverſa nobis parte ignis experte.

HERACLITUS, ſcaphæ inverſione.

PYTHAGOREI nonnulli reſplendentiam et obſtructionem profeſſi ſunt a terra, quam antichthonem, quaſi oppoſitam terram, dicunt. Recentiores ſecundum conſumtionem ignis ordinate incenſi paulatim, donec perfectum plenilunium præſtet, ac deinde ſenſim proportione ſervata decreſcat uſque ad coitum, ubi plane extinguitur.

Πλάτων, Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ, οἱ Μαθηματικοὶ, συμφώνως, τὰς μὲν μηνιαίας ἀποκρύψεις συνοδεύουσαν αὐτὴν Ἡλίῳ καὶ περιλαμπομένην ποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτουσαν, μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς Σελήνης ἀντιφραττομένης.

λ'.

892 Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται.

Οἱ Πυθαγόρειοι, γεώδη φαίνεσθαι τὴν Σελήνην, διὰ τὸ περιοικεῖσθαι αὐτὴν, καθάπερ τὴν παρ' ἡμῖν γῆν, μείζοσι ζώοις καὶ φυτοῖς καλλίοσιν· εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλάσια τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῶα τῇ δυνάμει, μηδὲν περιττωματικὸν ἀποκρίνοντα· καὶ τὴν ἡμέραν τοσαύτην τῷ μήκει.

Ἀναξαγόρας, ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχρομιγὲς ἅμα καὶ γεῶδες· παραμεμίχθαι γὰρ τῷ

A. 3. αὐτὴν] Sic Euseb. Mosc. Vulgo, ταύτην.
A. 5. τῇ δυνάμει] Abest in Euseb. idque rectius.
A. 7. ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος] Sic Galen. et Stob. Vulgo, ἀνωμαλότητα διὰ τοῦ συγκρίματος.

Plato, Aristoteles, Stoici, Mathematici, in hoc consentiunt, menstruas occultationes Lunae obtingere a Sole cum quo coit, et ejus radiis obruitur: deficî autem lumine, cum in umbram terrae incidit, utriusque sideris in medio constitutae: aut potius cum ejus officitur illuminationi a terra.

XXX.

De aspectu Lunae, et cur terrestris videatur.

Pythagorei aiunt terrestrem videri, quia, sicut et nostra terra, circumhabitatur, a majoribus quidem et pulchrioribus animalibus, quinquies decies nostrorum quantitatem continentibus, neque ullum excrementum dejicientibus: tanta item diei longitudine.

Anaxagoras caussam inaequalitatis arcessit a concretione frigidorum et terrestrium: admixtam enim esse ig-

πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες, ὅθεν ψευδοφαῆ λέγεσθαι τὸν ἀστέρα.

Οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τὸ ἑτεροειδὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα. B

λα'.

Περὶ ἀποστήματος Σελήνης, ὃ ἀφέστηκε τοῦ Ἡλίου.

Ἐμπεδοκλῆς, διπλάσιον ἀπέχειν τὴν Σελήνην ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς.

Οἱ ἀπὸ τῶν Μαθηματικῶν, ὀκτωκαιδεκαπλάσιον.

Ἐρατοσθένης, τὸν Ἥλιον ἀπέχειν τῆς γῆς σταδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ.

λβ'.

Περὶ ἐνιαυτῶν, πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός.

Ἐνιαυτός ἐστι Κρόνου μὲν, ἐνιαυτῶν περίοδος λ'.

A. 5. ψευδοφαῆ] Exquisitius ψευδοφανῆ, E. Voss. Colleg. Nov. Anon.
B. 10. πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός] Mez. πλανωμένων· καὶ πόσος ὁ μέγας ἐνιαυτός; Hoc sane inscriptionem consentientem reddet argumento capitis.

neis partes caliginosas: itaque Lunam dici *falso vultu apparentem.*

Stoici ob diversarum formarum concretionem negant ejus naturæ compagem esse interitus securam.

XXXI.

Quanto intervallo Luna a Sole absit.

Empedocles, duplam Lunæ a Sole distantiam esse ejus, quæ Lunæ a terra est.

Mathematici, octodecuplam.

Eratosthenes, Solem a terra dissitum stadiorum millibus octingenties millibus ac quater: Lunam autem a terra millibus septingentis octoginta.

XXXII.

Quantus cuique planetarum sit suæ circumitionis annus: et quantus magnus annus.

Saturnus ambitum cœli suum conficit annis Solaribus triginta: Jupiter duodecim:

Διὸς δὲ, ιβʹ. Ἄρεως, δυεῖν· Ἡλίου, ιβʹ μῆνες· οἱ δ' C αὐτοὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ. Σελήνης ἡμέραι λʹ, οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φαύσεως εἰς σύνοδον.

Τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οἱ δὲ ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέουσιν. Ἡράκλειτος, ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν. Διογένης, ἐκ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσούτων ὅσων ὁ κατὰ Ἡράκλειτον ἐνιαυτός. Ἄλλοι δὲ δι' ἑπτακισχιλίων, ψοζʹ.

Mars duobus: Sol mensibus duodecim: totidem Mercurius et Venus, nam æquales his cursus: Luna triginta diebus, hic enim est perfectus mensis ab apparitione Lunæ ad congressum cum Sole.

Magnum annum alii octennio definiunt: alii undeviginti annis: alii quinquaginta et novem: HERACLITUS annorum Solarium millibus duodeviginti. DIOGENES trecentis sexaginta quinque annis tantis, quantus unus est Heraclito. Alii septem millibus septingentis septuaginta septem.

D # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER TERTIUS.

ΠΕΡΙΩΔΕΥΚΩΣ ἐν τοῖς προτέροις ἐν ἐπιτομῇ τὸν περὶ τῶν οὐρανίων λόγον, (Σελήνη δ' αὐτῶν
E τὸ μεθόριον) τέτραμμαι ἐν τῷ τρίτῳ πρὸς τὰ μετάρσια· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κύκλου τῆς Σελήνης καθήκοντα μέχρι πρὸς τὴν θέσιν τῆς γῆς, ἥντινα κέντρου τάξιν ἐπέχειν τῇ περιοχῇ τῆς σφαίρας νενομίκασιν. Ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν.

PRÆCEDENTIBUS libris compendio percurri cœleſtium rerum enarrationem, quarum confinium Luna eſt. Hoc tertio libro ad ea me confero, quæ infra eam in ſublimi ſunt, ac Meteora proinde Græcis dicuntur, ſita a Lunæ orbe uſque ad Terræ poſitum: quam centri locum in Univerſo cenſuerunt obtinere. Hinc autem exordiar.

α'.

Περὶ γαλαξίου κύκλου.

Κύκλος ἐστὶ νεφελοειδὴς, ἐν μὲν τῷ ἀέρι διαπαντὸς φαινόμενος, διὰ δὲ τὴν λευκόχροιαν γαλαξίας ὀνομαζόμενος.

Τῶν Πυθαγορείων οἱ μὲν ἔφασαν, ἀστέρος εἶναι διάκαυσιν, ἐκπεσόντος μὲν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕδρας, δι' οὗ δὲ ἐπέδραμε χωρίου κυκλοτερῶς αὐτὸ καταφλέξαντος, ἐπὶ τοῦ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμοῦ.

Οἱ δὲ τὸν ἡλιακὸν ταύτῃ φασὶ κατ' ἀρχὰς γεγονέναι δρόμον.

Τινὲς δὲ, κατοπτρικὴν εἶναι φαντασίαν, τοῦ Ἡλίου τὰς αὐγὰς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλῶντος, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἴριδος καὶ ἐπὶ τῶν νεφῶν συμβαίνει.

Μητρόδωρος, διὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἡλίου· τοῦτον γὰρ εἶναι τὸν ἡλιακὸν κύκλον.

Παρμενίδης, τὸ τοῦ πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ μίγμα γαλακτοειδὲς ἀποτελέσαι χρῶμα.

I.

De lacteo circulo.

Lacteus circulus nebulosus est, semperque in aëre cernitur, et ob albedinem coloris lacteus dicitur.

Pythagoreorum alii dixerunt stellae ardore effectum, quae suo loco delapsa tempore incendii a Phaëthonte excitati, quidquid loci circulari decursu peragravit, adusserit.

Alii, Solis cursum initio hac fuisse.

Quidam speculare visum esse putant, splendore Solis in cœlum reflectente, quod idem in iride fit et nubibus.

Metrodorus, ob transitum Solis: hunc enim esse Solis circulum.

Parmenides, densi ac rari mixtione lacteum colorem confici.

893 Ἀναξαγόρας, τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἵστασθαι τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν ὑπὸ τὴν γῆν ὁ Ἥλιος γενόμενος μὴ πάντα φωτίζῃ.

Δημόκριτος, πολλῶν καὶ μικρῶν καὶ συνεχῶν ἀστέρων συμφωτιζομένων ἀλλήλοις συναυγασμὸν, διὰ τὴν πύκνωσιν.

Ἀριστοτέλης, ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἔξαψιν, πολλῆς τε καὶ συνεχοῦς· καὶ οὕτω κόμην πυρὸς ὑπὸ τὸν αἰθέρα, κατωτέρω τῶν πλανητῶν.

Ποσειδώνιος, πυρὸς σύστασιν ἄστρου μὲν μανωτέραν, αὐγῆς δὲ πυκνοτέραν.

β'.

Περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων, καὶ δοκίδων.

B Τῶν ἀπὸ Πυθαγόρου τινὲς μὲν ἀστέρα φασὶν εἶναι τὸν κομήτην τῶν οὐκ ἀεὶ φαινομένων, διὰ τινος δὲ ὡρισμένου χρόνου περιοδικῶς ἀνατελλόντων· ἄλλοι δὲ, ἀνάκλασιν τῆς

A. 10. μανωτέραν—πυκνοτέραν] Recepi hoc a Stobæo. Vulgo, λαμπρότερον, αὐγῆς δὲ πυκνότερον. Pro λαμπρότερον, varias lectiones in margine habent E. ἀραιότερον et ἀμαυρότερον, Voss. ἀραιότερον.

ANAXAGORAS, umbram terræ ea in parte cœli insistere, cum Sol infra terram delatus non totum illuminat.

DEMOCRITUS, splendoris collectionem et densationem, a multis, iisque parvis et continentibus stellis collucentibus profecti.

ARISTOTELES, incendium vaporis sicci, multique et continui: itaque crinitum etiam ignem fieri infra ætherem, sub planetis.

POSIDONIUS, ignis compagem, stella tenuiorem, splendore densiorem.

II.

De Cometis, Trajicientibus, ac Trabibus.

PYTHAGOREORUM quidam Cometam putant esse stellam ex earum numero, quæ non semper videantur, sed statis temporibus, ambitu certo peracto exoriantur. Alii, re-

ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν Ἥλιον, παραπλησίως ταῖς κατοπτρικαῖς ἐμφάσεσιν.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, σύνοδον ἀστέρων δυεῖν ἢ καὶ πλειόνων κατὰ συναυγασμόν.

Ἀριστοτέλης, τὴν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν.

Στράτων, ἄστρου φῶς περιληφθὲν νέφει πυκνῷ, καθά- C
περ ἐπὶ τῶν λαμπτήρων γίνεται.

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός, νέφος μετάρσιον ὑπὸ μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον. Ὁμοίως δ᾽ αἰτιολογεῖ πωγωνίαν, ἅλω, δοκίδα, κίονα, καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις, καθάπερ ἀμέλει πάντες οἱ Περιπατητικοί, παρὰ τοὺς τοῦ νέφους ταυτὶ γίνεσθαι σχηματισμούς.

Ἐπιγένης, πνεύματος ἀναφορὰν γεωμιγοῦς πεπυρωμένου.

Βοηθός, ἀέρος ἀνειμένου φαντασίαν.

C. 7. ταυτὶ] Sic var. lect. Voss. Vulgo, ταύτῃ. Stob. ταῦτα.
C. 10. ἀνειμένου] Stob. ἀνημμένου, probantibus Mez. et Corsin.

flectionem nostri visus ad Solem: quomodo in speculis quædam apparent.

ANAXAGORAS, DEMOCRITUS, coïtum stellarum duarum aut plurium fulgorem suum conjungentium.

ARISTOTELES, igneam coagmentationem ex vapore sicco enatam.

STRATO, lumen sideris nube comprehensum densa, sicut fit in lucernis.

HERACLIDES Ponticus, nubem in sublimi a sublimi lumine illustratam: eandem etiam pogoniæ, hoc est barbatæ stellæ caussam adsignat: ab his trabiformem, columnarem, aliasque cognatas harum impressiones differre itidem, ut Peripatetici, statuit pro ratione figuræ in quam nubes conformatur.

EPIGENES, elationem in sublime spiritus terra permixti et accensi.

BOETHUS, imaginem ab aëre soluto oblatam.

Διογένης, ἀστέρας εἶναι τοὺς κομήτας.

Ἀναξαγόρας, τοὺς καλουμένους διάττοντας, ἀπὸ τοῦ αἰθέρος, σπινθήρων δίκην, καταφέρεσθαι, διὸ καὶ παραυτίκα κατασβέννυσθαι.

D Μητρόδωρος, τὴν εἰς τὰ νέφη τοῦ Ἡλίου βιαίαν ἔμπτωσιν σπινθηρίζειν.

Ξενοφάνης, πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν νεφῶν πεπυρωμένων συστήματα ἢ κινήματα.

γ'.

Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων καὶ τυφώνων.

Ἀναξίμανδρος, ἐκ τοῦ πνεύματος ταυτὶ πάντα συμβαίνειν· ὅταν γὰρ περιληφθὲν νέφει παχεῖ, βιασάμενον ἐκπέσῃ, τῇ λεπτομερείᾳ καὶ τῇ κουφότητι, τότε ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἡ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ.

E Μητρόδωρος, ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν θραύσει τὸν κτύπον ἀποτε-

Diogeni visum fuit, crinitas istas apparitiones, qui cometæ dicuntur, esse stellas.

Anaxagoras *diattontas*, hoc est ignes trajicientes ab æthere scintillarum instar deferri: quæ etiam caussa sit, ut statim exstinguantur.

Metrodorus, elici scintillas violenta solis in nubem impressione.

Xenophanes, omnia id genus compactum aliquid aut motum esse nubium ignitarum.

III.

De Tonitrubus, Fulguribus, Fulminibus, Presteribus, Typhonibus.

Anaximander, ista omnia gigni ab aëre. Cum enim is densa comprehensus nube vi erumpit ob suam partium tenuitatem ac levitatem, ruptura sonitum edi: divulsione juxta nigredinem nubis, fulgorem.

Metrodorus, cum in nubem crassitie concretam ventus incidit, cum perfractione nubis sonitum edere: ictu au-

λεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ ψόφῳ διαυγάζει, τῇ δὲ ὀξύτητι τῆς φορᾶς προσλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ Ἡλίου θερμότητα κεραυνοβολεῖ, τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρηστῆρα περιΐστησιν.

Ἀναξαγόρας, ὅταν τὸ θερμὸν εἰς τὸ ψυχρὸν ἐμπέσῃ, (τοῦτο δ' ἐστὶν, αἰθέριον μέρος εἰς ἀερῶδες) τῷ μὲν ψόφῳ τὴν βροντὴν ἀποτελεῖ, τῷ δὲ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νεφώδους χρώματι τὴν ἀστραπὴν, τῷ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει F τοῦ φωτὸς τὸν κεραυνὸν, τῷ δὲ πολυσωματωτέρῳ πυρὶ τὸν τυφῶνα, τῷ δὲ νεφελοειδεῖ τὸν πρηστῆρα.

Οἱ Στωϊκοὶ, βροντὴν μὲν συγκρουσμὸν νεφῶν, ἀστραπὴν δ' ἔξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἔλλαμψιν, πρηστῆρα δὲ, νωχελεστέραν.

Ἀριστοτέλης, ἐξ ἀναθυμιάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τῆς ξηρᾶς· ὅταν οὖν ἐντύχῃ μὲν τῇ ὑγρᾷ, παραβιάζηται δὲ τὴν ἔξοδον, τῇ μὲν παρατρίψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν

E. 4. προσλαμβάνον] Sic Galen. Colleg. Nov. Mosc. Mez. et, ut videtur, P. Vulgo, προλαμβάνον.
F. 6. ἔλλαμψιν] ἔκλαμψιν, Stob.

tem et scissione fulgorem: celeritate autem motus calorem à Sole sumere, et Fulmen jacere: Fulminis imbecillitatem in Presterem, hoc est ignitam procellam, abire.

ANAXAGORAS, quando calidum in frigidum incidit, scilicet æthereà pars in aëream, eam fragore Tonitru edere; colore autem, qui est ad nigredinem nebulosæ partis, Fulgorem; multitudine autem ac magnitudine luminis Fulmen; igni autem corpulentiore Typhonem, hoc est Vorticem, nebuloso Presterem efficere.

STOICI, Tonitru collisionem nubium: Fulgorem, ortum ex ea incendium: Fulmen, Fulgorem vehementiorem: Presterem, languidiorem.

ARISTOTELES hoc quoque fieri e sicca exhalatione docet: quæ cum in humidum illapsa vaporem vi exitum sibi

ψόφον τῆς βροντῆς γίνεσθαι, τῇ δὲ ἐξάψει τῆς ξηρότητος, τὴν ἀστραπήν· πρηστῆρας δὲ καὶ τυφῶνας τῷ πλεονασμῷ τῆς ὕλης ἣν ἑκάτερος αὐτῶν συνεφέλκεται, θερμοτέραν μὲν ὁ πρηστὴρ, παχυτέραν δὲ ὁ τυφών.

834 δ'.

Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλαζῶν.

Ἀναξιμένης, νέφη μὲν γίνεσθαι παχυνθέντος ὀπ-πλεῖστον τοῦ ἀέρος, μᾶλλον δὲ ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὄμβρους· χιόνα δ', ἐπειδὰν τὸ καταφερόμενον ὕδωρ παγῇ· χάλαζαν δὲ, ὅταν συμπεριληφθῇ τῷ ὑγρῷ πνεύματι.

Μητρόδωρος, ἀπὸ τῆς ὑδατώδους ἀναφορᾶς συνίστασθαι τὰ νέφη.

Ὁ δὲ Ἐπίκουρος, ἀπὸ τῶν ἀτμῶν· στρογγυλαίνεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς ὑποπεπλησμένον.

A. 10. ἀτμῶν] Galen. Stobæi Excerpta Damascen. Pol. ἀτμῶν.
A. 12. ὑποπεπλησμένον] ὑποπεπλασμένον Stobæus Damasc. Mosc. συμπεπιλημένον var. lect. Voss. et Anon. Galenus, ἀπὸ τῆς μακροτέρας φορᾶς διὰ τοῦ ἀέρος συμβαινούσης ἀποπλατυνόμενον.

conficit, allisione et perruptione Tonitrus sonitum nasci, sicci autem accensione Fulgur: Presteres et Typhones multiplicatione materiæ, quam utrique attrahunt, calidiorem Prester, crassiorem Typho.

IV.

De Nubibus, Pluviis, Nive, Grandine.

ANAXIMENES, Nubes exsistere aëre quam maxime densato, quæ cum magis comprimantur, Pluviam elici: Nivem, quando aqua delabens congelatur: Grandinem, si humido vento comprehendatur.

METRODORUS, humido vapore sursum elato coïre Nubes.

EPICURUS, exhalationibus: teretem vero Grandinem fieri et Pluviam ob delapsus longinquitatem.

έ.

Περὶ ἴριδος.

Τῶν μετεωρίων παθῶν τὰ μὲν καθ' ὑπόστασιν γί- B
νεται, οἷον ὄμβρος, χάλαζα· τὰ δὲ κατ' ἔμφασιν, ἰδίαν οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν· αὐτίκα γοῦν, πλεόντων ἡμῶν ἡ ἤπειρος κινεῖσθαι δοκεῖ· ἔστιν οὖν κατ' ἔμφασιν ἡ ἶρις.

Πλάτων φησὶ Θαύμαντος αὐτὴν γενεαλογῆσαι τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ θαυμάσαι ταύτην. Ὅμηρος,

> Ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσῃ·

διὸ καὶ ἐμυθεύσαντό τινες αὐτὴν ταύρου κεφαλὴν ἔχουσαν ἀναῤῥοφεῖν τοὺς ποταμούς.

Πῶς γοῦν γίνεται ἶρις; Ὁρῶμεν δὴ κατὰ γραμμὰς, ἢ κατ' εὐθείας, ἢ κατὰ καμπύλας, ἢ κατ' ἀνακλωμένας C
γραμμὰς ἀδήλους, λόγῳ θεωρητὰς καὶ ἀσωμάτους. Κατὰ μὲν οὖν εὐθείας ὁρῶμεν τὰ ἐν ἀέρι καὶ τὰ διὰ τῶν λίθων τῶν διαυγῶν καὶ κεράτων· λεπτομερῆ γὰρ ταῦτα πάντα. Καμπύλας δὲ γραμμὰς καθ' ὕδατος βλέπομεν

V.

De Iride, qui est arcus cœlestis.

Quæ in sublimi fiunt, partim per se subsistunt, ut Pluvia, ut Grando: partim videntur duntaxat esse, cum non subsistant, quomodo moveri terra nobis navigantibus videtur. Iris quoque tantum species apparens est.

PLATO ait, homines ei Thaumantem patrem fecisse, quod eam admirarentur: admirari *thaumazein* Græcis est. HOMERUS:

> *Ut cum purpuream pangit mortalibus Irim.*

Ideoque fabulati sunt quidam, capite eam tauri præditam exhaurire flumina.

Quomodo ergo fit Iris? Videmus aut secundum rectam lineam, aut secundum curvam, aut secundum reflexam, quæ sensui occulta et corporis expers sola ratione percipitur. Rectis lineis cernimus quæ in aëre sunt, et per lapides pellucidos et cornua: omnia enim ista tenuium sunt partium. Linea autem visus incurvatur in aqua, vi

γινομένας· κάμπτεται γὰρ ἡ ὄψις βίᾳ διὰ τὴν πυκνοτέραν τοῦ ὕδατος ὕλην· διὸ καὶ τὴν κώπην ἐν τῇ θαλάσσῃ μακρόθεν καμπτομένην ὁρῶμεν. Τρίτος τρόπος τοῦ βλέπειν τὰ ἀνακλώμενα, ὡς τὰ κατοπτρικά· ἔστιν οὖν τὸ τῆς ἴριδος πάθος τοιοῦτον. Δεῖ γὰρ ἐπινοῆσαι τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν εἰς νέφος μεταβάλλουσαν, εἶτα ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ
D εἰς μικρὰς ῥανίδας νοτιζούσας· ὅταν οὖν ὁ Ἥλιος γένηται εἰς δυσμάς, ἀνάγκη πᾶσαν ἶριν ἄντικρυς Ἡλίου φαίνεσθαι, ὅτε ἡ ὄψις προσπεσοῦσα ταῖς ῥανίσιν ἀνακλᾶται, ὥστε γίνεσθαι τὴν ἶριν. Εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες, οὐ σχήματος μορφὴ, ἀλλὰ χρώματος· καὶ ἔχει τὸ μὲν πρῶτον φοινικοῦν· τὸ δὲ δεύτερον, ἁλουργὲς καὶ πορφυροῦν· τὸ δὲ τρίτον, κυάνεον καὶ πράσινον. Μήποτε οὖν τὸ μὲν φοινίκεον, ὅτι ἡ λαμπρότης τοῦ Ἡλίου προσπεσοῦσα, καὶ ἡ ἀκραιφνὴς λαμπηδῶν ἀνακλωμένη, ἐρυθρὸν ποιεῖ καὶ φοινικοῦν τὸ χρῶμα· τὸ δὲ δεύτερον μέρος ἐπιθολούμενον καὶ ἐκλυόμενον
E μᾶλλον τῆς λαμπηδόνος διὰ τὰς ῥανίδας, ἁλουργές, ἄνεσις

D. 1. νοτιζούσας] ὀμβριζούσας var. lect. Voss. Anon. ὀμβρίζειν νοτιζούσας Galen.

crassitiei ejus: itaque remum in mari eminus cernentes, fractum putamus. Tertius modus videndi reflexa, ut quæ in speculis contemplamur: ac talis est iridis species. Intelligendum enim est humidum vaporem in Nubem mutari, quæ deinde sensim in guttulas dissolvatur. Sole itaque ad occasum accedente, necesse est ex adverso Solis omnem arcum cœlestem apparere, cum visus guttulis incidens reflectitur, ut Iris fiat. Sunt autem stillæ istæ non figuræ forma, sed coloris. Habet autem Iris colores, primum puniceum, secundum purpureum, tertium cœruleum et viridem. Caussæ videntur, quod splendor Solis occurrens, fulgorque integer refractus, rubrum ac puniceum parit colorem. Secunda autem pars turbidior, splendore ob guttas elanguescente: purpureum, qui rubri coloris est

γὰρ τοῦ ἐρυθροῦ τοῦτο· ἔτι δὲ πάλιν ἐπιθολούμενον τὸ διορίζον εἰς τὸ πράσινον μεταβάλλει. Ἔστιν οὖν τοῦτο δοκιμάσαι δι' ἔργων· εἰ γάρ τις ἀντικρὺ τῶν Ἡλίου ἀκτίνων λάβῃ ὕδωρ καὶ πτύσῃ, αἱ δὲ ῥανίδες ἀνάκλασιν πρὸς τὸν Ἥλιον λάβωσιν, εὑρήσει γινομένην ἶριν· καὶ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν.

Ἀναξιμένης, ἶριν γίνεσθαι κατ' αὐγασμὸν Ἡλίου πρὸς νέφει πυκνῷ καὶ παχεῖ καὶ μέλανι, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας εἰς τὸ πέραν διακόψαι ἐπισυνισταμένας αὐτῷ.

Ἀναξαγόρας, ἀνάκλασιν ἀπὸ νέφους πυκνοῦ τῆς ἡ- F
λιακῆς περιφεγγείας, καταντικρὺ δὲ τοῦ κατοπτρίζοντος
αὐτὸν ἀστέρος διαπαντὸς ἵστασθαι. Παραπλησίως δὲ
φυσιολογεῖται τὰ καλούμενα παρήλια, γινόμενα δὲ κατὰ
τὸν Πόντον.

E 2. διορίζον] Forte, δροσίζον, ut margo Voss. et Anon.
E. 5. πτύσῃ] Sic Galen. E. Xyl. eadem forma πτύσει P. Venet. Voss. Colleg. Nov. Anon. deterius, ποτίσει Pol. Jannot. Vulgo, πιτύσῃ.

imminutio: cumque etiam turbidius fit objectum, in viridem transit. Hoc ipsis rebus probare licet. Si quis enim e regione radiorum Solis aquam exspuat, ita ut guttulæ refractionem radiorum Solis excipiant, inveniet Iridem fieri: quin et ex oculis laborantes hoc experiuntur, cum in lucernam intuentur.

ANAXIMENES Iridem fieri Sole illuminante Nubem densam, crassam, ac nigram, in qua cogantur Solis radii, cum non possint ultra eam penetrare.

ANAXAGORAS Solis splendorem reflecti in Nube densa, semper e regione astri posita, quod in ea tanquam speculo exprimitur. Hoc modo etiam caussa explicatur pareliorum, qui sunt, cum plures Soles apparent, ut fit in Ponto.

Μητρόδωρος, ὅταν διὰ νεφῶν Ἥλιος διαλάμψῃ, τὸ μὲν νέφος κυανίζειν, τὴν δ' αὐγὴν ἐρυθραίνεσθαι.

ς'.

Περὶ ῥάβδων.

Τὰ κατὰ τὰς ῥάβδους καὶ ἀνθηλίους συμβαίνοντα, μίξει 895 τῆς ὑποστάσεως καὶ ἐμφάσεως ὑπάρχειν, τῶν μὲν νεφῶν ὁρωμένων, οὐ κατ' οἰκεῖον δὲ χρῶμα, ἀλλ' ἕτερον ὅπερ κατὰ τὴν ἔμφασιν φαίνεται. Ἐν δὲ τούτοις πᾶσι, τά τε κατὰ φύσιν καὶ κατὰ ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη.

ζ'.

Περὶ ἀνέμων.

Ἀναξίμανδρος, ἄνεμον εἶναι ῥύσιν ἀέρος, τῶν λεπτοτάτων ἐν αὐτῷ καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τοῦ Ἡλίου κινουμένων ἢ τηκομένων.

Οἱ Στωϊκοὶ, πᾶν πνεῦμα ἀέρος εἶναι ῥύσιν, ταῖς τῶν B τόπων δὲ παραλλαγαῖς τὰς ἐπωνυμίας παραλλάττουσιν·

B. 1. παραλλάττουσιν] Lege, παραλλάττουσαν.

Metrodorus ait, cum Solis splendor Nubem penetrat, Nubem coeruleo colore apparere, splendorem rubro.

VI.

De Virgis.

Has et Soles Soli oppositos aiunt mixtum habere quippiam ex substantia et apparitione: quod Nubes videantur, non suo tamen colore, sed alio qui visui exhibetur. In his omnibus similes affectiones accidunt et naturae, et additioni, id est, ei parti quam rebus naturalibus nostra ipsi opinione adjungimus.

VII.

De Ventis.

Anaximander, ventum esse fluxionem aëris, motis in eo a Sole aut colliquatis partibus tenuissimis humidissimisque.

Stoici, omnem ventum esse fluxum, sed nomina mutare pro locorum rationibus: ut a Zopho, id est caligine, et

οἷον, ἀπὸ τοῦ ζόφου καὶ τῆς δύσεως, ζέφυρον· ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ Ἡλίου, ἀπηλιώτην· τὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, εἶναι βορέαν· τὸν δὲ ἀπὸ τῶν νοτίων, λίβα.

Μητρόδωρος, ὑδατώδους ἀναθυμιάσεως διὰ τὴν ἡλιακὴν ἔκκαυσιν γίνεσθαι ὁρμὴν πνευμάτων θείων· τοὺς δὲ ἐτησίας πνεῖν, τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις παχυνθέντος ἀέρος, ὑποχωροῦντι τῷ Ἡλίῳ κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν ἐπισυρρέοντας.

η΄.

Περὶ χειμῶνος καὶ θέρους.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ Στωϊκοί, χειμῶνα μὲν γίνεσθαι C
τοῦ ἀέρος ἐπικρατοῦντος τῇ πυκνώσει καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω βιαζομένου· θερείαν δέ, τοῦ πυρός, ὅταν εἰς τὸ κατωτέρω βιάζηται.

Περιγεγραμμένων δέ μοι τῶν μεταρσίων, ἐφοδευθήσεται καὶ τὰ πρόσγεια.

B. 6. θείων] Deleam cum Bud. Amiot. Mez. Et a Galeni exemplo abeſt. Vulc. habet additum ſignum corruptelæ.

C. 3. θερείαν] Malim θέρος cum Galen. et marg. E. qui ceterum in contextu habet θέρειος. P. θερίαν. Cum vulgata conſentiunt Stob. p. 21. et reliqui libri.

occaſu Zephyrum, qui nobis eſt Favonius: a Sole et ortu Subſolanum: a ſeptentrione Aquilonem: a meridie Africum.

Metrodorus, aqueæ exhalationis incendium a Sole factum, excitare divinos flatus. Eteſias, qui ſunt venti anniverſarii, ſpirare aëre, qui ad ſeptentriones eſt, denſato, una cum Sole qui a ſolſtitio æſtivo a noſtris recedere incipit partibus, ſe prorumpentes.

VIII.

De Hyeme et Æſtate.

Empedocles et Stoici, Hyemem fieri, cum aër ſua denſitate obtinet et ſurſum vi eluctatur: Æſtatem, igni deorſum vi tendente.

Sed ſublimibus deſcriptis, ad ea me conferam explicanda, quæ pone Terram ſunt.

θʹ.

Περὶ Γῆς, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς, καὶ πόση.

Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μίαν εἶναι τὴν Γῆν.

Ἱκέτης ὁ Πυθαγόρειος, δύο, ταύτην καὶ τὴν ἀντίχθονα.

Οἱ Στωϊκοὶ, τὴν Γῆν μίαν καὶ πεπερασμένην.

Ξενοφάνης, ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους, εἰς ἄπειρον D βάθος ἐῤῥιζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι.

Μητρόδωρος, τὴν μὲν Γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος· τὸν δὲ Ἥλιον, τοῦ ἀέρος.

ιʹ.

Περὶ σχήματος Γῆς.

Θαλῆς, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν, σφαιροειδῆ τὴν Γῆν.

Ἀναξίμανδρος, λίθῳ κίονι τὴν γῆν προσφερῆ τῶν ἐπιπέδων.

Ἀναξιμένης, τραπεζοειδῆ.

Λεύκιππος, τυμπανοειδῆ.

C. 10. Ἱκέτης] Veram hanc nominis formam eſſe docuerunt viri docti memorati T. Daviſio ad Cic. Ac. II, 39: eandem hoc loco exhibent M. et Moſc. nec longe abit Euſebii Ἱκαίτης. Vulgo, Οἰκέτης.

IX.

De Terra, tum quæ natura ejus, quæ quantitas.

THALES ſtatuit, unicam eſſe Terram.

HICETES Pythagoreus, duas: noſtram, et ei oppoſitam quam *antichthona* vocat.

STOICI, Terram unicam et finitam.

XENOPHANES, ex inferiori parte radices eam egiſſe in infinitam profunditatem, compactam autem eſſe ex aëre et igne.

METRODORUS, Terram eſſe fæcem ac ſubſedimentum aquæ, Solem aëris.

X.

De figura Terræ.

THALES, STOICI, et qui hos ſequuntur, globi forma.

ANAXIMANDER, planæ columnæ lapideæ.

ANAXIMENES, menſæ.

LEUCIPPUS, tympani.

Δημόκριτος, δισκοειδῆ μὲν τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τὸ μέσον.

ια'. E

Περὶ θέσεως Γῆς.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω, τὴν Γῆν μέσην.

Ξενοφάνης, πρώτην εἰς ἄπειρον ἐῤῥιζῶσθαι.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος, τὸ μὲν πῦρ μέσον, τοῦτο γὰρ εἶναι τοῦ παντὸς ἑστίαν· δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα· τρίτην δὲ ἣν οἰκοῦμεν Γῆν ἐξ ἐναντίας κειμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι, παρ' ὃ καὶ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τοὺς ἐν ἐκείνῃ.

Παρμενίδης πρῶτος ἀφώρισε τῆς Γῆς τοὺς οἰκουμένους τόπους ὑπὸ ταῖς δυσὶ ζώναις ταῖς τροπικαῖς.

ιβ'.

Περὶ ἐγκλίσεως Γῆς. F

Λεύκιππος παρεκπεσεῖν τὴν Γῆν εἰς τὰ μεσημβρινὰ

E. 4. πρώτην εἰς ἄπειρον] Rectius diftinguit Eufeb. πρώτην, εἰς ἄπειρον γὰρ ἐῤῥιζῶσθαι: monuit et item vertit Xyl. In eandem fententiam eft Galeni oratio.

DEMOCRITUS, difci in fuperficie, in medio cavam.

XI.

De Terræ fitu.

Qui THALETEM fequuntur, in medio Terram collocant.

XENOPHANES primum affignat locum, quod radices egerit in altitudinem infinitam.

PHILOLAUS Pythagoricus, igni medium defert locum, quod fit quafi focus Univerfi: fecundum antichthoni: tertium ei in qua nos degimus Terræ, fitæ ex adverfo, et contrario motu circumvertenti; unde fiat ut qui in una funt Terra, ab iis qui conftituti in altera funt, non cernantur.

Princeps PARMENIDES Terræ habitata loca difcrevit partibus quæ fub folftitialibus jacent Zonis.

XII.

De inclinatione Terræ.

LEUCIPPUS Terram in partes auftrinas prolabi putat

μέρη, διὰ τὴν ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς ἀραιότητα, ἅτε δὴ πεπηγότων τῶν βορείων, διὰ τὸ κατεψύχθαι τοῖς κρυμοῖς, τῶν δὲ ἀντιθέτων πεπυρωμένων.

Δημόκριτος, διὰ τὸ ἀσθενέστερον εἶναι τὸ μεσημβρινὸν τοῦ περιέχοντος, αὐξομένην τὴν γῆν, κατὰ τοῦτο ἐγκλιθῆναι· τὰ γὰρ βόρεια ἄκρατα, τὰ δὲ μεσημβρινὰ κέκραται· ὅθεν κατὰ τοῦτο βεβάρηται, ὅπου περισσή ἐστι τοῖς καρποῖς καὶ τῇ αὐξήσει.

896 ιγ'.

Περὶ κινήσεως Γῆς.

Οἱ μὲν ἄλλοι, μένειν τὴν Γῆν.

Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος, κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου λοξοῦ, ὁμοιοτρόπως Ἡλίῳ καὶ Σελήνῃ.

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν Γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, τροχοῦ δὲ

A. 8. τροχοῦ δὲ δίκην] δὲ additum ex Voss. ad sententiam consentiunt Galen. et Euseb.

ob istarum raritatem: quippe ob gelu concretis partibus ad septentrionem vergentibus, dum oppositæ interim ardent.

Democritus, quia ambitus pars austrina sit imbecillior, ideo Terram mole auctam eo declinare. Partes enim septentrionales inæqualiter, meridionales æqualiter esse temperatas: eo itaque inclinasse Terram, ubi fructibus et incrementis abunde suppeditat materia.

XIII.

De Motu Terræ.

Alii immotam manere terram sentiunt.

Philolaus Pythagoreus, in orbem eam circumferri circum ignem, obliquo circulo, in morem Solis et Lunæ.

Heraclides Ponticus, et Ecphantus Pythagoreus Motum Terræ tribuunt: non ut loco suo excedat, sed rotæ

δίνην ἐνζωνισμένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολάς, περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον.

Κατ' ἀρχὰς μὲν πλάζεσθαι τὴν γῆν, φησὶν ὁ Δημόκριτος, διά τε μικρότητα καὶ κουφότητα, πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταστῆναι. B

ιδ'.

Περὶ διαιρέσεως Γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσὶ ζῶναι.

Πυθαγόρας, τὴν Γῆν ἀναλόγως τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαίρᾳ διῃρῆσθαι εἰς πέντε ζώνας, ἀρκτικήν, θερινήν, χειμερινήν, ἰσημερινήν, ἀνταρκτικήν· ὧν ἡ μέση τὸ μέσον τῆς Γῆς ὁρίζει, παρ' αὐτὸ τοῦτο διακεκαυμένη καλουμένη· ἡ δὲ οἰκητήριόν ἐστιν, ἡ μέση τῆς θερινῆς καὶ χειμερινῆς, εὔκρατός τις οὖσα.

A. 9. ἐνζωνισμένην] Sic et Galen. At Euſeb. οὐ μήν γε μεταβατικῶς, ἀλλὰ τροπικῶς τροχοῦ δίκην ἐν ἄξονι στρεφομένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολάς: quæ recepta a Xylandro, vera videtur lectio. Alii in hac voce variant, E. Voſſ. Colleg. Nov. ἐνιζομένην: ἐνιζωνισμένην Margo Voſſ. et Moſc. ἐνι . . . . . ἀπὸ δυσμῶν, cum lacuna, M. Index Varr. Lect. Græco-Lat. editionis utramque habet varietatem, ſine auctoritatis ſignificatione.

inſtar circa axem circumvertatur ab occaſu verſus ortum, circa ſuum centrum.

Democritus, initio effictam fuiſſe Terram ob parvitatem et levitatem: ſucceſſu autem temporis denſatam atque degravatam ſubſediſſe.

XIV.

In quot zonas diſtincta ſit Terra.

Pythagoræ opinio eſt, Terram eadem qua totius cœli globum proportione in quinque eſſe diviſam partes, ſeptentrionalem, æſtivam, hybernam, æquinoctialem, antarcticam: quarum media Terræ mediam regionem definiat, hac ipſa de cauſſa nomine *aduſtæ* ſeu *torridæ* prædita. Eam quæ incoli poteſt, in medio jacere æſtivæ atque hybernæ, temperatam.

ιε'.

Περὶ σεισμῶν Γῆς.

c Θαλῆς μὲν καὶ Δημόκριτος ὕδατι τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν προσάπτουσιν.

Οἱ δὲ Στωϊκοί φασι, Σεισμός ἐστι τὸ ἐν τῇ Γῇ ὑγρὸν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπίπτον.

Ἀναξιμένης, ξηρότητα καὶ ἀραιότητα τῆς Γῆς, αἰτίαν τῶν σεισμῶν, ὧν τὴν μὲν αὐχμοὶ γεννῶσι, τὴν δὲ ἐπομβρίαι.

Ἀναξαγόρας, ἀέρος ἀποδύσει, τῇ μὲν πυκνότητι τῆς ἐπιφανείας προσπίπτοντος, τῷ δὲ ἔκκρισιν λαβεῖν μὴ δύνασθαι, τρόμῳ τὸ περιέχον κραδαίνοντος.

Ἀριστοτέλης, διὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ πανταχόθεν ἀντιπερίστασιν, κάτωθεν καὶ ἄνωθεν αὐτῇ περιστάντος· τὸ γὰρ θερμὸν ἀνωτέρω γενέσθαι σπεύδει, ἅτε δὴ κοῦφον ὄν· διὰ

C. 5. ἀραιότητα] ὑγρότητα Galen. idque verius, monente Corsino.
C. 8. ἀποδύσει] Forte ὑποδύσει rectius sit, quod habent Venet. Voss. Colleg. Nov. Mosc. P. et verterunt Bud. et Amiot.

XV.

De Terræ Motibus.

THALES ac DEMOCRITUS ejus rei caussam aquæ imputant.

STOICI dicunt Terræ Motum esse, cum humor in Terra inclusus excernitur, inque aërem excidit.

ANAXIMENES, siccitatem et humiditatem Terræ, ejus concussionis caussam, quorum illam quidem æstus, hanc nimiæ pluviæ gignant.

ANAXAGORAS, aërem se emergere volentem, qui cum sua crassitie incidit in Terræ superficiem, neque tamen excerni potest, tremore Terram continentem succutit.

ARISTOTELES, propter frigidum Terram undequaque circumstans superne atque inferne. Calidum enim ob levitatem suam sursum nititur: itaque siccam exhalationem

τοῦτο ἐν ἀπολείψει γινομένης τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως, τῇ σφηνώσει καὶ τοῖς ἀντιλυγμοῖς διαταράττεσθαι. D

Μητρόδωρος, μηδὲν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ σῶμα κινεῖσθαι, εἰ μή τις προστώσειεν ἢ καθελκύσειεν κατ' ἐνέργειαν· διὸ μηδὲ τὴν Γῆν, ἅτε δὴ κειμένην φυσικῶς, κινεῖσθαι, τόπους δέ τινας αὐτῆς νοστεῖν τοῖς ἄλλοις.

Παρμενίδης, Δημόκριτος, διὰ τὸ πανταχόθεν ἴσον ἀφεστῶσαν μένειν ἐπὶ τῆς ἰσοῤῥοπίας, οὐκ ἔχουσαν αἰτίαν δι' ἣν δεῦρο μᾶλλον ἢ ἐκεῖσε ῥέψειεν ἄν· διὰ τοῦτο μόνον μὲν κραδαίνεσθαι, μὴ κινεῖσθαι δέ.

Ἀναξιμένης, διὰ τὸ πλάτος ἐποχεῖσθαι τῷ ἀέρι.

Οἱ δέ φασιν, ἐφ' ὕδατος καθάπερ τὰ πλατανώδη E
καὶ σανιδώδη ἐπὶ τῶν ὑδάτων, διὰ τοῦτο κινεῖσθαι.

Πλάτων, πάσης μὲν κινήσεως ἓξ εἶναι περιστάσεις, ἄνω, κάτω, ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ θάτερα, ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν·

D. 3. προστώσειεν] E. προώσειεν.
D. 5. νοστεῖν τοῖς ἄλλοις] Videtur mendum subesse.

sursum evadendi via interclusa, Terram, ex qua cuneo quasi acto eluctari contendit, contrariis invicem revolutionibus exagitare.

METRODORUS, nullum corpus in suo proprio loco moveri, nisi quid sit a quo impellatur aut detrahatur efficaciter: ita ne Terram quidem, utpote suo naturali sitam loco, moveri, partes duntaxat ejus quasdam alio migrare.

PARMENIDES ac DEMOCRITUS, terram undique aequaliter distantem, aequilibrioque suspensam, quod caussam non habeat, cur huc potius quam illuc vergat, concuti tantum, non moveri.

ANAXIMENES, eam ob latitudinem vectari aëre cui incumbit.

Alii, aquae innatare instar platani foliorum aut asserum, ideoque moveri.

PLATO motuum sex circumstantias perhibet, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, prorsum, retrorsum: ho-

κατ' οὐδεμίαν δὲ τούτων ἐνδέχεσθαι τὴν Γῆν κινεῖσθαι, ἐν τῷ πανταχόθεν κατωτάτῳ κειμένην, μένειν μὲν ἀκίνητον, μηδὲν ἔχουσαν ἐξαίρετον εἰς τὸ ῥέπειν μᾶλλον, τόπους δ' αὐτῆς κατὰ ἀραιότητα σαλεύεσθαι.

Ἐπίκουρος, ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ πάχους ἀέρος
F τοῦ ὑποκειμένου, ὑδατώδους ὄντος, ἀνακρουομένην, αὐτὴν καὶ οἷον ὑποτυπτομένην, κινεῖσθαι· ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σηραγγώδη τοῖς κατωτέρω μέρεσι καθεστῶσαν ὑπὸ τοῦ διασπειρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητας ἐμπίπτοντος σαλεύεσθαι.

ιϛ'.

Περὶ Θαλάσσης, πῶς συνέστη καὶ πῶς ἐστι πικρά.

Ἀναξίμανδρος τὴν Θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον, ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν μετέβαλεν.

E. 6. μένειν μὲν] Mez. μένειν μὲν οὖν: itaque reddit Bud.
E. 7. ῥέπειν μᾶλλον] Requiro ῥέπειν δεῦρο μᾶλλον ἢ ἐκεῖσε, ut modo : vel ſimile.
F. 5. ἐμπίπτοντος] Revocavi ex Ald. E. Moſc. Mez. ut verterunt Bud. Amiot. Xyl. Vulgo, ἐμπίπτοντας.

rum motuum nullum Terræ poſſe accidere, cum undequaque ima ſit, maneatque immota, quod nihil eximium ſit ob quod in hanc vel illam partem momentum faciat: partes tamen ejus raritatis cauſſa concuti.

Epicurus, fieri poſſe ut Terra aëris ſubjecti, qui aquoſus eſt, craſſitie impulſa ac quaſi ſuccuſſa moveatur: fieri etiam poſſe, ut infimis ſui partibus cavernoſa cum ſit, aëre qui per eam diſpergitur, in cavitates antrorum ſimiles incidente quaſſetur.

XVI.

De Mari, quæ ejus origo, et qui ſit amarum.

Anaximander Mare, ait, primi humoris eſſe reliquias, quarum major pars ab igni exſiccata, reliquum ob ardorem mutatum ſit.

Ἀναξαγόρας, τοῦ κατ' ἀρχὴν λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς περιφορᾶς, καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος, εἰς ἁλυκίδα καὶ πικρίαν τὸ λοιπὸν 897 ὑποστῆναι.

Ἐμπεδοκλῆς, ἱδρῶτα τῆς Γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ Ἡλίου διὰ τὴν ἐπιπόλαιον πλύσιν.

Ἀντιφῶν, ἱδρῶτα θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιληφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη, τῷ καθεψηθῆναι παραλυκίσαν, ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει.

Μητρόδωρος, διὰ τὸ διηθῆσαν διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ περὶ αὐτὴν πάχους, καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα.

Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος, τοῦ στοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν συνιστάμενον, γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ δ

A. 4. ἐπιπόλαιον πλύσιν] Euſeb. ἐπὶ πλεῖον πίλησιν: quod Xyl. et edidit et vertit. Junius hinc correxit ἐπιπόλαιον πίλησιν: alterutrum verum, utrumque rectius vulgato.

A. 6. παραλυκίσαν] Ita levi mutatione fecimus ex παραλυκίσασα, quod habent Euſeb. Colleg. Nov. Moſc. margo Voſſ. Anon. Mez. Vulgo, παραχυλίσασα.

A. 8. διηθῆσαν] Sanum, nec mutandum, videtur; modo antecedens διὰ deleatur.

Anaxagoras, cum humor ab initio ſtagnans a ſolari motu eſſet aduſtus, exhalaſſetque ejus pinguedo, reliquum ſalſugine et amarore infectum ſubſtitiſſe.

Empedocli mare eſt ſudor Terræ, aduſtæ a Sole, eumque ſudorem nimia ſui compreſſione emittentis.

Antiphon, ſudorem calidi, a quo excretum eſt quod ſupererat humidi, elixando in ſalſuginem converſum, quod in quovis fit ſudore.

Metrodorus, quia mare ſit percolatum per Terram, ideo craſſitiem ejus participaſſe: ſicut evenit iis quæ per cinerem colantur.

Platonici, aquæ elementaris partem aliam ex aëre frigore coactam exſtitiſſe dulcem, aliam quæ a terra ex ar-

δ' ἀπὸ γῆς κατὰ περίχυσιν καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιώμενον, ἁλμυρόν.

B

ιζ'.

Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται καὶ πλημμύραι.

Ἀριστοτέλης, Ἡράκλειτος, ὑπὸ τοῦ Ἡλίου· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν πνευμάτων κινοῦντος καὶ συμπεριφέροντος, ὑφ' ὧν ἐμβαλόντων μὲν, προσωθουμένην ἀνοιδεῖν τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν καὶ κατασκευάζειν τὴν πλημμύραν, καταληγόντων δ' ἀντιπεριισταμένην ὑποβαίνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμπωτιν.

Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης, τῇ πληρώσει τῆς Σελήνης τὰς πλημμύρας γίνεσθαι, τῇ δὲ μειώσει τὰς ἀμπώτιδας.

Πλάτων, ἐπὶ τὴν αἰώραν φέρεσθαι τῶν ὑδάτων· εἶναι γάρ
C τινα αἰώραν διά τινος στομίου τρήματος περιφέρουσαν παλίρροιαν, ὑφ' ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη.

A. 13. ἀπὸ γῆς] Sic Euseb. Voss. Anon. Mosc. versiones Bud. Xyl. editionum una Gr. Lat. 1624. Galen. ἀπὸ τῆς γῆς. Vulgo, ἀπὸ τῆς.
B. 3. Ἡράκλειτος] Galen. omittit. Mosc. et Stobæus, Ἡρακλείδης: ejusdem Excerpta Damasceniana item habent.
B. 11. αἰώραν] Sumsi ex Stob. cum edito, tum scripto Damasc. consentit Colleg. Nov. et Plato ipse Phædon. p. 399. F. G. Vulgo, ἑώραν.
B. 11. φέρεσθαι] Stob. P. Mosc φέρεται. Vulgatum ferri potest.
C. 1. στομίου] Videtur varia lectio esse vocis τρήματος. Stobæus, ἐγγείου τρήματος.

dore et incendio exhalasset, salsam.

XVII.

De caussis æstus Maris.

Aristoteles et Heraclitus a Sole fieri aiunt, qui plerosque spiritus moveat, secumque circumducat: quibus incidentibus propellatur mare Atlanticum, intumescatque et affluxum maris efficiat: iisdemque desinentibus retro abstrahatur ac recedat, quo pacto resorbeatur mare.

Pytheas Massiliensis, Lunæ implemento affluxum, decremento defluxum fieri.

Plato, esse libramentum quoddam, quod ex foramine seu orificio quodam circumagitet æstum: hinc vicissim maria intumescere.

Τίμαιος, τοὺς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται, προωθοῦντας μὲν ταῖς ἐφόδοις καὶ πλημμύραν ποιοῦντας, ὑφέλκοντας δὲ ταῖς ἀναπαύλαις καὶ ἀμπώτιδας κατασκευάζοντας.

Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς, κινῶν καὶ οὗτος τὴν Γῆν, ἀντικόπτειν αὐτῆς τῇ δίνῃ φησὶ καὶ τῇ κινήσει τὴν περιστροφὴν τῆς Σελήνης· τοῦ δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἀντιπεριισπωμένου πνεύματος καὶ ἐμπίπτοντος εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, κατὰ λόγον αὐτοῦ συγκυκᾶσθαι τὴν θάλασσαν.

ιη'.

Περὶ ἅλω.

Ἡ δὲ ἅλως οὕτωσι ἀποτελεῖται. Μεταξὺ τῆς Σελήνης, D ἤ τινος ἄλλου ἄστρου, καὶ τῆς ὄψεως, ἀὴρ παχὺς καὶ ὁμιχλώδης ἵσταται· εἶτα ἐν τούτῳ τῆς ὄψεως κατακλωμένης καὶ εὐρυνομένης, καθ' οὕτω τῷ κύκλῳ τοῦ ἄστρου προσαπτού-

C. 14. ιη'. Περὶ ἅλω] Caput ſuo ex loco, qui debebat eſſe proximus capiti ſecundo vel quinto, librarii incogitantia huc tranſlatum.

Timæus cauſſam imputat fluminibus, quæ ex montibus Gallicis in Atlanticum procurrentia mare, id excurſu ſuo propellant atque augeant, rurſumque ſubſiſtentia retrahant atque deminuant.

Seleucus Mathematicus, ipſe quoque motum Terræ tribuens, ejus revolutioni ac motui Lunam adverſam ire ait: cumque ventus, qui intra duo iſta corpora intercipitur, in diverſas partes hoc pacto agitetur, eo in Atlanticum mare incidente hoc quoque ſecundum ejus motus concitari.

XVIII.

De area, quæ halos dicitur.

Sic ea fit. Inter Lunam aut aliud ſidus ac Viſum noſtrum aër craſſus et nebuloſus exſtat, in quo cum Viſus noſter reflectitur, ac dilatatur, itaque ad externam circumfe-

σης κατὰ τὴν ἔξω περιφέρειαν κύκλος δοκεῖ περὶ τὸ ἄστρον φαίνεσθαι· ὃς κύκλος φαινόμενος ἅλως καλεῖται, ὅτι ἐστὶν ἅλως προσεχῶς ἐκεῖ δοκοῦντος τοῦ φάσματος γίνεσθαι, ἔνθα νῦν ἔπεσε τὸ πάχος τῆς ὄψεως.

D. 6. ὅτι ἐςὶν ἅλως—ὄψεως] Forte vera ſcriptura ſit, ὅτι ἐςὶν ἅλως τῆς ὄψεως, ἀπροσεχῶς ἐκεῖ δοκοῦντος τοῦ φάσματος γίνεσθαι, ἔνθα συνέπεσε τὸ πάχος.

rentiam circuli aſtri pertinet, circulus circa illud eſſe videtur, qui halos, id eſt, area, dicitur: videturque iſta apparitio proxime ibi fieri, ubi Viſus in craſſitiem incidit.

E ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER QUARTUS.

ΠΕΡΙΩΔΕΥΜΕΝΩΝ δὲ τῶν τοῦ κόσμου μερῶν, διαβήσομαι πρὸς τὰ κατὰ μέρος.

α′.

F Περὶ Νείλου ἀναβάσεως.

Θαλῆς τοὺς ἐτησίους ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰ-

F. 1. Περὶ Νείλου ἀναβάσεως] Caput, librarii negligentia, temere a fine tertii libri in quarti initium tranſſcriptum.

CUM peragraverimus Mundi partes, ad ea nunc veniamus, quæ ſunt ſingularia.

I.

De Nili incremento.

THALES cenſet Eteſiarum, qui venti Ægypto adverſi ſpi-

γίνεσθαι ἀντιπνεόντων ἐπαίρειν τοῦ Νείλου τὸν ὄγκον, διὰ τὸ τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ τῇ παρεισδύσει τοῦ ἀντιπαρήκοντος πελάγους ἀνακόπτεσθαι.

Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἔξω θαλάσσης γλυκείας κατ' αὐτὸν οὔσης νομίζει πληρεῦσθαι τὸν ποταμόν.

Ἀναξαγόρας, ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ἐν τῷ θέρει, ψυχομένης δὲ τῷ χειμῶνι.

Δημόκριτος, τῆς χιόνος τῆς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον 892
μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε καὶ διαχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τῶν ἀτμῶν πιλοῦσθαι· τούτων δὲ ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαγδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαι τάς τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν.

Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεύς, ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρους, φαίνεσθαι δὲ ἐλάττονα τοῦ

F. 4. παρεισδύσει] παραδύσει E. M. Voſſ. Colleg. Nov. Moſc.

rant, flatu Nili aquas attolli, quod oſtia ipſius quibus ſe exonerat, maris obtruſi influxu obturentur.

EUTHYMENES Maſſilienſis, ex Oceano, marique externo ſuapte natura dulci, fluvium impleri.

ANAXAGORAS, nive Æthiopica, quæ hyeme frigens, æſtate liquetur.

DEMOCRITUS, nive in partibus ad Septentriones ſuis ſub ſolſtitium æſtivum reſoluta atque diffuſa, denſari ex vaporibus nubes, quæ compulſæ verſus meridiem et ad Ægyptum ab Eteſiis ventis, in magnos ac vehementes diſſolvantur imbres, quibus cum paludes, tum Nilus impleantur.

HERODOTUS hiſtoriæ ſcriptor, æqualem a fontibus fluere Nilum hyeme æſtateque perhibet: minorem autem hyeme

χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ πλησίον ἰόντα τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου, ἐξατμίζειν τὰ νάματα.

B Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος, κατὰ θέρος, φησὶν, ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξιδροῦν τὸ πολὺ νᾶμα· συνδιδῶσι δ' αὐτῇ καὶ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Λιβύη διὰ τὸ ἀραιὸν καὶ ὑπόψαμμον.

Εὔδοξος, τοὺς ἱερεῖς, φησὶ, λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, καὶ τὴν ἀντιπερίστασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν ἐστι θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν ἀντοίκοις χειμών ἐστιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυροῦν ὕδωρ καταρρήγνυται.

β'.

Περὶ Ψυχῆς.

Θαλῆς ἀπεφήνατο πρῶτος τὴν ψυχὴν, φύσιν ἀεικίνητον ἢ αὐτοκίνητον.

C Πυθαγόρας, ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινοῦντα· τὸν δ' ἀριθμὸν ἀντὶ τοῦ νοῦ παραλαμβάνει.

B. 2. ἐξιδροῦν] Sic E. Voss. Colleg. Nov. codex Xyl. Mez. Vulgo, ἐξυδροῦν.

videri, quia tum Sol Ægypto vicinior in vaporem aquas redigat.

Ephorus historicus is quoque, æstate ait relaxari totam Ægyptum, ac quasi exsudare copiosam aquam: conferre ad hoc etiam Arabiam et Africam ob raritatem, et sabulosum solum.

Eudoxus ait, sacerdotes imbribus et oppositis temporum anni rationibus rem imputare: quando enim apud nos æstas est, qui sub æstivo habitamus tropico, tum iis qui e regione sub brumæ circulo degunt, hyemem esse, a quibus tum exundans aqua prorumpat.

II.

De Anima.

Primus Thales Animam dixit naturam esse quæ semper, aut a se ipsa moveatur.

Pythagoras, numerum qui seipsum moveat: numerum autem sumit pro mente.

Πλάτων, οὐσίαν νοητὴν, ἐξ ἑαυτῆς κινητὴν, κατ' ἀριθμὸν ἐναρμόνιον κινουμένην.

Ἀριστοτέλης, ἐντελέχειαν πρώτην σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος· τὴν δὲ ἐντελέχειαν ἀκουστέον ἀντὶ τῆς ἐνεργείας.

Δικαίαρχος, ἁρμονίαν τῶν τεσσάρων στοιχείων.

Ἀσκληπιάδης ὁ ἰατρὸς, συγγυμνασίαν τῶν αἰσθήσεων.

γ'.

Εἰ σῶμα ἡ Ψυχὴ, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς.

Οὗτοι πάντες οἱ προτεταγμένοι ἀσώματον τὴν ψυχὴν ὑποτίθενται, φύσει λέγοντες αὐτοκίνητον, καὶ οὐσίαν νοητὴν, καὶ τοῦ φυσικοῦ ὀργανικοῦ ζωὴν ἔχοντος ἐντελέχειαν.

Οἱ δ' ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀεροειδῆ ἔλεγόν τε καὶ σῶμα. D

Οἱ Στωϊκοὶ, πνεῦμα θερμόν.

Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα ἐκ τῶν λόγῳ θεω-

C. 7. ἀντὶ τῆς ἐνεργείας] Accuratius Stobæus, p. 93, ἀντὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐνεργείας.
D. 2. πνεῦμα θερμόν] Stob. πνεῦμα νοερόν, θερμόν.

Plato, ſubſtantiam mente præditam, a ſeipſa mobilem, et quæ moveatur ſecundum numerum harmonicum.

Aristoteles, actum (*entelechian*) primum corporis naturalis et inſtrumentis apti, vivendi facultatem habentis.

Dicæarchus, harmoniam quatuor elementorum.

Asclepiades medicus, coexercitationem ſenſuum.

III.

Anima corpus an ſit, et quæ ejus ſubſtantia.

Omnes hi, quos nominavi, corporis expertem Animam ſtatuunt, naturam ei tribuentes quæ moveatur a ſeſe ipſa et mente ſit inſtructa, et continuitatem, ſeu actum ſubſtantiæ naturalis, inſtrumentis præditæ, vitam habentis.

Anaxagorei corpus eſſe cenſuerunt, idque aëreæ naturæ.

Stoici, ſpiritum calidum.

Democritus, igneam compagem partium mente ſola

μητῶν, σφαιρικὰς μὲν ἐχόντων τὰς ἰδέας, πυρίνην δὲ τὴν δύναμιν, ὅπερ σῶμα εἶναι.

Ἐπίκουρος, κρᾶμα ἐκ τεσσάρων, ἐκ ποιοῦ πυρώδους, ἐκ ποιοῦ ἀερώδους, ἐκ ποιοῦ πνευματικοῦ· ἐκ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου, ὃ ἦν αὐτῷ αἰσθητικόν.

Ἡράκλειτος, τὴν μὲν τοῦ κόσμου ψυχὴν, ἀναθυμίασιν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ὑγρῶν· τὴν δὲ ἐν τοῖς ζώοις, ἀπὸ τῆς ἐκτὸς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως ὁμογενῆ.

δ'.

E Περὶ μερῶν Ψυχῆς.

Πυθαγόρας, Πλάτων, κατὰ μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον, διμερῆ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν γὰρ ἔχει λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον· κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς καὶ ἀκριβὲς τριμερῆ, τὸ γὰρ ἄλογον διαιροῦσιν εἴς τε τὸ θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἐξ ὀκτὼ μερῶν φασι συνεστάναι, πέντε μὲν τῶν αἰσθητικῶν, ὁρατικοῦ, ἀκουστικοῦ, ὀσφρητικοῦ,

E. 7. αἰσθητικῶν] Sic Venet. Voss. Colleg. Nov. Mosc. Vulgo, αἰσθητῶν.

perceptarum, quæ formis sint globosis, ignea vi, denique corpus.

Epicurus, temperatum quippiam ex quatuor qualitatibus, ignea, aërea, aquea, et quarta, cui nomen non sit positum, quæ ei erat vis sentiendi.

Heraclitus, Animam Mundi, exhalationem esse humidarum ejus partium: animalium autem, ab externa, et exhalatione interna cognatam.

IV.

De Animæ partibus.

Pythagoras, Plato, secundum primam distributionem duas partes ei assignant, quarum una ratione sit prædita, altera ejus expers, sive bruta: secundum propinquam autem et subtiliorem rationem, tres: dividunt enim brutam in iræ, et in cupiditatibus deditam.

Stoici ex octo partibus componunt Animam: quinque Sensibus, Visu, Auditu,

γευστικοῦ, ἁπτικοῦ, ἕκτου δὲ φωνητικοῦ, ἑβδόμου σπερματικοῦ, ὀγδόου αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα ἐπιτέ- F τακται διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων προσφερῶς ταῖς τοῦ πολύποδος πλεκτάναις.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, διμερῆ τὴν ψυχήν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον καθ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώματος διεσπαρμένον.

Ὁ δὲ Δημόκριτος πάντα μετέχειν φησὶ ψυχῆς ποιᾶς, καὶ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων, διότι ἀεὶ διαφανῶς τινος θερμοῦ καὶ αἰσθητικοῦ μετέχει, τοῦ πλείονος διαπνεομένου.

ε'. 899

Τί τὸ τῆς Ψυχῆς ἡγεμονικόν, καὶ ἐν τίνι ἐστίν.

Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ.

Στράτων, ἐν μεσοφρύῳ.

Ἐρασίστρατος, περὶ τὴν μήνιγγα τοῦ ἐγκεφάλου, ἣν ἐπικρανίδα λέγει.

Olfactu, Gustatu, Tactu: sexta, vocali: septima, seminea: octava, ea quæ principatum obtinet, et a qua reliquæ omnes dispositæ sunt suis quæque instrumentis convenienter flagellis polypi.

DEMOCRITUS, EPICURUS, bimembrem faciunt Animam, cujus pars rationis compos in pectore sita sit, bruta per totam corporis concretionem diffusa.

DEMOCRITUS porro omnia ait quandam habere Animam, etiam corpora mortua; quod hæc semper perspicue aliquid obtineant caloris et Sensus, majore parte exspirata.

V.

De principe Animæ parte.

Inesse hanc aiunt PLATO et DEMOCRITUS in toto capite.

STRATO, in superciliorum intercapedine.

ERASISTRATUS, circa membranam cerebri, quam *epicranida* nominat.

Ἡρόφιλος, ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἥτις ἐστὶ καὶ βάσις.

Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκουρος.

Οἱ Στωϊκοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι.

Διογένης, ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐστὶ πνευματική.

Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει.

Οἱ δὲ, ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας. Οἱ δὲ, ἐν τῷ
B περὶ καρδίαν ὑμένι. Οἱ δὲ, ἐν τῷ διαφράγματι. Τῶν νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ διαφράγματος.

Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν.

ϛʹ.

Περὶ κινήσεως Ψυχῆς.

Πλάτων, ἀεικίνητον τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν ἀκίνητον τῆς μεταβατικῆς κινήσεως.

A. 9. θώρακι—Οἱ Στωϊκοὶ πάντες] Euseb. θώρακι. Ἐπίκουρος, οἱ Στωϊκοὶ πάντες: quod Xyl. secutus est.

HEROPHILUS, in cavo seu fundo cerebri.

PARMENIDES, in toto pectore. Sic et EPICURUS.

STOICI omnes, in universo corde, aut cordis spiritu.

DIOGENES, in arteriosa cordis cavea, quæ est spiritualis.

EMPEDOCLES, in sanguinis substantia.

Alii, in collo cordis. Alii, in membrana cor ambiente. Alii, in septo transverso. Nonnulli recentiorum, eo usque a capite pertingere.

PYTHAGORAS, vitalem Animæ partem circa cor, Rationem et Mentem circa caput.

VI.

De motu Animæ.

PLATO, semper moveri Animam, Mentem autem non moveri a loco ad alium.

Ἀριστοτέλης, ἀκίνητον τὴν ψυχὴν πάσης κινήσεως προηγουμένης, τῆς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν, καθάπερ τὰ εἴδη τῶν σωμάτων.

ζ.

Περὶ ἀφθαρσίας Ψυχῆς.

Πυθαγόρας, Πλάτων, ἄφθαρτον εἶναι τὴν ψυχήν, C
ἐξιοῦσαν γὰρ εἰς τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ὁμογενές.

Οἱ Στωϊκοί, ἐξιοῦσαν τῶν σωμάτων ὑποφέρεσθαι, τὴν μὲν ἀσθενεστέραν ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι, ταύτην δὲ εἶναι τῶν ἀπαιδεύτων· τὴν δὲ ἰσχυροτέραν, οἵα ἐστὶ περὶ τοὺς σοφούς, καὶ μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, φθαρτήν, τῷ σώματι συνδιαφθειρομένην.

Πυθαγόρας, Πλάτων, τὸ μὲν λογικὸν ἄφθαρτον, καὶ

C. 2. εἰς τὴν τοῦ παντὸς] τὴν est ab Venet. Colleg. Nov. Voss. Mosc. Mez. Xyl. Vulgo, τί.

C. 5. ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι] Ita omnes libri et Galen. Subest tamen vitium. Mez. τοῖς συγκρίμασι mutat in τῷ σώματι. Salmasius excidisse quid suspicatur. Mihi nondum liquet.

ARISTOTELES, Animam immobilem, omnis motus præcipui per se exsortem: per accidens autem moveri, ut et formas corporum.

VII.

De Animæ immortalitate.

PYTHAGORAS et PLATO, interitus expertem Animam: cum enim exit, pervenire in cognatam sibi Animam Mundi.

STOICI, exeuntem e corpore simul cum concreto interire, eam scilicet quæ sit imbecilior: quales sunt ineruditorum animæ. Validiores, quales sunt sapientum, durare usque ad conflagrationem.

DEMOCRITUS et EPICURUS, caducam esse, et simul cum corpore interire.

PYTHAGORAS, PLATO, ratione præditam partem non interire, esse Animam quippe

γὰρ τὴν ψυχὴν οὐ θεὸν ἀλλ' ἔργον τοῦ ἀϊδίου θεοῦ ὑπάρχειν, τὸ δὲ ἄλογον φθαρτόν.

η'.

Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν.

Οἱ Στωϊκοὶ ὁρίζονται οὕτω τὴν αἴσθησιν, Αἴσθησίς ἐστιν
D ἀντίληψις αἰσθητηρίου, ἢ κατάληψις. Πολλαχῶς δὲ λέγεται ἡ αἴσθησις· ἥτε γὰρ ἕξις, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἡ φαντασία ἡ καταληπτικὴ δι' αἰσθητηρίου γίνονται, καὶ αὐτὸ τὸ ὄγδοον ἡγεμονικὸν, ἀφ' οὗ συνίσταται. Πάλιν δὲ αἰσθητήρια λέγεται πνεύματα νοερὰ, ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταμένα.

Ἐπίκουρος, Τὸ μόριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶν ἡ δύναμις· καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐνέργημα· ὥστε διχῶς παρ' αὐτῷ λέγεσθαι, αἴσθησιν μὲν τὴν δύναμιν, αἰσθητικὸν δὲ, τὸ ἐνέργημα.

D. 1. ἀντίληψις αἰσθητηρίου, ἢ κατάληψις] Galen. rectius, ἀντίληψις αἰσθητοῦ δι' αἰσθητηρίου. Rectius etiam Excerpt. Damascen. Stobæi ad p. 150, δι' αἰσθητηρίου κατάληψις.

D. 8. ὥστε] Sic Excerpt. Damascen. Stob. et jam conjecerant Mez. et Salmas. Vulgo, ὅθεν.

non Deum, sed opificium æterni Dei: brutam esse obnoxiam interitui.

VIII.

De Sensibus et Sensilibus.

Stoici Sensum definiunt apprehensionem quæ fit a sentiendi instrumento. Varie autem dicitur Sensus: nam et habitus, et facultas, et actus, et imaginatio apprehendens sensus instrumento fiunt, ipsaque etiam octava pars princeps a quo pendet. Rursum instrumenta sentiendi sunt spiritus intelligentes a principe parte ad instrumenta corporea dispositi.

Epicurus: Pars, seu membrum sensorium est Sensus, quæ est facultas: et ipsa item sensatio, seu sentiendi effectus. Ergo sensum dupliciter accipit, pro facultate et pro actu sentiendi.

Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς καὶ σώματος E κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός· ἡ μὲν γὰρ δύναμις, ψυχῆς· τὸ δὲ ὄργανον, σώματος· ἄμφω δὲ διὰ φαντασίαν ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν γίνεται.

Λεύκιππος, Δημόκριτος, τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν νόησιν γίνεσθαι εἰδώλων ἔξωθεν προσιόντων· μηδενὶ γὰρ ἐπιβάλλειν μηδετέραν χωρὶς τοῦ προσπίπτοντος εἰδώλου.

θ'.

Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις καὶ αἱ φαντασίαι.

Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις, ἀληθεῖς· τῶν δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. F

Ἐπίκουρος, πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πᾶσαν φαντασίαν ἀληθῆ, τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν, ἀληθεῖς, τὰς δὲ, ψευδεῖς· καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖται τὰ κατὰ τὰ νοητὰ, ἡ δὲ φαντασία διχῶς, καὶ γὰρ αἰσθητῶν ἐστι φαντασία καὶ νοητῶν.

Ἐμπεδοκλῆς, Ἡρακλείδης, παρὰ τὰς συμμετρίας

PLATO Senſum definit Animæ et corporis communionem cum externis: vis enim ſentiendi eſt in Anima, inſtrumentum in corpore: ambo autem per phantaſiam, id eſt, imaginationem, externa apprehendunt.

LEUCIPPUS, DEMOCRITUS, Senſum et intelligentiam munus ſuum obire, viſis, ſive imaginibus, foris oblatis: his non accidentibus, neutrum iſtorum quicquam moliri.

IX.

Verine ſint Senſus, veræ imaginationes?

STOICI Senſus non falli judicant: viſorum alia vera eſſe, alia falſa.

EPICURUS utriſque veritatem ex æquo attribuit. Opinionum alias veras eſſe, alias falſas. Senſum uno tantummodo falli, cum ſuum de rebus Mente cernendis interponit judicium: phantaſiam duobus, cum et ſenſilium ſit, et intelligibilium.

EMPEDOCLES, HERACLI-

τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι, τοῦ οἰκείου τῶν αἰσθητῶν ἑκάστῃ ἁρμόζοντος.

900

ι'.

Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις.

Οἱ Στωϊκοὶ πέντε τὰς ἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν.

Ἀριστοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δὲ αἴσθησιν τὴν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικὴν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάστη φαντασίας· ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, οἱονεὶ σχήματος καὶ κινήσεως, δείκνυται.

Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ περὶ τοὺς θεοὺς καὶ σοφούς.

A. 3. ἰδικὰς] Non mutandum temere in εἰδικὰς, quamquam frequentius et a Mosc. et margine Voss. oblatum. Vulgatum habent omnes reliqui libri et Galen.

DES, pro meatuum concinnitate Sensum fieri, cum quodvis sensile suo Sensui accommodetur.

X.

Quot sint Sensus.

STOICI quinque numerant Sensus, quibus formæ apprehendantur, Visum, Auditum, Olfactum, Gustatum, Tactum.

ARISTOTELES sextum quidem non dicit, ponit tamen communem Sensum qui dijudicet inter compositas species, in quem singuli conjiciant Sensus simplices sua visa: in quo ostenditur transitus ab uno ad aliam quasi speciem, sub forma motus.

DEMOCRITUS, plures esse Sensus, brutorum animalium, Deorum, sapientum.

ια'.

Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις καὶ ἡ ἔννοια καὶ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος.

Οἱ Στωϊκοί φασιν, Ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει B
τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάρτης ἐνεργὸν εἰς ἀπογραφήν· εἰς τοῦτο μίαν ἑκάστην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται. Πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος, ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων· αἰσθανόμενοι γάρ τινες, οἷον λευκοῦ, ἀπελθόντος αὐτοῦ μνήμην ἔχουσιν· ὅταν δὲ ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνῆμαι γένωνται, τότε φασὶν ἔχειν ἐμπειρίαν· ἐμπειρία γάρ ἐστι τὸ τῶν ὁμοειδῶν πλῆθος. Τῶν δὲ ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικαὶ γίνονται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους καὶ ἀνεπιτεχνήτως· αἱ δὲ ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ ἐπιμελείας· αὗται μὲν οὖν ἔννοιαι καλοῦνται C
μόνον, ἐκεῖναι δὲ καὶ προλήψεις. Ὁ δὲ λόγος καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοὶ, ἐκ τῶν προλήψεων συμ-

A. 13. ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος] Inſcriptio non congrua argumento. Galenus, ὁ διὰ κατάθεσιν λογισμός: aliquanto rectius vulgato. Melius etiam ſit, ὁ κατὰ ἐνδιάθεσιν λόγος.

B. 2. χάρτης] Nolui mutate: alioqui proximum erat a Galeno ſumere χάρτιον. Senſum vertendo expreſſi.

XI.

Quomodo ſentiamus, Notionem animo, Rationemque concipiamus.

Stoici dicunt, Quando in lucem prognatus eſt homo, habet principem partem animi veluti, chartæ, actuoſus ad inſcribendum in ea. Primum inſcriptionis modum eſſe a ſenſibus: ubi enim Senſu aliquid percipimus, ut album, eo ſublato memoriam tamen ejus retinemus: poſt, cum ejuſdem generis multæ concurrerint formæ, Experientiam adepti dicimur; hæc enim definitur, multitudo ejuſdem generis notionum. Jam Notionum quæ naturales ſunt eo quo dictum eſt modo fiunt, nullaque artis induſtria: aliæ doctrina porro noſtra accurationeque parantur. Hæ tantum Notitiæ dicuntur, iſtæ etiam Anticipationes ſive Prænotiones. Ratio præterea, a qua rationis dicimur compotes, iſtis anti-

πληροῦσθαι λέγεται, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα. Ἔστι δὲ νόημα, φάντασμα διανοίας λογικοῦ ζώου· τὸ γὰρ φάντασμα ἐπειδὰν λογικῇ προσπίπτῃ ψυχῇ, τότε ἐννόημα καλεῖται, εἴληφος τοὔνομα παρὰ τοῦ νοῦ. Διόπερ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὐ προσπίπτει φαντάσματα· ὅσα δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ἡμῖν γε, ταῦτα φαντάσματα μόνον ἐστίν· ὅσα δὲ ἡμῖν ταῦτα καὶ φαντάσματα κατὰ γένος, καὶ
D ἐννοήματα κατ᾽ εἶδος. Ὥσπερ τὰ δηνάρια καὶ οἱ στατῆρες, αὐτὰ μὲν καθ᾽ αὑτὰ ὑπάρχει δηνάρια, καὶ στατῆρες· ἐὰν δὲ εἰς πλοίων δοθῇ μίσθωσιν, τηνικαῦτα, πρὸς τῷ δηνάρια εἶναι, καὶ ναῦλα λέγεται.

ιβʹ.

Τίνι διαφέρει φαντασία, φανταστὸν, φανταστικὸν, φάντασμα.

Χρύσιππος διαφέρειν ἀλλήλων φησὶ τέτταρα ταῦτα. Φαντασία μὲν οὖν ἐστι, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον, ἐνδεικνύμενον ἑαυτῷ καὶ τὸ πεποιηκός· οἷον, ἐπειδὰν δι᾽

D. 9. ἑαυτῷ] Forte, ἑαυτό τι, ut Mez.

cipatis notionibus dicitur absolvi, primo septenario. Est autem Conceptus Mentis, visum intelligentiæ ratiocinantis in animali rationem habente. Visum enim ubi ad talem accidit Animam, tunc Conceptus Mentis dicitur. Itaque visa, quæ Græci phantasmata dicunt, reliquis animalibus non accidunt: quæ Diis, ea nobis tantum phantasmata: quæ nobis, et in genere ea sunt phantasmata, et in specie notiones: sicut denarii et statеres ipsi per se id sunt, quod nomine referunt: sin pro vectura navali penduntur, hoc iis accedit, ut etiam portorium dicantur.

XII.

Quid inter se differant Phantasia, Phantaston, Phantasticum, Phantasma.

Chrysippus isthæc sic distinguit. Phantasia affectio est in Animo oborta, rem perceptam simul cum percipiente repræsentans: ut cum percipimus visu albedinem, affectio

ὄψεως θεωρῶμεν τὸ λευκὸν, ἔστι πάθος τὸ ἐγγεγενημένον E
διὰ τῆς ὁράσεως ἐν τῇ ψυχῇ· καὶ τοῦτο τὸ πάθος εἰπεῖν ἔχομεν, ὅτι ὑπόκειται λευκὸν, κινοῦν ἡμᾶς· ὁμοίως καὶ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὀσφρήσεως· εἴρηται δὲ φαντασία ἀπὸ τοῦ φωτός· καθάπερ γὰρ τὸ φῶς αὐτὸ δείκνυσι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, καὶ ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτήν. Φανταστὸν δὲ, τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν· οἷον τὸ λευκὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν δύνηται κινεῖν τὴν ψυχὴν, τοῦτ' ἔστι φανταστόν. Φανταστικὸν δέ ἐστι διάκενος ἑλκυσμὸς, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ' οὐδενὸς φανταστοῦ γινόμενον· καθάπερ ἐπὶ τοῦ σκιαμαχοῦντος καὶ κενὰς ἐπι- F
φέροντος τὰς χεῖρας· τῇ γὰρ φαντασίᾳ ὑπόκειταί τι φανταστὸν, τῷ δὲ φανταστικῷ οὐδέν. Φάντασμα δέ ἐστιν ἐφ' ὃ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φανταστικὸν διάκενον ἑλ-

E. 2. καὶ τοῦτο τὸ πάθος] Forte, κατὰ τοῦτο τ. π. vel καὶ κατὰ τ. τ. π.
E. 4. διὰ τῆς ἀφῆς] Forte, ἐπὶ τῆς ἀφῆς.

oritur in animo nostro a visu profecta, cujus subjectum nominare possumus albedinem: idem de reliquis dico Sensibus. Græca origine phantasiæ vox ad lumen redit: nam sicut lumen et se ostendit, et ea quæ ipso comprehenduntur: ita phantasia et sese, et id unde effecta est, demonstrat. Phantaston, (quasi si *phantasia perceptibile* dicerem) est quod phantasiam efficit: ut album, ut frigidum, et quidquid Animam movere potest. Phantasticum, (quod inanis imaginationis efficax posse videor interpretari) inanis prorsus est animi tractus, quando exagitatur ejus imaginatio nulla re imaginanda (sic *phantaston* refero) oblata: quale videmus in iis qui cum umbra depugnant, et inani aëri manus inferunt. Imaginationi enim, sive Phantasiæ, objicitur aliquod imaginabile: imaginationem futilem cienti, hoc est phantastico, nullum. Phantasma (id intellige vanam imaginationem) est ad quod trahimur inani tractu phantasticæ

κυσμόν· ταῦτα δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν μελαγχολώντων καὶ μεμηνότων· ὁ γοῦν τραγικὸς Ὀρέστης, ὅταν λέγει,

> Ὦ μῆτερ ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειέ μοι
> Τὰς αἱματωπὰς καὶ δρακοντώδεις κόρας,
> 901 Αὗται γὰρ αὗται πλησίον θρώσκουσί μου,

λέγει μὲν αὐτὰ ὡς μεμηνὼς, ὁρᾷ δὲ οὐδὲν, ἀλλὰ δοκεῖ μόνον· διὸ καί φησιν αὐτῷ Ἠλέκτρα,

> Μέν', ὦ ταλαίπωρ', ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις,
> Ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν ὧν δοκεῖς σάφ' εἰδέναι.

ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ Θεοκλύμενος.

ιγ'.

Περὶ ὁράσεως, καὶ πῶς ὁρῶμεν.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, κατ' εἰδώλων εἰσκρίσεις ᾤοντο τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν.

B Ἕτεροι, κατά τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν.

Ἐμπεδοκλῆς τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας ἀνέμιξε, προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτῖνας εἰδώλου συνθέτου.

motionis. Accidunt hæc atra bile laborantibus, et furentibus. Itaque Oreſtes in tragœdia hæc dicens.

> *O mater, obsecro te, ne incutias mihi*
> *Has ſanguinolentas et colubrinas virgines,*
> *Quæ pone me diſcurrunt, inquam, pone me.*

furens iſta dicit, neque videt quicquam, putat modo. Itaque Electra ei dicit:

> *Tu quietus in lecto, miser, mane,*
> *Cernens verum, quæ cernere putas, nihil.*

Sic et apud Homerum Theoclymenus.

XIII.

De Viſu, quomodo videamus.

Democritus, Epicurus, imaginum inſertione putaverunt nos videre.

Alii, radiorum quorundam receptione, qui poſtquam objectæ rei infixi fuerunt, rurſum ad oculum revertantur.

Empedocles imaginibus radios adjunxit, id quod fit appellans *radios imaginis compoſitæ.*

Ἵππαρχος ἀκτῖνας, φησὶν, ἀφ' ἑκατέρου τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἷον χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις, τοῖς ἐκτὸς σώμασι τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀποδιδόναι.

Πλάτων, κατὰ συναύγειαν, τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ ποσὸν ἀπορρέοντος εἰς τὸν ὁμογενῆ ἀέρα· τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων ἀντιφερομένου· τοῦ δὲ περὶ τὸν μεταξὺ ἀέρα, εὐδιάχυτον ὄντα καὶ εὔτρεπτον, συνεκτεινομένου τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως· αὕτη λέγεται Πλατωνικὴ συναύγεια.

ιδ'.

Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.

Ἐμπεδοκλῆς, κατὰ ἀπορροίας τὰς συνισταμένας μὲν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατόπτρου, τελειουμένας δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκκρινομένου ἐκ τοῦ κατόπτρου πυρώδους, καὶ τὸν

B. 12. ἀντιφερομένου—ἀέρα] Recepi hanc e Stobæo lectionem ; quando vulgata manifesto mendosa erat, φερομένου ἀποῤῥεῖν· τὸν δὲ μεταξὺ ἀέρα—.
C. 1. συνεκτεινομένου] Item Stob. Vulgo, συνεκτείνοντες.
C. 5. τὰς συνισταμένας μὲν] Sic Stobæi Exc. Damasc. Vulgo, μὲν τὰς συνισταμένας.
C. 6. τελειουμένας] πιλουμένας Stobæi Exc. Damasc.
C. 7. ἐκ τοῦ κατόπτρου] Sic Voss. Pol. Jannot. Mez. Mosc. Xyl. Græco-Lat. 1624. Vulgo, ἐκ τῆς κατόπτρου. Exc. Damasc. Stob. αὐτοῦ κατόπτρου.

Hipparchus radios, ait, ab utroque oculo porrectos extremitatibus suis tanquam manibus apprehendere corpora extra oculos posita, apprehensionemque eorum Visui reddere.

Plato, splendoris conjunctione seu concursu, quod *synaugeiam Platonicam* appellant, lumen ab oculo per aliquantum spatium profluere in cognatum aërem, aliudque contra a corporibus: aërem autem qui in medio est diffusu ac conversu facilem esse, penetrari eum Visus vi ignea.

XIV.

De imaginibus quæ in speculis videntur.

Empedocles apparere eas dicit ob effluxus qui in superficie speculi coëant, perficianturque ab ignea vi quæ a speculo excernitur, propositum.

περικείμενον ἀέρα, εἰς ὃν φέρεται τὰ ῥεύματα, συμμεταφέροντος.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ' εἰδώλων ὑποστάσεις, ἅτινα φέρεσθαι μὲν ἀφ' ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατὰ τὴν ἀντιπεριστροφήν.

D Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου, κατὰ ἀντανακλάσεις τῆς ὄψεως· φέρεσθαι μὲν γὰρ τὴν ὄψιν τεταμένην ὡς ἐπὶ τὸν χαλκόν, στείχουσαν δὲ πυκνῷ καὶ λείῳ πληχθεῖσαν ὑποστρέφειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτήν, ὅμοιόν τι πάσχουσαν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὦμον ἀντεπιστροφῇ. Δύναταί τις τούτοις πᾶσι τοῖς κεφαλαίοις χρῆσθαι ἐπὶ τοῦ πῶς ὁρῶμεν.

ιε'.

Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος.

Οἱ Στωϊκοί, ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος· ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προχεῖσθαί τινα εἰς αὐτὸ αὐγήν· καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὅρασις, βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὅτι ἐστὶ σκότος.

D. 3. στείχουσαν] Ita omnes libri et Galen. Corrigendum puto, ἐντυχοῦσαν.
D. 10. προχεῖσθαι] Sic Exc. Damasc. Stob. ut jam conjecerat Reiskius. Vulgo, περικεῖσθαι. Galen. ἐξικνεῖσθαι.

que aërem in quem effluentia feruntur ſimul circumagat.

Democritus, Epicurus, imaginum ſubſiſtentia, quæ a nobis ferantur, et circumagitatione ſubſiſtant in ſpeculo.

Pythagorei, reflexione Viſus: qui cum intentus feratur ad æs denſo lævique corpori occurrens, ab eo repercutiatur et in ſe redeat: ac ſimile quippiam ei accidat atque manui, quæ extenditur et ad humerum rurſus reducitur. His omnibus capitulis uti licet in explicanda viſionis ratione.

XV.

Viderine poſſint tenebræ.

Videri cenſuerunt Stoici: Ex Viſu enim in tenebras profundi quendam fulgorem: et non mentiri Viſum; cerni enim revera quod ſint tenebræ.

Χρύσιππος, κατὰ τὴν συνέντασιν τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾷν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ὁρατικοῦ πνεύματος, E
ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν περικείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ· προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, οὐχὶ μέλαιναι καὶ ὁμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος.

ιϛʹ.

Περὶ ἀκοῆς.

Ἐμπεδοκλῆς, τὴν ἀκοὴν γίνεσθαι κατὰ πρόσπτωσιν F
πνεύματος τῷ κοχλιώδει, ὅπερ φησὶν ἐξηρτῆσθαι ἐντὸς τοῦ ὠτὸς, κώδωνος δίκην αἰωρούμενον καὶ τυπτόμενον.

Ἀλκμαίων, ἀκούειν ἡμᾶς τῷ κενῷ τῷ ἐντὸς τοῦ ὠτὸς, τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ διηχοῦν κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐμβολήν· πάντα γὰρ τὰ κενὰ ἠχεῖ.

E. 2. κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν] κατὰ est, pro μετὰ, ex Stobæi Exc. Damaſc. et Mez. τὸν habent iidem et reliqui libri, exceptis Steph. et duabus prioribus Græco-Latinis, operarum vitio.

CHRYSIPPUS, ſecundum intentionem intermedii aëris videre nos, icto quidem et perfoſſo a ſpiritu viſui deſtinato, qui a principe animi parte uſque ad pupillam pertinet: ſed poſt appulſum ad vicinum aërem intendente ſeipſum turbinis in formam. Profunduntur autem ex oculo radii ignei non nigri aut caliginoſi: itaque videri poſſunt tenebræ.

XVI.

De Auditu.

EMPEDOCLES, auditionem fieri dicit, aëre accidente ad auris partem quæ cochleæ inſtar in gyros contorta, intra aurem ſuſpenſa tintinnabuli inſtar percutiatur.

ALCMÆO, audire nos inani quod intra aurem eſt: id enim perſonare appellente aëre: omnia enim vacua ſonant.

Διογένης, τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ τῆς φωνῆς τυπτομένου καὶ κινουμένου.

Πλάτων καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, πλήττεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα· τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικά, καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν.

902 ιζ'.

Περὶ ὀσφρήσεως.

Ἀλκμαίων, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν· τούτῳ οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντι διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς.

Ἐμπεδοκλῆς, ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεισκρίνεσθαι τὴν ὀδμήν· ὅταν γοῦν ἡ ἀναπνοὴ βαρεῖα γένηται, κατὰ τραχύτητα μὴ συναισθάνεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων.

ιη'.

Περὶ γεύσεως.

B Ἀλκμαίων, τῷ ὑγρῷ καὶ τῷ χλιαρῷ τῷ ἐν τῇ γλώττῃ πρὸς τῇ μαλακότητι διακρίνεσθαι τοὺς χυμούς.

DIOGENES, aëre qui in capite continetur icto et moto a ſono.

PLATO et qui eum ſequuntur, percuti aërem qui in capite eſt, eumque reflecti ad partem principem ſenſumque auditus ſic fieri.

XVII.

De Olfactu.

ALCMÆO, in cerebro eſſe partem Animæ principem: ea ſentiri odores ſpirando ab ea attractos.

EMPEDOCLES, cum reſpiratione pulmonis: cum igitur difficulter ſpiratur, ut fit in humorum defluxu, tum ob aſperitatem non ſentiri ſapores.

XVIII.

De Guſtatu.

ALCMÆO, humiditate et tepore qui in lingua eſt, diſcerni ſapores.

Διογένης, τῇ ἀραιότητι τῆς γλώττης, καὶ τῇ μαλακότητι, καὶ διὰ τὸ συνάπτειν τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς αὐτὴν φλέβας, διαχεῖσθαι τοὺς χυλοὺς ἑλκομένους ἐπὶ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἡγεμονικὸν, καθάπερ ἀπὸ σπογγιᾶς.

ιθ'.

Περὶ φωνῆς.

Πλάτων τὴν φωνὴν ὁρίζεται, πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἡγμένον, καὶ πληγὴν ὑπὸ ἀέρος, δι' ὤτων καὶ ἐγκεφάλου καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην. Λέγεται δὲ καὶ καταχρηστικῶς ἐπὶ τῶν ἀλόγων c
ζώων φωνὴ, καὶ τῶν ἀψύχων, ὡς χρεμετισμοὶ καὶ ψόφοι· κυρίως δὲ φωνὴ ἡ ἔναρθρός ἐστιν, ὡς φωτίζουσα τὸ νοούμενον.

Ἐπίκουρος, τὴν φωνὴν εἶναι ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων, ἢ ἠχούντων, ἢ ψοφούντων· τοῦτο δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύσματα· ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι· τούτων δ' ἐμπιπ-

DIOGENES, raritate et mollitie, et quod eo pertinent a corpore nervi, diffundi fapores attractos ad fenfum et principem partem tanquam a fpongia.

XIX.

De Voce.

PLATO vocem definit, fpiritum per os ab animo eductum et ictum aëris, qui per aures, cerebrum et fanguinem ufque ad Animam diditur. Improprie etiam brutis et anima prorfum carentibus rebus tribuitur vox: et hac appellatione complectimur etiam hinnitum et ftrepitum. Proprie autem vox articulata eft, Græcis ab illuftrando mentis conceptu dicta.

EPICURUS, vocem effe fluxum emiffum a rebus vocalibus, aut fonantibus, aut ftrepentibus: eum fluxum in frufta confringi ejufdem formæ: conformia dicuntur teretia teretibus, inæqualium laterum et triangula cum fui generis formis comparata. His

πτόντων ταῖς ἀκοαῖς, ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς· φανερὸν δὲ τοῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων, καὶ τῶν ἐμφυσώντων κναφέων τοῖς ἱματίοις.

D Δημόκριτος, καὶ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα, (ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις) καὶ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσμασι.

Κολοιὸς γὰρ παρὰ κολοιὸν ἱζάνει·

καὶ,

— αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.

καὶ γὰρ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς αἱ ὅμοιαι ψῆφοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους ὁρῶνται, κατ' ἄλλο μὲν αἱ σφαιροειδεῖς, κατ' ἄλλο δὲ αἱ ἐπιμήκεις· καὶ ἐπὶ τῶν κοσκινευόντων δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναυλίζεται τὰ ὁμοιοσχήμονα, ὥστε χωρὶς εἶναι τοὺς E κυάμους καὶ ἐρεβίνθους. Ἔχοι δ' ἄν τις πρὸς τούτους εἰπεῖν, Πῶς ὀλίγα θραύσματα πνεύματος μυριάνδρον ἐκπληροῖ θέατρον;

Οἱ δὲ Στωϊκοί φασι τὸν ἀέρα μὴ συγκεῖσθαι ἐκ

C. 12. ἐμφυσώντων] Sic Bas. Xyl. E. Mosc. Vulgo, ἐκφυσώντων.
D. 10. συναυλίζεται] Colleg. Nov. Mosc. συναλίζεται.
E. 1. πρὸς τούτους] Sic E. Vulgo, πρὸς τούτοις.

conformibus frustis ad aures accidentibus, sentiri vocem. Hoc manifestum fieri ex utribus qui perfluunt, et fullonibus qui vestes inflant.

Democritus, aërem comminui, ait, in conformia frusta, simulque cum vocis frustis volutari: *graculum enim graculo assidere, ac semper similem ad similem duci*, ut est in proverbiis: nam etiam in litoribus similes calculi eodem apparent in loco, alio globosi collecti, alio oblongi: et inter cribrandum congregantur quæ sunt ejusdem generis, ita ut a ciceribus fabæ secernantur. Adversus hæc dicere aliquis possit: Quomodo exigua frustula aëris implere possint theatrum aliquot hominum millibus refertum?

Stoici dicunt, aërem non esse compositum ex frustis, sed totum continuum, nihil ha-

θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῆ εἶναι, δι' ὅλου μηδὲν κενὸν ἔχοντα· ἐπειδὰν δὲ πληγῇ πνεύματι, κυματοῦσθαι κατὰ κύκλους ὀρθοὺς εἰς ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περικείμενον ἀέρα, ὡς ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας τῆς πληγείσης λίθῳ· καὶ αὕτη μὲν κυκλικῶς κινεῖται, ὁ δ' ἀὴρ σφαιρικῶς.

Ἀναξαγόρας, τὴν φωνὴν γίνεσθαι πνεύματος ἀντιπεσόντος μὲν στερεμνίῳ ἀέρι, τῇ δ' ὑποστροφῇ τῆς πλήξεως μέχρι τῶν ἀκοῶν προσενεχθέντος· καθὸ καὶ τὴν λεγομένην F
ἠχὼ γίνεσθαι.

κ'.

Εἰ ἀσώματος ἡ φωνή, καὶ πῶς ἠχὼ γίνεται.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ἀσώματον· οὐ γὰρ τὸν ἀέρα, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν, κατά ποιὰν πλῆξιν γίνεσθαι φωνήν· πᾶσα δὲ ἐπιφάνεια, ἀσώματος· συγκινεῖται μὲν γὰρ τοῖς σώμασιν, αὐτὴ δὲ ἀσώματος πάντως καθέστηκεν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς

F. 9. πάντως] Sic Ald. Baſ. Xyl. E. Voſſ. Colleg. Nov. Moſc. At Steph. παντὸς, unde Græco-Lat. 1624. fecit παντὸν, ut eſt in Galeno.

bentem in ſe inane. Eum vero perculſum vento fluctuare in infinitum porrectis rectis circulis, donec impleatur aër circumſitus, ſicut fit in piſcinam lapide conjecto: niſi quod aër ſphærice, circulariter talis aqua movetur.

Anaxagoras, vocem edi, ſi ſpiritus occurrat ſolido aëri, et averſus retro ob ictum uſque ad aures referatur: quomodo etiam fiat echo, quæ eſt cum ſonus percutitur.

XX.

An Vox ſit corporis expers, et quomodo echo.

Pythagoras, Plato, Aristoteles, corporis expertem: non enim eſſe aërem, ſed aëris figuram et ſuperficiem certo ictu fieri vocem: porro nullam ſuperficiem corpore præditam eſſe. Tametſi enim corporis motum ſequitur, ipſa tamen prorſus caret motu: ſicut cum flectitur vir-

καμπτομένης ῥάβδου, ἡ μὲν ἐπιφάνεια οὐδὲν πάσχει, ἡ δὲ ὕλη ἐστὶν ἡ καμπτομένη.

Οἱ δὲ Στωϊκοὶ, σῶμα τὴν φωνήν· πᾶν γὰρ τὸ δρώμενον, ἢ καὶ ποιοῦν, σῶμα· ἡ δὲ φωνὴ ποιεῖ καὶ δρᾷ· ἀκούομεν γὰρ αὐτῆς, καὶ αἰσθανόμεθα προσπιπτούσης τῇ ἀκοῇ, καὶ
103 ἐκτυπούσης, καθάπερ δακτύλιον εἰς κηρόν. Ἔτι πᾶν τὸ κινοῦν καὶ ἐνοχλοῦν, σῶμά ἐστι· κινεῖ δὲ ἡμᾶς ἡ εὐμουσία, ἐνοχλεῖ δὲ ἡ ἀμουσία. Ἔτι πᾶν τὸ κινούμενον, σῶμά ἐστι· κινεῖται δὲ ἡ φωνὴ, καὶ ἐμπίπτει εἰς τοὺς λείους τόπους καὶ ἀντανακλᾶται, καθάπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς βαλλομένης εἰς τοῖχον· ἐν γοῦν ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον φωνὴ μία ῥηγνυμένη τέτταρας ἢ καὶ πέντε ἤχους ἀπεργάζεται.

κα'.

Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.

Οἱ Στωϊκοί φασιν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀνώτατον μέρος τὸ

V. 12. δρώμενον] Ita omnes libri et Galen. Malim tamen δρᾶν ἱκανόν.

ga, nihil patitur ſuperficies ejus, materia duntaxat flectitur.

Stoici vocem dicunt eſſe corpus: quidquid enim agat, aut vim efficiendi habet, id eſſe corpus: atqui hoc eſſe vocis: audimus enim et ſentimus, ipſa auribus accidente, et formam imprimente, quomodo annulus ceræ ſigillum imprimit. Rurſum: Quidquid movet et moleſtiam exhibet corpus eſt: movet autem nos concinnitas ſonorum, offendit diſcrepantia. Iterum: Quod movetur, corpus eſt: vox autem movetur et refringitur illapſa in lævia loca, ſicut cum pila in parietem conjecta reliditur. Itaque ergo in pyramidibus Ægypti intus una voce edita, quatuor aut quinque ſoni redduntur.

XXI.

Unde ſenſus Animæ obtingat, et quæ pars ſit ejus princeps.

Stoici dicunt ſupremam partem Animi eſſe principem,

ἡγεμονικόν, ὅ ποιοῦν τὰς φαντασίας, καὶ τὰς συγκατα-
θέσεις, καὶ αἰσθήσεις, καὶ ὁρμάς· καὶ τοῦτο λογισμὸν καλοῦσιν. B
Ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἑπτὰ μέρη εἰσὶ τῆς ψυχῆς ἐκπε-
φυκότα καὶ ἐκτεινόμενα εἰς τὸ σῶμα, καθάπερ αἱ ἀπὸ
τοῦ πολύποδος πλεκτάναι· τῶν δὲ ἑπτὰ μερῶν τῆς ψυχῆς
πέντε μέν εἰσι τὰ αἰσθητήρια, ὅρασις, ὄσφρησις, ἀκοή, γεῦ-
σις, καὶ ἀφή· ὧν ἡ μὲν ὅρασις ἐστὶ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ
ἡγεμονικοῦ μέχρις ὀφθαλμῶν· ἀκοὴ δὲ, πνεῦμα δια-
τεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὤτων· ὄσφρησις δὲ, πνεῦμα
διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι μυκτήρων λεπτῦνον·
γεῦσις δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι
γλώττης· ἀφὴ δὲ, πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ C
μέχρις ἐπιφανείας εἰς θίξιν εὐαίσθητον προσπιπτόντων.
Τῶν δὲ λοιπῶν ὁ μὲν λέγεται σπέρμα, ὅπερ καὶ αὐτὸ
πνεῦμά ἐστι διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῶν
παραστατῶν· τὸ δὲ φωνᾶεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος εἰρημένον,

B. 9. λεπτῦνον] Vel additum temere: vel aliis perditis, relictum: certe, ut nunc se locus habet, vitiosum est. Mez. et Voss. signum labis apponunt.
C. 3. ὁ μὲν] Immo, τὸ μὲν—.

effectricem imaginum, assensionis, sensus, appetitus: principem autem illam partem vocant Ratiocinationem. Ceterum ab hac principe parte septem esse enatas Animi partes, quæ instar polypi acetabulorum per corpus extendantur. De his septem partibus quinque sunt Sensus isti, Visus, Auditus, Gustatus, Olfactus, Tactus: Et, Visus quidem est spiritus a principe ad oculos usque pertingens: Auditus est spiritus ab eodem usque ad aures: Olfactus, indidem spiritus usque ad nares: Gustatus, ab eodem principe spiritus usque ad linguam: Tactus, a principe parte spiritus propagatus usque ad superficiem, ut facile sentiat occurrentia. Reliquarum partium altera dicitur Semen: quæ ipsa quoque est a principe parte spiritus usque ad testiculorum adstites deductus. Altera est quam Vocalem Ze-

οὗ καὶ φωνὴν καλοῦσιν, ἔστι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι φάρυγγος καὶ γλώττης καὶ τῶν οἰκείων ὀργάνων. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν ὥσπερ ἐν κόσμῳ κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ.

κβ΄.

Περὶ ἀναπνοῆς.

D Ἐμπεδοκλῆς, τὴν πρώτην ἀναπνοὴν τοῦ πρώτου ζώου γενέσθαι, τῆς ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης· πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τῆς ἔξωθεν τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γινομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἤδη τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ πρὸς τὸ ἐκτὸς ὁρμῇ τὸ ἀερῶδες ὑπαναθλίβοντος τὴν ἐκπνοήν, τῇ δ᾽ εἰς τὸ ἐντὸς ἀνθυποχωρήσει τῷ ἀερώδει τὴν ἀντεπείσοδον παρεχομένου τὴν εἰσπνοήν· τὴν δὲ νῦν κατέχουσαν φερομένου τοῦ αἵματος ὡς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν,
E καὶ τὸ ἀερῶδες διὰ τῶν ῥινῶν ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιρροίαις ἀναθλίβοντος, καὶ τὴν ἐκχώρησιν αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν·

E. 2. καὶ τὴν ἐκχώρησιν] Forte rectius, κατὰ τὴν ἐκχώρησιν, quod est in margine Voss.

no, vocem alii usurpant, spiritum a principe usque ad guttur et linguam aliaque loquelæ peculiaria instrumenta. Ipsa autem illa princeps Animi pars in globo nostri capitis, tanquam in mundo, habitat.

XXII.

De Respiratione.

Empedocles primam putat fieri primi animalis respirationem, in fœtu edito nacta abscessionem humiditate, in cujus locum extrinsecus succedat aër in vasa corporis aperta. Postmodo autem cum jam innatus calor foras erumpens una elideret aërem, exspirationem: eodemque introrsum recedente, et aëri vicissim ingressum præbente, inspirationem. At enim nunc, cum sanguis feratur versus superficiem, suoque accursu aërem per nares foras pellat, hujus elisione fieri exspiratio-

παλινδρομοῦντος δὲ, καὶ τοῦ ἀέρος ἀντεπεισαχθέντος εἰς τὰ διὰ τοῦ αἵματος ἀραιώματα, τὴν εἰσπνοήν· ὑπομιμνήσκει δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῆς κλεψύδρας.

Ἀσκληπιάδης τὸν μὲν πνεύμονα χώνης δίκην συνίστησιν, αἰτίαν δὲ τῆς ἀναπνοῆς τὴν ἐν τῷ θώρακι λεπτομέρειαν ὑποτίθεται, πρὸς ἣν τὸν ἔξωθεν ἀέρα ῥεῖν τε καὶ φέρεσθαι παχυμερῆ ὄντα, πάλιν δὲ ἀπωθεῖσθαι, μηκέτι τοῦ θώρακος οἵου τε ὄντος μήτ' ἐπεισδέχεσθαι, μήθ' ὑστερεῖν· ὑπολειπομένου δέ τινος ἐν τῷ θώρακι λεπτομεροῦς ἀεὶ βραχέος, (οὐ γὰρ ἅπαν ἐκκρίνεται) πρὸς τοῦτο F πάλιν τὸ εἴσω ὑπομένον βαρύτητα τοῦ ἐκτὸς ἀντεπεισφέρεσθαι· ταῦτα δὲ ταῖς σικύαις ἀπεικάζει· τὴν δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀναπνοὴν γίνεσθαί φησι συναγομένων τῶν ἐν τῷ πνεύμονι λεπτοτάτων πόρων, καὶ τῶν βραγχίων στενουμένων· τῇ γὰρ ἡμετέρᾳ ταῦθ' ὑπακούει προαιρέσει.

E. 10. μήθ' ὑστερεῖν] Mez. μήτε στέγειν. probabiliter.
F. 2. εἴσω—βαρύτητα—ἀντεπεισφέρεσθαι] Primum est ex Galen. Voss. Colleg. Nov. P. Cod. Xylandri, accedit etiam E. εἰς τὸ εἴσω: Vulgo, ἴσω. Secundum, Mez. acute conjecit mutandum in βραχύ τι. Tertium est ex marg. Voss. et Mosc. pro ἀντεπεισφέρεται.

nem, aëre autem recurrente et illabente per loca quæ calor rara et pervia fecit, inspirationem. Asclepiades Rem clepsydræ exemplo proponit.

Asclepiades pulmones infundibuli loco statuit: caussam respirationis ponit tenuitatem partium in pectore sitarum, ad quam externus aër feratur fluatque, crassis constans partibus, rursumque extrudatur, cum pectus non possit amplius vel intro admittere, vel alio carere: semper tamen aliquid, quod sit tenuium partium, in pectore superesse: non enim totum excerni, sed quod intus est, ei gravitate respondere, quod intro adducitur: hæc autem cucurbitulis comparat. Eam porro respirationem, quæ dedita opera institutoque animi fit, fieri dicit contractione tenuissimorum in pulmone meatuum, branchiisque in arctum coactis: hæc enim nostræ obedire voluntati.

Ἡρόφιλος δυνάμεις ἀπολείπει περὶ τὰ σώματα τὰς κινητικὰς, ἐν νεύροις, ἐν ἀρτηρίαις, ἐν μυσί· τὸν οὖν πνεύμονα νομίζει μόνον ὀρέγεσθαι διαστολῆς τε καὶ συστολῆς φυσικῶς· εἶτα δὲ καὶ τἄλλα ἐνέργειαν μὲν εἶναι
904 τοῦ πνεύμονος, τὴν ἔξωθεν τοῦ πνεύματος ὁλκήν· ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς θύραθεν γινομένης ἐφέλκεσθαι· περιχεομένως δὲ διὰ τὴν δευτέραν ὄρεξιν ἐπ' αὐτὸν ὁ θώραξ τὸ πνεῦμα μετοχετεύων, πληρωθεὶς δὲ, καὶ μηκέτι ἐφέλκεσθαι δυνάμενος, πάλιν εἰς τὸν πνεύμονα τὸ περιττὸν ἀντιμεταῤῥεῖ, δι' οὗ πρὸς τὰ ἐκτὸς τὰ τῆς ἀποκρίσεως γίνεται, τῶν σωματικῶν μερῶν ἀντιπασχόντων ἀλλήλοις. Ὅτι μὲν γὰρ διαστολὴ γίνεται πνεύμονος ταῖς ἀλλήλων ἀντιμεταλήψεσι, πληρώσεώς τε καὶ κενώσεως γινομένης, ὡς τέτταρας μὲν γίνεσθαι κινήσεις περὶ τὸν πνεύμονα· τὴν μὲν πρώτην, καθ' ἣν ἔξωθεν ἀέρα δέχεται· τὴν

F. 10. καὶ τἄλλα] Ita omnes libri et Galen. ad hanc etiam lectionem Latina correxi. Recte tamen, puto, conjicit Mez. hoc librarii esse reliqua omittentis.

A. 1. ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως—ὡς τέτταρας μὲν γίνεσθαι] Turbatus nexus. Brevius apud Galen. ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς ἔξωθεν γινομένης μὴ δυνάμενον εἰς τὸν θώρακα ἐφέλκεσθαι, τὸ περιττὸν ἀναπέμπειν, τὸν δὲ εἰς τὸν ἔξωθεν ἀέρα ἀπωθεῖν· ὡς τέτταρας μὲν γενέσθαι—.

Herophilus facultates relinquit corporibus motus efficaces in nervis, arteriis, musculis: pulmonem autem existimat suapte natura solum indigere dilatatione et contractione: deinde etiam alias actiones pulmonis esse, attractionem spiritus extrinsecus: quo cum est impletus, secundo appetitu pectoris partem adjacentem in se derivare spiritum: impletumque ita ut amplius attrahere non possit, rursus in pulmones abundantia deducere, indeque foras protrudi, vicissim sese afficientibus corporis partibus. Aliquando enim diduci pulmonem, aliorum participatione facta vel impletione, vel evacuatione; ita ut quatuor sint motus pulmonis: primus, quo externum haurit aërem: secundus, quo receptum intus in pectus devolvit: tertius, quo id

δὲ δευτέραν, καθ' ἣν τοῦθ' ὅπερ ἐδέξατο θύραθεν, ἐνδὸς αὐτοῦ, πρὸς τὸν θώρακα μεταῤῥεῖ· τὴν δὲ τρίτην, καθ' B
ἣν τὸ ἀπὸ τοῦ θώρακος συστελλόμενον, αὖθις εἰς αὐτὸν ἐκδέχεται· τὴν δὲ τετάρτην, καθ' ἣν καὶ τὸ ἐξ ὑποστροφῆς ἐν αὐτῷ γινόμενον, θύραζε ἐξερᾷ. Τούτων δὲ τῶν κινήσεων, δύο μὲν εἶναι διαστολάς, τήν τε ἔξωθεν, τήν τε ἀπὸ τοῦ θώρακος· δύο δὲ συστολάς, τὴν μὲν ὅταν ὁ θώραξ ὑπ' αὐτὸν τὸ πνευματικὸν ἑλκύσῃ, τὴν δὲ ὅταν αὐτὸς εἰς τὸν κόλπον ἀέρα ἀποκρίνῃ· δύο γὰρ μόναι γίνονται περὶ τὸν θώρακα, διαστολὴ μὲν ὅταν ἀπὸ τοῦ πνεύμονος ἐφέλκηται, συστολὴ δὲ ὅταν αὐτὸ πάλιν ἀνταποδιδῷ.

κγ'.

Περὶ παθῶν σωματικῶν, καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ ψυχή. C

Οἱ Στωϊκοὶ, τὰ μὲν πάθη ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, τὰς δὲ αἰσθήσεις, ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

B. 8. εἰς τὸν κόλπον] Reiſk. εἰς τὸν ὄγκον. Probabilius forte fit, ὅταν αὐτὸ εἰς τὸν κοιλὸν ἀέρα ἀποκρίνῃ. Sed et hoc nomen, et tota hæc extrema capitis pars, mendo laborat.

quod coactum eſt a pectore, rurſum in ſe recipit: quartus, quo id ipſum foras evomit. Horum motuum duos eſſe, dilatationes, cum ſcilicet vel externum attrahit in ſe aërem, vel redditum a pectore in ſe admittit: reliquos eſſe, contractiones, quando ſcilicet pectus ſpiritum ad ſe trahit, vel foras pulmo a pectore traditum expellit. Pectoris enim duo tantum ſunt motus, unus dilatatio, cum a pulmone ſpiritum ad ſe trahit: alter contractio, cum ei ſuperfluum reddit.

XXIII.

De affectionibus corporis, et an in Animam ea redundent.

STOICI affectus ponunt in locis affectis: ſenſus autem in principe parte.

Ἐπίκουρος, καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις, ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις· τὸ γὰρ ἡγεμονικὸν, ἀπαθές.

Στράτων, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὰς αἰσθήσεις, ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, οὐκ ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις συνίστασθαι· ἐν γὰρ ταύτῃ κεῖσθαι τὴν ὑπομονὴν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν δεινῶν καὶ ἀλγεινῶν, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ἀνδρείων καὶ δειλῶν.

C. 9. κεῖσθαι] Sic Galen. P. E. Venet. Colleg. Nov. et vertendo expresserunt Bud. Xyl. Vulgo, κινεῖσθαι.

Epicurus, tam affectus quam sensus in locis affectis: quod statuit partem principem omnis esse affectionis expertem.

Strato et animi affectus, et sensus in principe parte collocat, non in affectis locis. In hac enim parte esse sitam tolerantiam, ut in terribilibus et dolorem adferentibus, utque in fortibus et timidis.

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

PLUTARCHI

DE

PLACITIS PHILOSOPHORUM

LIBER QUINTUS.

α΄.

Περὶ μαντικῆς.

E ΠΛΑΤΩΝ καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι κατὰ τὸ ἔνθεον, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικόν· κατὰ θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ εἶπεν ἐνθουσιαστικόν· καὶ τὸ

E. 1. Πλάτων—ὀνειροπολικόν] Minus prave, nec tamen sincere, Galenus. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι· καὶ γὰρ θεόπεμπτον εἶναι ὅπερ ἐστὶν ἐνθεαστικόν, καὶ κατὰ θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικόν, καὶ τὸ ὀνειροπολικὸν καὶ τὸ ἀστρονομικὸν, καὶ τὸ ὀρνεοσκοπικόν. Illa, κατὰ θειότητα—ἐνθουσιαστικὸν, cum Mez. et Reisk. delenda ut temere ex antecedenti dictione repetita.

I.

De Divinatione.

PLATO et STOICI Divinationem introduxerunt, quæ sit divinus mentis instinctus, secundum Animi divinitatem. Huc etiam divinationem ex insomniis referunt:

ὀνειροπολικόν· ἤτοι τὰ πλεῖστα μέρη τῆς μαντικῆς ἐγκρίνουσιν.

Ξενοφάνης καὶ Ἐπίκουρος ἀναιροῦσι τὴν μαντικήν.

Πυθαγόρας δὲ μόνον τὸ θυτικὸν οὐκ ἐγκρίνει.

Ἀριστοτέλης καὶ Δικαίαρχος τὸ κατ' ἐνθουσιασμὸν μόνον παρεισάγουσι καὶ τοὺς ὀνείρους, ἀθάνατον μὲν εἶναι οὐ νομίζοντες τὴν ψυχήν, θείου δέ τινος μετέχειν αὐτήν.

β'.

Πῶς ὄνειροι γίνονται.

Δημόκριτος, τοὺς ὀνείρους γίνεσθαι κατὰ τὰς τῶν εἰδώλων F
παραστάσεις.

Στράτων, ἀλόγῳ φύσει τῆς διανοίας ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθητικωτέρας μὲν πως γινομένης, παρ' αὐτὸ δὲ τοῦτο τῷ γνωστικῷ κινουμένης.

Ἡρόφιλος, τοὺς ὀνείρους τοὺς θεοπνεύστους κατ' ἀνάγ-

F. 4. παρ' αὐτὸ δὲ τοῦτο] Sic Voss. ut correxit Reisk. Vulgo, παρ' αὐτῷ δὲ τούτῳ.

F. 5. τῷ γνωστικῷ κινουμένης] Magis proprium in hac re, γνωστικῶς κινουμένης: ut et Reisk. vidit.

F. 6. θεοπνεύστους] θεοπέμπτως reposuit editor Lips. ut ex Gal. et Mosc. At in neutro hæc reperio. Sane, non est quare compilatori elegantias obtrudamus.

denique plurimas divinandi rationes probant.

Xenophanes et Epicurus Divinationem rejiciunt.

Pythagoras eam duntaxat partem improbat, quæ constat sacrificiis.

Aristoteles et Dicæarchus eas solum Divinationes admittunt quæ furore divinitus immisso, aut insomniis fiunt: Animam non immortalem esse, sed divina quadam re impertiri tamen sentientes.

II.

Quæ Insomniorum ratio.

Democritus accessu imaginum ea fieri putavit.

Strato, quod animi bruta natura in somnis aliquo modo plus sensus nanciscatur, itaque a mente cieatur.

Herophilus, somnia *divinitus inspirata* necessario fieri:

κην γίνεσθαι· τοὺς δὲ φυσικοὺς ἀνειδωλοποιουμένης ψυχῆς τὸ συμφέρον αὐτῇ καὶ τὸ πρὸς τούτοις ἐσόμενον· τοὺς δὲ συγκραματικοὺς, ἐκ τοῦ αὐτομάτου κατ' εἰδώλων πρόσπτωσιν, ὅταν ἃ βουλόμεθα βλέπωμεν, ὡς ἐπὶ τῶν τὰς ἐρωμένας ἔχειν ἐν ὕπνῳ γίνεται.

905 γ΄.

Τίς ἡ οὐσία τοῦ σπέρματος.

Ἀριστοτέλης, Σπέρμα ἐστὶ τὸ δυνάμενον κινεῖν ἐν ἑαυτῷ εἰς τὸ ἀποτελέσαι τι τοιοῦτον οἷόν ἐστι τὸ ἐξ οὗ συνεκρίθη.

Πυθαγόρας, ἀφρὸν τοῦ χρηστοτάτου αἵματος τὸ σπέρμα, περίττωμα τῆς τροφῆς, ὥσπερ τὸ αἷμα καὶ μυελόν.

Ἀλκμαίων, ἐγκεφάλου μέρος.

Πλάτων, μυελοῦ τοῦ νωτιαίου ἀπόρροιαν.

Ἐπίκουρος, ψυχῆς καὶ σώματος ἀπόσπασμα.

F. 8. πρὸς τούτοις] Malim πρὸς τούτῳ.
F. 9. συγκραματικοὺς] Galen. συγκριματικούς. An legendum συγκριματικούς.
F. 11. ἔχειν ἐν ὕπνῳ γίνεται] Forte supplendum ἔχειν εἰρημένον, ut voluit Xyl. M. pro ἔχειν habet ἐχόντων. In fine γίνεται est ex Venet. Colleg. Nov. Mosc. pro vulgato γίνονται.
A. 5. συνεκρίθη] ἐξεκρίθη Mez.

naturalia, imaginando sibi Anima repræsentante quod expediat, et eventurum sit: *mixta*, fortuito et appulsu imaginum, cum videmus per quietem quæ volumus: quo modo amicarum complexu in somno potiri se putant nonnulli.

III.

Quæ sit Seminis natura.

Aristoteli semen est id quod præditum est facultate movendi, donec tale aliquid absolvat, quale est unde ipsum fuit excretum.

Pythagoras, spumam utilissimi sanguinis, superfluitatem alimenti, sicut sanguinem et medullam.

Alcmæo, partem cerebri.

Plato, a medulla dorsi derivatam rem.

Epicurus, particulam corpori et animæ avulsam.

Δημόκριτος, ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν ὁ γόνος τῶν σαρκικῶν ἰνῶν.

δ'.

Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα. B

Λεύκιππος καὶ Ζήνων, σῶμα· ψυχῆς γὰρ εἶναι ἀπόσπασμα.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, ἀσώματον μὲν εἶναι τὴν δύναμιν τοῦ σπέρματος, ὥσπερ νοῦν τὸν κινοῦντα· σωματικὴν δὲ τὴν ὕλην τὴν προχεομένην.

Στράτων καὶ Δημόκριτος, καὶ τὴν δύναμιν σῶμα· πνευματικὴ γάρ.

ε'.

Εἰ καὶ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα.

Πυθαγόρας, Ἐπίκουρος, Δημόκριτος, καὶ τὸ θῆλυ προΐεσθαι σπέρμα, ἔχει γὰρ παραστάτας ἀπεστραμμένους· διὰ τοῦτο καὶ ὄρεξιν ἔχει περὶ τὰς χρήσεις.

A. 12. ὁ γόνος τῶν σαρκικῶν ἰνῶν] Plenius Galen. οἷον τῶν σαρκικῶν, ὀστῶν, καὶ ἰνῶν τὸν γόνον ἀποῤῥεῖν.

DEMOCRITUS, a totis corporibus et præcipuis partibus ſemen genitale eſt carnearum venarum.

IV.

An Semen ſit corpus.

LEUCIPPO et ZENONI corpus eſt: eſſe enim aliquid ab Anima avulſum.

PYTHAGORAS, PLATO, ARISTOTELES, vim ſeminis incorpoream dicunt, ſicut mentem moventem, corpoream autem materiam quæ profunditur.

STRATO et DEMOCRITUS, ipſam quoque vim corpus eſſe, quippe ſpiritum.

V.

An fœminæ etiam ſemen promittant.

Affirmant hoc PYTHAGORAS, EPICURUS, DEMOCRITUS: habere enim adſtites teſticulares, ſed inverſo modo; ideoque eas etiam præter uſum appetere.

C Ἀριστοτέλης καὶ Ζήνων, ὕλην μὲν ὑγρὰν προΐεσθαι οἱονεὶ ἀπὸ τῆς συγγυμνασίας ἱδρῶτας, οὐ μὴν σπερματικόν.

Ἵππων, προΐεσθαι μὲν σπέρμα τὰς θηλείας οὐχ ἥκιστα τῶν ἀρρένων, μὴ μέντοι γε εἰς ζωογονίαν τοῦτο συμβάλλεσθαι, διὰ τὸ ἐκτὸς πίπτειν τῆς ὑστέρας· ὅθεν ὀλίγας προΐεσθαι πολλάκις δίχα τῶν ἀνδρῶν σπέρμα, καὶ τὰς μάλιστα χηρευούσας, καὶ εἶναι τὰ μὲν ὀστᾶ παρὰ τοῦ ἄρρενος, τὰς δὲ σάρκας παρὰ τῆς θηλείας.

ϛ'.

Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται.

Ἀριστοτέλης, τὰς μὲν συλλήψεις γίνεσθαι προανελκομένης μὲν ὑπὸ τῆς καθάρσεως τῆς μήτρας, τῶν δὲ καταμηνίων συνεπισπωμένων ἀπὸ τοῦ παντὸς ὄγκου μέ-
D ρος τι τοῦ καθαροῦ αἵματος, ὡς συμβαίνειν τὸ τοῦ ἄρρενος γόνον· μὴ γίνεσθαι δὲ τὰς κυήσεις παρ' ἀκαθαρσίαν τ

C. 2. σπερματικόν] Forte, σπερματικήν. Mosc. σπέρμα γεννητικόν.
C. 7. ὀλίγας] Forte, οὐκ ὀλίγας.
C. 8. καὶ τὰς μάλιστα] Immo, καὶ μάλιστα τάς.
D. 1. ὡς συμβαίνειν] Puto legendum vel ᾧ συμβαίνειν, cum Reiskio: vel ὡς συμμένειν.

Aristoteles et Zeno, humidam materiam emitti ab iis, sicut ab exercitatione sudores eliciuntur: non tamen vim habere seminis.

Hippon, haud minus feminis eas, quam mares, emittere, sed id non facere ad prolem generandam, quia extra uterum excidat: ideoque quasdam saepenumero absque viris semen effundere, maxime viduas: et ossa a mare, carnes a mulieribus originem habere.

VI.

Quomodo conceptio fiat.

Aristoteles, fieri matrice sursum attracta a purgatione, menstruisque attrahentibus ab universa mole aliquid puri sanguinis, qui accidat semini maris. Non concipi, ob impuritatem vulvae, aut infla-

μήτρας, ἢ ἐμπνευματώσιν, ἢ φόβον, ἢ λύπην, ἢ ἀσθένειαν τῶν γυναικῶν, ἢ δι' ἀτονίαν τῶν ἀνδρῶν.

ζ.

Πῶς ἄῤῥενα γίνεται καὶ θήλεα.

Ἐμπεδοκλῆς, ἄῤῥενα καὶ θήλεα γίνεσθαι παρὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα· ὅθεν ἱστορεῖται τοὺς μὲν πρώτους ἄῤῥενας πρὸς ἀνατολῇ καὶ μεσημβρίᾳ γεγενῆσθαι μᾶλλον ἐκ τῆς γῆς, τὰς δὲ θηλείας πρὸς ταῖς ἄρκτοις.

Παρμενίδης, ἀντιστρόφως· τὰ μὲν πρὸς ταῖς ἄρκτοις, ἄῤῥενα βλαστῆσαι, τοῦ γὰρ πυκνοῦ μετέχειν πλείονος· τὰ δὲ πρὸς ταῖς μεσημβρίαις, θήλεα, παρὰ τὴν ἀραιότητα. E

Ἱππῶναξ, παρὰ τὸ συνεστὸς, καὶ ἰσχυρὸν, ἢ παρὰ τὸ ῥευστικόν τε καὶ ἀσθενέστερον σπέρμα.

Ἀναξαγόρας, Παρμενίδης, τὰ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν καταβάλλεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τῆς μήτρας, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ ἀριστερά· εἰ δ' ἐναλλαγῇ τὰ τῆς καταβολῆς, γίνεσθαι θήλεα.

E. 2. Ἱππῶναξ] Immo, Ἵππων, ut vidit Xyl.

E. 2. συνεστὸς—παρὰ τὸ ῥευστικόν] Prius est ex Colleg. Nov. et Xyl. Collocatio verborum est ex Mez. Reisk. partim etiam Colleg. Nov. ἢ omittente. Vulgo, συνεστὸς, ἢ καὶ ἰσχυρὸν, παρὰ τὸ ῥευστικόν.

tionem, metum, ægritudinem, infirmitatemve mulierum: aut quia viri languent.

VII.

Quomodo mares nascantur, quomodo fœminæ.

Empedocles caussam calori et frigori tribuit: itaque narrant, primos homines e terra enatos, ad ortum Solis et meridiem sitis in partibus exstitisse fere mares, fœminas in septentrionalibus.

Parmenides, contra in his exstitisse mares, quia plus his densitatis inest: in meridionalibus autem fœminas, ob raritatem.

Hipponax, pro eo atque semen vel consistat et validum sit, vel diffluat et infirmius sit.

Anaxagoras, Parmenides, semen a dextra parte in dextram uteri partem conjici, a sinistra in sinistram: quod si secus fiat, fœminas concipi.

Λεωφάνης, οὗ μέμνηται Ἀριστοτέλης, τὰ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ διδύμου, τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ.

Λεύκιππος, διὰ τὴν παραλλαγὴν τῶν μορίων, καθ' ἣν ὁ μὲν καυλὸν, ἡ δὲ μήτραν ἔχει· τοσοῦτον γὰρ μόνον λέγει.

Δημόκριτος, τὰ μὲν κοινὰ μέρη, ἐξ ὁποτέρου ἂν τύχῃ· τὰ δ' ἰδιάζοντα, καὶ κατ' ἐπικράτειαν.

Ἱππῶναξ, εἰ μὲν ἡ γονὴ κρατήσῃ, ἄῤῥεν· εἰ δ' ἡ τροφὴ, θῆλυ.

η'.

Πῶς τέρατα γίνεται.

Ἐμπεδοκλῆς, τέρατα γίνεσθαι παρὰ πλεονασμὸν σπέρματος, ἢ παρ' ἔλλειψιν, ἢ παρὰ τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν, ἢ παρὰ τὴν εἰς πλείω διαίρεσιν, ἢ παρὰ τὸ
906 ἀπονεύειν· οὕτω προειληφὼς φαίνεται σχεδόν τι πάσας τὰς ἀπολογίας.

E. 8. Λεωφάνης] Galen. Κλεοφάνης probabilius, ut recte judicat Corsin. Sed scribendum Κλεοφάνης, quo ducit Mosc. Λεοφάνης.
F. 6. Ἱππῶναξ] Immo Ἵππων, ut supra.
F. 12. ἀρχὴν] Legendum, ταραχὴν, ut vertit Budæus, indeque susceptum probavit Corsinus: item correxit Jun. Mez. Voss. in margine, et vertit Amiot.

LEOPHANES, cujus Aristoteles meminit, illos e dextro testiculo, has e sinistro feminam.

LEUCIPPUS, secundum variationem membrorum, quod mas colem, matricem fœmina habet. Tantum enim duntaxat dicit.

DEMOCRITUS, communes partes promiscue ex utro contigerit; peculiares, prout alter prævaluerit.

HIPPONAX, si semen prævaluerit, marem: si alimentum, fœminam concipi.

VIII.

Monstra ut nascantur.

EMPEDOCLES, vel abundantia vel defectu seminis, aut a motus perturbatione, aut divisione in plura, aut quod alio vergat: sic videtur fere omnes caussas complexus.

Στράτων, παρὰ πρόσθεσιν, ἢ ἀφαίρεσιν, ἢ μετάθεσιν, ἢ πνευμάτωσιν.

Τῶν ἰατρῶν τινες, παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τότε τὴν μήτραν ἐμπνευματουμένην.

θ'.

Διὰ τί ἡ γυνὴ πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει.

Διοκλῆς ὁ ἰατρὸς, ἢ παρὰ τὸ μηδ' ὅλως ἐνίας σπέρμα προΐεσθαι· ἢ παρὰ τὸ, ἔλαττον τοῦ δέοντος· ἢ διὰ τὸ, τοιοῦτον ἐν ᾧ τὸ ζωοποιητικὸν οὐκ ἔστιν· ἢ διὰ θερμασίας, ἢ ψύξεως, ἢ ὑγρασίας, ἢ ξηρότητος ἔνδειαν, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων.

Οἱ δὲ Στωϊκοὶ, κατὰ λοξότητα τοῦ καυλοῦ, μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν· ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, ὡς πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. B

Ἐρασίστρατος παρὰ τὴν μήτραν ὅταν τύλους ἔχῃ, καὶ σαρκώδης, ἢ ἀραιοτέρα ἢ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ μικροτέρα.

A. 10. προΐεσθαι] Haud scio an corrigendum sit προίεσθαι. Nisi forte duo Dioclis loci, hic et cap. 13, in unum confusi, aut unus in duos divulsus sit.

STRATO, propter additionem, aut deminutionem, transpositionem, inflationem.

MEDICORUM quidam, quod tunc matrix flatibus illapsis pervertatur.

IX.

Cur mulier sæpius concumbens non concipiat.

DIOCLES medicus caussam esse putat, quod vel omnino nullum, vel justo minus semen emittat, aut proli gignendæ non aptum ob calorem, aut frigus, aut humiditatem, aut siccitatem deficientem, aut ob resolutionem uteri.

STOICI, obliquitatem veretri, quod non possit recta ejaculari semen: aut quia membra coëuntium non sint inter se legitima proportione condita ad matricis distantiam.

ERASISTRATUS, ubi vulva callos contraxerit: aut carnosior, rariorve, aut minor fuerit quam natura exigat.

ί.

Πῶς δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεται.

Ἐμπεδοκλῆς, δίδυμα καὶ τρίδυμα γίνεσθαι κατὰ πλεονασμὸν καὶ περισχισμὸν τοῦ σπέρματος.

Ἀσκληπιάδης, παρὰ τὴν τῶν σπερμάτων διαφορὰν, ὥσπερ τὰς κριθὰς δισίχους καὶ τρισίχους· εἶναι γὰρ σπέρματα γονιμώτατα.

C Ἐρασίστρατος, διὰ τὰς ἐπισυλλήψεις, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ὅταν γὰρ ἡ μήτρα εἴη κεκαθαρμένη, τότε ἐπισύλληψιν δέχεται.

Οἱ Στωϊκοὶ, παρὰ τοὺς ἐν τῇ μήτρᾳ τόπους, ὅταν γὰρ εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον ἐμπέσῃ τὸ σπέρμα, τότε γίνεσθαι τὰς ἐπισυλλήψεις καὶ τὰ τρίδυμα.

ιά.

Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις καὶ τῶν προγόνων.

Ἐμπεδοκλῆς, ὁμοιότητας γίνεσθαι κατ' ἐπικράτειαν

C. 1. ἐπισυλλήψεις] Sic Gal. margo Voſſ. Jun. Bud. Vulgo, συλλήψεις.
C. 3. ἐπισύλληψιν δέχεται] Ita margo Voſſ. Bud. conjecit item Xyl. Vulgo, et Galen. ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται.
C. 4. ἐν τῇ μήτρᾳ—σπέρμα] Ita Galen. et partim Moſc. in addendis duabus prioribus vocibus. Nam vulgo mendoſe legitur, ἐν μήτρᾳ τόπους ὅταν εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον ἐμπέσῃ σπέρμα.

X.

Quomodo gemini et tergemini naſcantur.

Empedocles, ob abundantiam et diviſionem ſeminis.

Asclepiades, ob corporum differentiam: ſicut hordei ſpicæ exſiſtunt duobus aut etiam tribus granorum ordinibus: eſſe enim ſemina fœcundiſſima.

Erasistratus, ob ſuperfœtationes, ut in brutis: cum enim matrix purgata eſt, tunc ſuperfœtationem admittit.

Stoici, ob loca quæ ſunt in utero: cum enim in primum et ſecundum inciderit ſemen, tunc fieri ſuperfœtationem et tergeminos naſci.

XI.

Quæ cauſſa, quod proles parentum aut etiam progenitorum ſimilitudinem refert.

Empedocles ſimilitudinem defert ſemini prævalenti,

τῶν σπερματικῶν χρόνων· ἀνομοιότητας δέ, τῆς ἐν τῷ σπέρ- D
ματι θερμασίας ἐξατμισθείσης.

Παρμενίδης, ὅταν μὲν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς μήτρας ὁ γόνος ἀποκριθῇ, τοῖς πατράσιν· ὅταν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ, ταῖς μητράσιν.

Οἱ Στωϊκοί, ἀπὸ τοῦ σώματος ὅλου καὶ τῆς ψυχῆς φέρεσθαι τὰ σπέρματα, καὶ τὰς ὁμοιότητας ἀναπλάττεσθαι ἐκ τῶν αὐτῶν γενῶν τοὺς τύπους καὶ τοὺς χαρακτῆρας, ὡσπερανεὶ ζωγράφον ἀπὸ ὁμοίων χρωμάτων εἰκόνα τοῦ βλεπομένου· προΐεσθαι δὲ καὶ τὴν γυναῖκα σπέρμα· κἂν μὲν ἐπικρατήσῃ τὸ τῆς γυναικός, ὅμοιον εἶναι τὸ γεννώμενον τῇ μητρί· ἐὰν δὲ τὸ τοῦ ἀνδρός, τῷ ἀνδρί. E

ιβ'.

Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι καὶ οὐ τοῖς γονεῦσιν.

Οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν, τυχικῶς καὶ αὐτομάτως· ἐκ τοῦ ὅταν διαψυχθῇ τὸ σπέρμα καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ τῆς γυναικός, ἀνόμοια γίνεσθαι τὰ παιδία.

Ἐμπεδοκλῆς, τῇ κατὰ τὴν σύλληψιν φαντασίᾳ τῆς γυν-

E. 1. τῷ ἀνδρί] Galen. τῷ πατρί.

dissimilitudinem evaporationi caloris qui in semine erat.

PARMENIDES, si a dextra vulvæ parte semen excernatur, patrum: si a sinistra, matrum similes nasci.

STOICI, a toto corpore et Anima ferri semen, exprimique imagines et effigies ex eadem gente, perinde atque si pictor rei conspectæ similitudinem coloribus similibus referat: præterea a muliere quoque semen emitti: quod si prævaleat, matri: si viri, patri similem nasci fœtum.

XII.

Quomodo aliorum, non parentum, forma similes fiant.

MEDICORUM plerique fortuito casu refrigeratis maris et fœminæ seminibus dissimilem gigni prolem putant.

EMPEDOCLES, imaginatione mulieris inter concipien-

αρκὸς μορφοῦσθαι τὰ βρέφη· πολλάκις γὰρ εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων ἠράσθησαν γυναῖκες, καὶ ὅμοια τούτοις ἀπέτεκον.

Οἱ Στωϊκοί, συμπαθείᾳ τῆς διανοίας, κατὰ ῥευμάτων εἰσκρίσεις καὶ ἀκτίνων, οὐκ εἰδώλων, γίνεσθαι τὰς ἀλλήλων ὁμοιότητας.

ιγ'.

Πῶς στεῖραι γίνονται γυναῖκες, καὶ ἄγονοι ἄνδρες.

Οἱ ἰατροὶ στείρας γίνεσθαι παρὰ τὴν μήτραν, ἢ παρὰ τὸ πυκνοτέραν εἶναι, ἢ παρὰ τὸ ἀραιοτέραν, ἢ παρὰ τὸ σκληροτέραν, ἢ παρά τινας ἐπιπωρώσεις, ἢ σαρκώσεις, ἢ παρὰ μακροθυμίαν, ἢ παρ' ἀτροφίαν, ἢ παρὰ καχεξίαν, ἢ παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τὸν σχηματισμόν, ἢ διὰ παρασπασμόν.

Διοκλῆς, ἀγόνους τοὺς ἄνδρας, ἢ παρὰ τὸ μηδ' ὅλως ἐνίους σπέρμα προΐεσθαι, ἢ παρὰ τὸ ἔλαττον τοῦ δέοντος, ἢ παρὰ τὸ ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν

E. 12. οὐκ εἰδώλων] Rectius abest in Galeno.

dum formari foetum: ſæpe enim imagines etiam et ſtatuæ ſunt a mulieribus adamatæ, ſimiliſque earum proles in lucem edita.

Stoici, ob conſenſum quemdam ac ſimilem Animi affectionem, fluxuum et radiorum, non imaginum, inſertione ſimilitudines effici.

XIII.

Quomodo cum mulieres, tum viri ſteriles reddantur.

Sterilitatis in muliere cauſas Medici utero imputant, ſi aliquid horum ei accidat: puta, ut fiat denſior, rarior, durior, obſtruatur callo, aut carnea mole: item animi languorem, defectum nutritionis, corporis vitioſam conſtitutionem, perverſionem figuræ, aut devulſionem.

Diocles, ſteriles mares fieri, ſive quod omnino nullum emittant ſemen, aut minus juſta quantitate, aut quia ſemen ſit ſterile, aut ob reſolu-

μερῶν, ἢ κατὰ λεπτότητα τοῦ καυλοῦ μὴ δυναμένου τὸν γόνον 907 εὐθυβολεῖν, ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας.

Οἱ Στωϊκοὶ αἰτιῶνται τὰς ἀσυμφύλους εἰς ἑκάτερον τῶν πλησιαζόντων δυνάμεις τε καὶ ποιότητας· ὡς ὅταν συμβῇ χωρισθῆναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων, συνελθεῖν δὲ ἑτέροις ὁμοφύλοις, συναρτηθῆναι τὸ κατὰ φύσιν, καὶ βρέφος τελεσιουργεῖται.

ιδ'.

Διὰ τί αἱ ἡμίονοι στεῖραι.

Ἀλκμαίων, τῶν ἡμιόνων τοὺς μὲν ἄρρενας ἀγόνους, παρὰ B τὴν λεπτότητα τῆς θορῆς, ὅ ἐστι σπέρματος ψυχρότητα· τὰς δὲ θηλείας, παρὰ τὸ μὴ ἀναχάσκειν τὰς μήτρας, ὅ ἐστιν ἀναστομοῦσθαι· οὕτω γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν.

Ἐμπεδοκλῆς, διὰ τὴν σμικρότητα καὶ ταπεινότητα καὶ στενότητα τῆς μήτρας, κατεστραμμένως προσαπεφυκυίας τῇ γαστρί, μήτε τοῦ σπέρματος εὐθυβολοῦντος εἰς αὐτήν, μήτε, εἰ καὶ φθάσειεν, αὐτῆς ἐκδεχομένης.

B. 6. κατεστραμμένως] Forte verior lectio marginis Voss. ἀπεστραμμένως, ut supra cap. 5.

tionem membri, aut obliquitatem colis recta semen ejaculari non valentis ad matricis distantiam.

Stoici caussantur dissimilitudinem naturæ et qualitatum in his qui corpora commiscent: nam quando separantur, et cum suæ naturæ familiaribus coeunt, tum foetum procreari.

XIV.

Cur mulæ steriles.

Alcmæo, mulos steriles esse dicit ob seminis tenuitatem sive frigiditatem: mulas, quia matrices earum non hient.

Empedocles, ob exilitatem, humilitatem, angustiamque vulvæ, inverse ventri annatæ, ut neque recta ad eam semen ejiciatur, neque si id fiat, excipiatur.

Διοκλῆς δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ, λέγων, "Ἐν ταῖς ἀνα-
"τομαῖς, πολλάκις ἐξητάσαμεν τοιαύτην μήτραν τῶν
"ἡμιόνων" καὶ ἐνδέχεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας καὶ τὰς
γυναῖκας εἶναι στείρας.

ιε'.

C Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον.

Πλάτων, ζῶον τὸ ἔμβρυον· καὶ γὰρ κινεῖσθαι ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ τρέφεσθαι.

Οἱ Στωϊκοὶ, μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς γαστρὸς οὐ ζῶον· ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς μέρη τῶν φυτῶν ὄντας, πεπαινομένους ἀπορρεῖν, οὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον.

Ἐμπεδοκλῆς, μὴ εἶναι μὲν ζῶον τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἔμπνουν ὑπάρχειν ἐν τῇ γαστρί· πρώτως δὲ ἀναπνοὴν τοῦ ζώου γίνεσθαι κατὰ τὴν ἀποκύησιν, τῆς μὲν ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης, πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γενομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων.

D Διογένης, γεννᾶσθαι μὲν τὰ βρέφη ἄψυχα, ἐν θερμα-

Huic DIOCLES testimonium perhibet, tales se matrices mularum in dissectionibus sæpenumero deprehendisse inquiens: ac fieri posse, ut iisdem de caussis mulieres quoque sint steriles.

XV.

An foetus in utero sit animal.

PLATO animal censet, quia et moveatur in utero et alatur.

STOICI, partem ventris, non animal: utque fructus, qui stirpium partes sunt, ubi maturuere, defluunt, ita rem quoque habere de fœtu.

EMPEDOCLES, fœtum non esse quidem animal, spiritu tamen præditum in utero: primam autem animalis respirationem fieri, cum partu editur, decedente humore qui est in fœtu, et in exhausti locum succedente in vasa reserata aëre externo.

DIOGENES, inanimata nasci animalia, sed cum calore: at-

σία δέ· ὅθεν τὸ ἔμφυτον θερμὸν, εὐθέως προχυθέντος τοῦ βρέφους, εἰς τὸν πνεύμονα ἐφέλκεσθαι·

Ἡρόφιλος κίνησιν ἀπολείπει φυσικὴν τοῖς ἐμβρύοις, οὐ πνευματικήν· τῆς δὲ κινήσεως αἴτια νεῦρα· τότε δὲ ζῶα γίνεσθαι, ὅταν προχυθέντα προσλάβῃ τι τοῦ ἀέρος.

ιϛ'.

Πῶς τρέφεται τὰ ἔμβρυα.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ διὰ τοῦ στόματος τρέφεσθαι· ὅθεν εὐθέως γεννηθὲν ἐπὶ τὸν μαστὸν φέρεσθαι τῷ στόματι· εἶναι γὰρ ἐν τῇ μήτρᾳ θηλάς τινας καὶ στόματα δι' ὧν τρέφονται.

Οἱ Στωϊκοὶ, διὰ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ· ὅθεν E
τοῦτον εὐθέως ἀποδεῖν τὰς μαιευτρίας, καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα, ἵνα γένηται ἡ μελέτη τῆς τροφῆς ἑτέρα.

Ἀλκμαίων, δι' ὅλου τοῦ σώματος τρέφεσθαι· ἀνα-*λαμβάνειν γὰρ αὐτὸ, ὥσπερ σπογγιὰν, τὰ ἀπὸ τῆς τροφῆς θρεπτικά.

que insitum calorem, simul atque natum est animal, Animam in pulmones attrahere.

HEROPHILUS, naturalem fœtui in utero, non animalem motum permittit, motusque caussam edit nervos: animalia autem tum demum fieri, cum ex utero effusa aliquid aëris accipiunt.

XVI.

Quomodo alatur fœtus.

DEMOCRITUS, EPICURUS, fœtum in utero per os ali; itaque statim atque natus est, ore ad mammam ferri: nam et in utero esse ubera quædam et oscula quibus alatur.

STOICI, per secundinam et umbilicum: itaque hunc statim ab obstetricibus a partu ligari, et os infanti aperiri, ut de alio cogitet alimento.

ALCMÆO, ali per totum corpus, quod spongiæ in morem recipiat quæ alendo sunt idonea.

ιζ'.

Τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί.

Οἱ Στωϊκοὶ, ἅμα ὅλον γίνεσθαι.

Ἀριστοτέλης, πρῶτον τὴν ὀσφὺν, ὡς τρόπιν νεώς.

Ἀλκμαίων, τὴν κεφαλὴν, ἐν ᾗ ἐστι τὸ ἡγεμονικόν.

Οἱ ἰατροὶ, τὴν καρδίαν, ἐν ᾗ φλέβες καὶ ἀρτηρίαι.

F Οἱ δὲ, τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός· ἄλλοι δὲ, τὸν ὀμφαλόν.

ιη'.

Διὰ τί τὰ ἑπταμηνιαῖα γόνιμα.

Ἐμπεδοκλῆς, ὅτε ἐγεννᾶτο τὸ ἀνθρώπων γένος ἐκ τῆς γῆς, τοσαύτην γενέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου, διὰ τὸ βραδυπορεῖν τὸν Ἥλιον, τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐστὶν ἡ δεκάμηνος· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τοσαύτην γενέσθαι τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐστὶν ἡ ἑπτάμηνος, διὰ τοῦτο καὶ τὰ δεκάμηνα γόνιμα καὶ τὰ ἑπτάμηνα, τῆς φύσεως τοῦ

F. 4. γόνιμα] Mosc. βιώσιμα.

XVII.

Quid primum in utero absolvatur.

Stoici, simul totum formari.

Aristoteles, primum lumbos, tanquam carinam navis.

Alcmaeo, caput, partem scilicet principem.

Medici, cor, in quo sunt venae et arteriae.

Alii, magnum pedis digitum. Alii, umbilicum.

XVIII.

Cur foetus qui septimo mense in lucem editur, vitalis sit.

Empedocles, quo tempore humanum genus e terra est enatum, propter tarditatem motus Solis, tantam fuisse longitudinem unius diei, quanta nunc est decem mensium: progressu temporis contractam fuisse ad quantitatem septem mensium: itaque et decimo mense et septimo editos foetus vitales esse, natura mundi

κόσμου οὕτω μεμελετηκυίας αὔξεσθαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἢ τίθεται νυκτὶ τὸ βρέφος.

Τίμαιος δὲ οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἐννέα δὲ νομίζεσθαι παρὰ τὰς ἐπισχέσεις τῶν μηνιαίων τῆς πρώτης συλλήψεως· οὕτω καὶ τὰ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι, οὐκ ὄντα ἑπτάμηνα· ἔγνωτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν πόσαι καθάρσεως.

Πόλυβος, Διοκλῆς, οἱ Ἐμπειρικοὶ, καὶ τὸν ὄγδοον 908 μῆνα ἴσασι γόνιμον, ἀτονώτερον δέ πως, τῷ πολλάκις διὰ τὴν ἀτονίαν πολλοὺς φθείρεσθαι· καθολικώτερον δὲ, μηδένα βούλεσθαι τὰ ὀκτάμηνα τρέφειν, γεγεννῆσθαι δὲ πολλοὺς ὀκταμηνιαίους ἄνδρας.

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ Ἱπποκράτης φασὶν, ἐὰν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησὶ, τότε προκύπτειν καὶ

F. 11. ἡμέρᾳ ἢ τίθεται νυκτὶ τὸ βρέφος] Corrupta hæc esse vidit Xyl. quem perperam sententiæ interpretatione confutare studet Corsin. Mihi in mentem venit, ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ τὸ βρέφος.

F. 14. τῆς πρώτης συλλήψεως] Legam, τὰς ἀπὸ τῆς συλλήψεως. Mez. τὰς πρὸ τῆς συλλήψεως. Margo Voss. τῶν πρὸ τῆς συλλήψεως.

F. 16. ἔγνωτε—καθάρσεως] Legendum, vel, ἠγνοῆσθαι γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν πόσαι καθάρσεις: vel cum Mez. ἐνίοτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν αἱ καθάρσεις: in qua ratione πόσαι malim in πῶς αἱ mutare.

A. 3. καθολικώτερον] Recipiendum erat consensu codicum Xyl. P. Mosc. E. Voss. Colleg. Nov. Vulgo, καθολικώτατον.

hoc meditata, ut in una die infans augescat et nascatur.

Timæus non decem inquit, menses, sed novem censeri ab inhibitione menstruorum, postquam conceptus est fœtus: sic etiam septimestria censeri quæ non sunt, cum aliquando mulier post conceptum menstruis purgetur.

Polybus, Diocles, Empirici, etiam octavum mensem aptum partui agnoscunt: sed fœtum esse tum imbecilliorem, ideoque multos perire: ac tametsi fere in universum nemo octavo mense natam prolem alendam censet, tamen multos sic natos in viros evasisse.

Aristoteles et Hippocrates dicunt, si uterus impleatur septem mensibus, tunc fœtum se exerere, atque in

γεγενῆσθαι γόνιμα· ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν, μὴ τρέφηται δὲ, ἀσθενοῦντος τοῦ ὀμφαλοῦ διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτὴν γεγενῆσθαι τὸ χρῆμα, τότε ἔμβρυον ἄτροφον εἶναι· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, προκύψαν τότε ὁλόκληρον ἐστί.

Πόλυβος, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο καὶ ἥμισυ ἡμέρας γίνεσθαι
B ὡς τὰ γόνιμα· εἶναι γὰρ ἑξάμηνον, ὅτι καὶ τὸν Ἥλιον ἀπὸ τροπῶν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παραγίνεσθαι· λέγεσθαι δὲ ἑπταμηνιαίους, διὰ τὸ τὰς ἐλλειπούσας ἡμέρας τούτου τοῦ μηνὸς, ἐν τῷ ἑπτὰ προσλαμβάνεσθαι· τὰ δὲ ὀκταμηνιαῖα μὴ ζῆν, ὅταν προκύψῃ μὲν τῆς μήτρας τὸ βρέφος, ἐπὶ πλεῖον δὲ ὁ ὀμφαλὸς βασανισθῇ, ἄτροφος γὰρ γίνεται, ὡς τοῦ τρέφοντος αἴτιος.

Οἱ δὲ Μαθηματικοὶ τοὺς ὀκτὼ μῆνας ἀσυνδέτους φασὶν εἶναι πάσης γενέσεως, τοὺς δὲ ἑπτὰ συνδετικούς· τὰ δὲ ἀσύνδετα ζώδιά ἐστιν, ἐὰν τοὺς οἰκοδεσποτοῦντας ἀστέρων τυγχάνῃ, ἐὰν γὰρ τις τούτων τὴν ζωὴν καὶ τὸν βίον

A. 9. τὸ χρῆμα] Omittit Gal. Omnes nostri libri habent. Xyl. e suo ipse codice edidit κύημα: quod vulgato nisi auctoritate, sententia quidem, præferendum.

B. 3. διὰ τὸ] Sic unus Voss. Vulgo, ὅταν.

lucem edi: quod si se exerens non alatur ob umbilici languorem, laboriose gestato fœtu, tunc eum non nutriri: si vero novem menses in utero maneat, tunc se promere, integrumque nasci.

Polybus, vitalem prolem nasci diebus post conceptum centum octoginta duobus cum dimidio: hoc enim esse sex mensium tempus, quando etiam Sol a tropico ad tropicum decurrat. Dici autem septimestrem, cum dies qui huic sexto mensi desunt, a septimo adsumuntur. Octavo autem mense nata non vivere, quando fœtus ex utero se exerens gravius umbilicum adfligit, ut ab eo nutriri non possit.

Mathematici octo menses ad quemvis partum insociabiles aiunt, septem sociabiles. Signa porro cœli insociabilia sunt, quæ incidunt in stellas domibus cœlestibus dominantes, et sub se natis vitam infelicem ac non longæ-

κληρώσηται, δυστυχεῖς καὶ ἀχρείους σημαίνει· ἀσύνδετα δὲ ἐστὶ ζώδια, ὀκτὼ ἀριθμούμενα, οἷον κριὸς πρὸς σκορπίον ἀσύνδετος, ταῦρος πρὸς τοξότην ἀσύνδετος, δίδυμοι πρὸς αἰγόκερων, καρκίνος πρὸς ὑδροχόον, λέων πρὸς ἰχθύας, παρθένος πρὸς κριόν· διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἑπτάμηνα ὄντα καὶ δεκάμηνα, γόνιμα εἶναι, τὰ δὲ ὀκτάμηνα, διὰ τὸ ἀσύνδετον τοῦ κόσμου, φθείρεσθαι.

ιθʹ.

Περὶ ζώων γενέσεως, πῶς ἐγένοντο ζῶα, καὶ εἰ φθαρτά. D

Καθ' οὓς μὲν γεννητὸς ὁ κόσμος, γεννητὰ τὰ ζῶα καὶ φθαρτά εἰσιν.

Οἱ περὶ Ἐπίκουρον καθ' οὓς ἀγέννητος, ἐκ μεταβολῆς τῶν ἀλλήλων γεννᾶσθαι τὰ ζῶα, μέρη γὰρ εἶναι τοῦ κόσμου τούτου. Ὡς καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Εὐριπίδης,

« Θνήσκει δ' οὐδὲν, μεταμειβόμενα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλ-
« λο, μορφὰς ἔδειξεν.»

Ἀναξίμανδρος, ἐν ὑγρῷ γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶα,

D. 7. δ' οὐδὲν] Ex Galeno adjeci, postulante sententia. Hoc satis ad nostrum consilium. Plura Valckenar. ad Eurip. Phœn. p. 313.

vam portendunt. Sunt autem insociabilia quorum unum ab altero octavum numeratur, Aries ad Scorpium, Taurus ad Sagittarium, Gemini ad Capricornum, Cancer ad Aquarium, Leo ad Pisces, Virgo ad Arietem. Hinc fieri ut septimo et decimo mense edita in lucem vitalia sint: octavo na a ob dissidium Mundi pereant.

XIX

De ortu animalium, quomodo exstiterint, et an caduca.

Qui Mundum statuunt ortum, iis orta etiam habentur animalia, atque interitura.

Epicurei, quibus non videtur natus Mundus, mutua permutatione nasci ea censent, partes enim esse hujus mundi. Quod item sensit Anaxagoras et Euripides:

Mutationum sed vicissitudine
Aliis subinde formis illa prodeunt.

Anaximander, prima animalia in humore nata, cor-

φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι, παρεκβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβαίνειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, καὶ περιερρηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ, ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς πρώτας γενέσεις τῶν ζώων καὶ φυ-
E τῶν μηδαμῶς ὁλοκλήρους γενέσθαι, ἀσυμφυέσι δὲ τοῖς μο-
ρίοις διεζευγμένας· τὰς δὲ δευτέρας, συμφυομένων τῶν με-
ρῶν εἰδωλοφανεῖς· τὰς δὲ τρίτας, τῶν ἀλληλοφυῶν, τὰς δὲ
τέτταρας, οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίων, οἷον ἐκ γῆς καὶ ὕδατος,
ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἤδη, τοῖς μὲν πυκνωθείσης τῆς τροφῆς,
τοῖς δὲ καὶ τῆς εὐμορφίας τῶν γυναικῶν ἐπερεθισμὸν τοῦ σπερματικοῦ
κινήματος ἐμποιησάσης· τῶν δὲ ζώων πάντων τὰ γένη δια-
κριθῆναι διὰ τὰς ποιὰς κράσεις, τὰ μὲν οἰκειότερα εἰς τὸ
ὕδωρ τὴν ὁρμὴν ἔχειν, τὰ δὲ εἰς ἀέρα ἀναπνεῖν, ἕως ἂν
F πυρῶδες ἔχῃ τι πλέον, τὰ δὲ βαρύτερα ἐπὶ τὴν γῆν,
τὰ δὲ ἰσόμοιρα τῇ κράσει, πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι.

F. 2. πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι] Ita et Gal. et omnes libri excepto uno P. in quo pro ultima voce est πεφυκέναι. Itaque conjeci, πᾶσι τοῖς χώραις ξυμπεφυκέναι. Ad similem sententiam Reisk. πᾶσι τοῖς τόποις ξυμπεφωνηκέναι. Vulgata ineptior, quam cui in Latinis quidem locum suum relinquerem.

ticibus contenta spinosis: adultiora autem facta, ad siccitatem descivisse, ruptoque cortice non multum temporis supervixisse.

Empedocles, primo animalia ac plantas nequaquam integro ortu exstitisse, sed membris quae nondum coaluissent: deinde partes coaluisse, ita ut spectri formam compages referret: tertium ortum fuisse ex his, quae vicissim nascuntur: quartum non jam ex similibus, ut ex terra et aqua, sed proinde vicissim, cum alimentum aliorum esset densatum, aliis mulierum formae venustas incitamentum emittendi seminis attulisset. Animalium porro omnium genera discreta fuisse certorum ratione temperamentorum: ob quam alia aquam expetant, alia aërem, quae plus ignei habeant: alia quae graviora sint, ad terram suo appetitu ferantur, quae autem aequabili sunt temperamento, ea omnibus locis convenire.

κ'.

Πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα αἰσθητικὰ καὶ λογικά.

Ἔστι πραγματεία Ἀριστοτέλους, ἐν ᾗ τέσσαρα γένη ζώων φησὶ, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνὰ, οὐράνια· καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα λέγεσθαι καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὸν θεὸν ζῶον λογικὸν ἀθάνατον.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, τὰ οὐράνια.

Ἀναξαγόρας πάντα ζῶα λόγον ἔχειν τὸν ἐνεργητικὸν, τὸν δ' οἱονεὶ νοῦν μὴ ἔχειν τὸν παθητικὸν, τὸν λεγόμενον τοῦ νοῦ ἑρμηνέα.

Πυθαγόρας, Πλάτων, λογικὰς μὲν εἶναι καὶ τῶν ἀλό- 909
γων ζώων καλουμένων τὰς ψυχὰς, οὐ μὴν λογικῶς ἐνεργούσας παρὰ τὴν δυσκρασίαν τῶν σωμάτων καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὸ φραστικὸν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πιθήκων καὶ τῶν κυνῶν· λαλοῦσι μὲν γὰρ οὗτοι, οὐ φράζουσι δέ.

F. 6. καὶ γὰρ τὰ ἄστρα—ἀθάνατον] Stobæi hæc eſt lectio, in qua τὸν θεὸν exhibui pro τὸ ἔνθεον, illuc etiam ducebat codicis Aug. τὸν ἔνθεον. Vulgo, καὶ γὰρ τὰ ζῶα λέγεσθαι καὶ κόσμον καὶ τῶν γαίων. ζῶον λογικὸν ἀθάνατον. Paulo melius Galen. omiſſo tamen καὶ τὸν θεόν.

XX.

Genera animantium quot ſint, et an omnia ſenſu ac ratione prædita.

Eſt opus Aristotelis, quo in opere quatuor ſtatuit animalium genera, terreſtria, aquatica, volucria, cœleſtia: nam et Stellas dici animalia, et mundum ac Deum adeo animal dici ratione præditum, immortale.

Democritus, Epicurus, cœleſtibus rationem tribuunt.

Anaxagoras, omnia animalia habere mentem agentem: non item patientem, qui eſt mentis quaſi interpres.

Pythagoras, Plato, animas omnium, etiam bruta quæ dicuntur, animalium eſſe rationis compotes, non tamen ea agere ſecundum rationem: idque fieri ob incommodum corporum temperamentum, et quia loquela deſtituuntur: quod in canibus et ſimiis appareat, vocem, non articulatam tamen eam, emittentibus.

Διογένης, μετέχειν μὲν αὐτὰ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀέρος, διὰ δὲ τὸ τὰ μὲν πυκνότητι, τὰ δὲ πλεονασμῷ τῆς ὑγρασίας, μήτε διανοεῖσθαι, μήτε αἰσθάνεσθαι, προσφερῶς δὲ αὐτὰ διακεῖσθαι τοῖς μεμηνόσι, παρεπλαρκότος τοῦ ἡγεμονικοῦ.

κα'.

Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦνται τὰ ζῶα ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα.

B Ἐμπεδοκλῆς, ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄρχεσθαι τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ ἕκτης καὶ τριακοστῆς, τελειοῦσθαι δὲ τοῖς μορίοις ἀπὸ πεντηκοστῆς μιᾶς δεούσης.

Ἀσκληπιάδης ἐπὶ μὲν τῶν ἀῤῥένων, διὰ τὸ θερμότατα εἶναι, τὴν διάρθρωσιν γίνεσθαι ἀπὸ ἕκτης καὶ εἰκοστῆς, πολλὰς δὲ καὶ ἐνδοτέρω, πληροῦσθαι δὲ ἐν τοῖς τῆς πεντηκοστῆς μορίοις· ἐπὶ δὲ τῶν θηλυκῶν ἐν διμήνῳ διαρθροῦσθαι, ἐν τετραμήνῳ δὲ τελειοῦσθαι, διὰ τὸ ἐνδεῖν τοῦ θερμοῦ· τὰ

A. 6. νοητοῦ καὶ ἀέρος] Malim, νοητικοῦ ἀέρος.

A. 7. διὰ δὲ τὸ τὰ μὲν] Desideratur quid ad sententiæ absolutionem. Igitur aut post ὑγρασίας inferendum χρῆσθαι : aut majori nec non illa verisimili ratione ita constituendus locus. Δ. μετέχειν μὲν πάντα τοῦ νοητικοῦ ἀέρος· ἰδίᾳ δ' αὐτῶν τὰ μὲν—&c. Galen. cum vulgato consentit.

B. 6. ἐν τοῖς τῆς πεντηκοστῆς μορίοις] Legendum, ut et Reisk. vidit, ἐντὸς τῆς πεντηκοστῆς τοῖς μορίοις.

DIOGENES, rationis et aëris partem ea percipere, sed vel ob crassitiem, vel ob abundantiam humoris neque intelligere neque sentire, ac fere affecta esse eo modo quo sunt insanientes, qui de mentis exiverunt potestate.

XXI.

Quantum tempus ad formandum in utero animalis fœtum requiratur.

EMPEDOCLES hominum membra incipere conformari ait die trigesima sexta, perfici membra die undequinquagesima.

ASCLEPIADES, masculorum, quod sint calidissimi, initium vigesimæ sextæ diei defert, nonnullis etiam maturius ponit: perfici membra intra diem quinquagesimam. Fœmellarum initium bimestre: finem conformationis, exitum quarti mensis, ob inopiam ca-

δὲ τῶν ἀλόγων ζώων, ὁλοτελῆ περὶ τὰς συγκράσεις τῶν στοιχείων.

κβʹ.

Ἐκ πόσων συνέσταται στοιχείων ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς μὲν σάρκας γεννᾶσθαι ἐκ τῶν ἴσων τῇ c κράσει τεττάρων στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα, πυρὸς, γῆς, τὰ διπλασίονα μιχθέντα· τοὺς δὲ ὄνυχας τοῖς ζώοις γεννᾶσθαι τῶν νεύρων καθὸ τῷ ἀέρι συνέτυχε περιψυχθέντων· ὀστᾶ δὲ δοκεῖ μὲν ὕδατος, καὶ τῶν ἔσω γῆς· τεττάρων δὲ, πυρὸς, γῆς, τούτων συγκραθέντων μερῶν, ἱδρῶτα καὶ δάκρυον γίνεσθαι τοῦ σωματικοῦ οὕτως.

C. 1. ἐκ τῶν ἴσων—σωματικοῦ οὕτως] Caput hoc mire mutilum corruptumque, integrius est apud Galen. XXXVI, 2: prior quidem pars ad περιψυχθέντων emendatior; posterior æque corrupta, tamen in fine auctior. Ergo partim hinc, partim e conjectura, ita locus refingendus: E. τὰς μὲν σάρκας γεννᾶσθαι ἐκ τῶν ἴσων τῇ κράσει (vel ut Gal.: ἐκ τῆς ἰσοκρατείας) τεττάρων στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ γῆς, ὕδατος διπλασίου μιχθέντος· τοὺς δὲ ὄνυχας τοῖς ζώοις γεννᾶσθαι, τῶν νεύρων, καθὸ τῷ ἀέρι συνέτυχε, περιψυχθέντων· ὀστᾶ δὲ δυεῖν μὲν ὕδατος, καὶ τῶν ἴσων ἀέρος, τεττάρων δὲ πυρὸς, καὶ γῆς τοσούτων συγκραθέντων μερῶν· ἱδρῶτα δὲ καὶ δάκρυον γίνεσθαι, τοῦ σωματικοῦ αὖθις τηκομένου καὶ παρὰ τὸ λεπτύνεσθαι διαχεομένου. Item in Latinis reddidimus.

loris. Brutorum ita perfici fœtus ut ipsa contemperationem elementorum habent.

XXII.

Quibus ex elementis constet in nobis uniuscujusque generis membrum.

Empedocles arbitratur carnes nasci ex æquali quatuor elementorum contemperatione: nervos ex igni et terra, duplici portione aquæ admixta: ungues, nervis ubi aëri occurrerunt refrigeratis: ossa ex duabus portionibus aquæ, totidem aëris, quatuor ignis totidemque terræ, commixtis. Sudorem et lachrymas fieri, liquefactis denuo corporeis partibus, iisdemque extenuando diffusis.

κγ'.

Πῶς ὕπνος γίνεται ἢ θάνατος.

Ἀλκμαίων ἀναχωρήσει τοῦ αἵματος εἰς τὰς ὁμόῤῥους φλέβας ὕπνον γίνεσθαί φησι· τὴν δὲ ἐξέγερσιν, διάχυσιν· τὴν δὲ παντελῆ ἀναχώρησιν, θάνατον.

Ἐμπεδοκλῆς, τὸν μὲν ὕπνον καταψύξει τοῦ ἐν τῷ αἵ-
D ματι θερμοῦ συμμέτρῳ γίνεσθαι, παντελεῖ δὲ θάνατον.

Διογένης, εἰ ἐπὶ πᾶν τὸ αἷμα διαχεόμενον, πληρώσει μὲν τὰς φλέβας, τὸν δὲ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον ἀέρα ὤσει εἰς τὰ στέρνα καὶ τὴν ὑποκειμένην γαστέρα, ὕπνον γεγενῆσθαι, καὶ θερμότερον ὑπάρχειν τὸν θώρακα· ἐὰν δὲ ἅπαν τὸ ἀερῶδες ἐκ τῶν φλεβῶν ἐκλίπῃ, θάνατον τυγχάνειν.

Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ὕπνον γίνεσθαι ἀνέσει τοῦ αἰσ-
θητικοῦ πνεύματος, οὐ κατ' ἀναχαλασμὸν, καθάπερ ἐπὶ τῆς
E γῆς, φερομένου δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρυον· ὅταν

C. 8. κγ'. Πῶς ὕπνος γίνεται ἢ θάνατος] In Galen. et Mosc. hoc caput sequenti κδ' postponitur: accommodatius ad ordinem argumenti. Ceterum in hujus titulo capitis delevimus, auctoritate Galeni, verba vulgo addita, τῆς ψυχῆς ἢ σώματος.

C. 10. ὁμοίῤῥους] ὁμόῤῥους E. Mosc. P. αἱμόῤῥους Colleg. Nov. Reisk.

XXIII.

Quae caussae sint somni et mortis.

Alcmaeo somnum exsistere, ait, sanguinis in concursum venarum receptu: ejusdemque diffusione nos evigilare: plenum autem abscessum, mortis esse caussam.

Empedocles, moderata caloris qui in sanguine inest refrigeratione somnum, perfecta mortem accidere.

Diogenes, si universus sanguis in venas diffusus contentum in iis aërem in pectus subjectumque ei ventrem contrudat, somnum fieri, ac thoracem incalescere: quod si universus aër venas deserat, mortem consequi.

Plato et Stoici, somnum fieri remissione sensitivi spiritus, non relaxatione, sicut in terra: sed cum is ad intervallum superciliorum, id est partem principem, fertur: qui

δὲ παντελῶς γένηται ἡ ἄνεσις τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, E τότε γίγνεσθαι θάνατον.

κδ'.

Πότε καὶ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς τελειότητος.

Ἡράκλειτος, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ἄρχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους τελειότητος περὶ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα, περὶ ἣν ὁ σπερματικὸς κρίνεται ὀῤῥός· τὰ γὰρ δένδρα ἄρχεται τότε τελειότητος ὅταν ἄρχηται γεννᾶν τὰ σπέρματα, ἀτελῆ δὲ ἐστὶ καὶ ἄωρα καὶ ἄκαρπα ὄντα· τέλειος οὖν τότε ἄνθρωπος· περὶ F δὲ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα ἔννοια γίνεται καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

κε'.

Ὁποτέρου ἐστὶν ὕπνος ἢ θάνατος, ψυχῆς ἢ σώματος.

Ἀριστοτέλης, κοινὸν μὲν τὸν ὕπνον σώματος καὶ ψυχῆς· ἐστὶ δὲ αὐτῷ τὸ ἀναθυμιαθὲν ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ θώρακος εἰς τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν τόπους, καὶ τῆς ὑποκειμένης τροφῆς,

E. 7. κρίνεται] Mez. ἐκκρίνεται.
F. 1. καὶ ἄκαρπα] καὶ delendum cum Mez. In Mosc. item erasum est.
F. 7. ἐστὶ δὲ αὐτῷ] Galen. rectius, αἴτιον δὲ αὐτοῦ.

ſpiritus ſi omnino remittatur, mortem ſubſequi.

XXIV.

Quando et quomodo incipiat homo perfici.

Heraclitus et Stoici, ſub annum decimum quartum, cum jam etiam genitale ſerum ſecerni incipit: nam arbores tum incipere perfici, cum gignere ſemina incipiunt: immaturas ante eſſe et imperfectas, dum fructu carent. Præterea eo natu homo jam in notitiam boni ac mali venit, eorumque diſciplinæ capax exſiſtit.

XXV.

Ad Animamne, an ad corpus pertineant ſomnus et mors.

Aristoteles ſomnum corpori cum Anima facit communem: eſſe enim evaporationem humidi e pectore in caput, et refrigerationem ca-

τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ περιψυχθὲν θερμόν· τὸν δὲ θάνατον εἶναι παντελῆ κατάψυξιν· θάνατον δὲ εἶναι μόνου τοῦ σώματος, οὐ ψυχῆς, ταύτης γὰρ οὐχ ὑπάρχει θάνατος.

910 Ἀναξαγόρας δὲ, τῆς σωματικῆς ἐνεργείας γίνεσθαι τὸν ὕπνον, σωματικὸν γὰρ εἶναι τὸ πάθος, οὐ ψυχικόν· εἶναι δὲ καὶ ψυχῆς θάνατον τὸν διαχωρισμόν.

Λεύκιππος, οὐ μόνον σώματος γίνεσθαι, ἀλλὰ κράσει τοῦ λεπτομεροῦς πλείονι τὴν ἐκκρίσεως τοῦ ψυχικοῦ θερμοῦ τὸν πλεονασμὸν, αἰτίαν θανάτου· ταῦτα δὲ εἶναι πάθη σώματος, οὐ ψυχῆς.

Ἐμπεδοκλῆς τὸν θάνατον γεγενῆσθαι διαχωρισμὸν τοῦ πυρώδους, ἐξ ὧν ἡ σύγκρισις τῷ ἀνθρώπῳ συνεστάθη· ὥστε κατὰ τοῦτο κοινὸν εἶναι τὸν θάνατον σώματος καὶ
B ψυχῆς· ὕπνον δὲ γίνεσθαι διαχωρισμόν τινα τοῦ πυρώδους.

A. 1. τῆς σωματικῆς ἐνεργείας] Galen. plenius, κατὰ κόπον τῆς σωματικῆς ἐνεργείας.
A. 4. Λεύκιππος—ψυχῆς] Hunc locum non expedio: nec reddidit Budæus. Eadem vitia in Galeno.

loris in corde ab alimento ſubjecto: mortem eſſe abſolutam refrigerationem, ſoliuſque corporis eſſe: Animam eſſe immortalem.

ANAXAGORAS ſomnum accidere putat functionibus corporis: non enim Animæ eſſe, ſed corporis adfectionem: mortem eſſe Animæ divulſionem.

LEUCIPPUS, ſolius corporis eſſe ſomnum: cumque ob tenuitatem partium plus juſto excernitur animati caloris, eo mortem effici: corporis hæc eſſe, non Animæ affectiones.

EMPEDOCLES, mortem eſſe igneæ naturæ ſecretionem ab his ex quibus homo coaluit; ideoque communem eſſe Animæ corporique mortem: ſomnum autem evenire ſecretione naturæ igneæ.

κϛʹ.

Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, καὶ εἰ ζῶα.

Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα καὶ ζῶα· φανερὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι, καὶ ἐντεταμένους ἔχειν τοὺς κλάδους, καὶ ἐν ταῖς ἐπαναγωγαῖς εἴκειν, καὶ πάλιν σφοδρῶς ἀναχαλᾶσθαι, ὥστε καὶ συνέλκειν βάρη.

Ἀριστοτέλης, ἔμψυχα μὲν, οὐ μὴν καὶ ζῶα· τὰ γὰρ ζῶα ὁρμητικὰ εἶναι, καὶ αἰσθητικὰ δὲ καὶ λογικά.

Οἱ Στωϊκοὶ δὲ καὶ Ἐπικούρειοι, οὐκ ἔμψυχα· τινὰ γὰρ ψυχῆς ὁρμητικῆς εἶναι καὶ ἐπιθυμητικῆς, τινὰ δὲ καὶ λογικῆς· τὰ δὲ φυτὰ αὐτομάτως πως γεγενῆσθαι, οὐ C διὰ ψυχῆς.

Ἐμπεδοκλῆς πρῶτα τῶν ζώων τὰ δένδρα ἐκ γῆς ἀναδῦναι, φησὶ, πρὶν τὸν Ἥλιον περιαπλωθῆναι καὶ πρὶν ἡμέραν καὶ νύκτα διακριθῆναι, διὰ δὲ συμ-

B. 8. σφοδρῶς—βάρη] Ita et Galen. et Stob. Vulgo monstrose, σπουδῆς ἀναχαλᾶσθαι, ὥστε καὶ συντελεῖν.

XXVI.
De plantarum incremento, et an sint animalia.

Plato, Empedocles, stirpes quoque Anima præditas esse, et in animalium numero censent: eo argumento, quod et nutent, et ramos habeant directos, qui inflexi cedant, et si remittantur, suum repetant locum atque rectitudinem cum vehementia, et pondera adeo secum auferre.

Aristoteles vivere dicit, animalia esse negat, quod animalia appetitu, sensuque, et quædam porro ratione sint prædita.

Stoici et Epicurei Animam iis derogant: quod animata alia appetant, concupiscentiaque incitentur, alia etiam ratione utantur: plantæ autem fortuito natæ sint, non Animæ effectione.

Empedocles primo inter animalia loco arbores a terra enatas ait, antequam Sol circumvolveretur, noxque a die discerneretur, et ob concinni-

μετρίας τῆς κράσεως τὸν τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος περιέχειν λόγον· αὔξεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ θερμοῦ διαιρουμένου, ὥστε γῆς εἶναι μέρη, καθάπερ καὶ τὰ ἔμβρυα τὰ ἐν τῇ γαστρὶ, τῆς μήτρας μέρη· τοὺς δὲ καρποὺς περιττώματα εἶναι ἐν τοῖς φυτοῖς ὕδατος καὶ πυρός· καὶ τὰ μὲν ἐλλιπὲς ἔχοντα τὸ ὑγρὸν, ἐξικμαζομένου αὐτοῦ τῷ θέρει φυλλοῤῥοεῖν, τὰ δὲ πλείονα παραμένειν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς δάφνης, καὶ τῆς ἐλαίας, καὶ τοῦ φοίνικος· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χυμῶν, παραλλαγὰς τῆς πολυμερείας καὶ
D τῶν αἰτίων γίνεσθαι, διαφορὰς ἐχόντων τὰς ἀπὸ τοῦ τρέφοντος ὁμοιομερείας, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων· οὐ γὰρ αἱ διαφοραὶ τούτων χρηστὸν οἶνον ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρέφεσθαι ἐδάφοις.

C. 6. ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος] καὶ addidimus ex Galen. E. M. Venet. Voſſ. Moſc.

C. 12. πλείονα] Forte, πλεῖον.

D. 2. ὁμοιομερείας] Hoc certe a Galeno recipiendum duxi, quandoquidem conſentiunt codices P. Venet. Voſſ. Colleg. Nov. cum varietate antecedentis vocis: τρέφεσθαι ὁμοιομερείας eſt in M. et Moſc.

D. 3. ἀλλ' ἐκ τοῦ τρέφεσθαι ἐδάφους] Legendum, ἀλλ' αἱ τοῦ τρέφοντος ἐδάφους. Galenus, ἀλλὰ τοῦ τρέφοντος ἐδάφους.

tatem temperamenti ſexus maſculi ac fœminei rationem continuiſſe: incrementum iis obtigiſſe a caloris terræ incluſi diſtributione; itaque terræ eſſe partes, ſicut fœtus in utero matricis ſunt partes. Fructus excrementa eſſe plantarum terra et igne abundantium: et quæ humoris ſatis non habeant, earum ſub æſtatem defluere folia exſuccata: pleraſque durare, ut laurum, oleam, palmam. Diſcrimina ſuccorum eſſe ob diverſitatem partium et cauſſarum varietatem, maxime nutrimentum: ut in vitibus; non enim harum differentiæ vinum vino præſtantius efficiunt, ſed ſoli, quo aluntur, diverſitas.

κζ'.

Περὶ τροφῆς καὶ αὐξήσεως.

Ἐμπεδοκλῆς, τρέφεσθαι μὲν τὰ ζῶα διὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ οἰκείου, αὔξεσθαι δὲ διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ θερμοῦ, μειοῦσθαι δὲ καὶ φθίνειν διὰ τὴν ἔκλειψιν ἑκατέρων· τοὺς δὲ νῦν ἀνθρώπους τοῖς πρώτοις συμβαλλομένους, βρεφῶν ἐπέχειν τάξιν.

κη'.

Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις καὶ ἡδοναί.

Ἐμπεδοκλῆς, τὰς μὲν ὀρέξεις γίνεσθαι τοῖς ζώοις E
κατὰ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀποτελούντων ἕκαστον στοιχείων, τὰς δὲ ἡδονὰς ἐξ ὑγροῦ, καὶ τὰς τῶν κινδύνων καὶ ὁμοίων κινήσεις, τὰς δὲ ὀχλήσεις καὶ τὰς *

κθ'.

Πῶς γίνεται ὁ πυρετὸς, καὶ εἰ ἐπιγέννημά ἐστι.

Ἐρασίστρατος ὁρίζεται τὸν πυρετὸν οὕτω, Πυρετὸς

E. 4. καὶ τὰς *] Locus adhuc desperatus, quando nec Galenus vel Stobæus, nec alius Veterum eum servavit, et in defectu omnes Plutarchei libri consentiunt. Damasceni Exc. habent Empedoclis opiniones de hoc argumento, sed alia ratione aliisque verbis, quæ nil adferant medicinæ huic loco.

XXVII.

De nutritione et incremento.

EMPEDOCLES, animalia nutriri subsidente eo quod iis est natura accommodatum: crescere ob caloris præsentiam: decrescere et tabescere utriusque defectu: nostræ ætatis homines priscis comparatos, infantium instar esse.

XXVIII.

Unde appetitus animalia, unde voluptas incessat.

Appetitum EMPEDOCLES animalibus obtingere defectu elementorum quibus conficiuntur: voluptates autem ex humiditate, et periculorum similiumque motu: interturbationes autem et * *

XXIX.

Febris ut fiat, et an ea sit affectio alius affectionis appendix.

ERASISTRATUS febrim sic definit: Febris motio est san-

ἐπὶ κίνημα αἵματος παρεμπεπτωκὸς εἰς τὰ τοῦ πνεύ-
F ματος ἀγγεῖα ἀπροαιρέτως γινόμενον· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης, ὅταν μηδὲν αὐτὴν κινῇ, ἠρεμεῖ, ἀνέμου δὲ ἐμπνέοντος βιαίου παρὰ φύσιν, τότε ἐξ ὅλης κυκλεῖται, οὕτω καὶ ἐν τῷ σώματι, ὅταν κινηθῇ τὸ αἷμα, τότε ἐμπίπτει μὲν εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν πνευμάτων, πυρούμενον δὲ θερμαίνει τὸ ὅλον σῶμα· ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιγέννημα εἶναι ὁ πυρετός.

Διοκλῆς δὲ, φησὶν, ὄψεις ἀδήλων τὰ φαινόμενα· ἐπὶ δὲ τοῖς φαινομένοις ὁρᾶται ὁ πυρετὸς ἐπιγινόμενος, τραύματα καὶ φλεγμοναὶ καὶ βουβῶνες.

911 λ'.

Περὶ ὑγείας, καὶ νόσου, καὶ γήρως.

Ἀλκμαίων, τῆς μὲν ὑγείας εἶναι συνεκτικὴν, ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων, ὑγροῦ, θερμοῦ, ξηροῦ, ψυχροῦ, πικροῦ, γλυκέος, καὶ τῶν λοιπῶν· τὴν δ' ἐν αὐτοῖς μοναρχίαν,

F. 10. τραύματα] Margo Voss. ἔτι ἐστὶ τραύματα: hoc sane requiritur nisi cum Galeno ponantur dativi.

guinis illapsi in pulmonis vasa, non proficiscens a nostra voluntate: sicut enim mare nemine commovente quiescit, vento autem contra naturam incidente violento totum exagitatur, inque circulos torquetur: sic et in corpore ubi commotus fuerit sanguis, incidit in vasa spiritui destinata, ibique excandescens calorem toti corpori adfert: placet autem ei febrim morbi esse appendicem.

Diocles inquit, Quæ videntur, conspectui nobis exhibent ea quæ in obscuro sunt. Hoc autem apparet, febrim vulneribus, ardentibus abscessibus, et bubonibus comitari.

XXX.

De sanitate, morbo, senectute.

Alcmæo sentit, caussam bonæ valetudinis continentem esse æquabilitatem facultatis humidi, calidi, sicci, frigidi, amari, dulcis, ac reliquarum qualitatum: contra, siqua harum qualitatum sola prævaleat

νόσου ποιητικήν· φθοροποιὸν γὰρ ἑκατέρου μοναρχία· καὶ νόσων αἰτία, ὡς μὲν ὑφ' ἧς, ὑπερβολὴ θερμότητος ἢ ψυχρότητος· ὡς δ' ἐξ ἧς, διὰ πλῆθος ἢ ἔνδειαν· ὡς δ' ἐν οἷς, αἷμα ἐνδέον, ἢ ἐγκέφαλος· τὴν δὲ ὑγείαν σύμμετρον τῶν ποιῶν τὴν κρᾶσιν.

Διοκλῆς δέ, πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν τῶν ἐν σώματι στοιχείων καὶ τοῦ καταστήματος. B

Ἐρασίστρατος, τὰς νόσους διὰ πλῆθος τροφῆς καὶ ἀπεψίας καὶ φθορᾶς· τὴν δὲ εὐταξίαν καὶ αὐτάρκειαν, εἶναι ὑγείαν.

Οἱ Στωϊκοὶ συμφώνως, τὸ γῆρας γεγενῆσθαι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἔλλειψιν· οἱ γὰρ αὐτοὶ πλέον ἔχοντες τὸ θερμόν, ἐπὶ πλεῖον γηρῶσιν.

Ἀσκληπιάδης Αἰθίοπας, φησί, ταχέως γηράσκειν,

A. 9. ἐν οἷς, αἷμα ἐνδέον] ἐν οἷς est e certissima emendatione Th. Canteri Var. Lect. I, 24. et Mez. In ἐνδέον puto adhuc latere vitium, forte corrigendum ἢ ἔντερον. Item Latine reddidi.

B. 6. οἱ γὰρ αὐτοὶ] Forte, οἱ γὰρ αὐτῶν.

ceteris, morbum gigni: nam perniciem effici a singulari imperio. Ergo caussam morborum a qua, seu efficientem, esse abundantiam caloris vel frigoris: caussam ex qua, seu materiam, esse nimium vel parum: caussam in qua, seu locum, esse sanguinem, viscera, cerebrum: ideoque sanitatem esse temperiem qualitatum concinnam, hoc est certa invicem proportione invicem respondentium.

Diocles plerosque morborum exsistere, ait, ob inæqualitatem elementorum corporis, ejusque constitutionem.

Erasistratus, morbos ob multitudinem alimenti, cruditatem, et corruptionem exsistere: victus rationem moderatam et sufficientem corpori, esse sanitatem.

Stoici uno ore dicunt senectutem accidere ob caloris defectum: quibus enim plus est caloris, ii senectuti moram longiorem producunt.

Asclepiades ait, Æthiopes celerius senescere, anno scilicet trigesimo: idque prop-

ἔτει τριακοστῷ, διὰ τὸ ὑπερθερμαίνεσθαι τὰ σώματα, ὑπὸ τοῦ Ἡλίου διαφλεχθέντας· ἐν Βρεττανίᾳ ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν γηρᾷν διὰ τὸ κατεψύχθαι μὲν τοὺς τόπους, ἐν ἑαυτοῖς δὲ στέγειν τὸ πυρῶδες· τὰ μὲν γὰρ εἰσὶν ἀραιότερα τῶν Αἰθιόπων σώματα διὰ τὸ ἀναχα-
C λᾶσθαι ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἄρκτων πυκνὰ, διὰ τοῦτο οὖν καὶ πολυχρόνια.

B. 10. ὑπὸ τοῦ Ἡλίου] Sic e Galeno ſumſi. Vulgo, ἀπὸ τοῦ Ἡλίου.
C. 1. ὑπὸ τῶν ἄρκτων] Item e Gal. pro vulgato, ἀπὸ τῶν ἄρκτων.

terea, quod eorum corpora nimio Solis æſtu exurantur: in Britannia contra ſenium ad vigeſimum ſupra centeſimum produci annum, quod corpora ob frigiditatem iſtarum regionum igneam in ſeſe contineant naturam: et corpora Æthiopum rariora eſſe, quod relaxentur calore Solis: in ſeptentrionalibus regionibus corpora denſiora, ideoque etiam vivaciora.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΙΤΙΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΑΙΤΙΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ.

PLUTARCHI
QUÆSTIONES NATURALES.

α'.

Διὰ τί τὸ θαλάττιον ὕδωρ οὐ τρέφει τὰ δένδρα;

D ΠΟΤΕΡΟΝ δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ τῶν ζώων τὰ χερσαῖα; ζῷον γὰρ ἔγγειον τὸ φυτὸν εἶναι, οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον οἴονται· οὐ γὰρ διότι τοῖς ἐναλίοις φυτοῖς τρόφιμόν ἐστι καὶ πότιμον, ὥσπερ τοῖς ἰχθύσιν, ἤδη καὶ τὰ ἐν τῇ χέρσῳ φυτά τε καὶ δένδρα τρέφει, οὐδὲ γὰρ ἐνδύεσθαι ταῖς ῥίζαις ὑπὸ πάχους, οὔτε ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ βάρους· ὅτι δὲ ἐμβριθές ἐστι καὶ

I.

QUID caussæ est, quod arbores aqua marina non aluntur?

An eadem est, ob quam terrestria animalia non alit marina aqua? nam Plato, Anaxagoras et Democritus putant, plantas animalia esse terrestria. Non enim quia aqua marina alimento est ut piscibus, ita etiam stirpibus marinis: sic etiam terrestres plantas animaliaque nutriet; cum neque penetrare possit ob crassitiem suam radices, neque sursum efferri ob sui gravitatem: gravem esse aquam ma-

γεώδες, ἄλλοις τε πολλοῖς ἀποδείκνυται, καὶ τῷ μᾶλλον
ἀνέχειν καὶ ὑποφέρειν τὰ πλοῖα καὶ τοὺς κολυμβῶντας.
Ἢ μάλιστα μὲν βλάπτεται ξηρότητι τὰ δένδρα, ξηραντι-
κὸν δὲ τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ; ὅθεν πρός γε τὰς
σήψεις οἱ ἅλες βοηθοῦσι· καὶ σώματα τῶν λουσαμένων ἐν E
θαλάττῃ ξηρὰν εὐθὺς ἴσχει καὶ τραχεῖαν τὴν ἐπιφάνειαν.
Ἢ τὸ μὲν ἔλαιον τοῖς φυτοῖς πολέμιον, καὶ φθείρει τὰ
περιαλειφόμενα; μετέχει δὲ πολλῆς ἡ θάλαττα λι-
παρότητος· διὸ συνεξάπτει, καὶ παραινοῦμεν εἰς τὰς φλό-
γας, μὴ ἐμβάλλειν θαλάττιον ὕδωρ. Ἢ γέγονεν ἄποτον
καὶ πικρὸν τὸ ὕδωρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἀναμίξει κα-
τακεκαυμένης γῆς· καὶ γὰρ ἡ κονία γίνεται γλυκέος ὕδα-
τος εἰς τέφραν ἐμπεσόντος, ἡ δὲ διάλυσις ἐξίστησι, καὶ
φθείρει τὸ χρηστὸν καὶ πότιμον, ὡς ἐν ἡμῖν οἱ πυρετοὶ τὸ
ὑγρὸν εἰς χολὴν τρέπουσιν· ἃ δ᾽ ἱστοροῦσιν, ἐν τῇ ἐρυθρᾷ
θαλάσσῃ βλαστάνειν ὑλήματα καὶ φυτὰ, καρπὸν μὲν οὐδένα F
φέρει, τρέφεται δὲ τοῖς ποταμοῖς, πολλὴν ἐμβάλλουσιν

rinam, ac terrestrem, et alia multa demonstrant, et quod facilius sustinet naves, et natatores. Aut quia siccitas maxime officit arboribus, vim autem siccandi habet aqua marina? quæ caussa est ut adversus putredinem sales valeant: et eorum qui in mari lavant corpora, statim siccam habent asperamque superficiem. Vel quod pinguedo iis quorum stirpes terra continentur est inimica, et inuncta perdit: multum autem pinguedinis adest marinæ aquæ, adeo ut etiam una exardescat, soleamusque hortari, *ne in flammam ea injiciatur?* Aut quod aqua marina potui inepta et amara est facta, ut Aristoteles ait, admixtione terræ adustæ: nam et lixivium fit dulci aqua in cinerem incidente, dissolutio autem ejicit, corrumpitque id, quod bonum erat et potabile, sicut in nobis febres humorem in bilem convertunt: Quæ autem in rubro mari narrant sylvestria et plantas germinare, ea fructum nullum ferunt, aluntur autem a fluviis multum cœni ingerentibus;

ἰλύι· ὅθεν οὐ πόρρω τῆς γῆς, ἀλλὰ πλησίον ἔχει τὴν γίνεσιν.

β'.

Διὰ τί μᾶλλον ἀπὸ τῶν ὑετίων ἢ τῶν ἐπιρρύτων ὑδάτων τὰ δένδρα καὶ τὰ σπέρματα πέφυκε τρέφεσθαι;

Πότερον, ὡς Λαΐτος ἔλεγε, τῇ πληγῇ τὰ ὄμβρια διϊστάντα τὴν γῆν πόρους ποιεῖ, καὶ διαδύεται μᾶλλον εἰς τὴν ῥίζαν; Ἢ τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ ἔλαθε τὸν Λαΐ-
912 τον ὅτι καὶ τὰ λιμναῖα φυτά, τίφη καὶ φλέων καὶ βρύον, ἀναυξῆ καὶ ἀβλαστῆ μένει, μὴ γενομένων ὄμβρων καθ' ὥραν· τὸ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀληθές, ὅτι πρόσφατόν ἐστι καὶ νέον ὕδωρ τὸ ὑόμενον, ἕωλον δὲ καὶ παλαιὸν τὸ λιμναῖον. Ἢ καὶ τοῦτο πιθανὸν μᾶλλον ἢ ἀληθές ἐστι; τὰ γὰρ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα πρόσφατα μέν ἐστι καὶ νεογενῆ· ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης, ὥς φησιν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιρρεῖ ὕδατα· τρέφει δὲ καὶ ταῦτα τῶν ὀμβρίων χεῖρον. Ἆρα οὖν κοῦφόν ἐστι τὸ ἐκ Διὸς

itaque etiam non procul a terra, sed prope eam nascuntur.

II.

Cur a pluviis aquis potius quam a fluentibus arbores et semina adsolent nutriri?

An quia, ut Laïto visum, imbres terram suo ictu divellentes, meatus efficiunt, per quos aqua facilius ad radicem penetret? An hoc verum non est, sed ignoravit Laïtus etiam palustres stirpes, ut sunt tipha, phleon, et ulva, neque germinare neque augescere ubi imbres suo tempore non decidunt? An potius verum est quod Aristoteles dixit, novam et recentem esse aquam pluviam, veterem et exoletam lacuum? Quid si hoc quoque probabile magis est, quam verum? nam et fontium et fluminum aquæ semper sunt recentes, subinde novis adfluentibus: ideoque ait Heraclitus *bis in eundem fluvium neminem posse descendere.* Et tamen hæ ipsæ deterius alunt, quam pluviæ aquæ. An igitur aqua cœlestis levis est at-

ὕδωρ καὶ ἀερῶδες, καὶ πνεύματι μεμιγμένον ὁδηγεῖταί τε καὶ ἀναπέμπεται ταχέως εἰς τὸ φυτὸν ὑπὸ λεπτότητος· διὸ B καὶ πομφόλυγας ποιεῖ τῇ ἀναμίξει τοῦ ἀέρος. Ἢ τρέφει μὲν μάλιστα κρατούμενον ὑπὸ τοῦ τρεφομένου; τοῦτο γάρ ἐστι πέψις· ἀπεψία δὲ τοὐναντίον, ὅταν ἰσχυρότερα τοῦ παθεῖν ᾖ· καὶ μεταβάλλει τὰ λεπτὰ καὶ ἁπλᾶ καὶ ἄχυμα μᾶλλον, οἷόν ἐστι τὸ ὄμβριον ὕδωρ, γενόμενον γὰρ ἐν ἀέρι καὶ πνεύματι, καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς κάτεισι· τὰ δὲ πηγαῖα, καὶ τῇ γῇ καὶ τοῖς τόποις ὁμοιούμενα δι᾽ ὧν ἔξεισι, πολλῶν ἀναπίμπλαται ποιοτήτων, δι᾽ ἃς ἧττόν ἐστιν εὔτρεπτα, καὶ βράδιον αὑτὰ παρέχει τῇ πέψει μεταβάλλειν εἰς τὸ τρεφόμενον· τῶν δὲ ὀμβρίων τὸ εὔτρεπτον αἱ C σήψεις κατηγοροῦσιν, εὐσηπτότερα γάρ ἐστι τῶν ποταμίων καὶ φρεατιαίων· ἡ δὲ πέψις ἔοικεν εἶναι σῆψις, ὡς Ἐμπεδοκλῆς μαρτυρεῖ, λέγων,

Οἶνος ἀπὸ φλοιοῦ πέλεται σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ.

B. 10. μεταβάλλειν] Sic E. Mez. Vulgo, μεταβάλλει.
C. 5. ἀπὸ φλοιοῦ] Mez. hic, et infra p. 919, D, corrigit ὑπὸ φλοιῷ: itaque verterunt Longol. Amiot. Xyl.

que aërea, ſpirituque mixta, celerius ob tenuitatem deducitur atque elevatur in plantam? An id maxime alit, quod a re alenda ſubigitur? id enim eſt concoctio: contra, defectus concoctionis, quando alimentum validius eſt, quam ut ab alendo affici poſſit. Jam tenuia, ſimplicia, et inſipida facilius mutantur: quorum de cenſu etiam eſt aqua pluvia: quæ in aëre nata et vento, pura ac ſincera decidit. Fontana autem et terræ et locis adſimilata per quæ emanat, multis impletur qualitatibus, ob quas ad alendum minus fit commoda, cum tardius mutandam ſe corpori nutriendo exhibeat. Imbrium porro aquas facile mutari, argumento id eſt, quod citius quam fontanæ aut fluviales putreſcunt: concoctio autem videtur eſſe putrefactio, ſicut Empedocles teſtatur:

In ligno putrefacta aqua fit ſub cortice vinum.

Ἢ πάντων ἑτοιμότατόν ἐστι καὶ ῥᾷστον ἁρπάσασθαι τὸ γλυκὺ τοῦ ὀμβρίου καὶ χρηστὸν, ἐκπεμπόμενον εὐθὺς ὑπὸ τοῦ πνεύματος; διὸ καὶ τὰ θρέμματα ταύτης ἀπολαύει προθυμότερον, καὶ οἱ βάτραχοι προσδοκῶντες ὄμβρον, ἐπιλαμπρύνουσι τὴν φωνὴν ὑπὸ χαρᾶς, ὥσπερ
D ἥδυσμα τοῦ λιμναίου τὸ ὕετιον προσδεχόμενοι, καὶ σπέρμα τῆς ἐκείνου γλυκύτητος· ἐν γὰρ καὶ τοῦτο ποιεῖται σημεῖον ὑετοῦ μέλλοντος Ἄρατος, εἰπὼν,

Ἢ μᾶλλον δειλαὶ γενεαὶ, ὕδροισιν ὄνειαρ,
Αὐτόθεν ἐκ λίμνης πατέρες βοόωσι γυρίνων.

γ΄.

Διὰ τί παραβάλλουσι τοῖς θρέμμασιν ἅλας οἱ νομεῖς;

Πότερον, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, πλήθους τροφῆς ἕνεκα, καὶ τοῦ παχύνειν; τήν τε γὰρ ὄρεξιν ἡ δριμύτης ἐκκαλεῖται, καὶ τοὺς πόρους ἀναστομοῦσα, μᾶλλον εὐοδοποιεῖ τῇ τροφῇ πρὸς τὴν ἀνάδοσιν· διὸ καὶ τοὺς ἰσχνοὺς
E καὶ τοὺς ἀτρόφους Ἀπολλώνιος ὁ Ἡροφίλου ἐκέλευε

C. 8. ταύτης] Forte τούτου scilicet ὕδατος, vel τούτων scilicet τῶν ὀμβρίων. E. et P. item vitiose ταύτης.

Quid si nulla promtius adferri potest caussa, quam quod dulcis est imbris aqua et mitis, ubi statim a vento emittitur? itaque et pecus eam bibit libentius, et ranae imbrem exspectantes vocem prae gaudio clariorem faciunt, tanquam lacustris aquae condimentum pluviam praestolantes, et semen dulcedinis quae aquae in stagno insit. Nam et hoc signum pluviae imminentis Aratus posuit:

Aut cum gens misera, atque hydris immanibus esca,
In limo veterem ranae cecinere querelam.

III.

Cur pecori pastores salem proponunt?

An, ut plerique putant, ut eo amplius alantur atque crassescant? nam et appetitum cibi acuit salis acrimonia, et meatus reserando cibum facilius deducit ad digestionem. Itaque etiam graciles et qui parum nutrirentur, Herophili

μὴ γλυκεῖ μηδὲ χόνδρῳ τρέφειν, ἀλλὰ τοῖς ταριχεύτοις
καὶ ὑφαλμυρίζουσιν, ὧν ἡ λεπτότης, ὥσπερ ἐντρίχωμα
γενομένη, τὰ σιτία τοῖς σώμασι διὰ τῶν πόρων προσ-
τίθησιν. Ἢ μᾶλλον ὑγείας ἕνεκα καὶ συγκοπῆς πλήθους
τὸν ἅλα λείχειν ἐθίζουσι τὰ βοσκήματα; νοσεῖ γὰρ
ἄγαν πιαινόμενα, τὴν δὲ πιμελὴν τήκουσιν οἱ ἅλες καὶ
διαχέουσιν· ὅθεν εὐμαρῶς καὶ ῥᾳδίως ἀποδέρουσιν αὐτὰ
σφάξαντες· ἡ γὰρ κολλῶσα καὶ συνδοῦσα τὸ δέρμα πι-
μελή, λεπτὴ καὶ ἀσθενὴς γέγονεν ὑπὸ τῆς δριμύτητος·
λεπτύνεται δὲ καὶ τὸ αἷμα τῶν τὸ ἅλας λειχόντων, οὐδὲ
πήγνυται τὰ ἐντός, ἁλῶν μιγέντων. Σκόπει δὲ μὴ καὶ F
γονιμώτερα, καὶ προθυμότερα πρὸς τὰς συνουσίας· καὶ
γὰρ αἱ κύνες κύουσι ταχέως, τάριχος ἐπεσθίουσαι· καὶ τὰ
ἁλιηγὰ τῶν πλοίων πλείους τρέφει μῦς, διὰ τὸ πολ-
λάκις συμπλέκεσθαι.

E. 8. αὐτὰ σφάξαντες] Sic T. P. V. Amiot. Anon. Mez. consentiente in αὐτὰ quidem E. Vulgo, αὐτὰς φυλάξαντες.

F. 2. γονιμώτερα] Forte excidit γίνεται.

discipulus, Apollonius dulcibus vesci et alica nolebat, sed salsamentis et salsuginem habentibus pro cibo uti jubebat: quorum tenuitas tanquam in fricationis locum succedens, alimentum per meatus corpori apponeret. Aut valetudinis potius gratia, et ut abundantia incideretur nutrimenti, ad lingendum salem oves adsuefaciunt? Ægrotant enim pinguedine nimia contracta: eam vero sales colliquant ac diffundunt: idcirco etiam tale pecus mactatum facilius excoriatur; quæ enim agglutinat et constringit cutem pinguedo, tenuis infirmaque redditur ab acrimonia. Tenuatur etiam sanguis salem lingentium: neque constipantur interiores partes, salibus admixtis. Quin et hoc considera, num magis fœcundum fiat inde pecus, et ad coitum pronius: nam canes quoque salsamento eso celerius concipiunt: et naves, quibus sal vehitur, plures alunt mures, ob frequentiorem coitum.

δ′.

Διὰ τί τῶν ὀμβρίων ὑδάτων εὐαρδέστερα τοῖς σπέρμασι τὰ μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν; ἃ δὴ καὶ ἀστραπαῖα καλοῦσι.

Πότερον ὅτι πνευματώδη, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ταραχὴν καὶ ἀνάμιξιν; τὸ δὲ πνεῦμα τὴν ὑγρότητα κινοῦν μᾶλλον ἀναπέμπει καὶ ἀναδίδωσιν; Ἢ βροντὰς μὲν καὶ
113 ἀστραπὰς ποιεῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ ἀέρι πρὸς τὸ ψυχρὸν μαχόμενον; διὸ χειμῶνος ἥκιστα βροντᾷ, μάλιστα δὲ ἔαρος, καὶ φθινοπώρου διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κράσεως· ἡ δὲ θερμότης πέττουσα τὸ ὑγρὸν προσφιλὲς ποιεῖ τοῖς βλαστάνουσι καὶ ὠφέλιμον. Ἢ μάλιστα μὲν ἔαρος βροντᾷ καὶ ἀστράπτει, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, τὰ δὲ ἐαρινὰ τῶν ὑδάτων ἀναγκαιότερα τοῖς σπέρμασι πρὸ τοῦ θέρους; ὅθεν ἡ πλεῖστον νομὴν τοῦ ἔαρος χώρα, κα-

F. 7. εὐαρδέστερα] Ita libri nostri. Attamen ex hoc loco εὐαλδέστερα memorat, idque Psello, inscriptione capitis 137. *Omnigenæ Doctrinæ*, ap. Fabric. B. G. T. V. reddendum censet Kusterus, ibi laudatus. Ita quidem exstat scripta hæc vox in Plut. Symp. IV, 2. probabiliter: hic tamen contra librorum consensum nil mutandum.

F. 8. ἀστραπαῖα] Ita Longol. T. Amiot. Salmas. ipse Plut. Symp. IV. 2. p. 664. D. et res ipsa postulat. Vulgo, ἀστραπάς.

IV.

Cur aquæ imbrium, qui inter tonitrua et fulgura decidunt, ad semina riganda sunt aptiores? nam astrapæa *inde, id est fulgurales, eæ dicuntur.*

An quia multum spiritus continent, ob conturbationem et admixtionem aëris? spiritus autem humorem movens, magis cum sursum emittit ac digerit? An quia tonitrua et fulgura efficit calor in aëre contra frigus pugnans? unde fit, ut hyeme minimum tonet, vere plurimum et autumno ob inæqualitatem temperiei: calor autem humorem coquens germinibus eum amicum commodumque reddit? An quod vere plurima tonitrua et fulgura fiunt ob caussam dictam? vernis autem aquis admodum opus habent semina ante æstatem:

θάπερ ἡ ἐν Σικελίᾳ, πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς καρποὺς ἀναδίδωσιν.

ε'.

Διὰ τί τῶν χυμῶν ὀκτὼ τῷ γένει ὄντων ἕνα μόνον τὸν B
ἁλμυρὸν ἀπ' οὐδενὸς καρποῦ γενόμενον ὁρῶμεν; καίτοι καὶ τὸν πικρὸν ἡ ἐλαία φέρει πρῶτον, καὶ τὸν ὀξίνην ὁ βότρυς, εἶτα μεταβάλλων, ὁ μὲν γίνεται λιπαρὸς, ὁ δὲ, οἰνώδης· μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ στρυφνὸς ἐν ταῖς φοινικοβαλάνοις, καὶ ὁ αὐστηρὸς ἐν ταῖς ῥόαις, εἰς τὸν γλυκύν· ἔνιαι δὲ ῥοιαὶ καὶ μῆλα τὸν ὀξίνην ἁπλῶς φέρουσιν· ὁ δὲ δριμὺς ἐν ταῖς ῥίζαις καὶ σπέρμασι πολύς ἐστι.

Πότερον οὖν οὐκ ἔστιν ἁλμυροῦ γένεσις, ἀλλὰ φθορᾷ τῶν ἄλλων τὸ ἁλμυρόν; διὸ καὶ πᾶσιν ἄτροφον τοῖς ἀπὸ φυτῶν καὶ σπερμάτων τρεφομένοις, ἥδυσμα δ' ἐνίοις
γίνεται τῷ τὸ πλήσμιον ἀφαιρεῖν τῶν τρεφόντων. Ἢ, C
καθάπερ τῆς θαλάττης ἕψοντες ἀφαιροῦσι τὸ ἁλυκὸν καὶ

B. 6. ῥόαις] Præstat ῥοιαῖς, ut mox, cum Mez.

itaque regio quæ vere plurima pluvia rigatur, ut Sicilia, multum bonumque fructum producit.

V.

Qui fit, quod, cum sint octo species saporum, solum salsum videmus in nullo fructu nasci? Sane amarum olea primum fert, et acidum uva, qui deinde in pinguem alter, alter in vinosum mutantur: sed et acerbus in glandibus palmæ abit, et austerus in malis punicis, in dulcem: quædam cum punica tum alia mala acidum saporem simpliciter obtinent: acris in radicibus et seminibus frequens habetur.

An quia salsus sapor non nascitur, sed exsistit reliquis corruptis? itaque etiam stirpibus et seminibus quæ nutriuntur, a salso nihil alimenti apponitur: tantum nonnullis condimenti loco est, dum abundantiam aufert. An sicut mari elixando salsuginem et mordacitatem adi-

διηθητικόν, ἐν τοῖς θερμοῖς ὑπὸ θερμότητος ἐξαμαυροῦται τὸ ἁλμυρόν; Ἢ χυμὸς μέν ἐστιν, ὡς Πλάτων εἶπεν, ὕδωρ ἠθημένον διὰ φυτοῦ· διηθουμένη δὲ καὶ θάλαττα τὸ ἁλμυρὸν ἀποβάλλει, γεῶδες γὰρ καὶ παχυμερές ἐστιν· ὅθεν ὀρύττοντες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐντυγχάνουσι ποτίμοις λιβαδίοις, πολλοὶ δὲ καὶ κηρίνοις ἀγγείοις ἀναλαμβάνουσιν ἐκ τῆς θαλάττης ὕδωρ γλυκὺ διηθούμενον, ἀποκρινομένου τοῦ ἁλυκοῦ καὶ γεώδους· ἡ δὲ καὶ ἀργία καὶ προδιαγωγὴ παντάπασι τὴν θάλατταν διηθουμένην, πότιμον ἀποδίδωσι,
D τῷ κατέχειν ἐν ἑαυτῇ καὶ μὴ διιέναι τὸ γεῶδες· οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, εἰκός ἐστι τὰ φυλὰ μήτε ἔξωθεν ἀναλαμβάνειν ἁλμυρίδα, μήτ᾽ ἂν ἐν αὐτοῖς λάβῃ γένεσιν, ἐκκρίνειν εἰς τὸν καρπόν, οἱ γὰρ πόροι διὰ λεπτότητα τὸ γεῶδες καὶ παχυμερὲς οὐ διηθοῦσιν. Ἢ τῆς πικρότητος εἶδος τὴν ἁλμυρότητα θετέον; ὡς Ὅμηρος,

C. 10. ἁλυκοῦ] ἁλμυροῦ T. V. B. Coll. Muret. Jannot. Anon. item tribus proxime sequentibus hoc vulgato substituunt. Nolui mutare, non assentientibus reliquis libris.

C. 10. ἡ δὲ καὶ ἀργίᾳ καὶ προδιαγωγὴ] Legendum, ἡ δὲ δι᾽ ἀργίλου προδιαγωγή: ut et Mez. vidit, et in Latinis reddidi.

munt, ita in calidis a calore salsugo aboletur? An sapor quidem est, ut Plato ait, aqua per plantam colata: et aqua etiam marina dum colatur, salsuginem amittit; terrestre enim est et crassarum partium. Itaque juxta mare fodientes, incidunt in latices potui aptos: multi etiam cereis vasis aquam marinam haurientes, excipiunt dulcem ac potabilem, percolato quod salsum erat et terrestre: nam et per argillam deductio omnino percolatam marinam aquam potabilem facit, cum argilla in se contineat, et non dimittat terrestres partes. Hæc cum ita sint, probabile est stirpes neque extrinsecus salsuginem admittere, neque si recipiant, in fructum excernere: meatus enim ob tenuitatem terrestria et crassis partibus constantia non percolant. Aut amaroris species censenda est salsugo? sic enim Homerus,

—— στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἅλμην
Πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζε.

Καὶ ὁ Πλάτων φησὶν, ἀμφοτέρους ῥύπτειν καὶ ἀποτήκειν τοὺς χυμοὺς, ἧττον δὲ ταῦτα ποιεῖν τὸ ἁλυκὸν, καὶ οὐ τραχὺν εἶναι· δόξει δὲ τὸ πικρὸν τοῦ ἁλυκοῦ ξηρότητος ὑπερβολῇ διαφέρειν, ἐπεὶ ξηραντικόν ἐστι καὶ τὸ ἁλυκόν.

ϛʹ.

Διὰ τί τοῖς συνεχῶς διὰ τῶν δεδροσισμένων δένδρων βαδίζουσι λέπραν ἴσχει τὰ ψαύοντα τῆς ὕλης μόρια τοῦ σώματος; E

Πότερον, ὡς Λαῖτος ἔλεγε, τῇ λεπτότητι τὸ δροσῶδες ὑγρὸν ἀποξύει τοῦ χρωτός; Ἢ, καθάπερ ἐρυσίβη τοῖς ὑγραινομένοις ἐγγίνεται σπέρμασιν, οὕτως ἀπὸ τῆς δρόσου τῶν ἐπιπολῆς χλωρῶν καὶ ἁπαλῶν ἀναχαρασσομένων καὶ ἀποτηκομένων, ἄχνη τις ἀπιοῦσα τοῦ σίνοντος ἀναπίμπλησι προσεχομένη τοῖς ἀναιμοτάτοις μέρεσι τῆς σαρκὸς, F

D. 12. ξηραντικόν ἐστι] Sic E. Vulgo, pro ἐστι legitur τι. B. et Xyl. γε. P. et Jun. τι.
E. 8. ἀπιοῦσα] Mez. ἐπιοῦσα, probabiliter.

—evomit ore suo salsuginem amaram
Quæ madido capitis de vertice larga fluebat.

Plato etiam ait, utrumque saporem abstergendi vim habere et colliquandi: sed salsum id minus facere, neque esse asperum. Videbitur autem amarum a salso abundantia caloris differre: quandoquidem salsum quoque vim exsiccandi habet.

VI.

Qua de caussa fit, ut si quis crebro per roscidas arbores transeat, membra materiam tangentia lepra corripiantur?

An, sicut Laïtus dicebat, roris humor ob tenuitatem de cute aliquid stringit? Aut, sicut rubigo humectatis seminibus incidit, ita a rore viridibus ac tenuibus quæ in superficie sunt morsis et colliquatis, aspergo quædam noxia defertur, et affusa corporis partibus quæ maxime sunt ex-

οἷα κνήμῃ καὶ πόδες, ἀμύσσει καὶ δάκνει τὴν ἐπιφάνειαν; ὅτι γὰρ φύσει τι δηκτικὸν ἔνεστι τῇ δρόσῳ, μαρτυρεῖ τὸ τοὺς πίονας ἰσχνοτέρους ποιεῖν· αἱ γοῦν πίονες γυναῖκες ἱματίοις ἢ ἐρίοις ἁπαλοῖς ἀναλαμβάνουσαι τὴν δρόσον, δοκοῦσι συντήκειν τὴν πολυσαρκίαν.

ζ'.

Διὰ τί τὰ πλοῖα χειμῶνος ἐν τοῖς ποταμοῖς πλεῖ βράδιον, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ οὐ παραπλησίως;

Πότερον ὁ ποτάμιος ἀὴρ ἀεὶ δυσκίνητος ὢν καὶ βαρὺς, ἐν δὲ χειμῶνι μᾶλλον παχυνόμενος διὰ τὴν περίψυξιν, ἐμποδών ἐστι τοῖς πλέουσιν; Ἢ τοῦτο μᾶλλον τοῦ ἀέρος
914 πάσχουσιν οἱ ποταμοί; ἐλαύνουσα γὰρ ἡ ψυχρότης τὸ ὕδωρ, ποιεῖ βαρὺ καὶ σωματῶδες, ὡς ἔστιν ἐν ταῖς κλεψύδραις καταμαθεῖν, βράδιον γὰρ ἕλκουσι χειμῶνος ἢ θέρους· ἐν δὲ Θρᾴκῃ περὶ τὸ Πάγγαιον ἱστορεῖ Θεόφραστος τῇ

F. 2. ἀμύσσει καὶ] Forte ἀμύσσει τι καί, ut constructio sibi constet.
F. 4. πίονας ἰσχνοτέρους] Sic Pol. Jannot. Anon. T. V. B. Amiot. Vulgo, πίνοντας ἰσχνοτέρους.
F. 11. παχυνόμενος] Sic T. Amiot. Mez. Ceteri ἀπαλυνόμενος.

sangues, earum superficiem mordet atque lancinat? Nam rori natura inesse quandam rodendi vim, satis ex eo liquet, quod pingues graciliores facit: et pingues mulieres tenuibus vestimentis aut lanis rorem excipientes, videntur eo nimias carnes consumere.

VII.

Quamobrem hyeme navigia in fluviis tardius incedunt, in mari non item?

An aër fluvialis semper alioqui gravis et lentus, hyeme ob frigus circumstans magis etiam densatus navigantibus obstat? An fluviis potius hoc quam aëri accidit? aquam enim impellens frigus gravem facit et crassam: quod in clepsydris licet observare, tardius enim trahunt hyeme quam æstate. In Thracia apud Pangæum, narrat Theophrastus, fontem esse, cujus

κρήνην, ἐφ' ἧς ταὐτὸ γέμον ὕδατος ἱστάμενον χειμῶνος, ἕλκειν διπλάσιον σταθμὸν ἢ θέρους· ὅτι δὲ ἡ πυκνότης τοῦ ὕδατος τὴν βραδυτῆτα ποιεῖ τοῦ πλοῦ, δῆλόν ἐστι τῷ πλείονα γόμον φέρειν τὰ ποτάμια πλοῖα τοῦ χειμῶνος· τὸ γὰρ ὕδωρ μᾶλλον ἀντερείδει πυκνότερον καὶ βαρύτερον γινόμενον, τὴν δὲ θάλατταν ἡ θερμότης κωλύει πυκνοῦσθαι, δι' ἣν οὐδὲ πήγνυται· μαλακὴ γὰρ ἔοικεν εἶναι ἡ πύκνωσις.

η'.

Διὰ τί τῶν ἄλλων ὑγρῶν ἐν τῷ κινεῖσθαι καὶ στρέφεσθαι ψυχομένων, τὴν θάλατταν ὁρῶμεν ἐν τῷ κυματοῦσθαι θερμοτέραν γινομένην; B

Ἢ τῶν μὲν ἄλλων ὑγρῶν ἐπεισόδιον οὖσαν καὶ ἀλλοτρίαν ἐξίστησιν ἡ κίνησις τὴν θερμότητα, καὶ διαφορεῖ, τὴν δὲ τῆς θαλάττης σύμφυτον οὖσαν ἐκριπίζουσι μᾶλλον οἱ ἄ-

A. 5. ἐφ' ἧς] Forte ἀφ' ἧς, ut Anon. vel ἐξ ἧς.

A. 5. γέμον] ἀγγεῖον T. Mez. idque potius addendum vulgato, quam substituendum. Vide Athen. II. p. 42. B.

A. 5. ἱστάμενον] Revocavi veterem lectionem ex Ald. Bas. Xyl. B. E. P. Stephanus ediderat σταθμώμενον ex Pol. et Jannot.

A. 11. μαλακὴ—πύκνωσις] Puto auctorem scripsisse, μάλαξις γὰρ ἔοικεν εἶναι ἡ θερμότης, ἡ ψυχρότης δὲ πύκνωσις. Itaque reddidi.

aqua idem vas impletum hyeme bis tantum pendat atque aestate. Porro crassitiem aquae in caussa esse ut tardius eant naves, ex eo liquet, quod naves fluviales hyeme majora portant onera: aqua enim densior graviorque facta magis renititur. Mare autem ne densetur, calor prohibet. Videtur enim densatio esse frigoris, ut caloris emollitio.

VIII.

Cur, cum alii humores dum commoventur et versantur, fiant frigidiores, mare videmus dum fluctibus exagitatur, incalescere?

An quod aliorum humorum calorem, utpote adscititiam rem, motus expellit atque differt: maris calorem nativum exsuscitant potius venti atque

νέμει καὶ τρέφουσι· μαρτύρια δὲ τῆς θερμότητος ἡ διαύγεια, καὶ τὸ μὴ πήγνυσθαι, καίπερ οὖσαν γεώδη καὶ βαρεῖαν.

θ'.

Διὰ τί τοῦ χειμῶνος ἧττον πικρὰ γίνεται γευομένοις ἡ θάλαττα; τοῦτο γάρ φασι καὶ Διονύσιον ἱστορεῖν τὸν ὑδραγωγόν.

Ὅτι παντελῶς μὲν ἔρημος οὐκ ἔστι γλυκύτητος οὐδὲ C ἄμοιρος ἡ πικρότης, ἅτε δὴ ποταμοὺς τοσούτους ἀποδεχομένης τῆς θαλάττης· τοῦ δὲ ἡλίου τὸ γλυκὺ καὶ πότιμον ἐξαιροῦντος ἀπὸ κουφότητος τὸ ἐπιπολάζον, καὶ μᾶλλον ἐν τῷ θέρει τοῦτο ποιοῦντος, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι μαλακώτερον ἁπτομένου δι' ἀσθένειαν θερμότητος, ὑπολειπομένη μοῖρα πολλῆς γλυκύτητος ἀνίησι τὸ ἀκράτως πικρὸν καὶ φαρμακῶδες· τοῦτο δ' ἡσυχῇ καὶ τοῖς ποτίμοις συμβέβηκε· θέρους γὰρ πονηρότερα γίνεται, τὸ κουφότατον καὶ γλυκύτατον τοῦ θερμοῦ διαφοροῦντος, ἐν δὲ χειμῶνι, νέον

B. 13. Ὅτι παντελῶς] Lego, Ἢ ὅτι παντελῶς.
C. 9. νέον σπείρει] Displicet ita ut de mendo suſpectum ſit. An corrigendum, τὸ νέον συντηρεῖ.

augent? Caloris argumentum eſt pelluciditas, et quod non denſatur, quanquam terreſtris ſit et gravis.

IX.

Cur per hyemem minus amarum eſt guſtatu mare? hoc enim etiam Dionyſium aiunt referre aquatorem.

An amaror maris non plane eſt expers dulcedinis, ut quod tot fluvios recipiat? Sol autem cum dulcem ac potabilem ejus aquam ob levitatem in ſuperficie verſantem conſicit, idque æſtate magis quam hyeme, quando mollius eam tangit ob caloris imbecillitatem; relinquitur tum portio multæ dulcedinis, quæ nimiam et viroſam temperet atque mitiget amaritudinem. Idque nonnihil etiam aquis potabilibus contingit. Æſtate enim ſunt deteriores, Sole quod leviſſimum eſt et dulciſſimum diſſipante: hyeme autem recens naſcitur dul-

ἀπειρὲς καὶ περίσφακτον, οὗ μετέχειν ἀνάγκη καὶ τὴν θάλατταν σειομένην ἅμα καὶ τῶν ποταμῶν ἐπιδιδόντων.

ι.

Διὰ τί τῷ οἴνῳ θάλασσαν παραχέουσι, καὶ χρησμόν τινα λέγουσιν ἁλιεῦς κομισθῆναι προστάττοντα βαπτίζειν τὸν Διόνυσον πρὸς τὴν θάλατταν· οἱ δὲ πόῤῥω θαλάττης, D ἐμβάλλουσι γύψον Ζακυνθίαν ὀπτήσαντες;

Πότερον ἡ θερμότης βοηθεῖ πρὸς τὴν περίψυξιν; Ἢ αὐτὴ ἐξίστησι μάλιστα τὸν οἶνον ἀποσβεννῦσα καὶ φθείρουσα τὴν δύναμιν; Ἢ τὸ ὑδατῶδες καὶ πνευματῶδες τοῦ οἴνου πρὸς μεταβολὴν ἐπισφαλεστάτην ἔχοντος ἵστησι τὰ γεώδη πεφυκότα στύφειν καὶ κατισχναίνειν; οἱ δὲ ἅλες μετὰ τῆς θαλάττης λεπτύνοντες καὶ ἀποτήκοντες τὸ ἀλλότριον καὶ περιττὸν, οὐκ ἐῶσι δυσωδίαν οὐδὲ σῆψιν ἐγγίνεσθαι; πρὸς δὲ τούτοις ὅσον ἐστὶ παχὺ καὶ γεῶδες ἐμπλεκόμενον E

D. 6. ἐπισφαλεστάτην] Immo ἐπισφαλέστατα, ut monuit Mez.

cedo, cujus necesse est mare etiam fieri particeps, dum exagitatur, et in ipsum fluvii se evolvunt.

X.

Cur vino aquam marinam affundunt? et ferunt piscatoribus oraculum datum, quo juberentur Bacchum mari immergere: qui procul a mari absunt, gypsum Zacynthiam tostam injiciunt.

Utrum calor remedio est adversus refrigerationem? Aut potius magis eum elidit, restinguendo vino, et vi ejus corrumpenda? An vero quod in vino est aqueum et aëreum, ideoque ad mutationem admodum proclive sit, sistitur terrenis injectis, quorum natura est stipare et densare? Sales porro cum aqua marina attenuantes ac colliquantes quod alienum est et supervacaneum, non sinunt foetorem aut putredinem ingenerari? Ad hæc, crassa et terrestria gravioribus impli-

τοῖς βαρυτέροις, καὶ συγκαταποιούμενον, ὑπόστάθμην ποιεῖ καὶ τρύγα, τὸν δὲ οἶνον ἀπολείπει καθαρόν.

ιαʹ.

Διὰ τί μᾶλλον ναυτιῶσι τὴν θάλατταν πλέοντες, ἢ τοὺς ποταμοὺς, κἂν ἐν γαλήνῃ πλέωσι;

*Ἢ ὅτι μάλιστα ναυτίαν κινεῖ τῶν αἰσθήσεων ἡ ὄσφρησις, τῶν δὲ παθῶν ὁ φόβος; καὶ γὰρ τρέμουσι καὶ φρίττουσι, καὶ κοιλίας ἐξυγραίνονται, φαντασίαν κινδύνου λαβόντες· τούτων δὲ οὐδέτερον ἐνοχλεῖ τοῖς διὰ ποταμοῦ πλέουσιν, ἡ γὰρ ὄσφρησις παντὶ ποτίμῳ καὶ γλυκεῖ συνήθης ἐστιν, ὁ δὲ πλοῦς ἀκίνδυνος· ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ τήν τε ὀσμὴν ἀηθείᾳ δυσχεραίνουσι, καὶ φοβοῦνται μὴ πιστεύοντες
F τῷ παρόντι περὶ τοῦ μέλλοντος· οὐδὲν οὖν ὄφελος τῆς ἔξω γαλήνης, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ σάλον ἔχουσα καὶ θορυβουμένη συγκινεῖ καὶ ἀναπίμπλησι τὸ σῶμα τῆς ταραχῆς.

E. 7. Ἢ ὅτι μάλιστα] Sic T. V. B. Leonic. Schott. Vulgo, Ἢ ὅτι abest.
F. 2. ἡ ψυχὴ] ἡ addidimus ex B. P.

cata unaque deorsum tracta sedimentum seu fæcem faciunt, vinumque ita purum reddunt.

XI.

Cur magis nauseant qui in mari navigant, quam qui in fluviis, etiam cœlo tranquillo?

Sensuum maxime olfactus nauseam movet, et animi de motibus metus; nam et tremunt, et horrent, et alvi humectantur iis, qui imaginando periculum concipiunt. Horum neutrum molestum est navigantibus in flumine. Nam odor omni dulci ac potabili aquæ familiaris est, navigatio sine periculo. In mari et odor insolens molestiam adfert, et metuunt sibi, præsenti de futuro fidem non habentes. Itaque tranquillitas foris nihil prodest, dum animus æstuans ac perturbatus corpus quoque tumultu opplet.

ιβʹ.

Διὰ τί τῆς θαλάττης ἐλαίῳ καταῤῥαινομένης γίνεται καταφάνεια καὶ γαλήνη;

Πότερον, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ, τὸ πνεῦμα τῆς λειότητος ἀπολισθαῖνον, οὐ ποιεῖ πληγὴν οὐδὲ σάλον; Ἢ τοῦτο μὲν πιθανῶς εἴρηται πρὸς τὰ ἐκτός; ἐπεὶ δὲ 915
φασὶ καὶ τοὺς κατακολυμβῶντας, ὅταν ἔλαιον εἰς τὸ στόμα λαβόντες ἐκφυσήσωσιν ἐν τῷ βυθῷ φέγγος ἴσχειν καὶ δίοψιν, οὐκ ἔστιν ἐκεῖ πνεύματος ὄλισθον αἰτιάσασθαι, σκόπει δὴ μὴ τὴν θάλατταν γεώδη καὶ ἀνώμαλον οὖσαν ἐξωθεῖ καὶ διαστέλλει τῇ πυκνότητι τὸ ἔλαιον, εἶτα ἀνατρεχούσης εἰς αὐτὴν καὶ συστελλομένης ἀπολείπονται πόροι μεταξὺ ταῖς ὄψεσι διαύγειαν καὶ καταφάνειαν διδόντες. Ἢ φύσει μὲν ἐστι φωτεινὸς ὑπὸ θερμότητος ὁ τῇ θαλάττῃ καταμεμιγμένος ἀὴρ, γίνεται δὲ ταραχθεὶς ἀνώμαλος καὶ σκιώδης; ὅταν οὖν τὴν ἀνωμαλίαν ἐπιλεάνῃ πυκνότητι τὸ ἔλαιον, ἀπολαμβάνει τὴν ὁμαλότητα καὶ τὴν διαύγειαν. B

XII.

Cur mare oleo conspersum pellucidum fit et tranquillum?

An, ut Aristoteles inquit, spiritus a lævitate delabens, ictum nullum infert, neque fluctum ciet? Aut hoc probabiliter dictum est, ratione externorum? Urinatores quidem dicuntur oleum in os sumere, eoque afflato lucem in fundo habere, ac pellucidam reddere aquam: ubi lapsum spiritus pro caussa adducere, non est integrum. Cogitandum ergo, num mare, quod terrenum est atque inæquale, oleum sua densitate cogat, atque complanet: atque mare in se coactum relinquat meatus, et pelluciditatem visui penetrabilem. Aut quia natura aër mari permixtus lucidus est, conturbandoque inæqualis fit et umbrosus: oleo inæqualitatem sua densitate lævigante, æquabilitatem pelluciditatemque recuperat?

ιγ'.

Διὰ τί χειμῶνος μᾶλλον ἢ θέρους τὰ τῶν ἁλιέων σήπεται δίκτυα; καίτοι τά γε ἄλλα μᾶλλον ἐν τῷ θέρει τοῦτο πάσχει.

Πότερον, ὡς Θεόφραστος οἴεται, τὸ ψυχρῷ τὸ θερμὸν ὑποχωροῦν ἀντιπερίσταται, καὶ θερμότερα ποιεῖ τὰ ἐν βάθει τῆς θαλάττης, ὥσπερ τῆς γῆς; διὸ καὶ τὰ πηγαῖα τῶν ὑδάτων χλιαρώτερα τοῦ χειμῶνός εἰσι, καὶ μᾶλλον ἀτμίζουσιν αἱ λίμναι καὶ οἱ ποταμοί, κατακλείεται γὰρ εἰς βάθος ἡ θερμότης ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ κρατήσαντος. Ἢ σῆψις μὲν οὐκ
c ἔστι τῶν δικτύων, ὅταν δὲ φρίξῃ καὶ παγῇ διὰ τὸ ψῦχος ἀναξηραινόμενα καὶ θρυπτόμενα μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, σήψει τινὶ καὶ μυδήσει πάσχει παραπλήσιον; καὶ γὰρ πονεῖ μᾶλλον ἐν κρύει, καθάπερ τὰ νεῦρα συντεινόμενα σπαράττεται, πλεονάκις ἐκταραττομένης διὰ τὸ χειμῶνα τῆς θαλάττης· διὸ καὶ στύφουσιν αὐτὰ ταῖς βαφαῖς

B. 4. ἐν τῷ θέρει] ἐν nescio quare omiserit Steph. Habent sane Ald. Bas. Xyl. Venet. Item Index varietatis Graeco-Lat.

XIII.

Quamobrem hyeme magis quam aestate piscatorum retia putrescunt? cum aliis rebus hoc aestate magis eveniat.

An ea est caussa quam Theophrastus adfert? Calorem nimirum frigori cedere, et contrarium locum occupare, et calidiora reddere profunda maris, ut et terrae. Itaque etiam fontanae aquae tepidiores sunt per hyemem, magisque vaporant lacus et flumina: nam calor in imum concluditur a praevalente frigore. Aut putredo nulla retibus accidit tum temporis? Etenim frigore concreta et exsiccata, cum ab undis eo facilius rumpuntur, aliquid patiuntur simile putrefactionis, et corruptionis ab uditate profectae: magis enim laborant in gelu: (sicut et nervi intenti lacerantur) quia tunc frequentius mare tempestatibus exagitatur. Ideo retia piscatores stipant tincturis atque den-

καὶ πυκνοῦσι, φοβούμενοι τὰς ἀναλύσεις· ἐπεὶ μὴ βαφέντα, μηδὲ χρισθέντα, μᾶλλον ἂν ἐλάνθανε τοὺς ἰχθῦς· ἐναέριον γὰρ τὸ τοῦ λίνου χρῶμα καὶ ἀπατηλὸν ἐν θαλάττῃ.

ιδʹ.

Διὰ τί Δωριεῖς εὔχονται κακὴν χόρτου συγκομιδήν;

Ἢ κακῶς μὲν συγκομίζεται χόρτος ὑόμενος; κόπτεται γὰρ οὐ ξηρὸς, ἀλλὰ χλωρὸς, ὥστε σήπεται ταχὺ διάβροχος γενόμενος· ὑόμενος δὲ πρὸ τοῦ θέρους ὁ σῖτος βοηθεῖται πρὸς τὰ θερμὰ καὶ νότια πνεύματα, ταῦτα γὰρ οὐκ ἐᾷ πυκνωθῆναι συνιστάμενον ἐν τῷ στάχυϊ τὸν καρπὸν, ἀλλ᾽ ἐξίστησι καὶ διαχέει τῇ θερμότητι τὴν πῆξιν, ἂν μὴ βεβρεγμένης τῆς γῆς ὑγρότης παρουμένη ψύχουσα καὶ νοτίζουσα τὸν στάχυν; D

C. 12. εὔχονται] Sic B. E. Anon. T. V. B. Mez. Amiot. Psellus cap. 147. Vulgo, ἔχονται.

sant, metuentes dissolutionem. Nam alioqui nulla re tinctum rete aut inunctum facilius falleret pisces: cum lini color sit aëreus, et in mari facile lateat.

XIV.

Quare Dorienses optant malam fœni congestionem?

An male convehitur fœnum complutum: secatur enim non arida herba, sed viridis: unde mox putrescit aqua pluvia rigata. Cum autem compluitur ante messem frumentum, id ei auxilio est adversus calidos et austrinos ventos: qui alias non sinerent densari in spica fructum, sed sua caliditate impedirent coalitionem ac dissiparent, nisi terra rigata humor adesset qui spicam refrigeraret atque humectaret?

ιεʹ.

Διὰ τί πυροφόρος ἡ πίων καὶ βαθεῖα χώρα, κριθοφόρος δὲ μᾶλλον ἡ λεπτόγεως;

Ἢ ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ ἰσχυρὰ πλείονος τροφῆς
E δεῖται, τὰ δὲ ἀσθενῆ, λεπτῆς καὶ ἐλαφρᾶς; ἀσθενεστέρα δὲ ἡ κριθὴ καὶ μανωτέρα· ὅθεν οὐ φέρει τὴν πολλὴν τροφὴν καὶ βαρεῖαν· μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, πυρὸς τὸν τρίμηνον ἐν τοῖς ὑποξήροις φύεσθαι βέλτιον, ἀνοστότερον ὄντα καὶ τροφῆς ἐλάττονος δεόμενον, διὸ καὶ συντελεῖται τάχιον.

ιϛʹ.

Διὰ τί λέγεται,

Σῖτον ἐν πηλῷ φυτεύετε, τὴν δὲ κριθὴν ἐν κόνει;

Πότερον, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ μὲν δύναται πλείονος τροφῆς κατακρατεῖν, ἡ δὲ οὐ φέρει τὸ πολὺ καὶ κατακλύζον; Ἢ πυκνὸς ὢν ὁ πυρὸς καὶ ξυλώδης, φύεται βέλτιον ἐν ὑγρῷ, μαλαττόμενος καὶ χαλώμενος· τῇ δὲ κριθῇ διὰ

XV.

Quapropter pinguis et profunda terra tritici est ferax, hordei ea potius quae tenuior est?

An quia seminum validiora ampliore indigent alimento: infirmiora levi et tenui? Est autem hordeum tritico imbecillius et laxius: itaque etiam non admodum large nutrit. Testimonium huic rationi inde suggeritur, quod triticum istud, cui a proventu trimestri nomen est, in aliquantum siccis agris facilius provenit: cum sit exsuccum et minori indigeat nutrimento, ideoque facilius ad perfectionem veniat.

XVI.

Cur dicunt,

Triticum in coeno serite, hordeumque in pulvere?

An quia, ut diximus, triticum conficere plus alimenti potest: hordeum non fert ejus copiam, sed ea obruitur? Aut triticum, cum sit densum et lignosum, melius provenit in humido emollitum et laxatum solo: hordeo autem

μανότητα σύμφορον ἐν ἀρχῇ τὸ ξηρότερον; Ἢ διὰ F
θερμότητα σύμμετρος καὶ ἀβλαβὴς ἡ κρᾶσις, ψυχρότερον δὲ κριθή; Ἢ φοβοῦνται τὸν πυρὸν ἐν ξηρῷ τρέβειν διὰ τοὺς μύρμηκας; εὐθὺς γὰρ ἐπιτίθενται, τὰς δὲ κριθὰς ἧττον φέρονται, δυσβάστακτοι γάρ εἰσι καὶ δυσπαρακόμιστοι διὰ μέγεθος.

ιζ'.

Διὰ τί τῶν ἀρρένων ἵππων μᾶλλον ἢ τῶν θηλειῶν τὰς τρίχας εἰς τὴν ὁρμιὰν λαμβάνουσι;

Πότερον ὡς τοῖς ἄλλοις τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεος μέρεσι, καὶ ταῖς θριξὶν εὐτονώτερόν ἐστιν; Ἢ μᾶλλον διὰ τὸ 916
οὖρον οἴονται τὰς τρίχας τῶν θηλειῶν βρεχομένας γίνεσθαι χείρονας;

ιη'.

Διὰ τί τευθὶς φαινομένη σημεῖόν ἐστι μεγάλου χειμῶνος.

Ἢ πάντα φύσει τὰ μαλάκια δύσριγα διὰ γυμνότητα τῆς σαρκὸς καὶ ψιλότητα, μήτε ὀστράκῳ μήτε δέρ-

F. 1. Ἢ διὰ θερμότητα—κρᾶσις] Hæc non integra videntur.

ob raritatem ab initio commodum eſt ſiccius? Aut quia ob calorem congruit temperies et innoxia eſt: frigidius autem eſt hordeum? Aut verentur in ſicco triticum ſerere, formicarum cauſſa, quæ ſtatim ei inſidiantur? hordeum autem non ita facile eæ portare ac differre poſſunt, cum ſit grandiuſculum.

XVII.

Cur equorum potius quam equarum ſetis utuntur ad funiculum unde hamus ſuſpenditur?

An ut aliis in partibus, ita hic quoque robuſtiora ſunt maſcula fœmineis? Aut quia equarum ſetæ lotio ſubinde madefactæ ſunt deteriores?

XVIII.

Quare teuthis conſpecta, ſignum eſt magnæ tempeſtatis.

An quia omnes piſces, qui de mollium ſunt genere, (Græci malacia vocant) frigus difficulter ferunt, ob car-

ματι μήτε λεπίδι σκεπομένης, ἀλλ' ἐντὸς ἐχούσης τὸ σκληρὸν καὶ ὀστῶδες· διὸ καὶ κέκληται μαλάκια· ταχὺ δὲ προαισθάνεται δι' εὐπάθειαν τοῦ χειμῶνος· ὅθεν ὁ μὲν πολύπους εἰς γῆν ἀνατρέχει, καὶ τῶν πετριδίων ἀντιλαμβανόμενος σημεῖόν ἐστι πνεύματος ὅσον ἤπω παρόντος, ἡ
B δὲ τευθὶς ἐξάλλεται φεύγουσα τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἐν βάθει ταραχὴν τῆς θαλάττης, ἔστι γὰρ ἔχει μάλιστα τῶν μαλακίων εὔθρυπτον καὶ ἁπαλὸν τὸ σαρκῶδες.

ιθ΄.

Διὰ τί τὴν χροιὰν ὁ πολύπους ἐξαλλάττει;

Πότερον, ὡς Θεόφραστος ᾤετο, δειλόν ἐστι φύσει ζῶον; ὅταν οὖν ταραχθῇ τρεπόμενον τῷ πνεύματι, συμμεταβάλλει τὸ χρῶμα, καθάπερ ἄνθρωπος· διὸ καὶ λέλεκται,

Τοῦ μὲν γάρ γε κακοῦ τρέπεται χρώς·

Ἢ τοῦτο πρὸς τὴν μεταβολὴν πιθανῶς λέλεκται, πρὸς δὲ τὴν ἐξομοίωσιν οὐχ ἱκανῶς; μεταβάλλει γὰρ οὕτως ὥστε τῇ

nis nuditatem et tenuitatem? nam neque testa, neque cute, neque squama integuntur, intusque duras habent osseasque partes: unde et nomen iis factum. Ergo facile sentiunt tempestatem futuram, cum tam cito a frigore afficiantur. Itaque polypus in terram excurrens, et saxa amplectens, indicium est venti jamjam prorupturi. Teuthis autem exsilit fugiens frigus, ac tumultum qui in profundo maris est: nam præ ceteris malaciis ille piscis teneram habet carnem, et attritu facilem.

XIX.

Cur colorem mutat polypus?

An, ut Theophrastus scribit, quia natura timidum est animal, ideo perturbatus una cum spiritu etiam colorem mutat? ideo quoque dictum est:

Semper degeneris mutatur enim color.

Quid si hoc ad mutationem sufficit, non ad id etiam, quod omnes colores refert? Sic enim colorem mutat polypus, ut eum similem faciat cujus-

χροιὰν αἷς ἂν πλησιάζῃ πέτραις ὁμοιοῦν· πρὸς ὃ καὶ C
Πίνδαρος ἐποίησε,

> Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων,
> Πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει.

Καὶ Θέογνις,

> Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
> Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

τοῦτο δὴ καὶ τοὺς πανουργίᾳ καὶ δεινότητι διαφέροντας ἔχειν τὸ ἐπιτήδευμα λέγουσιν, ὡς ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν, καὶ διαφυγεῖν τοὺς πλησίον, ἑαυτοὺς ἀεὶ ἀπεικάζειν πολύποδι. Ἡ καθάπερ ἐσθῆτι τῇ χροιᾷ νομίζουσι χρῆσθαι, ῥᾳδίως οὕτως ἢ βούλεται μετενδυόμενον. Ἆρ' οὖν τὴν μὲν ἀρχὴν
αὐτὸς ἐνδίδωσι τοῦ πάθους δείσας, τὰ δὲ κύρια τῆς αἰτίας D
ἐν ἄλλοις ἐστί; σκόπει δή, κατ' Ἐμπεδοκλέα,

> Γνοὺς ὅτι πάντων εἰσὶν ἀπόρροιαι ὅσσ' ἐγένοντο·

οὐ γὰρ ζώων μόνον, οὐδὲ φυτῶν, οὐδὲ γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ λίθων ἄπεισιν ἐνδελεχῶς πολλὰ ῥεύματα, καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου· καὶ γὰρ φθείρεται πάντα καὶ ὄδωδε, τῷ

C. 11. Ἡ καθάπερ] Legendum, ὃν καθάπερ, cum Mez. Item vertimus.
D. 6. ὄδωδε] Lego, ὄλωλε: quod vertimus.

vis saxi colori ad quod accedit. Hinc illud Pindari:

> *Marinæ bestiæ colori*
> *Adverte mentem, et sic vafer omnibus*
> *Versare in urbibus.*

Et Theognidis:

> *Polypodis fac morem imiteris versicoloris:*
> *Cui subit is, semper fit similis lapidi.*

atque hoc versutia et calliditate præstantes aiunt studio habere, ut fallendi eos gratia quibuscum agunt, semper polypum æmulentur: quem censent cute tanquam veste uti, ita facile eam ubi vult induendo atque exuendo. Quid si polypus huic affectioni principium metu suo suppeditat, caussæ propriæ in aliis sunt? Cogita enim quod Empedocles dixit:

> *Hoc noris, rebus defluxus omnibus esse.*

Non enim animalia modo et stirpes, et terra, et mare, sed etiam lapides a se continenter dimittunt multos defluxus, et æs etiam atque ferrum. Nam corrumpuntur omnia, et per-

ῥεῖν ἀεί τι καὶ φθείρεσθαι συνεχῶς· καὶ γὰρ ἕλξεις ἢ ἐπιπηδήσεις ποιοῦσι ταῖς ἀποῤῥοίαις, οἱ μὲν ἐμπλοκὰς αὐτῶν, οἱ δὲ πληγάς, οἱ δὲ ὤσεις τινὰς καὶ περιελεύσεις ὑποτιθέμενοι. Μάλιστα δὲ τῶν ἐναλίων πετρῶν ἐπιῤῥαινομένων καὶ ψυχομένων ὑπὸ τῆς θαλάττης, ἀπιέναι μέρη καὶ
E θραύσματα πολλά, καὶ λεπτὰ *, συνεχῶς ἀτ * λοις ὐ προσπε * σῶμα, ἀλλὰ λανθάνει περιολισθαίνοντα τῶν πυκνοτέρους ἐχόντων πόρους, ἢ διεκθέοντα τῶν μανοτέρους. Ὁ δὲ πολύπους τήν τε σάρκα προσιδεῖν αὐτόθεν ἀνθρηνιώδης, καὶ πολύπορος, καὶ δεκτικὸς ἀποῤῥοιῶν ἐστιν· ὅταν δὲ δείσῃ, τῷ πνεύματι τρεπόμενος καὶ τρέπων, οἷον ἔσφιγξε τὸ σῶμα καὶ συνήγαγεν, ὥστε προσδέχεσθαι καὶ στέγειν ἐπιπολῆς τὰς τῶν ἐγγὺς ἀποῤῥοίας· καὶ γὰρ ἡ τρα-

D. 7. φθείρεσθαι] Lego, φέρεσθαι.

D. 11. ψυχομένων] Aliud requiritur: πυρουμένων Mez. Forte ψηχομένων.

E. 1. λεπτὰ *—λανθάνει] Hæc ad Latinam interpretationem Longolii resingenda; si quidem, de quo non constat, integrum in suo codice hunc locum habuit: λεπτὰ εἰκὸς συνεχῶς, ἃ τοῖς χρώμασιν ἀλλήλων διαφέροντα, τοῖς μὲν ἄλλοις οὐ προσίσχεται σώμασι, ἀλλὰ λανθάνει—. Ita partim et T. V. Amiot. Mez.

E. 7. προσδέχεσθαι—ἐπιπολῆς] Utrumque est ex Psello Cap. 145. T. V. Anon. Mez. posterius etiam ex B. E. Vulgo, περιέχεσθαι—ἐπὶ πολλῆς.

eunt, quia ſemper aliquid defluit. Et philoſophi tractiones aut inſultationes faciunt defluxibus, alii complexus eorum, alii ictus, alii impulſiones quaſdam et circuitiones ſupponentes. Maxime autem ſaxorum marinorum, quando mari ea adſperguntur et refrigerantur, veriſimile eſt adſiduo abradi multa ac tenuia ramenta, quæ aliis atque aliis coloribus inſignia, non accidant ad alia corpora, ſed vel dilabantur ob meatuum denſitatem, vel excidant per rariores. Polypi autem caro, quod adſpectus ipſe poſſit judicare, eſt cavernoſa, meatuum plena, defluxuumque capax. Is ergo quando ſibi timet, mutato ſpiritu ſeſe mutans, tamquam conſtringit corpus, contrahitque ut recipiat contineatque in ſuperficie vicinos defluxus. Quippe aſperitas u-

χότης μετὰ τῆς μαλακότητος ἕλικας παρέχουσα τοῖς ἐπιφερομένοις μέρεσι μὴ σκεδαννυμένοις, ἀλλ' ἀθροιζομένοις, καὶ περσομένοισι σὺν χρῷ * τὴν ἐπιφά * τητα * τεκμήριον δὲ τῆς αἰτίας μέγα, τὸ μήτε τοῦτον πᾶσιν ἐξομοιοῦσθαι τοῖς πλησίον, μήτε τὸν χαμαιλέοντα τοῖς λευκοῖς χρώμασιν, ἀλλὰ μόνοις ἑκάτερον ὧν ταῖς ἀποῤῥοίαις πόρους συμμέτρους ἔχουσιν.

κ'.

Διὰ τίνα αἰτίαν τὸ τῶν ἀγρίων συῶν δάκρυον ἡδύ, τὸ δὲ τῶν ἐλάφων ἁλμυρὸν ἐστὶ καὶ φαῦλον;

Αἰτία δὲ θερμότης καὶ ψυχρότης τούτων, καὶ ψυχρὸν 917
μὲν ὁ ἔλαφος, περίθερμον δὲ καὶ πυρῶδες ὁ σῦς· ὅθεν τὸ μὲν φεύγει, τὸ δὲ ἀμύνεται τοὺς ἐπιόντας, ὅτε καὶ μάλιστα διὰ τὸν θυμὸν ἐκβάλλει τὸ δάκρυον· πολλῆς γὰρ ἐπὶ τὰ

F. 2. σὺν χρῷ *—τεκμήριον δὲ] Ex vestigiis scripturæ et Longolii interpretatione legendum videtur, σύγχρουν αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῖς ἐγγύτατα οὖσι ἀπεργάζεται. Τεκμήριον δὲ—.

F. 3. πᾶσιν] Sic Leonic. Jannot. Schott. T. V. Amiot. et Xyl. vers. Vulgo, πάσχειν.

na cum mollitie sinuosos flexus præbens recipiendis particulis, quæ offeruntur et non dissipantur, sed congregantur, superficiem exhibent ejusdem coloris cujus sunt proxima quæque corpora. Argumentum caussæ permagnum est, quod neque polypus quarumvis imitatur rerum colorem, quibus appropinquat, neque chamæleon albarum: sed uterque iis tantum adsimilatur, quarum defluxibus meatus proportione habet respondentes.

XX.

Quid est caussæ, quod lachryma sylvestrium suum dulcis est, cervi salsa, et vitiosa?

Videtur in caussa esse horum animalium calor et frigus: nam frigidus est cervus, aper admodum calidus et igneus; itaque ille fugit: hic se defendit adversus insectantes, cum quidem maxime excandescentia ei lachrymas exprimit. Multo enim accidente

ὄμματα θερμότητος φερομένης, ὡς εἴρηται,

> Φρίξας εὖ λοφιὴν, πῦρ ὀφθαλμοῖσι δεδορκώς,

γλυκὺ γίνεται τὸ ἀποτηκόμενον. Ἔνιοι δέ φασιν, ὥσπερ γάλακτος ὀῤῥὸν, τοῦ αἵματος ταραχθέντος ἐκκρίνεσθαι τὸ δάκρυον, ὡς Ἐμπεδοκλῆς· ἐπεὶ τοίνυν τραχὺ καὶ μέλαν τὸ τῶν κάπρων αἷμα διὰ θερμότητα, λεπτὸν δὲ καὶ ὑδαρὲς τὸ τῶν ἐλάφων, εἰκότως καὶ τὸ ἀποκρινόμενον ἐν
B τοῖς θυμοῖς καὶ τοῖς φόβοις ἑκατέρου, τοιοῦτον.

κα'.

Διὰ τί τῶν ὑῶν αἱ μὲν ἥμεροι πλεονάκις τίκτουσι καὶ κατ' ἄλλον ἄλλαι χρόνον, αἱ δὲ ἄγριαι καὶ ἅπαξ καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἅπασαι σχεδὸν ἡμέρας; αὗται δέ εἰσιν ἀρχομένου θέρους· διὸ καὶ λέλεκται,

> Μηκέτι νυκτὸς ὕειν, ἦ καὶ τίκτῃ ἀγροτέρη σῦς.

Ἢ διὰ πλῆθος τροφῆς, ὄντως ἐν πλησμονῇ κύπρις;

A. 9. τραχὺ] Forte, παχύ: itaque vertit Longol.
B. 8. ὄντως] Legendum vel καὶ ὄντως: vel ὄντως γὰρ, ut Mez.

ad oculos calore, ficut fertur illud dictum,

> *Igne oculos ardens, setisque horrentibus asper,*

id quod eliquatur, dulce redditur. Quidam in sententiam Empedoclis concedunt, qui a sanguine conturbato excerni lachrymam putavit, quo modo serum a lacte agitato. Cum itaque aprorum sanguis ob calorem asper sit et niger, tenuis et aquosus cervorum; consentaneum est, tale esse quod ira concitatum alterum, timore consternatum alterum animalium excernit.

XXI.

Qua de caussa sues domesticae saepe pariunt, aliaeque alio tempore, sylvestres semel, et fere sub idem omnes tempus, nimirum diebus ineuntis aestatis: unde illud quoque dictum est:

> *Non jam nocte pluet, qua saevi uxor pariet apri?*

An ob alimenti multitudinem? ut verum sit illud dic-

ἀφθονία γὰρ τροφῆς, τὸ γόνιμον περίττωμα ποιεῖ καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις· αἱ μὲν οὖν ἄγριαι δι' αὑτῶν καὶ μετὰ φόβου τὴν τροφὴν ζητοῦσι, ταῖς δὲ ἡμέροις ὑπάρχει διαπαντὸς, ἡ μὲν, αὐτοφυὴς, ἡ δὲ, ἐκ παρασκευῆς. Ἢ τὸ τῆς σχολῆς καὶ ἀσχολίας ἅμα συμβαῖνον; αἱ μὲν γὰρ ἀργοῦσι C μὴ βουλόμεναι πόῤῥω πλανᾶσθαι τῶν συφορβῶν, αἱ δὲ ὀρειβατοῦσαι καὶ περιθέουσαι τὴν τροφὴν διαφοροῦσι καὶ καταναλίσκουσιν εἰς τὸ σῶμα πᾶσαν· ὥστε ἢ διὰ τὸ αἰεὶ συνεῖναι, ἢ μὴ γίνεσθαι περίττωμα, ἢ καὶ τὸ συντρέφεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι τὰ θήλεα τοῖς ἄῤῥεσιν, ἀνάμνησιν ποιεῖ τῶν ἀφροδισίων καὶ συνεκκαλεῖται τὴν ὄρεξιν, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησε,

Τῇ δέ τε καὶ πόθος εἶσι διὰ πέψεως ἀμμίσγων·

C. 1. ἅμα συμβαῖνον] Mez. ἅμα συμβαίνειν: non satisfacit. An ἅμα συναίτιον? ad sensum melius, non item ad literarum ductus.

C. 4. ὥστε — συντρέφεσθαι] Transponenda videntur hunc in modum: ὥστε μὴ γίνεσθαι περίττωμα. Ἢ τὸ ἀεὶ συνεῖναι καὶ συντρέφεσθαι κ. τ. λ.

C. 9. πέψεως] ὄψεως verterunt Longol. et Amiot. idque ratio postulat. An corrigendum, Τῆς δέ τε καὶ πόθος εἶσι δι' ὄψεως ἄντ' ἀναμίσγων.

tum, *Saturitatis eſt ſocia Venus:* alimenti enim abundantia excrementum fœcundum et ſtirpibus et animalibus parit. Jam porcæ ſylveſtres ſuapte opera, idque cum metu, quærunt paſtum: domeſticis ſemper ſuppeditant alia nativa, alia comparata alimenta. An potius otio et exercitationi illud tribuendum? Etenim domeſticæ quieſcunt, neque procul evagari volunt a ſubulcis: agreſtes in montes ſeſe conferunt, ac circumcurſitant, qua ratione etiam nutrimentum differunt, inque totum corpus inſumunt. Proinde ſive ob perpetuam conſuetudinem, ſive ob excrementi abundantiam, ſive quia una paſcuntur gregatim fœminæ cum maribus, domeſticæ ſues mentionem coïtus adferunt libidinemque concitant: quod de hominibus ſcripſit Empedocles,

Hinc hominum generi ex aſpectu naſcitur ardor.

ἐν δὲ τοῖς ἀγρίοις, ἀποτρόφοις οὖσιν ἀλλήλων, τὸ ἄστοργον
D καὶ δυσεπίμικτον ἀμβλύνει καὶ ἀνασβέννυσι τὰς ὁρμάς.
Ἢ καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ Ἀριστοτέλους ἀληθές ἐστιν, ὅτι χλούνην Ὅμηρος ὠνόμασε σῦν τὸν μόνορχιν, τῶν γὰρ πλείστων, φησί, προσκνωμένων τοῖς στελέχεσι θρύπτεσθαι τοὺς ὄρχεις.

κβ'.

Διὰ τί τῆς ἄρκτου φασὶ τὴν χεῖρα γλυκυτάτην ἔχειν σάρκα καὶ φαγεῖν ἡδίστην;

Ὅτι τὰ πέττοντα τὴν τροφὴν μάλιστα τοῦ σώματος παρέχει τὸ κρέας ἥδιστον, πέττει δὲ κάλλιστα τὸ διαπνέον, κινούμενον μάλιστα καὶ συγγυμναζόμενον, ὥσπερ ἡ ἄρκτος
E τῷ μέρει τούτῳ πλεῖστα κινεῖται· καὶ γὰρ ὡς ποσὶ τοῖς ἐμπροσθίοις βαδίζουσα χρῆται καὶ τρέχουσα, καὶ ὡς χερσὶν ἀντιλαμβανομένη.

D. 7. τῆς ἄρκτου—καὶ φαγεῖν ἡδίστην] Prius sumsi ab E. B. Venet. posterius ex T. Vulgo, τὴν ἄρκτου—δὲ φαγεῖν ἡδίστην.

Agrestium autem, quia seorsim pascuntur, concupiscentia hebetatur atque exstinguitur amoris et consuetudinis vacuitate. An et id verum est quod Aristoteles dicit, aprum ab Homero *clunem* dictum, quod unicum haberet testem; plerorumque enim aprorum, dum truncis sese adfricant, elidi testes.

XXII.

Cur ursæ manus est suavissima, et esu jucundissima?

Quia quæ partes corporis maxime concoquunt alimentum, earum dulcissima fit caro. Optime autem concoquit, quod transpirat, dum maxime movetur et exercetur. Ursa autem creberrime movet anteriora crura: nam ut pedibus iis utitur ad eundum et currendum, et quasi manibus ad contrectandum.

κγ'.

Διὰ τί δυστίβευτος ἡ τοῦ ἔαρος ὥρα;

Πότερον αἱ κύνες, ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς,

Κέρματα θηρείων μελέων μυκτῆρσιν ἐρευνῶσαι,

τὰς ἀποῤῥοίας ἀναλαμβάνουσιν, ἃς ἐναπολείπει τὰ θηρία τῇ ὕλῃ, ταύτας δὲ τοῦ ἔαρος ἐξαμαυροῦσι καὶ συγχέουσιν αἱ πλεῖσται τῶν φυτῶν καὶ τῶν ὑλημάτων ὀσμαὶ, ὑπὲρ τὴν ἄνθησιν ὑπερχεόμεναι καὶ κεραννύμεναι, περισπῶσι καὶ διαπλανῶσι τὰς κύνας τοῦ τῶν θηρίων ὀσμῆς ἐπιλαβέσθαι; Διὸ περὶ τὴν Αἴτνην ἐν Σικελίᾳ φασὶ μηδένα F κυνηγεῖν· πολὺ γὰρ ἀναφύεσθαι καὶ τεθηλέναι δι' ἔτους ἴον ὀρεινὸν ἐν τοῖς λειμῶσι, καὶ τὸν τόπον εὐωδίαν ἀεὶ κατέχουσαν, ἁρπάζειν τὰς τῶν θηρίων ἀναπνοάς. Λέγεται δὲ μῦθος, ὡς τὴν Κόρην ἐκεῖθεν ἀνθολογοῦσαν ὁ Πλού-

E. 7. Κέρματα] Venet. κλέμματα. P. σκέμματα. Mez. κείματα. Vide notata ad p. 520. F.

E. 10. ὑπὲρ τὴν ἄνθησιν—περισπῶσι] T. V. Amiot. αἵπερ τὴν αἴσθησιν—περισπῶσι: aliquanto melius vulgato, nec tamen ut recipiendum videretur.

F. 3. ἴον ὀρεινὸν] Prius sumsi a B. E. P. V. Leonic. Schott. Amiot. Mez. pro vulgato οἶον. Posterius in εἰαρινὸν mutari placuit Mez. Xylander ex utroque conficere malit ἠέριον.

XXIII.

Quare verno tempore vestigia ferarum difficulter indagantur?

An quia canes, ut ait Empedocles,

Naribus indagant vestigia certa ferarum,

defluxus iis haurientes, quos feræ in solo relinquunt? eos autem obscurant vere ac confundunt plerique odores plantarum et germinum vestigiis sese supersternentium, faciuntque ut ab odorandis iis canes aberrent. Itaque apud Ætnam in Sicilia nemo canes ad venandum educit: quod ibi multum floreat ac toto anno pullulet montana viola, locique assiduus odor bonus abripiat ferarum vestigia. Fabula etiam fertur, Proserpinam ibi cum flores legeret, raptam a Plutone fu-

πον ἀφαρπάσαι, καὶ διὰ τοῦτο τιμῶντες καὶ σεβόμενοι τὸ χωρίον ὡς ἄσυλον, οὐκ ἐπιτίθενται τοῖς ἐκεῖ νεμομένοις.

κδʹ.

Διὰ τί περὶ τὰς πανσελήνους ἥκιστα ταῖς ἰχνοσκοπίαις ἐπιτυγχάνουσιν;

Ἢ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν; δροσοβόλοι γὰρ αἱ παν-
918 σέληνοι· διὸ καὶ τὴν δρόσον ὁ Ἀλκμὰν Διὸς θυγατέρα
καὶ σελήνης προσεῖπε, ποιήσας,

Διὸς θύγατηρ ἔρσα τρέφει καὶ σελάνας δίας·

ἡ γὰρ δρόσος ἀσθενής ἐστι καὶ ἀδρανὴς ὄμβρος, ἀσθενὲς δὲ καὶ τὸ τῆς σελήνης θερμόν· ὅθεν ἕλκει μὲν ἀπὸ γῆς ὥσπερ ὁ ἥλιος· ἄγειν δὲ εἰς ὕψος μὴ δυναμένη, μηδὲ ἀναλαμβάνειν, μεθίησιν.

κεʹ.

Διὰ τί τὸ δρόσιμον γενόμενον διὰ τοῦ ψύχους δυσίχνευτον;

Πότερον ὅτι τὰ θηρία πόῤῥω τῆς κοίτης ὀκνοῦντα προϊέναι διὰ τὸ κρύος, οὐ πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; διὸ καὶ φασὶν

iſſe: ideoque illum locum venerantes tamquam aſylum non inſidiari paſcentibus ibi animalibus.

XXIV.

Cur circa plenilunia minime indagantur e veſtigiis feræ?

An ob dictam modo cauſſam? Nam plenilunia rorem ſpargunt. Itaque Alcman rorem Jovis et Lunæ filiam in carmine dixit:

Ros Jovis proles alit, atque Lunæ divæ.

Eſt enim ros pluvia imbecillis ac languida, ut et calor Lunæ parum eſt validus, itaque trahit e terra ut Sol: ſed in altum evehere et pertrahere cum non poſſit, dimittit.

XXV.

Cur indagationem difficilem reddit pruina?

An quod feræ procul e luſtris ſuis prodire ob frigus ceſſantes, non multa edunt ſigna? ideo etiam aiunt ea vi-

αὐτὰ φείδεσθαι τῶν πλησίον, ὅπως μὴ κακοπαθῇ πλανώμενα μακρὰν τοῦ χειμῶνος, ἀλλ' ἀεὶ ἐγγύθεν ἔχῃ νέμεσθαι. B Ἢ δεῖ μὴ μόνον ἔχειν ἴχνη τὸν στιβευόμενον τόπον, ἀλλὰ κινεῖν τὴν ὄσφρησιν; κινεῖ δὲ λυόμενα καὶ χαλώμενα μαλακῶς ὑπὸ θερμότητος, ἡ δὲ ἄγαν περίψυξις πηγνύουσα τὰς ὀσμὰς, οὐκ ἐᾷ ῥεῖν, οὐδὲ κινεῖν τὴν αἴσθησιν· ὅθεν καὶ τὰ μύρα καὶ τὸν οἶνον ἧττον ὄζειν ψύχους καὶ χειμῶνος λέγουσιν· ὁ γὰρ ἀὴρ πηγνύμενος ἵστησι τὰς ὀσμὰς ἐν αὑτῷ, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀναδίδοσθαι.

κϛʹ.

Διὰ τί τὰ ζῶα τὰς βοηθούσας δυνάμεις, ὅταν ἐν πάθει γένηται, ζητεῖ καὶ διώκει, καὶ χρώμενα πολλάκις ὠφελεῖται; καθάπερ αἱ κύνες ἐσθίουσι πόαν ἵνα τὴν χολὴν ἐξεμῶσιν· αἱ δὲ ὕες ἐπὶ τοὺς ποταμίους καρκίνους φέρονται, βοηθοῦνται γὰρ ἐσθίουσαι πρὸς κεφαλαλγίαν· ἡ C

B. 12. πόαν ἵνα τὴν] Sic Xyl. sine τὴν, quod sumsi ab E. qui habet, ἢ ὅταν τήν. Nam vulgo est, ἢ ὅταν καὶ, quod et ceteri habent, exceptis Junnot. τὴν πόαν: et Mez. πόαν, χολὴν ἐξεμῶσαι. Forte etiam corrigendum ἐσθίουσι.

cinis locis parcere, ne ipsæ affligantur longe vagantes per hyemem, sed semper in vicinia possint pascere. Aut quia locum indagini aptum oportet non vestigia tantum, sed etiam odorem, exhibere? movent autem olfactum quæ a calore solvuntur molliter atque laxantur: at nimium frigus objectum odores constringit, neque fluere et ad sensum accidere sinit. Itaque etiam unguenta ac vinum minus olere hyeme et in frigore aiunt: aër enim tunc concretus in se odores continet, neque patitur differri.

XXVI.

Quid rei est, quod bruta animalia suis morbis remedia quærunt atque sectantur, et eorum usu plerumque adjuvantur? Canes enim herbam edunt evomendæ bilis caussa: sues cancros fluviales petunt, quorum esu capitis dolori medentur: tes-

δὲ χελώνη φαγοῦσα τὴν σάρκα τοῦ ἔχεως, ὀρίγανον ἐπεσθίει· τὴν δὲ ἄρκτον λέγουσιν ἀσωμένην, τοὺς μύρμηκας ἀναλαμβάνειν τῇ γλώττῃ, καὶ καταπίνουσαν ἀπαλλάττεσθαι· τούτων δὲ οὔτε πεῖρα καὶ περίπτωσις γέγονεν αὐτοῖς.

Πότερον οὖν, ὥσπερ τὰ κηρία τὴν μέλιτταν τῇ ὀσμῇ, καὶ τὰ κενέβρια τὸν γῦπα κινεῖ καὶ προσάγεται πόρρωθεν, οὕτως οὖν καὶ σῦς οἱ καρκίνοι, καὶ τὴν χελώνην ἡ ὀρίγανος, αἱ δὲ μυρμηκίαι τὴν ἄρκτον ὀσμαῖς καὶ ῥεύμασι προσφερέσι καὶ οἰκείοις ἕλκουσιν, οὐ λογισμῷ τοῦ συμφέροντος ἀγούσης τῆς αἰσθήσεως; Ἢ τὰς ὀρέξεις ἐπιφέρουσι τοῖς ζῴοις αἱ τῶν σωμάτων κράσεις,
D αἳ νοσοποιοῦσι, διαφόρους δριμύτητας ἢ γλυκύτητας ἤ τινας ἄλλας ἐντίκτουσαι ποιότητας ἀήθεις καὶ ἀτόπους, τῶν ὑγρῶν τρεπομένων; ὡς δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν γυναικῶν, ὅταν κύωσι,

C. 3. ἀσωμένην] Sic Xyl. Salmas. Vulgo, ἀσσωμένην, quod Stephanus sumsit ab Jannot. Leonic. Schott. Ante erat μασσωμένην, in Ald. Bas. E. P. μασωμένην B. Vid. Valckenar. ad Nov. T. p. 341.

D. 1. αἳ νοσοποιοῦσι] Legendum vel, ὡς αἱ νόσοι ποιοῦσι: vel plenius, τὰς δὲ κράσεις αἱ νόσοι ποιοῦσι: certe hæc sententia postulatur; ut apparet e proximis. Itaque vertimus.

D. 3. κύωσι] κισσῶσι corrigi vult Lennep. ad Phalar. p. 115. quod si exstaret in codicibus tenerem, nunc absens non requiram.

tudo ubi carnem viperæ edit, origano deinde vescitur: ursam aiunt quando fastidio et nausea incipit repleri, lingua formicas excipere, iisque devoratis sanari. Hæc quidem neque experientia istis, neque fortuito usu sunt cognita.

Num igitur, sicut apem cera odore suo, et vulturem cadavera movent, eminusque alliciunt, ita suem cancri, origanum testudinem, formicæ ursam odoribus ac defluxibus ad eorum naturam accommodatis trahunt: non sensus, utilitatis ratione habita, agit? An potius temperamenta corporum suas animalibus adferunt appetitiones? temperamenta autem oriuntur e morbis, qui corpori ingenerant diversas acrimonias, dulcedines, et alias qualitates insolentes atque absurdas, mutatis humoribus: quod liquet in gravidis mulieribus, quæ

καὶ λίθους καὶ γῆν προσφερομένων· διὸ καὶ τῶν νοσούντων ταῖς ὀρέξεσιν οἱ χαρίεντες ἰατροὶ προγινώσκουσι τοὺς ἀσώτως ἢ σωτηρίως ἔχοντας· ἱστορεῖ δ' οὖν Μνησίθεος ἰατρὸς, ἐν ἀρχῇ περιπνευμονίας τὸν ἐπιθυμήσαντα κρομμύων, σώζεσθαι· τὸν δὲ σύκων, ἀπόλλυσθαι· διὰ τὸ ταῖς κράσεσι τὰς ὀρέξεις, τὰς δὲ κράσεις τοῖς πάθεσιν ἕπεσθαι. Πιθανὸν οὖν ἐστι καὶ τῶν θηρίων τὰ μὴ παντελῶς ὀλεθρίοις μηδὲ ἀναιρετικοῖς περι- E πίπτοντα νοσήμασι, ταύτην τὴν διάθεσιν καὶ κρᾶσιν ἴσχειν, ὑφ' ἧς ἐπὶ τὰ σώζοντα φέρεσθαι καὶ ἄγεσθαι ταῖς ὀρέξεσιν ἕκαστον αὐτῶν.

κζ'.

Διὰ τί τὸ γλεῦκος, ἂν ὑπὸ ψύχους περιέχηται τὸ ἀγγεῖον, γλυκὺ διαμένει πολὺν χρόνον;

Πότερον ὅτι πέψις ἐστὶ τοῦ γλεύκους ἡ εἰς τὸ οἰνῶδες μεταβολὴ, κωλύει δὲ τὴν πέψιν ἡ ψυχρότης; ὑπὸ θερμοῦ γὰρ ἡ πέψις. Ἢ τοὐναντίον, οἰκεῖός ἐστι τῆς σταφυλῆς χυμὸς ὁ γλυκύς; διὸ καὶ πεπαίνεσθαι λέγεται τὸ γλυκὺ κιρνώμε-

E. 11. κιρνώμενον] Præstat γινόμενον, vel γίνεσθαι ἀρχόμενον.

lapides et terram edunt. Itaque etiam medici periti ex appetitionibus ægrotantium de eorum vel falute vel interitu præfagiunt: et narrat Mnefitheus medicus, initio morbi pulmonum eum qui cæpas appetat, fervari: qui ficus, perire: quod temperamentum affectui, affectui appetitus fit confequens. Probabile igitur eft etiam beftias, quæ non plane in lethales incidunt morbos, ita affici ac temperari, ut temperiem fequendo ferantur ad fua quæque remedia.

XXVII.

Quamobrem mustum, fi vas a frigore ambiatur, dulce permanet longo tempore?

An quia coctio eft mufti in vinum mutatio? coctioni autem obftat frigus, quia calore ea fit? Aut contra proprius eft uvæ fapor dulcis, ideoque maturuiffe dicitur quando dulcedo eft æqualiter

νον, ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ἐῶσα διαπνεῖν, ἀλλὰ συνέ-
F χουσα τὸ θερμὸν, τὴν γλυκύτητα διατηρεῖ τοῦ γλεύκους· αὕτη δὲ ἐστὶν αἰτία καὶ τῶν τρυγωμένων ὄμβρῳ τὸ γλεῦκος ἧττον ἀναζεῖν· ἡ γὰρ ζέσις ὑπὸ θερμότητος, τὴν δὲ θερμότητα κατέχει καὶ συστέλλει τὸ ψυχρόν.

κη΄.

Διὰ τί τῶν θηρίων ἡ ἄρκτος ἥκιστα διεσθίει τὰ δίκτυα, καίτοι καὶ λύκοι καὶ ἀλώπεκες διεσθίουσι;

Πότερον ἐνδοτάτω τοὺς ὀδόντας ἔχουσα τοῦ χάσματος ἥκιστα πρὸς τὰ λίνα ἐξικνεῖται; προεμπίπτει γὰρ τὰ
919 χείλη διὰ πάχος καὶ μέγεθος. Ἢ μᾶλλον ἰσχύουσα ταῖς χερσὶ, ῥήγνυσι καὶ διασπᾷ τὸν βρόχον; Ἢ καὶ ταῖς χερσὶν ἅμα χρῆται καὶ τῷ στόματι; ταῖς μὲν διασπῶσα τὸ λίνον, τῷ δὲ ἀμυνομένη τοὺς διώκοντας· οὐδενὸς δὲ ἧττον αὐτῇ βοηθοῦσιν αἱ προκαλινδήσεις· διὸ μᾶλλον ἢ διασπᾷν τὰ λίνα πραγματευομένη, πολλάκις ἐκκυβιστᾷ, καὶ σώζεται * αμὴ καὶ δέοι ἡ τῶν ὀδόντων.

A. 5. διὸ μᾶλλον ἢ διασπᾷν] Forte, δι' ὧν μᾶλλον διασπᾷν.
A. 7. σώζεται * — τῶν ὀδόντων] In B. sine hiatu legitur, σώζεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ

per eam diffusa? Frigus autem non sinens exhalare calorem uvæ sed continens intus, conservat dulcedinem musti. Atque eadem est caussa quod ubi per pluviam fit vindemia, mustum minus fervet; nam effervescentia a calore est, quem inhibet frigus.

XXVIII.

Cur de feris omnium minime ursus retia corrodit?

An quia dentes intime in rictu habens lina iis non attingit, labiis ante ob crassitiem et magnitudinem coëuntibus? Aut potius robore fretus ea manibus rumpit, laqueosque divellit? Aut simul et manibus utitur et ore, illis casses diripiens, hoc se defendens adversus venatores? Maximum ei præsidium est in volutatione, ideoque potius quam moliatur lina divellere, sæpe se evolvit, itaque salutem consequitur, nihil dentium auxilio opus habens.

κθ'.

Τίς ἡ αἰτία δι' ἣν τὰ ψυχρὰ τῶν ὑδάτων οὐ θαυμάζομεν, ἀλλὰ τὰ θερμά; καίτοι δῆλον ὅτι θερμότης αἰτία τούτων, ὡς ψυχρότης, ἐκείνων.

Οὐ γάρ, ὡς ἔνιοι νομίζουσιν, ἡ μὲν θερμότης δύναμίς ἐστιν, ἡ δὲ ψυχρότης στέρησις θερμότητος· ἐπὶ πλέον ἂν αἴτιον φαίνεται τὸ μὴ ὂν τοῦ ὄντος. Ἀλλὰ ἔοικε τῷ B σπανίῳ τὸ θαυμάσιον ἡ φύσις νέμουσα, πῶς γίνεται ζητεῖν τὸ μὴ πολλάκις γινόμενον.

> Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα,
> Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;

ὅσα μὲν ἔρχεται φέρων θεάματα νυκτός, ὅσον δὲ μεθ' ἡμέραν κάλλος ἀναδείκνυσιν, οἱ πολλοὶ τὴν τούτων φύσιν·

ἐνδίαι τοῖς ἰδοῦσι: quod vereor ne sit a correctore: neque igitur recepi. Ex vestigiis quæ in vulgata exstant, conficere quis possit σώζεται· πρὸς ἃ δὲ καὶ δεῖ ὅτλον ἰδόντων. Nam pro ἐ τῶν, Leonic. Schott. Coll. Muret. T. V. habent ὅτλων.

A. 13. ἐπὶ πλέον—φαίνεται] Lego, ἐπεὶ πλεῖον ἂν αἴτιον ἐφαίνετο. Itaque verti.

B. 7. οἱ πολλοὶ τὴν τούτων φύσιν] Excidisse quædam videntur, ad hanc fere rationem supplenda: οἱ δὲ πολλοὶ τὴν τούτων φύσιν οὐ πάνυ θαυμάζουσι· προσάγονται δὲ αὐτοὺς μᾶλλον ἴριδες καὶ ποικίλματα νεφῶν κ. τ. λ.

XXIX.

Quænam est caussa, quod frigidas aquas non admiramur, admiramur calidas? cum constet ut harum caussa est calor, ita illarum esse frigus.

Non enim probanda est quorundam opinio, qui calorem esse vim, frigus non nisi ejus privationem censent. Ita enim id quod non est plurium rerum esset caussa, quam id quod est. Sed videtur natura admirationem rebus raris attribuisse, ut quæratur quo pacto fiat quod raro fit.

> *Vides sublime hunc fusum immoderatum æthera,*
> *Qui tenero terram circumvectu amplectitur?*

quam is multa noctu spectacula exhibet, quantam interdiu pulchritudinem? plerique horum naturam non mirantur: at iidem mirantur

ἴριδες δὲ καὶ ποικίλματα νεφῶν ἡμέρα καὶ σέλα ῥηγνύμενα πομφόλυγος δίκην κεκόσμηνται.

λ΄.

Διὰ τί τῶν ἀμπέλων τὰς ἀκάρπους * μωσι * νόντα * ἀτεραγαν * μέν.

c Ἢ ὅτι τῶν τράγων οἱ σφόδρα πίονες ἧττόν εἰσι γόνιμοι, καὶ μόλις ὑπὸ πιμελῆς ὀχεύουσι; τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα τῆς τροφῆς ἐστι τῆς τῷ σώματι προστιθεμένης· ὅταν οὖν ἢ ζῶον, ἢ δένδρον εὐεκτῇ καὶ παχύνηται, τοῦτο σημεῖόν ἐστι τοῦ τὴν τροφὴν ἐν ἑαυτῷ καταναλισκομένην μηδὲν ἢ μικρόν τι καὶ ἀγενὲς περίττωμα ποιεῖν.

B. 8. ἡμέρα—κεκόσμηνται] Legendum ἡμέρας: mox σέλα ex Ald. Baf. Xyl. P. pro σέλας. Inter duas poftremas voces denuo quid intercidit, forte ejufmodi fuerit vetus fcriptura—πομφόλυγος δίκην καιτός· οἷς μᾶλλον νομίζουσι τὸν οὐρανὸν κεκοσμῆσθαι.

B. 11. τῶν ἀμπέλων—Ἢ ὅτι—] Duas poftremas particulas addidi ex B: nam vulgo etiam hic erat lacuna. Reliqua ita videntur ad integritatem revocanda, τῶν ἀμπέλων τὰς ἀκάρπους τοῖς δὲ ἀκρέμοσι καὶ ἔρνεσι εὐτροφούσας τραγᾶν λέγομεν. Vid. Ariftot. Generat. Animal. I, 18. Ita vertimus.

arcus cœleftes, et picturas nubium jucundas, et fulgores bullarum in modum erumpentes.

XXX.

Cur vites fteriles, fed ramis et frondibus vigentes, dicimus τραγᾶν?

An quia capri, id eft τράγοι, nimis pingues minus funt ad procreandum apti, et præ adipe vix coëunt? Semen enim abundantia eft alimenti quod corpori exhibetur. Cum itaque vel animal vel planta corporis conftitutionem validam adipifcitur, et craffefcit, id indicio eft, intus nutrimentum omne confumi, et excrementum vel nullum, vel exiguum et fterile relinqui.

λα'.

Διὰ τί ἄμπελος οἴνῳ ῥαινομένη, μάλιστα τῷ ἐξ αὐτῆς, ἀναξηραίνεται;

Πότερον, ὥσπερ ἐν τοῖς πολυπόταις ἡ φαλάκρωσις, ὑπὸ θερμότητος τοῦ οἴνου τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζοντος; Ἢ φύ * τὸ οἰνῶδές ἐστιν, ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς,

Οἶνος ἀπὸ φλοιοῦ πέλεται σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ; D

ὅταν οὖν ἔξωθεν οἴνῳ βρέχηται, γίνεται πῦρ ἀμπέλῳ, καὶ τοῦ τρέφοντος * δύναμιν ἐξίστησιν ἡ κρᾶσις. Ἢ στυπτικὴν φύσιν ἔχων ὁ ἄκρατος ἐνδύεται ταῖς ῥίζαις, καὶ τοὺς πόρους συναγαγὼν καὶ πυκνώσας, οὐ δίησι τὸ ὕδωρ εἰς τὸ φυτὸν καὶ εὐθαλῆ, καὶ βλαστάνειν πέφυκεν; Ἢ καὶ τοῦτο μᾶλλον εἶναι τῇ ἀμπέλῳ παρὰ φύσιν, τὸ ἐξ αὐτῆς ἀπιὸν εἰς αὐτὴν ἐπανιὸν πάλιν δέχεσθαι· τῆς γὰρ ἐν

C. 13. φύ * τὸ οἰνῶδες] Forte, φύσει σῆψις καὶ σῆψις τὸ οἰνῶδές ἐστι. Item Latine reddidimus.
D. 2. γίνεται πῦρ ἀμπέλῳ] Forte, γίνεται πῦρ ἐπὶ πῦρ τῇ ἀμπέλῳ.
D. 3. τρέφοντος * δύναμιν] Forte, τρέφοντός ἐστι φθορά· ὥσπερ οὖ τοὐναντίον, τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν: ita in Latinis poſui.
D. 6. καὶ εὐθαλῆ] Legendum, ᾗ εὐθαλεῖ: ducit eo Pſellus Cap. 151.
D. 7. μᾶλλον εἶναι] Immo, μᾶλλόν ἐστι.
D. 8. τῆς γὰρ—φυ—] Pſellus in alia omnia abit: nec in noſtris libris quid

XXXI.

Cur vitis vino, maxime quod ex ipſa natum ſit, madefacta perit?

An ſicut calvities accidit multum vini potantibus, calore vini humorem evaporante? Aut putrefaciendi vim habet id quod vinoſum eſt, ſicut ait Empedocles:

In ligno putrefacta aqua fit ſub cortice vinum?

Cum ergo extrinſecus vino vitis rigetur, id quaſi ignis viti fit, vimque nutrientem abolet: prouti contra, vim vini corrumpit mixtura aquæ. Aut, quia mero vis eſt ſtipandi, radicibus ſubit, meatuſque conſtringit, non permittit humori tranſitum in plantam, quo alatur et vigeat? An id magis etiam contra naturam videtur, ut in vitem

ταῖς φυταῖς ὑγρότητος ἦν δὲ, καί τι τρέφειν μηδὲ προσ-τίθεσθαι, μηδὲ μέρος εἶναι τοῦ φυ *

λείπει.

auxilii. Equidem putem hanc fuiſſe veterem ſcripturam, τῆς γὰρ ἐκ-τὰς τοῖς φυτοῖς ὑγρότητος ἐνδεῖ εἰς τροφήν· μηδὲ προςίθεσθαι μηδὲν μέρος ὄντι τοῦ φύσαντος ἅπαξ ἀπηλλαγμένον—.

D. 11. λείπει] Ita librarii in omnibus noſtris libris notarunt. Una Longolii Latina verſio, facta e codice Mediolanenſi, et hanc ſuo fine integram, et inſuper octo habet Quæſtiones. De quo hic non eſt quærere locus.

redeat quod ex ea abiit? floruit enim humore qui in plantis eſt: et neque alere, neque apponere, neque pars eſſe *

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩ͂Ι ΚΥΚΛΩ͂Ι ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ.	ΛΕΥΚΙΟΣ.	ΣΥΛΛΑΣ.	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.
ΑΠΟΛΛΩΝΙΔΗΣ.	ΦΑΡΝΑΚΗΣ.	ΘΕΩΝ.	

PERSONÆ COLLOQUII.

LAMPRIAS.	LUCIUS.	SYLLA.	ARISTOTELES.
APOLLONIDES.	PHARNACES.	THEON.	

920

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΕΜΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ Τῼ ΚΥΚΛῼ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

PLUTARCHI

DE

FACIE QUÆ IN ORBE LUNÆ APPARET.

B α'. ὉΜΕΝ οὖν Σύλλας, Ταῦτα, εἶπε, τῷ γ' ἐμῷ μύθῳ προσήκει, κἀκεῖθέν ἐστιν· ἀλλ' εἰ δή τι πρὸς τὰς ἀνὰ χεῖρα ταύτας καὶ διὰ στόματος πᾶσι δόξας περὶ τοῦ προσώπου τῆς Σελήνης προσανεκρού-

B. 1. Ὁ μὲν οὖν Σύλλας—πυθέσθαι] Exordii aut nulla, aut non ita magna pars periisse videbitur; posteaquam ei formam addidimus. Vulgo, Ὁ μὲν οὖν Σύλλας ταῦτα εἶπε· τῷ γὰρ ἐμῷ μύθῳ προσήκει, κἀκεῖθέν ἐστιν· ἀλλὰ δεῖ τι πρὸς τὰς ἀνὰ χεῖρα ταύτας καὶ διὰ στόματος πᾶσι δόξας περὶ τοῦ προσώπου τῆς Σελήνης προσανακρούσασθαι· πρῶτον ἡδέως ἂν μοι δοκῶ πυθέσθαι. Poterat item τῷ παρ' ἐμοὶ μύθῳ corrigi pro τῷ γ' ἐμῷ μύθῳ: porro, προσανεκρούσασθε pro vulgato, non erat opus. In his mutationibus, ἀλλ' εἰ est ex codice E 1 reliquæ, ex conjecturæ probabilitate.

I. HÆC, inquit Sylla, meæ fabulæ conveniunt, indeque desumta sunt. Sed si quid contra illas in promtu sitas, et omnium ore celebratas opiniones de facie Lunæ ex Antiquis attulistis, hoc primum libenter mihi

σασθε, πρότερον ἡδέως ἂν μοι δοκῶ πυθέσθαι. Τί δὲ οὐκ ἐμέλλομεν, εἶπον, ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις ἀπορίας ἐπ' ἐκείνους ἀπωσθέντες; ὡς γὰρ οἱ ἐν νοσήμασι χρονίοις πρὸς τὰ κοινὰ βοηθήματα καὶ τὰς συνήθεις διαίτας ἀπειπόντες, ἐπὶ καθαρμοὺς καὶ περίαπτα καὶ ὀνείρους τρέπονται, οὕτως ἀναγκαῖον ἐν δυσθεωρήτοις καὶ ἀπόροις σκέψεσιν, ὅταν οἱ κοινοὶ καὶ ἔνδοξοι καὶ συνήθεις λόγοι μὴ C πείθωσι, πειρᾶσθαι τῶν ἀτοπωτέρων, καὶ μὴ καταφρονεῖν, ἀλλ' ἐπᾴδειν ἀτεχνῶς ἑαυτοῖς τὰ τῶν παλαιῶν, καὶ διὰ πάντων τἀληθὲς ἐξελέγχειν.

β'. Ὁρᾷς γὰρ εὐθὺς ὡς ἄτοπος ὁ λέγων τὸ φαινόμενον εἶδος ἐν τῇ Σελήνῃ, πάθος εἶναι τῆς ὄψεως ὑπεικούσης τῇ λαμπρότητι, δι' ἀσθένειαν ὃ * καλοῦμεν· οὐ συνορῶν ὅτι πρὸς τὸν Ἥλιον ἔδει τοῦτο γίνεσθαι μᾶλλον, ὀξὺν ἀπαντῶντα καὶ πλήκτην· ὥς που καὶ Ἐμπεδοκλῆς

B. 6. τούτοις—ἐκείνους] Forte, ταύταις—ἐκείνας: postremum habet Anon.
C. 7. ὃ * καλοῦμεν] Forte, ὃ μαραυγεῖν καλοῦμεν. Xylander ἀμβλυώττειν volebat: Anon. ἀνάκλασιν.

videor audire. Sane, inquam ego, attulimus; quippe ex recentiorum harum opinionum difficultatibus ad illos Antiquorum compulsi. Sicut enim diuturnis vexati morbis, quando de usitatis remediis et consueta victus ratione desperaverunt, ad lustrationes, amuleta, et somnia se convertunt: ita necesse est in quæstionibus difficiles explicatus habentibus, quando communes, probabiles, et receptæ rationes non faciunt fidem, alienas tentare, neque eas contemnere, sed Veterum commenta palam in medium producere: veritatemque ex omnibus inquirere.

II. Vides nimirum statim, quam absurde quidam dixerit, *formam quæ in Luna cernitur, affectionem esse visus, præ imbecillitate splendori cedentis, quod cæcutire dicimus.* Non enim animadvertit ille, id potius debuisse accidere in Solem intuentibus, qui acris et vehemens nobis offertur: sic-

τὴν ἑκατέρων ἀποδίδωσιν οὐκ ἀηδῶς διαφοράν,

Ἥλιος ὀξυβελής, ἠδ' ἱλάειρα Σελήνη,

τὸ ἐπαγωγὸν αὐτῆς καὶ ἱλαρὸν καὶ ἄλυπον οὕτω προσαγορεύσας· ἔπειτα λόγον ἀποδιδοὺς καθ' ὃν αἱ ἀμυδραὶ καὶ
D ἀσθενεῖς ὄψεις οὐδεμίαν διαφορὰν ἐν τῇ Σελήνῃ μορφῆς ἐνορῶσιν, ἀλλὰ λεῖος αὐταῖς ἀντιλάμπει καὶ περίπλεως αὐτῆς ὁ κύκλος, οἱ δὲ ὀξὺ καὶ σφοδρὸν ὁρῶντες, ἐξακριβοῦσι μᾶλλον, καὶ διαστέλλουσιν ἐκτυπώματα τὰ εἴδη τοῦ προσώπου, καὶ τῆς διαφορᾶς ἅπτονται σαφέστερον· ἔδει γάρ, οἶμαι, τοὐναντίον, εἴπερ ἡττωμένου τὰ * ὄμματος ἐποίει τὴν φαντασίαν, ὅπου τὸ πάσχον ἀσθενέστερον ἐστί, τὸ φαινόμενον. Ἡ δὲ ἀνωμαλία καὶ παντάπασιν ἐλέγχει τὸν λόγον· οὐ γὰρ ἐπὶ συνεχοῦς σκιᾶς καὶ συγκεχυμένης ὄψις· ἀλλὰ οὐ φαύλως ὑπογράφων

C. 11. Ἥλιος ὀξυβελής, ἠδ' ἱλάειρα Σελήνη] Sic T. V. conſentit in ὀξυβελὴς Anon. in ἱλάειρα partim B. E. λαῖρα, in primis Heſych. Voc. Ἱλάειρα, et interpretes, item Xyl. hoc loco. Verſus, ſiquidem integer ſuis modis a Plutarcho deſcriptus fuerit, expletur Xylandri ſuſpicione, ita ἠδ' αὖ ἱλάειρα σ. Vulgo, Ἥλιος ὀξυμελὴς ἠδὲ λαῖνα σελήνη.

D. 6. εἴπερ ἡττωμένου—φαινόμενον] Corrigo εἴπερ ἡττωμένου πάθος ὄμματος ἐποίει τὴν φαντασίαν, ὅπου τὸ πάσχον ἀσθενέστερόν ἐστιν, σαφέστερον εἶναι τὸ φαινόμενον. Ad πάθος etiam B. E. ducunt, in quibus eſt πα....

D. 9. ἐπὶ συνεχοῦς] Lege, ἐστὶ συνεχῦς.

ut etiam ab Empedocle non invenuſte diſcrimen indicatur:

Sol radiis acer, lumen Lunæque benignum:

nam *Hilaïram* Lunam dicit, quod lumen ejus blande alliciat ac citra moleſtiam conſpiciatur: deinde rationem reddens, cur hebetes et imbecilles oculi nullam differentiam formæ in Luna videant, ſed lævis et plenus iis ejus orbis refulgeat: qui vero acute vident, magis ſubtiliter diſcernant faciei formas, et diſcrimen liquidius notent. Oportebat enim contra, niſi fallor, ſiquidem victi affectio oculi viſionem faciebat, ubi id quod afficitur eſt imbecillius, viſionem effici fortiorem. Inæqualitas vero plane eam redarguit rationem: non enim continuam umbram et confuſam percipit viſus. Et Age-

ὁ Ἀγησιάναξ εἴρηκε,

Πᾶσα μὲν ἥδε πέριξ πυρὶ λάμπεται, ἐν δ' ἄρα μέσσῃ E
Γλαυκότερον κυάνοιο φαείνεται ἠΰτε κούρης
Ὄμμα, καὶ ὑγρὰ μέτωπα· τὸ δ' ἐρεύθει ἄντα ἔοικεν·

ὄντως γὰρ ὑποδύεται περιϊόντα τοῖς λαμπροῖς τὰ σκιερὰ, καὶ πιέζει πάλιν ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀποκοπτόμενα· καὶ ὅλως πέπλεκται δι' ἀλλήλων. * γραφικὴν τὴν δια * εἶναι τοῦ σχήματος * καὶ πρὸς Κλέαρχον, ὦ Ἀριστοτέλες, οὐκ F ἀπιθάνως ἐδόκει λέγεσθαι τὸν ὑμέτερον· ὑμέτερος γὰρ ἀνὴρ ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦ παλαιοῦ γεγονὼς συνήθης, εἰ καὶ πολλὰ τοῦ περιπάτου παρέτρεψεν.

γ'. Ὑπολαβόντος δὲ τοῦ Ἀπολλωνίδου τὸν λόγον, καὶ τίς ἦν ἡ δόξα τοῦ Κλεάρχου διαπυθομένου, Παντὶ μᾶλλον, ἔφην, ἀγνοεῖν ἤ σοι προσῆκόν ἐστι λόγον ὥσπερ

E. 2. κούρης] Sic E. Vulgo, κῦρος. B. κύρη. T. V. B. Anon. κύρου.
E. 3. τὸ δ' ἐρεύθει] Salmas. τὰ δὲ ῥέθει.
E. 4. ὄντως—ἀποκοπτόμενα] Sensus apparet, non item verborum correctio: An ὄντως γὰρ ὑποδύεται πέριξ ἐντὸς τοῖς λαμπροῖς τὰ σκιερὰ, καὶ πιέζει πάλιν αὐτὰ ἀνακοπτόμενα. Saltem περιϊόντα pro περιόντα dedi ex T. V.
E. 6. ἀλλήλων—Κλέαρχον] Forte, ἀλλήλων· ὥστε γραφικὴν τὴν διατύπωσιν εἶναι τοῦ σχήματος· ὅθεν αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς Κλέαρχον &c.
F. 3. ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦ παλαιοῦ] Lego, Ἀριστοτέλους τοῦ παλαιοῦ—.

sianax non inepte hoc significavit scribens,

Hanc circum rutili totam lux funditur ignis:
In medio quædam species sed glauca puellæ
Conspicitur, cyano mage cærula, cujus ocelli,
Et frons ostendunt suffusum pulchra ruborem:

omnino enim abduntur umbrosa circumfusis lucidis, vicissimque ea premunt abscissa: prorsusque inter se implicantur; ut fere conformatio exstet pictoria figuræ: quod et adversus Clearchum, mi Aristoteles, videtur vestrum non inconvenienter vero dictum fuisse: vester enim est Clearchus, Aristotelis antiqui familiaris, quanquam multa Peripateticæ philosophiæ decreta pervertit.

III. Cum Apollonides orationem interrumpens quæreret, quænam Clearchi fuisset opinio: Nemo, inquam ego, omnium est, quem minus ignorare deceat, atque te, ejus sententiam, quasi e pe-

ἀφ' ἑστίας τῆς γεωμετρίας ὁρμώμενον· λέγει γὰρ ἀνὴρ εἰκόνας ἐσοπτρικὰς εἶναι καὶ εἴδωλα τῆς μεγάλης θαλάσσης
921 ἐμφαινόμενα τῇ Σελήνῃ τὸ καλούμενον πρόσωπον· ἥ τε γὰρ ἶτυς ἀνακλωμένη πολλαχόθεν ἅπτεσθαι τῶν οὐ κατ' εὐθυωρίαν ὁρωμένων πέφυκεν, ἥ τε πανσέληνος αὐτὴ πάντων ἐσόπτρων ὁμαλότητι καὶ στιλπνότητι κάλλιστόν ἐστι καὶ καθαρώτατον. Ὥσπερ οὖν τὴν ἶριν οἴεσθε ὑμεῖς ἀνακλωμένης ἐπὶ τὸν Ἥλιον τῆς ὄψεως ἐνορᾶσθαι τῷ νέφει λαβόντι νοτερὰν ἡσυχῇ λειότητα καὶ * ξιν, οὕτως ἐκεῖνος ἐνορᾶσθαι τῇ Σελήνῃ τὴν ἔξω θάλασσαν, οὐκ ἐφ' ἧς ἐστι χώρας, ἀλλ' ὅθεν ἡ κλάσις ἐποίησε τὴν ὄψιν, τὴν
B ἐπαφὴν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνταύγειαν· ὥς που πάλιν ὁ Ἀγησιάναξ εἴρηκεν,

Ἢ πόντου μέγα κῦμα καταντία κυμαίνοντος,
Δείκελον ἰνδάλλοιτο πυριφλεγέθοντος ἐσόπτρου·

A. 2. ἶτυς] Hoc aliis infra locis ſuum locum habet: hic quidem præferam ὄψις ex Anon. T. V.

A. 5. ἶριν] Vulgo abeſt, ejuſque loco eſt lacuna. Addidi, non ſolum re ipſa poſtulante, et aſſentientibus T. V. Amiot. verſ. et Xyl. ſed indicio etiam codicis E. in quo lacuna quidem eſt, ſed in qua ἶ appareat. Proximum ὑμεῖς pro vulgato ἡμεῖς repoſui, poſt T. verſſ. Amiot. et Xyl.

A. 7. καὶ * ξιν] καὶ σύνταξιν, conjicit Xyl. a quo quare diſſentiam, non habeo.

A. 9. τὴν ὄψιν] Lege, τῇ ὄψει, ut verti. T. τῆς ὄψεως.

natibus accitam a Geometria. Dicit enim eam quæ vocatur facies, ſimulacra eſſe ſpecularia et imagines magni maris in Luna apparentes. Nam et Viſus cum reflectitur, ſæpe attingere ſolet ea quæ per rectam lineam non videntur: et plena Luna omnium ſpeculorum æquabilitate et ſplendore puriſſimum eſt. Itaque ſicut arcum cœleſtem vos putatis Viſu ad Solem refracto in nube conſpici, cui humida ſenſim lævitas et colliquatio ineſt: ita ille exiſtimavit mare exterum in Luna conſpici, non eo, quo eſt ſitum loco, ſed quo Viſui radii refracti reſplendentiam et tactum illius maris præbent: ſicut rurſum Ageſianax ſcripſit:

Aut maris immenſi oppoſita ſub parte fremeutis
In ſpeculo ardenti repræſentatur imago.

δ'. Πεισθεὶς οὖν ὁ Ἀπολλωνίδης, Ὡς ἴδιον, εἶπε, καὶ καινὸν ὅλως τὸ σκευώρημα τῆς δόξης, τόλμαν δέ τινα καὶ μοῦσαν ἔχοντος ἀνδρός· ἀλλὰ πῇ τὸν ἔλεγχον αὐτῷ προσῆγες; Πρῶτον μὲν, εἶπον, εἰ μία φύσις τῆς ἔξω θαλάσσης ἐστὶ, σύρρουν καὶ συνεχὲς πέλαγος, ἡ δὲ ἔμφασις οὐ μία τῶν ἐν τῇ Σελήνῃ μελασμάτων, ἀλλ' οἷον ἰσθμοὺς ἔχουσα, τοῦ λαμπροῦ διαιροῦντος καὶ διορίζοντος τὸ σκιερόν· ὅθεν ἑκάστου τόπου χωρισθέντος, καὶ πέρας ἴδιον ἔχοντος, αἱ τῶν C φωτεινῶν ἐπιβολαὶ τοῖς σκοτεινοῖς ὕψους εἰκόνα καὶ βάθους λαμβάνουσαι τὰς περὶ τὰ ὄμματα καὶ τὰ χείλη εἰκόνας φαινομένας ὁμοιότατα διετύπωσαν· ὥστε ἢ πλείονας ἔξω θαλάσσας ὑποληπτέον ἰσθμοῖς τισι καὶ ἠπείροις ἀπολαμβανομένας· ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον καὶ ψεῦδος, ἢ μιᾶς οὔσης, οὐ πιθανὸν εἰκόνα διεσπασμένην οὕτως ἐμφαίνεσθαι. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐρωτᾶν ἀσφαλέστερόν ἐστιν, ἢ ἀποφαίνεσθαί σου παρ-

B. 5. Πεισθεὶς] Xyl. malit Ἡσθεὶς, probabiliter.
B. 8. εἰ μία φύσις] Lego, ἡ μία φύσις.
C. 2. βάθους] Dedi ex Leonic. et Schott. idque postulat antecedens ὕψους quod Steph. ab iisdem receperat. Nam omnes nostri libri Ald. Bas. Xyl. B. E. ὕψος εἰκόνα καὶ βάθος.

IV. His delectatus Apollonides, Peculiare, inquit, profecto et novum hoc opinionis commentum est, hominis neque insciti, et audacis: sed a qua parte refellebatur? Primum, inquam, ab ea parte, quod mare exterum unius est naturæ, continuum scilicet et in se confluens: atræ autem in Luna apparentes maculæ quasi isthmis quibusdam a splendore umbrosa dividente ita distinguuntur, ut avulsa a se et suis finibus circumscripta sint, et lucidorum in umbrosa penetratio altitudinis et profunditatis cujusdam figuram efficiat, unde oculorum et labiorum forma similitudine summa exprimitur. Oportet igitur aut plura maria opinari esse, quæ isthmis et continentibus dirimantur, quod et falsum est, et absurdum: aut si unicum sit, non sane credibile est ejus imaginem ita divulsam in Luna apparere. Nam hoc quidem tutius est interrogare quam pronunciare de

ὄντος, εἰ τῆς οἰκουμένης εὖρος ἴσης καὶ μῆκος, ἐνδέχεται πᾶ-
D σαν ὡσαύτως ἀπὸ τῆς Σελήνης ὄψιν ἀνακλωμένην ἐπι-
θιγγάνειν τῆς θαλάσσης καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ μεγάλῃ θαλάττῃ
πλέουσι νὴ Δία καὶ οἰκοῦσιν ὥσπερ Βρεττανοῖς, καὶ ταῦτα
μηδὲ τῆς Γῆς, ὡς ἔφατε, πρὸς τὴν σφαῖραν τῆς Σελήνης
κέντρου λόγον ἐπεχούσης. Τουτὶ μὲν οὖν, ἔφην, σὸν ἔργον
ἐπισκοπεῖν· τὴν δὲ πρὸς τὴν Σελήνην ἢ τῆς ὄψεως
κλάσιν, οὐκέτι σόν, οὐδὲ Ἱππάρχου· καίτοι γε φίλε
τρίαμ * ἀλλὰ πολλοῖς οὐκ ἀρέσκει φυσιολόγων περὶ τῆς
ὄψεως, αὐτὴν ὁμοπαθῆ κρᾶσιν ἴσχειν καὶ σύμπηξιν εἰκὸς

C. 9. ἴσης] Revocavi ex Ald. Bas. Xyl. B. E. Vulgo, ἰσχούσης quod Steph. habuit ex Schott. Leonic. Anon. nec veteri præferendum erat. Xyl. vertendo corrigere voluit τοσαύτης.

D. 2. μεγάλῃ θαλάττῃ] Videtur delendum, ut additamentum interpretationis. Sed vel sic aliquid deest ad integritatem, quæ talem sententiam requirit, ἐπιθιγγάνειν τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην θάλατταν ἀνακλωμένην ἐν τῇ Σελήνῃ ἐμφαίνεσθαι τοῖς ἐν αὐτῇ τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πλέουσι ἢ οἰκοῦσιν, κ. τ. λ.

D. 4. μηδὲ τῆς Γῆς] Lege, μέντοι τῆς γῆς vel δὲ δὴ τῆς γῆς. Negatio sensum pervertit, quem rectius in Latinis expressimus.

D. 4. ὡς ἔφατε] Legendum, ὡς φατέ.

D. 6. ἢ τῆς ὄψεως] ἢ delendum, ut ex antecedenti ν ortum: et omiserunt vertendo Mez. et Xyl.

D. 7. φίλε τρίαμ * ἀλλὰ] Monstrum forte ita reformandum, φίλος γ' ἀνήρ, ἀλλά.

D. 9. ὄψεως, αὐτὴν] Legendum puto, ὄψεως αὐτῆς, ἣν—. Xylander putavit hic excidisse descriptionem sententiæ Hipparchi. Fortasse quidem, nec tamen necesse.

eo te præsente, an orbis terrarum æque longus latusque cum sit, possit omnibus hominibus eodem modo Visus a Luna refractus mare contingere, et eos qui in Oceano navigant atque etiam habitant, ut Britanni: præsertim cum ut ipsi dicitis, Terra ad Lunæ globum centri rationem obtineat. Atque hoc quidem, aiebam, considerare tui est muneris. Refractio vero Visus ad Lunam non jam tuum est aut Hipparchi: quanquam amicus est vir, sed multis non probat se de natura Visus disputans, quem sensum longe abesse putamus ab ea natura quam Hipparchi ei tribuit opinio, ut potius probabile sit ipsum habere unius modi affectionisque temperiem et concretionem, aut

ἐστὶ μᾶλλον, ἢ πληγάς τινας καὶ ἀποπηδήσεις οἵας ἔπλαττε E
τῶν ἀτόμων Ἐπίκουρος. Οὐκ ἐθελήσει δὲ, οἶμαι, τὴν Σελήνην ἐμβριθὲς ὑποθέσθαι σῶμα καὶ στερεὸν ὑμῖν ὁ Κλέαρχος, ἀλλὰ ἄστρον αἰθέριον καὶ φωσφόρον, ὡς φατὲ, τοιαύτη τὴν ὄψιν ἢ θραῦσιν προσήκει καὶ ἀποστρέφειν, ὥστε οἴχεσθαι τὴν ἀνάκλασιν. Εἰ δὲ προσδεῖταί τις ἡμᾶς, ἐρησόμεθα πῶς μόνον πρόσωπόν ἐστιν ἐν τῇ Σελήνῃ τὸ τῆς θαλάσσης ἔσοπτρον, ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ τῶν τοσούτων ἀστέρων ἐνορᾶται· καίτοι τό γε εἰκὸς ἀπαιτεῖ, πρὸς ἅπαντας ἢ πρὸς μηδένα τούτων πάσχειν τὴν ὄψιν ἀλλ' * πρὸς τὸν Λεύκιον ἐφ' ὧν ἀποβλέψας ὃ πρῶτον ἐλέχθη F
τῶν ἡμετέρων ὑπόμνησον.

ε'. Καὶ ὁ Λεύκιος, Ἀλλὰ μὴ δόξωμεν, ἔφη, κομιδῇ

E. 1. μᾶλλον, ἢ] Malim, ἢ μᾶλλον: aut hoc ſenſu accipienda vulgata lectio: quem idcirco expreſſimus.

E. 4. τοιαύτη τὴν ὄψιν ἢ θραῦσιν προσήκει] Lego, τοιαύτῃ δὲ τὴν ὄψιν θραύειν προσήκει. θραύειν dant T. V. Anon.

E. 6. προσδεῖταί τις] Forte, παραιτεῖταί τις; vel προσδεῖταί τι ſcil. Clearchus: itaque reddidimus.

E. 7. ἐρησόμεθα] Ita jam vertendo correxerant Amiot. et Xyl. Vulgo, et omnes libri χρησόμεθα.

E. 8. τοσούτων] Sic E. Vulgo, τοιούτων.

E. 10. τούτων] Lege, τοῦτο.

E. 10. ὄψιν ἀλλ' * — ὑπόμνησον] Lego, ὄψιν. Ἀλλὰ σύ γε, πρὸς τὸν Λεύκιον ἔφην ἀποβλέψας, ὃ πρῶτον ἐλέχθη τῶν ἡμετέρων ὑπόμνησον.

ictus adeo quoſdam et reſultationes, quales atomis Epicurus adfinxit. Non volet autem, puto, Lunæ corpus nobis perhibere Clearchus mole præditum ac ſolidum: ſed aſtrum æthereum et luciferum ut vos ſtatuitis: ejuſmodi vero naturæ convenit, Viſum percutere ac repellere; itaque actum erit de refractione. Si tamen quid a nobis requirit, quæremus, cur in ſola Luna maris imago faciei ſpecie appareat ut in ſpeculo, in nullo alio aſtro. Atqui ratio hoc exigebat, ut viſus ſic vel ab omnibus, vel a nullo afficeretur. Sed tu, ad Lucium reſpiciens dicebam, reminiſcere eorum quæ primo ſunt a nobis dicta loco.

V. Et Lucius: Verum, inquit, ne nimis videamur

προπηλακίζειν τὸν Φαρνάκην, οὕτω τὴν Στωικὴν δόξαν
ἀπροσαύδητον ὑπερβαίνοντες, εἰπὲ δή τι πρὸς τὸν ἄν-
δρα, πάντως ἀέρος μῖγμα καὶ μαλακοῦ πυρὸς ὑποτι-
θέμενον τὴν Σελήνην, εἶτα οἷον ἐν γαλήνῃ φρίκης ὑπο-
τρεχούσης φάσκοντα τοῦ ἀέρος διαμελαίνοντος ἔμφασιν
γίνεσθαι μορφοειδῆ * χρηστῶς γε, εἶπον, ὦ Λεύκιε, τὴν
ἀτοπίαν εὐφήμοις περιαμπέχεις ὀνόμασιν· οὐχ οὕτω δὲ
ὁ ἑταῖρος ἡμῶν, ἀλλ' ὅπερ ἀληθὲς ἦν ἔλεγεν, ὑπωπιά-
ζειν αὐτοὺς τὴν Σελήνην, σπίλων καὶ μελασμῶν ἀναπιμ-
922 πλάντας, ὁμοῦ μὲν Ἄρτεμιν καὶ Ἀθηνᾶν ἀνακαλοῦντας,
ὁμοῦ δὲ σύμμιγμα καὶ φύραμα ποιοῦντας ἀέρος ζοφεροῦ
καὶ πυρὸς ἀνθρακώδους, οὐκ ἔχουσαν ἔξαψιν οὐδὲ αὐγὴν
οἰκείαν, ἀλλὰ δυσκρινές τι σῶμα τυφόμενον ἀεὶ καὶ πυ-
ρίκαυστον· ὥσπερ τῶν κεραυνῶν τοὺς ἀλαμπεῖς καὶ ψολό-
εντας ὑπὸ τῶν ποιητῶν προσαγορευομένους. Ὅτι μέντοι

F. 5. ἀπροσαύδητον] Sic B. E. Vulgo, ἀπροσάντητον: minime probum, falso correctum ex Ald. ἀπροσάνδητον.

F. 9. μορφοειδῆ * χρηστῶς γε] Lego, μορφοειδῆ τοῦ προσώπου. Χρηστῶς γε κ. τ. λ.

F. 11. ὑπωπιάζειν] Sic Baf. Xyl. T. Amiot. Vulgo, ὑποπιάζειν.

contumeliofi in Pharnacem, Stoicorum opinionem nulla adhibita refutatione, prætereuntes, dic omnino aliquid adverfus eum, qui aëris et mollis ignis mixturam ponit effe Lunam: deinde veluti in tranquillitate oborto horrore dicit aëre nigredine perfufo fieri vifum formæ fimile vultus. Probe, inquam ego, Luci, honeftis verbis res abfurdas velas. Non autem fic focius nofter, fed quod verum eft dixit, fuggillare illos Lunam, quam nævis et nigris maculis opplent: modo Dianam et Minervam appellantes, modo mixturam et confufionem aëris caliginofi et ignis, fimilis igni carbonum, et quæ non ex fefe accendatur, propriamve habeat lucem, fed obfcurum quoddam fit corpus, femper fumigans et igne uftum: qualia funt fulmina quæ fplendoris expertia et fuliginofa poëtæ dicunt. Jam quod

πῦρ ἀνθρακῶδες, οἷον αὐτοὶ τὸ τῆς Σελήνης ποιοῦσιν, οὐκ
ἔχει διαμονὴν οὐδὲ σύστασιν ὅλως, ἐὰν μὴ στερεᾶς ὕλης καὶ
στεγούσης ἅμα καὶ τρεφούσης ἐπιλάβηται, βέλτιον οἶμαι
συνορᾶν ἐνίων φιλοσόφων τοὺς ἐν παιδιᾷ λέγοντας, τὸν B
Ἥφαιστον εἰρῆσθαι χωλὸν ὅτι τὸ πῦρ ξύλου χωρὶς, ὥσπερ οἱ
χωλοὶ βακτηρίας, οὐ πρόεισιν. Εἰ οὖν ἡ Σελήνη πῦρ ἐστι,
πόθεν αὐτῇ τοσοῦτος ἐγγέγονεν ἀήρ; ὁ γὰρ ἄνω καὶ κύκλῳ
φερόμενος οὑτοσὶ τόπος, οὐκ ἀέρος, ἀλλὰ κρείττονος οὐσίας,
καὶ πάντα λεπτύνειν καὶ συνεξάπτειν φύσιν ἐχούσης ἐστίν· εἰ
δὲ γέγονε, πῶς οὐκ οἴχεται μεταβάλλων εἰς ἕτερον εἶ-
δος, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξαιθερωθεὶς, ἀλλὰ σώζεται, καὶ
συνοικεῖ πυρὶ τοσοῦτον χρόνον, ὥσπερ ἧλος ἀραρὼς τοῖς
αὐτοῖς ἀεὶ μέρεσι καὶ συγγεγομφωμένος; ἀραιῷ μὲν γὰρ ὄντι
καὶ συγκεχυμένῳ, μὴ μένειν ἀλλὰ σφάλλεσθαι προσήκει· C
συμπεπηγέναι δὲ οὐ δυνατὸν ἀναμεμιγμένον πυρὶ, καὶ
μήτε ὑγροῦ μετέχοντα, μήτε γῆς, οἷς μόνοις ἀὴρ συμ-

ignis carbonarius, qualem illi tribuunt Lunæ, neque constare neque perdurare ullo modo possit, nisi materiam solidam, ipsumque sustinentem simul et nutrientem corripiat; arbitror rectius, quam a nonnullis est factum philosophis, eos animadvertisse, qui jocantes, Mulciberum dicunt claudum ideo cognominatum fuisse, quod ignis sine ligno non magis progreditur, quam claudus sine scipione. Porro si Luna ignis est, unde ei tantum aëris subiit? Nam supremus quidem hic, et in orbem assiduo agitatus motu locus non aëris est, sed præstantioris alicujus naturæ, quæ omnia tenuia reddere, et accendere vi sua soleat: aut si natus ibi aër est, quomodo non mutatur ab igne in ætherem pristina exutus forma, sed tanto tempore cum igni manet incolumis, clavi instar eodem in loco infixi? cum enim rarus sit, et confusus, non permansio ei, sed mutatio congruit. Neque vero concretus esse aër iste potest, igni admixtus, et humoris omnis terræque expers, cum quibus solis concrescere aërem sua finit na-

πήγνυσθαι πέφυκεν· ἡ δὲ ῥύμη καὶ τὸν ἐν λίθοις ἀέρα, καὶ
τὸν ἐν ψυχρῷ μολίβδῳ συνεκκάει, μή τί γε δὴ τὸν ἐν
πυρὶ δινούμενον μετὰ τάχους τοσούτου. Καὶ γὰρ Ἐμπε-
δοκλεῖ δυσκολαίνουσι πάγον ἀέρος χαλαζώδη ποιοῦντι τὴν
Σελήνην ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας περιεχόμενον· αὐτοὶ
δὲ τὴν Σελήνην σφαῖραν οὖσαν πυρὸς, ἀέρα φασὶν ἄλ-
λον ἄλλῃ διεσπασμένον περιέχειν, καὶ ταῦτα, μήτε ῥήξεις
ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ, μήτε βάθη καὶ κοιλότητας, ἅπερ οἱ γε-
D ώδη ποιοῦντες ἀπολείπουσιν, ἀλλὰ ἐπιπολῆς δηλονότι τῇ
κυρτότητι ἐπικείμενον· τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ πρὸς διαμονὴν
ἄλογον, καὶ πρὸς θέαν ἀδύνατον ἐν ταῖς πανσελήνοις·
διορίσασθαι γὰρ οὐκ ἔδει μέλανα καὶ σκιερὸν, ἀλλ' ἀμ-
αυροῦσθαι κρυπτόμενον, ἢ συνεκλάμπειν ὑπὸ τοῦ Ἡλίου
καταλαμβανομένης τῆς Σελήνης. Καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν ὁ μὲν
ἐν βάθεσι καὶ κοιλώμασι τῆς γῆς, οὗ μὴ δίεισιν αὐγὴ,

C. 6. δινούμενον] Sic Anon. T. V. et vertendo Amiot. Xyl. Vulgo, δινουμένῳ.
D. 4. μέλανα καὶ σκιερὸν] Forte, τὸ μέλαν καὶ σκιερόν.

tura. Tum motus suo impetu et in lapidibus et in plumbo qui inest aërem accendit: nedum eum, qui in igni tanta cum celeritate circumagitatur. Empedoclem sane reprehendunt, qui Lunam aëris concreti in morem grandinis massam facit, quæ a globo ignis contineatur. At ipsi Lunam, quæ globus igneus sit, aërem in se multum hinc inde dispersum aiunt continere; cum quidem non habeat ea in se rupturas, aut profunda, aut cavitates, quæ ei tribuunt, qui terrestrem statuunt, sed aër nimirum in superficie curvitatis ejus incumbat. Id vero et a permansionis ratione est alienum: et fieri non posse, pleniluniorum contemplatio docet: non enim debebant nigra ista et umbrosa distincte cerni, sed aut deminui et occultari; aut una effulgere Sole Lunam occupante. Etenim apud nos aër qui in profundo et cavis terræ est, qua

διαμένει σκιώδης καὶ ἀφώτιστος· ὁ δὲ ἔξωθεν τῇ γῇ περικεχυμένος, φέγγος ἴσχει καὶ χρόαν αὐγοειδῆ. πρὸς πᾶσαν μὲν γάρ ἐστι ποιότητα καὶ δύναμιν εὐκέραστος ὑπὸ μανότητος, μάλιστα δὲ φωτὸς ἂν ἐπιψαύσῃ μόνον, ὥς φατε, E καὶ θίγῃ, δι᾽ ὅλου τρεπόμενος ἐκφωτίζεται. Ταὐτὸ οὖν τοῦτο καὶ τοῖς εἰς βάθη τινὰ καὶ φάραγγας συνωθοῦσιν ἐν τῇ Σελήνῃ τὸν ἀέρα, κἂν καλῶς ἔοικε βοηθεῖν, ὑμᾶς τε διεξελέγχει τοὺς, ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς οὐκ οἶδα ὅπως μιγνύντας αὐτῆς καὶ συναρμόζοντας τὴν σφαῖραν· οὐ γὰρ οἷόν τε λείπεσθαι σκιὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὅταν ὁ Ἥλιος ἐπιλάμπῃ τῷ φωτὶ πᾶν ὁπόσον καὶ ἡμεῖς ἀποτεμνόμεθα τῇ ὄψει τῆς Σελήνης. F

ϛʹ. Καὶ ὁ Φαρνάκης, ἔτι μου λέγοντος, Τοῦτο ἐκεῖνο πάλιν, εἶπεν, ἐφ᾽ ἡμᾶς ἀφῖκται τὸ περίακτον ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, ἐν τῷ πρὸς ἑτέρους λέγειν διατρίβοντας ἑκάσ-

E. 3. καὶ τοῖς εἰς βάθη—ὑμᾶς τε] In hac oratione nexus laborat, et reſtituendus, vel delendo καί, et τε in γε mutando: vel κἂν καλῶς transformando in παγκάλως.

Luna non penetrat, obſcurus et luminis egens manet: qui foris terræ circumfunditur, colore quodam et luce illuſtratur. Nam aër cum ob raritatem ſuam facile quaſvis recipiat qualitates, maxime a luce, ut vos dicitis, tantum etiam attingente, totus mutatus illuminatur. Hæc ergo ut iis qui in cavernas quaſdam et profunda Lunæ aërem compellunt, videntur probe opitulari: ita vos redarguunt, qui ex aëre et igne neſcio quomodo ejus compingitis globum. Fieri enim non poteſt, ut umbra in ſuperficie relinquatur Lunæ, quando Sol omnem ejus eam partem illuſtrat, quam nos noſtro viſu ſtringimus.

VI. Me adhuc loquente, Pharnaces, Hoc, inquit, illud nobis uſu venit ex Academia deductum, ut cum adverſus alios dicimus, ſubinde ipſi eorum quæ affirmamus, non ad-

ποτε μὴ παρέχειν ἔλεγχον ὧν αὐτοὶ λέγουσιν, ἀλλ' ἀπολογουμένοις δεῖ χρῆσθαι μὴ κατηγοροῦσιν ἂν ἐντυγχάνωσιν· ἐμὲ δ' οὖν οὐκ ἐξάξεσθε τήμερον εἰς τὸ διδόναι λόγον ὧν ἐπικαλεῖτε τοῖς Στωϊκοῖς, πρὶν εὐθύνας λαβεῖν, παρ' ὑμῶν ἄνω τὰ κάτω τοῦ κόσμου ποιούντων. Καὶ ὁ Λεύκιος γελάσας, Μόνον, εἶπεν, ὦ τᾶν, μὴ κρίσιν ἡμῖν ἀσε-
923 βείας ἐπαγγείλῃς, ὥσπερ Ἀρίσταρχον ᾤετο δεῖν Κλεάνθης τὸν Σάμιον ἀσεβείας προσκαλεῖσθαι τοὺς Ἕλληνας, ὡς κινοῦντα τοῦ κόσμου τὴν ἑστίαν, ὅτι φαινόμενα σώζειν ἀνὴρ ἐπειρᾶτο, μένειν τὸν οὐρανὸν ὑποτιθέμενος, ἐξελίττεσθαι δὲ κατὰ λοξοῦ κύκλου τὴν Γῆν, ἅμα καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινουμένην. Ἡμεῖς μὲν οὖν οὐδὲν αὐτοὶ παρ' αὐτῶν λέγομεν· οἱ δὲ Γῆν ὑποτιθέμενοι τὴν Σελήνην, ὦ βέλτιστε, τί μᾶλλον ὑμῶν ἄνω τὰ κάτω ποιοῦσι τὴν Γῆν ἱδρυόντων

F. 5. ἀπολογουμένοις—ἐντυγχάνωσιν] Lego ἀπολογουμένοις ἀεὶ χρῆσθαι, μὴ κατηγοροῦσι, τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

A. 1. Ἀρίσταρχον—Κλεάνθης τὸν Σάμιον] Ita rei ipsius veritas scribi jussit. Omnes libri falso, Ἀρίσταρχος—Κλεάνθη τὸν Σάμιον. Vid. Menag. Diog. L. VIII, 85. Fabric. Sext. Emp. Math. X. p. 663.

A. 8. ὑμῶν] Vulgo, et omnes libri, ἡμῶν.

feramus demonstrationem, et qui nobiscum disputare velit, ei defendenda sua, non nostra sint impugnanda. Me tamen hodie nunquam eo adducetis, ut ea defendam quae vos Stoicis crimina intentatis; nisi prius a vobis mihi satisfiat hac de commissa culpa, quod imas mundi partes supremo collocatis loco. Tum Lucius ridens, Heus tu, inquit, noli saltem nos impietatis reos facere, eo pacto quo Aristarchum Samium putavit Cleanthes violatae religionis a Graecis debuisse postulari, tamquam Universi lares Vestamque loco movisset: quod is homo conatus ea, quae in coelo apparent, tutari certis ratiocinationibus, posuisset coelum quiescere, Terram per obliquum evolvi circulum, et circa suum versari interim axem. Nos quidem nil de hac re ex nostra ipsi sententia statuimus. Qui vero Terram ponunt esse Lunam, quo tandem modo ii, mi homo, magis inferiora superiora faciunt quam vos? qui Terram hic

ἐνταῦθα μετέωρον ἐν τῷ ἀέρι, πολλῷ τινι μείζονα τῆς Σελήνης οὖσαν; ὡς ἐν ταῖς ἐκλειπτικαῖς πάθεσιν οἱ μαθηματικοὶ, καὶ ταῖς διὰ τοῦ σκιάσματος παρόδοις τῆς ἐποχῆς τὸ μέγεθος ἀναμετροῦσιν. Ἥ τε γὰρ σκιὰ τῆς Γῆς B
ἐλάττων ὑπὸ μείζονος τοῦ φωτίζοντος ἀνατείνει, καὶ τῆς σκιᾶς αὐτῆς, λεπτὸν ὂν τὸ ἄνω καὶ στενὸν, οὐδ' Ὅμηρον, ὥς φασιν, ἔλαθεν, ἀλλὰ τὴν νύκτα θοὴν ὀξύτητι τῆς σκιᾶς προσηγόρευσεν· ὑπὸ τούτου δ' ὅμως ἁλισκομένη ταῖς ἐκλείψεσιν ἡ Σελήνη περὶ μόλις τοῖς αὐτῆς μεγέθεσιν ἀπαλλάττεται· σκόπει δὴ πόσων ἡ Γῆ Σεληνῶν ἐστιν, εἰ σκιὰν ἀφίησιν ἧς ἡ βραχυτάτη πλάτος τρισέληνον. Ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τῆς Σελήνης, μὴ πέσῃ, δεδοίκατε· περὶ δὲ τῆς Γῆς ἴσως Αἰσχύλος ὑμᾶς πέπεικεν ὡς ὁ Ἄτλας

Ἕστηκε κίον' οὐρανοῦ τε καὶ χθονὸς C
Ὤμοις ἐρείδων, ἄχθος οὐκ εὐάγκαλον·

A. 11. σκιάσματος] Ita omnes libri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, σκιάματος: quod neſcio unde Steph. arripuit.

B. 3. ὂν τὸ ἄνω] Sic T. V. Vulgo, ὄντα ἄνω.

B. 8. ἧς ἡ βραχυτάτη] ἧς abeſt ab Ald. Baſ. Xyl. B. E. addunt Leonic. Schott. Anon. unde habuit Steph. Et ſic tamen quid requiritur, forte legendum τὴν βραχυτάτην.

ſublimem in aëre ſuſpenditis, longe majorem Luna: ſicut in defectibus et mora Lunæ in umbra quantitatem ejus metiuntur Mathematici. Nam umbra Terra minor a majore illuminante corpore projicitur: cujus umbræ in ſummo exilitas ne Homerum quidem, ut aiunt, fefellit, qui a mucrone ejus noctem θοὴν, id eſt, acutam, denominavit. Et tamen ab hoc mucrone Luna in defectu occupata, triplum ſuæ quantitatis ſpatium ad emergendum deſiderat. Cogita ergo quot Lunis Terra æqualis ſit, ſi ejus umbra, qua eſt minima, tres Lunas æquat. Et tamen de Luna vos ſolliciti eſtis ne cadat: de Terra fortaſſe Æſchylus vobis perſuaſit de Atlante ſic ſcribens:

Terram polumque ſtat ille columna fulciens,
Humeriſque pondus ingens ſuſtinet ſuis.

εἰ τῇ μὲν Σελήνῃ κοῦφος ἀὴρ ὑποτρέχει, καὶ στερεὸν ὄγκον οὐκ ἐχέγγυος ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ Γῆν, κατὰ Πίνδαρον, « ἀδαμαντοπέδιλοι κίονες περιέχουσι, » καὶ διὰ τοῦτο Φαρνάκης αὐτὸς ἐν ἀδείᾳ τοῦ πεσεῖν τὴν Γῆν ἐστιν, οἰκτείρει δὲ τοὺς ὑποκειμένους τῇ μεταφορᾷ τῆς Σελήνης Αἰθίοπας ἢ Ταπροβανοὺς, μὴ βάρος αὐτοῖς ἐμπέσῃ τοσοῦτον. Καίτοι τῇ μὲν Σελήνῃ βοήθεια πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν, ἡ κίνησις αὐτὴ, καὶ τὸ ῥιζῶδες τῆς περιαγωγῆς, ὥσπερ ὅσα ταῖς σφεν-
D δόναις ἐντεθέντα τῆς καταφορᾶς κώλυσιν ἴσχει τὴν κύκλῳ περιδίνησιν· ἄγει γὰρ ἕκαστον ἡ κατὰ φύσιν κίνησις ἂν ὑπ᾽ ἄλλου μηδενὸς ἀποστρέφηται. Διὸ τὴν Σελήνην οὐκ ἄγει τὸ βάρος, ὑπὸ τῆς περιφορᾶς τὴν ῥοπὴν ἐκκρουόμενον· ἀλλὰ μᾶλλον ἴσως λόγον εἶχε θαυμάζειν, μένουσαν αὐτὴν παντάπασιν, ὥσπερ ἡ Γῆ, καὶ ἄτρεπτον οὖσαν. Νῦν δὲ Σελήνη

C. 3. εἰ τῇ μὲν Σελήνῃ] εἰ non ſatis valet ad nexum. Xyl. vertit εἶτα: Amiot. καὶ, quod malim.

C. 10. ῥιζῶδες] Sic Ald. B. Steph. nec mutandum duxi: licet non inepte et magis ad conſuetudinem E. Baſ. Xyl. ῥοιζῶδες.

D. 6. ἄτρεπτον οὖσαν] Vulgo, ἄτρεπτον. Ald. B. E. ἄτρεπτος ἄν: quod corruptum videtur ex illa quam recepimus lectione, germana et ex T. prodita.

Ergo Lunam tenuis aër ſuffuſus geſtat, ſolidum onus portare non ſufficiens: *Terram adamante ſubnixæ columnæ fulciunt*, ut eſt apud Pindarum: atque ideo ne Terra cadat, non metuit Pharnaces, miſeratur autem Lunæ converſioni ſuppoſitos Æthiopes aut Taprobanos, ne in eos tanta moles decidat ſollicitus. Atqui Lunæ auxilio eſt ne cadat motus quaſi radice nixus: quomodo quæ fundis impoſita in orbem rotata delabi non ſinuntur. Nam motus naturæ conveniens unamquamque rem agit, ſi non ab alia aliqua re alio avertatur. Itaque Lunam non aufert gravitas quippe cujus proclivitatem et lapſum excutit circularis motus: magiſque rationi erat conſentaneum, mirari ſi illa eodem ſemper maneret loco, ſicut manet Terra.

μὲν ἔχει μεγάλην αἰτίαν τοῦ δεῦρο μὴ φέρεσθαι· τὴν δὲ Γῆν ἑτέρας κινήσεως ἄμοιρον οὖσαν, εἰκὸς ἦν μόνῳ τῷ βαρύνοντι μένειν· βαρυτέρα δὲ ἐστὶ τῆς Σελήνης, οὐχ ὅσῳ μείζων, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, ἅτε δὴ διὰ θερμότητα καὶ πύρωσιν ἐλαφρᾶς γεγενημένης. Ὅλως δ' ἔοικεν ἐξ ὧν λέ- E
γεις ἡ Σελήνη μᾶλλον, εἰ πῦρ ἐστι, Γῆς δεῖσθαι καὶ ὕλης, οἷ ἢ βέβηκε καὶ προσαπέφυκε, καὶ συνέχει καὶ ζωπυρεῖ τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ ἐστι πῦρ χωρὶς ὕλης διανοηθῆναι σωζόμενον, Γῆν δὲ φατὲ ὑμεῖς ἄνευ βάσεως καὶ ῥίζης διαμένειν. Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν ὁ Φαρνάκης, τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν τόπον ἔχουσαν, ὥσπερ αὐτὸ τὸ μέσον· οὗτος γὰρ ἐστι περὶ ὃν ἀντερείδει πάντα τὰ βάρη ῥέποντα, καὶ φέρεται, καὶ συννεύει πανταχόθεν· ἡ δὲ ἄνω χώρα πᾶσα κἄν τι δέξηται γεῶδες ὑπὸ βίας ἀναρριφὲν, εὐθὺς ἐκθλίβει δεῦρο, μᾶλλον δὲ ἀφίησιν ᾗ πέφυκεν οἰκείᾳ ῥοπῇ καταφερόμενον. F

E. 6. τὸν οἰκεῖον—τὸ μέσον] Verba locis turbata ſuis, iiſdemque ita reſtituenda, τὸν μέσον τόπον ἔχουσαν ὥσπερ αὐτῇ οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν. E.—ὥσπερ αὐτῇ αὐτὸ τὸ μέσον: in uno τὸν conſentit Ald.

Nunc vero quod Luna huc non fertur, id magnam habet cauſſam: Terram, quæ omni alio caret motu, probabile eſt ſolo ſuo pondere cieri. Eſt namque Terra quam Luna gravior, non modo quia major, ſed quod præterea Luna ob calorem et inflammationem levior eſt reddita. Omnino autem apparet ex iis quæ dixiſti, Lunam, ſiquidem ignis eſt, magis indigere Terra et materie cui inſiſtat et inhæreat, et qua contineatur ac tamquam fomite alatur vis ipſius: non poteſt enim cogitari ignis, qui ſine materia conſervetur. Terram autem vos dicitis ſine fundamento et radice perdurare. Plane, inquit Pharnaces, cum ſuum a natura ſibi deſtinatum obtineat locum, nempe medium: is enim eſt, quo omnia gravia undique vergentia ſubſiſtunt. Superior autem regio omnis etiam ſi ſuſcipiat terrenum aliquid violento motu ſurſum elatum, ſtatim id elidit deorſum, aut dimittit potius naturali momento hac declinans.

ζ′. Πρὸς τοῦτο ἐγὼ τῷ Λευκίῳ χρόνον ἐγγενέσθαι βουλόμενος ἀναμιμνησκομένῳ, τὸν Θέωνα καλέσας, Τίς, ἔφην, ὦ Θέων, εἴρηκε τῶν τραγικῶν ὡς ἰατροὶ

Πικρὰν πικροῖς κλύζουσι φαρμάκοις χολήν;

ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Θέωνος, ὅτι Σοφοκλῆς, Καὶ δοτέον, εἶπον, ὑπ' ἀνάγκης ἐκείνοις· φιλοσόφων δὲ οὐκ ἀκουστέον, ἂν τὰ παράδοξα παραδόξοις ἀμύνεσθαι βούλωνται, καὶ μαχόμενοι πρὸς τὰ θαυμάσια τῶν δογμάτων, ἀτοπώτερα 924 καὶ θαυμασιώτερα πλάττωσιν· ὥσπερ οὗτοι τὴν ἐπὶ τὸ μέσον φορὰν εἰσάγουσιν. Ἢ, τί παράδοξον οὐκ ἔνεστιν; Οὐχὶ τὴν Γῆν σφαῖραν εἶναι, τηλικαῦτα βάθη καὶ ὕψη καὶ ἀνωμαλίας ἔχουσαν; Οὐκ ἀντίποδας οἰκεῖν, ὥσπερ θρῖπας, ἢ γαλεώτας, τραπέντα ἄνω τὰ κάτω τῇ γῇ περιϊσχομένους· ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς μὴ πρὸς ὀρθὰς βεβηκότας, ἀλλὰ πλαγίους ἐπιμένειν ἀπονεύοντας, ὥσπερ οἱ μεθύοντες; Οὐ μύδρους χιλιοταλάντους διὰ βάθους τῆς Γῆς φερομένους,

A. 5. περιϊσχομένους] Legendum, προσισχομένους.

VII. Ad hoc ego, ut qui vellem Lucio tempus reminiscendi dari, Theonem vocans, Quis, inquam, tragicorum dixit medicos

Eluere amaris amaram bilem remedio?

Cum respondisset Theon, Sophoclis hoc esse: Necessitas, inquam, cogit, hoc illis ut concedatur. Verum philosophi audiendi non sunt, quando absurda absurdis volunt evertere, impugnantque admirabiles sententias, fingendis admirabilioribus aliis a ratione magis etiam alienis: quemadmodum hi nunc lationem ad medium introducunt. Cui quid non inest absurdi? Nonne sequitur Terram esse globum, quæ tot altitudines, profunda, inæqualitates habet? Nonne habitari eam ab antipodibus, qui instar teredinum aut stellionum, imis corporum partibus sursum obversis, Terræ adhærescant? Nonne nos ipsos non ad lineam et angulos rectos ei insistere, sed obliquos et inclinatos ebriorum instar? Nonne massas quæ mille talenta pendant

ὅταν ἐξίκωνται πρὸς τὸ μέσον, ἵστασθαι μηδενὸς ἀπαν-
τῶντος, μηδὲ ὑπερειδόντος; εἰ δὲ ῥύμῃ κάτω φερόμενοι τὸ
μέσον ὑπερβάλλοιεν, αὖθις ὀπίσω στρέφεσθαι καὶ ἀνακάμπ- B
τειν ἀπ' αὐτῶν; Οὐ τμήματα δοκῶν ἀποπρισθέντα τῆς
Γῆς ἑκατέρωθεν μὴ φέρεσθαι κάτω διαπαντὸς, ἀλλὰ προσ-
πίπτοντα πρὸς τὴν Γῆν ἔξωθεν ἴσως διωθεῖσθαι καὶ ἀπο-
κρύπτεσθαι περὶ τὸ μέσον; Οὐ ῥεῦμα λάβρον ὕδατος κάτω
φερόμενον εἰ πρὸς τὸ μέσον ἔλθοι σημεῖον, ὅπερ αὐτοὶ
λέγουσιν ἀσώματον, ἵστασθαι περικεραννύμενον κύκλῳ περὶ
πόλον, ἄπαυστον αἰώραν καὶ ἀκατάπαυστον αἰωρούμενον;
Οὐδὲ γὰρ ψευδῶς ἔνια τούτων βιάσαιτο ἄν τις αὑτὸν εἰς
τὸ δυνατὸν τῇ ἐπινοίᾳ καταστῆσαι. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὰ C
ἄνω, κάτω, κἂν πάντα τραπέντα πάλιν εἶναι· τῶν ἄχρι
τοῦ μέσου κάτω, τῶν δὲ ὑπὸ τὸ μέσον, αὖ πάλιν ἄνω

A. 10. φερόμενοι] Ita unus Xyl. Ceteri φερομένω.
B. 1. ἀνακάμπτειν] Ita B. E. Vulgo, ἀναπλάττειν. Baſ. Xyl. ἀναπλήττειν. T. V. ἀναπίπτειν. ἀναπαλίσθαι, T.
B. 3. ἀλλὰ προσπίπτοντα—μέσον] Disjectis partibus turbatus locus, ita ordinandus corrigendusque videtur, μηδὲ πρὸς τὴν γῆν ἔξωθεν διωθεῖσθαι, ἀλλὰ προσπίπτοντα ἴσω ἀποκρύπτεσθαι περὶ τὸ μέσον.
B. 8. ἄπαυστον] Immo, ἄπιστον.
C. 2. κἂν πάντα—εἶναι] Forte, καὶ πάντα τραπέντα, ἀνάπαλιν ἰέναι.

per profundum Terræ delatas, ubi ad medium pervenerint, nulla re occurrente aut ſuſtinente, tamen ſubſiſtere: aut ſi motus vehementia medium fuerint prætervectæ, ultro ad id reverti? Nonne ſegmenta trabium ab utraque Terræ parte abſciſſa, non ſemper deorſum ferri, ſed foris ad terram accidentia pertrudi intro ad medium, ibique collidi? Nonne rapidus aquæ fluxus delapſus, ubi ad medium pervenerit, quod eſt ipſorum ſententia punctum corporis expers, ſubſiſtit, et circa polum illum circumfundetur, illicque perpetuo librabitur ac pendebit? quorum quædam talia ſunt, ut ne per errorem quidem in animum quiſquam ea poſſit inducere. Hoc vero ipſum eſt inferiora facere ſuperiora, et omnia invertere: nimirum quæ ſunt uſque ad centrum, deorſum, quæ infra illud, ſurſum ponere. Ergo ſi

γινομένων. Ὥστε εἴ τις συμπαθείᾳ τῆς γῆς τὸ μέσον αὐτῆς ἔχων σταίη περὶ τὸν ὀμφαλὸν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἄνω, καὶ τοὺς πόδας ἄνω ἔχειν τὸν αὐτόν· κἂν μὲν διασκάπτῃ τὸν ἐπέκεινα τόπον, ἀνακύπτον αὐτοῦ το * εἶναι καὶ κάτω ἄνωθεν ἕλκεσθαι τὸν ἀνασκαπτόμενον· εἰ δὲ δὴ τούτῳ τις ἀντιβεβηκὼς νοοῖτο, τοὺς ἀμφοτέρων ἅμα πόδας ἄνω γίνεσθαι καὶ λέγεσθαι.

η΄. Τοιούτων μέντοι καὶ τοσούτων παραδοξολογιῶν οὐ
D μὰ Δία πήραν, ἀλλὰ θαυματοποιοῦ τινος ἀποσκευὴν καὶ πυλαίαν, καταγοητευσάμενοι καὶ παρέλκοντες, ἑτέρους φασὶ πελάζειν ἄνω τὴν Σελήνην, γῆν οὖσαν, ἐνιδρύοντας οὐχ ὅπου τὸ μέσον ἐστί. Καίτοι γε εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθὲς εἰς τὸ

C. 4. συμπαθείᾳ] T. ἐν βάθει, ita enim habet Exempl. manu ejus scriptum; non εὐπαθεία, ut est in Indic. Græco-Lat. Verti ac si scriptum esset ἐμπιεσθεὶς τῇ γῇ.

C. 6. αὐτόν· κἂν μὲν διασκάπτῃ.] Ita distinxi ipse: μὲν sumtum ex Leonic. Schott. Anon Exempl. Turneb. Vulgo, αὐτὸν, κἂν μή· διασκάπτῃ.

C. 7. αὐτοῦ το * εἶναι] Hujusmodi quid requiritur, αὐτοῦ τὸ σῶμα ἄνω εἶναι.

C. 8. τὸν ἀνασκαπτόμενον] Forte τὸν mutandum in αὐτὸν, vel in αὐτὸ, scilicet σῶμα.

C. 11. παραδοξολογιῶν] Sic E. Vulgo, παραδόξων λόγων, quod est ex Leonic. Schott. Anon. Antea in Ald. Bas. Xyl. παραδόξων λογιῶν. B. παραδόξων λογίων.

D. 1. πήραν] Sic Exempl. Turneb. et Amiot. Vulgo, πεῖραν.

D. 3. πελάζειν] Præfero ex T. γελοιάζειν, ut probabilius certe quam vulgatum. Proxime, ἐνιδρύοντες in omnibus libris, perperam.

D. 4. εἰς τὸ αὐτὸ] Forte εἰς ἑαυτό.

quis in Terram depressus, in medio ejus steterit, umbilico ad centrum locato, fiat ut simul et caput sursum, et pedes sursum habeat: et si locus in oppositam regionem effodiatur, partem aliam supra aliam infra habeat atque effossus ex superiore in inferiorem locum trahatur: et si alius contrariis vestigiis stare intelligatur, utriusque pedes sursum tendere dicantur.

VIII. Tot igitur taliumque a communi sensu abhorrentium opinionum non peram, sed præstigiatoris alicujus circulatorisve apparatum ac tabernam, a tergo trahentes ipsi, alios risum captare dicunt, qui Lunam, quæ terra sit, non in medio sed in sublimi collocant. At enim si omne corpus grave eodem

αὐτὸ συννεύει, καὶ πρὸς τὸ αὑτῆς μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις, οὐχ ὡς μέσον οὖσα τοῦ παντὸς ἡ Γῆ μᾶλλον, ἢ ὡς ὅλον, οἰκειοῦσθαι μέρη αὐτῆς ὄντα τὰ βάρη, καὶ τεκμήριον * ἔσται τῶν ῥεπόντων, οὐ τῇ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν Γῆν κοινωνίας τινος καὶ συμφυΐας τοῖς ἀποσπωμένοις αὐτῆς, εἶτα πάλιν καταφερομένοις. E
Ὡς γὰρ ὁ Ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει τὰ μέρη ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ἡ Γῆ τὸν λίθον ὥσπερ * προσήκοντα δέχεται, καὶ φέρει πρὸς ἐκεῖνον· ὅθεν ἑνοῦται τῷ χρόνῳ καὶ συμφύεται πρὸς αὐτὴν τῶν τοιούτων ἕκαστον. Εἰ δέ τι τυγχάνει σῶμα τῇ Γῇ μὴ προσνενεμημένον ἀπ' ἀρχῆς, μηδὲ ἀπεσπασμένον, ἀλλά που καθ' αὑτὸ σύστασιν ἔχει ἰδίαν καὶ φύσιν, ὡς φαῖεν ἂν ἐκεῖνοι τὴν Σελήνην, τί κωλύει

D. 7. *καὶ τεκμήριον—κόσμον*] Forte hujuſmodi fuit integra ſcriptura, *καὶ τεκμήριον τοῦ ἀνάγκη γίνεσθαι, τὴν ῥοπὴν αὐτοῖς ἐν τῇ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον.*

D. 9. *κοινωνίας τινος*] *τινος* eſt ex B. E. Vulgo, *πρός.*

E. 1. *ἀποσπωμένοις*] Hoc Steph. dedit ex Turneb. Leonic. Schott. Anon. Ceteri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. *ἀπωσμένοις.*

E. 3. *ὥσπερ * προσήκοντα*] Forte, *ὥσπερ ἴδιον καὶ προσήκοντα.*

E. 4. *καὶ φέρει πρὸς ἐκεῖνον*] Verti ac ſi ſcriptum eſſet, *καταφέρει πρὸς ἐκεῖνον*: forte probabilius *καὶ φέρει πως ἐκεῖνον, et aufert quodammodo illum.*

fertur, et ad centrum ſuum omnibus partibus vergit, Terra non ut centrum Univerſi potius, quam ut totum, ſibi omnia gravia ut ſuas partes vindicabit. Argumentum in promtu eſt, vergentibus non medium mundi cauſſam eſſe ſuorum momentorum, ſed cognationem cum Terra, a qua vi revulſa, rurſum ad eam ſe conferunt. Sicut enim Sol omnes partes, ex quibus conſtat, ad ſe convertit: ſic et lapidem Terra ut ſibi convenientem accipit ac proprium, quippe ſuo nutu lapſum ad eam. Itaque horum unumquodque temporis progreſſu unitur cum ea et coaleſcit. Quod ſi quod eſt corpus ab initio Terræ non attributum, neque ab ea revulſum, ſed peculiari natura pro ſeſe conſtat, qualem iſti Lunam faciunt, quid obſtat, quin ſeorſim id

F χωρὶς εἶναι καὶ μένειν περὶ αὐτὸ, τοῖς αὑτοῦ πεπιεσμένον μέ-
ρεσι καὶ συμπεπεδημένον; Οὔτε γὰρ ἡ Γῆ μέσον οὖσα δείκ-
νυται τοῦ παντὸς, ἥ τε πρὸς τὴν Γῆν τῶν ἐνταῦθα συν-
αίρεσις καὶ σύστασις ὑφηγεῖται τὸν τρόπον, ᾧ μένειν τὰ
ἐκεῖ συμπεσόντα πρὸς τὴν Σελήνην εἰκός ἐστιν. Ὁ δὲ
πάντα τὰ γεώδη καὶ βαρέα συνελαύνων εἰς μίαν χώραν
καὶ μέρη ποιῶν ἑνὸς σώματος, οὐχ ὁρῶ διὰ τί τοῖς κού-
φοις τὴν αὐτὴν ἀνάγκην οὐκ ἀνταποδίδωσιν, ἀλλ' ἐᾷ
χωρὶς εἶναι συστάσεις πυρὸς τοσαύτας, καὶ οὐ πάντας εἰς τοῦτο
συνάγων τοὺς ἀστέρας σαφῶς οἴεται δεῖν καὶ σῶμα κοινὸν
εἶναι τῶν ἀνωφερῶν καὶ φλογοειδῶν ἁπάντων.

925 θ'. Ἀλλ' Ἥλιον μὲν ἀπλέτους μυριάδας ἀπέχειν
τῆς ἄνω περιφορᾶς, φατὲ, εἶπον, ὦ φίλε Ἀπολλωνίδη,
καὶ Φωσφόρον ἐπ' αὐτῷ, καὶ Στίλβοντα, καὶ τοὺς ἄλλους

F. 3. συναίρεσις] Forte, συνέρεισις.
F. 9. εἰς τοῦτο] Legendum εἰς τὸ αὐτό.
F. 10. σαφῶς οἴεται δεῖν καὶ σῶμα] Poteſt ferri, deleto καί: poteſt etiam ſcriptum fuiſſe, καὶ φῶς οἴεται δὴ ἓν καὶ σῶμα. T. ἃ φῶς.
F. 11. ἀνωφερῶν] Hoc neceſſario recipiendum fuit vel ſine diſerto librorum adſenſu. Vulgo, ἄνω φερῶν ex Leonic. Schott. Anon. Antea ἀναφορῶν Ald. Baſ. Xyl. B. E. Receptum firmat Exempl. Turneb. et conjectura Xyl.
A. 2. εἶπον] Sic B. E. Vulgo, εἶπεν.

ſubſiſtat ſuis compactum propriis ac conſtrictum partibus? nam neque demonſtratur Terram eſſe medium mundi: et eorum quæ hic ſunt corporum ad Terram nixus et conjunctio ratione, ducit nos ad intelligentiam modi, quo ea, quæ ad Lunam iſthic ſe conglobarunt, permanere ſit probabile. Qui autem omnia terrena et gravia in unum compellit locum, facitque omnia partes unius corporis, non video cur non eadem neceſſitate levia devinciat: ſed ſinat tot ignes ſeorſim conſiſtere, neque cenſet debere univerſas in unum cogi corpus ſtellas, quod commune ſit levium et igneorum omnium.

IX. Sed Solem quidem vos, mi Apollonida, innumeris ſtadiorum millibus abeſſe a ſummo cœlo dicitis, ac Luciferum ſupra eum, et Mercu-

πλανήτας, ὑφειμένους τε τῶν ἀπλανῶν, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐν διαστάσεσι μεγάλαις φέρεσθαι· τοῖς δὲ βαρέσι καὶ γεώδεσιν οὐδεμίαν οἴεσθε τὸν κόσμον εὐρυχωρίαν παρέχειν ἐν ἑαυτῷ καὶ διάστασιν. Ὁρᾶτε ὅτι γελοῖόν ἐστιν εἰ γῆν οὐ φήσομεν εἶναι τὴν Σελήνην, ὅτι τῆς κάτω χώρας ἀφέστηκεν, ἄστρον δὲ φήσομεν, ὁρῶντες ἀπωσμένην τῆς ἄνω
περιφορᾶς μυριάσι σταδίων τοσαύταις, ὥσπερ βυθόν τινα B
καταδεδυκυῖαν· τῶν μὲν γε ἄστρων κατωτέρω τοσοῦτόν ἐστιν ὅσον οὐκ ἄν τις εἴποι μέτρον, ἀλλ' ἐπιλείπουσιν ὑμᾶς τοὺς μαθηματικοὺς ἐκλογιζομένους οἱ ἀριθμοί· τῆς δὲ Γῆς τρόπον τινὰ ψαύει καὶ περιφερομένη πλησίον,

Ἅρματος ὥσπερ ἴχνος, ἀνελίσσεται,

φησὶν Ἐμπεδοκλῆς,

—— ἥ τε περὶ ἄκραν *

οὐδὲ γὰρ τὴν σκιὰν αὐτῆς ὑπερβάλλει πολλάκις ἐπὶ μικρὸν

A. 4. ἀλλήλους] Sic B. E. et Xyl. jam conjecerat. Vulgo, ἀνέμους.
B. 1. βυθόν] Forte, εἰς βυθόν.
B. 3. ὑμᾶς] Sic unus Xyl. qui item vertit et Amiot. Vulgo, ἡμᾶς.
B. 6. Ἅρματος—ἄκραν] Forte, Ἅρματος ὥσπερ ἂν ἴχνος ἑλίσσεται, ἡ περὶ ἄκραν —reliqua loci pars ad ſententiam neceſſaria, excidit.
B. 9. πολλάκις—αἰρομένη] Lego, πολλάκις ἐπὶ μικρὸν αἰρομένη: ſententia, quam in Latinis reddidi.

rium aliosque planetas inferiores ſtellis inerrantibus, et qui magnis inter ſe ſpatiis diviſi motus ſuos conficiant: ponderibus vero et terrenis corporibus nullam putatis in mundo inter ſe diſtantiam, nullum ſpatium tribui. Videtis ridiculum eſſe, negare Lunam eſſe terram, quia diſtat ab inferiori regione: et dicere ſtellam eam eſſe: cum tot ſtadiorum millibus a ſuperiore cœlo depreſſa, et quaſi in fundum quemdam demerſa ſit? tanto quidem inferior aſtris eſt, ut menſura intervalli non poſſit exprimi, et vos Mathematici in ea ratiocinanda numeri deficiant, Terram quodam modo attingit, ac pone eam circumvecta, veluti

Orbitam circum currus volvitur,

ut ait Empedocles,

Quæ circum ſummam *

Non enim umbram ejus ſuperat quamvis multoties im-

ἀφῃρημένη, τῷ παμμεγέθει εἶναι τὸ φωτίζον· ἀλλ' οὕτως ἔοικεν ἐν χρῷ καὶ σχεδὸν ἐν ἀγκάλαις τῆς Γῆς περιπολεῖν,
C ὥστε ἀντιφράττεσθαι πρὸς τὸν Ἥλιον ὑπ' αὐτῆς, μὴ ὑπεραίρουσα τὸν σκιερὸν καὶ χθόνιον καὶ νυχθερινὸν τοῦτον τόπον, ὃς Γῆς κλῆρός ἐστι. Διὸ λεκτέον οἶμαι θαρροῦντας ἐν τοῖς τῆς Γῆς ὅροις εἶναι Σελήνην ὑπὸ τῶν ἄκρων αὐτῆς ἐπιπροσθουμένην.

ι΄. Σκόπει δέ, τοὺς ἄλλους ἀφεὶς ἀπλανεῖς καὶ πλανήτας, ἃ δείκνυσιν Ἀρίσταρχος ἐν τῷ περὶ μεγεθῶν καὶ ἀποστημάτων, ὅτι τὸ τοῦ Ἡλίου ἀπόστημα τοῦ ἀποστήματος τῆς Σελήνης, ὃ ἀφέστηκεν ἡμῶν πλέον μὲν ἢ ὀκτωκαιδεκαπλά-
D σιον, ἔλαττον δὲ ἢ εἰκοσαπλάσιόν ἐστι· καίτοι ὁ τὴν Σελήνην ἐπιμήκιστον αἴρων, ἀπέχειν, φησὶ, ἡμῶν ἓξ καὶ πεντηκονταπλάσιον τῆς ἐκ τοῦ κέντρου τῆς Γῆς, αὕτη δ' ἐπὶ τεσσάρων μυριάδων, καὶ κατὰ τοὺς μέσως ἀναμετροῦντας· καὶ ἀπὸ ταύτης

C. 2. νυχθερινὸν] κατηρινὸν B. E.
D. 2. ἀπέχειν] Sic B. T. Vulgo, ἀπέχει.

minutam discessu a Terra ob Solis illustrantis magnitudinem: sed ita videtur proxime, et fere in ulnis Terræ circumagi, ut Terra lumen Solis ei obstruat, quando non attollit sese supra umbrosam hanc, terrestrem et nocturnam regionem, quæ est Terræ sorte concessa. Itaque arbitror nobis audacter dicendum, in Terræ terminis esse Lunam; ideoque ab hujus extremis lumini Lunæ offici.

X. Considera porro, omissis aliis inerrantibus et vagis, quæ demonstrat Aristarchus libro De Magnitudinibus et Intervallis. Solis scilicet a Luna distantiæ ad intervallum quo a nobis ea abest majorem esse rationem octodecupla, minorem vigecupla: et tamen qui Lunæ minimam altitudinem tribuunt, eam faciunt tantam, ut Lunæ a nobis distantia Terræ semidiametrum quinquagies sexies contineat: est autem linea a centro ad superficiem terræ quadraginta millium, si eos sequimur, qui medium tenuerunt in adsignandis mensuris: unde ratiocinari licet, Solem

συλλογιζομένους, ἀπέχει ὁ Ἥλιος τῆς Σελήνης πλέον ἢ τε-
τρακισχιλίας τετράκοντα μυριάδας. Οὕτως ἀπῴκισται τοῦ
Ἡλίου διὰ βάρος, καὶ τοσοῦτο τῇ Γῇ προσκεχώρηκεν, ὥστε
εἰ τοῖς τόποις τὰς οὐσίας διαιρετέον, ἡ Γῆς μοῖρα καὶ χώρα
προσκαλεῖται Σελήνην, καὶ τοῖς περὶ Γῆν πράγμασι
καὶ σώμασιν ἐπίδικός ἐστι κατ' ἀγχιστείαν καὶ γειτνίασιν.
Καὶ οὐθὲν, οἶμαι, πλημμελοῦμεν, ὅτι τοῖς ἄνω προσα- E
γορευομένοις βάθος τοσοῦτον καὶ διάστημα διδόντες ἀπο-
λείπομέν τινα καὶ τῷ κάτω περιδρομὴν καὶ πλάτος ὅσον
ἐστὶν ἀπὸ Γῆς ἐπὶ Σελήνην· οὔτε γὰρ ὁ τὴν ἄκραν ἐπι-
φάνειαν τοῦ οὐρανοῦ μόνην ἄνω, τἆλλα δὲ κάτω προσα-
γορεύων ἅπαντα, μέτριός ἐστιν· οὔτε ὁ τῇ Γῇ, μᾶλλον δὲ
ὁ τῷ κέντρῳ, τὸ κάτω περιγράφων ἀνεκτός· ἀλλὰ καὶ
κινητικο * ταύτῃ διάστημα τὸ δέον ἐπιχωροῦντος τοῦ

D. 8. τοῖς τόποις] Sic E. Xyl. Vulgo, τότε τόποις.

E. 7. ἀλλὰ καὶ κινητικο * ταύτῃ] A ſententia non multum, credo, aberravimus: forte ne a verbis quidem valde aberraverimus ita corrigendo, ἀλλὰ καὶ κινητικωτάτην καὶ μονιμωτάτην δεῖ ποιεῖν τὴν τάξιν, ἄλλως τε ταύτῃ διάστημα κ. τ. λ.

a Luna amplius quam quadragies millena ſtadia, et trecenta millia abeſſe ſtadiorum. Tam longe eſt a Sole remota Luna ob gravitatem, et tam prope ad Terram collocata. Quare ſi locis dividendæ ſunt naturæ, profecto Terræ portio et regio Lunam ſibi vindicat, hancque ea ſibi et res terrenæ jure cognationis et vicinitatis petunt propriam. Neque vero arbitror nos peccare quicquam, ſi iis quæ ſuperiora vocantur corporibus tantum intervallum tribuentes, inferioribus quoque ſpatium aliquod ſuæ converſionis concedimus, quod eſt a Terra ad Lunam uſque. Nam et is modum egreditur, qui ſolam cœli ſuperficiem extremam ſupra, reliqua omnia infra eſſe dicit: neque tolerari poteſt, qui Terra, atque adeo centro ejus inferiorem locum circumſcribit. Sed oportet ordinem inducere eum qui maxime ad motum efficiendum et ad diuturnitatem valeat; intervallum debi-

κόσμου διὰ μέγεθος. Πρὸς δὲ τὸν ἀξιοῦντα πᾶν εὐθὺς ἄνω καὶ μετέωρον εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς Γῆς, ἕτερος ἀντηχεῖ
F πάλιν, εὐθὺς εἶναι κάτω τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς περιφορᾶς.

ια'. Ὅλως δὲ πῶς λέγεται, καὶ τίνος, ἡ Γῆ μέση κεῖται; Τὸ γὰρ πᾶν ἄπειρόν ἐστι· τῷ δὲ ἀπείρῳ μήτε ἀρχὴν ἔχοντι, μήτε πέρας, οὐ προσήκει μέσον ἔχειν· πέρας γάρ τι καὶ τὸ μέσον· ἡ δὲ ἀπειρία, περάτων στέρησις. Ὁ δὲ μὴ τοῦ παντὸς ἀλλὰ τοῦ κόσμου μέσην εἶναι τὴν Γῆν ἀποφαινόμενος ἡδύς ἐστιν, εἰ μὴ καὶ τὸν κόσμον αὐτὸν ἐνέχεσθαι ταῖς αὐταῖς ἀπορίαις νομίζει· τὸ γὰρ πᾶν, οὐδὲ τούτῳ μέσην ἀπέλιπεν, ἀλλὰ ἀνέστιος καὶ ἀνίδρυτός ἐστιν ἐν
926 ἀπείρῳ κενῷ φερόμενος πρὸς οὐδὲν οἰκεῖον, εἰ ἄλλην τινὰ τοῦ μένειν αἰτίαν εὑράμενος ἕστηκεν, οὐ κατὰ τὴν τοῦ τόπου

F. 3. κεῖται] Legendum, κεῖσθαι.
F. 9. μέσην] Xyl. μέσων: voluit μέσον, ut vertit, at γῆν excidisse putem. Reliqua difficultas non Emendationem, sed interpretationem, desiderat.
A. 1. εἰ ἄλλην] Malim ἢ ἄλλην: quale quid Xylander vertendo significavit, et habent T. V.

tum concedente ob magnitudinem mundo. Qui vero postulat ut omne sursum esse dicatur et sublime quod est supra Terram: ei alius occinet statim, hac lege deorsum debere haberi quidquid est infra stellarum fixarum globum.

XI. Denique quo pacto dicitur, Terram in medio jacere, cujus tandem rei? Nam Universum quidem infinitum est: infinito, neque principium neque finem cum habeat, non convenit habere medium: nam ipsum quoque centrum extremitas quædam sive terminus est: infinitas privatio est terminorum. Qui autem non Universi, sed mundi medium putat Terram, facetus est, si non censet mundum eadem teneri difficultate: nam ne huic quidem medium est ab Universo relictum, cum lare et fundamento carens in infinito feratur inani ad nihil quod naturæ ipsius sit accommodatum: aut si subsistat, aliam manendi caussam invenerit

φύσιν. Ὅμοια καὶ περὶ Γῆς καὶ περὶ Σελήνης εἰκάζειν τινὶ
πάρεστιν, ὡς ἑτέρᾳ τινὶ ψυχῇ καὶ φύσει μᾶλλον * διαφοραὶ,
τῆς μὲν ἀτρεμούσης ἐνταῦθα, τῆς δὲ καὶ φερομένης. Ἄνευ
δὲ τούτων, ὅρα μὴ μέγα τι λέληθεν αὐτούς. Εἰ γὰρ ὁπο-
σονοῦν καὶ ὅτι ἂν ἐκτὸς γένηται τοῦ κέντρου τῆς Γῆς, ἄνω ἐστίν·
οὐθέν ἐστι τοῦ κόσμου κάτω μέρος, ἀλλ' ἄνω καὶ ἡ Γῆ καὶ
τὰ ἐπὶ Γῆς, καὶ πᾶν ἁπλῶς σῶμα τῷ κέντρῳ περιεστηκὸς
ἢ περικείμενον ἄνω γίνεται· κάτω δὲ μόνον ὂν ἕν, τὸ ἀσώ- B
ματον σημεῖον ἐκεῖνο, ὃ πρὸς πᾶσαν ἀντικεῖσθαι τὴν
τοῦ κόσμου φύσιν ἀναγκαῖον· εἴγε δὴ τὸ κάτω πρὸς τὸ
ἄνω κατὰ φύσιν ἀντίκειται. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ ἄτοπον,
ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἀπόλλυσι τὰ βάρη, δι' ἣν δεῦρο
καταρρέπει καὶ φέρεται· σῶμα μὲν γὰρ οὐθέν ἐστι κάτω πρὸς
ὃ κινεῖται· τὸ δὲ ἀσώματον, οὔτε εἰκὸς, οὔτε βούλονται,

A. 3. καὶ περὶ Γῆς] Additum ex E.
A. 4. μᾶλλον * διαφοραὶ] Forte, ὡς ἑτέρᾳ τινὶ, ψυχικῇ μᾶλλον ἢ φυσικῇ καὶ τοπικῇ, διαφορᾷ—.
A. 6. ὁποσονοῦν καὶ ὅτι ἂν] Lego, ὅτι ἂν καὶ ὁποσονοῦν—.
B. 2. ὃ πρὸς πᾶσαν] Lego, ᾧ πρὸς πᾶσαν—.

quam loci naturam. Eadem licet de Terra et Luna conjicere, alia potius, et animali quam naturali aut locali differentia, alteram hic quiescere, alteram in motu versari. Præter hæc vero considera, an non magna res ipsos fugerit. Si enim quidquid quocumque modo extra centrum Terræ est, dici oportet supra esse, nulla pars mundi infra erit: sed supra fuerit et Terra et omnia quæ ei incumbunt, et simpliciter quodvis corpus centro circumpositum: infra autem unicum illud corporis expers punctum, atque hoc necesse erit omni mundi naturæ opponi: quando superum et inferum naturæ ratione invicem opponuntur. Neque hoc duntaxat est in hac re absurdum: sed caussam quoque gravia perdunt, ob quam deorsum vergant atque ferantur, cum nullum sit infra corpus ad quod moveantur: nam quod corporeum non est, id neque probabile est, neque ipsi vo-

τοσαύτην ἔχειν δύναμιν ὥστε πάντα κατατείνειν ἐφ' ἑαυτὸ, καὶ περὶ αὐτὸ συνέχειν. Ἀλλ' ὅμως ἄλογον εὑρίσκεται καὶ μαχόμενον τοῖς πράγμασι, τὸ ἄνω τὸν κόσμον ὅλον εἶναι, τὸ δὲ κάτω μηδὲν ἀλλ' ἢ πέρας ἀσώματον καὶ ἀδιάστατον· ἐκεῖνο δὲ εὔλογον, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, τῷ τε ἄνω χώραν, καὶ τῷ κάτω πολλὴν καὶ πλάτος ἔχουσαν διῃρῆσθαι.

C ιβ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ θέντες, εἰ βούλει, παρὰ φύσιν ἐν οὐρανῷ τοῖς γεώδεσι τὰς κινήσεις ὑπάρχειν, ἀτρέμα, μὴ τραγικῶς, ἀλλὰ πράως σκοπῶμεν, ὅτι τοῦτο τὴν Σελήνην οὐ δείκνυσι γῆν μὴ οὖσαν, ἀλλὰ γῆν ὅπου μὴ πέφυκεν οὖσαν. Ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ τὸ Αἰτναῖον ὑπὸ Γῆν παρὰ φύσιν ἐστὶν, ἀλλὰ πῦρ ἐστι· καὶ τὸ πνεῦμα τοῖς ἀσκοῖς περιληφθὲν, ἔστι μὲν ἀνωφερὲς φύσει καὶ κοῦφον, ἥκει δὲ ὅπου μὴ πέφυκεν ὑπ' ἀνάγκης. Αὐτὴ δὲ ἡ ψυχὴ, πρὸς Διὸς, εἶπον, οὐ παρὰ φύσιν τῷ σώματι συνεῖρκται βραδεῖ ταχεῖα καὶ ψυχρῷ πυρώδης, ὥσπερ ὑμεῖς φατὲ, καὶ ἀόρατος

B. 9. Ἀλλ' ὅμως] Corrigendum, Ἄλλως δὲ—.
C. 9. εἶπον] Sic E. Vulgo, εἰπεῖν.

lunt, tanta esse vi præditum, ut omnia ad se trahat et circa se contineat. Interim ergo rationi hoc et ipsis rebus repugnans manebit, totum mundum supra esse, infra nihil, excepto corporis et divisionis experte, termino. Illud vero consentaneum est quod nos dicimus, superis et inferis regionibus satis ampla esse spatia tributa.

XII. Sed tamen, si ita vis, ponamus contra naturam in cœlo terrestribus motum tribui: sensim jam, non tragice, sed leniter, agedum hoc consideremus, hinc non demonstrari Lunam non esse terram, sed terram alieno a sua natura loco sitam. Quandoquidem ignis etiam Ætnæus contra naturam infra Terram est, ignis tamen est: et utribus contentus aër natura levis est, sursumque effertur, necessario tamen eo cogitur, quo ultro non ferretur. Ipsa autem, Dii boni, anima an non contra suam naturam inclusa tenetur corpori tardo et frigido, ignea ipsa, vobis auctoribus, et sensu nullo videnda? neque tamen

αἰσθητῶν; διὰ τοῦτο τῷ σώματι ψυχὴν μὴ λέγωμεν εἶναι μηδέν, οὐ χρῆμα θεῖον ὑπὸ βρίθους, ἢ πάχους, οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν ἐν ταυτῷ περιπολοῦντα, καὶ διϊστάμενον εἰς σάρκας ἥκειν καὶ νεῦρα καὶ μυελούς, καὶ παθέων μυρίων μεθ' ὑγρότητος. Ὁ δὲ Ζεὺς ἡμῖν οὗτος, οὐ τῇ μὲν αὑτοῦ φύσει χρώμενος ἕν ἐστι μέγα πῦρ καὶ συνεχές, νυνὶ δὲ ὑφεῖται καὶ κέκαμπται, καὶ διεσχημάτισται, πᾶν χρῆμα γεγονὼς καὶ γινόμενος ἐν ταῖς μεταβολαῖς; Ὥστε ὅρα καὶ σκόπει, δαιμόνιε, μὴ μεθιστὰς καὶ ἀπάγων ἕκαστον ὅπου πέφυκεν εἶναι, διάλυσίν τινα κόσμου φιλοσοφῇς, καὶ τὸ νεῖκος ἐπάγῃς τὸ Ἐμπεδοκλέους τοῖς πράγμασι· μᾶλλον δὲ τοὺς παλαιοὺς κινῇς Τιτᾶνας ἐπὶ τὴν φύσιν, καὶ Γίγαντας, καὶ τὴν μυθικὴν ἐκείνην καὶ φοβερὰν ἀκοσμίαν καὶ πλημμέλειαν ἐπιδεῖν ποθῇς, χω-

C. 12. οὐ χρῆμα θεῖον—ὑγρότητος;] Manifestum, turbata hæc esse: probabile, ita restituenda: οὐ χρῆμα θεῖον οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν περιπολοῦν τε καὶ διϊπτάμενον, ὑπὸ βρίθους ἢ πάχους μετὰ ὑγρότητος ἐνταῦθα ἥκειν εἰς σάρκας καὶ νεῦρα καὶ μυελοὺς καὶ παθῶν μυρίων ἀρχάς.

D. 3. Ζεὺς ἡμῖν] Xyl. Amiot. ὑμῖν. Vulgatum ferri potest.

D. 4. ἕν ἐστι] Sic T. Vulgo, ἔνεστι.

E. 3. ποθῇς] Sic E. Vulgo, ποιῇς.

idcirco dicimus animam corpore aboleri, aut esse nihil, non rem divinam quæ toto cœlo, omni terra marique pervagatis, in carnes, ossa, medullasque subeat contrahens cum humore gravitatem et crassitiem, et infinitis perpessionibus fiat obnoxia. Jam ille vester Jupiter nonne sua natura est unus et continuus ignis? et tamen nunc se demisit, atque inflexit, omniumque colorum formam accipit in se per omnigenas mutationes. Proinde vide tu, homo belle, ne transferens et abducens unumquodque eo, ubi natura illi locum videtur adsignasse, quandam dissolutionem mundi commenteris, et litem Empedocleam rebus immittas: aut potius priscos illos excites contra naturam Titanes et Gigantes, fabulosamque illam et terribilem confusionem atque errores introducas seorsim omne grave, om-

ρὶς τὸ βαρὺ πᾶν, καὶ χωρὶς * τὸ κοῦφον,

Ἔνθ' οὔτ' ἠελίοιο δεδίσκεται ἀγλαὸν εἶδος,
Οὐδὲ μὲν οὐδ' αἴης λάσιον γένος οὐδὲ θάλασσα,

ὥς φησιν Ἐμπεδοκλῆς, οὐ γῆ θερμότητος μετεῖχεν, οὐχ
F ὕδωρ πνεύματος, οὐκ ἄνω τι τῶν βαρέων, οὐ κάτω τι τῶν
κούφων, ἀλλ' ἄκρατοι καὶ ἄστοργοι καὶ μονάδες αἱ τῶν ὅλων
ἀρχαὶ, μὴ προσιέμεναι σύγκρισιν ἑτέρου πρὸς ἕτερον,
μηδὲ κοινωνίαν, ἀλλὰ φεύγουσαι καὶ ἀποστρεφόμεναι, καὶ
φερόμεναι φορὰς ἰδίας καὶ αὐθάδεις, οὕτως εἶχον ὡς ἔχει
πᾶν οὗ θεὸς ἄπεστι, κατὰ Πλάτωνα, τουτέστιν, ὡς ἔχει
τὰ σώματα νοῦ καὶ ψυχῆς ἀπολιπούσης· ἄχρις οὗ τὸ
ἱμερτὸν ἧκεν ἐπὶ τὴν φύσιν ἐκ προνοίας, φιλότητος ἐγ-
927 γενομένης, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Ἔρωτος, ὡς Ἐμπεδοκλῆς
λέγει, καὶ Παρμενίδης, καὶ Ἡσίοδος, ἵνα καὶ τόπους ἀ-
μείψαντα, καὶ δυνάμεις ἀπ' ἀλλήλων μεταλαβόντα, καὶ

E. 4. χωρὶς * τὸ κοῦφον] Forte nil excidit, forte unum διαστήσας vel simile verbum.

ne leve ponens:

Non hic jam Solis species formosa timetur,
Non terræ hirsutum genus, aut falsi maris unda:

ut ait Empedocles: quo tempore non terra caloris erat particeps, non aqua spiritus: nihil gravium sursum, levium deorsum movebatur: sed mixtionem fugientes, et ab omni conjunctione abhorrentes res, solitariæque eæ, quæ principia rerum censentur, non admittentes ullam contemperationem altera alterius, omnem communicationem aversantes, suisque peculiaribus et contumacibus contentæ motibus, eo modo habebant, quomodo se habet quidquid a quo Deus abest, ut Plato dixit: hoc est, sicut se habent corpora animis destituta et mente: donec desiderabilis facultas a Providentia venit in naturam, amicitiamque iis, Venerem, et Amorem indidit: ut Empedocles, Parmenides, Hesiodus cecinerunt; ut locum mutantes res, et una alterius facultate impertita, aliæ mansio-

τὰ μὲν, κινήσεως, τὰ δὲ μονῆς ἀνάγκαις ἐνδεθέντα, καὶ καταβιασθέντα πρὸς τὸ βέλτιον, ἐξ οὗ πέφυκεν, ἐνδῦναι καὶ μεταστῆναι * ἁρμονίαν καὶ κοινωνίαν ἀπεργάσηται τοῦ παντός.

ιγʹ. Εἰ μὲν γὰρ οὐδ' ἄλλό τι τῶν τοῦ κόσμου μερῶν παρὰ φύσιν ἔσχεν, ἀλλ' ἕκαστον ᾗ πέφυκε κεῖται, μηδεμιᾶς μεθιδρύσεως, μηδὲ μετακοσμήσεως δεόμενον, μηδὲ ἐν ἀρχῇ δεηθὲν, ἀπορῶ τί τῆς προνοίας ἔργον ἐστὶν, ἢ τίνος γέγονε ποιητὴς καὶ πατὴρ δημιουργὸς ὁ Ζεὺς ὁ B
ἀριστοτέχνας. Οὐ γὰρ ἐν στρατοπέδῳ τακτικῶν ὄφελος, εἴπερ εἰδείη τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος ἀφ' ἑαυτοῦ τάξιν τε καὶ χώραν καὶ καιρὸν οὗ δεῖ λαβεῖν καὶ διαφυλάσσειν· οὐδὲ κηπουρῶν, οὐδὲ οἰκοδόμων, εἰ πῆ μὲν αὐτὸ τὸ ὕδωρ ἀφ' αὑτοῦ πέφυκεν ἐπιέναι τοῖς δεομένοις καὶ καταρδεῖν ἐπιῤῥέον, πῆ δὲ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ λίθοι ταῖς κατὰ

A. 6. μεταστῆναι *—παντός] Lacuna possit expleri voce ἀρξάμενα, vel simili: τοῦ παντὸς additum ex B. E. Forte etiam, nil excidit e loco stellula notato, et nexus constituendus interpunctione, ut fecimus et vertimus.

A. 9. κεῖται] Forte, ἔκειτο.

B. 1. ὁ ἀριστοτέχνας] ὁ additum ex E.

nis, aliæ motus necessitatibus illigatæ, et ex naturali ad meliorem statum adactæ concedere atque mutari, concentum quendam societatemque Universi conficerent.

XIII. Etenim si nulla mundi pars præter naturam fuit adfecta, sed unumquodque ita jacet ut natum est, nulla translatione, nulla mutatione indigens, quibus ne initio quidem opus habuerit; miror quodnam sit munus Providentiæ, aut quid fecerit pater ille, et Princeps Opifex, Jupiter. Non enim in exercitu opus est scientia ordines instruendi, si sua sponte quivis militum noverit suum locum, ordinem, et stationem, quam accipere debeat et tueri: neque usus erit hortulanis aut qui domos ædificent, si ibi aqua ultro adfluat plantis rigatione indigentibus, hic lateres, ligna, et

φύσιν χρώμενα ῥοπαῖς καὶ νεύσεσιν ἐξ ἑαυτῶν, καταλαμβάνειν τὴν προσήκουσαν ἁρμονίαν καὶ χώραν. Εἰ δὲ οὗτος μὲν ἀντικρὺς ἀναιρεῖ τὴν πρόνοιαν ὁ λόγος, τῷ θεῷ δὲ ἡ τάξις τῶν ὄντων
C προσήκει καὶ διαιρεῖν; τί θαυμαστὸν οὕτω τετάχθαι καὶ διηρμόσθαι τὴν φύσιν, ὡς ἐνταῦθα μὲν πῦρ, ἐκεῖ δὲ ἄστρα, καὶ πάλιν ἐνταῦθα μὲν Γῆν, ἄνω δὲ Σελήνην ἱδρῦσθαι, βεβαιοτέρῳ τῷ κατὰ φύσιν ὁ κατὰ λόγον δεσμωτηρίῳ ληφθεῖσαν. Ὡς εἴγε πάντα δεῖ ταῖς κατὰ φύσιν ῥοπαῖς χρῆσθαι καὶ φέρεσθαι καθ' ὃ πέφυκε, μηδ' Ἥλιος κυκλοφορείσθω, μήτε Φωσφόρος, μηδὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων μηδείς· ἄνω γὰρ, οὐ κύκλῳ, τὰ κοῦφα καὶ πυροειδῆ κινεῖσθαι πέφυκεν. Εἰ δὲ τοιαύτην ἐξαλλαγὴν ἡ φύσις ἔχει παρὰ τὸν τόπον, ὥστε ἐνταῦθα μὲν ἄνω φέρεσθαι φερόμενον τὸ πῦρ, ὅταν δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν παραγένηται, τῇ δίνῃ συμπεριστρέφεσθαι, τί θαυμαστὸν εἰ καὶ τοῖς βαρέσι
D καὶ γεώδεσιν ἐγγινομένοις συμβέβηκεν ὡσαύτως εἰς ἄλλο,

B. 8. ῥοπαῖς] Sic T. Vulgo, τροπαῖς.
C. 4. δεσμωτηρίῳ] Nescio quomodo, displicet. An δεσμῷ σωτηρίας, vel δεσμῷ περιληφθεῖσαν.
C. 9. τὸν τόπον] τὸν additum ex E.
C. 10. φερόμενον] præstat poni post παραγένηται.
D. 1. ἐγγινομένοις] Lego, ἐκεῖ γενομένοις.

lapides naturalibus motionibus per se in locum concinnitatemque desideratam coëunt. Sin est, ut hæc ratio palam tollat Providentiam, Deoque rerum dispositio et divisio convenit: quid mirum sic ordinatam esse et concinnatam naturam, ut hic ignis, ibi astra, rursumque hic Terra, superius Luna sit collocata, arctiore rationis quam naturæ vinculo constricta? Alioqui, si omnia naturalibus debent ferri momentis, neque Sol jam in orbem revolvatur, neque Lucifer, neque aliorum ullum astrorum: sursum enim, non secundum circulum ferri levia et ignea naturæ instinctus jubet. Si vero hanc naturà admittit varietatem in locorum mutatione, ut hic ignis suo motu semper sursum tendat, quando autem cœlum attigit, cum ejus rotatione circumagitetur; quid mirum, si etiam illuc delata gravia et

κινήσεως εἶδος ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ἐκκεκωλῦσθαι; Οὐ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἐλαφρῶν τὴν ἄνω φορὰν ἀφαιρεῖσθαι τῷ οὐρανῷ κατὰ φύσιν ἐστὶ, τῶν δὲ βαρέων καὶ κάτω ῥεπόντων οὐ δύναται κρατεῖν, ἀλλά ποτε ἐκεῖνα δυνάμει καὶ ταῦτα μετακοσμήσας, ἐχρήσατο τῇ φύσει αὐτῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

ιδ΄. Οὐ μὴν ἀλλ' εἴ γε δεῖ τὰς καταδεδουλωμένας ἕξεις * δόξας ἀφέντας, ἤδη τὸ φαινόμενον ἀδεῶς λέγειν, οὐδὲν ἔοικεν ὅλου μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἄν τις ἁπλῶς κατὰ φύσιν προσαγορεύσειεν· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον οὗ χάριν γέγονε, καὶ πρὸς ὃ E πέφυκεν, ἢ πεποίηται, τούτῳ παρέχῃ χρησίμως καὶ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ, καὶ πάσχον ἢ ποιοῦν ἢ διακείμενον ὡς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν ἢ κάλλος ἢ δύναμιν ἐπιτήδειόν ἐστι, τότε δοκεῖ τὴν κατὰ φύσιν χώραν ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ

D. 5. ἀλλά ποτε] Forte, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ: certe hæc sententia requiritur.

D. 9. ἕξεις * δόξας] Forte nil excidit: immo perperam accidit ἕξεις, errore librarii e δόξας natum: vitii suspicione posterior librarius ductus continuo lacunæ signum adjecit.

terrena in aliud motus genus coerceantur ab ambiente ea cœlo? Non enim profecto id fert natura cœli, ut levia sursum ferri prohibeat, gravia et deorsum inclinantia compescere nequeat. Sed utrorumque natura ita utitur, ut eam in melius convertat.

XIV. Verum enimvero, si quod videtur nobis impavide est dicendum, omissis iis opinionibus quorum habitus serva nostra fecit judicia; appareret nullam Universi partem ipsam a se ordinem, situm, motumve habere ita propria, ut absolute naturalia possint dici. Sed quando unumquodque, si cujus rei gratia ortum factumve est, ei se utiliter movendum accommodet, et vel ad agendum, vel ad patiendum et afficiendum ita se præbeat, ut ejus saluti, pulchritudini et facultati congruit, tunc videbitur naturæ convenienter collocari, moveri, affici. Etenim

διάθεσιν. Ὁ γοῦν ἄνθρωπος, ὡς ἐπὶ τῶν ὄντων ἕτερον κατὰ φύσιν γεγονώς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ἐμβριθῆ καὶ γεώδη
F μάλιστα περὶ τὴν κεφαλήν, ἐν δὲ τοῖς μέσοις τὰ θερμὰ καὶ πυρώδη· τῶν δὲ ὀδόντων οἱ μὲν ἄνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν ἐμφύονται, καὶ οὐδέτεροι παρὰ φύσιν ἔχουσιν· οὐδὲ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω περὶ τὰ ὄμματα ἀποστίλβον κατὰ φύσιν ἐστί, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἕκαστον οἰκείως καὶ χρησίμως τέτακται.

Ναὶ μὴν κηρύκων τε λιθορρίνων χελύων τε,

καὶ παντὸς ὀστρέου φύσιν, ὥς φησιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, καταμανθάνων

Ἔνθ' ὄψει χθόνα χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσαν·

καὶ οὐ πιέζει τὸ λιθῶδες, οὐδὲ καταθλίβει τὴν ἕξιν ἐπι-
928 κείμενον, οὐδέ γε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κουφότητος εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀποπτάμενον οἴχεται· μέμικται δέ πως πρὸς ἄλληλα καὶ συντέτακται κατὰ τὴν ἑκάστου φύσιν.

E. 6. ὡς ἐπὶ] Lego, ὡς εἴ τι.

homo, quo non ulla alia res magis juxta naturam eſt facta, in ſublimi habet maxime gravia et terreſtria, circa caput: in mediis calida et ignita: dentium ſuperne alii, alii inferne ſunt nati, neutri contra naturam: neque ignis, qui ſupra ex oculis emicat, ſecundum naturam eſt, contra naturam is qui in corde et ventriculo: ſed quodvis horum congrue eſt utiliterque ordinatum. Quin omnium oſtreorum conſidera naturam, atque, ut utar verbis Empedoclis,

Inſpice tergigraves conchas quandoque marinas:
Buccinas exemploque obducta chelys tibi ſaxo
Eſſe poteſt, ſummo ut videas in corpore terram.

neque lapidea opprimunt aut affligunt habitum corporis cui incumbunt, neque contra calor levitate ſua ſurſum evolans abit: ſed omnia ſunt commixta, inter ſeque compoſita, pro rei cujuſvis natura.

ιέ. Οὕτως οὖν εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, εἴγε δὴ ζῷόν ἐστι, πολλαχοῦ γῆν ἔχοντα, πολλαχοῦ δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀποτεθλιμμένον ἀλλὰ λόγῳ διακεκοσμημένον. Οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τοῦ σώματός ἐστιν ὑπὸ κουφότητος ἐκπιεσθείς, οὐδὲ ἡ καρδία τῷ βάρει ὀλισθοῦσα πέπτωκεν εἰς τὸ στῆθος, ἀλλ᾽ ὅτι βέλτιον ἦν οὕτως ἑκάτερον τετάχθαι. B Μὴ τοίνυν μήτε τῶν τοῦ κόσμου μερῶν νομίζωμεν μήτε Γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι συμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τὸν Ἥλιον, ὡς ᾤετο Μητρόδωρος ὁ Χῖος, εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀσκοῦ δίκην ὑπὸ κουφότητος ἐκθεθλίφθαι, μήτε τοὺς ἄλλους ἀστέρας ὥσπερ ἐν ζυγοσταθμοῦ διαφορᾷ ῥέψαντας, ἐν οἷς εἰσι γεγονέναι τόποις. Ἀλλὰ τοῦ κατὰ λόγον κρατοῦντος, οἱ μὲν ὥσπερ ὄμματα φωσφόρα τῷ προσώπῳ τοῦ παντὸς ἐνδεδεμένοι περιπολοῦσιν· Ἥλιος δὲ καρδίας ἔχων δύναμιν, ὥσπερ αἷμα καὶ πνεῦμα διαπέμπει καὶ διασκεδάννυσιν ἐξ ἑαυτοῦ θερμότητα καὶ φῶς· Γῇ δὲ καὶ θαλάσσῃ χρῆται κατὰ φύσιν ὁ C

XV. Quamobrem probabile eſt mundum etiam, ſi quidem animal eſt, multis in partibus terram habere, in multis aquam, ignem, aërem: non neceſſitate aliqua eliſa hæc eo, ſed ratione ita diſponente. Nam neque oculus iſthac in parte corporis eſt, levitate eo compulſus ſua, neque cor ſua gravitate in pectus delapſum eſt: ſed utrumque ita collocatum, quia hoc modo erat conducibilius. Non ergo puten.us de mundi partibus Terram huc pondere ſuo prolapſam, Solem, ut putabat Metrodorus Chius, utris in morem ſurſum levitate ſua eliſum, aut reliquas ſtellas veluti in bilance momento facto ea in quibus ſunt loca occupaviſſe. Etenim ratione prævalente, ſtellæ, tanquam luciferi oculi, in facie Univerſi inſertæ circumferuntur. Sol autem qui cordis habet vim, ex ſeſe calores et lumen tanquam ſanguinem diffundit. Terra et mari natura utitur, ſicut ani-

κόσμος, ὅσα κοιλία καὶ κύστει ζῷον· Σελήνη δὲ Ἡλίου μεταξὺ καὶ Γῆς, ὥσπερ καρδίας καὶ κοιλίας ἧπαρ, ἤ τι μαλθακὸν ἄλλο σπλάγχνον, ἐγκειμένη, τήν τε ἄνωθεν ἀλέαν ἐνταῦθα διαπέμπει, καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεις πέψει τινὶ καὶ καθάρσει λεπτύνουσα περὶ ἑαυτὴν ἀναδίδωσιν· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλα τὸ γεῶδες αὐτῆς καὶ στερέμνιον ἔχει τινὰ πρόσφορον χρείαν, ἄδηλον ἡμῖν. Ἐν παντὶ δὲ κρατεῖται βέλτιον τὸ κατηναγκασμένον. Τί γὰρ ὑπολάβωμεν, ἐξ ὧν ἐκεῖνοι λέγουσι, τὸ εἰκός; Λέγουσι δὲ,
D τοῦ αἰθέρος τὸ μὲν αὐγοειδὲς καὶ λεπτὸν ὑπὸ μανότητος οὐρανὸν γεγονέναι· τὸ δὲ πυκνωθὲν καὶ συνειληθὲν, ἄστρα, τούτων δὲ τὸ νωθρότατον εἶναι τὴν Σελήνην καὶ θολερώτατον. Ἀλλ' ὅμως ὁρᾷν πάρεστιν οὐκ ἀποκεκριμένην τοῦ αἰθέρος τὴν Σελήνην, ἀλλ' ἔτι πολλῷ ἐν τῷ περὶ αὐτὴν ἐμφερομένην, πολλὴν δὲ ὑφ' ἑαυτὴν ἔχουσαν ἀνέ-

C. 2. Σελήνη] Sic omnes libri: Σελήνην operæ vitio Steph. et tres Græco-Latinæ.
C. 9. κρατεῖται] Lego, κρατεῖ τὸ βέλτιον τοῦ κατηναγκασμένου.
D. 6. ἀνέμων * δινεῖσθαι] Forte ἀνέμων βίαν, ὑφ' ἧς ἄλλα τε εἰκός ἐστι δινεῖσθαι. Certe hujusmodi quid, aut hoc ipsum, præferam supplemento notato ex T. V. αἰθεροειδῆ οὐσίαν συνέστηκεν, τῷ καὶ αὐτοῖς δινεῖσθαι: in quo nil video nisi παραδιόρθωμα: et novas turbas.

mal ventriculo et vesica. Luna Soli et Terræ interposita, sicut jecur inter cor et ventriculum, aut aliud molle viscus insitum, calorem hac demittit, et quæ hinc exhalantur coquendo purgandoque ad se extollit: an ejus terreæ partes et soliditas etiam ad alia habeant accommodatam rationem, nobis non constat. Universitas rerum ita se habet, ut ratio melioris necessitatem sibi subjectam habeat. Quid enim ex illorum dictis probabile eliciemus? Dicunt ætheris partes lucidas et tenues ob raritatem esse cœlum factas: densatas et coactas, astra, quorum ignavissimum et turbidissimum sit Luna. Et tamen videre licet, Lunam non esse ex aëre secretam: sed etiamnum in multo qui circa ipsam est moveri, magnamque habere infra se ventorum

μων* δινεῖσθαι καὶ κομήτας. Οὕτως οὐ ταῖς ῥοπαῖς συνεσή-
κασι κατὰ βάρος καὶ κουφότητα τῶν σωμάτων ἕκαστον,
ἀλλ' ἑτέρῳ λόγῳ κεκόσμηται.

ιϛʹ. Λεχθέντων δὲ τούτων, κἀμοῦ τῷ Λευκίῳ τὸν λό-
γον παραδιδόντος, ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις βαδίζοντος τοῦ δόγ- E
ματος, Ἀριστοτέλης μειδιάσας, Μαρτύρομαι, εἶπεν, ὅτι
τὴν πᾶσαν ἀντιλογίαν πεποίησαι πρὸς τοὺς αὐτὴν μὲν ἡ-
μίπυρον εἶναι τὴν Σελήνην ὑποτιθεμένους, κοινῇ δὲ τῶν σω-
μάτων τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ κάτω ῥέπειν ἐξ ἑαυτῶν φάσ-
κοντας· εἰ δ' ἔστι τις ὁ λέγων κύκλῳ τε κινεῖσθαι κατὰ
φύσιν τὰ ἄστρα, καὶ πολὺ παρηλλαγμένης οὐσίας εἶναι τῶν
τεττάρων, οὐδὲ ἀπὸ τύχης ἦλθεν ἐπὶ μνήμην ἡμῖν, ὥστε
ἐμέ τι πραγμάτων ἀπηλλάχθαι καὶ * Λεύκιος * ὦ F
'γαθὲ, εἶπεν, ἀλλὰ τὰ ἄλλα μὲν ἴσως ἄστρα, καὶ τὸν ὅλον

E. 4. κοινῇ δὲ τῶν σωμάτων] Lego, κοινῇ δὲ πρὸς τοὺς τῶν σωμάτων.
E. 7. εἶναι τῶν τεττάρων] Lego, εἶναι τῆς τῶν τεττάρων.
E. 8. οὐδὲ ἀπὸ τύχης] Nexus orationis requirit οὐκ ἀπὸ τύχης, sed aliquid etiam amplius de quo nunc non liquet.
F. 1. ἀπηλλάχθαι καὶ *—ὦ 'γαθὲ] Forte, ἀπηλλάχθαι καὶ σὲ, ὦ Λεύκιε. Καὶ ὁ Λεύκιος, Οὐκ ὦ 'γαθὲ,—.
F. 2. τὰ ἄλλα] Sic B. E. τ' ἄλλα T. Anon. Vulgo, τε ἄλλα.

vim, qua et aliis contingit volvi, et cometis. Adeo non momentis gravitatis aut levitatis unumquodque corpus penditur, sed alia ratione disposita atque ordinata sunt.

XVI. His ego dictis, quum Lucio successionem disserendi mandassem, jam ad demonstrationes tendente disputatione, Aristoteles subridens, Testor, inquit, totam tuam disputationem fuisse contra eos qui Lunam semiigneam faciunt, communiter autem contra illos qui corpora alia sursum, alia deorsum vergere suapte sponte ponunt. Id autem ne fortuito quidem nobis venit in memoriam, esse qui dicat astra cum in orbem natura sua revolvi, tum diversae a quatuor elementis esse naturae, ut et mihi supersedere labore liceat. Tum Lucius, Minime, inquit, O bone: nam reliqua fortassis astra et totum coelum vobis ponentibus natura

οὐρανὸν εἰς τινα φύσιν καθαρὰν καὶ εἰλικρινῆ, καὶ τῶν κατὰ πάθος ἀπηλλαγμένην μεταβολῆς τιθεμένοις ὑμῖν, καὶ κύκλον ἄγουσαν δι' οὗ καὶ ἀτελεύτητον περιφορᾶς, * οὐκ ἄν τις ἔν γε τῷ νῦν διαμάχοιτο, καίτοι μυρίων οὐσῶν ἀποριῶν. Ὅταν δὲ καταβαίνων ὁ λόγος οὕτω θίγῃ τῆς Σελήνης, οὐκ ἔτι φυλάττει τὴν ἀπάθειαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ κάλλος ἐκείνου τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἵνα τὰς ἄλλας ἀνωμαλίας καὶ διαφορὰς ἀφῶμεν, αὐτὸ τοῦτο τὸ διαφαινόμενον πρόσωπον, πάθει τινὶ τῆς οὐσίας, ἢ ἀναμίξει πως ἑτέρας ἐπιγέγονε· πάσχει δέ τι καὶ τὸ μιγνύμενον· ἀποβάλλει γὰρ τὸ εἰλι-
929 κρινές, βίᾳ τοῦ χείρονος ἀναπιμπλάμενον. Αὐτῆς δὲ νωθείαν καὶ τάχους ἀμβλύτητα, καὶ τὸ θερμὸν ἀδρανὲς καὶ ἀμαυρόν, ᾧ, κατὰ τὸν Ἴωνα,

—— μέλας οὐ πεπαίνεται βότρυς,

εἰς τί θησόμεθα πλὴν ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ πάθος, εἰ

F. 4. ὑμῖν] Sic T. V. Vulgo, ἡμῖν.
F. 5. περιφορᾶς * οὐκ ἂν] Forte excidit κινεῖσθαι.
F. 7. ὁ λόγος] Ita omnes ante Steph. libri, Ald. Bas. Xyl. B. E. Vulgo, ὁ ἥλιος.
F. 7. αὐτῇ] Forte, αὑτῆς.

esse pura et sincera, omnisque mutationis et affectionis vacua, ac motu circulari prædita, ideoque et nunquam desinente conversione, nemo in præsentia repugnaverit, quamquam innumeræ sunt difficultates. Quando autem ista ratio deorsum traducta Lunam attigerit, non jam immunitatem perpessionum in ea tueri, ejusque corporis pulchritudinem potest. Sed, ut reliquas inæqualitates et discrimina omittamus, ipsa illa in Luna apparens facies, affectione quadam substantiæ, aut admixtione qualicunque alterius naturæ accidit. Patitur autem aliquid, omne quod miscetur, dum suam amittit sinceritatem, ac vi a deteriore natura occupatur. Ipsius porro Lunæ tarditatem, et celeritatis retusionem, tum caloris inefficacitatem et obscuritatem, quo, ut Ion ait,

—— *nigra non maturatur uva*,

quid aliud quam imbecillitatem dicemus et affectionem, si

πάθος ἀϊδίῳ σώματι, καὶ ὀλυμπίῳ μέτεστιν; Ὅλως γὰρ, ὦ φίλε Ἀριστότελες, γῆ μὲν οὖσα πάγκαλόν τι χρῆμα καὶ σεμνὸν ἀναφαίνεται καὶ κεκοσμημένον· ὡς δὲ ἄστρον, ἢ φῶς, ἤ τι σῶμα θεῖον καὶ οὐράνιον, δέδια μὴ ἄμορφος ᾖ καὶ ἀπρεπὴς, καὶ καταισχύνουσα τὴν καλὴν ἐπωνυμίαν· εἴ γε τῶν ἐν οὐρανῷ τοσούτων τὸ πλῆθος ὄντων μόνη φωτὸς ἀλλοτρίου δεομένη περίεισι, κατὰ Παρμενίδην,

Αἰεὶ παπταίνουσα πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο. B

Ὁ μὲν οὖν ἑταῖρος ἐν τῇ διατριβῇ τοῦτο δὴ τὸ Ἀναξαγόρειον ἀποδεικνὺς, ὡς "Ἥλιος ἐντίθησι τῇ Σελήνῃ "τὸ λαμπρὸν," ηὐδοκίμησεν· ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἐρῶ ἃ παρ' ὑμῶν ἢ μεθ' ὑμῶν ἔμαθον, ἑκὼν δὲ πρὸς τὰ λοιπὰ βαδιοῦμαι. Φωτίζεσθαι τοίνυν τὴν Σελήνην, οὐχ ὡς ὕελον ἢ κρύσταλλον, ἐλλάμψει καὶ διαφαύσει τοῦ Ἡλίου, πιθανόν ἐστιν· οὔτ' αὖ κατὰ σύλλαμψίν τινα καὶ

A. 12. περίεισι] Sic E. et margo B. Vulgo, περιέχει.
B. 3. ἐντίθησι] Sic B. E. T. Vulgo, ἀντίθησι. Xyl. et Anon. ἀνατίθησι.

quidem affectio corpori sempiterno et cœlesti accidit? Omnino, mi Aristoteles, terra quatenus est, res pulcherrima, admiranda, et probe ornata videtur esse Luna: sin ut astrum eam, lumenque, aut corpus divinum ac cœleste consideras, metuo ne deformis, atque turpis sit, et pulchram appellationem dedecoret. Siquidem in cœlo tam multis astris hærentibus, sola ipsa alieno indiget lumine, ut ait Parmenides,

Et semper Solis radios adversa tuetur.

Ac socius quidem noster in disputatione cum illud Anaxagoreum demonstrasset, *Solem Lunæ suum splendorem impertiri*, laudatus est. Ego autem hæc non dicam, quæ a vobis, aut una vobiscum didici: sed dedita opera ad id quod reliquum est me conferam. Probabile est ergo Lunam non vitri aut crystalli in morem illuminari, Sole eam suo perlucente et illustrante lumine: neque rursus quadam fulgoris

συναυγασμόν, ὥσπερ αἱ δᾷδες αὐξομένου τοῦ φωτός· ὑπὸ γὰρ οὐδὲν ἧττον ἐν νουμηνίαις ἢ διχομηνίαις ἔσται πανσέληνος ἡμῖν, εἰ μὴ στέγει μηδὲ ἀντιφράττει τὸν Ἥλιον, ἀλλὰ δίεισιν ὑπὸ μανότητος, ἢ κατὰ σύγκρασιν εἰσλάμπει καὶ συνεξάπτει περὶ αὐτὴν τὸ φῶς. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐκκλίσεις οὐδὲ ἀποστροφὰς αὐτῆς, ὥσπερ ὅταν ᾖ διχότομος καὶ ἀμφίκυρτος ἢ μηνοειδὴς, αἰτιᾶσθαι περὶ τὴν σύνοδον· ἀλλὰ κατὰ στάθμην, φησὶ Δημόκριτος, ἱσταμένη τοῦ φωτίζοντος ὑπολαμβάνει καὶ δέχεται τὸν Ἥλιον· ὥστ' αὐτήν τε φαίνεσθαι καὶ διαφαίνειν ἐκεῖνον εἰκὸς ἦν. Ἡ δὲ πολλοῦ δεῖ τοῦτο ποιεῖν· αὐτή τε γὰρ ἄδηλός ἐστι τηνικαῦτα, κἀκεῖνον ἀπέκρυψε καὶ ἠφάνισε πολλάκις,

——— ἀπεσκίασε δὲ οἱ αὐγὰς,

ὥσπερ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς,

D Ἔστ' αἶαν καθύπερθεν, ἀπεσκνίφωσε δὲ γαίης

C. 12. ἀπεσκίασε δὲ οἱ αὐγὰς] Haud scio an hæc sit ipsius Plutarchi interpretatio et quasi anticipatio Empedoclei loci.

et luminis coitione, ut cum faces lumine augentur. Sic enim non minus in novilunio quam cum dimidius orbis nobis illustratus apparet, toto orbe refulgens nobis videretur: si non cohibet neque obstruit Solis radios, sed is ob raritatem transit, aut per commixtionem illucet in illam illiusque lucem accendit. Non enim, ut cum dividuo, aut utrinque gibbo orbe Luna cernitur, declinationes ejus et aversiones pro caussa possunt poni, ita hoc etiam in novilunio facere licebit; cum tunc *ad amussim*, ut ait Democritus, subjecta illustranti, excipiat Solis lumen. Itaque tum et fulgere ipsa debebat, et Sol per eam pellucere: quod tantum abest ut fiat, ut cum ipsa in coïtu obscura sit, tum sæpenumero Solem quoque abscondat:

Dissipat in terram radios cum desuper ejus,
Et terræ spatium tam latum lumine privat,

Τόσσον, ὅσον τ' εὖρος γλαυκώπιδος ἔπλετο μήνης,

καθάπερ εἰς νύκτα καὶ σκότος, οὐκ εἰς ἄστρον ἑτέρου* τοῦ φωτὸς ἐμπεσόντος. Ὃ δὲ λέγει Ποσειδώνιος, ὡς ὑπὸ βάθους τῆς Σελήνης οὐ περαιοῦται δι' αὐτῆς τὸ τοῦ Ἡλίου φῶς πρὸς ἡμᾶς, ἐλέγχεται καταφανῶς· ὁ γὰρ ἀὴρ ἄπλετος ὢν, καὶ βάθος ἔχων πολλαπλάσιον τῆς Σελήνης, ὅλος ἐξηλιοῦται καὶ καταλάμπεται ταῖς αὐγαῖς. Ἀπολείπεται τοίνυν τὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους, ἀνακλάσει τινὶ τοῦ Ἡλίου πρὸς τὴν Σελήνην γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα E
φωτισμὸν ἀπ' αὐτῆς. Ὅθεν οὐδὲ θερμὸν οὐδὲ λαμπρὸν ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, ἐξάψεως καὶ μίξεως* φώτων γεγενημένης· ἀλλ' οἷον αἵ τε φωναὶ κατὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀμαυροτέραν ἀναφαίνουσι τὴν ἠχὼ τοῦ φθέγματος, αἵ τε πληγαὶ τῶν ἀφαλλομένων βελῶν μαλακώτεραι προσπίπτουσιν,

D. 2. γλαυκώπιδος ἔπλετο] Sic E. Xyl. Vulgo præpoſtere ἔπλετο γλαυκώπιδος.
D. 3. ἑτέρου * τοῦ φωτός] Lego, ἑτέρου τινὸς, τοῦ φωτὸς ἤ.
D. 8. ὅλος] Sic E. Leonic. Vulgo, ὅλως.
E. 4. μίξεως * φώτων] Lacuna nulla eſt notata in B. Xyl. parvula, duarum fere literarum, in E. Forte excidit τινός.

Quam latum glaucæ Lunæ complectitur orbis,

ut ait Empedocles: perinde ac ſi in noctem et tenebras, non in aliud aſtrum, lumen Solis incidiſſet. Quod autem dicit Poſidonius, *Lunæ profunditatem in cauſſa eſſe, cur per eam Solis lumen non penetret*, id evidenter refellitur. Aër enim quantumvis immenſus, et qui multis modis quam Luna eſt profundior, totus tamen ſolaribus radiis illuſtratur. Relinquitur ergo Empedoclis ſententiam eſſe veram: nempe reflexione luminis Solaris ad Lunam, hic ab illa res illuminari: unde fit, ut neque calidum neque ſplendidum ad nos lumen perveniat: quod futurum videbatur, ſi inflammatio et permixtio luminis fieret. Sed quemadmodum reculſæ voces obſcuriorem ſoni Echo faciunt: et ictus a reſultantibus telis languidiores accidunt:

Ὡς αὐγὴ τύψασα σεληναίης κύκλον εὐρὺν,

ἀσθενῆ καὶ ἀμυδρὰν ἀνάῤῥοιαν ἴσχει πρὸς ἡμᾶς, διὰ τὴν κλάσιν ἐκλυομένης τῆς δυνάμεως.

ιζ'. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Σύλλας, Ἀμέλει ταῦτα, εἶ-
F πεν, ἔχει τινὰς πιθανότητας· ὁ δὲ ἰσχυρότατόν ἐστι τῶν ἀντιπιπτόντων, πότερον ἔτυχέ τινος παραμυθίας, ἢ παρῆλθεν ἡμῶν τὸν ἑταῖρον; Τί τοῦτο λέγεις, ἔφη ὁ Λεύκιος, ἢ τὸ πρὸς τὴν διχότομον ἀπορούμενον; Πάνυ μὲν οὖν, ὁ Σύλλας εἶπεν· ἔχει γάρ τινα λόγον τὸ πάσης ἐν ἴσαις γωνίαις γινομένης ἀνακλάσεως, ὅταν ἡ Σελήνη διχοτομοῦσα μεσουρανῇ, μὴ φέρεσθαι τὸ φῶς ἐπὶ Γῆς ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ ὀλισθαίνειν ἐπέκεινα τῆς Γῆς· ὁ γὰρ Ἥλιος ἐπὶ τοῦ
930 ὁρίζοντος ὢν, ἅπτεται τῇ ἀκτῖνι τῆς Σελήνης· διὸ καὶ κλασθεῖσα πρὸς ἴσα, ἐπὶ θάτερον ἐκπεσεῖται πέρας, καὶ οὐκ ἀφήσει δεῦρο τὴν αὐγήν· ἢ διαστροφὴ μεγάλη καὶ παράλλαξις ἔσται τῆς γωνίας, ὅπερ ἀδύνατόν ἐστιν. Ἀλλὰ νὴ

F. 6. διχοτομοῦσα] Forte, διχότομος οὖσα.
F. 7. μεσουρανῇ] Sic B. E. T. V. Anon. Vulgo, μεσουρανίᾳ.

Sic Lunæ fugiens fulgor Titanius orbem,

imbecillum hebetemque defluxum ad nos dimittit, ob infractionem vi debilitata.

XVII. Sub hæc Sylla: Sane, inquit, aliquam hæc verisimilitudinem habent: quod vero validissimum est eorum, quæ contra objiciuntur, an jam est aliquo pacto explicatum, an vero fefellit socium nostrum? Quid, inquit Lucius, aliud dicis, quam quod de Luna dimidia quæritur? Hoc ipsum, aiebat Sylla: habet enim rationem, ut, cum omnis reflexio fiat ad æqualem angulum, a Luna dimidia medium cœli tenente, lumen non feratur in Terram, sed ad latus ejus delabatur. Sol enim in horizonte constitutus, radiis suis Lunam tangit itaque is fractus ad æquales angulos in alterum relidetur extremum, neque huc splendorem dimittet: alioqui oportet magnam diversitatem anguli fieri, quod est nefas. At me

Δία, εἶπεν ὁ Λεύκιος, καὶ τοῦτο ἐρρήθη· καὶ πρὸς γε Μενέλαον ἀποβλέψας ἐν τῷ διαλέγεσθαι τὸν μαθηματικὸν, Αἰσχύνομαι μὲν, ἔφη, σοῦ παρόντος, ὦ φίλε Μενέλαε, θέσιν ἀναιρεῖν μαθηματικὴν, ὥσπερ θεμέλιον τοῖς κατοπτρικοῖς ὑποκειμένην πράγμασιν· ἀνάγκη δὲ, εἶπεν, ὅτι τὸ πρὸς τὰς ἴσας τείνεσθαι γωνίας ἀνάκλασιν πᾶσαν, οὔτε φαινόμενον αὐτόθεν, οὔτε ὁμολογούμενόν ἐστιν· ἀλλὰ διαβάλλεται μὲν ἐπὶ τῶν κυρτῶν κατόπτρων, ὅταν B
ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὄψεως σημεῖον· διαβάλλεται δὲ τοῖς διπτύχοις κατόπτροις, ὧν ἐπικλιθέντων πρὸς ἄλληλα καὶ γωνίας ἐντὸς γενομένης, ἑκάτερον τῶν ἐπιπέδων διττῆς ἔμφασιν ἀποδίδωσι, καὶ ποιεῖ τέτταρας εἰκόνας ἀφ' ἑνὸς προσώπου, δύο μὲν ἀντιστρόφους τοῖς ἔξωθεν ἀριστεροῖς μέρεσι, δύο δὲ δεξιοφανεῖς

A. 9. ἀνάγκη δὲ, εἶπεν, ὅτι] Lego, ἀνάγκη δὲ εἰπεῖν, ὅτι.
A. 10. τείνεσθαι] Rectius ſit γίνεσθαι, ut modo.
B. 3. ὧν ἐπικλιθέντων] Sic T. Anon. Vulgo, ὡς ἐπικριθέντων.
B. 5. διττῆς] διττὴν T. V. probabiliter.
B. 6. δύο μὲν ἀντιστρόφους—κατόπτρων] Turbata, ſic reſtituenda videntur, δύο μὲν ἀριστερὰς, δύο δὲ δεξιοφανεῖς, τὰς μὲν ἀντιστρόφους τοῖς ἔξωθεν μέρεσι, τὰς δὲ ἀμαυρὰς ἐν βάθει τῶν κατόπτρων.

hercle, inquit Lucius, et hoc dictum eſt a ſocio noſtro, et inter diſſerendum Menelaum mathematicum intuens vereor inquit, mi Menelaë, theſin mathematicam iſtam evertere, quæ fundamenti inſtar catoptricæ ſubjacet de ſpeculorum cauſſis et rationibus doctrinæ: neceſſe tamen eſt ut dicam, nam reflexionem fieri ad æquales angulos, neque ſenſui apparet, neque in confeſſo eſt. Sed primum in curvis ſpeculis hæc poſitio improbatur, cum res majores quam ſunt videntur, reflexione facta ad unum viſus punctum. Fallit deinde etiam in duplicibus ſpeculis, cum duobus inter ſe conſertis ad angulum, utraque ſuperficies duplam ſpeciem reddit: fiuntque quatuor imagines ab una facie, duæ dexteræ, duæ ſiniſtræ, ex utroque illo genere duæ adverſæ exterioribus

ἀμαυρὰς ἐν βάθει τῶν κατόπτρων. Ὧν τῆς γενέσεως τὴν αἰτίαν
C Πλάτων ἀποδίδωσιν· εἴρηκε γὰρ ὅτι τοῦ κατόπτρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὕψος λαβόντος, ὑπαλλάττουσιν αἱ ὄψεις τὴν ἀνάκλασιν ἀπὸ τῶν ἑτέρων ἐπὶ θάτερα μεταπίπτουσαι. Εἴπερ οὖν τῶν ὄψεων αἱ μὲν εὐθὺς πρὸς ἡμᾶς * ἀνατρέχουσιν, αἱ δὲ ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν κατόπτρων ὀλισθήσασαι πάλιν ἐκεῖθεν ἀναφέρονται πρὸς ἡμᾶς, οὐ δυνατόν ἐστιν ἐν ἴσαις γωνίαις γίνεσθαι πάσας ἀνακλάσεις, ὅσας ὁμόσε χωροῦντες ἀξιοῦσιν αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς Σελήνης ἐπὶ γῆν φερομένοις ῥεύμασι τὴν ἰσότητα τῶν γωνιῶν ἀναιρεῖν,
D πολλῷ τοῦτο ἐκείνου πιθανώτερον εἶναι νομίζοντες. Οὐ μὴν ἀλλὰ, εἰ δεῖ τοῦτο χαρίζεσθαι τῇ πολλὰ δὴ φίλῃ γεωμετρίᾳ καὶ δοῦναι, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν ἠκριβωμένων ταῖς λειότησι συμπίπτειν ἐσόπτρων εἰκός ἐστιν· ἡ δὲ Σε-

B. 8. κατόπτρων. Ὧν] Inter has duas voces vulgo legitur, inficeta repetitio superiorum verborum, ὅταν ἐμφάσεις ποιῇ μείζονας ἑαυτῶν πρὸς ἓν τὸ τῆς ὄψεως σημεῖον διαβάλλεται δέ: ac deinceps lacuna ante proximum Ὧν τῆς—. Et vitium et remedium notarunt T. et Schott.

C. 4. πρὸς ἡμᾶς * ἀνατρέχουσιν] Aut nihil excidit, aut ἀπὸ τῶν κατόπτρων.

C. 7. ἀνακλάσεις, ὅσας ὁμόσε χωροῦντες] Vitium quin adsit, non dubium est: quale sit, non liquet. Exempl. T. Leonic. Schott. Anon. ἀνακλάσεις· ὥστε ὁμόσε χωροῦντες: quod a correctoris manu esse videtur. Forte ad veram scripturam propius accedat hujusmodi conjectura, ἀνακλάσεις ὅσαι ὁμόσε χωροῦσαι. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἀξιοῦσιν κ. τ. λ.

faciei partibus, duæ obscuræ in profundo speculorum. Quæ cur fiant, Plato caussam reddidit. Dixit enim, speculo hinc inde elevato visus reflexionem variare, ab una in alteram parte recidentem. Si ergo imaginum illæ statim ad nos recurrunt: quæ vero in alteram speculi partem delabuntur, rursum inde ad nos feruntur; fieri non potest ut omnes reflexiones quæ simul Visu recipiuntur ad æquales accidant angulos. Alii contendunt, defluxibus, qui a Luna in Terram feruntur, æqualitatem angulorum tolli, hoc illo censentes multo esse probabilius. Enimvero ut hoc demus et gratificemur percaræ nobis geometriæ; primum fieri id par est in speculis ad unguem lævigatis: at Luna

λήνη πολλὰς ἀνωμαλίας ἔχει καὶ τραχύτητας, ὥστε τὰς αὐγὰς ἀπὸ σώματος μεγάλου προσφερομένας ὕψεσιν ἀξιολόγοις, ἀντιλάμψεις καὶ διαδόσεις ἀπ' ἀλλήλων λαμβάνουσιν, ἀνακλᾶσθαί τε παντοδαπῶς καὶ συμπλέκεσθαι, καὶ συνάπτειν αὐτὴν ἑαυτῇ τὴν ἀνταύγειαν, οἷον ἀπὸ πολλῶν φερομένην πρὸς ἡμᾶς κατόπτρων. Ἔπειτα κἂν πρὸς αὐτῇ τῇ Σελήνῃ τὰς ἀνακλάσεις ἐν ἴσαις γωνίαις ποιῶμεν, οὐκ ἀδύνατον φερομένας ἐν διαστήματι τοσούτῳ τὰς αὐγὰς, κλάσεις ἴσχειν καὶ περιολισθήσεις, ὡς συγκεῖσθαι καὶ λάμπειν τὸ φῶς. Ἔνιοι δὲ καὶ δεικνύουσι γράφοντες, ὅτι πολλὰ τῶν φώτων ἐπὶ γῆν ἀφίησι κατὰ γραμμὴν ὑπὸ τὴν κεκλιμένην ὑποταθείσης· σκευωρεῖσθαι δὲ ἅμα λέγοντι διάγραμμα, καὶ ταῦτα πρὸς πολλοὺς, οὐκ ἐνῆν. E

ιη'. Τὸ δ' ὅλον, ἔφη, θαυμάζω πῶς τὴν διχότομον ἐφ' ἡμᾶς κινοῦσιν, ἐμπίπτουσαν μετὰ τῆς ἀμφικύρτου καὶ τῆς μηνο-

E. 3. συγκεῖσθαι] Præstat, συγχεῖσθαι.
E. 5. κατὰ γραμμὴν—ὑποταθείσης] Forte corrigendum, κατὰ γραμμῆς ὑπὸ τὴν κεκλασμένην ὑποταθείσης. An item ἐπὶ γῆν mutandum in αὐγήν?
E. 9. ἐμπίπτουσαν] Forte, ἐκπίπτουσαν, ut reddidi. Mox αὐτῆς legendum pro αὐτῇ.

multas habet inæqualitates, asperitates multas; ut fulgores, qui a magno corpore accidunt altitudinibus non exiguis, invicem resplendere possint, et omnimode reflecti, implicari, resplendentiamque inter se continuare, quasi a multis ea ad nos ferretur speculis. Deinde, ut reflexionem ponamus ad ipsam Lunam fieri æqualibus angulis; tamen fieri potest ut radii per tantum spatium delati frangantur et delabantur, ut lumen componatur et splendeat. Sunt qui etiam ostendant descriptione quadam figuræ, multa lumina in Terram dimitti ad lineam sub inclinata subtensam. Inter dicendum autem delineationem moliri, idque apud multos, non licebat.

XVIII. Omnino autem, dicebat, miror cur contra nos allegent dimidiam Lunam, quum hæc eadem ratione pereat cum gibbosa et cum fal-

εἰδοῦς. Εἰ γὰρ αἰθέριον ὄγκον ἢ πύρινον ὄντα τὸν τῆς Σελήνης
F ἐφώτιζεν ὁ Ἥλιος, οὐκ ἂν ἀπέλιπεν αὐτῇ σκιερὸν ἀεὶ καὶ ἀλαμπὲς ἡμισφαίριον πρὸς αἴσθησιν, ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ μικρὸν ἔψαυε περιϊὼν, ὅλην ἀναπίμπλασθαι, καὶ δι' ὅλης τρέπεσθαι τῷ φωτὶ πανταχόσε χωροῦντι δι' εὐπετείας, ἦν προσῆκον. Ὅπου γὰρ οἶνος ὕδατος θιγὼν κατὰ πέρας, καὶ σταγὼν αἵματος εἰς ὑγρὸν ἐμπεσόντος ἀνέχρωσε πᾶν αἷμα * φοινιχθέν· αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα λέγουσιν, οὐκ ἀπορροίαις τισὶν οὐδὲ ἀκτῖσι μεμιγμέναις, ἀλλὰ τροπῇ καὶ μεταβολῇ κατὰ νύξιν ἢ ψαῦσιν ἐξηλιοῦσθαι· πῶς ἄστρον ἄστρου καὶ φῶς φωτὸς ἁψάμενον οἴονται μὴ κεράννυσθαι, μηδὲ
931 σύγχυσιν ποιεῖν δι' ὅλου καὶ μεταβολήν, ἀλλ' ἐκεῖνα φωτίζειν μόνον ὧν ἅπτεται κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν; Ὃν γὰρ ὁ

F. 3. περιϊὼν] Vulgo, περιὼν, quod Steph. ex Leonico sumsit: nam Ald. Bas. Xyl. B. E. περὶ ὤν. Ceterum hoc περιϊὼν malim reponere ante ἀπέλιπεν.

F. 4. τρέπεσθαι] Recepi ex T. Anon. Amiot. Vulgo, τρέφεσθαι.

F. 6. πᾶν αἷμα * φοινιχθὲν] Lacuna videtur ex earum esse genere, quæ debentur suspicioni librariorum aliquid excidisse putantium. Nil requiras, si legas πᾶν ἅμα φοινιχθέν. Sic sane T.

F. 9. κατὰ νύξιν ἢ ψαῦσιν ἐξηλιοῦσθαι] Sumsi ab E. quocum consentit B, excepto ἐξηλιοῦσθαι. Vulgo, κατάνυξιν ἀπὸ τοῦ φωτὸς ἐξηλλοιοῦσθαι.

cata. Nam si ætheream molem aut igneam Lunæ (siquidem talis esset) Sol illuminaret, non profecto relinqueret semper umbrosam ad nostrum sensum, et luminis expertem alteram ejus globi partem: sed si vel paululum attigisset eam ambiens, impleri eam lumine totamque mutari usquequaque ob agilitatem prodeunte, conveniebat. Si enim vinum aquæ extremitatem attingens, aut gutta sanguinis in humorem incidens, totum inficit aut rubore tingit: ipsum vero aërem aiunt non defluxionibus quibusdam radiisve permixtis, sed totum conversione et mutatione per appulsum tactumque lenem facta, Solis natura repleri: quonam pacto stella stellam, et lux lucem si attingat, arbitrantur nullam confusionem, nullam per tota mixtionem fieri aut mutationem, sed ea duntaxat a Sole illustrari, quo-

Ἥλιος περιιὼν κύκλον ἄγει καὶ περιστρέφει πρὸς τὴν
Σελήνην, νῦν μὲν ἐπιπίπτοντα τῷ διορίζοντι τὸ ὁρα-
τὸν αὐτῆς καὶ τὸ ἀόρατον, νῦν δὲ ἀνιστάμενον πρὸς
ὀρθὰς ὥστε τέμνειν ἐκεῖνα ὑπ᾽ ἐκείνης τε τέμνεσθαι,
ἄλλαις κλίσεσι καὶ σχέσεσι τοῦ λαμπροῦ πρὸς τὸ σκιε-
ρὸν, ἀμφικύρτους καὶ μηνοειδεῖς ἀποδιδόντα μορφὰς ἐν
αὐτῇ, παντὸς μᾶλλον ἐπιδεικνύουσιν οὐ σύγκρασιν ἀλλ᾽
ἐπαφὴν, οὐδὲ σύλλαμψιν ἀλλὰ περίλαμψιν αὐτῆς ὄντα
τὸν φωτισμόν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ αὐτὴ φωτίζεται μόνον, ἀλλὰ B
καὶ δεῦρο τῆς αὐγῆς ἀναπέμπει τὸ εἴδωλον, ἔτι καὶ μᾶλλον
ἰσχυρίσασθαι τῷ λόγῳ περὶ τῆς οὐσίας δίδωσιν. Αἱ γὰρ
ἀνακλάσεις γίνονται πρὸς οὐδὲν ἀραιὸν, οὐδὲ λεπτομερές·
οὐδὲ ἐστι φῶς ἀπὸ φωτὸς, ἢ πῦρ ἀπὸ πυρὸς ἀφαλλό-
μενον, ἢ νοῆσαι ῥᾴδιον· ἀλλὰ δεῖ τὸ ποιῆσον ἀντιτυπίαν

A. 6. τέμνεσθαι, ἄλλαις] Vulgo, τὸ τέμνεσθαι ἄλλαις. B. E. omittunt τό. Legendum, τέμνεσθαι, ποτὲ δ᾽ ἄλλαις—.
A. 7. ἐπιδεικνύουσιν] Lego, ἐπιδείκνυσιν.
B. 6. ἢ νοῆσαι] ἢ delendum.

rum attingit superficiem? Quippe is circulus, quem suo circuitu Sol in Luna describit, qui modo incidat in lineam, qua Lunæ visibilis pars ab invisibili distinguitur, alias ad rectos insistat angulos et dividat utramque partem mediam, mox aliis atque aliis inclinationibus proportiones varias splendidæ partis ad umbrosam efficiat, Lunæque formas utrimque curvas, aut falcatas exhibeat: planissime omnium demonstrat eam quæ dicitur Lunæ illuminationem, non contemperationem, sed contactum, neque luminis confluxum, sed circumfusionem esse. Quando autem non illuminatur tantum ipsa, sed huc etiam luminis simulacrum mittit; fit etiam, acrius ut contendamus de ratione quæ de ejus substantia fuit allata. Reflexiones enim fiunt non ad ullam rem raram et tenuibus partibus constantem: neque facile imagineris ignem ab igne resilientem, aut lumen a lumine. Sed oportet solidum densumque esse id, a

τινὰ καὶ κλάσιν ἐμβριθὲς εἶναι καὶ πυκνόν, ἵνα πρὸς αὐτὸ πληγὴ καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ φορὰ γένηται. Τὸν γοῦν αὐτὸν Ἥλιον ὁ μὲν ἀὴρ διΐησιν, οὐ παρέχων ἀνακοπὰς, οὐδὲ ἀντερείδων, ἀπὸ δὲ ξύλων καὶ λίθων καὶ ἱματίων εἰς φῶς τιθεμένων
C πολλὰς ἀντιλάμψεις καὶ περιλάμψεις ἀποδίδωσιν. Οὕτω δὲ καὶ τὴν Γῆν ὁρῶμεν ὑπ᾽ αὐτοῦ φωτιζομένην· οὐ γὰρ εἰς βάθος, ὥσπερ ὕδωρ, οὐδὲ δι᾽ ὅλης, ὥσπερ ἀὴρ, διΐησι τὴν αὐγήν· ἀλλ᾽ οἷος τὴν Σελήνην περιστείχει κύκλος αὐτοῦ, καὶ ὅσον ἀποτέμνεται μέρος ἐκείνης, τοιοῦτος ἕτερος περίεισι τὴν Γῆν, καὶ τοσοῦτο φωτίζων ἀεὶ, καὶ ἀπολείπων ἕτερον ἀφώτιστον· ἡμισφαιρίου γὰρ ὀλίγῳ δοκεῖ μεῖζον εἶναι τὸ περιλαμπόμενον ἑκατέρας. Δότε δή μοι γεωμετρικῶς εἰπεῖν πρὸς ἀναλογίαν, ὡς εἰ τριῶν ὄντων οἷς τὸ ἀφ᾽ Ἡλίου φῶς πλησιάζει, Γῆς, Σελήνης, ἀέρος, ὁρῶμεν οὐχ

B. 9. διΐησιν] Sic B. E. T. V. Anon. Vulgo, δίεισιν. Idem ex iisdem libris restitutum infra.

C. 5. ἐκείνης] Ita B. E. Ald. Bas. Xyl. Vulgo, ἐκεῖνος, vitiose.

C. 5. περίεισι] Ita B. E. Vulgo, περιίησι.

C. 7. εἶναι] Additum ex B. E.

quo recelli et reflecti aliud debeat; ut in id ictus incumbat, indeque referatur. Ipsum adeo Solem aër transmittit non impediens aut relidens radios ejus: a lignis, lapidibus, et vestibus in Sole positis multæ resplendentiæ et circumfulgentiæ exsistunt. Sic et Terram videmus ab eo illuminari: non enim in profundum, ut aqua, nec per totam, ut aër, dimittit radios: sed sicut circulus Lunam ambit, partemque ejus illuminandam describit: ita alius Terram circuit, partemque ejus definit, quam Sol subinde illustret, reliquo luminis experte: videtur enim aliquanto major utriusque portio quæ illuminatur quam est semissis globi. Concedite vero mihi, ut hoc geometrice loquar e proportionum collatione. Si tria sunt quibus a Sole lumen accidit, Terra, Luna, aër, videmus tamen Lunam non ut aërem,

ὡς ὁ ἀὴρ μᾶλλον, ἢ ὡς ἡ Γῆ φωτιζομένην τὴν Σελήνην, ἀνάγκη φύσιν ἔχειν ὁμοίαν, ἃ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πέφυκε.

ιθʹ. Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐπῄνεσαν τὸν Λούκιον, Εὖ γε, D ἔφην, ὅτι καλῷ λόγῳ καλὴν ἀναλογίαν προσέθηκας· οὐ γὰρ ἀποστερητέον σε τῶν ἰδίων. Κἀκεῖνος ἐπιμειδιάσας, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ δεύτερον ἀναλογίᾳ προσχρηστέον, ὅπως μὴ τὰ αὐτὰ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ταὐτὰ ποιεῖν ταὐτὸν, ἀποδείξωμεν τῇ Γῇ τὴν Σελήνην προσεοικυῖαν. Ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲν οὕτως τῶν περὶ τὸν Ἥλιον γενομένων ὅμοιόν ἐστιν, ὡς ἔκλειψις Ἡλίου δύσει, δότε μοι, ταύτης ἔναγχος τῆς συνόδου μνησθέντες, ἣ πολλὰ μὲν ἄστρα πολλαχόθεν τοῦ οὐρανοῦ διέφηνεν εὐθὺς ἐκ μεσ- E ημβρίας ἀρξαμένη, κρᾶσιν δὲ, οἵαν τὸ λυκαυγὲς, τῷ ἀέρι παρέχεν· εἰ δὲ μὴ, Θέων ἡμῖν οὗτος τὸν Μίμνερμον

C. 11. ἀὴρ μᾶλλον, ἢ] Habet dubitationem hæc lectio. Forte ἀὴρ, μᾶλλον δὲ—.
D. 5. τὰ αὐτὰ] Lego, τῷ ταυτά.
D. 9. ἢ πολλὰ] ἢ eſt ex E. Vulgo, ἡ. Baſ. Xyl. ᾗ.

ſed magis ut Terram illuminari; neceſſe eſt ſimilis eſſe naturæ, quæ ab eadem re affici eodem modo ſolent.

XIX. Hic omnibus laudantibus Lucium, Præclare, inquam ego, qui pulchræ rationi pulchram adjeciſti proportionem: non enim tuis et propriis laudibus es defraudandus. Tum ſubridens Lucius, Proinde, ait, denuo proportione utamur, demonſtrabimuſque Lunam Terræ eſſe cognatam, non eo tantum quia eadem a re eodem afficiuntur modo, ſed et quia eandem rem eodem modo afficiunt. Etenim nihil eorum quæ circa Solem fiunt, ita ſimile eſſe ejus occaſui, atque eſt defectus ipſius, conceditis, puto, mihi, memores ejus coitus Solis cum Luna, qui nuper fuit, qui ſtatim ſub meridiem incipiens, ſtellas in multis paſſim cœli partibus lucentes oſtendit, aëriſque eam fecit temperiem, qualis eſt incerta lux crepuſculi: ſi non concedetis, Theon hic noſter Mimnermum allegabit, et Cydiam,

ἐπάξει καὶ τὸν Κυδίαν καὶ τὸν Ἀρχίλοχον, πρὸς δὲ τούτοις τὸν Στησίχορον καὶ τὸν Πίνδαρον, ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν ὀλοφυρομένους τὸν φανερώτατον κλεπτόμενον, καὶ μέσῳ ἄματι νύκτα γενομένην, καὶ τὴν ἀκτῖνα τοῦ Ἡλίου σκότους ἀτρα-
F πὸν * φάσκοντας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν Ὅμηρον, νυκτὶ καὶ ζόφῳ τὰ πρόσωπα κατέχεσθαι τῶν ἀνθρώπων λέγοντα, καὶ τὸν Ἥλιον ἐξαπολωλέναι τοῦ οὐρανοῦ περὶ τὴν Σελήνην, καὶ * τοῦτο γίνεσθαι πέφυκε τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δὲ ἱσταμένου. Τὰ λοιπὰ δὲ οἶμαι ταῖς μαθηματικαῖς ἀκριβείαις εἰς τὸν * ἐξῆχθαι καὶ βέβαιον· ὡς ἥ γε νὺξ ἐστὶ σκιὰ Γῆς, ἡ δὲ ἔκλειψις τοῦ Ἡλίου, σκιὰ Σελήνης, ὅταν ἡ ὄψις ἐν αὐτῇ γένηται. Δυόμενος γάρ, ὑπὸ τῆς Γῆς ἀντιφράττεται πρὸς τὴν ὄψιν· ἐκλιπὼν δέ, ὑπὸ τῆς Σελήνης,

E. 6. φανερώτατον] Forte addendum θεόν.
E. 6. ἄματι] Sic Leonic. Schott. Vulgo, ἅμα τήν.
E. 7. ἀτραπὸν * φάσκοντας] Forte nil excidit: ad ſententiæ quidem abſolutionem nil requiras.
F. 2. πρόσωπα] Hoc certiſſima correctione repetivit Xyl. ex Odyſſ. Υ, 352. Vulgo, πρῶτα.
F. 3. περὶ τὴν—πέφυκε] Forte, καὶ περὶ τὴν Σελήνης σύνοδον τοῦτο γίνεσθαι πεφυκέναι. Poſtremum habent T. V. B. Anon. Conferatur Odyſſ. Ξ, 162.
F. 6. εἰς τὸν * ἐξῆχθαι] Forte, εἰς τὸν ἀσφαλῆ λόγον ἐξῆχθαι—
F. 8. ἐν αὐτῇ] Sic E. Vulgo, ἐν ἑαυτῇ.

et Archilochum, et præter hos Steſichorum ac Pindarum, qui deplorant in defectibus *ſplendidiſſimum ſibi eripi Solem*, et quaſi *in medio die factam eſſe noctem*, radioſque Solis *tenebroſo ferri tramite*: ſuper omnes Homerum, qui *facies hominum nocte et caligine occupari* ait, *Solemque et Lunam de cælo periiſſe*: idque fieri *alio menſe deſinente*, *alio incipiente*. Reliqua puto mathematicis ſubtilitatibus in perſpicuam rationem deducta eſſe, noctem eſſe umbram Terræ et defectum Solis eſſe umbram Lunæ, quando viſus noſter in eam incidit. Nam Solem, poſtquam occidit, videre ne poſſimus, Terra interpoſita luminibus noſtris officit: cum deficit, Luna noſtro viſui aditum obſtruit. Horum utrum-

ἀμφότεραι δέ εἰσιν ἐπισκοτήσεις· ἀλλ' ἡ μὲν δυτική, τῆς 932
Γῆς· ἡ δὲ ἐκλειπτική, τῆς Σελήνης, τῇ σκιᾷ καταλαμ-
βανούσης τὴν ὄψιν. Ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον τὸ γινόμενον.
Εἰ γὰρ ὅμοιον τὸ πάθος, ὅμοια τὰ ποιοῦντα· τῷ γὰρ αὐτῷ
τὰ αὐτὰ συμβαίνειν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν.
Εἰ δὲ οὐχ οὕτω τὸ περὶ τὰς ἐκλείψεις σκότος βύθιόν
ἐστιν, οὐδὲ ὁμοίως τῇ νυκτὶ πιέζει τὸν ἀέρα, μὴ θαυμά-
ζωμεν· οὐσία μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ τοῦ τὴν νύκτα ποιοῦντος καὶ
τοῦ τὴν ἔκλειψιν σώματος, μέγεθος δὲ οὐκ ἴσον. Ἀλλ'
Αἰγυπτίους μὲν ἑβδομηκοστόδυον οἶμαι φάναι μόριον εἶναι τὴν
Σελήνην, Ἀναξαγόραν δὲ ὅση Πελοπόννησος· Ἀρίσταρ- B
χος δὲ τὴν διάμετρον τῆς Σελήνης λόγον ἔχουσαν ἀποδείκ-
νυσιν, ὃς ἐλάττων μὲν ἢ ἑξήκοντα πρὸς δεκαεννέα, μείζων
δέ πως ἑκατὸν ὀκτὼ πρὸς τεσσαρακοντατρία ἐστίν.
Ὅθεν ἡ μὲν Γῆ παντάπασι τῆς ὄψεως τὸν Ἥλιον ἀφαι-

A. 2. καταλεμβανούσης] Sic E. Vulgo, καταλαμβανούσῃ.
A. 10. εἶναι τὴν Σελήνην] T. V. Anon. εἶναι τῆς Γῆς τὴν Σελήνην: quod item cogitatione suppleri potest.

que obscuratio est: sed occiduam Terra, defectum Luna facit, visum intervertendo. Ex his autem quid consequatur, facile potest intelligi. Si enim similia sunt effecta, similes etiam sunt caussæ ea efficientes: eidem enim eadem accidere ab iisdem, necessarium est. Quod autem tenebræ in defectibus non sunt ita profundæ, neque aër perinde atque noctu occupatur iis, non est quod miremur. Est enim eadem substantia ejus quod noctem, et ejus quod defectum efficit, corporis, magnitudine differunt. Nam Ægyptii, nisi fallor, septuagies et bis contineri in Terræ quantitate Lunæ quantitatem censent: Anaxagoras tantam pronunciavit Lunam esse, quanta est Peloponnesus: Aristarchus proportionem diametri facit minorem quam sint sexaginta ad undeviginti, majorem aliquanto quam sint centum et octo ad quadraginta et tria. Unde fit, ut Terra prorsus Solem conspectui nostro subtrahat ob magnitudi-

ῥεῖται διὰ μέγεθος· μεγάλη γὰρ ἡ ἐπιπρόσθησις, καὶ χρόνον ἔχουσα τὸν τῆς νυκτός· ἡ δὲ Σελήνη κἂν ὅλον ποτὲ κρύψῃ τὸν Ἥλιον, οὐκ ἔχει χρόνον οὐδὲ πλάτος ἡ ἔκλειψις, ἀλλὰ περιφαίνεταί τις αὐγὴ περὶ τὴν ἴτυν, οὐκ ἐῶσα βαθεῖαν γενέσθαι τὴν σκιὰν καὶ ἄκρατον. Ἀριστοτέλης δὲ ὁ παλαιὸς αἰτίαν τοῦ πλεονάκις τὴν Σελήνην ἐκλείπουσαν ἢ τὸν Ἥλιον καθορᾶσθαι, πρὸς ἄλλαις τισὶ καὶ C ταύτην ἀποδίδωσιν, Ἥλιον γὰρ ἐκλείπειν Σελήνης ἀντιφράξει, Σελήνην δέ,* ὁ δὲ Ποσειδώνιος ὁριζόμενος οὕτως τόδε τὸ πάθος, ἔκλειψίς ἐστιν Ἡλίου σύνοδος σκιᾶς Σελήνης, ἧς τὴν ἔκλειψιν,* ἐκείνοις γὰρ μόνοις ἔκλειψίς ἐστιν ὧν ἂν ἡ σκιὰ τῆς Σελήνης καταλαβοῦσα τὴν ὄψιν ἀντιφράξῃ πρὸς τὸν Ἥλιον· ὁμολογῶν δὲ σκιὰν τῆς Σελήνης φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς, οὐκ οἶδα ὅ, τι λέγειν ἑαυτῷ

C. 1. Σελήνην δέ, * ὁ δὲ Π.] Amiotus ex conjectura, ut puto, vertit ac ſi ſcriptum fuiſſet, Σελήνην δὲ Γῆς, ἣν πολὺ μείζονα οὖσαν πλεονάκις ἀντιφράττειν τὴν Σελήνην· probabiliter ad ſententiam: his puto continuata fuiſſe, ut partem Ariſtotelicæ ſententiæ, ἐκείνοις γὰρ μόνοις—πρὸς τὸν Ἥλιον.

C. 2. οὕτως—ἔκλειψις] Ita diſtinctione locum expeditiorem fecimus. Vulgo, οὕτως· τὸ δὲ τὸ πάθος ἔκλειψις. Forte altius latet vitium cujus medicina a fonte Poſidonii petenda, ex quo ſua hauſit Cleomedes L. II. p. 481. ut legendum videatur, ὁριζόμενος, ὅτι τόδε τὸ πάθος τῆς ὄψεως ἐστιν οὐχ Ἡλίου, καὶ σύνοδος σκιᾷ Σελήνης, ἣν δὲ ἔκλειψιν Ἡλίου καλοῦμεν· ὁμολογῶν γε—.

nem: magna eſt enim obſtructio, et nocturno tempore durat. Luna autem, etiam ſi totum aliquando occultet Solem, tamen is defectus latitudine, et tempore caret: ſed quidam elucet ſplendor circa orbitam, non ſinens altam nimiamque fieri umbram. Ariſtoteles vero antiquus ille, cur Luna ſæpius quam Sol deficere videatur, cauſſam inter alias etiam hanc poſuit: quod Sol Lunæ interjectu obſcuretur, Luna Terræ. Poſidonius autem ſic definiens hanc affectionem, *Defectus eſt Solis, coitus umbræ Lunæ, cujus defectum* * his enim ſolis defectus eſt quorum inter Viſum et Solem umbra Lunæ interjicitur. Fatens autem umbram Lunæ ad nos ferri, neſcio quid ſibi ad dicendum reliqui fecerit: Repugnans quippe eſt, aſtri umbram ex-

καταλέλοιπεν· ἄστρῳ δὲ σκιὰν ἀδύνατον γενέσθαι· ὃ γὰρ ἀφώτιστον σκιὰ λέγεται, τὸ δὲ φῶς οὐ ποιεῖ σκιὰν, ἀλλ᾽ ἀναιρεῖν πέφυκεν.

κ΄. Ἀλλὰ τί δὴ, ἔφη, μετὰ τοῦτο τῶν τεκμηρίων ἐλέχθη; Κἀγὼ, τὴν αὐτὴν, ἔφην, ἐλάμβανεν ἡ Σελήνη D ἔκλειψιν. Ὀρθῶς, εἶπεν, ὑπέμνησας· ἀλλὰ δὴ πότερον ὡς πεπεισμένων ὑμῶν καὶ τιθέντων ἐκλείπειν τὴν Σελήνην ὑπὸ τοῦ σκιάσματος ἁλισκομένην, ἤδη τρέπωμαι πρὸς τὸν λόγον, ἢ βούλεσθε, μελέτην ποιήσωμαι καὶ ἀπόδειξιν ὑμῖν τῶν ἐπιχειρημάτων ἕκαστον ἀπαριθμήσας; Νὴ Δία, εἶπεν ὁ Θέων, τούτοις ἐμμελέτησον· ἐγὼ δὲ πειθοῦς τινος δέομαι, ταύτῃ μόνον ἀκηκοὼς ὡς ἐπὶ μίαν μὲν εὐθεῖαν τῶν τριῶν σωμάτων γινομένων, Γῆς καὶ Ἡλίου καὶ Σελήνης, αἱ ἐκλείψεις συντυγχάνουσιν· ἡ γὰρ Γῆ τῆς Σελήνης, E

D. 1. τὴν αὐτὴν—ἔκλειψιν] Sanum, necne, sit, non statuo. Ferri potest ea, quam reddidi, sententia.

D. 3. πεπεισμένων] Sic E. T. V. Anon. Vulgo, πεπεισμένων.

D. 4. τρέπωμαι] Hoc Steph. dedit ex Leonic. Schott. Anon. In Ald. Bas. Xyl. B. E. est τρέπονται. Malim τρέπωμαι, aut cum T. τρεπόμεθα.

D. 5. ποιήσωμαι καὶ] Sic E. Vulgo, ποιήσωμεν.

D. 8. μίαν μὲν] μὲν delendum.

istere: cum umbra dicatur id quod lumine caret: at lumen umbram non facit, sed abolet suapte natura.

XX. Sed quodnam post hæc fuit argumentum allatum? Et ego, Eandem, inquam, Luna defectus caussam accepit. Recte, aiebat, admonuisti. Sed utrum quasi vobis persuasum ac decretum sit Lunam deficere ab umbra captam, jam ad propositam me convertam orationem? an vultis, ut, quasi exercitatione dicendi instituta, singulis recensendis argumentis demonstrationes proferam? Omnino, dicebat Theon, de his exercitationem institue. Mihi enim opus aliquo est qui persuadeat: cum id duntaxat inaudiverim, quod cum in una linea sint tria corpora, Terra, Sol, et Luna, defectus contingant; tum enim aut Terram

ἢ πάλιν ἡ Σελήνη τῆς Γῆς ἀφαιρεῖται τὸν Ἥλιον· ἐκλείπει γὰρ οὗτος μὲν Σελήνης, Σελήνη δὲ Γῆς ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἱσταμένης· ὧν γίνεται, τὸ μὲν ἐν συνόδῳ, τὸ δὲ ἐν διχομηνίᾳ. Καὶ ὁ Λεύκιος ἔφη, Σχεδὸν μέντοι τῶν λεγομένων κυριώτατα ταῦτ' ἐστί· πρόλαβε δὲ πρῶτον, εἰ βούλει, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος τῆς σκιᾶς λόγον· ἐστι γὰρ κῶνος, ἅτε καὶ μεγάλου πυρὸς ἢ φωτὸς σφαιροειδοῦς ἐλάττονα, σφαιροειδῆ δὲ, περιβάλλοντος ὄγκον· ὅθεν ἐν ταῖς ἐκλείψεσι τῆς Σελήνης αἱ περιγραφαὶ τῶν μελαινομένων πρὸς τὰ λαμπρὰ τὰς ἀποτομὰς περιφερεῖς ἴσχουσιν· ἃς γὰρ ἂν στρογγύλον στρογγύλῳ προσμίξαι,
F ἢ δέξηται τομὰς ἡ προσοχὴ, πανταχόσε χωροῦσαι, δι' ὁμοιότητα γίνονται κυκλοτερεῖς. Δεύτερον οἶμαί σε γινώσκειν ὅτι Σελήνης μὲν ἐκλείπει πρῶτα μέρη τὰ πρὸς ἀπη-

E. 5. διχομηνίᾳ] Sic B. E. et viderat Corsin. Fast. Att. I. p. 62. Vulgo, διχοτομίᾳ.

E. 6. πρόλαβε] Legendum, πρόσλαβε.

E. 8. κῶνος] Sic unus Xyl. Vulgatum, καινὸς diutius non erat ferendum.

E. 12. ἃς γὰρ ἂν στρογγύλον στρογγύλῳ προσμίξαι] Sic B. E. Vulgo mendosissime, αἳ γὰρ ἂν στρογγύλῳ προσμίξιαι.

Lunæ, aut Lunam Terræ Solem adimere: hunc Luna, eam Terra in medio trium constituta, deficere: illud novæ tempore Lunæ, hoc medio mense fieri. Tum Lucius: Fere, inquit, hæc de dictis sunt potissima. Verum si lubet, primo loco rationem ex umbræ figura ductam accipe. Est enim conus sive turbo; quippe cum magnus ignis lumenve globi formam habens, minorem, sed ipsam quoque globosam, amplectatur molem. Itaque in defectibus Lunæ circumscriptiones eorum quæ obscurantur, quibus a lucidis distinguuntur, circulares sunt: nam quascumque teres tereti accidens præbuerit, aut ab eo acceperit, sectiones, quaqua versum ductæ, sunt omnes rotundæ ob similitudinem. Secundo loco id te arbitror intelligere, Lunæ partes eas primum lumine destitui, quæ ad subsolanum spectant: Solis

λιώτην, Ἡλίῳ δὲ τὰ πρὸς δύσιν, κινεῖται δὲ ἡ μὲν
σκιὰ τῆς Γῆς ἐπὶ τὴν ἑσπέραν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν,
Ἥλιος δὲ καὶ Σελήνη τοὐναντίον ἐπὶ τὰς ἀνατολάς·
ταῦτα γὰρ ἰδεῖν τε παρέχει τῇ αἰσθήσει τὰ φαινόμενα, 933
κἂν λόγων οὐ πάνυ τοι μακρῶν μαθεῖν ἐστιν· ἐκ δὲ τού-
των ἡ αἰτία βεβαιοῦται τῆς ἐκλείψεως. Ἐπεὶ γὰρ Ἥλιος
μὲν ἐκλείπει καταλαμβανόμενος, Σελήνη δὲ ἀπαντῶσα
τῷ ποιοῦντι τὴν ἔκλειψιν, εἰκότως, μᾶλλον δὲ ἀναγκαίως,
τὸ μὲν ὄπισθεν ἁλίσκεται πρῶτον, ἡ δ' ἔμπροσθεν· ἄρ-
χεται γὰρ ἐκεῖθεν ἡ ἐπιπρόσθησις, ὅθεν πρῶτον μὲν ἐπι-
βάλλει τὸ ἐπιπροσθοῦν· ἐπιβάλλει δὲ ἐκείνῳ μὲν ἀφ'
ἑσπέρας ἡ Σελήνη πρὸς αὐτὸν ἁμιλλωμένη, ταύτῃ δὲ
ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ὡς πρὸς τοὐναντίον ὑποφερομένη.
Τρίτον τοίνυν ἔτι τὸ τοῦ χρόνου λαβὲ καὶ τὸ τοῦ μεγέθους B
τῶν ἐκλείψεων αὐτῆς. Ὑψηλὴ μὲν ἐκλείπουσα καὶ ἀπό-
γειος ὀλίγον ἀποκρύπτεται χρόνον, πρόσγειος δὲ καὶ τα-

A. 6. τὸ μὲν] Immo ὁ μέν.
A. 7. πρῶτον μὲν] Delendum μέν.
B. 1. καὶ] Additum ex E.
B. 3. ἀποκρύπτεται] Sic E. et margo B. Vulgo, ἀπολείπεται.

eas, quæ ad occaſum: moveri autem umbram Terræ ab ortu verſus occaſum, Solem et Lunam, contra, verſus ortum. Hæc et ſenſus deprehendere poteſt in iis quæ apparent, et rationibus haud prolixis queunt perdiſci. Ex his autem cauſſa defectuum confirmatur. Quoniam enim Sol deficit deprehenſus, Luna autem occurrens ei, quod ipſam lumine privat: convenienter, imo autem neceſſario, ille a poſteriore parte primum invaditur, hæc a priore: hinc enim incipit obſtructio, unde primum ingruit id quod obſtruit lumini. Ingruit autem Soli Luna ab occaſu, in eodem itinere cum illo certans. Lunæ umbra ab ortu, ut in oppoſitam tendenti partem. Tertium eſt temporis et magnitudinis defectuum ratio. Etenim Luna quando ſublimis et a Terra

πεινὴ αὐτὸ τοῦτο παθοῦσα, σφόδρα πιέζεται, καὶ βραδέως ἐκ τῆς σκιᾶς ἄπεισι· καίτοι ταπεινὴ μὲν οὖσα τοῖς μεγίστοις χρῆται κινήμασιν, ὑψηλὴ δὲ τοῖς ἐλαχίστοις. Ἀλλὰ τὸ αἴτιον ἐν τῇ σκιᾷ τῆς διαφορᾶς ἐστιν· εὐρυτάτη γὰρ οὖσα περὶ τὴν βάσιν, ὥσπερ οἱ κῶνοι, συστελλομένη τε κατὰ μικρὸν, εἰς ὀξὺ τῇ κορυφῇ καὶ λεπτὸν ἀπολήγει πέρας. Ὅθεν ἡ Σελήνη ταπεινὴ μὲν ἐμπεσοῦσα, τοῖς μεγίστοις λαμβάνεται κύκλοις ὑπ' αὐτῆς, καὶ διαπερᾷ τὸ βύθιον
C καὶ σκοτωδέστατον· ἄνω δὲ, οἷον ἐν τενάγει, διὰ λεπτότητα τοῦ σκιεροῦ χρανθεῖσα, ταχέως ἀπαλλάττεται. Παρίημι δὲ ὅσα χωρὶς ἰδίᾳ πρὸς τὰς βάσεις καὶ τὰς διαφορήσεις ἐλέχθη· καὶ γὰρ ἐκεῖναι μέχρι γε τοῦ ἐνδεχομένου προσίενται τὴν αἰτίαν. Ἀλλ' ἐπανάγω πρὸς τὸν ὑποκείμενον λόγον, ἀρχὴν ἔχοντα τὴν αἴσθησιν. Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πῦρ ἐκ τόπου σκιεροῦ διαφαίνεται καὶ διαλάμπει μᾶλλον, εἴτε παχύτητι τοῦ σκοτώδους ἀέρος, οὐ δεχομένου τὰς

C. 7. ἰδίᾳ — τὴν αἴσθησιν] Hæc addita sunt ex B. E. Vulgo, ἰδίως.
C. 8. εἴτε παχύτητι] Prius dedit Steph. ex Leonic. Schott. posterius Baf. Xyl. In Ald. B. E. est ἐπὶ παχύτητι.

longius diftans deficit, non diu hæret in tenebris: cum vero humilis et terræ vicina in umbram incidit, admodum premitur, et tarde ex ea emergit. Et quidem humilis celerius: fublimis tardius movetur. Sed cauffa difcriminis in umbra eft: quæ latiffima circa bafin feu fundum quippe conus, paulatimque fe in verticem acuens, in exilem definit apicem. Itaque Luna humilis in eam incidens, maximis ejus circulis capitur, profundamque et caliginofiffimam partem pertranfit: fuperne autem veluti in vado ob tenuitatem umbræ ftricta, celeriter difcedit. Omitto autem quæ feorfim et peculiariter de bafi et tranfitu dicta funt: quamquam, quoad ejus fieri poteft, rationem admittunt. Sed refero me ad propofitam orationem cujus principium a fenfibus profectum eft. Videmus enim ignem ex umbrofo loco magis effulgere ac lucere: five ob craffitiem aë-

ἀποῤῥεούσης καὶ διαχεούσης, ἀλλὰ συνέχοντος ἐν ἑαυτῷ τὴν
οὐσίαν καὶ σφίγγοντος· εἴτε τῆς αἰσθήσεως τοῦτο πάθος ἐστὶν,
ὡς τὰ θερμὰ παρὰ τὰ ψυχρὰ θερμότερα, καὶ τὰς ἡδο-
νὰς παρὰ τοὺς πόνους σφοδροτέρας, οὕτω τὰ λαμπρὰ
φαίνεσθαι παρὰ τὰ σκοτεινὰ φανερὰ, τοῖς διαφόροις
πάθεσιν ἀντεπιτείνοντα τὴν φαντασίαν. Ἔοικε δὲ πιθανώ- D
τερον εἶναι τὸ πρότερον· ἐν γὰρ Ἡλίῳ πᾶσα πυρὸς φύσις
οὐ μόνον τὸ λαμπρὸν ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ τῷ εἴκειν γίνεται
δύσεργος καὶ ἀμβλυτέρα· σκίδνησι γὰρ ἡ θερμότης καὶ δια-
χέει τὴν δύναμιν. Εἴπερ οὖν ἡ Σελήνη πυρὸς εἴληχε
βληχροῦ καὶ ἀδρανοῦς, ἅτε ἄστρον οὖσα θολερώτερον, ὥσπερ αὐ-
τοὶ λέγουσιν, οὐδὲν ὧν πάσχουσα φαίνεται νῦν, ἀλλὰ τὰ
ἐναντία πάντα, πάσχειν αὐτὴν προσῆκόν ἐστι, φαίνεσθαι μὲν
ὅτε κρύπτεται, κρύπτεσθαι δὲ ὁπηνίκα φαίνεται· τουτέστι, κρύπ-
τεσθαι μὲν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπὸ τοῦ περιέχοντος αἰθέρος ἀμ- E
αυρουμένην, ἐκλάμπειν δὲ καὶ γίνεσθαι καταφανῆ δι᾽ ἓξ
μηνῶν, καὶ πάλιν διὰ πέντε τῇ σκιᾷ τῆς γῆς ὑπο-

ris caliginosi, qui splendorem diffluere et dissipari non sinit, sed ejus substantiam continet atque cohibet: sive ea sensus est affectio, quo modo calida frigidis adposita calidiora, et voluptates juxta dolores fiunt vehementiores; ita splendida pone tenebrosa magis fulgeant, ob diversas affectiones in contrarias partes intenta imaginatione. Videtur autem prius illud esse probabilius. In Sole enim omnis natura ignis, non modo fulgorem suum amittit, sed concedendo etiam languidior et obtusior fit: dissipat enim calor ac diffundit ejus vim. Si ergo Luna ignem sortita est imbecillum et inefficacem, utpote stella, ut ipsi aiunt, turbidior; nihil eorum, quæ ei accidere videmus, sed contraria omnia, evenire par fuit: nimirum ut videretur, quando nunc occultatur: occultaretur, quando apparet: hoc est, reliquo tempore occultari debebat, ab æthere continente obscurata, effulgere autem et splendere per sex menses, rursumque alios quinque, quando sub umbram terræ subit. Nam illi quadrin-

δυομένην. Αἱ γὰρ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τετρακόσιαι περίοδοι τῶν ἐκλειπτικῶν πανσελήνων, τὰς τέσσαρας καὶ τετρακοσίας ἑξαμήνους ἔχουσι, τὰς δὲ ἄλλας πενταμήνους. Ἔδει τοίνυν διὰ τοσούτων χρόνων φαίνεσθαι τὴν Σελήνην ἐν τῇ σκιᾷ λαμπρυνομένην· ἡ δὲ ἐν * μὲν ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυσι τὸ φῶς, ἀναλαμβάνει δὲ αὖθις ὅταν ἐκφύγῃ τὴν σκιάν, καὶ φαίνεταί γε πολλάκις ἡμέρας, ὡς πάντα μᾶλλον ἢ πύρινον οὖσα σῶμα καὶ ἀστεροειδές.

F κα'. Εἰπόντος δὲ τοῦτο τοῦ Λουκίου, συνεξέδραμον ἅμα πως τῶν * ὅ, τε Φαρνάκης καὶ ὁ Ἀπολλωνίδης· εἶτα, τοῦ Ἀπολλωνίδου παρέντος, ὁ Φαρνάκης εἶπεν, Ὅτι τοῦτο καὶ μάλιστα τὴν Σελήνην δείκνυσιν ἄστρον ἢ πῦρ οὖσαν· οὐ γάρ ἐστι παντελῶς ἄδηλος ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν, ἀλλὰ διαφαίνει τινὰ χρόαν ἀνθρακώδη καὶ βλοσυράν, ἥτις ἰδίος ἐστιν αὐτῆς. Ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ἐνέστη περὶ τῆς σκιᾶς· ἀεὶ γὰρ

E. 8. ἡ δὲ ἐν * μὲν] Interponendum τῇ σκιᾷ, ut T. V.
F. 2. τῶν * ὅ, τε] Excidit λόγων.
F. 3. παρέντος] Ita fcripfi, ut jam vertendo correxerat Xyl. Omnes libri habent παρόντος.

genti fexaginta et quinque circuitus eclipticorum pleniluniorum, quadringentos et quatuor habent fex menfibus fingulos, reliquos quinque menfibus conftantes. Poft tanta igitur temporum intervalla oportebat Lunam apparere in umbra fplendentem. At ea in umbra quidem lumen fuum amittit: recuperat autem illud, poftquam umbram effugit. Et fane interdiu fæpenumero apparet: ut quidvis potius quam igneum et fidereum corpus exiftimari debeat.

XXI. Hoc ubi dixit Lucius, provolaverunt fimul quodammodo ad impugnanda ifthæc Pharnaces et Apollonides. Et concedente dicendi partes Apollonide, Pharnaces: Hoc ipfum, inquit, maxime oftendit Lunam aftrum effe, aut ignem. Non enim prorfus latet in defectibus, fed effulget colore quodam prunam referente et terribili, qui ejus eft proprius. Apollonides autem in-

οὕτως ὀνομάζειν τοὺς μαθηματικοὺς τὸν ἀλαμπῆ τόπον, σκιάν τε μὴ δέχεσθαι τὸν οὐρανόν. Ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν, ἔφην, 934
πρὸς τοὔνομα μᾶλλον ἐριστικῶς ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα φυσικῶς καὶ μαθηματικῶς ἐνισταμένους· τὸν γὰρ ἀντιφραττόμενον ὑπὸ τῆς Γῆς τόπον εἰ μὴ σκιάν τις ἐθέλοι καλεῖν, ἀλλ' ἀφεγγὲς χωρίον, ὅμως ἀναγκαῖον ἐν αὐτῷ τὴν Σελήνην γενομένην *· καὶ ὅλως, ἔφην, εὔηθές ἐστιν ἐκεῖ μὴ φάναι τῆς Γῆς ἐξικνεῖσθαι τὴν σκιὰν * ἡ σκιὰ τῆς Σελήνης ἐπιπίπτουσα τῇ ὄψει καὶ * πρὸς τὴν Γῆν, ἔκλειψιν Ἡλίου ποιεῖν. Πρὸς σὲ δὲ, ὦ Φαρνάκη, τρέψομαι· ὁ γὰρ ἀνθρακῶδες ἐκεῖνο καὶ διακαὲς χρῶμα τῆς Σελήνης, ὃ B
φὴς ἴδιον αὐτῆς εἶναι, σώματός ἐστι πυκνότητα καὶ βάθος

F. 8. ὀνομάζειν τοὺς] Vulgo inter has duas voces erat lacuna, quam sustuli auctoritate codicis E. At T. V. Anon. inserunt πάντα. Idem E. inter τόπον et σκιὰν habet spatium trium fere literarum.

A. 3. ἐνισταμένους] Lego ἐνισταμένῳ subaudiendo ἐστί, ut vertit Xyl.

A. 6. γενομένην *· καὶ ὅλως] Excidit vel σκιοῦσθαι, quod Latinis adjeci: vel μᾶλλον λάμπειν καὶ διαφαίνεσθαι, quod ex T. V. Anon. adfertur: vel simile quid.

A. 7. τὴν σκιὰν *—ποιεῖν] Vix dubium, quin locus cum T. V. Anon. ita sit explendus: τὴν σκιάν· ὅπου ἡ σκιὰ τῆς Σελήνης ἐπιπίπτουσα τῇ ὄψει, καὶ διήκουσα πρὸς τὴν Γῆν ἔκλειψιν Ἡλίου ποιεῖ.

ſtabat adverſus umbram, inquiens ſic ſemper a mathematicis dici locum qui nulla illuſtratur luce: tum umbram a cœlo non admitti. Hoc vero, aiebam, eſt contra nomen potius ſophiſtice, quam in rem phyſice aut mathematice, diſputantis. Eum enim infra Terram locum, ad quem aditus lumini eſt obſtructus, ſi umbram quis dicere nolit, ſed luminis vacuam regionem, tamen neceſſe eſt Lunam quando eo pervenit obſcurari. Atque omnino, dicebam, fatuum eſt negare umbram Terræ eo pertingere, quum tamen umbra Lunæ incidens viſui, et pertingens ad Terram, defectum Solis faciat. Nunc me ad te, Pharnaca, convertam. Color enim ille prunæ ſimilis et ardens Lunæ, quem ejus proprium eſſe inquis, corporis eſt denſitate et profunditate

ἔχοντος· οὐθὲν γὰρ ἐθέλει τοῖς ἀραιοῖς ὑπόλειμμα φλογὸς οὐδ᾽ ἴχνος ἐμμένειν, οὐδ᾽ ἔστιν ἄνθρακος γένεσις, οὗ μὴ στερέμνιον σῶμα, δεξάμενον διὰ βάθους τὴν πύρωσιν καὶ σῶζον· ὥσπερ καὶ Ὅμηρος εἴρηκεν,

> Αὐτὰρ ἐπεὶ πυρὸς ἄνθος ἀπέπτατο, παύσατο δὲ φλὸξ
> Ἀνθρακιὴν στορέσασα.

Ὁ γὰρ ἄνθραξ ἔοικεν οὐ πῦρ ἀλλὰ σῶμα πεπυρωμένον εἶναι, καὶ πεπονθὸς ὑπὸ πυρὸς στερεῷ καὶ ῥίζαν ἔχοντι προσμένοντος ὄγκῳ
C καὶ προσδιατρίβοντος· αἱ δὲ φλόγες ἀραιᾶς εἰσιν ἔξαψις καὶ ῥεύματα τροφῆς καὶ ὕλης, ταχὺ δι᾽ ἀσθένειαν ἀναλυομένης. Ὥστε οὐδὲν ἂν ὑπῆρχε τοῦ γεώδη καὶ πυκνὴν εἶναι τὴν Σελήνην ἕτερον οὕτως ἐναργὲς τεκμήριον, εἴπερ αὐτῆς ἴδιον ἦν, ὡς χρῶμα, τὸ ἀνθρακῶδες. Ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν, ὦ φίλε Φαρνάκη, πολλὰς τὰς ἐκλειπούσας χρόας ἀ-

B. 3. ἀραιοῖς] Ita Xyl. Exempl. Turneb. Amiot. et una Græco-Lat. 1624. Ceteri libri ἀρχαίοις.
B. 4. ἄνθρακος γένεσις, οὐ μὴ] Ita vel sine librorum auctoritate scripsimus, et vertendo expresserunt Xyl. et Amiot. Vulgo, ἀνθρακογένεσις, οὐ μὴν —.
B. 6. σῶζον] Ita vere conjecit Xyl. Omnes libri habent monstrose σόλων.
C. 3. τοῦ γεώδη] τοῦ assumtum ex E. Anon. et T. quod literæ signum omissum est in Indice Var. Lect. Græco-Lat.
C. 6. πολλὰς τάς—ἀμείβειν] Legendum, πολλὰς γὰρ—ἀμείβει.

præditi: nullæ enim reliquiæ, nullum vestigium flammæ in raris permanet corporibus, neque prunæ fiunt, ubi non aliquod solidum corpus subjicitur, quod vim ignis alte admissam servet: sicut et Homerus alicubi ait:

> *Exstincto postquam sed flamma evanuit igne,*
> *Substravit prunas.*

Non enim ignis, sed corpus ignitum videtur pruna, ab igni affecta res qui in corpore solido et radicem habente permaneat ac duret: flammæ autem, rari nutrimenti, et materiæ celeriter ob infirmitatem consumtæ, incendium ac fluxus sunt. Itaque Lunam terrenam esse et densam vix ullo alio æque evidenti argumento ostendi poterat: siquidem pruneus ille color ejus esset proprius. Sed non est, mi Pharnaca: et videmus Lunam de-

μείβειν, καὶ διαιροῦσιν αὐτὰς οὕτως οἱ μαθηματικοὶ κατὰ χρόνον καὶ ὥραν ἀφορίζοντες· ἂν ἀφ' ἑσπέρας ἐκλείπῃ, φαίνεται μέλαινα. δεινῶς ἄχρι τρίτης ὥρας καὶ ἡμισείας· ἂν δὲ μέση, τοῦτο δὴ τὸ ἐπιφοινίσσον ἵησι, καὶ πῦρ καὶ πυρωπόν· ἀπὸ δὲ ἑβδόμης ὥρας καὶ ἡμισείας, ἀνίσταται τὸ ἐρύθημα· καὶ τέλος ἤδη πρὸς ἕω λαμβάνει χρόαν κυανοειδῆ καὶ χαροπήν, ἀφ' ἧς δὴ καὶ μάλιστα, Γλαυκῶπιν αὐτὴν D
οἱ ποιηταὶ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἀνακαλοῦνται. Τοσαύτας οὖν χρόας ἐν τῇ σκιᾷ τὴν Σελήνην λαμβάνουσαν ὁρῶντες, οὐκ ὀρθῶς ἐπὶ μόνον καταφέρονται τὸ ἀνθρακῶδες, ὃ μάλιστα φήσαι τις ἂν ἀλλότριον αὐτῆς εἶναι, καὶ μᾶλλον ὑπόμιγμα. καὶ λεῖμμα τοῦ φωτός, διὰ τῆς σκιᾶς περιλάμποντος· ἴδιον δὲ τὸ μέλαν καὶ γεῶδες. Ὅπου δὲ πορφυρίσιν ἐνταῦθα καὶ φοινικίσι λίμναις τε καὶ ποταμοῖς δεχομένοις ἥλιον ἐπίσκια χωρία γειτνιῶντα συγχρώζεται καὶ περι-

C. 9. μέλαινα] Recepi a Xyl. Vulgo, μέλανα.
C. 10. μέση] Non ſatis videtur ſanum. Interpretes quidem ſententiam recte expreſſerunt.
C. 10. τοῦτο δὴ] Satis hoc probum; nec requirendum τότε δὴ ex T. V. Anon.
D. 9. συγχρώζεται καὶ περιλάμπεται] Sic E. in priori conſentit Baſ. et Xyl. Vulgo, συγχρώζηται καὶ περιλάμπηται.

ficientem alias alium colorem ſumere: quos mathematici temporis ratione ſic diſcernunt. Si ſub veſperam Luna deficit, horribiliter nigra apparet uſque ad horam tertiam et ſupra ſemiſſem horæ: ſi media nocte, tunc iſtum puniceum et igneum ſive igni ſimilem colorem edit: a ſeptima hora et ſemiſſe rubor oſtenditur: verſus auroram jam cæruleum lenemque vultum ſumit, a quo eam potiſſimum poëtæ et Empedocles *glaucopin*, id eſt cæſiam, appellant. Proinde cum videamus Lunam in umbra tot colores adſciſcere, non recte illi arripiunt pruneum: quem potiſſimum aliquis alienum ab ea eſſe dixerit, ac mixturam potius luminis deficientis, et per umbram enitentis: proprium vero, nigrum et terreſtrem. Jam cum hic Solis radios excipientibus purpureis aut puniceis veſtibus, paludibus item

λάμπει, διὰ τὰς ἀνακλάσεις ἀποδιδόντα πολλὰς καὶ διαφόρους ἀπαυγασμούς, τί θαυμαστὸν εἰ ῥεῦμα πολὺ
E σκιᾶς ἐμβάλλον ὥσπερ εἰς πέλαγος οὐράνιον οὐ σταθεροῦ φωτὸς οὐδὲ ἠρεμοῦντος, ἀλλὰ μυρίοις ἄστροις ἐλαυνομένου μίξεις τε παντοδαπὰς καὶ μεταβολὰς λαμβάνοντος, ἄλλην ἄλλοτε χρόαν ἐκματτόμενον ἀπὸ τῆς Σελήνης ἐνταῦθα ἀποδίδωσιν; Ἄστρον μὲν γὰρ ἢ πῦρ οὐκ ἂν ἐν σκιᾷ διαφανείη μέλαν, ἢ γλαυκόν, ἢ κυανοειδές· ὄρεσι δὲ καὶ πεδίοις καὶ θαλάσσαις πολλαὶ μὲν ἀφ' Ἡλίου μορφαὶ χρωμά-
F των ἐπιτρέχουσι, καὶ σκιαῖς καὶ ὁμίχλαις, οἵας φαρμάκοις γραφικοῖς μιγνύμενον ἐπάγει βαφὰς τὸ λαμπρόν· ὧν τὰ μὲν τῆς θαλάττης ἐπικεχείρηκεν ἁμωσγέπως ἐξονομάζειν Ὅμηρος, ἰοειδέα καλῶν καὶ οἴνοπα πόντον, αὖθις δὲ πορφύρεον κῦμα, γλαυκήν τε ἄλλως θάλασσαν, καὶ λευκὴν γαλήνην· τὰς δὲ περὶ τὴν γῆν διαφορὰς τῶν ἄλλοτε

E. 2. ἐλαυνομένου] περιελαυνομένου E.
F. 1. οἵας] Sic B. E. Vulgo, ὡς.

et fluviis, umbrosa viciniæ loca colorem istorum æmulentur, et ob omnigenas reflexiones multiplicibus illustrentur splendoribus, quid mirum res habet, si copiosus umbræ fluxus veluti in pelagus cœleste incidens non stabilis aut quiescentis luminis, sed ab innumeris exagitati astris, variasque mixtiones et mutationes in se admittentis, alium alias colorem a Luna expressum huc refert? Stella enim, aut ignis in umbra nunquam videbitur nigro, glauco, aut cæruleo colore. Montibus vero, et campis ac maribus multæ a Sole colorum formæ inferuntur, umbrisque et nebulis, eum fere in modum quo pictorum coloribus tincturas adfert admixtus candor. Et maris quidem colores conatus est Homerus utcunque nominibus exponere, mare *violæ*, *vinique rubri forma* præditum dicens, et alibi *glaucum*, undam *purpuream*, tranquillitatem *albam*: quæ vero terræ

ἄλλως ἐπιφαινομένων χρωμάτων παρῆκεν, ὡς ἀπείρους τὸ πλῆθος οὔσας. Τὴν δὲ Σελήνην οὐκ εἰκός, ὥσπερ τὴν θάλασσαν, μίαν ἔχειν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ ἐοικέναι μάλιστα τῇ Γῇ τὴν φύσιν, ἣν ἐμυθολόγει Σωκράτης ὁ παλαιός, εἴτε δὴ ταύτην αἰνιττόμενος, εἴτε δὴ ἄλλην τινὰ διηγού- 935
μενος· οὐ γὰρ ἄπιστον, οὐδὲ θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ἔχουσα διεφθορὸς ἑαυτῇ μηδὲ ἰλυῶδες, ἀλλὰ φῶς τε καρπουμένη καθαρὸν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ θερμότητος οὐ διακαοῦς οὐδὲ μανικοῦ πυρός, ἀλλὰ νοτεροῦ καὶ ἀβλαβοῦς καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντος οὖσα πλήρης, κάλλη τε θαυμαστὰ κέκτηται τόπων, ὄρη τε φλογοειδῆ, καὶ ζώνας ἁλουργὰς ἔχει, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, οὐκ ἐν βάθει διεσπαρμένον, ἀλλὰ πρὸς τοῖς πεδίοις ἐξανθοῦντα πολύν, ἢ πρὸς ὕψεσι λείοις περιφερόμενον. Εἰ δὲ τούτων ὄψις ἀφικνεῖται διὰ τῆς σκιᾶς ἄλλοτε ἄλλη πρὸς ἡμᾶς, ἐξαλλαγῇ καὶ διαφορᾷ B

F. 8. εἰκός, ὥσπερ] ὥσπερ additum ex E. Vulgo, deest. T. V. Leonic. Schott. Anon. addunt ὡς.
A. 7. φλογοειδῆ] Sic B. E. Vulgo, καταφλογοειδῆ. Mox E. ἁλουργούς.

accidunt diverſitates colorum, alias aliter accidentium, omiſit: quod nimirum immenſus eorum eſſet numerus. Ceterum Lunam probabile non eſt eandem ac mare habere ſuperficiem: ſed natura terræ cognatiſſimam eſſe ei, quam priſcus iſte Socrates fabuloſe protulit: ſive per ambages Lunam ſignificans, ſive de alia quadam mentionem faciens. Nihil enim vel incredibile eſt, vel mirabile, ſi Luna cum nihil in ſe corruptum, nihil cœnoſum habeat, et e cœlo luminis puri fructum, caloremque non immodicum aut ſævum percipiat, ſed humectum et innoxium, in ſe pulchritudines locorum admirabiles, montes inflammantes, ac cingula habet purpurea, aurumque et argentum non in profundo diſperſum, ſed quæ in planitiebus copioſe eſfloreſcant, aut in collibus lævibus circumferantur. Quod ſi horum deinde ſimulacra ad nos per umbram alias alia conti-

τινὶ τοῦ περιέχοντος, τό γε μὴν τίμιον οὐκ ἀπόλλυσι τῆς δόξης οὐδὲ τὸ θεῖον ἡ Σελήνη, ἥτις * ἱερὰ πρὸς ἀνθρώπων νομιζομένη, μᾶλλον ἢ πῦρ θολερὸν, ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι, καὶ τρυγῶδες. Πῦρ μέν γε παρὰ Μήδοις καὶ Ἀσσυρίοις βαρβαρικὰς ἔχει τιμὰς, οἳ φόβῳ τὰ βλάπτοντα θεραπεύουσι πρὸ τῶν σεμνῶν ἀφοσιούμενοι· τὸ δὲ Γῆς ὄνομα παντί που φίλον Ἕλλησι καὶ τίμιον, καὶ πατρῷον ἡμῖν ὥσπερ ἄλλον τινὰ θεὸν σέβεσθαι. Πολλοῦ δὲ δέομεν
C ἄνθρωποι τὴν Σελήνην, γῆν οὖσαν ὀλυμπίαν, ἄψυχον ἡγεῖσθαι σῶμα καὶ ἄνουν καὶ ἄμοιρον ὧν θεοῖς ἀπάρχεσθαι προσήκει, νόμῳ τε τῶν ἀγαθῶν ἀμοιβὰς τίνοντας, καὶ κατὰ φύσιν σεβομένους τὸ κρεῖττον ἀρετῇ καὶ δυνάμει καὶ τιμιώτερον. Ὥστε μηδὲν οἰώμεθα πλημμελεῖν γῆν αὐτὴν θέμενοι, τὸ δὲ φαινόμενον τουτὶ πρόσωπον αὐτῆς,

B. 3. ἥτις * ἱερὰ] Forte explendus ita locus, ἥ τις θεὸς διατελεῖ καὶ ἱερά. T. Anon. ἥτις γε ἱερὰ, ut vertit Amiot.
B. 4. μᾶλλον ἢ] Sumſimus a T. Vulgo, ἢ μᾶλλον.

nentis aëris mutatione diverſe efferantur; non tamen idcirco divinitatis opinionem et venerationem Luna amittit: quæ ſemper ſacra ab hominibus habita eſt potius quam fæculentus, de ſententia Stoicorum, ignis et turbidus. Ignis quidem apud Medos et Aſſyrios barbaricis colitur honoribus: qui damnoſa præ metu venerantur, neque tam honore afficiunt quam abominantur. At vero Terræ nomen nemini non Græcorum habetur carum, venerabile: et avitum nobis eſt ei, ut aliis quoque Diis, divinos honores deferre. Longe vero ab eo abſumus, nimirum homines, ut Lunam, quæ cœleſtis eſt terra, exiſtimemus animæ mentiſque et eorum exſortem, propter quæ Diis primitias convenit offerri: ſed et ſecundum leges ei beneficiorum gratiam rependimus, et jure naturæ veneramur id quod virtute, potentia, ac dignitate humanam excedit conditionem. Quare nihil nos peccare arbitramur, dum eam terream ſtatuimus: et faciem apparentem exſiſtere inde, quod, ſicut noſtra Terra ſi-

ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ἔχει γῆ κόλπους τινὰς μεγάλους, οὕτως ἐκείνην ἀνεπτύχθαι βάθεσι μεγάλοις καὶ ῥήξεσιν ὕδωρ ἢ ζοφερὸν ἀέρα περιέχουσιν, ὧν ἐντὸς οὐ καθίησιν οὐδὲ ἐπιψαύει τὸ τοῦ Ἡλίου φῶς, ἀλλὰ ἐκλείπει, καὶ διεσπασμένην ἐνταῦθα τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσιν.

κβ'. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἀπολλωνίδης, Εἶτα, ὦ πρὸς D αὐτῆς, ἔφη, τῆς Σελήνης, δυνατὸν εἶναι δοκεῖ ὑμῖν, ῥηγμάτων τινῶν ἢ φαράγγων εἶναι σκιάς, κἀκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο πρὸς τὴν ὄψιν, ἢ τὸ συμβαῖνον οὐ λογίζεσθε, κἀγὼ τί εἴπω; Ἀκούετε δέ, καίπερ οὐκ ἀγνοοῦντες. Ἡ μὲν διάμετρος τῆς Σελήνης δυοκαίδεκα δακτύλους ἔχει, τὸ φαινόμενον, ἐν τοῖς μέσοις ἀποστήμασι μέγεθος· τῶν δὲ μελάνων καὶ σκιερῶν ἕκαστον ἡμιδακτυλίου φαίνεται μεῖζον, ὥστε τῆς διαμέτρου μεῖζον ἢ εἰκοστοτέταρτον εἶναι. Καὶ μήν, εἰ μόνων ὑποθοίμεθα τὴν περίμετρον τῆς Σελήνης τρισμυ- E

C. 11. ἀνάκλασιν] Sic B. E. Vulgo, ἀνάβασιν: correxit item Xyl.
D. 4. λογίζεσθε] Sic E. Xyl. Anon. Vulgo, λογίζεσθαι. Paulo ante, ὑμῖν pro ἡμῖν, est ex E.
D. 5. Ἀκούετε—ἀγνοοῦντες] Sic E. Vulgo, καίπερ οὐκ ἀγνοοῦντες, ἀκούετε δέ.

nus habet quosdam magnos, ita Luna quoque profunditatibus et rupturis magnis sit aperta, aquam aut aërem caliginosum continentibus, in quas Sol suo lumine non penetret, sed eas deserens, reflexionem dissipatam faciat.

XXII. Excipiens hic sermonem Apollonides: Ergone, inquit, per ipsam vos obtestor Lunam, fieri hoc vobis videtur posse ut rupturarum quarumdam aut convallium umbræ sint, quæ huc et usque ad nostrum visum pertingant? aut non ratiocinamini quid inde sequatur? an vero id vobis ego dicam quamvis non ignorantibus? Igitur, audiatis! Lunæ diameter duodecim digitorum magnitudine apparet in mediis distantiis: nigrarum autem et umbrosarum macularum unaquælibet semisse digiti major videtur, ita ut amplius sit quam semuncia diametri. Jam si circuitum ponamus Lunæ duntaxat triginta millia stadio-

ρίων σταδίων, μυρίων δὲ τὴν διάμετρον, κατὰ τὸ ὑποκείμενον, οὐκ ἔλαττον ἂν εἴη πεντακοσίων σταδίων ἐν αὐτῇ τῶν σκιερῶν ἕκαστον. Ὅρα δὴ πρῶτον, ἂν ᾖ δυνατὸν τῇ Σελήνῃ τηλικαῦτα βάθη καὶ τηλικαύτας εἶναι τραχύτητας, ὥστε σκιὰν ποιεῖν τοσαύτην· ἔπειτα, πῶς οὖσαι τηλικαῦται τὸ μέγεθος ὑφ' ἡμῶν οὐχ ὁρῶνται. Κἀγὼ μειδιάσας πρὸς αὐτὸν, Εὖγε, ἔφην, ὅτι τοιαύτην ἐξεύρηκας ἀπόδειξιν, ὦ Ἀπολλωνίδη, δι' ἧς κἀμὲ καὶ σαυτὸν ἀπο-
F δείξεις τῶν Ἀλωαδῶν ἐκείνων μείζονας εἶναι, οὐκ ἐν ἅπαντι μέντοι χρόνῳ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ περὶ μάλιστα καὶ δείλης· οἴει τὰς σκιὰς ἡμῶν τοῦ Ἡλίου ποιοῦντος ἠλιβάτους, τὸν καλὸν τοῦτον αἰσθήσει παρέχειν συλλογισμὸν, ὡς εἰ μέγα τὸ σκιαζόμενον, ὑπερμεγέθες τὸ σκιάζον. Ἐν Λήμνῳ μὲν οὐδέτερος ἡμῶν εὖ οἶδ' ὅτι γέγονε, τοῦτο μέντοι τὸ θρυλλούμενον ἰαμβεῖον ἀμφότεροι πολλάκις ἀκηκόαμεν,

E. 3. ἔλαττον ἂν εἶναι] Anon. ἔλαττον ἂν εἴη, probabiliter.
F. 3. δείλης· οἴει] Lego, δείλης, ὅτι — παρέχει —.

rum, diametrum decem mille; ex proposito, in ea unumquodque umbrosorum diametrum habebit quingentis stadiis ampliorem. Primum ergo vide an in Luna possint tanti hiatus, tantæ asperitates esse, ut tantam umbram faciant: deinde tantæ cum sint, cur a nobis non cernantur. Ego hic renidens: Bene tu, inquam, Apollonida, qui talem nobis inveneris demonstrationem, qua et me et te evincas majores Aloïdis esse istis: non quidem quovis diei tempore, sed mane potissimum ac vesperi, cum Sol umbras nostras faciens immensas, hanc præclaram subjicit nostro sensui ratiocinationem: *si magnum est quod umbra tegitur, ingens est quod umbram creat.* In Lemno neutrum nostrum fuisse, liquido novi: tamen ambo pervulgatum hoc Iambicum sæpe audivimus,

Ἄθως καλύψει πλευρὰ Λημνίας βοός·

ἐπιβάλλει γὰρ ἡ σκιὰ τοῦ ὄρους, ὡς ἔοικε, χαλκέῳ τινὶ βοϊδίῳ, μῆκος ἀποτείνουσα διὰ τῆς θαλάττης οὐκ ἔλαττον 936 ἑπτακοσίων σταδίων, τὸ κατασκιάζον ὕψος εἶναι διὰ τὴν αἰτίαν· ὅτι πολλαπλασίους αἱ τοῦ φωτὸς ἀποστάσεις τῶν σωμάτων τὰς σκιὰς ποιοῦσι. Δεῦρο δὴ θεῶ καὶ τῆς Σελήνης, ὅτε πάμμηνός ἐστι, καὶ μάλιστα τὴν ἰδέαν ἔναρθρον τοῦ προσώπου βαθύτητι τῆς σκιᾶς ἀποδίδωσι, τὸ μέγιστον ἀπέχοντα διάστημα τὸν Ἥλιον· ἡ γὰρ ἀπόστασις τοῦ φωτὸς αὐτὴ τὴν σκιὰν μεγάλην, οὐ τὰ μεγέθη τῶν ὑπὲρ τὴν Σελήνην ἀνωμαλιῶν, πεποίηκε. Καὶ μὴν οὐδὲ τῶν ὀρῶν τὰς ὑπεροχὰς ἐῶσι μεθ' ἡμέραν αἱ περιαυγαὶ τοῦ ἡλίου καθορᾶσθαι, τὰ μέντοι βαθέα καὶ κοῖλα φαίνεται καὶ σκιώδη B πόρρωθεν· οὐδὲν οὖν ἄτοπον εἰ καὶ τῆς Σελήνης τὴν ἀντίληψιν καὶ τὸν ἐπιφωτισμὸν οὐκ ἔστι καθορᾶν ἀκριβῶς, αἱ

A. 2. σταδίων—πολλαπλασίους] Manifestum est excidisse quid: hoc forte hujusmodi fuit, quo locus ita instauretur, σταδίων· σὺ δ' οὖν τὸ κατασκιάζον ὕψος εἶναι ἱκανὸν ἡγῇ τὴν αἰτίαν, οὐδὲ μεμνῆσῃ ὅτι πολλαπλασίους—.

A. 6. βαθύτητι] Sic E. Vulgo, βαθύτητα.

Athos obumbrat terga Lemniæ bovis:

incidit enim, ut videtur, montis umbra buculæ æneæ, per mare in longum porrecta haud paucioribus septingentis stadiis. Tu igitur potius obumbrantis altitudinem esse in caussa putabis, quam obliquam distantiam luminis, quæ corporum umbras multis partibus augeat? Id ergo hic etiam in Luna contemplare, quando in plenilunio maxime expressam faciei imaginem exhibet ob profunditatem umbræ, longissime tunc a Sole dissita: nam obliqua distantia luminis ipsa non magnitudo inæqualitatum quæ sunt in Luna, magnam umbram efficit. Quin etiam montium eminentias Solis radii non sinunt interdiu conspici, cum cernantur valles et quæ in profundo, sunt atque umbrosa, idque eminus. Non est ergo absurdum, si Luna quoque ut illuminetur, radiosque Solis in se recipiat, vi-

δὲ τῶν σκιερῶν παρατεθεῖσιν παρὰ τὰ λαμπρὰ τῇ διαφορᾷ τὴν ὄψιν οὐ λανθάνουσιν.

κγ′. Ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον, ἔφην, ἐλέγχειν δοκεῖ τὴν λεγομένην ἀνάκλασιν ἀπὸ τῆς Σελήνης, ὅτι τοὺς ἐν ταῖς ἀνακλωμέναις αὐγαῖς ἑστῶτας, οὐ μόνον συμβαίνει τὸ φωτιζόμενον ὁρᾷν ἀλλὰ καὶ τὸ φωτίζον. Ὅταν γὰρ αὐγῆς ἀφ' ὕδατος πρὸς τοῖχον ἁλλομένης, ὄψις ἐν αὐτῷ τῷ
C πεφωτισμένῳ κατὰ τὴν ἀνάκλασιν τόπῳ γένηται, τὰ τρία καθορᾷ τήν τε ἀνακλωμένην αὐγὴν, καὶ τὸ ποιοῦν ὕδωρ τὴν ἀνάκλασιν, καὶ τὸν Ἥλιον αὐτὸν ἀφ' οὗ τὸ φῶς τῷ ὕδατι προσπεσὸν ἀνακέκλασται. Τούτων δὲ ὁμολογουμένων καὶ φαινομένων, κελεύουσι τοὺς ἀνακλάσει φωτίζεσθαι τὴν Γῆν ὑπὸ τῆς Σελήνης ἀξιοῦντας, ἐπιδεικνύναι νύκτωρ ἐμφαινόμενον τῇ Σελήνῃ τὸν Ἥλιον, ὥσπερ ἐμφαίνεται τῷ ὕδατι μεθ' ἡμέραν, ὅταν ἀνάκλασις ὑπ' αὐτὸν γένηται· μὴ

C. 8. ὑπ' αὐτὸν] Hoc Steph. nescio unde. Forte legendum ἀπ' αὐτοῦ. Huc prope accedit Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turneb. ὑπ' αὐτοῦ. Ceteri minus etiam probandi: Ald. Baſ. Xyl. E. ὑπ' αὐτῶν: B. ὑπ' αὐτῆς: T. V. ὑπ' αὐτῷ.

dere nequimus ita exacte: umbroſa ſplendidis appoſita, horum diſcrimen Viſum non fallit.

XXIII. Verum, id, dicebam, magis refellere videtur eam quæ perhibetur a Luna reflexionem: quod qui in reflexis ſtant radiis, iis non tantum id quod illuminatur contingit videre, ſed etiam id quod illuminat. Quando enim ſplendore ab aqua in parietem reculſo Viſus in ipſo fuerit loco, ubi fit reflexio: tunc tria iſta cernit, reflexum ſplendorem, aquam in qua radii recelluntur, ipſumque Solem, a quo lumen in aquam incidens reflectitur. His et in confeſſo poſitis, et ſenſu perceptis, poſtulant ab iis qui reflexione radiorum illuſtrari a Luna Terram adſerunt, ut oſtendant noctu apparentem in Luna Solem: ſicut interdiu in aqua cernitur, quando hæc ejus radios reflectit: quod cum non

φαινομένου δὲ τούτου, καὶ ἄλλον οἴονται τρόπον ἐκ ἀνακλάσεως γίνεσθαι τὸν φωτισμόν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, μηδὲ γῆν εἶναι τὴν Σελήνην. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς λεκτέον, ὁ Ἀπολ- D
λωνίδης; κοινὰ γὰρ ἔοικε καὶ πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὰ τῆς ἀνακλάσεως. Ἀμέλει τρόπον τινὰ, ἔφην ἐγὼ, κοινὰ, τρόπον δὲ ἄλλον οὐδὲ κοινά· πρῶτον δὲ ὅρα τὰ τῆς εἰκόνος, ὡς ἄνω ποταμῶν καὶ τραπὲν πάλιν λαμβάνουσιν· ἐπὶ Γῆς γάρ ἐστι καὶ κάτω τὸ ὕδωρ, ὑπὲρ Γῆς δὲ Σελήνη καὶ μετέωρος· ὅθεν ἀντίστροφον αἱ κεκλασμέναι τὸ σχῆμα τῆς γωνίας ποιοῦσι, τῆς μὲν ἄνω, πρὸς τῇ Σελήνῃ, τῆς δὲ κάτω, πρὸς τῇ Γῇ τὴν κορυφὴν ἐχούσης· μὴ ἅπασαν οὖν ἰδέαν κάτοπτρον, μηδὲ ἐκ πάσης ἀποστάσεως ὁμοίαν ἀνάκλασιν ποιεῖν ἀξιούντωσαν, ἐπεὶ μάχονται πρὸς τὴν ἐνάργειαν. Οἱ E
δὲ σῶμα μὴ λεπτὸν μηδὲ λεῖον, ὥσπερ ἐστὶ τὸ ὕδωρ, ἀποφαίνοντες τὴν Σελήνην, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ γεῶδες, οὐκ οἶδα

D. 6. γάρ ἐστι] Ita sine libris correximus. Vulgo, ὑπέρεστι. Jam Xyl. ita verterat.
D. 9. τὴν κορυφὴν] τὴν additum ex E.

appareat, aliter eam, quam reflexione, illuminari censent: ac proinde Lunam quoque terram non esse. Quid ergo adversum eos dicendum est? aiebat Apollonides: nam isthæc de reflexione ratio etiam ad nos pertinet. Sane, inquam ego, quodammodo communis ea est ratio, quodammodo non communis. Primum autem vide quale sit id quod de imagine dicitur, quam sit perversum, et, quod aiunt, sursum versum flumina. Aqua enim in Terra est et infra, supra Terram Luna et in sublimi: itaque etiam anguli reflexionum diverse fiunt, cum alia sursum ad Lunam, alia deorsum ad Terram vertice suo tendat. Non ergo postulent quamvis speciem esse speculum, et quovis intervallo æqualem fieri reflexionem: nam evidentiæ hoc repugnat. Qui vero dicunt Lunam non esse corpus tenue et læve, ut est aqua, sed solidum et terrenum, nescio quare ab iis ratio exi-

ὅπως ἀπαιτοῦνται τοῦ Ἡλίου τὴν ἔμφασιν ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν ὄψιν· οὐδὲ γὰρ τὸ γάλα τοὺς τοιούτους ἐσοπτρισμοὺς ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ποιεῖ τῆς ὄψεως ἀνακλάσεις διὰ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τραχύτητα τῶν μορίων· πόθεν γε τὴν Σελήνην δυνατόν ἐστιν ἀναπέμπειν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ὄψιν ὥσπερ ἀναπέμπει τὰ λειότερα τῶν ἐσόπτρων; καίτοι καὶ ταῦτα
F δήπουθεν ἐὰν ἀμυχή τις ἢ ῥύπος ἢ τραχύτης καταλάβῃ τὸ σημεῖον ἂν ἀφ' οὗ πέφυκεν ἡ ὄψις ἀνακλασθὲν τυποῦται· καὶ βλέπεται μὲν αὐτά, τὴν δὲ ἀνταύγειαν οὐκ ἀποδίδωσιν. Ὁ δὲ ἀξιῶν ἢ καὶ τὴν ὄψιν ἡμῶν ἐπὶ τὸν Ἥλιον ἢ μηδὲ τὸν Ἥλιον ἐφ' ἡμᾶς ἀνακλᾶν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν Σελήνην, ἡδύς ἐστι τὸν ὀφθαλμὸν Ἥλιον ἀξιῶν εἶναι, φῶς δὲ τὴν ὄψιν, οὐρανὸν δὲ τὸν ἄνθρωπον. Τοῦ μὲν γὰρ Ἡλίου δι' εὐτονίαν καὶ λαμπρότητα πρὸς τῇ Σελήνῃ γινομένην μετὰ πληγῆς τὴν ἀνάκλασιν φέρεσθαι πρὸς ἡμᾶς εἰκός ἐστιν· ἡ

F. 1. τραχύτης] Sic E. Vulgo, ταραχή τις. Ald. ταραχύτης quod propius ad receptum accedit.

F. 2. τὸ σημεῖον—μὲν αὐτὰ] Legendum videtur, τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ πέφυκεν ἡ ὄψις ἀνακλασθεῖσα τυποῦσθαι, βλέπεται μὲν αὐτὰ—.

F. 5. ἢ μηδὲ—ὀφθαλμὸν Ἥλιον] Addidimus hæc ex B. E.

gatur, cur ab illa ad visum nostrum imago Solis non remittatur. Nam neque lac hujusmodi speculares reddit imagines, neque visum reflectit ob inæqualitatem et asperitatem partium: nedum Luna possit emittere a se visa talia, sicut specula læviora faciunt. Sed in his si qua rima, aut sordes, aut turbatio incidat in punctum a quo solet Visus reflexus efformari; ista videntur quidem, sed resplendentiam non exhibent. Qui autem contendit consentaneum esse ut a Luna aut noster item Visus in Solem, aut ne Sol quidem ad nos, reflectatur, festivus sane est, oculo tribuens vim Solis, Visui lucis, homini cœli. Est enim verisimile Solis ob vehementiam et splendorem cum ictu factam reflexionem ad nos ferri. At Visus imbecillis cum sit et

δὲ ὄψις, ἀσθενὴς οὖσα λεπτὴ καὶ ὀλιγοστή, τί θαυμαστὸν εἰ
μήτε πληγὴν ἀνακρουστικὴν ποιεῖ, μήτε ἀφαλλομένης τη-
ρεῖ τὴν συνέχειαν, ἀλλὰ θρύπτεται καὶ ἀπολείπει, πλῆθος
οὐκ ἔχουσα φωτός, ὥστε μὴ διασπᾶσθαι περὶ τὰς 937
ἀνωμαλίας καὶ τραχύτητας. Ἀπὸ μὲν γὰρ ὕδατος καὶ τῶν
ἄλλων ἐσόπτρων ἰσχύουσαν ἔτι τῆς ἀρχῆς ἐγγὺς οὖσαν ἐπὶ
τὸν ὀφθαλμὸν ἅλλεσθαι τὴν ἀνάκλασιν, οὐκ ἀδύνατόν
ἐστιν· ἀπὸ δὲ τῆς Σελήνης κἂν γίνωνταί τινες ὀλισθήσεις
αὐτῆς, ἀσθενεῖς ἔσονται καὶ ἀμυδραί, καὶ προαπολείπουσαι
διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως. Καὶ γὰρ ἄλλως τὰ μὲν κοῖλα
τῶν ἐσόπτρων εὐτονωτέραν ποιεῖ τῆς προηγουμένης αὐγῆς
τὴν ἀνακλωμένην, ὥστε καὶ φλόγας ἀναπέμπειν πολλάκις·
τὰ δὲ κυρτὰ καὶ σφαιροειδῆ, τῷ μὴ πανταχόθεν ἀντερεί-
δειν, ἀσθενῆ καὶ ἀμαυράν. * ὁρᾶται δήπουθεν, ὅταν ἴρι- B
δες δύο φανῶσι, νέφους νέφος ἐμπεριέχοντος, ἀμαυρὰν ποι-

F. 10. λεπτὴ καὶ] Additum ex E.
A. 3. ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν] Steph. dedit, ut videtur ex T. et Amiot. estque hoc unice verum. Ald. Bas. Xyl. B. E. ἐπὶ τὸν ἥλιον.
B. 1. ἀμαυράν. * ὁρᾶται] T. et Amiot. ἀμαυράν. Ὁρᾶτε: ita ad sensum quidem nil requiratur.

minima particula, quid mirum si neque ictum repellentem infert, neque resiliens continuitatem servat, sed frangitur ac deficit, cum tanta ei non sit copia luminis, ut non divellatur, inæqualitatibus et asperitatibus occurrens. Non est enim abhorrens a rerum natura, ut ab aqua et aliis speculis reflexio, cujus in propinquo adhuc tenetur principium, valida resiliat ad oculum. Sed a Luna etiam si aliquæ delabantur, infirmæ erunt ac languidæ, et quæ ob intervalli magnitudinem prius deficiant quam ad nos perveniant. Alioquin etiam cava speculorum validius reflectunt Solis radios, ita quidem ut flammas quoque sæpenumero edant: curva et globosa, quia non undique renituntur, imbecillem et obscuram: Videtis scilicet, quando duæ irides apparent, nubem nube continente, colores esse obscuros

οὖσαν καὶ ἀσαφῆ τὰ χρώματα τὴν περιέχουσαν· τὸ γὰρ ἐκτὸς νέφος ἀπωτέρω τῆς ὄψεως κείμενον, οὐκ εὔτονον, οὐδὲ ἰσχυρὰν τὴν ἀνάκλασιν ἀποδίδωσι. Καὶ τί δεῖ πλείονα λέγειν; ὅπου γὰρ τὸ τοῦ Ἡλίου φῶς ἀνακλώμενον ἀπὸ τῆς Σελήνης, τὴν μὲν θερμότητα πᾶσαν ἀποβάλλει, τῆς δὲ λαμπρότητος αὐτοῦ λεπτὸν ἀφικνεῖται μόλις πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀδρανὲς λείψανον· ἦπου τῆς ὄψεως τὸν ἴσον φερομένης δίαυλον, ἐνδέχεται μόριον ὁτιοῦν λείψανον ἐξικέσθαι πρὸς τὸν Ἥλιον ὑπὸ τῆς Σελήνης; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴ-
C μαι. Σκοπεῖτε δὲ, εἶπον, καὶ ὑμεῖς εἰ τὰ αὐτὰ πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ τὴν Σελήνην ἔπασχεν ἡ ὄψις, ὃ δὴ καὶ γῆς καὶ φυτῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄστρων ἐμφάσεις ποιεῖν τὴν πανσέληνον, οἵας τὰ λοιπὰ ποιεῖται τῶν ἐσόπτρων· εἰ δὲ οὐ γίνονται πρὸς ταῦτα τῆς ὄψεως ἀνακλάσεις, δι' ἀσθένειαν αὐτῆς ἢ τραχύτητα τῆς Σελήνης, μηδὲ πρὸς τὸν Ἥλιον ἀπαιτῶμεν.

B. 8. αὐτοῦ] Ita omnes libri B. E. Ald. Baf. Xyl. Steph. et posteriores αὐτῇ.
B. 9. φερομένης] Sic B. E. Vulgo, φερομένοις.
B. 11. ὑπὸ τῆς Σ.] Malim ἀπὸ τῆς Σ.
C. 2. ὃ δὴ] ἔδει T. V. Amiot. probabiliter.

et incertos continentis: nam exterior nubes longius a visu distans reflexionem reddit invalidam. Et quid attinet plura dicere? Quando enim Solis lumen a Luna reflexum, omnem amittit calorem, et splendoris ejus ægre ad nos perferuntur tenues atque languidæ reliquiæ; poteritne visus noster eodem tam longo permeato spatio Solaris qualemcunque portiunculam imaginis de Luna reportare? Ego quidem non puto. Considerate vero, aiebam, etiam vos, an non ita se res habeat, ut, si idem accidat Visui nostro a Luna et ab aqua, debeat terræ, plantarum, et hominum siderumque imagines Luna plena repræsentare, sicut faciunt alia specula: sin Visus acies ad hæc non reflectitur ob imbecillitatem suam, aut asperitatem Lunæ, ne ad Solem ut reflectatur requiramus.

κδʹ. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφην, ὅσα μὴ διαπέφευγε τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ λεχθέντων, ἀπηγγέλκαμεν· ὥρα δὲ καὶ Σύλλαν παρακαλεῖν, μᾶλλον δὲ ἀπαιτεῖν τὴν διήγησιν, οἷον ἐπὶ ῥητοῖς ἀκροατὴν γεγενημένον· ὥστε, εἰ δοκεῖ, καταπαύσαντες τὸν περίπατον, καὶ καθίσαντες ἐπὶ τῶν βάθρων, ἑδραῖον αὐτῷ παράσχωμεν ἀκροατήριον. Ἔδοξε D δὴ ταῦτα· καὶ καθισάντων ἡμῶν, ὁ Θέων, Ἐγώ τοι, ὦ Λαμπρία, εἶπεν, ἐπιθυμῶ μὲν οὐδενὸς ἧττον ὑμῶν ἀκοῦσαι τὰ λεχθησόμενα, πρότερον δὲ ἂν ἡδέως ἀκούσαιμι περὶ τῶν οἰκεῖν λεγομένων ἐπὶ τῆς Σελήνης, οὐκ εἰ κατοικοῦσί τινες, ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἐκεῖ κατοικεῖν· εἰ γὰρ οὐ δυνατὸν, ἄλογον καὶ τὸ γῆν εἶναι τὴν Σελήνην· δόξει γὰρ πρὸς οὐθὲν, ἀλλὰ μάτην γεγονέναι, μήτε καρποὺς ἐκφέρουσα, μήτε ἀνθρώποις τισὶν ἕδραν παρέχουσα καὶ γένεσιν καὶ δίαιταν· ὧν ἕνεκα καὶ ταύτην γεγονέναι φαμὲν, κατὰ Πλάτωνα, τροφὸν ἡμετέραν, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἀ- E

XXIV. Ac nos quidem, dicebam, quæ ibi dicta sunt, nisi si quid memoriam fefellit, retulimus. Tempus autem est, ut Syllam quoque exhortemur, adeoque poscamus ab eo narrationem, ut qui certa conditione auditor interfuerit. Proinde, si ita vobis videtur, ambulandi finem faciemus, et considentes in sedilibus, fixum ei præbebimus auditorium. Placuit hoc: et cum consedissemus, Theon: Ipse quidem, inquit, non minore quam ullus vestrum audiendi quæ dicentur desiderio teneor: ante tamen, Lampria, de iis qui Lunam dicuntur inhabitare, pervellem aliquid audire: non utrum habitent aliqui, sed an habitari possit: hoc enim si nequit, a ratione alienum erit eam esse terram: nam videbitur ad nullum usum et frustra exstitisse, cum neque fructus edat, neque hominibus quibusdam sedem, ortum, et vitæ degendæ locum præbeat: quarum rerum caussa hanc nostram terram exstitisse, de Platonis sententia, dicimus, *nutricem nostram, diei que et noctis fidelem custodem*

τεχνῆ φύλακα καὶ δημιουργόν. Ὁρᾷς δὲ ὅτι πολλὰ λέγεται καὶ σὺν γέλωτι καὶ μετὰ σπουδῆς περὶ τούτων· τοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν Σελήνην οἰκοῦσιν, ὥσπερ Ταντάλοις, ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκκρέμασθαί φασι, τοὺς δὲ οἰκοῦντας αὖ πάλιν ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ Ἰξίονας ἐνδεδεμένους ῥύμῃ τόσῃ. * καίτοι μίαν
F οὐ κινεῖται κίνησιν, ἀλλ', ὥς που καὶ λέγεται, Τριοδῖτίς ἐστιν, ἅμα μῆκος ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ καὶ πλάτος ἐπιφερομένη καὶ βάθος· ὧν τὴν μὲν, περιδρομὴν, τὴν δὲ, ἕλικα, τὴν δὲ οὐκ οἶδα πῶς ἀνωμαλίαν ὀνομάζουσιν οἱ μαθηματικοὶ, καίπερ οὐδεμίαν ὁμαλὴν οὐδὲ τεταγμένην ταῖς ἀποκαταστάσεσιν ὁρῶντες ἔχουσαν. Οὔκουν εἰ λέων τις ἔπεσεν ὑπὸ ῥύμης εἰς Πελοπόννησον, ἄξιόν ἐστι θαυμάζειν· ἀλλ' ὅπως οὐ μυρία ὁρῶμεν ἀεὶ πεσήματα ἀνδρῶν καὶ ἀπολακτισμοὺς βίαν

E. 6. ῥύμῃ τόσῃ. * καίτοι] Forte, ῥύμῃ τοσαύτῃ δινεῖσθαι· καίτοι.
F. 2. ἐπιφερομένη] E. φερομένη. Unde, forte legendum, ἅμα ἐπὶ μῆκος τοῦ ζ. κ. πλ. φερομένη—.
F. 5. οὐδεμίαν ὁμαλὴν οὐδὲ τεταγμένην] Forte οὐδὲν ἀνώμαλον οὐδὲ τεταραγμένον. Xyl. lacunam ponit post ἔχουσαν, hoc vertens ac ſi legiſſet οὖσαν: quam verſionem, ut in re dubia, retinui. Amiot. poſt οὐδεμίαν inſerit οὕτως.
F. 7. ἀλλ' ὅπως] Sic Leonic. Schott. Anon. T. V. Amiot. Vulgo, ἀλλ' ὅμως.

atque opificem. Vides autem de hoc argumento multa et ſerio et joco diſputari. Lunam enim aiunt eorum qui infra degunt tanquam Tantalorum imminere capitibus: rurſumque eos qui ipſam incolunt, Ixionum inſtar illigatos tanto impetu volvi ac revolvi. Et quidem non unico motu Luna verſatur, ſed eſt, ut ſolent appellare, *Trivia:* in Zodiaco ſimul in longum, et latum, et profundum circummeans: primum motum *circuitionem*, ſecundum *volutationem*, tertium neſcio qui *inæqualitatem* vocant Mathematici: cum nullam non earum motionum conſtitutis certiſque finibus includi videamus. Mirum igitur non eſt, ſi impetu agitationis leo in Peloponneſum decidit: ſed illud potius mirum quod non innumeros quotidie videmus hominum caſus, et vitas quaſi calcitrando projectas, iſt-

ἐκεῖθεν ἐπὶ ἐκκυβιστώντων, καὶ περιτρεπόντων. Καὶ γὰρ γελοῖον περὶ μονῆς τῆς ἐκεῖ διαπορεῖν, εἰ μὴ γένεσιν μηδὲ σύστασιν ἔχειν δύναται. Ὅπου γὰρ Αἰγύπτιοι καὶ Τρωγλοδύται, οἷς ἡμέρας μιᾶς ἀκαρὲς ἵσταται κατὰ κορυφὴν ὁ Ἥλιος ἐν τροπαῖς, εἶτα ἄπεισιν, ὀλίγον ἀπέχουσιν τοῦ κατακεκαῦσθαι ξηρότητι τοῦ περιέχοντος· ἦπου τοὺς ἐπὶ τῆς Σελήνης εἰκός ἐστι δώδεκα θερείας ὑπομένειν ἔτους ἑκάστου, κατὰ μῆνα τοῦ Ἡλίου πρὸς κάθετον αὐτοῖς ἐφισταμένου καὶ στηρίζοντος, ὅταν ἡ πανσέληνος. Πνεύματά γε μὴν καὶ νέφη καὶ ὄμβρους, ὧν χωρὶς οὔτε γένεσις φυτῶν ἐστιν, οὔτε σωτηρία γενομένοις, ἀμήχανον ἐκεῖ διανοηθῆναι συνιστάμενα διὰ θερμότητα καὶ λεπτότητα τοῦ περιέχοντος· οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα τῶν ὀρῶν τὰ ὑψηλὰ δέχεται τοὺς ἀγρίους καὶ ἐναντίους χειμῶνας· ἀλλ' * ἤδη καὶ σάλον ἔχων ὑπὸ κου-

938 (margin, line 1); B (margin, at "συνιστά-")

A. 1. περιτρεπόντων] Legendum videtur, περιτραπέντων.
A. 3. δύναται] Corrigendum, δύνανται.
A. 4. ἀκαρὲς] Sic B. E. Anon. T. Xyl. Vulgo, ἀκανές.
B. 3. ἀγρίους καὶ ἐναντίους] Neutrum placet: poſtremum quidem mutem in ἐνιαυσίους, quod Amiot. expreſſit.
B. 4. ἀλλ' * ἤδη] Forte ἀλλὰ λεπτότητα ἤδη: quod Xyl. reddidit vertendo.

hinc in caput hac devolutorum. Etenim ridiculum eſt dubitare an ibi manſio ſit, ſi ortui locus nullus datur. Nam cum Ægyptii et Troglodytæ, quorum uno die quotannis Sol per momentum temporis in ſolſtitio capitibus imminet, mox diſcedens, tantum non comburantur ob aëris ſiccitatem; an credibile eſt eos qui in Luna ſunt quotannis duodecim perferre poſſe ſolſtitia, ſingulis menſibus Sole in plenilunio ſupra capita eorum inſiſtente? Jam flatus, nubes, imbreſque, ſine quibus neque naſci neque natæ durare poſſunt plantæ, ibi coïre, ne cogitari quidem poteſt, in tanto calore, tanta tenuitate ambientis; quando ne apud nos quidem altorum montium vertices feris iſtis annuiſque tanguntur tempeſtatibus: ſed aër ibi jam tenuis, motuque ob

φότητος ὁ ἀήρ, ἐκφεύγει τὴν σύστασιν ταύτην καὶ πύκνωσιν· εἰ μή, νὴ Δία, φήσομεν, ὥσπερ ἡ Ἀθηνᾶ τῷ Ἀχιλλεῖ νέκταρός τι καὶ ἀμβροσίας ἐνέσταξε μὴ προσιεμένῳ τροφήν, οὕτω τὴν Σελήνην, Ἀθηνᾶν λεγομένην καὶ οὖσαν, τρέφειν τοὺς ἄνδρας ἀμβροσίαν ἀνιεῖσαν αὐτοῖς ἐφημέριον, ὡς Φερεκύδης ὁ παλαιὸς οἴεται σιτεῖσθαι αὐτοὺς θεούς. Τὴν
C μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ῥίζαν, ἥν φησι Μεγασθένης μήτε ἐσθίοντας, μήτε πίνοντας, ἀλλ' ἀστόμους ὄντας, ὑποτύφειν καὶ θυμιᾶν, καὶ τρέφεσθαι τῇ ὀσμῇ, πόθεν ἄν τις ἐκεῖ φυομένην λάβοι, μὴ βρεχομένης τῆς Σελήνης;

κε'. Ταῦτα τοῦ Θέωνος εἰπόντος * γε ἔφην καὶ ἄριστα τῇ παιδιᾷ τοῦ λόγου τὰς ὀφρῦς * ἃ καὶ θάρσος ἡμῖν ἐγγίνεται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν, μὴ πάνυ πικρὰν μηδὲ αὐστηρὰν εὐθύνην περιδοκῶσι· καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τῆς σφόδρα

B. 10. αὐτοὺς θεούς;] Forte τοὺς θεούς, vel αὐτοὺς τοὺς θεούς.
C. 2. ἀστόμους] Sic Baſ. Xyl. Leonic. Schott. Amiot. Steph. Nec tamen omni ſpecie caret Ald. B. E. εὐστόμους.
C. 5. εἰπόντος * — καὶ θάρσος] Forte, εἰπόντος, Κάλλιστά γε, ἔφην, καὶ ἄριστα τῇ παιδιᾷ τοῦ λόγου τὰς ὀφρῦς ἡμῶν ἀνῆκας, δι' ἃ καὶ θάρσει —.
C. 7. πικρὰν] Sic margo B. et verterunt Amiot. et Xyl. Vulgo, μικράν.
C. 8. περιδοκῶσι] προσδοκῶσι E. T.

levitatem ſuo præditus, coitionem iſtam et denſationem effugit. Niſi, mehercle, dicere velimus, quo modo Achillem Minerva, nutrimentum reſpuentem, nectare et ambroſia inſtillatis aluit, ita Lunam quoque, ut quæ Minerva dicitur atque eſt, quotidie ambroſiam exhibendo iſtos homines nutrire: quemadmodum ipſos deos Pherecydes ille priſcus paſci putavit. Nam Indica illa radix, quam ait Megaſthenes eos qui nihil bibant edantque, ſed ore prorſus careant, ſuffire, itaque odore vitam tueri ſuam, unde nata illic ſumatur, cum nulla Lunam riget pluvia?

XXV. Cum hæc Theon dixiſſet, Recte dicebam, et optime joco ſermonis ſupercilia nobis in hilaritatem ſolviſti: unde et audacia nos ſubit ad reſpondendum animans, cum non admodum acerbum auſterumve exſpectemus judicium. Profecto enim in eadem ſunt culpa cum iis

πεπεισμένων τὰ τοιαῦτα διαφέρουσιν οἱ σφόδρα δυσκολαίνοντες αὐταῖς καὶ διαπιστοῦντες, ἀλλὰ μὴ πράως τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἐθέλοντες ἐπισκοπεῖν. Εὐθὺς οὖν τοπρῶτον, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν, εἰ μὴ κατοικοῦσιν ἄνθρωποι τὴν Σελήνην, μάτην γεγονέναι καὶ πρὸς μηδέν. Οὐ- D
δὲ γὰρ τήνδε τὴν Γῆν δι' ὅλης ἐνεργὸν οὐδὲ προσοικουμένην ὁρῶμεν, ἀλλὰ μικρὸν αὐτῆς μέρος ὥσπερ ἄκραις τισὶν ἢ χερρονήσοις ἀνέχουσιν ἐκ βυθοῦ γόνιμόν ἐστι ζώων καὶ φυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν ἔρημα καὶ ἄκαρπα χειμῶσι καὶ αὐχμοῖς, τὰ δὲ πλεῖστα κατὰ τῆς μεγάλης δέδυκε θαλάσσης. Ἀλλὰ σὺ τὸν Ἀρίσταρχον ἀγαπῶν ἀεὶ καὶ θαυμάζων, οὐκ ἀκούεις Κράτητος ἀναγινώσκοντος,

Ὠκεανός, ὅσπερ γίνεσις πάντισσι τέτυκται
Ἀνδράσιν ἠδὲ θεοῖς, πλείστην ἐπὶ γαῖαν ἵησιν.

Ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ μάτην ταῦτα γεγονέναι· καὶ γὰρ ἀναθυ-

C. 9. διαφέρουσιν] Forte, οὐδὲν διαφέρουσιν, ut vertit Xyl.
D. 8. ἀναγινώσκοντος] Sic E. et vertit Xyl. Vulgo, ἀναγινώσκων.

qui nimiam hujuſmodi rebus adhibent illi, qui nimis offenduntur iis, omnemque fidem derogant, neque animo æquo volunt quid fieri poſſit, quid contingat, diſpicere. Initio itaque primum illud non eſt neceſſarium, ſi homines Lunam non inhabitent, fruſtra eam et nullius rei gratia factam. Nam hanc ipſam noſtram quoque Terram videmus non totam feracem et habitatam eſſe, cujus exigua quædam pars quaſi promontoriis et peninſulis e profundo exſtantibus animalia gignit ac plantas: cetera aut ob hyemes et ſiccitatem deſerta ac ſterilia ſunt, aut, quæ multo maxima eſt terræ portio, ſub magnum demerſa mare. Sed tu, qui Ariſtarchum ſemper diligis atque admiraris, non audis Cratetem, quando is ſic legit,

Præbuit Oceanus cunctis primordia divis,
Atque hominum generi, et terram tegit undique late.

Longe vero abeſt, ut hæc fruſtra dicantur exſtitiſſe. Et-

E μιάσεις ἡ θάλασσα μαλακὰς ἀνίησι καὶ τῶν πνευμάτων τὰ ἥδιστα θέρους ἀκμάζοντος· ἐκ τῆς ἀσκήτου καὶ κατεψυγμένης αἱ χιόνες ἀτρέμα διατηκόμεναι χαλῶσι καὶ διασπείρουσιν· ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἕστηκεν ἀτρεκὴς ἐν μέσῳ φύλαξ, κατὰ Πλάτωνα, καὶ δημιουργός. Οὐδὲν οὖν κωλύει καὶ τὴν Σελήνην ζώων μὲν ἔρημον εἶναι, παρέχειν δὲ ἀνακλάσεις τῷ φωτὶ περὶ αὐτὴν διαχεομένῳ, καὶ συῤ-
F ῥοιὰν ταῖς τῶν ἀστέρων αὐγαῖς ἐν αὐτῇ καὶ σύγκρασιν, ἣ συνεκπέττει τε τὰς ἀπὸ τῆς Γῆς ἀναθυμιάσεις, ἅμα τε καὶ τῷ Ἡλίῳ τὸ ἔμπυρον ἄγαν καὶ σκληρὸν ἀφίησι. Καὶ πολύ τι καὶ παλαιᾷ φήμῃ διδόντες, Ἄρτεμιν αὐτὴν νομισθῆναι φήσομεν, ὡς παρθένον καὶ ἄγονον, ἄλλως δὲ βοηθητικὴν καὶ ὠφέλιμον. Ἐπεὶ τῶν γε εἰρημένων οὐδὲν ὠφελεῖν Θέων ἀδύνατον δείκνυσι τὴν λεγομένην ἐπ' αὐτῆς οἴκησιν. Ἥ τε γὰρ δίνη πολλὴν ἔχουσα πραότητα καὶ γαλήνην

F. 3. τῷ Ἡλίῳ—ἀφίησι] Forte, τοῦ Ἡλίου—ἀνίησι.
F. 3. Καὶ πολύ τι] Corrigo, Καὶ πού τι.
F. 5. ἄλλως] An, ἄλλοις?
F. 6. οὐδὲν ὠφελεῖν Θέων ἀδύνατον] Legendum, οὐδὲν, ὦ φίλε Θέων, ἀδύνατον—ut jam Xyl. monuit, idemque et Amiot. vertit.

enim mare exhalationes molles edit et jucundissimos flatus, vere adulto: quando ex inculta et gelida terra nives paulatim liquatæ diffluunt: *diei que et noctis stat fidelis in medio custos atque opifex*, ut ait Plato. Nihil ergo obstat, quin Luna etiam animantium vacua præbeat reflexiones lumini circa ipsam diffuso, et confluxum radiis astrorum ac contemperationem, quo adjuta concoquat exhalationes e Terra elatas, simulque solis nimium fervorem mitiget. Et nimirum etiam aliquid antiquæ tribuentes famæ, Dianam eam dictam statuemus, utpote virginem et infœcundam, alias auxiliarem et utilem. Nam eorum, quæ abs te, mi Theon, allata sunt, nihil est quod ostendat fieri non posse ut in Luna quis habitet. Quippe circumagitatio ista multam habens lenitatem et tranquillitatem, aërem de-

ἐπιλεαίνει τὸν ἀέρα, καὶ διαμένει συγκατακοσμούμενον, ὥστε μηδὲν εἶναι δέος ἐκπεσεῖν καὶ ἀποσφαλῆναι τοὺς ἐκεῖ 939
βεβωκότας. Εἰ δὲ μηδὲ αὐτὴ, καὶ τὸ ποικίλον τοῦτο τῆς φορᾶς καὶ πεπλανημένον οὐκ ἀνωμαλίας οὐδὲ ταραχῆς ἐστὶν, ἀλλὰ θαυμαστὴν ἐπιδείκνυνται τάξιν ἐν τούτοις καὶ πορείαν οἱ ἀστρόλογοι, κύκλοις τισὶ περὶ κύκλους ἑτέρους ἐξελιττομένοις συνάγοντες αὐτὴν, οἱ μὲν ἀτρεμοῦσαν, οἱ δὲ λείως καὶ ὁμαλῶς ἀεὶ τάχεσι τοῖς αὐτοῖς ἀντιπεριφερομένην· αὗται γὰρ αἱ τῶν κύκλων ἐπιβάσεις καὶ περιαγωγαὶ καὶ σχέσεις πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἡμᾶς, τὰ φαινόμενα τῆς κινήσεως ὕψη καὶ βάθη, καὶ τὰς κατὰ πλάτος παραλλάξεις, ἅμα ταῖς κατὰ μῆκος αὐτῆς περιόδοις ἐμμελέστατα συμ- B
περαίνουσι. Τὴν δὲ πολλὴν θερμότητα καὶ συνεχῆ πύρωσιν ὑπὸ Ἡλίου οὐ παύσῃ φοβούμενος, ἂν πρῶτον μὲν ἀν-

F. 9. διαμένει] Immo, διανέμει.
A. 2. βεβωκότας] Rectius βεβηκότα; T.
A. 2. Εἰ δὲ μηδὲ αὐτὴ, καὶ τὸ ποικίλον] Forte, Ἔτι δὲ, νὴ Δί', αὐτό γε τὸ ποικίλον.
A. 6. ἀτρεμοῦσαν] Sententia loci videtur postulare ἀνισοδρομοῦσαν vel aliquid certe hujus significationis.
A. 9. ἀλλήλους] Sic B. E. Vulgo, ἄλληλα.
B. 3. οὐ παύσῃ] Delendum οὐ.

mulcet atque distribuit: ut nullus sit metus excidendi ac præcipitationis iis qui ibi degunt. Tum ipsa motus varietas vagæque conversiones non ab inæqualitate sunt aut conturbatione: sed admirabilem Astrologi demonstrant in his ordinem, circulis eam accommodantes circa alios circulos sese evolventibus, alii quiescentem ipsam, alii placide et æqualiter eadem semper celeritate sese moventem: hæ enim circulorum adscensiones, et circumductiones, atque inter se et ad nos habitus, eas quæ in motu Lunæ animadvertuntur altitudines, profunditates, et latitudinum diversitates, simul cum conversione secundum longitudinem, exactissime conficiunt. Magnum autem illum et continentem æstum Solis metuere desines, primum si unde-

τιθῇς ταῖς ἕνδεκα θεριναῖς συνόδοις τὰς πανσελήνους, εἶτα δὲ τὸ συνεχὲς τῆς μεταβολῆς ταῖς ὑπερβολαῖς χρόνον οὐκ ἐχούσαις πολὺν, ἐμποιεῖν κρᾶσιν οἰκείαν, καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρεῖν, τὰ μέσα δὲ τούτων, ὡς εἰκὸς, ὥραν ἔαρι προσφορωτάτην ἔχουσιν. Ἔπειτα πρὸς μὲν ἡμᾶς καθίησι δι᾽ ἀέρος θολεροῦ, καὶ συνεπερείδων τὴν θερμότητα ταῖς ἀναθυμιάσεσι τρεφομένην· ἐκεῖ δὲ λεπτὸς ὢν
C καὶ διαυγὴς ὁ ἀὴρ σκίδνησι καὶ διαχεῖ τὴν αὐγὴν, ὑπέκκαυμα καὶ σῶμα μηδὲν ἔχουσαν. Ὕλην δὲ καὶ καρποὺς αὐτοὶ μὲν ὄμβροι τρέφουσιν, ἑτέρως δὲ, ὥσπερ ἄνω περὶ Θήβας παρ᾽ ὑμῖν καὶ Συήνην, οὐκ ὄμβριον ὕδωρ, ἀλλὰ γηγενὲς ἡ γῆ πίνουσα, καὶ χρωμένη πνεύμασι καὶ δρόσοις, οὐκ ἂν ἐθελήσειεν, οἶμαι, τῇ πλεῖστον ὑομένῃ πολυκαρπίᾳ συμ-

B. 6. ἐχούσαις] Dedi ex E. pro ἐχούσης. Aliæ ſuperſunt corruptelæ per hunc locum; quem ita verti ac ſi legeretur—ἐχούσαις πολὺν, ἐμποιεῖν κρᾶσιν οἰκείαν—ἀφαιρεῖν—προσφορωτάτην ἔχειν.
B. 9. ἡμᾶς καθίησι] Inter duas has voces excidiſſe videtur ὁ Ἥλιος.
C. 3. αὐτοὶ—ἑτέρως] Legendum, αὐτοῦ—ἑτέρωθι: qua ſententia verterunt Amiot. et Xyl.
C. 6. συμφέρεσθαι] Sic Leonic. Schott. Anon. item tres Græco-Latinæ et verterunt Amiot. et Xyl. Nam Steph. συμφύεσθαι. Ald. Baſ. Xyl. B. E. συμφαίνεσθαι.

cim iſtis æſtivis coitibus totidem plenilunia opponas: deinde continuitatem mutationis opponas exſuperantiæ caloris non multum habenti temporis, commodum utrimque temperamentum efficientem, auferentem id quod in utroque nimium eſt, largientem utriuſque medium quod conſtat tempeſtate ſimillima vernæ. Præterea Solis lumen ad nos defertur per aërem turbidum, atque in nos infligit calorem exhalationibus nutritum: illic autem tenuis eſt aër et pellucidus, diffunditque et diſſipat ſplendorem nullo fomite, nullo corpore ſuſtentatum. Materiam porro et fruges hiſce in locis alunt pluviæ: alibi autem, ut apud vos in ſuperiore Ægypto ad Thebas et Syenem, non pluviam aquam, ſed e terra natam bibens ager, ventis ac rore utens, virtute ſua ac temperie fretus, comparari ſe

φέρεσθαι, δι' ἀρετήν τινα καὶ κρᾶσιν. Τὰ δὲ αὐτὰ φυτὰ τῷ γένει, παρ' ἡμῖν μὲν, εἰ σφόδρα πιεσθῇ χειμῶσιν, ἐκφέρει πολὺν καὶ καλὸν καρπόν· ἐν δὲ Λιβύῃ, καὶ παρ' ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ, δύσριγα κομιδῇ καὶ δειλὰ πρὸς χειμῶνάς ἐστι. Τῆς δὲ Γεδρωσίας καὶ Τρωγλο- D
δυτίδος, ἣ καθήκει πρὸς τὸν ὠκεανὸν, ἀφόρου διὰ ξηρότητα, καὶ ἀδένδρου παντάπασιν οὔσης, ἐν τῇ παρακειμένῃ καὶ περικεχυμένῃ θαλάττῃ θαυμαστὰ μεγέθη φυτῶν τρέφεται, καὶ κατὰ βυθοῦ τέθηλεν· ὧν τὰ μὲν ἐλαίας, τὰ δὲ δάφνας, τὰ δὲ Ἴσιδος τρίχας καλοῦσιν. Οἱ δὲ ἀνακαμψέρωτες οὗτοι προσαγορευόμενοι, τῆς γῆς ἐξαιρεθέντες, οὐ μόνον ζῶσι κρεμάμενοι χρόνον ὅσον βούλεταί τις, ἀλλὰ βλαστάνουσιν, * σπείρεται δὲ τὰ μὲν πρὸς χειμῶνος, τὰ δὲ θέρους ἀκμάζοντος ὥσπερ σήσαμον καὶ μελίνη· τὸν δὲ θύ-

D. 8. χρόνον] Additum ex B. E.

D. 9. βλαστάνουσιν, * σπείρεται] Nil excidisse, sed lacunae signum non suo loco positum, videtur.

D. 9. πρὸς χειμῶνος—θύμον ἢ] Reposuimus haec ex B. E. Vulgo nil adest nisi ὡς. Ceterum, τὸν δὲ θύμον, mutandum in ὁ δὲ θύμος.

cum Terra plurimis irrigua pluviis, ubertatis caussa, non patiatur. Jam ejusdem generis stirpes apud nos, si vehementer adfligantur hybernis tempestatibus, pulchrum et multum fructum producunt: in Africa, et apud vos in Ægypto, admodum sunt frigoris et hyemis impatientes. Gedrosiae etiam et Troglodyticae regionis ea pars quae ad Oceanum pertingit, sterilis omnino est ob siccitatem, et arboribus caret: at in mari vicino quo alluitur, inusitatae magnitudinis plantae nascuntur, et ex profundo pullulant: quarum alias oleas, alias lauros, alias crines Isidis nominant: et qui vocantur anacampserotes, (quasi amorem postliminio reducentes dicas) e terra evulsi, non modo vivunt suspensi quanto quis velit tempore, sed etiam germinant. Seminantur autem alia quidem hyeme, alia vigente aestate ut sesamum et meline: allium vero et cen-

μον ἢ τὸ κενταύριον ἂν εἰς ἀγαθὴν καὶ πίονα σπαρῇ χώραν
E καὶ βρέχηται καὶ ἄρδηται, ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξίσταται ποιότητος, καὶ
ἀποβάλλει τὴν δύναμιν, αὐχμῷ δὲ χαίρει, καὶ πρὸς τὸ
οἰκεῖον ἐπιδίδωσιν· εἰ δὲ, ὥς φασιν, οὐδὲ τὰς δρόσους ἀ-
νέχεται, καθάπερ τὰ πλεῖστα τῶν Ἀραβικῶν, ἀλλ' ἐξα-
μαυροῦται λειαινόμενα καὶ φθείρεται, τί δὴ θαυμαστόν ἐστιν,
εἰ γίνονται περὶ τὴν Σελήνην ῥίζαι καὶ σπέρματα καὶ
ὗλαι μηθὲν ὑετῶν δεόμενα μήτε χειμώνων, ἀλλὰ πρὸς
θερινὸν ἀέρα καὶ λεπτὸν εὐφυῶς ἔχουσαι; Πῶς δὲ οὐκ
εἰκὸς ἀνιέναι τε πνεύματα θαλπόμενα τῇ Σελήνῃ, καὶ
τῷ σάλῳ τῆς περιφορᾶς αὔρας τε παρομαρτεῖν ἀτρέ-
F μα, καὶ δρόσους καὶ ὑγρότητας ἐλαφρὰς περιεχούσας καὶ
διασπειρομένας ἐπαρκεῖν τοῖς βλαστάνουσιν, αὐτῇ δὲ τῇ
κράσει μὴ πυρώδη, μηδὲ αὐχμηρὰν, ἀλλὰ μαλακὴν καὶ

E. 5. λειαινόμενα] Legendum διαινόμενα, ut verterunt Amiot. et Xyl.
E. 7. πρὸς θερινὸν] Sic Steph. consentientibus Leonic. Schott. Anon. Exempl. Turneb. Xyl. vers. At T. V. Anon. Amiot. πρὸς ξηρόν. Ald. Bas. Xyl. B. E. πρόσθερον.
E. 9. τῇ Σελήνῃ—αὐτῇ δὲ τῇ κράσει—] Nexus desideratur, forte ita restituendus —τὴν Σελήνην—περιέχουσαν, διασπειρομένας ἐπαρκεῖν τοῖς βλαστάνουσι· αὐτὴν δὲ τῇ κράσει—ὑδρωπὴν εἶναι. Postremum hoc εἶναι addidi ex B. E.

taurium, si feratur in bonam et pinguem terram, ac rigetur, vim qualitatemque suam naturalem amittit, siccitate gaudet, inque ea suam naturam servat. Quod si, ut aiunt, ne rorem quidem tolerant, ut pleraque Arabicorum, quæ simul atque humectata sunt, pereunt; quid miri est, si in Luna radices, semina, plantæque nascuntur nihil pluviarum ope indigentes aut hyemis: sed æstivo et tenero aëre, ad naturam ipsorum accommodato contentæ? Qui autem non sit probabile emitti spiritus qui a Luna calore afficiantur? et conversionis ejus agitationi comitari sensim auras, levesque rores et humores, qui circumfusi alimentum plantis sufficiant? cum quidem ipsius Lunæ temperies non sit ignea, non squalida, sed mollis et aquosa. Nam

ὑδροποιόν ἐστι; ξηρότητος μὲν γὰρ οὐδὲν ἀφικνεῖται πάθος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς, ὑγρότητος δὲ πολλὰ καὶ θηλύτητος, αὐξήσεις φυτῶν, σήψεις κρεῶν, τροπαὶ καὶ ἀνέσεις οἴνων, μαλακότητες ξύλων, εὐτοκίαι γυναικῶν. Δέδοικα δὲ ἡσυχάζοντα Φαρνάκην αὖθις ἐρεθίζειν καὶ κινεῖν, ὠκεα- 940
νοῦ τε πλημμύρας, ὡς λέγουσιν αὐτοί, καὶ πορθμῶν ἐπιδόσεις διαχεομένων καὶ αὐξανομένων ὑπὸ τῆς Σελήνης τῷ ἀνυγραίνεσθαι, παρατιθέμενος. Διὸ πρὸς σὲ τρέψομαι μᾶλλον, ὦ φίλε Θέων· λέγεις γὰρ ἡμῖν ἐξηγούμενος ταυτὶ τὰ Ἀλκμᾶνος,

—— Διὸς θυγάτηρ ἔρσα τρέφει
Καὶ Σελάνας δίας,

ὅτι νῦν τὸν ἀέρα καλεῖ, καὶ Δία φησὶν αὐτὸν ὑπὸ τῆς Σελήνης καθυγραινόμενον εἰς δρόσους τρέπεσθαι. Κινδυνεύει

F. 6. σήψεις] Sic B. E. Vulgo, πέψεις.
A. 1. ὠκεανοῦ τε] Ita Bas. Xyl. Amiot. ex T. nescio utrum ex conjectura, an veteribus libris: certe, re ipsa postulante. Ald. B. E. ὥστε καὶ ἀναγαί, unde Anon. et T. ὥστε ἀναγωγαί.
A. 3. διαχεομένων] Sic B. E. Vulgo, διαδεχομένων.
A. 9. Δία φησὶν] Vetus hæc est lectio revocata ex Ald. Bas. Xyl. B. E. melior certe vulgata διάφυσιν, quam nescio unde protulit Steph. integritatem absolvemus corrigendo—τὸν ἀέρα καλεῖ Δία, καί φησιν αὐτὸν—. ut Xyl.

ad nos a Luna nulla pervenit siccitatis effectio, multæ humiditatis, et fœmineæ ubertatis: ut sunt plantarum incrementa, putrefactiones carnium, mutationes et ad vappam inclinationes vini, lignorum putredo, fertilitas mulierum. Vereor autem quiescentem Pharnacem rursum irritare et commovere, si Oceani æstum, ut ipsi dicunt, fretorumque incrementa adducam, humore a Luna submisso crescentium ac se diffundentium. Itaque ad te potius me convertam, mi Theon. Tu enim nobis Alcmanica ista exponens,

Qualia Jovis et Lunæ proles ros educit:

Jovis nomine aërem dicis intelligi, qui a Luna humectatus in rorem vertatur. Eo

γὰρ, ὦ ἑταῖρε, πρὸς τὸν Ἥλιον ἀντιπαθῆ φύσιν ἔχειν· εἴγε
B μὴ μόνον ὅσα πυκνοῦν καὶ ξηραίνειν ἐκεῖνος, αὐτὴ μαλάσσειν καὶ διαχεῖν πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπ᾽ ἐκείνου θερμότητα καθυγραίνειν καὶ καταψύχειν προσπίπτουσαν αὐτῇ καὶ συμμιγνυμένην. Οἵ τε δὴ τὴν Σελήνην ἔμπυρον σῶμα καὶ διακαὲς εἶναι νομίζοντες ἁμαρτάνουσιν· οἵ τε τοῖς ἐκεῖ ζώοις, ὅσα τοῖς ἐνταῦθα πρὸς γένεσιν καὶ τροφὴν καὶ δίαιταν ἀξιοῦντες ὑπάρχειν, ἐοίκασιν ἀθέατοι τῆς περὶ φύσιν ἀνωμαλιῶν, ἐν αἷς μείζονάς ἐστι καὶ πλείονας πρὸς ἄλληλα τῶν ζώων, ἢ πρὸς τὰ μὴ ζῶα διαφορὰς καὶ ἀνομοιότητας εὑρεῖν. Καὶ ἄστομοι μὲν ἄνθρωποι καὶ ὀσμαῖς τρεφόμενοι
C μὴ ἔστωσαν, εἰ μὴ * μὴ δοκοῦσι τήν τε Ἄμμωνος ἡμῖν αὐτὸς ἐξηγεῖτο δύναμιν, ᾐνίξατο μὲν Ἡσίοδος, εἰπὼν,

Οὐδ᾽ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ᾽ ὄνειαρ·

C. 1. μὴ ἔστωσαν—δύναμιν] Forte, μὴ ἔστωσαν, οὓς μηδὲ εἶναι μοι δοκοῦσι· ἣν δὲ Ἀμμώνιος ἡμῖν αὐτὸς ἐξηγεῖτο δύναμιν.

enim, amice, reditura res videtur, ut Luna adverſam plane Soli naturam habere cenſeatur; ſiquidem non modo quæ denſare ille et ſiccare ſolet, ipſa relaxat atque humectat: ſed calorem quoque ab eo profectum in ipſam humore et frigore mutare poſſit. Enimvero hi errant, qui Lunam ignitum corpus eſſe atque ardere putant: neque ii, qui eadem animalibus in Luna ad ortum et victum neceſſaria putant quæ noſtratia requirunt, videntur unquam conſideraſſe diverſitatem naturæ: quæ quidem major eſt ac numeroſior inter ipſa animalia, quam ſunt diſcrimina animalium et vitæ expertium. Ac demus ſane non eſſe homines qui ore carentes, unice vivant odoribus: ut profecto ne eſſe quidem videntur. Quam vero Ammonius nobis ipſe medicam vim enarravit, eamdem obſcure etiam ſignificavit Heſiodus his verbis:

Nec quarta aſphodeli aut quæ ſint compendia malvæ;

ἔργῳ δὲ ἐμφανῆ παρέσχεν Ἐπιμενίδης, διδάξας ὅτι μικρῷ παντάπασιν ἡ φύσις ὑπεκκαύματι ζωπυρεῖ καὶ συνέχει τὸ ζῷον, ἂν ὅσον ἐλαίας μέγεθος λάβῃ, μηδεμιᾶς ἔτι τροφῆς δεόμενον. Τοὺς δὲ ἐπὶ τῆς Σελήνης, εἴπερ εἰσὶν, εὐσταλεῖς εἶναι τοῖς σώμασι, καὶ διαρκῶς ὑπὸ τῶν τυχόντων τρέφεσθαι, πιθανόν ἐστι· καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν Σελήνην, ὥσπερ τὸν Ἥλιον, ζῷον ὄντα πύρινον, καὶ τῆς Γῆς ὄντα πολλαπλάσιον, ἀπὸ τῶν ὑγρῶν φασι τῶν ἐπὶ τῆς Γῆς τρέφεσθαι, D καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἀπείρους ὄντας· οὕτως ἐλαφρὰ καὶ λιτὰ τῶν ἀναγκαίων φέρειν ζῷα τὸν ἄνω τόπον ὑπολαμβάνουσιν. Ἀλλ' οὔτε ταῦτα συνορῶμεν, οὔτε ὅτι καὶ χώρα καὶ φύσις καὶ κρᾶσις ἄλλη πρόσφορός ἐστιν αὐτοῖς. Ὥσπερ οὖν εἰ τῇ θαλάττῃ μὴ δυναμένων ἡμῶν προσελθεῖν μηδὲ ἅψασθαι, μόνον δὲ τὴν θέαν αὐτῆς πόρρωθεν ἀφορώντων, καὶ πυνθανομένων ὅτι πικρὸν καὶ ἄποτον καὶ ἁλμυρὸν ὕδωρ ἐστὶν, ἔλεγέ τις ὡς ζῷα πολλὰ καὶ με-

D. 1. ἐπὶ τῆς Γῆς] Forte ἀπὸ τῆς Γῆς, ut T. V. Anon.

re ipſa autem planam fecit Epimenides, docens exiguo admodum fomento naturam ſuſtentare animal, ſi nutrimentum, vel olivæ quantitate, ſumat, nullo præterea indigens. Qui vero Lunam inhabitant, ſi quidem ſunt, graciles et quovis alimento fovendos apparet eſſe: quando ipſam etiam Lunam, ut et Solem, qui eſt corpus igneum et multis modis quam Terra major, ab humoribus terreſtribus ali aiunt, ac reliquas etiam ſtellas, numero immenſas. Ita facilia, ac tenuia et minimo indigentia corpora ſuperiori adſcribunt regioni. Sed neque iſta, neque hoc ſaltem attendimus, regionem, naturam, temperiemque aliam Lunaribus iſtis hominibus eſſe accommodatam. Ergo ſicut, ſi non poſſemus ad mare accedere neque id attingere, ſed tantum eminus adſpiceremus nobiſque diceretur aquam ejus amaram, ſalſam, potuique incommodam eſſe, magna au-

E γάλα καὶ παντοδαπὰ ταῖς μορφαῖς τρέφει κατὰ βάθους, καὶ θηρίων τε πλήρης ὕδατι χρωμένων ὅσα περ ἡμεῖς ἀέρι, μύθοις ἂν ὅμοια καὶ τέρασιν ἐδόκει περαίνειν· οὕτως ἐοίκαμεν ἔχειν, καὶ τούτους ἀσκεῖν πρὸς τὴν Σελήνην ἀπιστοῦντες ἐκεῖ τινας ἀνθρώπους κατοικεῖν. Ἐκείνους δ' ἂν οἴομαι πολὺ μᾶλλον ἀποθαυμάσαι τὴν Γῆν, ἀφορῶντας οἷον ὑποστάθμην καὶ ἰλὺν τοῦ παντὸς ἐν ὑγροῖς καὶ ὁμίχλαις καὶ νέφεσι διαφαινομένην ἀλαμπὲς καὶ ταπεινὸν καὶ ἀκίνητον χωρίον, εἰ ζῶα φύσει καὶ τρέφει μετέχοντα κινή-
F σεως, ἀναπνοῆς, θερμότητος· κἂν εἴ ποθεν αὐτοῖς ἐγγένοιτο τῶν Ὁμηρικῶν τούτων ἀκοῦσαι,

> Σμερδαλέ' εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ,

καὶ

> Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδαο ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης,

ταῦτα φήσουσιν ἀτεχνῶς περὶ τοῦ χωρίου τούτου λέγεσθαι,

E. 4. τούτους ἀσκεῖν] Legendum τὸ αὐτὸ πάσχειν, ut vertendo significarunt Amiot. et Xyl.
E. 9. φύσει] Legendum φύει.

tem et multa animalia in profundo alere, et belluarum esse plenum, ita aqua, ut nos aëre, fruentium, fabulas et monstrorum similia dici arbitraremur: ita videmur hic quoque adfecti, dum non credimus esse qui in Luna degant. Ego autem istos qui in Luna incolunt multo magis mirari existimo, cum Terram intuentur tamquam fæcem et cœnum Universi, per tot humores, nubes, nebulasque apparentem, locum obscurum, humilem, immobilem, posse eam animalia producere et nutrire, motu, respiratione, et calore prædita. Et sicubi illis contingat audire Homerica isthæc,

> *Tetra, situque oppleta, diis horrenda vel ipsis.*

Item,

> *——— tum Tartarus ipse,*
> *Bis patet in præceps tantum, tenditque sub umbras,*
> *Quantus ad ætherium cæli suspectus Olympum.*

haud dubie censebunt de Terra hæc dici, et hic Tartarum,

καὶ τὸν ᾅδην ἐνταῦθα καὶ τὸν τάρταρον ἀποκεῖσθαι, γῆν δὲ μίαν εἶναι τὴν Σελήνην, ἴσον ἐκείνων τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω τόπων ἀπέχουσαν.

κϛ'. Ἔτι δέ μου σχεδὸν λέγοντος, ὁ Σύλλας ὑπολαβὼν, Ἐπίσχες, εἶπε, ὦ Λαμπρία, καὶ προσβαλοῦ τὸ θυρίον τοῦ λόγου, μὴ λάθῃς τὸν μῦθον ὥσπερ εἰς γῆν ἐξοκείλας, καὶ συγχέῃς τὸ δρᾶμα τοὐμὸν ἑτέραν ἔχον σκηνὴν καὶ διάθεσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ὑποκριτής εἰμι, πρότερον δὲ αὐτοῦ 941
φράσω τὸν ποιητὴν ὑμῖν, εἰ μή τι κωλύει, καθ' Ὅμηρον ἀρξάμενον,

Ὠγυγίη τις νῆσος ἀπόπροθεν εἰν ἁλὶ κεῖται,

δρόμον ἡμερῶν πέντε Βρεττανίας ἀπέχουσα πλέοντι πρὸς ἑσπέραν· ἕτεραι δὲ τρεῖς, ἴσον ἐκείνης ἀφεστῶσαι καὶ ἀλλήλων, πρόκεινται μάλιστα κατὰ δυσμὰς ἡλίου θερινάς· ὧν ἐν μιᾷ τὸν Κρόνον οἱ βάρβαροι καθεῖρχθαι μυθολογοῦσιν

F. 13. τοὐμὸν] Sic B. E. Anon. τὸ ἐμὸν T. V. Vulgo, τὸ νῦν. Ald. τὸ μέν.
A. 2. κωλύει] Sic E. et margo B. Vulgo, κωλύοι. Vel sic quid requiras: quod forte expleatur legendo ἢ εἰ μή τι κωλύει καθ' Ὅμηρον ἄρξομαι sensu quem in Latinis reddidimus.

ſolam Lunam eſſe terram, æquali ſpatio a ſuperioribus iſtis, et his inferioribus diſſitam.

XXVI. Nondum plane finieram ſermonem, cum Sylla interpellans, Deſine, inquit, Lampria, et ſermoni fores obde: ne imprudens fabulam tamquam navim in terram expellas, et drama confundas meum, quod alium habitum, aliam ſcenam habet. Ego autem qui actoris partes ſuſtineo, principio auctorem fabulæ vobis nominabo: aut, niſi quid impedit, Homerice ordiar,

Ogygia hinc longe vaſto jacet inſula ponto,

quinque dierum navigatione diſtans a Britannia verſus occaſum: tres autem aliæ eodem ſpatio inter ſe diſſitæ ante eam jacent, maxime verſus occaſum Solis æſtivum: in harum una barbari Saturnum fa-

ὑπὸ τοῦ Διός, τὸν δὲ, ὡς υἱὸν, ἔχοντα φρουρὰν τῶν τε νήσων ἐκείνων καὶ τῆς θαλάττης, ἣν Κρόνιον πέλαγος ὀνομάζουσι, παρακατακεῖσθαι. Τὴν δὲ μεγάλην ἤπειρον, ὑφ᾽ ἧς ἡ
B μεγάλη περιέχεται κύκλῳ θάλαττα, τῶν μὲν ἄλλων ἔλαττον ἀπέχειν, τῆς δὲ Ὠγυγίας περὶ πεντακισχιλίους σταδίους, κωπήρεσι πλοίοις κομιζομένῳ· βραδύπορον γὰρ εἶναι καὶ πηλῶδες ὑπὸ πλήθους ῥευμάτων τὸ πέλαγος· τὰ δὲ ῥεύματα τὴν μεγάλην ἐξιέναι γῆν, καὶ γίνεσθαι προσχώσεις ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ βαρεῖαν εἶναι καὶ γεώδη τὴν θάλατταν, ἣ καὶ πεπηγέναι δόξαν ἔχειν. Τῆς δὲ ἠπείρου τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ κατοικεῖν Ἕλληνας περὶ κόλπον οὐκ ἐλάττονα τῆς Μαιώτιδος, οὗ τὸ στόμα τῷ στόματι τοῦ Κασπίου πελάγους μάλιστα

A. 9. τὸν δὲ—κεῖσθαι] Corruptela subesse videtur. An corrigendum, τὸν δὲ (scil. Saturnum) ὡς ὕπνου ἔχοντα φρουράν.—Amiotus vertit ac si scriptum esset, τὸν δὲ Ὠγύγιον ἔχοντα φρουρὰν ἐκείνου τε τῶν τε νήσων—. Forte excidit quid post τὸν δὲ, itaque legendum, τὸν δὲ δαίμοσί τισι τὴν θεραπείαν τοῦ πατρὸς, φροντίδα αὐτοῦ ὡς υἱὸν ἔχοντα, τήν τε φρουρὰν—ὀνομάζουσι, παρακαταθέσθαι. Tale quid verti, quando Xylandri interpretatio plane a ratione abhorrebat.

B. 1. θάλαττα] Ita correxi librorum scripturam. Vulgo, θαλάττῃ in Ald. Bas. Xyl. Steph. At θαλάττη, quasi Nominativum, fecerunt tres Græco-Latinæ.

B. 3. πηλῶδες] Ita omnes libri, excepto Steph. et tribus Græco-Latinis, qui habent πυλῶδες.

bulantur fuisse a Jove inclusum: hunc, ut filium, custodiam patris et insularum istarum, et maris quod Cronium sive Saturnium dicitur, Geniis quibusdam mandasse. Magnam vero continentem, a qua magnum mare in orbem cingitur, a reliquis minus distare, ab Ogygia autem ad stadia quina millena, cum quidem remigio aptis navibus eo sit eundum. Esse enim lentum trajectum maris et cœnosum ob fluminum multitudinem, quæ a magna terra emittantur, humumque aggerent, ac mare crassum et terrenum efficiant: unde etiam opinio invaluerit, esse ipsum gelu concretum. Continentis porro partes ad mare habitari a Græcis circa sinum Mœotico haud minorem, cujus fauces ori Caspii maris e regione maxime jaceant et ad rectam

καὶ εὐθείαν κεῖσθαι· καλεῖν δὲ καὶ νομίζειν ἐκείνους, ἠπει- C
ρώτας μὲν αὐτούς, νησιώτας δὲ ταύτην τὴν γῆν κατοικοῦντας, ὡς καὶ κύκλῳ περίρρυτον οὖσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· οἴεσθαι δέ, τοῖς Κρόνου λαοῖς ἀναμιχθέντας ὕστερον τοὺς μεθ' Ἡρακλέους παραγενομένους καὶ ὑπολειφθέντας, ἤδη σβεννύμενον τὸ Ἑλληνικὸν ἐκεῖ καὶ κρατούμενον, γλώττῃ τε βαρβαρικῇ καὶ νόμοις καὶ διαίταις, οἷον ἀναζωπυρῆσαι πάλιν ἰσχυρὸν καὶ πολὺ γενόμενον, διὸ τιμὰς ἔχειν πρώτας τὸν Ἡρακλέα, δευτέρας δὲ τὸν Κρόνον· ὅταν δὲ ὁ τοῦ Κρόνου ἀστήρ, ὃν Φαίνοντα μὲν ἡμεῖς, ἐκεῖνοι δὲ Νυκτοῦρον, ἔφη, καλεῖν, εἰς ταῦρον παραγένηται δι' ἐτῶν τριάκοντα, παρασκευασαμένους ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ περὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἄ * ἐκπέμπειν κλήρῳ λαχόντας ἐν πλοίοις τοσούτοις D
θεραπείαν τε πολλὴν καὶ παρασκευὴν ἀναγκαίαν μέλλουσι

C. 2. νησιώτας δὲ] Abest in B. E. Ald. Additum in Bas. unde ceteræ editiones habent. Eadem opera addi debebat in fine, τούς.
C. 7. ἀναζωπυρῆσαι] Sic E. Vulgo, ἀναζωπυρεῖσθαι. Alii aliter.
C. 8. τιμὰς ἔχειν] Sic B. E. itaque verterunt Amiot. Xyl. Vulgo, καὶ ἔχειν.
D. 1. τὸν ἄ * ἐκπέμπειν—] Legendum, τὸν ἀπόπλουν, ἐκπέμπειν—ut monuit Xyl.
D. 1. ἐν πλοίοις—μέλλουσι πλεῖν] Hunc locum addidimus ex B. E. in παρασκευὴν E. non habet παρὰ, sed ejus loco signum lacunæ.

lineam. Hos in ea esse opinione, ipsos continentem incolere, hanc autem nostram terram esse insulam, ut quæ in orbem a mari circum alluatur. Existimare autem eos, Saturnio populo posterioribus temporibus Herculis comites se admiscuisse, ibique relictos, jam exstinctum ferme et lingua, legibus, victuque barbaricis oppressum Græcum morem quasi resuscitasse, atque auxisse: ideo etiam primos honores Herculi apud eos, proximos Saturno haberi: et cum Saturni stella, quam Græci Phænontem, quasi lucidam, ipsi Nycturum, ut aiebat, ceu noctis custodem appellant, in taurum ingreditur, quod trigesimo quoque fit anno, tum eos jamdudum a multo tempore ad hoc paratis rebus sacrificio et profectioni accommodatis, emittere sorte ad hoc lectos in totidem navibus cum famulitio multo et apparatu

πλεῖν πέλαγος τοσοῦτον εἰρεσίᾳ, καὶ χρόνον ἐπὶ ξένης βιοτεύειν πολὺν, ἐμβαλλομένους· ἀναχθέντας οὖν χρωμένους τύχαις, ὡς εἰκὸς, ἄλλους ἄλλαις· τοὺς δὲ διασωθέντας ἐκ τῆς θαλάττης, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς προκειμένας νήσους, οἰκουμένας δὲ ὑφ' Ἑλλήνων κατέχειν, καὶ τὸν Ἥλιον ὁρᾶν κρυπτόμενον ὥρας μιᾶς ἔλαττον ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα· καὶ νύκτα τοῦτο εἶναι, σκότος ἔχουσαν ἐλαφρὸν καὶ λυκαυγὲς ἀπὸ δυσμῶν περιλαμπόμενον· ἐκεῖ δὲ διατρίψαντας ἡμέρας ἐνενήκοντα, καὶ μετὰ τιμῆς καὶ φιλο-
E φροσύνης ἱεροὺς νομιζομένους καὶ προσαγορευομένους, ὑπὸ πνευμάτων ἤδη περαιοῦσθαι· μηδὲ ἄλλους τινὰς ἐνοικεῖν ἢ σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀποπεμφθέντας· ἐξεῖναι μὲν γὰρ ἀποπλεῖν οἴκαδε τοὺς τῷ θεῷ τρισκαίδεκα ἔτη συλλατρεύσαντας, αἱρεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους ἐπι-

D. 4. ἐμβαλλομένους—τύχαις] Omnes libri habent, ἐμβαλλομεν οὓς ἀναχθέντας ὁ χρὴ τύχαις: quæ monſtra tandem expurganda fuerunt.
D. 7. κατέχειν] κατίσχειν B. E.
D. 10. περιλαμπόμενον] Sic B. E. Vulgo, περιπτόμενον.
E. 4. τρισκαίδεκα ἔτη] Retinui, non ut verum, ſed ut proximum veteri lectioni B. E. Ald. Baſ. Xyl. τρισκαιδεκάτῳ. Leonic. Schott. Anon. τρισκαίδεκα ἔτη, ἢ τριάκοντα, ſignificantes alterutro modo eſſe corrigendum: utrumque recepit Steph. feſtivo errore. Puto veram lectionem eſſe τριάκοντα ἔτη.

neceſſario navigaturis tantum pelagus remigio, ac longum tempus peregre moraturis. Avectos porro non eadem omnes uti fortuna: qui vero incolumes mare ſuperaverunt, primum ad præpoſitas appellere inſulas, quas Græci inhabitant: ac videre Solem per triginta dies minus etiam temporis unica hora occidere: noctemque hanc tenebras habere tenues, et lucem crepuſculi inſtar ab occaſu. Ibi cum fuerint commorati dies nonaginta, honorifice comiterque tractati, et ſacri crediti atque appellati, porro a ventis trajici eos deinceps. Ceterum neminem iſtas incolere inſulas, niſi ipſos, et quos in coloniam mittant. Licere enim navigio inde avehi, poſtquam Deo decimumtertium rite ſacra fecerint. Pleroſque tamen malle ibi manere: quoſ-

ἐνίους αὐτόθι κατοικεῖν, τοὺς μὲν ὑπὸ συνηθείας, τοὺς δέ, ὅτι πόνου δίχα καὶ πραγμάτων ἄφθονα πάρεστι πάντα πρὸς θυσίας καὶ χορηγίας, ἢ περὶ λόγους τινὰς ἀεὶ καὶ φιλοσοφίαν, διατρίβουσι. Θαυμαστὸν γὰρ εἶναι, τῆς τε νή- F
σου τὴν φύσιν, καὶ τὴν πραότητα τοῦ περιέχοντος ἀέρος, ἐνίοις δὲ καὶ τὸ θεῖον ἐμποδὼν γίνεσθαι διανοηθεῖσιν ἀποπλεῖν, ὥσπερ συνήθεσι καὶ φίλοις ἐπιδεικνύμενον, οὐκ ὄναρ μόνον οὐδὲ διὰ συμβόλων, ἀλλὰ καὶ φανερῶς ἐντυγχάνειν πολλοὺς ὄψεσι δαιμόνων καὶ φωναῖς. Αὐτὸν μὲν γὰρ τὸν Κρόνον ἐν ἄντρῳ βαθεῖ περιέχεσθαι πέτρας χρυσοειδοῦς καθεύδοντα, τὸν γὰρ ὕπνον αὐτῷ μεμηχανῆσθαι δεσμὸν ὑπὸ τοῦ Διός, ὄρνιθας δὲ τῆς πέτρας κατὰ κορυφὴν, ὡς πετομένους ἀμβροσίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, καὶ τὴν νῆσον εὐωδίᾳ κατέχεσθαι πᾶσαν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς σκιδναμένη τῆς πέτρας· τοὺς δὲ δαίμονας ἐκείνους περιέπειν καὶ θεραπεύειν 942

F. 4. οὐκ ὄναρ] Legendum videtur, οὐ γὰρ ὄναρ.
F. 10. ὡς πετομένους] ὡς delendum.

dam, quia adſueverint: alios, quia citra laborem et occupationem ullam omnia vitæ ſubſidia abunde ſuppeditantur hominibus otium traducentibus vel in ſacrificiis et chororum inſtructione, vel in literis et philoſophia. Mirabilem eſſe enim inſulæ naturam, et lenitatem aëris ambientis. Quibuſdam etiam, cum avehi in animum induxiſſent, Genium loci impedimento eſſe: oſtendentem eis ſe tanquam familiaribus et amicis, non per ſomnia modo aut ſigna, ſed palam viſui audituive ſe exhibentem. Ipſum enim Saturnum in profundo antro dormire, ibique contineri inter ſaxa, auri formam referentia: nam ſomnum ei loco compedum eſſe a Jove deſtinatum: et in vertice ſaxi eſſe aves, quæ advolantes ei ambroſiam adferant: totam inſulam ſuavi fragrantia oppleri, quæ e ſaxo illo tanquam fonte diffundatur. Genios autem illos Saturni famulos eſſe atque adminiſtros, qui circa ipſum verſentur adſiduo, et tunc ejus

τὸν Κρόνον, ἑταίρους αὐτοῦ γενομένους ὅτε δὴ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐβασίλευσε, καὶ πολλὰ μὲν ἀφ' ἑαυτῶν μαντικοὺς ὄντας προλέγειν, τὰ δὲ μέγιστα καὶ περὶ τῶν μεγίστων, ὡς ὀνείρατα τοῦ Κρόνου κατιόντας ἐξαγγέλλειν· ὅσα γὰρ ὁ Ζεὺς προδιανοεῖται, ταῦτα ὀνειροπολεῖν τὸν Κρόνον· εἶναι δὲ ἀνάστασιν τὰ τιτανικὰ πάθη καὶ κινήματα τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ παντάπασιν ὁ ὕπνος * καὶ γένηται τὸ βασιλικὸν καὶ θεῖον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον. Ἐνταῦθα
B δὴ κομισθεὶς, ὡς ἔλεγεν, ὁ ξένος καὶ θεραπεύων τὸν θεὸν ἐπὶ σχολῆς, ἀστρολογίας μὲν ἐφ' ὅσον γεωμετρήσαντι πορρωτάτω προελθεῖν δυνατόν ἐστιν, ἐμπειρίαν ἔσχε, φιλοσοφίας δὲ τῆς ἄλλης τῷ φυσικῷ χρώμενος. Ἐπιθυμίαν δέ τινα καὶ πόθον ἔχων γενέσθαι τῆς μεγάλης νήσου θεατής· οὕτω γὰρ, ὡς ἔοικε, τὴν παρ' ἡμῖν οἰκουμένην ὀνομάζουσιν·

A. 6. προδιανοεῖται] Sic E. Vulgo, προσδιανοεῖται. Forte corrigendum, ὑπαρδιανοεῖται.

A. 8. ὁ ὕπνος * καὶ γένηται] Forte ita integrandus locus, εἶναι δὲ ἀνάστασιν αὐτοῦ τὰ τιτανικὰ πάθη καὶ κινήματα τῆς ψυχῆς, ἃ κατευνάζων ὁ ὕπνος συστέλλει, ἕως κοσμηθῇ, καὶ γίνηται—.

fuerint ſocii, cum in homines ac Deos regnum geſſit. Eos, utpote ſuapte natura divinos, multa vaticinari: maxima autem, et de ſummis rebus prædicere, dum ſomnia Saturni renunciant: huic enim in ſomnis obverſari, quicquid Jupiter meditetur: Saturno expergefacto, exiſtere animi motus caſuſque Titanicos quos ſomnus mulcet, donec regia illa ac divina facultas ipſa ſeorſim pura atque incontaminata exſiſtat. Huc ergo delatus, ut ipſe narrabat, hoſpes, Deumque per otium demeritus, aſtrologiæ tantam paraverat ſibi peritiam, quantam geometria fretus aliquis et longiſſime procedens adipiſcatur: de reliquis partibus philoſophiæ naturalem fuit amplexus. Cupiditate ergo quadam et deſiderio captus ſpectandæ magnæ inſulæ iſtius: ſic enim noſtram illi continentem nominant: circumactis triginta

ἐπεὶ δὲ τὰ τριάκοντα ἔτη διῆλθεν, ἀφικομένων τῶν διαδόχων οἴκοθεν, ἀσπασάμενος τοὺς φίλους ἐξέπλευσε, τὰ μὲν ἄλλα κατεσκευασμένος εὐςαθῶς, ἐφόδιον δὲ συχνὸν χρυσοῖς ἐκπώμασι κομίζων. Ἃ μὲν οὖν ἔπαθε καὶ ὅσους ἀνθρώπους διῆλθεν, ἱεροῖς τε γράμμασιν ἐντυγχάνων, ἐν τελεταῖς πάσαις τελούμενος, οὐ μιᾶς ἡμέρας ἔργον ἐστὶ δι- C
ελθεῖν, ὡς ἐκεῖνος ἡμῖν ἀπήγγελλεν, εὖ μάλα καὶ καθ᾽ ἕκαστον ἀπομνημονεύων· ὅσα δὲ οἰκεῖα τῆς ἐνεστώσης διατριβῆς ἐστὶν, ἀκούσατε. Πλεῖστον γὰρ ἐν Καρχηδόνι χρόνον διέτριψεν, ἅτε δὴ παρ᾽ ἡμῖν μεγάλας ἔχοντος καὶ τιμὰς, ὅτι ἡ προτέρα πόλις ἀπώλλυτο, διφθέρας ἱερὰς ὑπεκκομισθείσας κρύφα καὶ διαλαθούσας πολὺν χρόνον ἐν γῇ κειμένας ἐξευρὼν, τῶν τε φαινομένων θεῶν ἔφη χρῆναι,

B. 7. ἐπεὶ δὲ] Forte ἐπεί γε. Reliquam difficultatem interpungendo expedivimus.

B. 9. εὐςαθῶς] Legendum, εὐςαλῶς, cum Exempl. Turneb. Anon. In hanc ſententiam verterunt Amiot. et Xyl.

B. 9. συχνὸν χρυσοῖς] E. συχνὸν ἐν χρυσοῖς.

C. 5. ἔχοντος καὶ τιμὰς, ὅτι] Corrigendum videtur, ἔχοντος τοῦ Κρόνου τιμάς· Καὶ ὅτι—.

annis, cum ſucceſſores veniſſent domo, ſalutatis amicis avectus eſt, modico alioquin apparatu, ſed qui ingens viaticum in aureis poculis ſecum portaret. Quæ ei evenerint, per quos homines iter fecerit, ut ſacras in literas inciderit, ut omnis generis ſacris initiatus fuerit, recenſere non eſt unius diei opera; quomodo ille nobis retulit, ſingula accurate commemorans. Quæ vero ad præſentem pertinent diſputationem, audite. Carthagine permultum temporis extraxit, quod Saturnus apud nos in magno eſt honore: inveniens etiam membranas quaſdam ſacras, ſub excidium prioris urbis clam exportatas et humi per longum tempus abditas latenteſque, dixit de iis qui in Deorum habentur numero, præcipuam venerationem Lunæ deberi, ut quæ plurimum juris in vitam noſtram haberet: meque ut eam

καί μοι παρεκελεύετο τιμᾷν διαφερόντως τὴν Σελήνην, ὡς τοῦ βίου κυριωτάτην οὖσαν. * ἐχομένην.

κζ΄. Θαυμάζοντος δέ μου ταῦτα, καὶ δεομένου σαφέστερον
D ἀκοῦσαι, Πολλά, εἶπεν, ὦ Σύλλα, περὶ θεῶν, οὐ πάντα δὲ καλῶς λέγεται παρ᾽ Ἕλλησιν. Οἷον εὐθύς, ὀρθῶς Δήμητραν καὶ Κόρην ὀνομάζοντες, οὐκ ὀρθῶς ὁμοῦ καὶ περὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρας εἶναι τόπον νομίζουσιν· ἡ μὲν γὰρ ἐν Γῇ καὶ κυρία τῶν περὶ Γῆν ἐστιν, ἡ δὲ ἐν Σελήνῃ καὶ τῶν περὶ Σελήνην· Κόρη τε καὶ Περσεφόνη κέκληται, τὸ μὲν ὡς φωσφόρος οὖσα, Κόρη δὲ ὅτι καὶ τοῦ ὄμματος, ἐν ᾧ τὸ εἴδωλον ἀντιλάμπει τοῦ βλέποντος, ὥσπερ τὸ Ἡλίου φέγγος ἐνορᾶται τῇ Σελήνῃ, κόρην προσαγορεύομεν. Τοῖς τε περὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ζήτησιν
E αὐτῶν λεγομένοις ἔνεστι * τὸ ἀληθές· ἀλλήλων γὰρ ἐφίενται

C. 10. οὖσαν. * ἐχομένην] Forte supplendum οὖσαν ἡγέμονα· τὴν δὲ Γῆν ἐχομένην. itaque verti.

D. 6. καὶ τῶν περὶ Σελήνην] Sic E. Vulgo, παρὰ τῶν ἐν τῇ Σελήνῃ. Ceteri aliter variant.

E. 1. ἔνεστι * τὸ ἀληθές] Tale quid excidit, ἔνεστιν ἐπιεικῶς σὺν τῷ μυθώδει καὶ τὸ ἀληθές.

studiosius quam alia numina colerem, hortatus est: proximo secundum illam loco Terram haberem.

XXVII. Hæc ego cum mirarer, et planius mihi explicari cuperem: Multa, inquit, O Sylla, de Diis apud Græcos, non omnia tamen recte dicuntur. Quale initio statim hoc occurrit, quod Cererem et Proserpinam recte nominantes, non recte simul, et circa eundem locum versari ambas censent. Ceres enim in Terra est, et terrestrium effectorum potestate prædita: Proserpina in Luna est, et rebus præest lunaribus: Persephones vero nomen et Cores, quod est puellæ, gerit Proserpina: illud quia lucifera est: hoc, quod etiam pupilla oculi ita Græcis appellatur; quia visa res in ea conspicitur, haud secus quam Sol in Luna. Atque iis quoque, de erroribus Proserpinæ, utque fuerit a Cerere quæsita, fabulis, veri aliquid

χωρὶς οὖσα, καὶ συμπλέκονται περὶ τὴν σκιὰν πολλάκις· τὸ δὲ νῦν μὲν ἐν οὐρανῷ καὶ φωτί, νῦν δὲ ἐν σκότῳ καὶ νυκτὶ γενέσθαι περὶ τὴν Κόρην, ψεῦδος μὲν οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ χρόνος τῷ ἀριθμῷ πλάνην παρέσχηκεν· οὐ γὰρ ἓξ μῆνας ἀλλὰ παρ' ἓξ μῆνας ὁρῶμεν αὐτὴν ὑπὸ τῆς Γῆς, ὥσπερ ὑπὸ τῆς μητρός, τῇ σκιᾷ λαμβανομένην, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο διὰ πέντε μηνῶν παροῦσαν· ἐπεὶ τόν γε ᾅδην F ἀπολιπεῖν ἀδύνατόν ἐστιν αὐτήν, τοῦ ᾅδου περοῦσαν, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐπικρυψάμενος, οὐ φαύλως τοῦτο εἶπεν,

Ἀλλ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης·

ὅπου γὰρ ἡ σκιὰ ἐπινεμομένη παύεται, τοῦτο τέρμα τῆς Γῆς ἔθετο καὶ πέρας· εἰς δὲ τοῦτο φαῦλος μὲν οὐδεὶς οὐδὲ ἀκάθαρτος ἄνεισιν, οἱ δὲ χρηστοὶ μετὰ τὴν τελευτὴν κομισθέντες αὐτόθι, ῥᾷστον μὲν οὕτω βίον, οὐ μὴν μακάριον οὐδὲ θεῖον ἔχοντες ἄχρι τοῦ δευτέρου θανάτου διατελοῦσι.

E. 4. περὶ τὴν Κόρην] περὶ delendum.
F. 1. παροῦσαν] Legendum παθοῦσαν, vel πάσχουσαν.
F. 2. περοῦσαν] Sic Steph. neſcio unde; niſi ex Bongarſ. At Ald. Baſ. Xyl. B. E. περ οὖσαν: unde T. et ipſum Exempl. Turneb. fecit πέρας οὖσαν; quod magis probem.

ineſt: nam ſe invicem deſiderant disjunctæ: et in umbra ſe mutuo ſæpe complectuntur. Et quod Proſerpina modo in cœlo et lumine, modo in tenebris et nocte dicitur eſſe, id mendacium non eſt; ſed tempus errori anſam ſuo præbuit numero. Non enim ſex menſes, ſed ſexto menſe videmus eam a Terra tamquam matre ſub umbra detineri: idque raro quinto menſe fieri. Nam fieri nequit ut Plutonem relinquat, cujus eſt ipſa terminus: quod Homerus occulte quidem, ſed non inepte ſignificavit:

Elyſium in campum, qua terræ terminus exſtat,
Te ducent ſuperi:

ubi enim umbra deſinit ingruere, eum terminum et finem Terræ poſuit. In illum vero campum nemo improbus aut impurus venit: boni poſt mortem eo delati, facillimam quidem, non tamen beatam aut divinam, vitam agunt uſque ad ſecundam mortem.

κη'. Τίς δὲ οὗτος ἐστιν, ὦ Σύλλα, Μὴ περὶ τούτων
943 ἔρῃ, μέλλω γὰρ αὐτὸς διηγεῖσθαι. Τὸν ἄνθρωπον οἱ πολλοὶ σύνθετον μὲν ὀρθῶς, ἐκ δυοῖν δὲ μόνον σύνθετον οὐκ ὀρθῶς ἡγοῦνται· μόριον γὰρ εἶναί πως ψυχῆς οἴονται τὸν νοῦν, οὐδὲν ἧττον ἐκείνων ἁμαρτάνοντες οἷς ἡ ψυχὴ δοκεῖ μόριον εἶναι τοῦ σώματος· νοῦς γὰρ ψυχῆς, ὅσῳ ψυχὴ σώματος, ἄμεινόν ἐστι καὶ θειότερον· ποιεῖ δὲ ἡ μὲν ψυχῆς σύνοδος λόγον, ὧν τὸ μὲν ἡδονῆς ἀρχὴ καὶ πόνου, τὸ δὲ ἀρετῆς καὶ κακίας. Τριῶν δὲ τούτων συμπαγέντων, τὸ μὲν σῶμα ἡ Γῆ, τὴν δὲ ψυχὴν ἡ Σελήνη, τὸν δὲ νοῦν ὁ Ἥλιος παρέσχεν εἰς τὴν γένεσιν. * ὥσπερ αὖ τῇ Σελήνῃ τὸ φέγγος. Ὃν δὲ ἀποθνήσκομεν θάνατον, ὁ μὲν ἐκ τριῶν

F. 10. οὗτος] Forte, οὕτως.
F. 10. ὦ Σύλλα] Xyl. accepit pro interpellatione Lampriæ; ita ἔφην interponendum sit. Amiotus, pro conversione hospitis ad Syllam in continua Syllæ oratione. Prius, ut in re dubia, versione retinui.
A. 4. οὐδὲν ἧττον—εἶναι τοῦ σώματος] Addidimus hæc ex B. E.
A. 6. ποιεῖ δὲ—λόγον, ὧν] Mutilus locus, forte ita restituendus ut vertimus, ποιεῖ δὲ ἡ μὲν ψυχῆς καὶ σώματος σύνοδος πάθος, ἡ δὲ νοῦ καὶ ψυχῆς λόγον. Ex B. E. est ὧν, pro τῶν.
A. 10. γένεσιν. * ὥσπερ αὖ] αὖ est ex E. pro vulgato ἄν. Hiatus, si quidem aliquid excidit, hanc in sententiam explendus videtur, γένεσιν· καὶ γὰρ καὶ ἡ Σελήνη παρέχει τῇ Γῇ ὑγρότητα γόνιμον καὶ φέγγος, ὥσπερ αὖ ὁ Ἥλιος τῇ Σελήνῃ τὸ φέγγος.

XXVIII. Quæ vero, O Sylla, hæc est? aiebam. Tum ille: Noli, inquit, de his quærere: sum enim ipse narraturus. Hominem plerique compositum statuunt, recte hoc: non recte, quod e duabus tantum partibus constare putant, mentem partem quodammodo animæ esse opinantes: non leviore illi errore lapsi iis, qui animam partem corporis esse putant. Etenim mens tanto est præstantior quam anima ac divinior, quanto anima præstat corpori. Facit autem coitus animæ cum corpore, affectum; cum mente rationem: quorum alterum voluptatis et doloris est principium, alterum virtutis et vitii. His tribus compactis, Terra corpus, animam Luna, mentem Sol creando homini præbuit, sicuti Lunæ splendorem. Mors autem, quam obimus, alia ex tribus duo facit hominem, a-

δύο ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ ἓν ἐκ δυοῖν· καὶ ὁ μὲν
ἐστιν ἐν τῇ τῆς Δήμητρος. * ἐν αὐτῇ τελεῖν, καὶ τοὺς B
νεκροὺς Ἀθηναῖοι Δημητρείους ὠνόμαζον τὸ παλαιόν· ὁ
δὲ ἐν τῇ Σελήνῃ τῆς Περσεφόνης· καὶ σύνοικος ἐστι, τῆς
μὲν χθόνιος ὁ Ἑρμῆς, τῆς δὲ, οὐράνιος· λύει δὲ αὐτὴ
μὲν ταχὺ καὶ μετὰ βίας τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος,
ἡ δὲ Περσεφόνη πράως καὶ χρόνῳ πολλῷ τὸν νοῦν ἀπὸ
τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο μονογενὴς κέκληται, μόνον γὰρ
γίνεται τὸ βέλτιστον τοῦ ἀνθρώπου διακρινόμενον ὑπ᾽
αὐτῆς. Συντυγχάνει δὲ οὕτως κατὰ φύσιν ἑκάτερον.
Πᾶσαν ψυχὴν, ἄνουν τε καὶ σὺν νῷ, σώματος ἐκπε-
σοῦσαν εἱμαρμένον ἐστὶ τὸ μεταξὺ Γῆς καὶ Σελήνης χωρίῳ C
πλανηθῆναι χρόνον οὐκ ἴσον. Ἀλλ᾽ αἱ μὲν ἄδικοι καὶ

B. 1. Δήμητρος. * ἐν αὐτῇ τελεῖν] Loci ut ſententiam reddidimus, ita fere verba ſupplenda, ἐν τῇ τῆς Δήμητρος μοίρᾳ· ὅθεν τὸ μυεῖσθαι, παρωνύμως τῷ τελευτᾶν ἐν αὐτῇ, τελεῖν—.

B. 2. ὠνόμαζον—Σελήνῃ] Ita conſtituendum duxi hunc locum ex pervulgata omnium librorum temeritate iſta, ὠνόμαζον· Τὸ παλαιὸν δὲ ἐν τῇ Σελήνῃ.

B. 8. βέλτιστον] Sic B. E. Vulgo, βέλτιον. Ceteri variant in hoc loco.

C. 1. τὸ μεταξὺ] Forte, ἐν τῷ μεταξύ.

lia unum e duobus: et altera eſt in Cereris ditione, ſeu Terra, unde initiandi et moriendi cognata ſunt nomina Græcis, τελευτᾶν et τελεῖν: et mortuos Athenienſes *Demetreos*, hoc eſt Cereales, dixerunt antiquitus. Mors in Luna ſubeſt Proſerpinæ: et illius quidem contubernalis eſt Mercurius terreſtris, hujus cœleſtis. Solvit autem Ceres celeriter ac vi animam a corpore: mentem ab anima leniter et longo temporis decurſu Proſerpina, ideoque unigenita appellatur; unica enim fit hominis melior pars, ab ea ſecreta. Evenit autem ſic ſecundum naturam utrumque. Omnis anima, ſive prædita ſive carens mente, ubi primum e corpore exiit, fati lege ad tempus vagatur ea in regione quæ Terram et Lunam interjacet. Verum non idem eſt omnibus tempus præſcriptum. Impiæ enim et in-

ἀκόλαστοι δίκας τῶν ἀδικημάτων τίνουσι· τὰς δὲ ἐπιεικεῖς, ὅσον ἀφαγνεῦσαι καὶ ἀποπνεῦσαι ἀπὸ τοῦ σώματος, ὥσπερ αἰτίου πονηροῦ, μιασμοὺς, ἐν τῷ πραοτάτῳ τοῦ ἀέρος, ὃν λειμῶνας ᾅδου καλοῦσι, δεῖ γίνεσθαι χρόνον τινὰ τεταγμένον· εἶτα, οἷον ἐξ ἀποδημίας ἀνακομιζόμεναι φυγαδικῆς εἰς πατρίδα, γεύονται χαρᾶς, οἵαν οἱ τελούμενοι μάλιστα θορύβῳ καὶ πτοήσει συγκεκραμένην μετ' ἐλπίδος ἰδίας ἔχουσι· πολλὰς γὰρ ἐξωθεῖ καὶ ἀποκυμα-
D τίζει γλιχομένας ἤδη τῆς Σελήνης, ἐνίας δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ περὶ κάτω τερπομένας ὥσπερ εἰς βυθὸν αὖθις ὁρῶσι καταγινομένας. Αἱ δὲ ἄνω γινόμεναι, καὶ βεβαίως ἱδρύθησαν, πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ νικηφόροις, περιΐστᾶσιν ἀναδούμεναι στεφάνοις πτερῶν εὐσταθείας λεγομένους, ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ ἄλογον καὶ τὸ παθητικὸν, εὐήνιον ἐπιεικῶς τῷ λόγῳ καὶ

C. 5. μιασμοὺς] Forte, μιασμῶν.
C. 10. ἰδίας] ἡδείας vertendo corrigere voluit Xyl. quod forte præstat.
D. 1. ἤδη τῆς Σελήνης] Forte, ἤδη αὐτῆς ἡ Σελήνη.
D. 2. περὶ κάτω τερπομένας] Legendum περὶ τὰ κάτω τ. Ceterum B. E. τρεπομένας, quod vulgato non præferendum.
D. 3. ἱδρύθησαν] Malim, ἱδρυθεῖσαι.
D. 4. νικηφόροις, περιΐστᾶσιν] Lego, νικηφόροι, περίιασι.

temperantes animæ pœnas flagitiorum luunt: piæ certum tempus, quantum ad lustrandum, et corporis, utpote malæ caussæ, pollutiones abolendum sufficit, in aëris purissima parte degunt, quam *prata Ditis* appellant: deinde veluti ab exsilio in patriam reductæ, gaudium degustant, quale maxime percipiunt qui sacris initiantur, trepidatione ac suavi spe permixtum. Multas enim extrudit, æstuandoque projicit Luna jam attingere eam affectantes: nonnullas etiam quæ jam eo pervenerint, vident delectatas in regionibus ejus inferioribus, tanquam in profundum denuo deferri. Quæ autem sursum evaserunt, ac firmiter sunt collocatæ, primum, ut solemni certamine victores, obeunt coronatæ *pennis*, quæ *constantiæ* dicuntur; quia animæ vim brutam et motibus vagis obnoxiam in vita ratio-

κεκοσμημένον ἐν τῷ βίῳ παρέχοντο· δεύτερον, ἀκτῖνι
τὴν ὄψιν ἐοικέναι, περὶ δὲ τὴν ψυχὴν ἄνω κουφιζο-
μένην, ὥσπερ ἐνταῦθα, τῷ περὶ τὴν Σελήνην αἰθέρι,
καὶ τόνον ἀφ' αὐτοῦ καὶ δύναμιν, οἷον τὰ στομούμενα βα-
φὴν, ἴσχουσι· τὸ γὰρ ἀραιὸν ἔτι καὶ διακεχυμένον ῥώννυται, E
καὶ γίνεται σταθερὸν καὶ διαυγὲς, ὥστε ὑπὸ τῆς τυχούσης
ἀναθυμιάσεως τρέφεσθαι· καὶ καλῶς Ἡράκλειτος εἶπεν
ὅτι, " Αἱ ψυχαὶ ὀσμῶνται καθ' ᾅδην."

κθ'. Ἐφορῶσι δὲ πρῶτον μὲν αὐτῆς Σελήνης τὸ
μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὴν φύσιν οὐχ ἁπλῆν οὐδὲ
ἄμικτον, ἀλλ' οἷον ἄστρου σύγκραμα καὶ γῆς οὖσαν· ὡς
γὰρ ἡ Γῆ πνεύματι μεμιγμένη καὶ ὑγρῷ μαλακὴ γέγονε,
καὶ τὸ αἷμα τῇ σαρκὶ παρέχει τὴν αἴσθησιν ἐγκε-
κραμένον, οὕτω τῷ αἰθέρι λέγουσι τὴν Σελήνην ἀνακε-
κραμένην διὰ βάθους, ἅμα μὲν ἔμψυχον εἶναι καὶ γό-

D. 8. ἐοικέναι—αἰθέρι] Sententia in Latinis a nobis expressa, corrigendam videtur ἐοικυῖαι, πυρὶ δὲ τὴν ψυχὴν, ὥσπερ ἐνταῦθα, ἄνω κουφιζομένην, ἐν τῷ περὶ τὴν Σελήνην αἰθέρι—. τῷ sumtum ex B. E. pro vulgato τό.
D. 10. ἀφ' αὐτοῦ] Forte, ἀπ' αὐτοῦ.

ni obsequentem compositamque habuerint. Deinde visus eorum radiis est similis, anima igni, quippe sursum elata, prouti et hac in terra ignis sursum fertur, in Lunari æthere, ab eo vim quandam roburque accipiunt, ut ferrum candens aquæ immersum: quod enim rarum adhuc est et diffusum, roboratur fitque stabile et pellucidum, ita ut a quavis exhalatione nutriatur. Et præclare dixit Heraclitus, *Animas in Orco odorari.*

XXIX. Conspiciunt autem primum ipsius Lunæ magnitudinem et pulchritudinem ac naturam: non simplicem aut sinceram eam, sed aliquid e terra et stella contemperatum. Sicut enim Terra, spiritu mixta et humore, mollis est facta, et sanguis carni admixtus sensum præbet: ita ætheri aiunt Lunam profunde permixtam, simul et

νιμον, ἅμα δὲ ἰσόρροπον ἔχειν τὴν πρὸς τὸ βαρὺ συμ-
F μετρίαν τῆς κουφότητος. Καὶ γὰρ αὐτὸν οὕτω τὸν κόσ-
μον ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω φύσει φερομένων συνηρ-
μοσμένον, ἀπηλλάχθαι παντάπασι τῆς κατὰ τόπον κι-
νήσεως. Ταῦτα δὲ καὶ Ξενοκράτης ἔοικεν ἐννοῆσαι θείῳ
τινὶ λογισμῷ, τὴν ἀρχὴν λαβὼν παρὰ Πλάτωνος. Πλά-
των γάρ ἐστιν ὁ καὶ τῶν ἀστέρων ἕκαστον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς
συνηρμόσθαι διὰ τῶν μεταξὺ φύσεων ἀναλογίᾳ δοθεισῶν
ἀποφηνάμενος· οὐδὲν γὰρ εἰς αἴσθησιν ἐξικνεῖσθαι, ᾧ μή
τι γῆς ἐμμέμικται καὶ φωτός. Ὁ δὲ Ξενοκράτης, τὰ
μὲν ἄστρα καὶ τὸν Ἥλιον ἐκ πυρός, φησί, καὶ τοῦ πρώτου
944 πυκνοῦ συγκεῖσθαι, τὴν δὲ Σελήνην ἐκ τοῦ δευτέρου
πυκνοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀέρος, τὴν δὲ Γῆν ἐξ ὕδατος καὶ πυρὸς
καὶ τοῦ τρίτου τῶν πυκνῶν· ὅλως δὲ μήτε τὸ πυκνὸν
αὐτὸ καθ' αὐτό, μήτε τὸ μανόν, εἶναι ψυχῆς δεκτικόν.
Καὶ ταῦτα μὲν περὶ οὐσίας Σελήνης. Εὖρος δὲ καὶ μέγεθος

F. 7. δοθεισῶν[Vocabulum geometricum veri ſpeciem habet, vanam tamen: præſtat δεθεισῶν cum Leonic.

animatam eſſe ac fœcundam, et gravitatis levitatiſque æqualia momenta habere. Nam ipſum quoque mundum ex iis quæ ſurſum, et iis quæ deorſum feruntur, natura contemperatum, ab omni mutatione loci eſſe liberum. Hæc etiam Xenocrates divina quadam ratiocinatione videtur deprehendiſſe, a Platone ſumto principio. Plato enim eſt, qui ſtellarum quoque unam quamlibet ex terra et igne concinnatam, pronunciavit, per intermedias naturas proportione datas; nihil enim ſentiri, cui nihil terræ et luminis ſit admixtum. Xenocrates autem ſtellas et Solem ex igne, ait, et primo denſo compoſitas: Lunam autem ex ſecundo denſo, et peculiari aëre: Terram ex aqua, igne, et tertio denſo: omnino autem neque denſum ipſum per ſe, neque rarum eſſe capax animæ. Atque hæc quidem de ſubſtantia Lunæ. Latitudinem autem ejus et magni-

οὐχ ὅσον οἱ γεωμέτραι λέγουσιν, ἀλλὰ μεῖζον πολλῷ ἐστι· καταμετρεῖ δὲ τὴν σκιὰν τῆς Γῆς ὀλιγάκις τοῖς ἑαυτῆς μεγέθεσιν οὐχ ὑπὸ σμικρότητος, ἀλλὰ θερμοτάτην ἐπάγει τὴν κίνησιν, ὅπως ταχὺ διαπεράσῃ τὸν σκοτώδη τόπον ὑπεκφέρουσα τὰς τῶν ἀγαθῶν ψυχὰς ἀσπευδούσας καὶ βοώσας· οὐκ ἔτι γὰρ ἐξακούουσιν ἐν τῇ σκιᾷ γενόμεναι τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν ἁρμονίας· ἅμα δὲ καὶ κάτωθεν αἱ τῶν B κολαζομένων ψυχαὶ τηνικαῦτα διὰ τῆς σκιᾶς, ὀδυρόμεναι καὶ ἀλαλάζουσαι προσφέρονται· (διὸ καὶ κροτεῖν ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν εἰώθασιν οἱ πλεῖστοι χαλκώματα, καὶ ψόφον ποιεῖν καὶ πάταγον ἐπὶ τὰς ψυχάς)· ἐκφοβεῖ δὲ αὐτὰς καὶ τὸ καλούμενον πρόσωπον, ὅταν ἐγγὺς γένωνται, βλοσυρόν τι καὶ φρικῶδες ὁρώμενον. Ἔστι δὲ οὐ τοιοῦτον· ἀλλ' ὥσπερ ἡ παρ' ἡμῖν ἔχει Γῆ κόλπους βαθεῖς καὶ μεγάλους, ἕνα μὲν ἐνταῦθα διὰ στηλῶν Ἡρα-

A. 8. θερμοτάτην ἐπάγει] Libri alii aliter variant: B. θερμότητος præbet, E. ἐπείγει: unde corrigendum videtur, θερμότητος ἢ ἐπείγει—.

B. 3. καὶ ἀλαλάζουσαι προσφέρονται] Sic B. E. Baſ. Xyl. et in ἀλαλάζουσαι adſentitur Ald. Nam καὶ ipſe addidi. Vulgo, ἀλαλάζουσι διαφερόντως: quod Steph. habuit ex Leonic. Schott. Anon.

tudinem non quantam geometræ dicunt, ſed multis modis majorem: dimetitur autem umbram paululum ſuis magnitudinibus, non ob parvitatem, ſed calidiſſime motum concitat, ut celeriter perambulet umbroſum locum, ſimul efferens animas bonorum feſtinantes et vociferantes: nam cum in umbra ſunt, exaudire deſinunt harmoniam cœli: ſimul etiam animæ quæ infra ſunt ſupplicia luentium, tunc per umbram lamentantes et conclamantes adferuntur. Ideo in defectibus plerique ſolent æra pulſare, ac ſonitum fragoremque adverſus animas edere. Terret eas etiam ea quæ dicitur facies, quando propius accedunt, horrenda eis et terribilis apparens. Non eſt autem talis. Sed ſicut noſtra Terra ſinus habet profundos ac magnos, quorum unus per columnas Herculis hac ad nos infunditur,

κλείων ἀναχεόμενον εἴσω πρὸς ἡμᾶς, ἔξω δὲ τὸν Κάσ-
C πιον καὶ τοὺς περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν, οὕτω βάθη ταῦτα τῆς Σελήνης ἐστὶ καὶ κοιλώματα· καλοῦσι δὲ αὐτῶν τὸ μὲν μέγιστον Ἑκάτης μυχὸν, ὅπου καὶ δίκας διδόασιν αἱ ψυχαὶ καὶ λαμβάνουσιν, ὧν ἂν ἤδη γεγενημέναι δαίμονες ἢ πάθωσιν ἢ δράσωσιν· τὰ δὲ δύο, μακρὰ, περαιοῦνται γὰρ αἱ ψυχαὶ δι' αὐτῶν, νῦν μὲν εἰς τὰ πρὸς οὐρανὸν τῆς Σελήνης, νῦν δὲ πάλιν εἰς τὰ πρὸς Γῆν. Ὀνομάζεσθαι δὲ τὰ μὲν πρὸς οὐρανὸν τῆς Σελήνης, Ἠλύσιον πεδίον· τὰ δ' ἐνταῦθα, Περσεφόνης οὐκ ἀντίχθονος.

λ'. Οὐκ ἀεὶ δὲ διατρίβουσιν ἐπ' αὐτὴν οἱ δαίμονες,
D ἀλλὰ χρηστηρίων δεῦρο κάτιασιν ἐπιμελησόμενοι, καὶ ταῖς ἀνωτάτω συμπάρεισι καὶ συνοργιάζουσι τῶν τελετῶν, κολασταί τε γίνονται καὶ φύλακες ἀδικημάτων, καὶ σωτῆρες

C. 5. δαίμονες] Additum ex B. E.

C. 5. τὰ δὲ δύο, μακρὰ] Sic Steph. ex Turneb. et Amiot. At Leonic. μακρά. B. E. Ald. Bas. Xyl. τὰς δὲ δύο μακράς. Itaque retinui versionem Xyl.

C. 9. οὐκ ἀντίχθονος] Delendum forte οὐκ ut e proximo ortum; Xyl. vertit καί: aliter Amiot. nil ad rem.

C. 11. ἐπ' αὐτὴν] Legendum, ἐπ' αὐτῇ.

alter foris eſt maris Caſpii ac Rubri: ſic in Luna etiam cavernæ ſunt et profunda. Cavernarum ejus maximam *Penetralia Hecates* vocant, ubi animæ jam genii factæ, injuriarum cum acceptarum pœnas repetunt, tum illatarum luunt: duæ aliæ *longæ* dicuntur, quia per eas tranſmittuntur animæ alias in partem Lunæ obverſam Terræ, alias in cœlo obverſam. Appellantur autem partes Lunæ cœlo obverſæ *Elyſius campus*: huc pertinentes, *Proſerpinæ Antichthonis*, id eſt Terræ oppoſitæ.

XXX. Non ſemper autem in Luna morantur genii, ſed huc deſcendunt ut oracula procurent: et ſupremis adſunt orgiis atque ſacrificiis, puniunt flagitia, ſalutareſque

ἔν τε πολέμοις καὶ κατὰ θάλατταν ἐπιλάμπουσιν· ὅ, τι δ' ἂν μὴ καλῶς περὶ ταῦτα πράξωσιν, ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς ἢ πρὸς ἄδικον χάριν ἢ φθόνῳ, δίκην τίνουσιν· ὠθοῦνται γὰρ αὖθις ἐπὶ γῆν συῤῥηγνύμενοι σώμασιν ἀνθρωπίνοις. Ἐκ δὲ τῶν βελτιόνων ἐκείνων οἵ τε περὶ τὸν Κρόνον ὄντες ἔφασαν αὐτοὺς εἶναι, καὶ πρότερον ἐν τῇ Κρήτῃ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, ἔν τε Φρυγίᾳ τοὺς Κορύβαντας γενέσθαι, καὶ τοὺς περὶ Βοιωτίαν ἐν Λεβαδείᾳ Τροφωνιάδας, καὶ μυ- E
ρίους ἄλλους πολλαχόθι τῆς οἰκουμένης· ὧν ἱερὰ καὶ τιμαὶ καὶ προσηγορίαι διαμένουσιν, αἱ δὲ δυνάμεις ἐνίων ἀπολείπουσιν, εἰς ἕτερον τόπον τῆς ἀρίστης ἐξαλλαγῆς τυγχανόντων. Τυγχάνουσι δὲ οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὅταν ὁ νοῦς ἀποκριθῇ τῆς ψυχῆς· ἀποκρίνεται δὲ ἔρωτι τῆς περὶ τὸν Ἥλιον εἰκόνος, δι' ἧς ἐπιλάμπει τὸ ἐφετὸν καὶ καλὸν καὶ θεῖον καὶ μακάριον, οὗ πᾶσα φύσις, ἄλλη δὲ

D. 7. συῤῥηγνύμενοι] Forte, συνειργνύμενοι.
E. 1. ἐν Λεβαδείᾳ] Ita Baf. Xyl. Steph. Amiot. Leonic. Schott. Turneb. ex conjectura ut videtur non ex libris: quippe ἴσως additum in Leonic. Schott. Turneb. Nam Ald. ἐνουδώσα: B. E. ἐν Οὐδώρᾳ.

in bellis et mari adfulgent. Quod si quid horum non recte gerant, sed pro libidine, aut injusta gratia vel odio, pœnas pendunt: detruduntur enim rursus in Terram, et cum corporibus humanis conflictantur. E meliorum geniorum censu illi qui cum Saturno fuere, se dixerunt esse, et antiquitus in Creta Idæos Dactylos, in Phrygia Corybantas, et apud Lebadiam Bœotiæ Trophoniadas, atque innumeros alios passim per orbem terrarum: quorum sacra, honores, et nomina etiamnum manent: facultates quorumdam, optimam nactæ mutationem, alio transiverunt. Nanciscuntur autem alii prius, alii posterius, mente ab animo secreta: secernitur vero amore solaris imaginis, per quam effulget id quod expetendum, pulchrum, divinum, beatumque est bonum, quod omnis natura, sed alia

ἄλλως, ὀρέγεται. Καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν Σελήνην ἔρωτι τοῦ Ἡλίου περιπολεῖν ἀεὶ καὶ συγγίνεσθαι, ὀρεγομένην ἀπ' αὐτοῦ τὸ γονιμώτατον. Λείπεται δὲ ἡ τῆς ψυχῆς
F φύσις ἐπὶ τὴν Σελήνην, οἷον ἴχνη τινὰ βίου καὶ ὀνείρατα διαφυλάττουσα· καὶ περὶ ταύτης ὀρθῶς ἡγοῦ λελέχθαι, τὸ,

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται·

οὐδὲ γὰρ εὐθὺς οὐδὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσα τοῦτο πέπονθεν, ἀλλὰ ὕστερον, ὅταν ἔρημος καὶ μόνη τοῦ νοῦ ἀπαλλαττομένη γίνηται. Καὶ Ὅμηρος, ὧν εἶπε, πάντων μάλιστα δὴ κατὰ θεὸν εἰπεῖν ἔοικε περὶ τῶν καθόλου,

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην,
Εἴδωλον· αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν·

αὐτός τε γὰρ ἕκαστος ἡμῶν οὐ θυμός ἐστιν, οὐδὲ φόβος, οὐδὲ ἐπιθυμία, καθάπερ οὐδὲ σάρκες, οὐδὲ ὑγρότητες, ἀλλ'
945 ᾧ διανοούμεθα καὶ φρονοῦμεν, ἥ τε ψυχὴ τυπουμένη μὲν

E. 11. γονιμώτατον] Forte additum fuit λαμβάνειν vel δέχεσθαι, idque similitudine proxime vocis excidit; ut legendum videatur, περιπολεῖν ἀεὶ, συγγίνεσθαι ὀρεγομένην, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸ γονιμώτατον λαμβάνειν.
F. 1. ἐπὶ τὴν Σελήνην] Forte, ἐπὶ τῇ Σελήνῃ.
F. 7. καθόλου] Legendum καθ' ᾄδου, ut vertit Amiot.
F. 11. ἀλλ' ᾧ διανοούμεθα] ᾧ, loco vulgati ὃ, sumtum ex Leonic. Schott.

alio modo, appetit. Nam ipsam quoque Lunam amore Solis assiduo revolvi et cum eo coire, ac fœcunditatem ab eo captare. Animæ porro natura ad Lunam relinquitur, veluti vestigia quædam vitæ et somnia reservans: ac de hac recte istud dictum existimato,

Ast anima, ut somnus, pernicibus avolat alis:

non enim statim atque a corpore soluta est, hoc facit, sed postmodo, quando deserta et sola est, mente separata. Et Homerus ex omnibus quæ dixit de Inferis, maxime secundum Deum videtur hæc pronunciasse,

Post hos Alcidæ mihi sese objecit imago:
Ipse inter superos etenim lætum exigit ævum.

Nam unusquisque nostrum ipse non iracundia est, neque timor, neque cupiditas, ut neque caro, neque humores, sed id quo cogitamus et intelligimus: et anima a mente effin-

ὑπὸ τοῦ νοῦ, τυποῦσα δὲ τὸ σῶμα καὶ περιπτύσσουσα
πανταχόθεν ἐκμάττεται τὸ εἶδος· ὥστε κἂν πολὺν χρό-
νον χωρὶς ἑκατέρου γένηται, διατηροῦσα τὴν ὁμοιότητα καὶ
τὸν τύπον, εἴδωλον ὀρθῶς ὀνομάζεται. Τούτων δὲ ἡ Σε-
λήνη, καθάπερ εἴρηται, στοιχεῖόν ἐστιν. Ἀναλύονται γὰρ
εἰς ταύτην, ὥσπερ εἰς τὴν Γῆν τὰ σώματα τῶν νεκρῶν,
ταχὺ μὲν αἱ σώφρονες μετὰ σχολῆς ἀπράγμονα καὶ φι-
λόσοφον στέρξασαι βίον· ἀφεθεῖσαι γὰρ ὑπὸ τοῦ νοῦ, καὶ πρὸς
οὐδὲν ἔτι χρώμεναι τοῖς πάθεσιν, ἀπομαραίνονται. Τῶν
δὲ φιλοτίμων καὶ πρακτικῶν, ἐρωτικῶν τε περὶ σώματα,
καὶ θυμοειδῶν, αἱ μὲν ὥσπερ ἐν ὕπνῳ ταῖς τοῦ βίου μνημο- B
σύναις ὀνείρασι χρώμεναι διαφέρονται, καθάπερ ἡ τοῦ
Ἐνδυμίωνος· ἐπεὶ δ' αὐτὰς τὸ ἄστατον καὶ τὸ ἀπαθὲς
ἐξίστησι, καὶ ἀφέλκει τῆς Σελήνης πρὸς ἄλλην γένεσιν,
οὐκ ἐᾷ * ἀλλ' ἀνακαλεῖται καὶ καταθέλγει. Μικρὸν

B. 3. ἀπαθὲς] Immo ἐμπαθὲς, quale quid Amiot. expressit. Leonic. Schott. Anon. Turneb. εὐπαθές.

B. 5. οὐκ ἐᾷ * ἀλλ' ἀνακαλεῖται] Forte, οὐκ οὐδ' ἐᾷ πρὸς τοὺς σώφρονας βίους τρέπεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀκολάστους ἀνακαλεῖται.

gitur, formatque corpus et undiquaque amplectitur, et ab eo formam ipsius sibi imprimit; ut etiam diu ab utroque separata, similitudinem tamen ejus effigiemque retineat, et *imago* recte dicatur. Horum autem, sicut diximus, elementum est Luna: in quam animæ resolvuntur, sicut mortuorum corpora in Terram, celeriter quidem castæ quæ otium et philosophicam fuerunt amplexæ vitam: quæ, dimissæ a mente, et motibus ad nihil porro utentes, evanescunt. At vero animæ ambitiosorum, rebus gerendis, et amori corporum deditorum, itemque iracundorum aliæ, veluti in somno, recordatione rerum in vita gestarum tanquam somniis utuntur, ut Endymionis anima: posteaquam autem eas inconstantia et mobilitas exturbat, trahitque a Luna ad alium ortum, non sinit * sed revocat et demul-

γὰρ οὐδὲν οὐδὲ ἥσυχον, οὐδὲ ὁμολογούμενον ἔργον ἐστὶν, ὅταν ἄνευ νοῦ τῷ παθητικῷ σώματος ἐπιλάβωνται. Τιτυοὶ δὲ καὶ Τυφῶνες, ὅ, τε Δελφοὺς καταχὼν καὶ συνταράξας τὸ χρηστήριον ὕβρει καὶ βίᾳ Τυφὼν, ἐξ ἐκείνων ἄρα τῶν ψυχῶν ἦσαν, ἔρημοι λόγῳ, καὶ τύφῳ πλανηθέντι τῷ παθητικῷ χρησαμένων. Χρόνῳ δὲ κἀκείνας κατεδέξατο εἰς αὐτὴν ἡ Σελήνη καὶ κατεκόσμησεν, εἶτα
C τὸν νοῦν αὖθις ἐπισπείροντος τοῦ Ἡλίου, τῷ ζωτικῷ δεχομένη, νέας ποιεῖ ψυχάς· ἡ δὲ Γῆ τρίτον σῶμα παρέσχεν. Οὐδὲν γὰρ αὕτη δίδωσι μετὰ θάνατον ὅσα λαμβάνει πρὸς γένεσιν. Ἥλιος δὲ λαμβάνει μὲν οὐδὲν, ἀπολαμβάνει δὲ τὸν νοῦν διδούς· Σελήνη δὲ καὶ λαμβάνει καὶ δίδωσι, καὶ συντίθησι καὶ διαιρεῖ, κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην δύναμιν, ὧν Εἰλείθυια μὲν ἡ συντίθησιν, Ἄρτεμις δὲ ἡ διαιρεῖ,

B. 10. ἔρημοι λόγῳ, καὶ τύφῳ] καὶ pro ἢ est ex E. Ceterum corrigam, ἐρημίᾳ λόγου καὶ τύφῳ, πλανηθέντι τ. π. χρ.

B. 12. κατεδέξατο—καὶ κατεκόσμησεν] Prius est ex Leonic. Schott. Anon. T. V. B. nec longe abeunt reliqui libri: Ald. B. E. κατέδειξεν. Baſ. Xyl. κατέδειξεν. Vulgo, δεξαμένη. Porro, καὶ additum ex B. Baſ. Xyl.

C. 3. Οὐδὲν γὰρ—γένεσιν] Mutilus locus, ita fere ſupplendus: Οὐδὲν γὰρ αὕτη δίδωσιν τοῖς ἄλλοις δυσὶ, ἀλλ' ἀποδίδωσι μετὰ θάνατον ὅσα λαμβάνει πρὸς γένεσιν.

C. 5. Σελήνη δὲ καὶ] Sic B. E. Vulgo, Σελήνης δὲ καί.

C. 6. κατὰ ἄλλην] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, καὶ κατὰ ἄλλην.

cet. Exiguum enim aut placidum aut conſtans nullum eſt opus, quando abſque mente vis variis exagitata motibus corpus arripit. Tityi quidem, Typhones, et is Typhon qui Delphis occupatis oraculum vi et libidine ſua conturbavit, e numero iſtarum erant animarum, mentis expertes, ac tantum vagis incitati cupiditatibus. Aliquanto poſt tempore eas quoque animas in ſe recepit Luna, atque compoſuit. Deinde mentem rurſus adſeminante Sole, vitali eam vi excipiens, novas facit animas: tertio loco Terra corpus ſuppeditat: nihil enim hæc poſt mortem dat, quæ ad generationem accipit. Sol autem accipit quidem nihil: recipit autem mentem quam dat. Luna et accipit, et dat, et componit, et dividit, alia atque alia facultate; Lucina,

καλεῖται. Καὶ τριῶν Μοιρῶν, ἡ μὲν Ἄτροπος περὶ τὸν Ἥλιον ἱδρυμένη, τὴν ἀρχὴν ἐνδίδωσι τῆς γενέσεως· ἡ δὲ Κλωθὼ, περὶ τὴν Σελήνην φερομένη, συνδεῖ καὶ μίγνυσιν· ἐσχάτη δὲ συνεφάπτεται περὶ Γῆν ἡ Λάχεσις, ἣ πλεῖστον τύχης μέτεστι. Τὸ γὰρ ἄψυχον, ἄκυρον αὐτὸ καὶ παθητὸν ὑπ' ἄλλων· ὁ δὲ νοῦς, ἀπαθὴς καὶ αὐτοκράτωρ· μικτὸν δὲ καὶ μέσον ἡ ψυχὴ, καθάπερ ἡ Σελήνη D τῶν ἄνω καὶ κάτω σύμμιγμα καὶ μέγα κέρας ὑπὸ τοῦ θεοῦ γέγονε, τοῦτον ἄρα πρὸς Ἥλιον ἔχουσα τὸν λόγον ὃν ἡ Γῆ ἔχει πρὸς Σελήνην.

Ταῦτ', εἶπεν ὁ Σύλλας, ἐγὼ μὲν ἤκουσα τοῦ ξένου διεξιόντος· ἐκείνῳ δὲ οἱ τοῦ Κρόνου κατευνασταὶ καὶ θεράποντες, ὡς ἔλεγεν αὐτὸς, ἐξήγγειλαν· ὑμῖν δὲ, ὦ Λαμπρία, χρῆσθαι τῷ λόγῳ πάρεστιν ᾗ βούλεσθε.

C. 11. συνεφάπτεται] Non dubitavi corrigere vulgatam librorum lectionem συνεφάπται, quam Xyl. mutavit in συνεφάπτει.
D. 2. τῶν ἄνω καὶ κάτω] τῶν addidimus ex B.
D. 2. μέγα κέρας] Quidvis potius, quam hoc, ſcripſit Auctor: forte, σύγκριμα, vel μετακέρασμα: in quem ſenſum verterunt Amiot. et Xyl.

cum componit; Diana, cum dividit dicta. Et de tribus Parcis, Atropos circa Solem collocata, initium ortus præbet: Clotho circa Lunam vecta colligat et miſcet: ultima Lacheſis terram contingit, eique plurimum fortunæ eſt admixtum. Quod enim animæ eſt expers, id ſui juris non eſt, ſed alteri ſe afficiendum præbet: mens imperium obtinet, neque aliunde afficitur: mixtum eſt quippiam et medium anima, ſicut Luna etiam ex ſuperis et inferis mixta a Deo eſt, hanc ad Solem habens rationem, quam Terra ad Lunam.

Hæc, aiebat Sylla, ego audivi narrante hoſpite: ei autem expoſuerunt Saturni famuli atque cubicularii, ut quidem ipſe referebat. Vos, Lampria, veſtro arbitratu ſermonem hunc in quam lubebit partem accipietis.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ.

E # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ.

PLUTARCHI

DE

PRIMO FRIGIDO.

F α'. ΕΣΤΙ τις ἄρα τοῦ ψυχροῦ δύναμις, ὦ Φαβωρῖνε, πρώτη καὶ οὐσία, καθάπερ τοῦ θερμοῦ τὸ πῦρ, ἧς παρουσίᾳ τινὶ καὶ μετοχῇ γίνεται τῶν ἄλλων ἕκαστον ψυχρόν; ἢ μᾶλλον ἡ ψυχρότης στέρησίς ἐστι θερμότητος, ὥσπερ τοῦ φωτὸς τὸ σκότος λέγουσι, καὶ τῆς κινήσεως τὴν στάσιν; ἐπεὶ καὶ τὸ ψυχρὸν ἔοικε στάσιμον
946 εἶναι, κινητικὸν δὲ τὸ θερμόν· αἵ τε τῶν θερμῶν καταψύξεις

E. 3. ΠΡΩΤΟΥ] Mez. ΠΡΩΤΩΣ.

I. EST ne aliqua Frigidi vis, Phavorine, princeps atque natura, sicut Calidi ignis, cujus præsentia quadam et participatione reliquorum unumquodque fiat frigidum? aut potius Frigiditas caloris privatio est, ut tenebras lucis dicunt, et motus quietem? etenim Frigiditas statui seu quieti videtur accommodata, sicut contra calor movendi facultatem habere: et Calidorum Frigefac-

οὐδεμιᾶς παρουσίᾳ γίνονται δυνάμεως, ἀλλ' ἐκστάσει θερμότητος· ἅμα γὰρ ἀπιοῦσα πολλὴ φαίνεται, καὶ ψύχεται τὸ ὑπολειπόμενον· ὁ γὰρ ἀτμὸς, ὃν τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων μεθίησιν, ἀπιόντι τῷ θερμῷ συνεκπίπτει· διὸ καὶ μειοῖ τὸ πλῆθος ἡ περίψυξις ἐκκρίνουσα τὸ θερμὸν, ἑτέρου μηδενὸς ἐπεισιόντος.

β'. Ἢ πρῶτον μὲν ἄν τις ὑπίδοιτο τοῦ λόγου τούτου, τὸ πολλὰς τῶν ἐμφανῶν ἀναιρεῖν δυνάμεων, ὡς οὐ ποιότητας οὐδὲ ἕξεις, ἕξεων δὲ καὶ ποιοτήτων στερήσεις; βαρύτητα μὲν κουφότητος, καὶ σκληρότητα μαλακότητος, τὸ μέλαν δὲ τοῦ λευκοῦ, καὶ τὸ πικρὸν τοῦ γλυ- B κέος, καὶ ὧν ἕκαστον ἑκάστῳ πέφυκεν ἀντικεῖσθαι κατὰ δύναμιν, οὐχ ὡς ἕξει στέρησις; Ἔπειθ', ὅτι πᾶσα στέρησις ἀργὸν ἐστὶ καὶ ἄπρακτον, ὡς τυφλότης, καὶ κωφότης, καὶ σιωπὴ, καὶ θάνατος· ἐκστάσεις γάρ εἰσιν εἰδῶν καὶ ἀναιρέσεις οὐσιῶν, οὐ φύσεις τινὲς οὐδὲ οὐσίαι καθ' ἑαυτάς·

A. 3. πολλὴ] Mez. ὅλη. Aliud requiritur: forte, ἅμα γὰρ ἀπιούσῃ πολλῇ φαίνεται, ut reddidimus.
B. 2. καὶ ὧν] Aut delendum καί: aut legendum, καὶ ἄλλων ὧν—.

tio nullius præsentia facultatis agentis fit, sed discessu Caloris: simul enim hic confertim abiit, apparet Frigus, et friget id quod relinquitur: et vapor quem aqua fervens emittit, una discedente Calore elabitur: quo fit, ut Frigefactio quantitati aliquid detrahat, Calorem elidens, nihilo in ejus locum succedente.

II. Quid si hoc primum nomine isthæc ratiocinatio falsi suspecta sit, quod multas illustres facultates perimit, easque non qualitates et habitus, sed habituum et qualitatum facit privationes? gravitatem puta levitatis, duritiem mollitiei, nigredinem albedinis, amarorem dulcedinis, et quæ aliæ qualitates ob vim suam sibi invicem opponuntur, non ut habitui privatio. Deinde, quod omnis privatio otiosum quippiam est et inefficax, ut cæcitas, silentium, mors: formarum enim discessus sunt, et naturarum abolitiones, non naturæ et sub-

ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ἐλάττονα τῆς θερμότητος ἐγγινομένη
τοῖς σώμασι πάθη καὶ μεταβολὰς ἐνεργάζεσθαι πέφυκε·
καὶ γὰρ πήγνυται πολλὰ τῷ ψυχρῷ καὶ συγκρίνεται καὶ
πυκνοῦται· καὶ τὸ στάσιμον αὐτοῦ καὶ δυσκίνητον οὐκ ἀρ-
C γόν ἐστιν, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ βέβαιον, ὑπὸ ῥώμης συνερει-
στικὸν καὶ συνεκτικὸν ἐχούσης τόνον. Ὅθεν ἡ μὲν στέρησις
ἔκλειψις γίνεται καὶ ὑποχώρησις τῆς ἀντικειμένης δυν-
άμεως, ψύχεται δὲ πολλὰ πολλῆς αὐτοῖς θερμότητος
ἐνυπαρχούσης, ἔνια δὲ καὶ μᾶλλον ἡ ψυχρότης, ἂν λάβῃ
θερμότερα, πήγνυσι καὶ συνάγει, καθάπερ τὸν βαπτό-
μενον σίδηρον· οἱ δὲ Στωϊκοὶ καὶ τὸ πνεῦμα λέγουσιν ἐν
τοῖς σώμασι τῶν βρεφῶν τῇ περιψύξει στομοῦσθαι, καὶ
μεταβάλλον ἐκ φύσεως γίνεσθαι ψυχήν· ἀλλὰ τοῦτο
ἀμφισβητήσιμον. Ἑτέρων δὲ πολλῶν τὴν ψυχρότητα
φαινομένην δημιουργὸν, οὐκ ἄξιον ἡγεῖσθαι στέρησιν.

D γ΄. Ἔτι στέρησις μὲν οὐδεμία δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ

B. 9. συγκρίνεται] Sic E. P. Vulgo, ἐγκρίνεται. Mez. ἐκκρίνεται.

stantiæ per se. At vero Frigus in corporibus obortum non minores quam calor affectiones motusque efficit suapte natura. Coguntur enim multa frigore, stipantur, atque densantur, et quies stabilitasve ejus non otiosa est, sed gravis atque constans, ob vim ejus subfulciendi atque continendi robore præditam. Itaque privatio quidem defectus est et discessio oppositæ facultatis: at frigescunt multa multo intus calore inhærente: multa etiam Frigus, quo magis calida sunt, tanto magis cogit atque densat, ut cum candens ferrum in aquam intingitur. Stoici quoque spiritum aiunt in corporibus infantium refrigeratione acui, mutatumque ex natura in animam verti: verum hoc controversia non caret. Sed cum Frigus appareat opificem esse multarum rerum aliarum, haud par est id pro privatione haberi.

III. Præterea, nulla privatio comparationem secundum plus aut minus admittit:

τὸ ἧττον, οὐδ' ἂν εἴποι τις ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον πεπη-
ρῶσθαι τῶν μὴ βλεπόντων, ἢ σιωπᾶν τῶν μὴ φθεγγο-
μένων, ἢ τεθνάναι τῶν μὴ ζώντων· ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς
πολὺ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔνεστι, καὶ τὸ λίαν καὶ τὸ
μὴ λίαν, καὶ ὅλως ἐπιτάσεις καὶ ἀνέσεις, ὥσπερ ἐν τοῖς
θερμοῖς, διὸ τὴν ὕλην πῆ μὲν σφόδρα, πῆ δὲ ἠρέμα
πάσχουσαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων δυνάμεων, ἕτερα μᾶλλον
ἑτέρων καὶ θερμότερα καὶ ψυχρότερα παρέχειν ἐξ ἑαυτῆς.
Καὶ γὰρ ἕξεως μὲν οὐκ ἔστι μῖξις πρὸς στέρησιν, οὐδὲ ἀνα-
δέχεται δύναμις οὐδεμία τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ στέρησιν E
ἐμπιοῦσαν, οὐδὲ ποιεῖ κοινωνόν, ἀλλ' ἀντεξίσταται· θερ-
μὰ δὲ ἔστιν ἄχρις οὗ κεραννύμενα ψυχροῖς ὑπομένει,
καθάπερ μέλανα λευκοῖς, καὶ βαρέσιν ὀξέα, καὶ γλυκέσιν
αὐστηρά, παρέχοντα τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ καὶ ἁρμονίᾳ χρω-
μάτων τε καὶ φθόγγων καὶ φαρμάκων καὶ ὄψων προσφιλεῖς

D. 7. διὸ τὴν ὕλην] Legendum διὰ τὸ τὴν ὕλην, cum Mez.
E. 2. ἐμπιοῦσαν] Forte, ἐνοικοῦσαν.

neque eorum quæ visu orbata sunt, aliud alio magis minusve cæcum dicitur: nec quæ loqui non possunt, aliud alio magis tacere: neque quæ vitam amiserunt, aliud alio magis mortuum. At inter Frigida, non minus quam Calida, gradus isti sunt, ut aliud alio magis minusve, hoc admodum, illud non adeo, sit Frigidum, et sint omnino utriusque intentiones et remissiones; propterea quod materia alias vehementius, alias languidius affecta a contrariis facultatibus, alia aliis magis calida frigidave ex sese exhibet. Etenim habitus cum privatione misceri non potest, neque admittit ulla vis privationem sibi adversam, aut sociam in subjecto adsciscit, sed ea subeunte cedit. Calida tamen aliquo usque manent Frigido admixto, ut nigra albis, gravibus acuta, dulcibus austera: quæ quidem communicatio et concinnitas colorum, sonorum, medicamentorum, ciborum gratos multos amicosque or-

πολλὰς καὶ φιλανθρώπους γενέσεις. Ἡ μὲν γὰρ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντίθεσις, πολεμικὴ καὶ ἀσύμβατός ἐστιν, οὐσίαν θατέρου τὴν θατέρου φθορὰν ἔχοντος· τῇ δὲ κατὰ τὰς ἐναντίας δυνάμεις καιροῦ τυχούσῃ πολλὰ μὲν αἱ τέχναι
F χρῶνται, πλεῖστα δὲ ἡ φύσις ἔν τε ταῖς ἄλλαις γενέσεσι καὶ ταῖς περὶ τὸν ἀέρα τροπαῖς, καὶ ὅσα διακοσμῶν καὶ βραβεύων ὁ θεὸς ἁρμονικὸς καλεῖται καὶ μουσικός, οὐ βαρύτητας συναρμόττων καὶ ὀξύτητας, οὐδὲ λευκὰ καὶ μέλανα συμφώνως ὁμιλοῦντα παρέχων ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὴν τῆς θερμότητος καὶ ψυχρότητος ἐν κόσμῳ κοινωνίαν καὶ διαφορὰν, ὅπως συνίστωνταί τε μετρίως καὶ διίστωνται πάλιν, ἐπιτροπεύων, καὶ τὸ ἄγαν ἑκατέρας ἀφαιρῶν, εἰς τὸ δέον ἀμφοτέρας καθίστησι.

947 δ'. Καὶ μὴν ψυχροῦ μὲν αἴσθησίς ἐστιν, ὥσπερ καὶ θερμοῦ· στέρησις δὲ οὔτε ὁρατὸν, οὔτε ἀκουστὸν, οὔτε ἁπτὸν, οὔτε ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι γνωστόν· οὐσίας γὰρ τινος αἴσθησις ἦν. Ὅπου δὲ οὐσία μὴ φαίνεται, νοεῖται στέρησις, οὐσίας

tus præſtat. Nam quæ eſt privationis adverſus habitum oppoſitio, hoſtilis eſt, et pacti exſors, cum unius natura alteram perimat. Ea vero, qua adverſæ facultates opponuntur, tempeſtive ſi fiat, cum multæ artes utuntur, tum vero natura plurimum, et in aliis gignendis rebus, et maxime in aëris mutationibus, iiſque effectis, quæ quia temperat atque diſpenſat Deus, harmonicus et muſicus appellatur: non ſane quod gravia acutis, aut nigris alba accommodet, interque ea conſonantiam efficiat: ſed quod caloris et frigoris in mundo ſocietatem diſſidiumque ita gubernet, ut et coëant et diſceſſionem faciant moderate, et nimia utrique vehementia ademta, in rectum modum componat.

IV. Jam Frigus perinde atque Calor ſentitur. Privatio autem non viſu, non auditu, non tactu, denique nullo plane ſenſu percipitur. Sentiri enim eſt ſubſtantiæ: ubi ſubſtantia nulla apparet, ibi privatio intelligitur, quæ ſubſtantiæ eſt negatio, ut cæci-

ἀπόφασις οὖσα, καθάπερ ὄψεως, τυφλότης· καὶ φωνῆς, σιωπή· καὶ σώματος, ἐρημία καὶ κενόν. Οὔτε γὰρ κενοῦ δι' ἁφῆς αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' ὅπου μὴ γίνεται σώματος ἁφή, κενοῦ γὰρ νόησις· οὔτε σιγῆς ἀκούομεν, ἀλλὰ κἂν μηδενὸς ἀκούωμεν, σιγὴν νοοῦμεν· ὡς δ' αὔτως καὶ τυφλῶν καὶ γυμνῶν καὶ ἀνόπλων οὐκ αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' αἰσθήσεως ἀπόφασις, νόησις. Ἔδει τοίνυν μὴ γίνεσθαι ψυχρῶν αἴσθησιν, ἀλλ' ὅπου τὸ θερμὸν ἐπιλείπει, νοεῖσθαι τὸ ψυχρόν, εἴπερ τοῦ θερμοῦ στέρησις· εἰ δ', ὥσπερ τὸ θερμὸν ἀλέᾳ καὶ διακρίσει τῆς σαρκός, οὕτω συγκρίσει καὶ πυκνώσει τὸ ψυχρὸν αἰσθητόν ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ ψυχρότητος ἰδία τις ἐστὶν ἀρχὴ καὶ πηγή, καθάπερ θερμότητος. B

ε'. Ἔτι τοίνυν ἕν τι καὶ ἁπλοῦν ἡ περὶ ἕκαστον εἶδος στέρησις, αἱ δὲ οὐσίαι πλείονας διαφορὰς καὶ δυνάμεις ἔχουσι· μονοειδὲς γὰρ ἡ σιωπή, ποικίλον δὲ ἡ φωνή, νῦν μὲν ἐνοχλοῦσα, νῦν δὲ τέρπουσα τὴν αἴσθησιν. Ἔχει δὲ

B. 1. ἀπόφασις, νόησις] ἀποφάσει legendum videtur, ut Xyl. vertit.

tas est negatio visus, vocis silentium, corporis inane. Nam neque inane tangendo sentimus, sed ubi nullum corpus tactui occurrit, vacuum animo concipitur: neque silentium audimus, sed quando nihil audimus, silentium intelligimus: eodemque modo cæcorum, nudorum, et inermium non est sensio, sed sensus negatione noscuntur. Ergo Frigus, si quidem Caloris esset privatio, non sentiri oportebat: sed ea intelligi frigida, ubi Calor abesset. Sin ut Calor corporis tepore et laxitate, ita Frigus ejusdem concretione atque densatione sentitur; hujus jam quoque constat, ut et Caloris, suum esse peculiare principium atque fontem.

V. Proinde uniuscujusque formæ privatio unica est et simplex, substantiæ plura discrimina, complures facultates habent. Unius modi est silentium: vox res varia, modo offendens sensum, alias ob-

C τοιαύτας καὶ τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα διαφορὰς, ἐν αἷς ἄλλοτε ἄλλως τὸν προστυγχάνοντα διατίθησι· τὸ δὲ ἀναφὲς καὶ ἄχρωστον, καὶ ὅλως ἄποιον, οὐκ ἔχει διαφορὰν, ἀλλ' ὅμοιόν ἐστιν.

ϛ'. Ἆρ' οὖν ἔοικε τοῖς στερητικοῖς τούτοις τὸ ψυχρὸν, ὥστε μὴ ποιεῖν ἐν τοῖς πάθεσι διαφοράν; Ἢ τοὐναντίον, ἡδοναί τε μεγάλαι καὶ ὠφέλιμοι τοῖς σώμασιν ἀπὸ ψυχρῶν ὑπάρχουσι, καὶ βλάβαι πάλιν νεανικαὶ καὶ πόνοι καὶ βαρύτητες, ὑφ' ὧν οὐκ ἀεὶ φεύγει καὶ ἀπολείπει τὸ θερμὸν, ἀλλὰ πολλάκις ἐγκαταλαμβανόμενον ἀνθίσταται καὶ μάχεται, τῇ μάχῃ δὲ αὐτοῦ ὄνομα φρίκη καὶ τρόμος, ἡττωμένῳ δὲ τῷ θερμῷ τὸ πήγνυσθαι καὶ ναρ-
D κᾶν ἐπιγίγνεται, κρατοῦν δὲ τοῦ ψυχροῦ, διάχυσιν παρέχει καὶ ἀλέαν τῷ σώματι μεθ' ἡδονῆς, ὅπερ Ὅμηρος ἰαίνεσθαι κέκληκεν. Ἀλλὰ ταῦτά γε παντὶ δῆλα· καὶ τούτοις οὐχ ἥκιστα τοῖς πάθεσιν ἐνδείκνυται τὸ ψυχρὸν, ὅτι πρὸς τὸ θερμὸν, ὡς οὐσία πρὸς οὐσίαν, ἢ πάθος πρὸς

lectans. Ac tales sunt etiam colorum figurarumque differentiæ, alias aliter afficientes sentientem: quod autem tangi non potest, et quod colore, denique quod qualitate caret, nullo discrimine est præditum, sed sui simile.

VI. Videturne ergo Frigus privationum istarum de genere esse, nulloque discrimine afficere? An contra, magnæ utilesque voluptates corpori a Frigore adferuntur; ac vicissim vehementia damna, dolores, ac prægravationes: quando non semper cedit et corpus deserit Calor, sed sæpe intus inclusus reluctatur atque pugnat, cui pugnæ nomen est *horror* atque *tremor*, et victo Calore congelatio et torpor succedunt: Calore Frigus superante, corpus intepescit ac relaxatur, quod ἰαίνεσθαι vocat Homerus. Verum hæc omnibus sunt manifesta, hisque maxime affectionibus ostenditur Frigus Calori ut substantiam substantiæ, vel qualitatem qualitati repugnare, non ut negationem

πάθος, οὐχ ὡς ἀπόφασις ἀντίκειται καὶ στέρησις, οὐδὲ φθορά τις ἐστὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ἀναίρεσις, ἀλλὰ φθαρτικὴ φύσις καὶ δύναμις· ἢ καὶ τὸν χειμῶνα τῶν ὡρῶν, καὶ τὰ βόρεια τῶν πνευμάτων ἐξελῶμεν, ὡς στερήσεις ὄντα τῶν θερμῶν καὶ νοτίων, ἰδίαν δὲ ἀρχὴν οὐκ ἔχοντα. E

ζ. Καὶ μὴν τεττάρων γε τῶν πρώτων ὄντων ἐν τῷ παντὶ σωμάτων, ἃ διὰ πλῆθος καὶ ἁπλότητα καὶ δύναμιν οἱ πλεῖστοι στοιχεῖα τῶν ἄλλων ὑποτίθενται καὶ ἀρχάς, πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ γῆς, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ ποιότητας εἶναι τὰς πρώτας καὶ ἁπλᾶς τοσαύτας. Τίνες οὖν εἰσιν αὗται πλὴν θερμότης καὶ ψυχρότης καὶ ξηρότης καὶ ὑγρότης, αἷς τὰ στοιχεῖα πάσχειν ἅπαντα καὶ ποιεῖν πέφυκεν; Ὡς δὲ τῶν ἐν γραμματικῇ στοιχείων βραχύτητές εἰσι καὶ μακρότητες, τῶν δὲ ἐν μουσικῇ βαρύτητες καὶ ὀξύτητες, οὐ θάτερα τῶν ἑτέρων στέρησις, οὕτως F ἐν τοῖς φυσικοῖς σώμασιν ἀντὶ στοιχείων ἀπολειπτέον ὑγρῶν

F. 2. ἀντὶ στοιχείων] ἀντιστοιχίαν, acute et verisimillime Mez.

aut privationem: neque interitum esse Caloris, sed naturam vi ejus perimendi præditam. Alioquin et hyemem tempestatibus anni, et Aquilonem ventorum numero eximemus, ut æstatis et Austri privationes, quæ proprium nullum habeant principium.

VII. At enim cum in Universo sint quatuor prima corpora, quæ ob numerum, simplicitatem, et vim, plerique elementa reliquorum et principia statuunt, ignis, inquam, aqua, aër, et terra; necesse est etiam totidem esse primas ac simplices qualitates. Quæ vero sint, nisi Calor, Frigus, Siccitas, Humiditas, quibus elementa per naturam suam et agunt omnia et patiuntur? Ut autem in Grammatica elementorum sunt brevitates et longitudines, in Musica grave et acutum, non unum alterius privatio: ita in naturalibus quoque rebus eandem elementorum oppositionem statuere debemus ca-

πρὸς ξηρὰ καὶ ψυχρῶν πρὸς θερμά, τὸ κατὰ λόγον ἅμα καὶ τὰ φαινόμενα διαφυλάττοντας. Ἢ, καθάπερ Ἀναξιμένης ὁ παλαιὸς ᾤετο, μήτε τὸ ψυχρὸν ἐν οὐσίᾳ μήτε τὸ θερμὸν ἀπολείπωμεν, ἀλλὰ πάθη κοινὰ τῆς ὕλης ἐπιγινόμενα ταῖς μεταβολαῖς· τὸ γὰρ συστελλόμενον αὐτῆς καὶ πυκνούμενον ψυχρὸν εἶναί φησι· τὸ δὲ ἀραιὸν καὶ τὸ χαλαρὸν, οὕτω πως ὀνομάσας καὶ τῷ ῥήματι, θερμόν· ὅθεν οὐκ ἀπεικότως λέγεσθαι τὸ καὶ θερμὰ τὸν ἄνθρωπον
948 ἐκ τοῦ στόματος καὶ ψυχρὰ μεθιέναι· ψύχεται γὰρ ἡ πνοὴ πιεσθεῖσα καὶ πυκνωθεῖσα τοῖς χείλεσιν, ἀνειμένου δὲ τοῦ στόματος ἐκπίπτουσα γίνεται θερμὸν ὑπὸ μανότητος. Τοῦτο μὲν οὖν ἀγνόημα ποιεῖται τοῦ ἀνδρὸς ὁ Ἀριστοτέλης· ἀνειμένου γὰρ τοῦ στόματος ἐκπνεῖσθαι τὸ θερμὸν ἐξ ἡμῶν αὐτῶν, ὅταν δὲ συστρέψαντες τὰ χείλη φυσήσωμεν, οὐ τὸν ἐξ ἡμῶν ἀλλὰ τὸν ἀέ-

F. 6. ἀπολείπωμεν] Sic Mez. et P. Vulgo, ἀπολείπομεν.
F. 8. τὸ δὲ ἀραιὸν] Sic Venet. Ald. Baſ. Xyl. P. Vulgo, τὸ καὶ ἀραιόν.
F. 10. λέγεσθαι] Vetus lectio revocata ex E. Ald. Baſ. Xyl. P. Vulgo, λέγεται: ex Leonic. Schott. Anon. Turneb. Amiot.
A. 3. θερμὸν] Mez θερμά.

lidorum frigidis, et humidorum ſiccis; ſi quidem et rationi et iis, quæ in natura viſuntur effecta, conſentire volumus. Niſi ſi placet ſequi Anaximenem illum antiquum, et neque Frigidum in ſubſtantia, neque Calidum relinquere, ſed ea facere communes affectiones quæ materiæ mutationibus comitentur. Is enim materiæ contractionem atque denſationem appellabat Frigus: laxationem ejus et raritatem, Calorem; ideoque non inepte dici, Calida hominem ex ore et Frigida emittere: halitum enim compreſſum labiis atque denſatum fieri frigidum, emiſſum aperto ore ob raritatem caleſcere. Quem quidem ejus errorem ignorationi tribuit Ariſtoteles; aperto enim ore e nobis ipſis calidum efflari: cum vero flamus compreſſis labiis, non nos e nobis exſpirare aërem, ſed eum qui ante

εἰς τὸν περὶ τοῦ σώματος ὠθεῖσθαι ψυχρὸν ὄντα καὶ προσπίπτειν.

η'. Εἰ δ' ἀπολειπτέον οὐσίαν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, προσάγωμεν ἐπὶ τὸ ἑξῆς τὸν λόγον, ἥτις ἐστὶν οὐσία καὶ ἀρχὴ καὶ φύσις ψυχρότητος, ζητοῦντες. Οἱ μὲν οὖν, τῶν B σκαληνῶν καὶ τριγωνοειδῶν σχηματισμῶν ἐν τοῖς σώμασι κειμένων, τὸ ῥιγοῦν καὶ τρέμειν καὶ φρίττειν, καὶ ὅσα συγγενῆ τοῖς πάθεσι τούτοις, ὑπὸ τραχύτητος ἐγγίνεσθαι λέγοντες, εἰ καὶ τοῖς κατὰ μέρος διαμαρτάνουσι, τὴν γοῦν ἀρχὴν ὅθεν δεῖ λαμβάνουσι· δεῖ γὰρ, ὥσπερ ἀφ' ἑστίας, τῆς τῶν ὅλων οὐσίας, ἄρχεσθαι τὴν ζήτησιν. Ὧι καὶ μάλιστα δόξειεν ἂν ἰατροῦ καὶ γεωργοῦ καὶ αὐλητοῦ διαφέρειν ὁ φιλόσοφος. Ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐξαρκεῖ τὰ ἔσχατα τῶν αἰτίων θεωρῆσαι· τὸ γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ πάθους αἴτιον ἂν συνοφθῇ, πυρετοῦ μὲν ἔντασις ἢ παρέμπτωσις, ἐρυσίβης δὲ ἥλιοι

A. 9. προσπίπτειν] Sic B. E. Vulgo, προεμπίπτειν. P. προσεμπίπτειν. Venet. προσπίπτειν.

A. 10. ἀπολειπτέον] Sic ſcripſi pro vulgato, ἀπολιπτέον. B. ὑπολειπτέον, et vulgata poſita eſt in margine.

os eſt impelli et rebus incidere.

VIII. Enimvero ſi ſubſtantiam caloris frigoriſque eſſe concedimus, progrediamur diſputando, et quæ ſubſtantia, quod principium, quæ natura ſit frigoris, inveſtigemus. Ii qui ſcalenis ac triangularibus figuris in corporibus ſitis, rigere nos, tremere, horrere, aliaque id genus pati ob aſperitatem eorum dicunt, quanquam in particularibus errant, principium tamen inde ſumunt unde petendum fuit. Oportet enim, tanquam a Veſta, a ſubſtantia Univerſi quæſtionem inchoare. Qua in re maxime videatur philoſophus a medico, ruſtico, tibicine differre. His enim ſufficit extremarum cauſſarum conſideratio. Si enim proximam cauſſam perſpexerint, ut febris cauſſa eſt intentio aut humoris in locum alienum illapſus: rubiginis frugum, ar-

C πυριφλεγεῖς ἐπ' ὄμβρῳ, βαρύτητος δὲ κλίσις αὐλῶν καὶ συναγωγὴ πρὸς ἀλλήλους, ἱκανόν ἐστι τῷ τεχνίτῃ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον. Τῷ δὲ φυσικῷ θεωρίας ἕνεκα μετιόντι τἀληθὲς, ἡ τῶν ἐσχάτων γνῶσις οὐ τέλος ἐστὶν, ἀλλ' ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀνωτάτω πορείας. Διὸ καὶ Πλάτων ὀρθῶς καὶ Δημόκριτος αἰτίαν θερμότητος καὶ βαρύτητος ζητοῦντες, οὐ κατέπαυσαν ἐν γῇ καὶ πυρὶ τὸν λόγον, ἀλλ' ἐπὶ τὰς νοητὰς ἀναφέροντες ἀρχὰς τὰ αἰσθητὰ, μέχρι τῶν ἐλαχίστων, ὥσπερ σπερμάτων, προῆλθον.

θ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ αἰσθητὰ ταυτὶ προδιακρῖναι βέλτιόν ἐστιν, ἐν οἷς Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Στράτων D καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὰς οὐσίας τίθενται τῶν δυνάμεων, οἱ μὲν Στωϊκοὶ τῷ ἀέρι τὸ πρώτως ψυχρὸν ἀποδιδόντες, Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ Στράτων τῷ ὕδατι, τὴν δὲ γῆν ἴσως ἂν ἕτερος φανείη ψυχρότητος οὐσίαν ὑποτιθέμενος. Πρότερον δὲ τὰ ἐκείνων σκοπῶμεν. Ἐπεὶ τὸ πῦρ θερ-

C. 6. Δημόκριτος] An Ξενοκράτης?

dores Solis post imbrem: gravis soni, fistularum inter se inclinatio; satis hoc artifici est ad suum opus. Physico autem, qui veritatem contemplatur, ultimorum cognitio non finis est, sed initium ad prima supremaque proficiscendi. Itaque recte Plato et Democritus caussam caloris et gravitatis quærentes, disputationem non ad mentionem ignis et terræ finiverunt, sed sensilibus ad mente sola cernenda principia revocandis, usque ad minima tanquam semina progressi sunt.

IX. Veruntamen prius etiam hæc sensilia tractare expedit, in quibus Empedocles, Strato et Stoici substantias facultatum ponebant: Stoici Primum Frigidum aëri tribuentes, Empedocles et Strato aquæ. Fortasse etiam fuerit qui terram substantiæ Frigidi subjiciat. Verum prius illorum sententias consideremus. Quoniam ignis et Calidus est et splendidus, oportet

μὲν ἅμα καὶ λαμπρόν ἐστι, δεῖ τὴν ἀντικειμένην τῷ πυρὶ φύσιν ψυχράν τε εἶναι καὶ σκοτεινήν· ἀντίκειται γὰρ ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ ζοφερὸν, οὕτω τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν· ἔστι γὰρ ὡς ὄψεως τὸ σκοτεινὸν, οὕτω τὸ ψυχρὸν ἁφῆς συγχυτικόν· ἡ δὲ θερμότης διαχεῖ τὴν αἴσθησιν τοῦ ἁπτομένου, καθάπερ ἡ λαμπρότης, τοῦ ὁρῶντος. Τὸ ἄρα πρώτως σκοτεινὸν ἐν τῇ φύσει, πρώτως καὶ ψυχρόν ἐστιν. Ὅτι δὲ ἀὴρ τὸ πρώ- E
τως σκοτεινόν ἐστιν, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς λέληθεν· ἀέρα γὰρ τὸ σκότος καλοῦσιν·

Ἀὴρ γὰρ παρὰ νηυσὶ βαθὺς ἦν, οὐδὲ σελήνη
Οὐρανόθεν προὔφαινεν.

Καὶ πάλιν,

Αὐτίκα δ' ἠέρα μὲν σκέδασεν καὶ ἀπῶσεν ὁμίχλην,
Ἠέλιος δ' ἐπέλαμψε· μάχη δ' ἐπὶ πᾶσι φαάνθη.

Καὶ γὰρ ΚΝΕΦΑΣ τὸν ἀφώτιστον ἀέρα καλοῦσι, κενὸν, ὡς ἔοικε, φάους ὄντα· καὶ ΝΕΦΟΣ ὁ συμπεσὼν καὶ πυκνωθεὶς ἀὴρ ἀποφάσει φωτὸς κέκληται· καλεῖται δὲ καὶ ἀχλὺς καὶ F

F. 1. καλεῖται] Latet aliud vocabulum. Mez. κνίκις.

naturam ei oppoſitam Frigidam eſſe et tenebroſam: ut enim ſplendido tenebroſum, ſic Calido Frigidum opponitur: quia ſicut tenebræ viſum, ita Frigus tactum confundit: et Calor tactum, ut ſplendor viſum diffundit. Ergo quod primum in natura tenebroſum eſt, primum etiam Frigidum erit. Aërem autem primum eſſe tenebroſum, ne Poëtas quidem fefellit: tenebras enim aëris nomine afficiunt:

Aër craſſus apud naves erat: haud quoque Luna
Effulſit cælo.——

Et iterum:

Aëre disjecto, et pulſa caligine, Solem
Reddidit; ut pugnam poſſet jam quiſque videre.

Aërem quoque luminis expertem *cnephas* dicunt, quaſi *cenon phaus*, id eſt, inanem lucis: et *nephos* nubes aër coactus denſatuſque appellatur: *achlys* etiam et *homichla*, quæ

ὁμίχλη, καὶ ὅσα τοῦ φωτὸς οὐ παρέχει τῇ αἰσθήσει δίοψιν, ἀέρος εἰσὶ διαφοραί· καὶ τὸ ἀειδὲς αὐτοῦ καὶ ἄχρωστον, Ἅδης καὶ Ἀχέρων ἐπίκλησιν ἔσχεν. Ὥσπερ οὖν αὐγῆς ἐπιλιπούσης σκοτεινὸς ἀήρ, οὕτω θερμοῦ μεταστάντος, τὸ ἀπολειπόμενον ἀὴρ ψυχρός, ἄλλο δὲ οὐδέν, ἐστί· διὸ καὶ τάρταρος οὗτος ὑπὸ ψυχρότητος κέκληται· δηλοῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπών,

—— τάρταρον ἠερόεντα·

καὶ τὸ ῥιγοῦντα πάλλεσθαι καὶ τρέμειν, ταρταρίζειν. Ταῦτα μὲν οὖν τοιοῦτον ἔχει λόγον.

ι΄. Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ τῶν φθειρομένων
949 εἰς τοὐναντίον ἑκάστῳ, σκοπῶμεν εἰ καλῶς εἴρηται τό, « Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. » Θνήσκει γὰρ καὶ πῦρ, ὥσπερ ζῷον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δι᾽ αὑτοῦ μαραινόμενον. Ἡ μὲν οὖν σβέσις ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὁ καπνὸς ἀέρος ἐστὶν εἶδος, καὶ ἡ, κατὰ Πίνδαρον,

caliginem et nubeculam notant, et quæ alia luminis sensum impediunt, aëris sunt differentiæ: cujus id quod videri non potest et colore vacat, *Ades*, id est Pluto, et *Acheron* nominatur. Sicut ergo splendore deficiente tenebrosus fit aër: ita Calore deserente quod restat, nihil aliud est quam aër Frigidus: itaque etiam *tartarus* dicitur a frigore: quod etiam Hesiodus docuit, *tartarum* appellans *aërosum:* et qui horrore tremunt ac quassantur, *tartarizein* dicuntur. Horum ergo hæc est ratio.

X. Jam quoniam interitus rei, mutatio ejus est in contrarium, videamus rectène hoc dictum sit, *Ignis mortem esse ortum aëris.* Ignis enim moritur ipse etiam sicut animal, vel vi exstinctus, vel sua sponte emarcescens. Exstinctio autem illustriorem facit ejus in aërem transmutationem: nam fumus aëris est species, et qui apud Pindarum dicitur

Ἀέρος κνίσσ' ἀντιλακτίζουσα καπνῷ,

λιγνὺς καὶ ἀναθυμίασις. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φθινούσης ἀτροφίᾳ φλογὸς ἰδεῖν ἐστιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λύχνων, τὸ ἄκρον εἰς ἀέρα καὶ γνοφώδη καὶ ζοφερὸν ἀποχεόμενον· ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ τῶν μετὰ λουτρὸν ἢ πυρίαν περιχεαμένων ψυχρὸν ἀνιὼν ἀτμὸς ἐνδείκνυται τὴν εἰς ἀέρα τοῦ θερμοῦ φθειρομένου μεταβολὴν, ὡς φύσει πρὸς τὸ πῦρ ἀντικείμενον· B ᾧ τὸ πρῶτος τὸν ἀέρα σκοτεινὸν εἶναι καὶ ψυχρὸν ἠκολούθει.

ιαʹ. Καὶ μὴν, ἁπάντων γε τῶν γινομένων ὑπὸ ψυχρότητος τοῖς σώμασι, σφοδρότατον καὶ βιαιότατον ἡ πῆξις οὖσα, πάθος μέν ἐστιν ὕδατος, ἔργον δὲ ἀέρος· αὐτὸ μὲν γὰρ καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ εὐδιάχυτον καὶ ἀπαγὲς καὶ ἀσύστατόν ἐστιν, ἐντείνεται δὲ καὶ συνάγεται τῷ ἀέρι σφιγγόμενον ὑπὸ ψυχρότητος· διὸ καὶ λέλεκται,

A. 8. λιγνὺς καὶ ἀναθυμίασις] Hæc Steph. addidit: nec diſſentiunt excerpta noſtra codicum B. E. Venet. In Ald. Baſ. Xyl. Amiot. deſunt.
A. 10. ἀποχεόμενον] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀποχεομένων.
A. 11. περιχεαμένων ψυχρὸν] Sic Ald. Baſ. Xyl. Venet. Vulgo, περιχεομένων ψυχρῶν, quod Steph. ſumſit e Collat. Muret. ac Schott.

Nidor aëris, recalcitrans fumo,

fuligo eſt et vapor. Veruntamen etiam flamma ob inopiam tabeſcente, ut in lucernis, cernere licet ſummum ejus in caliginoſum ac tenebroſum aërem abire. Vapor quoque qui a balneo, vel cum ad ignem calefacti ſumus, affuſa frigida effertur, ſatis demonſtrat calorem pereuntem in aërem mutari, ut naturæ ordine oppoſitum igni: unde ſequebatur, aërem primum tenebroſum eſſe et frigidum.

XI. Porro omnium quæ a Frigore in corporibus efficiuntur, vehementiſſima et violentiſſima res congelatio in aqua a Frigore efficitur. Ipſa enim ſuapte natura aqua facillime diffunditur, inſtabiliſque eſt, et a concretione aliena: ab aëre autem propter ejus Frigiditatem conſtricta craſſeſcit et cogitur. Ideo dictum eſt:

Εἰ δὲ νότος βορέην προκαλέσσεται, αὐτίκα νίψει·

τοῦ γὰρ νότου καθάπερ ὕλην τὴν ὑγρότητα παρασκευά-
C σαντος, ὁ βόρειος ἀὴρ ὑπολαβὼν ἔπηξε. Καὶ δῆλόν ἐστι μάλιστα περὶ τὰς χιόνας, ἀέρα γὰρ μεθεῖσαι καὶ προαναπνεύσασαι λεπτὸν καὶ ψυχρὸν, οὕτω ῥέουσιν. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ τὰς ἀκόνας τοῦ μολίβδου τήκεσθαι, φησὶ, καὶ ῥεῖν ὑπὸ κρύους καὶ χειμῶνος, ὕδατος μόνου πλησιάζοντος αὐταῖς· ὁ δὲ ἀὴρ, ὡς ἔοικε, συνελαύνων τὰ σώματα τῇ ψυχρότητι, καταθραύει καὶ ῥήγνυσιν.

ιβ΄. Ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἀποσπασθέντα τῆς πηγῆς ὕδατα, μᾶλλον πήγνυται· μᾶλλον γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπικρατεῖ τοῦ ἐλάττονος. Ἂν δέ τις ψυχρὸν ἐκ φρέατος ὕδωρ λαβὼν ἐν ἀγγείῳ, καὶ καθεὶς αὖθις εἰς τὸ φρέαρ, ὥστε μὴ ψαύειν τοῦ ὕδατος τὸ ἀγγεῖον ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἀέρι κρέ-
D μασθαι, περιμείνῃ χρόνον οὐ πολὺν, ἔσται ψυχρότερον τὸ ὕδωρ· ᾧ μάλιστα δηλοῦται, τὸ μὴ τοῦ ὕδατος εἶναι τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ψυχρότητος, ἀλλὰ τοῦ ἀέρος. Τῶν

Continuo ninget, Boream ſi provocet Auſter.

Auſtro enim, tanquam materiam, præparante humorem, eum ſuccedens Aquilo adſtringit., Et maxime hoc nives docent: aërem enim edentes et antea ſpirantes tenuem atque frigidum, ita defluunt. Ariſtoteles etiam cotes plumbi colliquari, ſcribit, ac fluere præ gelu et hyeme, ſola aqua accedente. Aër autem, ut apparet, cogit corpora Frigore, itaque diſſipat et rumpit.

XII. Præterea aqua a fonte avulſa facilius concreſcit; magis enim aër obtinet vi ſua adverſus minorem rem. Quod ſi quis frigidam ex puteo aquam in vaſe rurſum in puteum demittat, ita ut aquam vas non attingat, ſed in aëre pendeat: paulo poſt temporis ſpatio eam quam ante frigidiorem ſentiet. Quod quidem maximo eſt argumento, primam Frigoris cauſſam non eſſe tribuendam aquæ, ſed aë-

γε μὴν μεγάλων ποταμῶν οὐδεὶς πήγνυται διὰ βάθους· οὐ γὰρ καθίησιν εἰς ὅλον ὁ ἀήρ, ἀλλὰ ὅσα τῇ ψυχρότητι περιλαμβάνει ψαύων καὶ πλησιάζων, ταῦτα ἵστησιν. Ὅθεν οἱ βάρβαροι διαβαίνουσι πεζῇ, προβαλόντες ἀλώπεκας· ἂν γὰρ μὴ πολὺς ἀλλ' ἐπιπόλαιος ὁ πάγος ᾖ, αἰσθανόμεναι τῷ ψόφῳ τοῦ ὑπορρέοντος, ἀναστρέφουσιν. Ἔνιοι δὲ καὶ θηρεύουσιν ἰχθῦς, ὕδατι θερμῷ τοῦ πάγου περιχλύοντες καὶ χαλῶντες, τότε τὴν ὁρμιὰν δεξαμένων. Οὕτως οὐδὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ ἐν βάθει πέ- E πονθε. Καίτοι τῶν ἄνω τοσαύτη γίνεται μεταβολὴ διὰ τὴν πῆξιν, ὥστε συντρίβειν τὰ πλοῖα τὸ ὕδωρ ἀποβιαζόμενον εἰς ἑαυτὸ καὶ συνθλιβόμενον, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ νῦν μετὰ τοῦ Καίσαρος ἐπὶ τοῦ Ἴστρου διαχειμάσαντες. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς συμβαῖνον ἱκανὴν μαρτυρίαν δίδωσι· μετὰ γὰρ τὰ λουτρὰ καὶ τὰς ἐξιδρώσεις περιψυχόμεθα μᾶλλον, τοῖς σώμασιν ἀνειμένοις καὶ διακεχυμένοις πολλὴν

D. 11. τότε—δεξαμένων] Forte, τόγε—δεξόμενοι.

ri. Porro, magnorum fluviorum nullus profunde gelu coit; non enim ad imum penetrat aër, ſed ea tantum adſtringit frigore ſuo, quæ amplectitur propius pertingens. Itaque barbari pedites eos tranſeunt, præmiſſis vulpibus; nam niſi craſſa ſit glacies, ſed tantum ſuperficiem duraverit, animadvertentes eæ hoc ex ſtrepitu infra profluentis aquæ, retro abeunt. Sunt etiam qui piſces tum captant partem glaciei aqua ſolventes calida, aqua tunc funiculum hami demitti ſinente. Adeo nihil in profundo agit frigus. At vero quæ in ſummo ſunt, ita a concretione iſta mutantur, ut aqua in ſe coacta atque compreſſa naves collidat atque perfringat: ut teſtantur qui nunc cum Cæſare ad Iſtrum in hybernis fuerunt. Quanquam id ipſum quod nobis uſu venit, ſatis locuples teſtimonium perhibet. Nam poſtquam loti ſumus et deſudavimus, tunc magis refrigeramur; corporibus laxatis multum

ψυχρότητα μετὰ τοῦ ἀέρος καταδεχόμενοι. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ὕδωρ πάσχει· ψύχεται γὰρ, ἂν προθερμανθῇ, μᾶλλον, εὐπαθέστερον τῷ ἀέρι γενόμενον· ὁπότε τὰ ζέοντα τῶν ὑδάτων ἀναρριπτοῦντες καὶ μετεωρίζοντες, οὐδὲν ἄλλο
F δήπου ποιοῦσιν, ἢ πρὸς ἀέρα πολὺν ἀνακεραννύουσιν. Ὁ μὲν οὖν τῷ ἀέρι τὴν πρώτην ἀποδιδοὺς τῆς ψυχρότητος δύναμιν, ὦ Φαβωρῖνε, λόγος, ἐν τοιαύταις ἐστὶ πιθανότησιν.

ιγ'. Ὁ δὲ τῷ ὕδατι, λαμβάνει μὲν καὶ αὐτὸς ἀρχὰς ὁμοίως· οὕτω πως τοῦ Ἐμπεδοκλέους λέγοντος·

Ἠέλιον μὲν λαμπρὸν ὁρᾶν καὶ θερμὸν ἁπάντη,
Ὄμβρον δ' ἐν πᾶσι δνοφόεντά τε ῥιγαλέον τε·

τῷ γὰρ θερμῷ τὸ ψυχρὸν, ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ μέλαν, ἀντιτάξας, συλλογίσασθαι δέδωκεν ὅτι τῆς αὐτῆς οὐσίας
950 ἐστὶ τὸ μέλαν καὶ τὸ ψυχρὸν, ὡς τῆς αὐτῆς τὸ λαμ-

E. 11. ὁπότε] Legendum, ὅτι.
E. 12. ἀναρριπτοῦντες] Hoc Steph. sumsit ab Exempl. Turneb. in quo et hoc, et praeterea est, ἀνα ῥιπτοῦντες, ἀναρύτοντες: illius sententiam reddidit Amiot. Omnes fere alii libri Ald. Bas. Xyl. P. B. E. Venet. ἀναρύτοντες.

Frigoris una cum aëre recipientes. Idem hoc aquæ accidit: nam facilius frigescit, si calefiat prius: quod sic facilius ab aëre potest affici: et qui ferventes aquas sursum tollunt, inque sublime agitant, nihil nimirum agunt aliud nisi eas multo permiscent aëre. Atque his quidem, Favorine, probabilitatibus nititur ea oratio, quæ principem frigidi facultatem aëri vindicat.

XIII. Qui vero eam aquæ defert, non dissimilibus utitur principiis: nempe hoc ipsum quoque auctore Empedocle:

Splendentem, et calidum cernes quidem undique Solem:
Ast imbrem prorsus tenebrosumque horribilemque.

Cum enim Calido Frigidum ita, ut splendido nigrum opposuerit, hoc nobis colligendum dedit, ita ejusdem substantiæ esse nigredinem et frigus, ut ejusdem sunt splen-

πρὸν καὶ τὸ θερμόν. Ὅτι δὲ οὐ τοῦ ἀέρος τὸ μέλαν ἀλλὰ τοῦ ὕδατός ἐστιν, ἡ αἴσθησις ἐπιμαρτυρεῖ, τῷ μὲν ἀέρι μηδενὸς, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, μελαινομένου, τῷ δὲ ὕδατι πάντων. Ἂν γὰρ τὸ λευκότατον ἐμβάλῃς ἔριον εἰς ὕδωρ ἢ ἱμάτιον, ἀναφαίνεται μέλαν καὶ διαμένει, μέχρις ἂν ὑπὸ θερμότητος ἐξικμασθῇ τὸ ὑγρὸν, ἤ τισι στρέβλαις καὶ βάρεσιν ἐκπιεσθῇ· τῆς τε γῆς ὕδατι ῥαινομένης, διαμελαίνουσιν οἱ καταλαμβανόμενοι ταῖς σταγόσι τόποι, τῶν ἄλλων ὁμοίων μενόντων· αὐτοῦ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος σκοτεινότατον ὑπὸ πλήθους φαίνεται τὸ βαθύτατον, οἷς δὲ ἀὴρ πλησιάζει ταῦτα περιλάμπεται καὶ διαγελᾷ. Τῶν δὲ B ἄλλων ὑγρῶν διαφανὲς μάλιστα τοὔλαιόν ἐστι, πλείστῳ χρώμενον ἀέρι· τούτου δὲ τεκμήριον ἡ κουφότης δι' ἣν ἐπιπολάζει πᾶσιν, ὑπὸ τοῦ ἀέρος ἀναφερόμενον. Ποιεῖ δὲ καὶ τὴν γαλήνην ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῖς κύμασιν ἐπιῤῥαινόμενον, οὐ διὰ τὴν λειότητα τῶν ἀνέμων ἀπολισθαινόντων, ὡς Ἀριστοτέλης ἔλεγεν· ἀλλὰ παντὶ μὲν ὑγρῷ τὸ κῦμα

dor et calor. Nigredinem vero non ad aërem, ſed ad aquam pertinere ſenſus teſtatur. Nulla enim res ab aëre nigra, ab aqua omnes nigræ redduntur: ſi enim candidiſſimam lanam vel veſtem in aquam injicies, nigra inde eximetur, colorque is manebit tantiſper, dum vel calor liquorem exſiccet, vel prælum aut pondus ſuperimpoſitum elidat. Et cum terra conſpergitur aqua, nigricant loca guttis occupata, reliquis priſtinum colorem conſervantibus. Ipſiuſque adeo aquæ, ſi copioſa ſit, quod imum eſt, obſcuriſſimum eſt: cum partes aëri propinquæ pelluceant atque niteant. Ad hæc de reliquis humoribus maxime pellucidum eſt oleum, quia plurimum in ſe habet aëris: cui rei certo eſt argumento levitas, ob quam omnibus innatat humoribus, ab aëre ſurſum elatum. Quin et in fluctus marinos ſi invergatur, tranquillitatem facit: non ventis, ob levitatem ejus, inde delabentibus, quod Ariſtoteles putavit: ſed quia fluctus quovis humore ictus ſubſidat. Hoc

διαχεῖται πιλούμενον, ἰδίως δὲ τοὔλαιον αὐγὴν καὶ καταφάνειαν ἐν βυθῷ παρέχει, διαστελλομένων τῷ ἀέρι τῶν ὑγρῶν· οὐ γὰρ μόνον ἐπιπολῆς διανυκτερεύουσιν, ἀλλὰ καὶ
C κάτω τοῖς σπογγοθήραις διαφυσώμενον ἐκ τοῦ στόματος ἐν τῇ θαλάττῃ φέγγος ἐνδίδωσιν. Οὐ μᾶλλον οὖν τῷ ἀέρι τοῦ μέλανος ἢ τῷ ὕδατι μέτεστιν, ἧττον δὲ τοῦ ψυχροῦ. Τὸ γοῦν ἔλαιον ἀέρος πλεῖστον τῶν ὑγρῶν μετέχον, ἥκιστα ψυχρόν ἐστι, καὶ πήγνυται μαλακῶς· ὁ γὰρ ἀὴρ ἐγκεκραμένος οὐκ ἐᾷ σκληρὰν γενέσθαι τὴν πῆξιν· βελόνας δὲ καὶ πόρπας σιδηρᾶς καὶ τὰ λεπτὰ τῶν ἔργων οὐχ ὕδατι βάπτουσιν, ἀλλ' ἐλαίῳ, τὴν ἄγαν ψυχρότητα φοβούμενοι τοῦ ὕδατος, ὡς διαστρέφουσαν. Ἀπὸ τούτων γὰρ δικαιότερόν ἐστιν ἐξετάζεσθαι τὸν λόγον, οὐκ ἀπὸ τῶν χρωμάτων· ἐπεὶ καὶ χιὼν καὶ χάλαζα καὶ κρύσταλλος ἅμα λαμπρότατα ἐστὶ καὶ ψυχρότατα·
D καὶ πάλιν πίττα θερμότερόν ἐστι μέλιτος καὶ σκοτωδέστερον.

ιδ'. Ὅμως δὲ θαυμάζω τῶν ἀξιούντων τὸν ἀέρα ψυ-

C. 7. ἔργων] Forte, ἐργαλείων.

oleo peculiare eſt, quod ſplendorem et perſpicuitatem in fundo aquæ præſtat, aëre humorem diſſipante: non enim duntaxat in ſuperficie iis qui noctu ſpongias captant, ſed etiam urinando eas in profundo maris conſectantibus ex ore efflatum, lumen præbet. Non plus igitur nigredinis aëri quam aquæ, minus etiam Frigidi ineſt. Nam oleum, quo nullus humorum plus in ſe habet aëris, minime frigidum eſt, molliterque coit; quia aër in ejus temperie contentus, non patitur id duriter adſtringi. Acus quoque et fibulas ferreas, aliaque horum affinia opera non aqua tingunt, ſed oleo, veriti ne aqua ob nimiam ſuam Frigiditatem ea pervertat. Nimirum enim ab his æquius eſt judicium peti, quam a coloribus: quandoquidem nix, grando, glacies, ſimul et nitidiſſima ſunt et frigidiſſima: et rurſum pix cum opacior eſt, tum calidior melle.

XIV. Ceterum hoc etiam miror, eos qui aërem prop-

χρὸν εἶναι διὰ τὸ καὶ σκοτεινόν, εἰ μὴ συνορῶσιν ἑτέρους ἀξιοῦντας θερμὸν εἶναι διὰ τὸ κοῦφον. Οὐ γὰρ οὕτω τῷ ψυχρῷ τὸ σκοτεινόν, ὡς τὸ βαρὺ καὶ στάσιμον, οἰκεῖόν ἐστι καὶ συγγενές· πολλὰ γὰρ ἄμοιρα θερμότητος ὄντα, μετέχει λαμπηδόνος, ἐλαφρὸν δὲ καὶ κοῦφον καὶ ἀναφερὲς οὐδέν ἐστι τῶν ψυχρῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ νέφη μέχρι μὲν ἀέρος οὐσίᾳ μᾶλλον προσήκει, μετεωρίζεται· μεταβαλόντα δὲ εἰς ὑγρόν, εὐθὺς ὀλισθαίνει, καὶ τὸ κοῦφον οὐχ ἧττον ἢ τὸ θερμὸν E ἀποβάλλει ψυχρότητος ἐγγινομένης· καὶ τοὐναντίον ὅταν θερμότης ἐπέλθῃ, πάλιν ἀναστρέφει τὴν κίνησιν, ἅμα τῷ μεταβαλεῖν εἰς ἀέρα, τῆς οὐσίας ἄνω φερομένης. Καὶ μὴν οὐδὲ τὸ τῆς φθορᾶς ἀληθές ἐστιν· οὐ γὰρ εἰς τοὐναντίον ἀλλ' ὑπὸ τοὐναντίου φθείρεται τῶν ἀπολλυμένων ἕκαστον, ὥσπερ τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἰς τὸν ἀέρα. Τὸ γὰρ ὕδωρ ὁ μὲν Αἰσχύλος εἰ καὶ τραγικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς εἶπε,

Παῦε ὕδωρ, δίκην πυρός.

terea quod ſit tenebroſus, frigidum ſtatuunt, non animadvertere eum ab aliis propterea calidum aſſeri, quia ſit levis. Nam tenebroſum iſthuc non tam familiariter congruit Frigido, quam grave et in ſtatu perſiſtens. Multa quippe caloris inania, ſplendorem tamen habent: leve, et quod ſponte ſurſum efferatur, nihil eſt eorum quæ ſint Frigida. Ipſæ quidem nubes, dum aëream ſervant naturam, in ſublime feruntur: deinde in humidum mutatæ, ſtatim deorſum labuntur: et Frigore recepto non minus levitatem quam calorem amittunt: ac, vice verſa, calore in eas incidente, ad ſuperas regiones revertuntur, ſimul et aëream recuperantes naturam, et ſurſum enitentes. Id quoque argumentum quod de interitu afferebatur, vanum eſt. Non enim in contrarium abit quidquid interit, ſed a contrario corrumpitur. Sic ignis ab aqua dum perimitur, in aërem mutatur. Nam Æſchylus non tam tragice quam vere dixit,

Compeſce aquam, ignis ſupplicium.

Ὅμηρος δὲ τῷ ποταμῷ τὸν Ἥφαιστον, καὶ τῷ Ποσειδῶνι τὸν Ἀπόλλωνα κατὰ τὴν μάχην φυσικῶς μᾶλλον ἢ μυθικῶς
F ἀντέταξεν. Ὁ δὲ Ἀρχίλοχος ἐπὶ τῆς τἀναντία φρονούσης, οὐ κακῶς εἶπε,

Τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χειρί, τῇ ἑτέρῃ δὲ πῦρ.

Ἐν δὲ Πέρσαις τῶν ἱκετευμάτων μέγιστον ἦν καὶ ἀπαραίτητον, εἰ πῦρ λαβὼν ὁ ἱκετεύων καὶ ἐν ποταμῷ βεβηκὼς ἀπειλοίη μὴ τυχὼν τὸ πῦρ ἐς τὸ ὕδωρ ἀφήσειν· ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὧν ἐδεῖτο, τυχὼν δὲ ἐκολάζετο διὰ τὴν ἀπειλὴν, ὡς παρὰ νόμον καὶ κατὰ τῆς φύσεως γενομένην. Καὶ τοῦτο δὴ τὸ προχειρον ἅπασι, Πῦρ ὕδατι μιγνύναι, ὃ παροιμιαζόμενον ἐν τοῖς ἀδυνάτοις, μαρτυρεῖν ἔοικεν ὅτι τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ πολέμιόν ἐστι, καὶ ὑπὸ τούτου φθείρεται καὶ
951 κολάζεται σβεννύμενον· οὐχ ὑπὸ τοῦ ἀέρος τεῖνον, ὃς

F. 3. δολοφρονέουσα—πῦρ] Mez. item Bryan. et M. Solanus ad Plut. Vit. Demetr. Vol. V. p. 434.—δολόφρων χερὶ, τῇ δ' ἑτέρῃ πῦρ.

A. 1. τεῖνον] Forte corrigendum τοίνυν. Ald. Baf. Xyl. τει * ον. Abeft in E, ejufque loco eft fpatium. Venet. τεῖον. Exempl. Turneb. vulgatam exhibet, ac præterea ὠθοῖον, forte voluit πόθεν οὖν. T. V. φθίνον. P. εἶον ὡς. Vulgatum habuit Steph. a Leonic. confentiente Exempl. Turneb. Jannot. nec diffentiente B.

A. 1. ὃς] Ald. Baf. Xyl. B. E. ὡς. Vulgatum Steph. habuit a Pol. Jannot. Exempl. Turneb. nec diffentit Venet.

Et Homerus fluvio Vulcanum, Neptuno Apollinem in pugna, phyfice magis quam fabulofe, oppofuit. Et Archilochus de muliere contrarium fentiente non male dixit,

Illa dolos nectens, aquam ferebat altera
Manu, alteraque ignem.

Apud Perfas vero fupplicandi genus erat acerrimum et repulfæ fecurum, fi fupplex cum igne in fluvium defcendens, minaretur ignem fe in eum abjecturum nifi impetraret, quod petebat: fiebat enim compos voti, fed puniebatur propter comminationem, utpote injuftam et naturæ contrariam. Illud quoque tritum, *Ignem aquæ mifces*, ufurpatum in eos qui vi conantur efficere quod fieri eft nefas, teftari videtur igni aquam effe hoftem, ab eaque illum perimi et ex-

ὑπολαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ δέχεται μεταβάλλοντος.
Εἰ γὰρ αἴτια εἰς ὃ μεταβάλλει τὸ φθειρόμενον ἐναντίον
ἐστὶ, τί μᾶλλον τῷ ἀέρι τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ, ἐναντίον
φαίνεται; μεταβάλλει γὰρ εἰς ὕδωρ, συνιστάμενος· εἰς δὲ
πῦρ, διακρινόμενος· ὥσπερ αὖ πάλιν τὸ ὕδωρ διακρίσει μὲν
εἰς ἀέρα φθείρεται, συγκρίσει δὲ εἰς γῆν· ὡς μὲν ἐγὼ νο-
μίζω, δι' οἰκειότητα τὴν πρὸς ἀμφότερα καὶ συγγένειαν,
οὐχ ὡς ἐναντίον ἑκατέρῳ καὶ πολέμιον. Ἐκεῖνοι δὲ ὁπο-
τέρως ἂν εἴπωσι, τὸ ἐπιχείρημα διαφθείρουσι. Πήγνυσθαί
γε μὴν ὑπὸ τοῦ ἀέρος φάναι ὕδωρ, ἀλογώτατόν ἐστιν,
αὐτὸν τὸν ἀέρα μηδαμοῦ πηγνύμενον ὁρῶντας. Νέφη γὰρ B
καὶ ὁμίχλαι καὶ χνικίδες, οὐ πήξεις εἰσὶν, ἀλλὰ συστά-
σεις καὶ παχύτητες ἀέρος διεροῦ καὶ ἀτμώδους· ὁ δὲ ἄνικμος
καὶ ξηρὸς οὐδὲ ἄχρι ταύτης τὴν κατάψυξιν ἐνδέχεται

A. 3. αἰτία] Et hoc mendosum, et reliqua oratio affecta, videtur. Legam, Εἰ δ' ἄρ' αὐτὸ εἰς ὃ μεταβάλλει, τῷ φθειρομένῳ ἐναντίον ἐςὶ, τί μᾶλλον τῷ ἀέρι—. Jannot. præbet αὐτό: ex Veneto addidimus τί: E. habet simpliciter τί pr.ɔ ἐςί: pro τί addunt cὐ Jannot. T. V. Mez. e conjectura, credo: deterius etiam est ejusdem T. V. ἐναντίον ἐτιοῦν μᾶλλον.

stinguendo multari: non ab aëre, in quem suo interitu mutatur. Si enim id in quod quidvis mutatur contrarium est: quare magis adversabitur aëri ignis quam aqua? Mutatur enim in aquam, dum coit: in ignem, cum dissipatur: sicut rursum aqua dissipando in aërem, coëundo in terram abit: ut ego arbitror ob familiaritatem et cognationem cum utroque, non quod alteri eorum contraria sit atque inimica. Illi utro modo dixerint, argumentum corrumpunt. Absurdissimum vero dictu est, ab aëre aquam cogi, cum ipsum aërem nusquam videamus concrescere. Nubes enim, nebulæ, et nebeculæ, congelatio non sunt, sed coïtio quædam et crassities humidi ac vaporibus repleti aëris: cum siccus aër ne ad eam quidem usque mutatio-

τῆς μεταβολῆς. Ἔτι γὰρ ἃ τῶν ὀρῶν οὐ λαμβάνει νέφος οὐδὲ δρόσον, οὐδὲ ὁμίχλην, εἰς καθαρὸν ἀέρα καὶ ἄμοιρον ὑγρότητος ἐξικνούμενα ταῖς ἄκραις· ᾧ μάλιστα δῆλόν ἐστιν ὡς ἡ κάτω πύκνωσις καὶ σύστασις τῷ ἀέρι συμμεμιγμένον ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ἐνδίδωσι.

ιέ. Τὰ δὲ κάτω τῶν μεγάλων ποταμῶν οὐ πήγνυται κατὰ λόγον· τὰ γὰρ ἄνω παγέντα τὴν ἀναθυμίασιν οὐ δίεισιν, ἀλλ᾽ ἐγκαθειργνυμένη καὶ ἀποστρεφομένη θερμότητα παρ-
C ἔχει τοῖς διὰ βάθους ὑγροῖς· ἀπόδειξις δὲ τούτου, τὸ, λυομένου τοῦ πάγου πάλιν ἀτμὸν πολὺν ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὸ καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα χειμῶνός ἐστι θερμότερα, τῷ συνέχειν τὸ θερμὸν ἐν ἑαυτοῖς, ὑπὸ τῆς ἔξωθεν ψυχρότητος εἴσω συνελαυνόμενον. Αἱ δὲ ἀναρρίψεις καὶ μετεωρίσεις οὐ μόνον τὸ θερμὸν ἐξαιροῦσι τῶν ὑδά-

B. 8. ἡ κάτω—σύστασις] Forte, τὴν κάτω πύκνωσιν καὶ σύστασιν. Sic corrigitur item in Jannot. et vertitur ab Amioto et Xyl.

B. 11. δίεισιν] Legendum διίησιν: quod forte voluerunt T. V. Anon. διήσιν.

C. 5. ἀναῤῥίψεις] Sic unus Steph. et tres ejus sequaces: nescio unde: probandum tamen item ut ἀναῤῥιπτοῦντες p. 949. E. Nam Ald. Bas. Xyl. ἀναῤῥύσεις: B. E. ἀνάῤῥυσις. Venet. ἀνάγρυσις.

nem refrigeretur. Sunt enim certi quidam montes qui neque nubem, neque rorem, neque nubeculam admittunt, verticibus eorum in aërem purum humorisque expertem penetrantibus: unde liquet vel in primis, inferioris aëris coïtionem et densationem aëri ob humoris et frigoris admixtionem contingere.

XV. Rationi autem consentaneum est, quod magnorum fluminum ima non constringuntur gelu. Superiora enim congelata, exhalationem non transmittunt: eaque intus contenta atque relisa calorem præbet humori, qui in profundo est: quod eo demonstratur, quia glacie soluta multum vaporem aquæ emittunt. Hinc et animalium corpora per hyemem sunt calidiora, quod calorem a foris circumstante frigore intro compulsum intus cohibent. Illæ vero sursum exhaustiones aquæ et in sublime elationes, non tantum calorem

των, ἀλλὰ καὶ τὸ ψυχρόν· ὅθεν ἥκιστα τὰς χιόνας καὶ τὸ συνθλιβόμενον ὑγρὸν ἀπ' αὐτῶν οἱ σφόδρα ψυχροῦ δεόμενοι κινοῦσιν· ἐκστατικὴν γὰρ ἀμφοῖν ἡ κίνησις. Ὅτι δὲ οὐκ ἀέρος ἐστὶν ἀλλ' ὕδατος ἡ τοιαύτη δύναμις, οὕτως ἄν τις ἐξ ὑπαρχῆς ἐπέλθοι. Πρῶτον μὲν οὐκ εἰκός ἐστιν ἀέρα τῷ αἰθέρι γειτνιῶντα, καὶ ψαύοντα τῆς περιφορᾶς, καὶ ψαυόμενον οὔσης πυρώδους, τὴν ἐναντίαν ἔχειν δύναμιν· οὔτε D γὰρ ἄλλως δυνατὸν ἁπτόμενα καὶ συνεχῆ τοῖς πέρασιν ὄντα σώματα μὴ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, εἰ δὲ πάσχειν, μὴ ἀναπίμπλασθαι τῆς τοῦ κρείττονος δυνάμεως τὸ χεῖρον· οὔτε τὴν φύσιν ἔχει λόγον ἐφεξῆς τῷ φθείροντι τάξαι τὸ φθειρόμενον, ὥσπερ οὐ κοινωνίας οὖσαν οὐδὲ ἁρμονίας, ἀλλὰ πολέμου καὶ μάχης δημιουργόν. Χρῆται μὲν γὰρ ἐναν-

C. 8. συνθλιβόμενον] Forte, συλλειβόμενον.

D. 3. σώματα—χεῖρον] Hæc unus habet P. quæ, ut et desiderata, et germano prædita Plutarcheo colore, neque recipere non potui: neque recepta non purgare mendis primæ et postremæ voci inhærentibus: est enim in Indic. Var. Lect. Ed. Græco-Lat. εὐσώματα pro σώματα, et κεῖν pro χεῖρον. Ceterum paulo supra recepi ex Venet. ἁπτόμενα pro vulgato ἀπτόμενον.

D. 7. μὲν γὰρ ἐναντίοις—χρῆται] Hæc revocavimus ex E. eademque habet P. ex omnibus aliis libris exciderunt.

aquis auferunt, sed et frigiditatem: itaque minime nivem aut ex hac expressum humorem movent, qui valde frigidam requirunt; motus enim utrumque amolitur. Hanc autem vim non aëris esse sed aquæ, sic licet de integro ratiocinari. Principio probabile non est aërem, qui ætheri appropinquat, superficiemque ejus contingens, ab ignea tangitur substantia, vi esse præditum contraria. Nam neque alias id fieri potest, ut corpora invicem et tangentia et suis terminis continuata, non a se invicem afficiantur: neque, si afficiuntur, fieri porro potest, ut non deterius repleatur facultate præstantioris. Et rationi non convenit, naturam deinceps a corrumpente posuisse, eique contiguum fecisse, id quod corrumpatur; tanquam ea non communicationis et consonantiæ, sed pugnæ esset effectrix. Nam in tuendo universo natura utitur illa qui-

ποις εἰς τὰ ὅλα πράγμασι· χρῆται δὲ οὐκ ἀκράτοις, οὐδὲ ἀντιτύποις, ἀλλ' ἐναλλάξ τινα θέσιν καὶ τάξιν οὐκ ἀναιρετικὴν ἀλλὰ κοινωνικὴν δι' ἑτέρων καὶ συνεργὸν ἐν μέσῳ περιπλεκομένην ἔχουσι· καὶ ταύτην εἴληφεν ὁ ἀὴρ, ὑποκεχυμένος τῷ πυρὶ περὶ τοῦ ὕδατος, καὶ διαδιδοὺς
E ἐπ' ἀμφότερα καὶ συνάγων, οὔτε θερμὸς ὢν αὐτὸς, οὔτε ψυχρὸς, ἀλλὰ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ μετακέρασμα καὶ κοινώνημα, μιγνυμένων ἐν αὐτῷ μίξιν ἀβλαβῆ καὶ μαλακῶς ἀνιεῖσαν καὶ δεχομένην τὰς ἐναντίας ἀκρότητας.

ιϛʹ. Ἔπειτα πανταχοῦ μὲν ἐστιν ἀὴρ ἴσος, οὐ πανταχοῦ δὲ χειμὼν ὅμοιος, οὐδὲ ψυχρός· ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ μέρη ψυχρὰ καὶ κάθυγρα, ταῦτα δὲ ξηρὰ καὶ θερμὰ τῆς οἰκουμένης, οὐ κατὰ τύχην, ἀλλὰ τῷ μίαν οὐσίαν ψυχρότητος
F καὶ ὑγρότητος εἶναι. Λιβύης μὲν γὰρ ἔνθερμος ἡ πολλὴ καὶ

E. 4. ἀνιεῖσαν] Sumsi a T. Anon. Vulgo, ἐνιεῖσαν.
E. 6. ὅμοιος, οὐδὲ ψυχρός] Forte, οὐδὲ ὁμοίως ψυχρός· T. V. Anon. habent ψύχος pro ψυχρός.
F. 1. ὑγρότητος] Revocavi ex Ald. Bas. Xyl. E. Venet. Vulgo, θερμότητος ut Amiot. Turneb. nec dissentiunt Excerpta B. Credo tamen, plenius ab Auctore scriptum fuisse, ψυχρότητος καὶ ὑγρότητος, ὡς ξηρότητος καὶ θερμότητος.

dem rebus contrariis: at iis non utitur meris et repugnantibus, sed habentibus alternam posituram, et ordinem non destruentem, sed ipsas inter se contrarias res per alias communicantem, adjuvantem et in illarum medio connexam. Talis est aëris natura, qui inter ignem et aquam interjectus, et utrumque eorum contingens et jungens, neque calidus ipse est, neque frigidus, sed frigidi calidique particeps ac temperamentum, mixtorum in ipso mixtione innocua et leniter laxante ac recipiente contrarias extremitates.

XVI. Porro aër ubique est æqualis: non tamen omnibus in locis æque hyems et Frigus sunt: nam aliæ partes orbis terrarum frigidæ sunt et humidæ, aliæ siccæ et calidæ, non fortuito quidem hoc, sed quod una est Frigoris et humidi natura. Africæ enim

ἄνυδρος· Σκυθίαν δὲ καὶ Θρᾴκην καὶ Πόντον οἱ πεπλανημένοι λίμνας τε μεγάλας ἔχειν καὶ ποταμοῖς διαῤῥεῖσθαι βάθεσι καὶ πολλοῖς ἱστοροῦσιν· αὐτῶν τε τῶν ἐν μέσῳ τόπων τὰ περίλιμνα καὶ ἑλώδη, ψῦχος ἔχει μάλιστα, διὰ τὰς ἀπὸ τῶν ὑγρῶν ἀναθυμιάσεις. Ποσειδώνιος δὲ τῆς ψυχρότητος αἰτίαν εἰπὼν τὸ πρόσφατον εἶναι τὸν ἕλειον ἀέρα καὶ νοτερὸν, οὐκ ἔλυσε τὸ πιθανὸν, ἀλλὰ πιθανώτερον ἐποίησεν· οὐ γὰρ ἂν ἐφαίνετο τοῦ ἀέρος ὁ πρόσφατος ἀεὶ ψυχρότερος, εἰ μὴ τὸ ψυχρὸν ἐν τοῖς ὑγροῖς τὴν γένεσιν εἶχε. Βέλτιον οὖν Ὅμηρος,

Αὔρη δ' ἐκ ποταμοῦ ψυχρὴ, 952

πρὸς τὴν πηγὴν τῆς ψυχρότητος ἔδειξεν. Ἔτι τοίνυν ἡ μὲν αἴσθησις πολλάκις ἡμᾶς ἐξαπατᾷ· ὅταν ἱματίων ἢ ἐρίων ψυχρῶν θιγγάνωμεν, οἰόμεθα ὑγρῶν θιγγάνειν, διὰ

F. 8. ἀλλὰ πιθανώτερον] Sic codices B. E. Venet. T. V. P. interpretes Xyl et Amiot. Vulgo, ἀλλ' ἀπιθανώτερον Ald. Baſ. Xyl. Steph. Græco-Lat. tres.

A. 2. πρὸς τὴν πηγὴν] Jannot. πνέει—τὴν πηγὴν, primo verbo ad Homeri locum adjuncto ex Od. E. 469. P. eadem auctoritate, mendoſe tamen, ψυχρὴ, πρὸ ἠῶθε πρὸς τὴν πηγήν. Prius probandum. Sed in proximo ἔδειξεν, haud ſcio an vera ſcriptura, ᾐνίξατο, lateat.

major pars calida eſt et aquarum expers. Scythiam, Thraciam, et Pontum qui pervagati ſunt, lacus habere magnos aiunt, ac fluminibus permeari magnis: et quæ in medio ſunt paluſtria et lacuum ſimilia, maxime frigent ob exhalationes humorum. Poſidonius dum frigoris cauſſam facit, quod aër paluſtris recens ſit et humidus, noſtram opinionem magis etiam probabilem facit, tantum abeſt ut fidem ei deroget: non enim aër ut recentior quiſque eſt, ita videretur frigidior, niſi in humidis origo ineſſet frigoris. Rectius ergo Homerus fontem ejus indicans dixit:

Frigida de lymphis ſpirabat fluminis aura.

Præterea vero ſenſus nos ſæpenumero fallit, ut veſtem aut lanam tangentes frigidam, humidam nos tangere putemus: quippe quia utriuſque eſt qualitatis communis ſubſtantia,

τὸ κοινὴν ἀμφοτέροις οὐσίαν ὑπάρχειν, καὶ τὰς φύσεις συγγενεῖς εἶναι καὶ οἰκείας. Ἐν δὲ τοῖς δυσχειμέροις κλίμασι πολλὰ ῥηγνύει τὸ ψῦχος ἀγγεῖα καὶ χαλκᾶ καὶ κεραμεᾶ· κενὸν δὲ οὐδὲν, ἀλλὰ πάντα πλήρη, βιαζομένου τῇ ψυχρότητι τοῦ ὕδατος. Καίτοι φησὶ Θεόφραστος, τὸν ἀέρα ῥηγνύναι τὰ ἀγγεῖα, τῷ ὑγρῷ καθάπερ ἥλῳ χρώμενον. Ὅρα δὲ μὴ
B τοῦτο κομψῶς μᾶλλον ἢ ἀληθῶς εἰρημένον ᾖ· ἔδει γὰρ τὰ πίττης γέμοντα μᾶλλον ῥήγνυσθαι ὑπὸ τοῦ ἀέρος, καὶ τὰ γάλακτος. Ἀλλ' ἔοικε τὸ ὕδωρ ἐξ ἑαυτοῦ ψυχρὸν εἶναι καὶ πρώτως· ἀντίκειται γὰρ τῇ ψυχρότητι πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ πυρὸς, ὥσπερ τῇ ὑγρότητι πρὸς τὴν ξηρότητα, καὶ τῇ βαρύτητι πρὸς τὴν κουφότητα. Καὶ ὅλως τὸ μὲν πῦρ, διαστατικόν ἐστι καὶ διαιρετικόν· τὸ δὲ ὕδωρ, κολλητικὸν καὶ σχετικὸν, τῇ ὑγρότητι συνέχον καὶ πῆττον· ἣ καὶ παρέσχεν Ἐμπεδοκλῆς ὑπόνοιαν ὡς τὸ μὲν πῦρ Νεῖκος οὐλόμενον, Σχεδίνην δὲ Φιλότητα τὸ ὑγρὸν ἑκάστοτε προσαγορεύων.

A. 10. —ἥλῳ] Sic T. et verterunt Amiot. Xyl. Vulgo, ἡλίῳ inepte. Frequens in Plutarchi libris mutatio.
B. 1. ᾖ] Sic B. Schott. Collat. Muret. T. V. B. P. Vulgo, εἴη.
B. 8. πῆττον] Venet. πίττον. Jun. πιέζον. Vulgatum formæ eſt rarioris, ſed probæ.

naturæque vicinæ et familiares. In gelidis porro regionibus multa rumpit frigus vaſa ærea et figlina: nullum tamen inane, ſed plena omnia, frigore vim aquæ faciente. Sane ait Theophraſtus, *aërem vaſa rumpere, uſum humore tanquam clavo.* Sed vide ne elegantius quam verius hoc ille dixerit: nam hac ratione ea oportuit magis ab aëre rumpi, quæ pice aut lacte eſſent repleta. Sed videtur aqua ſuapte natura et primo eſſe Frigida: opponitur enim, ratione Frigoris, calori ignis; ut ſiccitati humiditatis, et gravitatis levitati. Denique ignis naturam habet diſſipandi et dividendi: aqua glutinandi et continendi, frigore conſtringens et cogens: quod etiam notans Empedocles, ſubinde ignem *Litem pernicioſam*, aquam *Amicitiam continentem*

Ἐπεὶ τροφὴ μὲν πυρὸς τὸ μεταβάλλον εἰς πῦρ, μεταβάλλει δὲ τὸ συγγενὲς καὶ οἰκεῖον, τὸ δὲ ἐναντίον δυσμετάβλητον, ὡς τὸ ὕδωρ· καὶ αὐτὸ μὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄκαυστόν ἐστι, ὕλην δὲ καὶ πόαν νοτερὰν καὶ ξύλα βεβρεγμένα δυσκαῆ παρέχει, καὶ φλόγα ζοφερὰν καὶ ἀμβλεῖαν ὑπὸ χλωρότητος ἀναδίδωσι τῷ ψυχρῷ μαχόμενον πρὸς τὸ θερμὸν, ὡς φύσει πολέμιον. C

ιζ'. Σκόπει δὴ καὶ ταῦτα παραβάλλων ἐκείνοις. Ἐπεὶ δὲ καὶ Χρύσιππος οἰόμενος τὸν ἀέρα πρώτως ψυχρὸν εἶναι, διότι καὶ σκοτεινὸν, ἐμνήσθη μόνον τῶν πλέον ἀφεστάναι τὸ ὕδωρ τοῦ αἰθέρος ἢ τὸν ἀέρα λεγόντων, καὶ πρὸς αὐτοὺς τι βουλόμενος εἰπεῖν, “Οὕτω μὲν ἄν,” ἔφη, “καὶ τὴν γῆν ψυχρὰν εἶναι πρώτως λέγοιμεν, ὅτι τοῦ αἰθέρος ἀφέστηκε πλεῖστον·” ὡς ἀδόκιμόν τινα παντελῶς τοῦτον καὶ ἄτοπον D

C. 8. Σκόπει δὴ — Ἐπεὶ δὲ καὶ] Prior dictio, ad sequentia referenda, quod et Amiotus fecit: sed et nectenda cum iisdem, quod ille non fecit. Itaque corrigendum, Ἐπειδὴ γὰρ Χρύσιππος. Absolutio dictionis continetur illo, ἐγώ μοι δοκῶ —.

C. 13. αἰθέρος ἀφέστηκε] Sic Steph. Pol. Leonic. Schott. Anon. Amiot. nec dissentiunt excerpta codicis B. At Ald. Bas. Xyl. E. Venet. P. ἀέρος. Illud retinui, ut sententiæ unice accommodatum.

appellavit. Etenim igni quidem alimentum est id quod mutari in ignem potest: mutatur autem, quod familiare ei est: sicut mutari id nequit, quod ejus est contrarium, ut aqua: nam et hæc, ut simpliciter dicam, neque uri potest, et facit ut materia, herba, lignum, humida difficulter urantur, et ob virorem flammam edant languidam ac caliginosam, humore calori ob naturalem inimicitiam repugnante.

XVII. Atque hæc Tu cum illorum argumentis comparando perpende. Quandoquidem Chrysippus censens aërem primo Frigidum esse, eo quod tenebrosus est, mentionem fecit duntaxat eorum, qui longius distare aquam ab æthere quam aërem dicerent: et contra eos aliquid dicturus, *Hoc pacto*, inquit, *etiam terram diceremus primo esse frigidam, quia longissime abest ab æthere:* itaque hanc rationem tanquam plane absurdam re-

ἀπορρίψας τὸν λόγον· ἐγώ μοι δοκῶ μηδὲ τὴν γῆν ἀμοιρεῖν εἰκότων καὶ πιθανῶν ἀποφαίνειν, ποιησάμενος ἀρχὴν ᾧ μάλιστα Χρύσιππος ὑπὲρ τοῦ ἀέρος κέχρηται. Τί δὲ τοῦτό ἐστι; τὸ σκοτεινὸν ὄντα πρώτως. Εἰ γὰρ δύο λαβὼν οὗτος ἀντιθέσεις δυνάμεων, οἴεται τῇ ἑτέρᾳ καὶ τὴν ἑτέραν ἐξ ἀνάγκης ἕπεσθαι, μυρίαι δήπουθέν εἰσιν ἀντιτάξεις καὶ ἀντιπάθειαι πρὸς τὸν αἰθέρα τῆς γῆς, αἷς καὶ ταύτην ἄν τις ἀκολουθεῖν ἀξιώσειεν. Οὐ γὰρ ὡς βαρεῖα πρὸς κοῦφον, καὶ καταρρεπὴς πρὸς ἀναφερὲς
E ἀντίκειται μόνον, οὐδὲ ὡς πυκνὴ πρὸς ἀραιόν, οὐδὲ ὡς βραδεῖα καὶ στάσιμος πρὸς ὀξύρροπον καὶ κινητικόν, ἀλλ' ὡς βαρυτάτη πρὸς κουφότατον, καὶ πυκνοτάτη πρὸς ἀραιότατον, καὶ τέλος ὡς ἀκίνητος ἐξ ἑαυτῆς πρὸς αὐτοκίνητον, καὶ τὴν μέσην χώραν ἐπέχουσα πρὸς ἀεὶ κυκλοφορούμενον. Οὐκ ἄτοπον οὖν τηλικαύταις καὶ τοσαύταις

D. 5. σκοτεινὸν ὄντα] Nisi quid excidit, corrigendum putem σκοτεινὸν εἶναι. In antecedenti σκοτεινόν, poterat subaudiri εἶναι.

D. 8. αἰθέρα] Ita Steph. Pol. Leonic. Schott. Anon. eadem de caussa retinui, qua superius αἰθέρος. Ald. Bas. Xyl. B. E. Venet. P. Amiot. ἀέρα.

pudiat atque rejicit; equidem videor mihi pro terra quoque adferre posse probabilia argumenta, quibus eam primo Frigidam esse fides fiat. Idque primum ponam, quo Chrysippus pro aëre usus est præcipuo. Quodnam? Quod aër primum sit tenebrosus. Nam si ille duas sumens facultatum oppositiones, ex una alteram necessario sequi arbitratur: sexcentæ nimirum jam terræ adversus ætherem oppositiones et adversationes possunt proferri, quibus etiam hanc, de qua agimus, esse consequentem asseramus. Non enim opponitur tantum terra ætheri ut gravis levi, deorsum vergens sursum se efferenti, aut ut densa raro, tarda et stabilis velocibus prædita momentis: sed ut gravissima levissimo, densissima rarissimo, denique ut immobilis omnino suapte natura ei qui sponte sua citatur motibus, et medium obtinens locum ei qui semper in orbem circumvolvitur. Non est itaque absurdum his tot ac tantis opposi-

ἀντιτάξεσι καὶ τὴν τῆς ψυχρότητος καὶ θερμότητος ἕπεσθαι. Ναί· ἀλλὰ τὸ πῦρ λαμπρόν ἐστιν. Οὔτι μὴν σκοτεινὸν ἡ γῆ; Σκοτεινότατον μὲν οὖν ἁπάντων καὶ ἀφεγγέστατον. F
Ἀέρι μέν γε μετοχὴ φωτός ἐστι πρώτῳ, καὶ τάχιστα τρέπεται καὶ ἀναπλησθεὶς διανέμει πανταχοῦ τὴν λαμπρότητα, σῶμα παρέχων τῆς αὐγῆς ἑαυτόν· ὁ γὰρ ἥλιος ἀνίσχων, ὥς τις εἶπε τῶν διθυραμβοποιῶν,

Εὐθὺς ἀνέπλησεν ἀεροβάταν μέγαν οἶκον ἀνέμων·

ἐκ τούτου δὲ καὶ λίμνῃ καὶ θαλάττῃ μοῖραν αὐγῆς κατιὼν ἐνίησι, καὶ βυθοὶ ποταμῶν διαγελῶσιν ὅσον ἀέρος ἐξικνεῖται πρὸς αὐτούς. Μόνη δὲ ἡ γῆ τῶν σωμάτων ἀεὶ ἀφώτιστός ἐστι καὶ ἄτρωτος ὑφ' ἡλίου καὶ σελήνης τῷ φωτίζοντι, θάλπεται δὲ ὑπ' αὐτῶν, καὶ παρέχει χλιαίνεσθαι ἐπ' ὀλίγον μέρος ἐνδυομένῳ τῷ θερμῷ· τὸ δὲ λαμπρὸν 953

E. 8. Οὔτι μὴν] Ita E. et Venet. Vulgo, λαμπρόν ἐστιν, ὅτι σκοτεινὸν ἡ γῆ. Similiter Ald. λ. ἐ. ὅτι τὴν σκοτεινὴν ἡ γῆ. Baſ. Xyl. omiſſo οὔτι τὴν, cetera ut Ald. At B. duabus lacunis λαμπρόν ἐστιν * οὔτι * σκοτεινὸν ἡ γῆ. T. οὐ μὴν σκοτεινόν. P. ὅτι μοι σκοτεινόν. Mez. οὐ τοίνυν σκοτεινόν.

F. 2. μέν γε] Mex. μὲν γάρ.

A. 1. μέρος] Probabilis ſententia, non item auctoritas. Ita quidem Steph. conſentientibus Baſ. Xyl. Pol. Leonic. Nam Schott. habet, correctionis indicio, hanc notam, φάρος vel μέρος. Ald. E. Venet. κάρος. B. Collat. Muret. Jannot. Anon. φάρος. Puto Auctorem ſcripſiſſe βάθος.

tionibus etiam Calidi ac Frigidi contentionem comitari. Non ſane abſurdum eſt, inquit: at ſplendidus eſt ignis! Nonne vero terra tenebricoſa eſt? Imo autem tenebricoſiſſima omnium rerum, luminiſque vacuiſſima. Aër quidem primum particeps eſt luminis, mutaturque celerrime, impletuſque ſplendore, eum uſquequaque differt, ſeipſumque corpus lucis præbet. Sol enim ſurgens, ut quidam ſcriptor dithyramborum cecinit,

Statim implet magnam ventorum per aërem ingredientium domum:

ex hoc lacui marique portio luminis immittitur, renidentque flumina, quatenus aër ea attingit. Sola omnium corporum terra ſemper luminis expers eſt, neque radiis Solis et Lunæ illuminantibus percellitur: fovetur quidem ab iis, et exiguuam ſui partem a calore ſubeunte patitur te-

οὐ παρίησιν ὑπὸ στερεότητος, ἀλλ' ἐπιπολῆς περιφωτίζεται, τὰ δ' ἐντὸς ὄρφνη καὶ χάος καὶ ᾅδης ὀνομάζεται· καὶ τὸ ἔρεβος τοῦτο ἦν ἀέρα τὸ χθόνιον καὶ ἔγγαιον σκότος. Τὴν δὲ νύκτα ποιηταὶ μὲν ἐκ γῆς γεγονέναι μυθολογοῦσι· μαθηματικοὶ δὲ σκιὰν γῆς οὖσαν ἀποδεικνύουσιν ἀντιφραττούσης πρὸς τὸν ἥλιον· ὁ γὰρ ἀὴρ ἀναπίμπλαται σκότους ὑπὸ γῆς, ὡς φωτὸς ὑφ' ἡλίου· καὶ τὸ ἀφώτιστον αὐτοῦ, μῆκός ἐστι νυκτὸς ὅσον ἡ σκιὰ τῆς γῆς ἐπινέμεται. Διὸ τῷ μὲν ἐκτὸς ἀέρι καὶ νυκτὸς οὔσης ἄνθρωποί τε χρῶνται καὶ θηρία πολλὰ νομὰς ποιούμενα διὰ σκότους, ἀμωσγέ-
B πως ἴχνη φωτὸς καὶ ἀπορροὰς αὐγῆς ἐνδιεσπαρμένας ἔχοντος· ὁ δὲ οἰκουρὸς καὶ ὑπώροφιος, ἅτε δὴ τῆς γῆς πανταχόθεν περιεχούσης, κομιδῇ τυφλός ἐστι καὶ ἀφώτιστος. Ἀλλὰ μὴν καὶ δέρματα καὶ κέρατα ζῴων ὅλα μὲν αὐγὴν οὐ δίησιν ὑπὸ στερεότητος, ὅταν δὲ πρισθῇ καὶ καταξεσθῇ γίνεται διαφανῆ, συμμιχθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀέρος. Οἶμαι δὲ καὶ μέλαιναν ἑκάστοτε τὴν γῆν ὑπὸ τῶν ποιητῶν κα-

pefieri: ſed ob ſoliditatem ſuam lumen non admittens, tantum in ſuperficie circumilluſtratur: interiora *tenebræ*, *chaos*, et *inferi*, nominantur, et *erebus* nihil eſt aliud, quam tenebræ in terræ corpore. Porro noctem poëtæ terra natam fabulantur: mathematici oſtendunt umbram eſſe terræ averſi Solis lumini officientem: aër enim tenebris impletur a terra, ut lumine a Sole: et quæ non illuminatur pars aëris, noctis eſt ea quantitate, quantam umbra obtinet. Itaque exteriore aëre etiam per noctem homines ac bruta animalia utuntur, ambulantque in eo per tenebras, in quibus utcunque veſtigia quædam lucis atque reliquiæ diſperſæ ſunt: intra domos autem et tectis parietibuſque incluſus, omnino cæcus eſt et luminis expers, terra ſcilicet circumquaque ambiente. Quin et tergora et cornua integra ob ſoliditatem lumen non tranſmittunt, diſſecta autem et polita aëris participatione fiunt pellucida. Exiſtimo terram quoque a poëtis identidem *nigram* appellari,

λέγεσθαι διὰ τὸ σκοτῶδες καὶ τὸ ἀφώτιστον· ὥστε καὶ τὴν πολυτίμητον ἀντίθεσιν τοῦ σκοτεινοῦ πρὸς τὸ λαμπρὸν, ἐπὶ τῆς γῆς μᾶλλον ἢ τοῦ ἀέρος ὑπάρχειν.

ιη'. Ἀλλ' αὕτη μὲν ἀπήρτηται τοῦ ζητουμένου· πολ- C
λὰ γὰρ δέδεικται ψυχρὰ τῶν λαμπρῶν ὄντα, καὶ θερμὰ τῶν ἀμαυρῶν καὶ σκοτεινῶν. Ἐκεῖναι δὲ συγγενέστεραι δυνάμεις ψυχρότητός εἰσι, τὸ ἐμβριθὲς, τὸ μόνιμον, τὸ πυκνὸν, τὸ ἀμετάβλητον· ὧν ἀέρι μὲν οὐδεμιᾶς, γῇ δὲ μᾶλλον ἢ ὕδατι πασῶν μέτεστι. Καὶ μὴν ἐν τοῖς μάλιστα τὸ ψυχρὸν αἰσθητῶς σκληρόν ἐστι καὶ σκληροποιὸν καὶ ἀντίτυπον. Ἰχθῦς μὲν γὰρ ἱστορεῖ Θεόφραστος ὑπὸ ῥίγους πεπηγότας, ἂν ἀφεθῶσιν ἐπὶ τὴν γῆν, κατάγνυσθαι καὶ συντρίβεσθαι, δίκην ὑέλων ἢ κεραμέων σωμάτων. Ἐν δὲ Δελφοῖς αὐτὸς ἤκουες ὅτι τῶν εἰς τὸν Παρνασὸν ἀνα- D
βάντων βοηθῆσαι ταῖς Θυάσιν ἀπειλημμέναις ὑπὸ πνεύματος χαλεποῦ καὶ χιόνος, οὕτως ἐγένοντο διὰ τὸν πάγον σκληραὶ καὶ ξυλώδεις αἱ χλαμύδες, ὥστε καὶ θραύεσθαι διατεινομένας καὶ ῥήγνυσθαι. Ποιεῖ δὲ καὶ νεῦρα δυσκαμ-

ob tenebras et luminis vacuitatem: ut pretiosa illa tenebrosi cum splendido contentio, terræ magis quam aëri congruat.

XVIII. Verum ea ad propositam quæstionem nihil facit; cum ostenderimus, multa frigida esse splendida, multa calida obscura et tenebricosa. Illæ vero Frigoris magis cognatæ sunt facultates, grave esse, permanens, densum, immobile: quarum aëri nulla, terræ omnes magis quam aquæ insunt. Et quidem præcipue Frigidum, sensu judice, durum est, ac duritiei efficax, et resistens. Nam Theophrastus narrat, pisces gelu concretos, si in terram demittantur, frangi ac conteri vitrorum instar aut fictilium vasorum. Apud Delphos ipse audivisti, eorum, qui Parnassum conscenderant opitulatum Thyadibus a vehementi vento et nive circumventis, ita gelu duratas ligni in morem dirigivisse chlamydes, ut distentæ etiam rumperentur ac confringerentur. Quin et

τῇ, καὶ γλῶτταν ἄναυδον, ἀκινησίᾳ καὶ σκληρότητι, τὸ ἄγαν ψῦχος ἐκπηγνύον καὶ ὑγρὰ καὶ μαλακὰ τοῦ σώματος.

ιθ'. Ὧν βλεπομένων, σκόπει τὸ γινόμενον οὕτω. Πᾶσα δήπου δύναμις ἂν περιγένηται, πέφυκε μεταβάλλειν καὶ τρέπειν εἰς ἑαυτὴν τὸ νικώμενον· τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ θερμοῦ κρατηθὲν ἐκπυροῦται· τὸ δ' ὑπὸ πνεύματος, ἐξ-
E αεροῦται· τὸ δ' εἰς ὕδωρ ἐμπεσὸν, ἂν μὴ διαφύγῃ, καθυγραίνεται, συνδιαχεόμενον. Ἀνάγκη δὲ καὶ τὰ ψυχόμενα κομιδῆ μεταβάλλειν εἰς τὸ πρώτως ψυχρόν· ἔστι δὲ ὑπερβολὴ ψύξεως πῆξις· πῆξις δὲ εἰς ἀλλοίωσιν τελευτᾷ καὶ λίθωσιν, ὅταν παντάπασι τοῦ ψυχροῦ κρατήσαντος, ἐκπαγῇ μὲν τὸ ὑγρὸν, ἐκθλιβῇ δὲ τὸ θερμόν. Ὅθεν ἡ μὲν ἐν βάθει γῆ πάγος ἐστὶν ὡς εἰπεῖν καὶ κρύσταλλος ἅπασα· τὸ γὰρ ψυχρὸν ἄκρατον οἰκουρεῖ καὶ ἀμάλακτον ἀπωσμένον ἐκεῖ τοῦ αἰθέρος ἀπωτάτω· ταυτὶ δὲ τὰ ἐμφανῆ, κρημνοὺς καὶ σκοπέλους καὶ πέτρας, Ἐμ-

nervis et linguæ motum eripit, duritiemque infert nimium Frigus, congelans humidas et molles partes corporis.

XIX. Quæ cum ſint in conſpectu, rem nunc ſic conſideremus. Omnis nimirum facultas quando prævalet, ea eſt natura ut mutet, ſibique ſimile faciat id quod ab ipſa eſt victum: ita quod ab igne vincitur, incendi: quod a ſpiritu, in aërem verti: quod in aquam incidit, niſi effugiat, videmus penitus humectari colliquefactum. Eſt ergo neceſſe, ut quæ valde Frigore afficiuntur, mutentur in id quod primo eſt Frigidum: frigefactionis vero exſuperantia, eſt congelatio, quæ ad extremum rem in lapidem convertit, ubi Frigore prorſus obtinente humor congelavit eliſo calore. Itaque terra in profundo concretum aliquid Frigore, et, ut ſic dicam, glacies eſt: Frigus enim merum et nulla alia qualitate emollitum ibi habitat, longiſſime ab æthere repulſum. Iſta autem conſpicua, præcipitia, ſcopulos, ſaxa, Empedocles. cenſet

πεδοκλῆς μὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς οἴεται τοῦ ἐν βάθει τῆς γῆς ἑστάναι καὶ ἀνέχεσθαι διερειδόμενα φλεγμαίνοντος· ἐμφαίνεται δὲ μᾶλλον, ὅσων τὸ θερμὸν ἐξέθλιψε καὶ διέπτατο, F πάντα ταῦτα παντάπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγῆναι· διὸ καὶ πάγοι καλοῦνται· καὶ τὰ ἄκρα πολλῶν ἐπιμελανθέντων ᾗ τὸ θερμὸν ἐξέπεσε, πυρικαύστοις ἰδεῖν προσέοικε· πήγνυσι γὰρ τὸ ψυχρὸν, τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον, μάλιστα δὲ οἷς πρώτως ἐνυπάρχειν πέφυκεν. Ὥσπερ γὰρ εἰ 954 θερμοῦ τὸ κουφίζειν, θερμότατόν ἐστι τὸ κουφότατον· εἰ δὲ ὑγροῦ τὸ μαλάσσειν, ὑγρότατον τὸ μαλακώτατον· οὕτως εἰ καὶ ψυχροῦ τὸ πηγνύειν, ἀνάγκη καὶ ψυχρότατον εἶναι τὸ μάλιστα πεπηγὸς, οἷον ἡ γῆ· τὸ δὲ ψυχρότατον, φύσει δήπου καὶ πρώτως ψυχρόν· ὥστε πρώτως καὶ φύσει ψυχρὸν ἡ γῆ. Τοῦτο δὲ ἀμέλει καὶ τῇ αἰσθήσει δῆλόν ἐστιν· καὶ γὰρ πηλὸς ὕδατος ψυχρότερον, καὶ τὸ πῦρ γῆν ἐπιφοροῦντες ἀφανίζουσιν· οἱ δὲ χαλκεῖς τῷ πυρουμένῳ καὶ ἀνατηκομένῳ σιδήρῳ μάρμαρον καὶ λατύπην παραπάσ-

ab igne qui medio terræ ardeat edita ſuſtentari: magis tamen apparet, ea quorum eliſus eſt prorſuſque abiit calor, hæc omnino a Frigore conſtringi et indurari: unde et *pagi* Græcis dicuntur: multorumque extrema denigrata, qua ignis excidit, igne aduſta videntur intuentibus. Frigus enim alia magis, alia minus congelat, maxime ea quibus primo ineſt. Sicut enim quando caloris eſt leve reddere, quod calidiſſimum, idem et leviſſimum eſt: et quia humiditas mollit, quod humidiſſimum, ſimul etiam molliſſimum eſt: ita, ſi Frigoris eſt cogere, frigidiſſimum quod eſt, erit etiam concretiſſimum, videlicet terra. Quod autem natura eſt frigidiſſimum, id utique etiam primo erit Frigidum: unde conficitur, terram primo et natura eſſe Frigidam. Idque nimirum etiam ſenſu deprehenditur. Nam et lutum aqua eſt frigidius: et ignem terra ingeſta exſtinguunt. Fabri quoque ferro candenti et emollito marmorum ſcobem ſeu ramenta inſpergunt, ni-

ουσι, τὴν πολλὴν ῥύσιν ἐφιστάντες καὶ καταψύχοντες· ψύ-
B χει δὲ καὶ τὰ τῶν ἀθλητῶν ἡ κόνις σώματα, καὶ κατα-
σβέννυσι τοὺς ἱδρῶτας.

κʹ. Ἡ δὲ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἡμᾶς μετάγουσα καὶ μετοικίζουσα χρεία, τί βούλεται, χειμῶνος μὲν ἀποτάτω φεύγουσα τῆς γῆς εἰς μετέωρα καὶ ἀπόγεια, θέρους δὲ πάλιν ἀντεχομένη τῶν κάτω, καὶ ὑποδυομένη καὶ διώκουσα προσφόρους καταφυγάς, τιθεμένη δίαιταν ἐν ἀγκάλαις γῆς ἀγαπητῶς; ἆρα οὐχὶ ταῦτα ποιοῦμεν ἐπὶ τὴν γῆν ὑπὸ ψυχρότητος ὁδηγούμενοι τῇ αἰσθήσει, καὶ τὸ πρώτως φύσει ψυχρὸν ἐπιγινώσκοντες; Αἱ γοῦν παράλιοι χειμῶνος δίαιται τρόπον τινὰ γῆς φυγαί εἰσιν, ὡς
C ἀνυστὸν ἀπολιπόντων διὰ κρύος αὐτήν, τὸν δὲ ἔναλον ἀέρα καὶ πελάγιον θερμὸν ὄντα περιβάλλομεν· εἶτα αὖθις ἐν θέρει τὴν γηγενῆ καὶ χερσαῖον ὑπὸ καύματος ποθοῦμεν, οὐκ αὐτὸν ὄντα ψυχρόν, ἀλλὰ τῷ φύσει ψυχρῷ καὶ πρώτως ἀποβλαστάνοντα, καὶ βεβαμμένον ὑπὸ τῆς ἐν γῇ

C. 2. περιβάλλομεν] Forte, περιβαλλομένων: quo ducit Jannot. περιβαλλόμενοι.

mium fluxum inhibentes ac refrigerantes. Pulvis etiam athletarum corpora refrigerat, sudoresque exstinguit.

XX. Quid vero sibi vult nostra quotannis migratio, dum hyeme longissime a terra nos in sublimia subducimus ædificia, æstate autem rursum ad inferiora et humilia confugientes, suavem in ulnis terræ habitationem quærimus? nonne id facimus, quia Frigus petentes, sensu ad terram deducimur, eamque primum natura Frigidum agnoscimus. Certe ad mare per hyemem habitatio, fuga quodammodo terræ est relinquentium ob gelu eam quantum omnino fieri potest, aëremque maritimum, utpote calidum, amicientium: at æstate terrigenum rursum et mediterraneum aërem adversus ardores desideramus: qui non frigidus ipse est, sed ex eo quod primum et natura Fri-

δυνάμεως, ὥσπερ βαφῇ σίδηρον. Καὶ γὰρ τῶν ῥυτῶν ὑδάτων τὰ πετραῖα καὶ ὀρεινὰ ψυχρότατα, καὶ τῶν φρεατιαίων τὰ κοιλότατα· τούτοις μὲν γὰρ οὐκέτι μίγνυται διὰ βάθους ἔξωθεν ὁ ἀὴρ, ἐκεῖνα δὲ ἐκπίπτει διὰ τῆς γῆς ἀμίκτου καὶ καθαρᾶς, ὡς περὶ τὸ Ταίναρον, ὃ δὴ Στυγὸς ὕδωρ καλοῦσιν, ἐκ πέτρας γλίσχρως συλλειβόμενον οὕτως D ψυχρὸν ὥστε μηδὲν ἀγγεῖον ἄλλο, μόνην δὲ ὁπλὴν ὄνου στέγειν, τὰ δὲ ἄλλα διακόπτει καὶ ῥήγνυσιν.

κα'. Ἔτι γε μὴν τῶν ἰατρῶν ἀκούομεν ὡς πᾶσα γῆ τῷ γένει στύφειν καὶ ψύχειν πέφυκε· καὶ πολλὰ τῶν μεταλλευομένων καταριθμοῦσι στυπτικὴν αὐτοῖς παρέχοντα καὶ σχετικὴν εἰς τὰς φαρμακίας δύναμιν· καὶ γὰρ τὸ στοιχεῖον αὐτῆς οὐ τμητικόν, οὐδὲ κινητικόν, οὐδὲ λεῖπον, οὐδὲ ἔχον ὀξύτητας, οὐδὲ μαλθακόν, οὐδὲ εὐπερίχυτον γέγονεν· ἀλλ'

C. 10. περὶ τὸ Ταίναρον] Legendum, τὸ περὶ Ταίναρον.
D. 6. καὶ σχετικὸν] καὶ excidit in Steph. ergo in tribus Græco-Lat. deeſt. At adeſt in ceteris libris omnibus.
D. 7. φαρμακίας] Rectius erat, φαρμακείας.
D. 8. λεῖπον] Quidvis aliud, quam hoc, rectius ſit: ſive T. V. Anon. Mer. λεπτὸν, vel λεῖον: ſive λιπαρὸν quod in ſcriptura codicis B. λιπὸν, latere videtur.

gidum eſt editus, terræ virtute imbutus eſt, tanquam ferri quadam tinctura. Nam fluentium quoque aquarum eæ ſunt frigidiſſimæ, quæ de montibus aut ſaxis manant, et putealium aquarum quæ in profundiſſimis ſunt puteis: his enim ob profunditatem non amplius admiſcetur exterior aër: illæ e ſincera terra erumpunt: qualis eſt apud Tænarum, quam Stygis aquam appellant, e ſaxo parcis ſcaturiginibus confluens, ita frigida, ut omnia vaſa rumpat, ſolaque aſini ungula poſſit contineri.

XXI. Atque etiam medicos audimus omni univerſe terræ facultatem refrigerandi et adſtringendi naturalem tribuere, multaque ab iis foſſilia recenſeri, quibus in medicina vis inſit obturandi atque cohibendi. Quippe elementum terræ non ad ſecandum, aut movendum natura aptum eſt, neque acumina habet, neque molliri aut facile circumfundi

ἑδραῖον, ὡς ὁ κύβος, καὶ συνερειστικόν. Ὅθεν αὐτή τε
E βρῖθος ἔσχε, καὶ τὸ ψυχρόν, ὅπερ ἦν δύναμις αὐτῆς, τῷ πυκνοῦν καὶ συνωθεῖν καὶ ἀποθλίβειν τὰ ὑγρά, φρίκας καὶ τρόμους διὰ τὴν ἀνωμαλίαν ἐνεργάζεται τοῖς σώμασιν· ἂν δ' ἐπικρατήσῃ, παντάπασι τοῦ θερμοῦ φυγόντος ἢ σβεσθέντος, ἵστησι τὴν ἕξιν ἐκπαγεῖσαν καὶ νεκρωθεῖσαν. Ὅθεν οὐδὲ καίεται γῆ τὸ παράπαν, ἢ καίεται γλίσχρως καὶ μόγις. Ἀὴρ μὲν γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ πολλάκις φλόγα ἀναδίδωσι, καὶ ῥεῖ καὶ ἀστράπτει πυρούμενος· τῷ δὲ ὑγρῷ τροφῇ χρῆται τὸ θερμόν· οὐ γὰρ τὸ στερεὸν ἀλλὰ τὸ νοτερὸν τοῦ ξύλου καυστόν ἐστιν, ἀμαυρωθέντος δὲ τούτου τὸ στερεὸν καὶ
F ξηρὸν ἀπολείπεται τέφρα γινόμενον. Οἱ δὲ καὶ τοῦτο φιλοτιμούμενοι μεταβάλλον ἀποδεῖξαι καὶ καταναλισκόμενον, αναδεύοντες πολλάκις ἐλαίῳ καὶ στέατι φυροῦντες, οὐδὲν περαίνουσιν, ἀλλ' ὅταν ἐκκαυθῇ τὸ λιπαρόν, περίεστι

E. 1. ὅπερ—τοῦ] Prius eſt ex B. poſterius, ex E. Pol. Leonic. Schott. T. Vulgo, εἴπερ—τί.

poteſt: ſed cubi in morem firma eſt ac ſtabilis. Itaque et gravitate prædita eſt: et frigore, in quo ejus vis poſita eſt, denſans, compingens, elidens humorem, horrores et tremores in corporibus efficit ob inæqualitatem: quod ſi ſuperet omnino calore fugiente aut exſtincto, habitum conſtituit omnino congelatum atque exanimem. Itaque terra prorſum non ardeſcit, aut lente admodum atque ægre uritur. Nam aër ſæpe ex ſeipſo flammam edit, fluitque et fulgurat accenſus: humore autem alimenti loco utitur calor: non enim ſolidæ, ſed humidæ ligni partes cremando ſunt idoneæ: quo exſiccato ſolidum et ſiccum relinquitur, in cinerem redactum. Neque ii quicquam agunt, qui hunc quoque mutari et conſumi contendentes, ſæpe oleo aut adipe humectantes incendunt: cum rurſus ac denuo pinguedine exuſta, omnino tamen ſuperet ac per-

πάντως καὶ διαμένει τὸ γεῶδες. Ὅθεν οὐ κατὰ χώραν μόνον, ἐξ ἕδρας ἀκίνητον οὖσαν αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ κατ' οὐσίαν ἀμετάβλητον, ἐστὶν ὅτε δὲ μένουσαν ἐν θεῶν οἴκῳ, κλῖτα προσηγόρευσαν οἱ παλαιοὶ, διὰ τὴν στάσιν καὶ πῆξιν· ἧς ἡ ψυχρότης δεσμός ἐστιν, ὡς Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς εἶπεν, οὐδενὸς χαλῶντος αὐτὴν, οὐδὲ μαλάττοντος, ὅτι θερμαινομένην καὶ ἀλεαινομένην οὖσαν. Οἱ δὲ πνεύμα- 955 τος μὲν αἰσθάνεσθαι ψυχροῦ καὶ ὕδατος, γῆς δὲ ἧττον οἰόμενοι, τὴν ἔγγιστα γῆν ὁρῶσιν ἀέρων καὶ ὑδάτων καὶ ἡλίου καὶ θερμότητος ἀνάπλεων σύμμιγμα καὶ συμφόρημα γεγενημένην· καὶ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν μὴ τὸν αἰθέρα φύσει καὶ πρώτως θερμὸν, ἀλλὰ τὸ ζέον ὕδωρ ἢ τὸν διάπυρον σίδηρον ἀποφαινομένων, ὅτι τούτων μὲν ἅπτονται καὶ προστυγχάνουσι,

F. 7. ἐστιν ὅτε δὲ] Legendum Ἑστίαν, ἅτε δή. *Vestam*, reddiderunt Turneb. Amiot. Xyl. Reliqua ad locum in Platonis Phædro referuntur: omissa ab interpretibus.

F. 8. κλῖτα] Latet sub hoc monstro cognomen Terræ. Multa quis conjiciat: nunc scripturam librorum prodamus. B. καλῶς στύγα. Collat. Muret. Jannot. T. V. στύγα. Schott. ζύγα. Leonic. πίτλα, ut quidem notavit Junius; nam in nostro exemplo Collectionis Leonici nil exstat. Forte καὶ στύγα non ineptum sit.

F. 11. οὖσαν] Huic quid faciamus, nisi deleamus, non video.

A. 7. προστυγχάνουσι] Forte, προσθιγγάνουσι, ut Mez.

maneat quod est terrenum. Itaque terram, quod non tantum locum suum servet, sed etiam substantia sit immutabili, ac semper in deorum maneat domicilio, a stando Hestiam seu Vestam nominaverunt prisci ob statum et concretionem: cujus vinculum est Frigus, ut Archelaus physicus aiebat, nulla eam re laxante, nulla molliente, ut quæ concalefieri aut tepescere nesciret. Ii autem, qui aërem et aquam frigida se cognovisse aiunt, terram negant: respiciunt ad proximam terram, aëre, spiritibus, aqua, et calore plenam mixturam atque congeriem. Nihil vero differunt ab iis, qui non ætherem primo et natura calidum, sed aquam ferventem aut candens ferrum, pronunciant; quod hæc tanguntur et contrectantur: primum purum

τοῦ δὲ πρώτου καθαροῦ καὶ οὐρανίου πυρὸς αἴσθησιν δι' ἀφῆς οὐ λαμβάνουσιν ὥσπερ οὐδὲ οὗτοι τῆς ἐν βάθει γῆς, ἣν μάλιστα γῆν ἄν τις νοήσειεν αὐτὴν καθ' αὑτὴν ἀποκεκριμένην τῶν ἄλλων. Δεῖγμα δὲ αὐτῆς ἐστι κἀνταῦθα
B περὶ τὰς πέτρας· πολὺ γὰρ ἐκ βάθους καὶ οὐ ῥᾴδιον ἀναχέεσθαι προσβάλλουσι κρύος· οἱ δὲ ψυχροτέρου ποτοῦ δεόμενοι, χάλικας ἐμβάλλουσιν εἰς τὸ ὕδωρ, γίνεται γὰρ ὑλότερον καὶ στομοῦται περὶ τὴν ἀπὸ τῶν λίθων ψυχρότητα πρόσφατον καὶ ἄκρατον ἀναφερομένην.

κβ'. Τοὺς οὖν πάλαι σοφοὺς καὶ λογίους ἄμικτα θέσθαι τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ οὐράνια χρὴ νομίζειν, οὐ τοῖς τόποις, ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ, πρὸς τὰ κάτω καὶ ἄνω βλέποντας, ἀλλὰ τῇ διαφορᾷ τῶν δυνάμεων, τὰ μὲν θερμὰ καὶ λαμπρὰ, ταχέα καὶ κοῦφα, τῇ ἀθανάτῳ καὶ ἀϊδίῳ φύσει προσνέμοντας, τὰ δὲ σκοτεινὰ καὶ ψυχρὰ καὶ βραδέα, φθιτῶν καὶ ἐνέρων οὐκ εὐδαίμονα κλῆρον ἀπο-

B. 2. προσβάλλουσι κρύος] Forte προσβάλλουσι ψῦχος. Prius eſt in T. Anon. alterum in B.

cæleſtemque ignem non ſentiunt: ut hi quoque terram in imo latentem non vident, quæ maxime terra intelligenda eſt, ab omnibus aliis ſecreta. Cujus tamen indicium etiam hic ſunt ſaxa, quæ e profundo magnum et toleratu difficile Frigus emittunt. Qui autem potum frigidiorem facere volunt, ii ſilices in aquam injiciunt; fit enim ſpiſſior, et vis ejus intenditur Frigore quod a lapidibus recens et ſincerum in eam emittitur.

XXII. Veteres ergo ſapientes ac doctos cenſendum eſt ſtatuiſſe cœleſtia terreſtribus non permiſceri: non quod velut in trutina ad inferiora loco et ſuperiora reſpexerint, ſed ad facultatum differentiam: quippe calida, ſplendida, velocia, levia, immortali ac ſempiternæ naturæ adſcripſerunt: tenebroſa, frigida, tarda mortalium et inferorum ſortem parum beatam arbitrantes. Quando corpus etiam

φήνανται. Ἐπεὶ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ζώου μέχρι μὲν ἔμπνουν ἐστὶ καὶ θαλερὸν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσι, θερμότητι χρῆται καὶ ζωῇ· γενόμενον δὲ τούτων ἔρημον, καὶ ἀπολειφθὲν ἐν μόνῃ τῇ τῆς γῆς μοίρᾳ, ψυχρότης εὐθὺς ἴσχει καὶ κρύος· ὡς ἐν παντὶ μᾶλλον ἢ τῷ γεώδει κατὰ φύσιν θερμότητος ἐνυπαρχούσης. C

κγ΄. Ταῦτα, ὦ Φαβωρῖνε, τοῖς εἰρημένοις ὑφ᾽ ἑτέρων παράβαλλε· κἂν μήτε λείπηται τῇ πιθανότητι, μήτε ὑπερέχῃ πολὺ, χαίρειν ἔα τὰς δόξας, τὸ ἐπέχειν ἐν τοῖς ἀδήλοις τοῦ συγκατατίθεσθαι φιλοσοφώτερον ἡγούμενος.

animalis dum ſpirat, et, ut poëta ait, *viret*, tantiſper etiam calore vitaque fruitur: his privatum, et jam ſolis terreſtribus reſtantibus partibus, ſtatim frigore et gelu corripitur: ſcilicet quod in quavis potius quam terrena re ſecundum naturam calor inſit.

XXIII. Hæc tu, Phavorine, cum iis compone, quæ ab aliis ſunt dicta: quæ ſi non multum vincant vincanturque probabilitate, valere jube opiniones, et exiſtima, philoſophi magis eſſe in rebus dubiis aſſenſionem cohibere, quam aliquid tanquam certum probare.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΟΤΕΡΟΝ ΥΔΩΡ Η ΠΥΡ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΟΝ.

D # ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΟΤΕΡΟΝ ΥΔΩΡ Η ΠΥΡ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΟΝ.

PLUTARCHI

AQUANE AN IGNIS SIT UTILIOR.

E I. Ἄριστον μὲν Ὕδωρ,
Ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον Πῦρ,

φησὶν ὁ Πίνδαρος· ὥστε οὗτος μὲν δευτέραν ἄντικρυς τῷ Πυρὶ χώραν ἔδωκε. Συμφωνεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπών,

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο·

τοῖς πλείστοις γὰρ ὠνομακέναι δοκεῖ τὸ Ὕδωρ τοῦτον τὸν τρόπον παρὰ τὴν χύσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν μαρτύρων

D. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Mez. hæc adſcripſit, *Non videtur eſſe Plutarchi*. Eadem eſt Xylandri ſententia. Equidem Plutarcheum cenſeo libellum; nec tamen integrum, ſed excerptum e majori et integro.

I. *Aqua eſt rerum optima,*
Aurum autem flagrans Ignis,

inquit Pindarus: is ergo palam poſteriorem locum Igni adſignavit. Adſtipulatur huic Heſiodus, ita ſcribens,

Principio factum Chaos eſt:

nam voce Chaos plerique eum exiſtimant expreſſiſſe Aquam, ob diffuſionem, quæ eſt Græcis *chyſis*. Ceterum teſtium in utramque partem æqualia

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΠΟΤΕΡΟΝ ΥΔΩΡ Η ΠΥΡ ΧΡΗΣΙΜΩΤΕΡΟΝ.

PLUTARCHI

AQUANE AN IGNIS SIT UTILIOR.

E I. Ἄριστον μὲν Ὕδωρ,
Ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον Πῦρ,

φησὶν ὁ Πίνδαρος· ὥστε οὗτος μὲν δευτέραν ἄντικρυς τῷ Πυρὶ χώραν ἔδωκε. Συμφωνεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος, εἰπών,

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετο·

τοῖς πλείστοις γὰρ ὠνομακέναι δοκεῖ τὸ Ὕδωρ τοῦτον τὸν τρόπον παρὰ τὴν χύσιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν μαρτύρων

D. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Mez. hæc adſcripſit, *Non videtur eſſe Plutarchi*. Eadem eſt Xylandri ſententia. Equidem Plutarcheum cenſeo libellum; nec tamen integrum, ſed excerptum e majori et integro.

I. *Aqua eſt rerum optima,*
Aurum autem flagrans Ignis,

inquit Pindarus: is ergo palam poſteriorem locum Igni adſignavit. Adſtipulatur huic Heſiodus, ita ſcribens,

Principio factum Chaos eſt:

nam voce Chaos plerique eum exiſtimant expreſſiſſe Aquam, ob diffuſionem, quæ eſt Græcis *chyſis*. Ceterum teſtium in utramque partem æqualia

ἑκατέρῳ ἴσον· ἐπεὶ καὶ τὸ Πῦρ εἰσὶν οἱ τοῦ παντὸς ἀρχὴν
ἀποφαινόμενοι, καὶ οἷον σπέρμα τοῦτο ἐξ ἑαυτοῦ τε πάντα ποι-
εῖν καὶ εἰς ἑαυτὸ ἐκλαμβάνειν κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν. Ἀφέ-
μενοι δὲ τῶν ἀνδρῶν, σκεψώμεθα τοὺς εἰς ἑκάτερον λό- F
γους πῆ μᾶλλον ἄγουσιν ἡμᾶς.

β΄. Ἆρ' οὖν οὐ χρησιμώτερον ἐκεῖνο οὗ πάντοτε καὶ
διηνεκῶς δεόμεθα καὶ πλείστου, καθάπερ ἐργαλεῖον καὶ
ὄργανον, καὶ, νὴ Δία, φίλος ὁ πάσης ὥρας καὶ παντὸς
καιροῦ παρὼν ἕτοιμος; Καὶ μὴν τὸ μὲν Πῦρ οὐ πάντοτε
χρήσιμον, ἔστι δὲ ὅτε καὶ βαρυνόμεθα καὶ ἀποσπώμεθα·
τοῦ δὲ Ὕδατος χρεία καὶ χειμῶνος καὶ θέρους, καὶ νοσοῦσι καὶ
ὑγιαίνουσι, νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ἄν- 956
θρωπος οὐ δεῖται· ἀμέλει καὶ τοὺς ἀποθανόντας ἀλίβαντας
καλοῦσιν, ὡς ἐνδεεῖς λιβάδος, τουτέστιν ὑγρότητος, καὶ
διὰ τοῦτο στερουμένους τοῦ ζῆν. Καὶ ἄνευ μὲν πυρὸς ἦν

E. 8. ἑκατέρῳ] Sic Pol. Jannot. Mes. Vulgo, ἑκάτερον. Venet. Colleg. Nov. ἑκάτερος.

F. 7. ἀποσπώμεθα] Forte, ἀφοσιώμεθα, vel ἀποστρεφόμεθα, vel διωθούμεθα.

ſunt momenta. Sunt enim qui Ignem univerſi principium eſſe pronuncient, eumque tanquam ſemen et gignere ex ſeſe omnia, et in ſeſe facta conflagratione recepturum. Omiſſis itaque auctoribus, rationes ipſas conſideremus in utram nos partem inclinent.

II. Nonne autem id utilius eſt, quo ſemper continenterque indigemus, et quidem plurimo? quomodo ſupellex, aut inſtrumentum, atque adeo amicus aliis præfertur, qui nobis quavis hora et ad quaſvis occaſiones utendi præſto eſt. Atqui Ignis non ſemper utilis eſt: et aliquando eum moleſte ferimus atque amolimur. Aquæ et hyeme et æſtate, tam ſanis quam ægrotis, noctu dieque, denique nunquam non uſus eſt et opus: nimirum enim mortui hinc *alibantes* dicuntur, quod humore careant, ideoque vita ſint privati. Deinde ſine igne fuit aliquando homo, ſine Aqua

ποτὲ, ὕδατος δὲ οὐδέποτ' ἄνθρωπος. Ἐπεὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἅμα τῇ πρώτῃ καταβολῇ τῶν ἀνθρώπων, χρησιμώτερον τοῦ ὕστερον εὑρεθέντος· δῆλον γὰρ ὡς τὸ μὲν ἀναγκαῖον οὕτως ἡ φύσις ἔδωκε· τὸ δὲ περιουσίᾳ τῆς χρήσεως, τύχη καὶ μηχανή τις εὗρεν. Ὕδωρ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτε οὐκ ἦν ἀνθρώποις, οὐδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἡρώων· σχεδὸν γὰρ γενομένων εὐθὺς ὑπῆρχε, καὶ
B τὸ γενέσθαι παρεῖχεν· ἡ δὲ Πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην ὑπὸ Προμηθέως, βίος Πυρὸς, οὐκ ἄνευ Ὕδατος ἦν. Καὶ τὸ μὲν πλάσμα τοῦτο μὴ εἶναι ποιητικὸν ἀποδείκνυσιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος· ἔστι γὰρ ἀνθρώπων γένη τινὰ χωρὶς Πυρὸς ποιούμενα τὴν δίαιταν, ἄοικα καὶ ἀνέστια καὶ ὑπαίθρια· καὶ Διογένης δὲ ὁ κύων ἥκιστα προσ-

A. 5. ὕδατος δὲ] Forte, ἄνευ ὕδατος δὲ, ut Xyl. malit. Et quod idem habet Index var. lect. Græco-Lat. infra ad B. huc videtur referendum. Nec tamen vulgatam absolute repudiare ausim.

A. 5. Ἐπεὶ τὸ] Ἔστι δὲ τὸ, Mez.

A. 8. ἀναγκαῖον οὕτως] οὕτως ἀναγκαῖον Mosc. 1. 2. Harl. Forte οὕτως mutandum in αὐτοῖς, vel cum Mez. in ὄντως.

A. 9. τύχη] Sic Steph. cum Pol. Leonic. Schott. Exempl. Turneb. nec dissentiunt Excerpta B. E. At μάχη ceteri, Ald. Bas. Xyl. G. Venet. Mosc. 1. 2. Colleg. Nov. Harl. Forte, Auctor scripsit τέχνη.

B. 2. βίος Πυρὸς, οὐκ ἄνευ Ὕδατος ἦν] Temere ex superioribus videtur repetitum. Tamen ejus loco ἐστερίσθη vel simile requiritur.

nunquam. Est vero id quod initio statim et ab ipso ortu hominum exstitit, utilius eo quod postea temporis inventum fuit; liquet enim illud naturam nobis ut rem necessariam dedisse, hoc ob usus supervacaneos studio machinationeque partum esse. At vero dici non potest quando Aqua caruerint homines: neque ejus inventor Deorum aliquis aut heroum perhibetur. Ignis usus nuper adeo, ut aiunt, a Prometheo est repertus: ita sine Igne, non absque Aqua vita fuit. Et non esse hoc a poëtis confictum, nostra demonstrat vita. Sunt enim quædam hominum gentes, sine Igne vitam degentes, domibus focisque carentes, et sub divo agentes. Quin et Diogenes Cynicus minime

χρῆτο Πυρί, ὥστε καὶ πολύποδα καταπιὼν ὠμόν, « Οὕτως ὑπὲρ ὑμῶν, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, παραβάλλομαι·» χωρὶς δὲ ὕδατος οὔτε καλόν τις ἐνόμισε ζῆν, οὔτε δυνατόν.

γʹ. Καὶ τί μακρολογοῦμαι, τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπερχόμενος φύσιν; πολλῶν παρόντων μᾶλλον δὲ ἀπείρων γενῶν, τὸ τῶν ἀνθρώπων σχεδὸν μόνον οἶδε Πυρὸς χρῆσιν, C
τὰ δὲ λοιπὰ ἀπύρως χρῆται διαίταις καὶ τροφαῖς, καὶ βίος αὐτοῖς νεμομένοις, ἱπταμένοις, ἕρπουσιν, ἀπὸ ῥιζῶν καὶ καρπῶν καὶ σαρκῶν, ἄνευ Πυρός. Ὕδατος δὲ χωρὶς οὐκ ἔναλον, οὐδὲ χερσαῖον, οὐδ' αἰθέριον· καὶ γὰρ τὰ σαρκοβόρα τῶν ζώων, ὧν ἔνιά φησι μὴ πίνειν Ἀριστοτέλης, τῷ γε ὄντως ὑγρῷ χρώμενα διαζῆν. Τοῦτο οὖν χρησιμώτερον, οὗ μηδεμία ζωῆς φύσις ἄνευ ἵσταται καὶ διαμένει.

δʹ. Μετίωμεν ἀπὸ τῶν χρωμένων ἐπὶ ταῦτα οἷς χρώμεθα, φυτὰ καὶ καρπούς· τούτων ἃ μὲν οὐδὲ ὅλως θερμοῦ

B. 12. παρόντων] Legendum, γὰρ ὄντων, cum Mez. ut vertit Amiot.
C. 7. διαζῆν] Corrigendum, διαζῇ.

Igne eſt uſus, qui etiam polypum crudum deglutiens, *Tantum*, dixit, *pro vobis adeo periculum*. Sine Aqua autem neque commodam, neque omnino tolerabilem quiſquam putavit vitam.

III. Quanquam, cur in has me conjicio anguſtias? Nam cum infinitæ ſint aliæ naturæ, quæ ſine Igne nutriuntur et vivunt paſcentes, volantes, repentes, aluntur que fructibus, radicibus, carnibus, ſine Igne; ſolus fere homo ignis uſum novit. Sine Aqua autem nihil vivit neque marinum, neque aëreum, neque terreſtre: et ipſa illa carnivora animalia, quæ bibere Ariſtoteles negat, mero tamen humore vitam ſuſtentant. Eſt autem omnino id utilius, ſine quo nulla conſtat aut perdurat natura.

IV. Tranſeamus nunc ab his quæ utuntur, ad ea quibus nos utimur, ſtirpes inquam et fructus. Horum alia prorſus expertia ſunt caloris, quædam

μετείληφεν, ἃ δὲ ἥκιστα καὶ ἀδήλως· ἡ δὲ ὑγρὰ φύσις
D βλαστάνοντα πάντα παρέχεται αὐξανόμενα, καὶ καρποφοροῦντα· καὶ τί με δεῖ καταριθμεῖσθαι οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τρυγῶμεν καὶ ἀμέλγομεν καὶ βλέπομεν ἐν φανερῷ κείμενα, ὅπου γε καὶ ὁ πυρὸς δοκῶν εἶναι τῆς ξηρᾶς τροφῆς, μεταβολῇ καὶ σήψει καὶ διαχύσει τοῦ ὑγροῦ γίνεται.

ε΄. Καὶ μὴν καὶ χρησιμώτερον ὃ μηδέποτε βλάπτει. Πῦρ μὲν οὖν ῥᾷον ὀλεθριώτατον, ἡ δὲ Ὕδατος φύσις οὐδέποτε βλαβερά. Καὶ ἐν δυοῖν ὠφελιμώτερον τὸ εὐτελέστερον, καὶ χωρίς τινος παρασκευῆς τὴν ἐξ αὐτοῦ παρέχον ὠφέλειαν· ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ Πυρὸς, χορηγίας δεῖται καὶ
E ὕλης· διὰ τοῦτο μετέχουσιν αὐτοῦ πλέον πλούσιοι πενήτων, βασιλεῖς ἰδιωτῶν· τὸ δὲ Ὕδωρ καὶ τοῦτο ἔχει φιλάν-

D. 3. βλέπομεν] Ita omnes libri, et speciem habet veritatis. Vix tamen dubito, quin corrigendum sit βλίττομεν. Vid. supra p. 98. D.

D. 8. ῥᾷον] Forte, ὁρῶμεν. Mosc. 1. et T. ῥᾴδιον. Mez. ῥέον, ut videtur ex p. 957. C.

exiguam ejus et obscuram habent partem. Humor autem omnibus, quorum stirpes terra continentur, nascendi, augescendi, fructumque ferendi suum, caussa est. Jam quid attinet me enumerare vinum, oleum, et alia quae vindemia nobis suggerit, aut quae mulgemus, et in promtu sita cernimus? quando ipsum quoque triticum, quod alimentum siccum putatur, mutatione, putrefactione, diffusioneque humoris, nascitur.

V. Porro autem utilius hoc est, quod nunquam nocet. Ignis vero facile perniciem affert: Aquae natura nusquam est damnosa. Inter duo id quoque utilius censetur, quod minimo apparatu suum exhibet usum. Atqui Ignis usus sumtum materiamque desiderat: ideoque magis eo divites et reges utuntur, quam pauperes et privati. Habet autem Aqua id humanis usibus commodum, quod aequaliter omnibus prostat, et similiter non

θρώπου, τῆς ἰσότητος, τὸ ὅμοιον· οὐ δεῖται γὰρ ὀργάνων, οὐδ' ἐργαλείων, ἀπροσδεὲς, αὐτοτελὲς ἀγαθόν.

ϛʹ. Ἔτι μὴν ὁ πολλαπλασιαζόμενον τὴν ὠφέλειαν ἀπόλλυσιν, ἀχρηστότερον· τοιοῦτον δὲ τὸ Πῦρ, οἷον θηρίον παμφάγον καὶ δαπάνῃ τῶν παρακειμένων, καὶ μεθόδῳ καὶ τέχνῃ μᾶλλον καὶ μετριότητι, ἢ τῇ αὐτοῦ φύσει, ὠφέλιμον· τὸ δὲ Ὕδωρ οὐδέποτε φοβερόν. Καὶ μὴν δυεῖν τὸ μετὰ τοῦ ἑτέρου, χρησιμώτερον· Πῦρ μὲν οὖν οὐκ ἐπιδέχεται τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τῇ δι' αὐτοῦ κοινωνίᾳ χρήσιμον· Ὕδωρ δὲ ἐπὶ μετὰ Πυρὸς ὠφέλιμον, τὰ γοῦν θερμὰ τῶν Ὑδάτων, ἀκέσιμα, καὶ F
πρὸς θεραπείαν εὐαίσθητα· καὶ Πῦρ μὲν ὑγρὸν οὐκ ἄν τις εὕροι, Ὕδωρ δὲ, ὡς ψυχρὸν, οὕτω καὶ θερμὸν, ὠφέλιμον ἀνθρώπῳ.

ζʹ. Καὶ μὴν τεττάρων ὄντων τῶν στοιχείων, τὸ Ὕδωρ ἐξ ἑαυτοῦ πέμπτον, ὡς ἄν τις εἴποι, πεποίηκε στοιχεῖον τὸ

E. 7. δαπάνῃ] Lego, δάπανον. G. δαπανῶν παρακειμένων. Venet. Mosc. 2. Colleg. Nov. Harl. δαπανῶν τῶν παρακειμένων.
F. 2. εὐαίσθητα] An εὐδιάθετα, vel εὐαλθῆ.

indiget instrumentis, non supellectile, nihil extra sese desiderat, bonum est seipso perfectum.

VI. Ad hæc, minus utile est, quod multiplicatum suam utilitatem amittit: quod sane Igni accidit tanquam feræ voraci, et objecta consumenti, et quia arte magis scitaque moderatione quam suapte natura sit utilis. Ab Aqua nihil unquam timendum est. Præterea de duobus illud utilius judicatur, quod cum altero conjungi potest. Sed Ignis quidem Aquam non recipit, neque ejus communione prodest: Aqua autem Igne adscito conducibilis est; nam Aquæ suapte natura calidæ remedium habent adversus morbos ipsis etiam sensibus manifestum. Et Ignem profecto humidum nusquam reperies, Aqua autem tam calida quam frigida, humanis apta est usibus.

VII. Adde, quod cum quatuor sint elementa, Aqua quintum, ut sic loquar, ex se produxit elementum, mare

957 θάλασσαν, οὐδὲν ἧττον ἐκείνων ὠφέλιμον, τῶν τε ἄλλων ἕνεκεν καὶ μάλιστα τῆς ἐπιμιξίας· ἄγριον γὰρ ἡμῶν ὄντα καὶ ἀσύμβολον τὸν βίον τοῦτο τὸ στοιχεῖον συνῆψε, καὶ τέλειον ἐποίησε, διορθούμενον ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουρίαις καὶ ἀντιδόσεσι κοινωνίαν ἐργαζόμενον καὶ φιλίαν. Ἡράκλειτος μὲν οὖν, « Εἰ μὴ ἥλιος, » φησὶν, « ἦν, εὐφρόνη ἂν ἦν. » Ἔστι δὲ εἰπεῖν, ὡς, Εἰ μὴ θάλαττα ἦν, πάντων ἀγριώτατον ζῶον καὶ ἀναιδέστατον ὁ ἄνθρωπος ἦν. Νυνὶ δὲ τοῦτο μὲν, παρ' Ἰνδῶν ἄμπελον τοῖς Ἕλλησιν, ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος καρπῶν χρῆσιν τοῖς ἐπέκεινα ὁ τῆς θαλάσ-
B σης ἔδωκεν, ἐκ Φοινίκης δὲ γράμματα μνημόσυνα λήθης, ἐκόμισε δὲ οἶνον καὶ καρπὸν, καὶ ἀπαίδευτον ἐκώλυσεν εἶναι τὸ πλεῖστον ἀνθρώπων γένος. Πῶς οὖν οὐ χρησιμώτερον Ὕδωρ στοιχείῳ πρωτεῦον;

A. 8. ἀναιδέστατον] Mez. ἐνδεέστατον, ut vertit Amiot.
A. 10. ὁ τῆς θαλάσσης] Forte ὁ delendum, ut fecit Xyl.
B. 2. δὲ οἶνον καὶ καρπὸν] Videtur aut delendum, aut mutandum in Διονυσίας καρπόν.

puta, quod utilitate illis inferius non est, cum alias ob res, tum ob hominum commercia. Vitam enim nostram agrestem alioqui et commerciorum expertem hoc elementum conjunxit ac perfecit, mutuis auxiliis directam, ac permutationibus communitatem amicitiasque conciliantem. Heracliti est, *si sole careremus, noctem nobis futuram perpetuam.* Licet autem nobis eodem modo dicere: absque mare fuisset, animal fuisset homo omnium animalium ferissimum et egentissimum. Nunc mare ab Indis vitem Græcis advexit, et transmarinis frumenti usum e Græcia attulit, et e Phœnicia literas memoriæ adversus oblivionem remedium accivit: vinum quoque apportavit: denique major hominum pars ne sine fructu et institutionis exsors esset, præstitit. Quomodo ergo non sit utilior Aqua, quæ elemento excedit Ignem?

η'. Ἢ πρὸς τοὐναντίον ἄν τις ἐντεῦθεν ἔχων λέγοι; διότι τέτταρα μὲν στοιχεῖα θεῷ καθάπερ τεχνίτῃ πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐργασίαν ὑποκείμενα, τούτων δὲ αὖ πάλιν ἀλλήλοις διαφορά, πλὴν γῆ μὲν καὶ Ὕδωρ ὑποβέβληνται δίκην ὕλης ποιούμενα καὶ πλαττόμενα, καὶ μετέχοντα κόσμου καὶ τάξεως, καὶ τοῦ φύειν γέ φασι καὶ γεννᾷν, ὅσον ἂν μεταλάβῃ παρ' ἑτέρων, πνεῦμα δὲ καὶ Πῦρ ποιούντων καὶ δημιουργούντων, καὶ κείμενα νεκρὰ C
τέως ἐπὶ τὴν γένεσιν ἀνιστάντων· τῶν δὲ δυεῖν τούτων, αὖθις τὸ Πῦρ ἄρχει καὶ ἡγεμονεύει. Δῆλον δὲ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· γῆ τε γὰρ ἄνευ θερμῆς οὐσίας, ἄγονος καὶ ἄκαρπος, τὸ δὲ Πῦρ ἐκρυὲν καὶ διαχέαν παρίστησιν εἰς τὴν γένεσιν ὀργῶντα· οὐδεμίαν γὰρ αἰτίαν εὕροι τις ἂν δι' ἣν ἄγονοι πέ-

B. 5. ἔχων λέγοι] Legendum, vel ἐλὼν λέγοι, vel ἔχοι λέγειν;
B. 10. φασι] Forte errore librarii ortum ex antecedenti φύειν.
B. 11. παρ' ἑτέρων—Πῦρ] Subest quid vitii, forte ita expurgandum ut legatur, παρ' ἐκείνων, πνεύματος καὶ πυρός—.
C. 5. ἐκρυὲν] Vix sanum videtur: poterat corrigi εἰσδῦον, vel ἐπιῤῥιφὲν, vel cum Reiskio ἐπιῤῥυὲν: alio tamen ducit lectio codicum G. Venet. Colleg. Nov. Harl. ἐκ ῥαός: forte latet ἐκραγὲν vel ἐξεῤῥαγὸς, ut vertit Xyl.
C. 5. ὀργῶντα] In promtu est corrigere ὀργῶσαν: nisi aliud lateat. G. Colleg. Nov. ἐνεργῶντα. Harl. ἐεργῶντα. Mosc. 2. ἐναργῶντα.

VIII. An vero potius pro Igne dicendi aliquis hæc habeat argumenta? Quatuor elementa Deus universi conditor ad omnium rerum effectionem constituit: quæ elementa rursum hoc ipso differunt, quod Aqua et terra materiæ instar subjiciuntur effectioni, ac finguntur: eoque ornatum et ordinem, adeoque ut sint et procreent, consequuntur, quod ab aëre et Igne tanquam artificibus formantur, et, cum antea tanquam mortua jacerent, ab his ortus sui initium habent. Ignis vero in efficientibus caussis principatum et imperium tenet. Quod dixi, inductione potest intelligi. Terra enim sine calore, sterilis est, et infrugifera: Ignis sua eruptione et vi diffundendi materiam turgentem fertilem reddit. Quam enim aliam adferes caussam, cur saxa,

τέραι καὶ τὰ κατεσκληκότα τῶν ὀρῶν, ἢ ὅτι Πυρὸς οὐδόλως ἢ ὀλίγον μετέσχηκε.

θʹ. Τὸ δὲ ὅλον τοσοῦτον ἀπέχει πρὸς σωτηρίαν ἢ ἑτέρων γένεσιν τὸ Ὕδωρ αὐτοτελὲς εἶναι, ὥστε καὶ αὐτοῦ φθορὰ Πυρὸς ἔνδεια· συνέχει γὰρ ἡ θερμότης ἕκαστον ἐν τῷ εἶναι, καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας οὐσίας φυλάττει καθάπερ καὶ τἄλλα, καὶ τὸ ὕδωρ· ἀπέχοντος δὲ καὶ ἐνδεήσαντος σήπεται, καὶ θά-
D νατος ὕδατι καὶ ὄλεθρος, ἐπίλειψις θερμότητος. Ἀμέλει τὰ λιμναῖα καὶ ὅσα στάσιμα τῶν ὑδάτων, καὶ τινα ἐν ἀδιεξόδοις ἐγκαθήμενα κοιλότησι, μοχθηρὰ καὶ τελευτῶντα σήπεται τῷ κινήσεως ἥκιστα μετέχειν, ἢ τὸ θερμὸν ἐν ἑκάστοις ῥιπίζουσα τηρεῖ· περὶ τὰ μάλιστα φερόμενα καὶ ῥέοντα τῶν ὑδάτων, διὰ τὴν κίνησιν συνεχομένης τῆς θερμότητος· οὕτω καὶ προσαγορεύομεν, ζῆν λέγοντες. Πῶς τοίνυν δυ-

C. 13. ἀπέχοντες δὲ καὶ ἐνδεήσαντος] Forte, ἀπέχει δὲ καὶ ἐνδεῆσαι αὐτῆς. Harl. ἐπέχοντος δὲ καὶ ἐνδημήσαντος, videtur ſervare reliquias ſcripturæ probabilis et antiquæ.

D. 3. μοχθηρὰ] Addendum videtur, γίνεται.

D. 4. ἢ τὸ θερμὸν] ἢ pro vulgato ἡ eſt ex Ald. Baſ. Xyl. E.

D. 5. περὶ τὰ—λέγοντες] Forte, ὥσπερ τὰ μάλιστα—θερμότητος, ζῆν λέγοντες, οὕτω καὶ προσαγορεύομεν.

et aridiores montium partes, ſteriles ſint, quam quod Ignis vel nihil, vel parum nanciſcuntur?

IX. In univerſum autem, tantum abeſt ut Aqua ex ſeſe ſufficiat aliis rebus generandis aut conſervandis, ut ipſa quoque Igne deſtituta pereat. Calor enim eſt, qui quemadmodum ceterarum rerum formam naturamque, ita Aquæ etiam conſervat: et calore deficiente, putreſcit Aqua: ita ut Aquæ interitus ac quaſi mors ſit penuria caloris. Nimirum enim paluſtres Aquæ, et aliæ quæ non profluunt, aut exitu carentibus in cavitatibus incluſæ tenentur, vitioſæ ſunt, ac ad extremum putreſcunt: quod motum, cujus agitatione calor in rebus fovetur atque conſervatur, habet nullum. Contra Aquas quæ maxime feruntur atque concitantur, vivas vocamus, quod in iis calorem motus continet. Quomodo

ὧν οὐκ ὠφελιμώτερον ὃ τῷ ἑτέρῳ τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι παρ-
έσχηκε, καθάπερ τὸ Πῦρ τῷ Ὕδατι; Καὶ μὴν, οὗ
παντάπασιν ἀπαλλαγέντος φθείρεται τὸ ζῶον, τοῦτο ὠφ-
ελιμώτερον· δῆλον γὰρ ὡς τὸ οὗ στερούμενον οὐκ ἔστιν E
εἶναι, τοῦτο καὶ τὴν αἰτίαν παρέσχηκεν ὅτι ἦν. Ὑγρότης μὲν
οὖν καὶ τοῖς τεθνηκόσι πάρεστι, καὶ οὐκ ἐξήρηται παντάπασιν·
ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐσήπετο τὰ ὑγρὰ τῶν σωμάτων, τῆς σήψεως
εἰς ὑγρὸν οὔσης ἐκ ξηροῦ μεταβολῆς, μᾶλλον δὲ ὑγρῶν
ἐν σαρκὶ φθορᾶς. Θάνατος δὲ οὐκ ἄλλο τι ἢ ἔλλειψις
θερμοῦ παντελής· ψυχρότατοι τοίνυν οἱ νεκροί· καὶ τὰς
ἀκμὰς εἴ τις ἐπιχειροίη τῶν ξυρῶν, ἀπαμβλύνουσι δι'
ὑπερβολὴν ψυχρότητος. Καὶ ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ζώῳ F
τὰ ἥκιστα μετέχοντα πυρὸς ἀναισθητότερα, καθάπερ ὀστᾶ
καὶ τρίχες, καὶ τὰ πόρρωθεν ἀφεστῶτα τῆς καρδίας· σχεδὸν

E. 5. εἰς ὑγρὰν οὔσης ἐκ ξηροῦ] Sic Ald. Baf. Xyl. Harl. Item, abſente tamen οὔσης, E. G. Venet. Moſc. 1. 2. Colleg. Nov. Vulgo, ἐξ ὑγροῦ οὔσης εἰς ξηρόν.
E. 8. ἐπιχειροίη] T. ἐπιχρίει: quod probo.
E. 8. ξυρῶν] Sic E. pro varia lectione, et Collect. Muret. Vulgo, ξηρῶν.
F. 3. σχεδὸν γὰρ—διαφθορά] Sic Steph. edidit ex Pol. quæ lectio ita purganda eſt, σχεδὸν γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων, ἡ ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς παρουσίας,

autem duabus rebus ratione utilitatis comparatis, hæc non præferatur, quæ efficit ut ſit altera? quod quidem Ignis Aquæ confert. Enimvero utilius eſt id, quo prorſus ſummoto animal perit: liquet enim id, quo ſublato res interit, cauſſam fuiſſe ei, ut ſubſiſteret in natura. At humor etiam cadaveribus adeſt, neque omnis aboletur: alioqui non putreſcerent humida corpora: cum putrefactio ſit ſicci in humidum mutatio, aut potius humidi in carne corruptio. Tum ipſa mors nihil eſt aliud, quam omnis caloris privatio; unde fit ut frigidiſſima ſint cadavera, adeo ut ſua frigiditate hebetent acies novacularum admotas. Quinetiam in ipſo animali quæ minimum ſortita ſunt caloris, minus etiam habent ſenſus: ut, verbi gratia oſſa et capilli, et quæ a corde

γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων τῆς ἐκ τῆς τοῦ Πυρὸς τῆς παρουσίας διαφθορά· φυτὰ μὲν γὰρ καὶ καρποὺς οὐχ ἡ ὑγρότης ἀναδίδωσιν, ἀλλ' ἡ θερμὴ ὑγρότης· ἀμέλει τὰ ψυχρὰ τῶν ὑδάτων ἧττον ἢ οὐδ' ὅλως γόνιμα. Καίτοι γε εἰ τῇ αὐτοῦ φύσει τὸ ὕδωρ καρποφόρον, δεῖ πάν-
958 τοτε καὶ καθ' αὑτὸ ἀναφέρειν καρπούς· τὸ δὲ τοὐναντίον, καὶ βλαβερόν ἐστιν.

ί. Ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς. Πρὸς μὲν τὴν τοῦ Πυρὸς ὡς Πυρὸς χρῆσιν, Ὕδατος οὐ προσδεόμεθα, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐμποδὼν γίνεται· κατασβέννυσι γὰρ καὶ διαφθείρει· Ὕδατος δὲ τοῖς πλείστοις χρῆσις οὐκ ἔστιν ἄνευ Πυρός· θερμανθὲν γὰρ ὠφελιμώτερον, ὅπω δὲ βλαβερόν· ὥστε δυεῖν ἄμεινον ὃ ἀφ' ἑαυτοῦ παρέχεται χρείαν, τοῦ ἑτέρου μὴ

γίνεται διαφθορά· ut fere Reiſk. Poſtremum hoc διαφθορὰ, quod recepta lectio deſiderat, unus præbuit liber Colleg. Nov. Nam antiqua lectio Ald. Baſ. Xyl. E. G. Venet. Moſc. 1. 2. Harl. Colleg. Nov. hæc eſt, σχεδὸν γὰρ ἡ πρὸς τὰ μείζω τῶν ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς γίνεται παρουσίας διαφορά. Paulo aliter Jannot. σχεδὸν γὰρ ἡ πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἀπουσίας μείζων τῶν ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς γίνεται παρουσίας διαφορά.

F. 8. καρποφόρον, δεῖ] Pol. Jannot. ἦν καρποφόρον, ἔδει.

A. 3. ί. Ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς] Recte Xyl. novi loci exordium facit. Ceteri omnes perperam hæc cum antecedentibus connectunt.

abſunt longius. Fere enim major pernicies exiſtit ex abſentia, quam ex præſentia Ignis. Stirpes quidem et ſemina, non humor producit, ſed calidus humor: frigidæ enim Aquæ aut minus ſunt frugiferæ, aut prorſus ſteriles. Quod ſi ſuapte natura fertilis eſſet Aqua omnino oportebat ipſam quoque ex ſeſe proferre fructus: illa vero contra, etiam fructibus nocet.

X. Jam alio ſumto initio ſic raciocinemur. Ad Ignis, quatenus Ignis eſt, uſum Aqua nihil indigemus: imo Aqua uſum Ignis impedit, eumque exſtinguit atque abolet: in plerisque autem rebus Aqua niſi Igne adjuvante uſui non eſt. Aqua enim calida aptior uſibus eſt, alioqui damnoſa. Eſt vero inter duo illud utilius, quod ſeorſim ſuos præbet uſus, neque altero indiget.

προσδεόμενον. Ἔτι Ὕδωρ μὲν μοναχῶς ὠφέλιμον κατὰ θίξιν, λουσαμένοις, ἢ ἁψαμένοις· τὸ δὲ Πῦρ, διὰ πάσης αἰσθήσεως· καὶ γὰρ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ πόρρωθεν ὁρώμενον, ὥστε προσεῖναι τοῖς ἄλλοις τὴν χρείας αὐτοῦ, καὶ τὴν πολυτέλειαν. B

ια'. Τὸ γὰρ λέγειν ὡς ἔστι ποτὲ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ πυρός· οὐδὲ ὅλως δύναται γενέσθαι ὁ ἄνθρωπος. Διαφοραὶ δέ εἰσιν ἐν γένει καθάπερ καὶ ἐν ἄλλοις. Καὶ τὴν θάλατταν ἡ θερμότης ὠφελιμωτέραν ἐποίησεν, ὡς μᾶλλον καταφέρει τῶν Ὑδάτων, ἐπεὶ κατ' αὐτὸ τῶν λοιπῶν οὐδὲν διέφερε. Καὶ οἱ μὴ προσδεόμενοι δὲ τοῦ ἔξωθεν Πυ-

A. 10. ἁψαμένοις] Aliud requiritur, πίνουσι vel quid ejuſdem ſententiæ. Moſc. 2. νιψαμένοις. An ergo corrigendum γευσαμένοις ἢ νιψαμένοις.

A. 11. διὰ τῆς ἀφῆς—ὁρώμενον] Forte, διὰ τῆς ἀφῆς πόρρωθεν, καὶ ὁρώμενον.

A. 12. ὥστε προσεῖναι—πολυτέλειαν] E. τὴν χρείαν: ceteri nil diſſentiunt a vulgata. Corrigendum puto, ὥστε προσθεῖναι τοῖς ἄλλοις τὴν χρείαν αὐτοῦ, καὶ τὴν πολυωφέλειαν.

B. 2. Τὸ γὰρ λέγειν—ἐν ἄλλοις] Hæc perperam ſuo loco mota, reponenda ſunt inferius inter διέφερε et Καὶ οἱ. In his ἔστι Stephan. dedit ex Jannot. pro ἐστι quod habent Ald. Baſ. Xyl. Moſc. 1. 2. Harl. Forte, corrigendum ἔζη. Reliqua non mutem.

B. 4. Καὶ τὴν θάλατταν—διέφερε] Hæc ſuperius reponenda poſt πολυτέλειαν: at ipſa, corrupta ſane, quomodo corrigam non video. Pro καταφέρει, Ald. Baſ. Xyl. E. G. Colleg. Nov. καταθέρει. Exempl. T. καταθερῆ. Harl. καταθέρη. Mez. καταφερῆ. An ejuſmodi conjectura ferenda— ἐποίησεν, ὡς ἅλμην κάτω τρέφειν· (vel ὡς δι' ἅλμην καταθερμῇ) ἐπεὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑγρὸν τῶν λοιπῶν ὑδάτων οὐδὲν διέφερε. Reiſk. ἐποίησεν, ὥστε μᾶλλον καὶ φέρει: minus, puto, apte ad ſententiam.

His accedit, quod ſolo tactu utilis eſt Aqua lavantibus aut contrectantibus. Ignis per omnes ſenſus ſuam utilitatem ſpargit: non ſolo tactu, ſed procul etiam viſus prodeſt: ut accedat reliquis ejus utilitatibus multitudo emolumentorum.

XI. Ceterum id falſum eſt, quod dicitur, aliquos homines ſine Igne eſſe. In univerſum enim carere eo nullus homo poteſt: diſcrimina in hoc genere, ut et aliis in rebus, fatemur eſſe. Mare autem ut eſſet utilius, a calore eſt conſecutum: quoniam magis quam aliæ Aquæ a calore afficitur: pro ſe enim nihil a reliquis differebat Aquis. Qui vero Ignem foris adhiberi ſibi non

οὖς, οὐχ ὡς ἀπροσδεεῖς τούτου πάσχουσιν, ἀλλὰ περιουσίᾳ καὶ πλεονασμῷ τοῦ ἐν ἑαυτοῖς θερμοῦ· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο ὑπερέχειν τὴν τοῦ Πυρὸς χρείαν, ὡς εἰκός. Τὸ μὲν Ὕδωρ οὐδέποτε τοιοῦτον ὥστε μὴ δεῖσθαι τῆς ἐκτός· τὸ δὲ Πῦρ
C ὑπ' ἀρετῆς πολλῆς, καὶ αὐτάρκες. Ὡς οὖν στρατηγὸς ἀμείνων ὁ παρασκευάσας τὴν πόλιν μὴ δεῖσθαι τῶν ἔξωθεν συμμάχων, οὕτω καὶ στοιχεῖον ὃ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας παρέχον πολλάκις μὴ δεόμενον, ὑπερέχον· τοῦτο ῥητέον καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅσα μὴ προσδεῖται. Καίτοιγε εἰς τοὐναντίον λάβοι τις ἄν, ὃ χρησιμώτερον εἶναι τοῦτο ᾧ χρώμεθα μόνοι, καὶ μάλιστα ὃ βέλτιον ἐκ λογισμοῦ λαβεῖν δυνάμενοι. Ἐπεὶ τί λόγου χρησιμώτερον, ἢ μᾶλλον ἀνθρώποις λυσιτελέστερον; ἀλλ' οὐ πάρεστι τοῖς ἀλόγοις· τί

C. 4. τοῦτο ῥητέον] Hoc ad antecedentia adjungunt G. Venet. Colleg. Nov. Mosc. 2: et est in aliis etiam libris varietas per hunc locum. Equidem, legam,—ὑπερέχον τοῦτο ῥητέον. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὅσα μὴ πυρὸς δεῖται, τοῦτό γε εἰς τοὐναντίον λάβοι τις ἄν—.

C. 8. ἢ μᾶλλον ἀνθρώποις λυσιτελέστερον] De *igne* accipiendum, non de *ratione* nisi putidam iterationem inducere velimus. Igitur corrigam, ἢ μᾶλλον ἀνθρώπῳ πυρὸς λυσιτελὲς ἕτερον.

requirunt, non eo id faciunt, quod nihil opus habeant calore: sed ob abundantiam insiti caloris hoc fit: ut hac quoque in parte Ignis priores ferat: quandoquidem Aqua nunquam ea est conditione ut non indigeat externis, virtus sua Ignem seipso facit contentum. Sicut ergo ducem præstantissimum censemus, qui urbem ita instruit, ut externis non indigeat auxiliis: ita hoc quoque elementum dicemus potius, quod efficit, ut plerisque in rebus extra nos nihil desideremus. Quod idem de aliis animalibus, quæ caloris externi non indigent, in contrariam sententiam sic possumus argumentari: Melius id esse, quo soli utimur, ejusque bonitatem ratione percipimus. Alioqui ratione quid conducibilius est homini, quid Igne utilius? Dices: atqui eo carent bruta. Quid, inquam? an propterea minus utilis est,

οὖσαν, ἀλλὰ τοῦτο ἧττον ὠφέλιμον ἐκ τῆς προνοίας τοῦ βελτίονος εὑρεθέν; D

ιβ'. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γεγόναμεν, τί τέχνης τῷ βίῳ λυσιτελέστερον; τέχνας δὲ πάσας καὶ ἀνεῦρε τὸ Πῦρ καὶ σώζει· διὸ καὶ τὸν Ἥφαιστον ἀρχηγὸν αὐτῶν ποιοῦσι. Καὶ μὴν ὀλίγου χρόνου καὶ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου, ὁ μὲν Ἀρίστων φησὶν, ὅτι ὁ ὕπνος οἷον τελώνης τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τούτου· ἐγὼ δὲ ἂν εἴποιμι ὅτι σκότος ἐγρήγορεν ἀεὶ διὰ νυκτός· ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος τῆς ἐγρηγόρσεως, εἰ μὴ τὸ Πῦρ τὰ τῆς ἡμέρας ἡμῖν παρεῖχεν ἀγαθὰ, καὶ τὴν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐξῄρει διαφοράν. Εἰ τοίνυν τοῦ ζῆν οὐδὲν ἀνθρώποις λυσιτελέστερον, καὶ τοῦτο πολλαπλασιάζει τὸ Πῦρ, πῶς οὐκ ἂν εἴη πάντων ὠφελιμώτατον; E

ιγ'. Καὶ μὴν, οὗ πλείστη χρῆσις ἡ τῶν αἰσθήσεων

D. 7. ὁ μὲν Ἀρίστων] Sic E. Harl. Colleg. Nov. Mosc. 1. T. Vulgo, ὡς Ἀρίστων. Venet. Mosc. 2. μὲν Ἀρίστων.

D. 8. ὅτι σκότος] Xyl. et Mez. corrigendum putant ὅτι καὶ εἴ τις. Equidem legendum censeo, ὅτι τὸ σκότος· ἦν γὰρ ἐγρηγορέναι διὰ νυκτός· ἀλλ'—.

inventus ex providentia præstantioris naturæ?

XII. Denique quoniam huc nos oratio deduxit, scire velim quid arti in conferendis ad vitam commoditatibus præstet Aqua. Ignis vero et reperit omnes, et conservat artes: itaque etiam Vulcanum principem ac ducem artium faciunt. Dixit Aristo, *temporis nobis ad vitam dati exigui somnum, quasi vectigalis exactorem, dimidiam auferre partem.* Ego autem sic dico: tenebras hoc facere; quippe si quis vigilaret per totam noctem, nullum fore hujus vigiliæ fructum, nisi Ignis bona nobis diei repræsentaret, noctisque et diei discrimen aboleret. Itaque si nihil homo habet, cui ratione utilitatis vitam postponat, Ignis, qui vitam multiplicat, quomodo non mereatur omnibus anteferri rebus?

XIII. Denique cujus temperiem sensus omnes maxime participant, id haud dubie ar-

μετείληφε, τοῦτ' ἂν εἴη λυσιτελέστερον. Οὐχ ὁρᾷς οὖν ὡς τῇ μὲν ὑγρᾷ φύσει οὐδεμία τῶν αἰσθήσεων κατ' αὐτὴν προσχρῆται, χωρὶς πνεύματος ἢ Πυρὸς ἐγκεκραμένης; τοῦ δὲ Πυρὸς ἅπασα μὲν αἴσθησις, οἷον τὸ ζωτικὸν ἐνεργαζομένου, μετείληφεν, ἐξαιρέτως δὲ ἡ ὄψις, ἥτις ὀξυτάτη τῶν διὰ σώματός ἐστιν αἰσθήσεων, πυρὸς ἔξαμμα οὖσα, καὶ ὅτι θεῶν πίστιν παρέσχηκεν, ἔτι τε, ἡ Πλάτων φησὶ, δυνάμεθα κατασχηματίζειν πρὸς τὰς τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ κινήσεις τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ὄψεως.

E. 11. καὶ ὅτι θεῶν] Turbatus nexus excerptorem prodit.

bitrari debemus esse utilissimum. Nonne autem animadvertis humore nullum per se uti sensum, nisi in ejus temperie spiritus aut Ignis sit admixtus? Omnis autem sensus cum Igne, utpote vitalem ingenerante facultatem, habet communionem: maxime omnium visus, qui acutissimus est sensuum corporis, ignea quædam natura exsiliens cum sit: et qui fidem nobis fecit esse Deos: quo accedat, quod a Platone est dictum, visu animum hoc consequi, ut ad cœlestium corporum motuumque ordinem se ipse componere possit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΦΡΟΝΙΜΩΤΕΡΑ, ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ Η ΤΑ ΕΝΥΔΡΑ.

959

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΦΡΟΝΙΜΩΤΕΡΑ, ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ Η ΤΑ ΕΝΥΔΡΑ.

PLUTARCHI

TERRESTRIANE AN AQUATILIA ANIMALIA SINT CALLIDIORA.

B α'. ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Τὸν Τυρταῖον ὁ Λεωνίδας ἐρωτηθεὶς ποῖόν τινα νομίζοι, "Ἀγαθὸν ποιητὴν," ἔφη, "νέων ψυχὰς καλλύνειν" ὡς τοῖς νέοις διὰ τῶν ἐπῶν ὁρμὴν ἐμποιοῦντα μετὰ θυμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ἐν ταῖς μάχαις ἀφειδοῦσαν αὐτῶν. Δέδια δή, ὦ φίλοι, μὴ καὶ τὸ τῆς κυνηγεσίας ἐγκώμιον ἐχθὲς ἀνεγνωσμένον, ἐπάρῃ τοὺς

B. 2. νομίζοι—καλλύνειν] Primo legendum—νομίζοι ποιητήν, Ἀγαθόν, ἔφη, v. 4. 2. Deinde animadvertendum καλλύνειν: cujus loco est αἰκάλλειν apud Plut. Vit. Cleomen. p. 809. D. κακκονῆν in Apopht. Lac. 235. F. ubi Mez. corrigit κακκονᾶν, quod in hoc dicto proprium videtur. Var. Lect. Græco-Lat. conjecturam habet, auctoritate signi B, ἀκονᾶν, quam reddidit Amiot.

I. AUTOBULUS. Leonidas interrogatus quid de Tyrtæo sentiret, respondit *se eum existimare poëtam esse bonum ad acuendos adolescentum animos*; quod suis carminibus in his excitaret studium quoddam laudis cum excandescentia conjunctum, et mortis contemtu. Vereor itaque, amici, ne recitata heri venationis laudatio ultra modum

μετρίως πέρα τοὺς φιλοθήρους ἡμῖν νεανίσκους, ὥστε τἆλλα πάρεργα, καὶ τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι, πρὸς τοῦτο παντάπασι ῥυέντας· ὅπου δοκῶ μοι καὶ αὐτὸς ἐκ νέας αὖθις ἀρχῆς παρ' ἡλικίαν ἐμπαθέστερος γεγονέναι, καὶ ποθεῖν ὥσπερ ἡ Εὐριπίδου Φαίδρα

Κυσὶ θωΰξαι
Βαλίαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμενος· C

οὕτως ἔθιγέ μου πυκνὰ καὶ πιθανὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐπάγων ὁ λόγος.

Σωκλαρος. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Αὐτόβουλε· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔδοξέ μοι τὸ ῥητορικὸν ἐγείρειν διὰ χρόνου, χαριζόμενος καὶ συνεαρίζων τοῖς μειρακίοις· μάλιστα δὲ ἥσθην τοὺς μονομάχους αὐτοῦ προαχθέντος, ὡς οὐχ ἥκιστα τὴν θηρατικὴν ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι τοῦ πεφυκότος ἐν ἡμῖν ἢ μεμαθηκότος χαίρειν μάχαις ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους διὰ σιδήρου, τὸ πολὺ δεῦρο τρέψασα, καθαρὰν παρέχει θε-

C. 7. συνεαρίζων] Ita omnes libri: et præfero ſane conjecturæ Pierſoni ad Moer. p. 77. συνεαρίζων: utrique præferam Reiſkii συνωαρίζων.

excitet venandi ſtudioſos de noſtris adoleſcentes; ita ut reliqua omnia obiter tantum et tanquam nullius momenti agenda putent poſthac, et huic uni ſtudio ſe penitus addicant: quando ipſe etiam denuo, idque præter ætatem, animo ad eam rem factus commotior mihi videor, et cupere cum Phædra Euripidea

Canibus acclamare,
Diverſicolores inſectans cervas:

ita me exacuit oratio tam crebris et probabilibus uſa argumentationibus.

Soclarus. Vera dicis, O Autobule: videtur enim ille mihi artem dicendi longo poſt tempore reſuſcitaſſe in gratiam adoleſcentum, et cum iis quaſi vernæ delectationi indulſiſſe. Maxime autem me affecit commemoratio gladiatorum: cum oſtenderet haud exiguam laudem deberi venationi, quæ vim animi noſtri eam quæ pugnis et ferro inter ſe commiſſis hominum certaminibus gaudet (ſive natura eam ſive diſciplina indidit) majori ex parte ad ſe trahens, purum

D ἂν, ἅμα τέχνης καὶ τόλμης νοῦν ἐχούσης πρὸς ἀνόητον ἰσχὺν καὶ βίαν ἀντιταττομένης, καὶ ἐπαινούσης τὸ Εὐριπίδειον,

Ἦ βραχύ τοι σθένος ἀνέρος·
Ἀλλὰ ποικιλίαις πραπίδων
Δαμᾷ φῦλα πόντου
Χθονίων τ᾽ ἀερίων τε παιδεύματα.

β΄. Αυτοβουλος. Καὶ μὴν ἐκεῖθεν, ὦ φίλε Σώκλαρε, φασὶν ἥκειν ἐπ᾽ ἀνθρώπους τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀγριότητα γευσαμένην φόνου, καὶ προεθισθεῖσαν ἐν ταῖς ἄγραις καὶ τοῖς κυνηγεσίοις, αἷμα καὶ τραύματα ζώων μὴ δυσχεραίνειν, ἀλλὰ χαίρειν σφαττομένοις καὶ ἀπο-
E θνήσκουσιν. Εἶθ᾽ ὥσπερ ἐν Ἀθήναις πρῶτός τις ὑπὸ τῶν Τριάκοντα συκοφάντης ἀποθανὼν ἐπιτήδειος ἐλέχθη, καὶ δεύτερος ὁμοίως καὶ τρίτος, ἐκ τούτου δὲ κατὰ μικρὸν ἤδη προϊόντες, ἥπτοντο τῶν ἐπιεικῶν, καὶ τέλος οὐδὲ

D. 4. Ἦ βραχύ—παιδεύματα] Poteram hos versus emendatiores exhibere, secundum Valckenarium Diatr. p. 146. Sed servanda erant vulgatæ vestigia: itaque Grotii distributionem secutus sum, unde ἀερίων dedi pro vulgato ἐανά. Vide supra p. 98. D.

E. 4. προϊόντες] Sic E. Mez. et verterunt Amiot. et Xyl. Vulgo, πραΐοντες.

præbet spectaculum artis audaciæque cum prudentia conjunctæ, quæ robori mentis experti opponatur: collaudetque illud Euripideum,

Vires exiguæ sunt mortalium.
Sed calliditate multiplici
Belluas maris, et terrestria,
Et sub cælo volitantia
Omnia homo domat.

II. Autobulus. Enimvero, mi Soclare, inde ferunt inhumanitatem et sævitiam ad homines venisse, cum ii se adsuefecissent, semel gustu cædium percepto in venationibus, ad sanguinem et vulnera animantium æquo animo ferenda, gaudendumque iis trucidandis. Deinde, sicut Athenis primum aliquis sycophanta a triginta tyrannis necatus, dignus supplicio fuit existimatus, itemque secundus ac tertius: paulatim deinde ii progressi, etiam probos arripuerunt, et ad extremum ne

τῶν ἀρίστων ἀπέχοντο πολιτῶν· οὕτως ὁ πρῶτος ἄρκτον ἀνελὼν ἢ λύκον, εὐδοκίμησε· καὶ βοῦς τις, ἢ σῦς, αἰτίαν ἔσχε προκειμένων ἱερῶν γευσάμενος, ἐπιτήδειος ἀποθανεῖν· ἔλαφοι δὲ τοὐντεῦθεν ἤδη καὶ λαγωοὶ καὶ δόρκες ἐσθιόμενοι, προβάτων, καὶ κυνῶν ἐνιαχοῦ καὶ ἵππων, κρέα προὐξένησαν· τιθασὸν δὲ χῆνα καὶ

—— περιστερὰν ἐφέστιον οἰκέτιν

τε Σοφοκλῆς, οὐχ ὡς γαλαῖ καὶ αἴλουροι τροφῆς ἕνεκα διὰ λιμὸν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡδονῇ καὶ ὄψῳ διασπαρῶντες καὶ κατακόπτοντες ὅσον ἐστὶ τῇ φύσει φονικὸν καὶ θηριῶδες, ἐπέρρωσαν, καὶ πρὸς οἶκτον ἀκαμπὲς ἀπειργάσαντο, τοῦ δὲ ἡμέρου τὸ πλεῖστον ἀπημβλύναν. Ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ Πυθαγορικοὶ τὴν πρὸς τὰ θηρία πρᾳότητα μελέτην ἐποιήσαντο

E. 7. ἐπιτήδειος ἀποθανεῖν] Legendum, vel, ἐπιτήδειος εἶναι ἀποθανεῖν: vel ἐπιτηδείως ἀποθανεῖν: utroque modo, nectendum cum superiore αἰτίαν ἔσχε.

F. 1. οἰκέτιν] Sic Steph. At οἰκέτην omnes libri et editi ante eum, et scripti excepto Veneto, unde nil enotatum varietatis.

F. 2. τε Σοφοκλῆς] Sic Steph. addit: a quo non dissentiunt Excerpta codicum nostrorum B. E. Harl. Venet. Absunt ab Ald. Bas. Xyl. Amiot. Forte corrigendum, τὸ τοῦ Σοφοκλέους—.

ab optimis quidem civibus abstinuerunt injuriam: ita qui primus interfecit ursum aut lupum, laudem invenit: deinde bos aut sus, quod proposita sibi sacra gustasset, caussam suæ necis præbuit: hinc jam cervi, lepores, capreæ esui haberi ceperunt, fecerumtque ut oves etiam, et canes adeo alicubi, equique comederentur: denique cicurem anserem, et

Columbam, contubernalem famulam,

ut eam Sophocles appellat, non alimenti caussa et famis sedandæ sicut feles aut æluri, sed voluptati obsonantes cum dilaniarent, quidquid in natura est truculentum et efferum, roboraverunt, et rigidum atque ad misericordiam non flexile reddiderunt: humanitatem autem maxima e parte hebetaverunt. Contra Pythagorei, ut homines ad miserationem et humanitatem condocefacerent, mansuetudi-

πρὸς τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλοικτίρμον. Ἡ γὰρ συνήθεια
960 δεινὴ τοῖς κατὰ μικρὸν ἐνοικειουμένη πάθεσι πόρρω προαγαγεῖν τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν λόγοις γεγονότες, λελήθαμεν, εἴτε τῶν χθὲς ἡμῖν γεγονότων, εἴτε τῶν τάχα δὴ γενησομένων σήμερον ἀπηρτημένοι. Καὶ γὰρ ἐχθὲς, ὡς οἶσθα, μετέχειν ἁμωσγέπως πάντα τὰ ζῶα διανοίας καὶ λογισμοῦ, παρέχομεν οὐκ ἄμουσον οὐδ' ἄχαριν τοῖς θηρατικοῖς νεανίσκοις περὶ συνέσεως θηρίων ἐναλίων τε καὶ πεζῶν ἅμιλλαν, ἣν σήμερον, ὡς ἔοικε, βραβεύσομεν· ἄν γε δὴ ταῖς προκλήσεσιν οἱ περὶ Ἀριστότιμον
B καὶ Φαίδιμον ἐμμείνωσιν· ἐκείνων γὰρ ὁ μὲν, τῆς γῆς ὡς διαφέροντα τῷ φρονεῖν ζῶα γεννώσης, ἐπεδίδου τοῖς ἑταίροις συνήγορον ἑαυτὸν, ὁ δὲ, τῆς θαλάττης.

A. 1. ἐνοικειουμένη] Hæc est vetus lectio Ald. Bas. Xyl. E. P. Vulgo, ἐνοικειουμένως: a quo non dissentiunt B. Harl. Venet. et exstat apud Porphyr. De Abstin. III, 20. qui hinc ac deinceps Plutarchi locum, pauca ad suam ipse orationem mutans, refert a p. 959. F. φασὶν usque ad p. 963. F.

A. 4. ἀπηρτημένοι] ἀπηρτημένους legendum cum Reiskio.

A. 5. ἰχθὶς] Vel addendum ἀποφαινόμενοι, aut simile: vel legendum τοῖς ἰχθὶς, scilicet λόγοις.

A. 9. Ἀριστότιμον] Sic Ald. Bas. Xyl. E. Harl. P. Vulgo, Ἀριστόδημον.

nem erga bestias meditandam præceperunt. Magnam enim vim consuetudo habet, insinuans se per leves affectiones et paulatim, hominem longe producendi. Verum nescio quo modo in sermones imprudenter inciderimus ejusmodi qui nihil differant ab iis quos et heri habuimus, et hodie mox habebimus. Cum enim heri dixissemus, ut nosti, omnia quodammodo rationis participia esse animalia; venandi studiosis juvenibus non insciti neque invenusti certaminis materiam præbuimus de calliditate marinorum et terrestrium animalium: quod hodie, puto, nobis erit dijudicandum, si quidem pactis stare volent Aristotimus et Phædimus: quorum alter terram solertiora proferre animalia se demonstraturum sociis promisit, alter eam laudem se mari adserturum.

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ἐμμένουσιν, ὦ Αὐτόβουλε, καὶ ὅσον οὔπω πάρεισι· συμπαρασκευαζομένους γὰρ αὐτοὺς ἕωθεν ἑώρων. Ἀλλά, εἰ βούλει, περὶ τοῦ ἀγῶνος ὅσα τοῖς ἐχθὲς λόγοις προσήκοντα, λεχθῆναι καιρὸν οὐκ ἔσχεν, ἢ σὺν οἴνῳ καὶ παρὰ πότον οὐ μετὰ σπουδῆς ἐλέχθη, πρὸς αὐτοὺς ἀναλάβωμεν. Ἐδόκει γάρ τι πραγματικῶς οἷον ἀντηχεῖν ἐκ τῆς Στοᾶς, « ὡς τῷ θνητῷ τὸ ἀθάνατον ἀντίκειται, καὶ τῷ « φθαρτῷ τὸ ἄφθαρτον, καὶ σώματί γε τὸ ἀσώματον, C « οὕτως ὑπάρχοντι τῷ λογικῷ χρῆναι τὸ ἄλογον ἀντικεῖσθαι καὶ ἀνθυπάρχειν, καὶ μὴ μόνην ἐν τοσαῖσδε « συζυγίαις, ἀτελῆ τήνδε λείπεσθαι καὶ πεπηρωμένην. »

γʹ. ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Τίς δέ, ὦ φίλε Σώκλαρε, τοῦτο ἠξίωσεν, ὄντος ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ λογικοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄλογον; πολὺ γὰρ ἐστὶ καὶ ἄφθονον ἐν πᾶσι τοῖς ψυχῆς ἀμοιροῦσι, καὶ οὐδ' ἔτι ἑτέρας δεόμεθα πρὸς τὸ

B. 6. προσήκοντα, λεχθῆναι] Ita distinxi et omissa in Latinis supplevi. Vulgo, προσήκοντα λεχθῆναι.
C. 8. οὐδ' ἔτι] Porphyr. οὐδέν. Jun. οὐδέν τι.

SOCLARUS. Illi vero persistunt, O Autobule, in eo quod in se receperunt, ac statim aderunt; prima enim luce vidi eos se parare. Sed si placet, ante illud certamen, ea quæ heri, licet conjuncta cum disputationis argumento, tamen vel tempestive dici non potuerunt, vel inter pocula minus serio tractata sunt, jam inter nos repetamus. Videbatur enim quidpiam e Stoa quasi resonare et occlamari efficaciter, *Mortali ut opponitur immortale, et interitus capaci interitus expers, corpori incorporeum; ita, cum sit ratione præditum aliquid, debere etiam opponi brutum aliquid; ne de tot seriebus contrariorum inter se comparatorum hæc sola imperfecta maneat atque mutila.*

III. AUTOBULUS. Quis vero, mi Soclare, hoc postulavit, ut cum sit ratione præditum in rebus, negetur esse aliquid ratione carens? brutarum enim rerum abunde est in omnibus animæ expertibus, neque alia indigemus re, quam

λογικοῦ ἀντιθέσεως, ἀλλὰ πᾶν εὐθὺς τὸ ἄψυχον ὡς ἄλογον καὶ ἀνόητον ἀντίκειται τῷ μετὰ ψυχῆς λόγον ἔχοντι καὶ διάνοιαν. Εἰ δέ τις ἀξιοῖ μὴ κολοβὸν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλ-
D λὰ τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν, λογικὸν, τὸ δὲ, ἄλογον· ἕτερος ἀξιώσει τὴν ἔμψυχον φύσιν ἔχειν, τὸ μὲν, φανταστικὸν, τὸ δὲ, ἀφαντασίαστον, καὶ τὸ μὲν, αἰσθητικὸν, τὸ δὲ, ἀναίσθητον· ἵνα δὴ τὰς ἀντιζύγους ταύτας καὶ ἀντιθέτους ἕξεις καὶ στερήσεις περὶ ταυτὸν ἡ φύσις ἔχοι γένος οἷον ἰσοῤῥοπούσας. Εἰ δὲ ἄτοπος ὁ ζητῶν τοῦ ἐμψύχου τὸ μὲν, αἰσθητικὸν, τὸ δὲ, ἀναίσθητον εἶναι, καὶ τὸ μὲν, φανταστικὸν, τὸ δὲ, ἀφαντασίαστον, ὅτι πᾶν τὸ ἔμψυχον αἰσθητικὸν εὐθὺς εἶναι καὶ φανταστικὸν πέφυκεν· οὐδ' ὅπως ἐπιεικῶς ἀπαιτήσει τὸ μὲν λογικὸν εἶναι τοῦ ἐμψύχου, τὸ δὲ ἄλογον, πρὸς ἀνθρώπους διαλεγόμενος μηδὲν οἰομένους αἰσθήσεως μετέχειν, ὃ μὴ
E καὶ συνέσεως, μηδὲ εἶναι ζῷον ᾧ μὴ δόξα τις καὶ λογισμὸς,

D. 9. οὐδ' ὅπως] Legendum οὐδ' οὕτως ut monitum a Mez. et Reisk.
D. 10. ἄλογον, πρὸς] Inter has duas voces E. habet lacunam octo fere literarum. At ceteri omnes libri et Porphyr. cum vulgata consentiunt.

opponamus ratione præditæ; cum omne, quod anima caret ac mente, adversum ei collocare liceat quod cum anima rationem est nactum. Quod si quis postulet, ne Natura sit manca, debere animatorum alia rationem habere, alia esse bruta; invenietur qui eodem jure flagitet, animalium alia debere esse vi imaginandi prædita, alia ea carere; alia sensum habere, alia non habere: scilicet ut oppositas habitibus istis privationes æqualibus veluti momentis natura habeat. Quod si hæc postulare absurdum est, cum quodvis animal simul et sentiendi et imaginandi vim nanciscatur; ne hoc quidem recte postulabitur, esse animalium alia ratione prædita, alia bruta: idque ab iis hominibus qui nihil sentire putent, quod non etiam intelligat: neque animal censeant, cui non ut sensus et appetentia, ita etiam opinandi et ra-

ὥσπερ αἴσθησις καὶ ὁρμὴ κατὰ φύσιν πάρεστιν. Ἡ γὰρ φύσις ἣν ἕνεκά του καὶ πρός τι πάντα ποιεῖν, ὀρθῶς λέγουσιν, οὐκ ἐπὶ ψιλῷ τῷ πάσχοντι αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον αἰσθητικὸν ἐποίησεν· ἀλλ' ὄντων μὲν οἰκείων πρὸς αὐτὸ πολλῶν, ὄντων δὲ ἀλλοτρίων, οὐδὲ ἀκαρὲς ἦν περιεῖναι, μὴ μαθόντι τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τοῖς δὲ συμφέρεσθαι. Τὴν μὲν οὖν γνῶσιν ἀμφοῖν ὁμοίως ἡ αἴσθησις ἑκάστῳ παρέχει· τὰς δὲ ἐπομένας F τῇ αἰσθήσει, τῶν μὲν ὠφελίμων λήψεις καὶ διώξεις, διακρούσεις δὲ καὶ φυγὰς τῶν ὀλεθρίων καὶ λυπηρῶν, οὐδεμία μηχανὴ παρεῖναι τοῖς μὴ λογίζεσθαί τι καὶ κρίνειν καὶ μνημονεύειν καὶ προσέχειν πεφυκόσιν· ἀλλ' ὧν ἂν ἀφέλῃς παντάπασι προσδοκίαν, μνήμην, πρόθεσιν, παρασκευὴν, τὸ ἐλπίζειν, τὸ δεδιέναι, τὸ ἐπιθυμεῖν, τὸ ἀσχάλλειν, οὔτε ὀμμάτων ὄφελος οὐδὲν αὐτοῖς παρόντων, οὔτε

E. 3. ἕνεκά του] Ita scribendum fuit et habent exempla Porphyr. Vulgo, ἕνεκα τοῦ.
E. 4. πάσχοντι] Aliud requiritur: vel cum Porphyr. πάσχειν καί: vel cum Mez. πάσχειν τι καί: vel cum Reisk. πάσχειν τι.
F. 4. παρεῖναι] Addidi ex Porphyr.
F. 5. ὧν ἂν ἀφέλῃς] ἂν additum ex B. et Porphyr.

tiocinandi vis insit. Etenim Natura, quam isti finis certi gratia omnia facere probe dicunt, non eo animal sentiens creavit, ut duntaxat afficeretur sentiendo. Sed, cum multa sint naturæ ejus convenientia, multa adversa; non poterat vel momentum temporis incolumitatem suam tueri, nisi quædam fugere, alia consectari nosset. Utrorumque porro cognitionem sensus unicuique animalium perinde præbet: quæ vero sequuntur sensum appetitiones et apprehensiones utilium, perniciosorumque et molestorum aversationes, nullo pacto cadere in ea queunt, quæ ratiocinari, judicare, meminisse, et animadvertere non possunt. Imo quibus exspectationem, memoriam, propositum, apparationem, spem, metum, cupiditatem, molestc ferre, ademeris: iis nullo usui erunt oculi, aures, omnes sensus, om-

ἄτων· αἰσθήσεώς τε πάσης καὶ φαντασίας, ὃ χρώμενον οὐκ ἐχούσης, ἀπηλλάχθαι βέλτιον ἢ πονεῖν καὶ λυπεῖσθαι καὶ
961 ἀλγεῖν, ᾧ διακρούσεται ταῦτα μὴ παρόντος. Καίτοι Στράτωνός γε τοῦ φυσικοῦ λόγος ἐστὶν, ἀποδεικνύων ὡς οὐδ' αἰσθάνεσθαι τοπαράπαν ἄνευ τοῦ νοεῖν ὑπάρχει· καὶ γὰρ γράμματα πολλάκις ἐπιπορευομένους τῇ ὄψει, καὶ λόγοι προσπίπτοντες τῇ ἀκοῇ διαλανθάνουσιν ἡμᾶς καὶ διαφεύγουσι πρὸς ἑτέροις τὸν νοῦν ἔχοντας· εἶτα αὖθις ἐπανῆλθε καὶ μεταθεῖ καὶ μεταδιώκει τῶν προειμένων ἕκαστον ἀναλεγόμενος. Ἧ καὶ λέλεκται,

Νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά·

ὡς τοῦ περὶ τὰ ὄμματα καὶ ὦτα πάθους, ἂν μὴ παρῇ τὸ
B φρονοῦν, αἴσθησιν οὐ ποιοῦντος. Διὸ καὶ Κλεομένης ὁ βασιλεὺς παρὰ πότον εὐδοκιμοῦντος ἀκροάματος, ἐρωτηθεὶς εἰ οὐ φαίνεται σπουδαῖον, ἐκέλευσεν, " ἐκείνους σκο-

A. 4. ἐπιπορευομένους] Sic et Porphyr. et omnes nostri libri Ald. Bas. Xyl. B. E. Harl. Venet. At Steph. nescio quare et unde, ἐπιπορευόμενα.
A. 9. τὰ δὲ ἄλλα] Mez. τ' ἄλλα, recte: ut exstat ap. Theodoret. De Cur. Gr. Aff. I. p. 478. D. T. IV. Opp. et monitum ab aliis.

nis imaginatio, cum non habeant qui utantur iis: præstatque iis carere, quam doloribus et molestia affici, cum non sit declinandi instrumentum. Stratonis etiam Physici exstat oratio, qua *fine intelligentia sentiri omnino nihil posse* demonstrat: nam sæpenumero dum scripturam aliquam oculis percurrimus, sermones adeo nobis ad aures accidunt, ita ut non animadvertantur, sed fallant et effugiant, animo nostro in aliud intento: deinde redit animus ac repetit et insequitur, quæ ante erant prætermissa: unde etiam dictum est,

Mens videt, mens audit, reliqua omnia cæca et surda:

scilicet quia affectio aurium, aut oculorum, sensum nullum adfert, intelligentia absente. Itaque Cleomenes rex cum in convivio laudaretur quoddam carmen, interrogatus an sibi videretur esse præclarum, *Vos,*

" πεῖν, αὐτὸν γὰρ ἐν Πελοποννήσῳ τὸν νοῦν ἔχειν." Ὅθεν
ἀνάγκη πᾶσιν οἷς τὸ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ νοεῖν ὑπάρ-
χειν, εἰ τῷ νοεῖν αἰσθάνεσθαι πεφύκαμεν. Ἔστω δὲ μὴ
δεῖσθαι τοῦ νοῦ τὴν αἴσθησιν πρὸς τὸ αὑτῆς ἔργον, ἀλλ' ὅταν
γε τῷ ζῴῳ πρὸς τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον ἡ αἴσθησις
ἐνεργασαμένη διαφορὰν ἀπέλθῃ, τί τὸ μνημονεῦόν ἐστιν
ἤδη, καὶ δεδιὸς τὰ λυποῦντα, καὶ ποθοῦν τὰ ὠφέλιμα, καὶ
μὴ παρόντων, ὅπως παρέσται μηχανώμενον ἐν αὐτοῖς, καὶ
παρασκευαζόμενον ὁρμητήρια καὶ καταφυγὰς, καὶ θήρατρα C
πάλιν αὖ τοῖς ἁλωσομένοις, καὶ ἀποδράσεις τῶν ἐπιτι-
θεμένων; Καίτοιγε κἀκεῖνοι λέγοντες ἀποκναίουσιν, ἐν
ταῖς εἰσαγωγαῖς ἑκάστοτε τὴν πρόθεσιν ὁριζόμενοι σημείωσιν
ἐπιτελειώσεως, τὴν δ' ἐπιβολὴν ὁρμὴν πρὸ ὁρμῆς, πα-
ρασκευὴν δὲ πρᾶξιν πρὸ πράξεως, μνήμην δὲ κα-

C. 3. Καίτοιγε] Sic Leonic. Schott. Anon. T. V. B. Vulgo, Καὶ ταυτί γε. Porphyr. ἢ ταυτί γε.

C. 5. ἐπιτελειώσεως] Sic B. E. Porphyr. Vulgo, ἐπὶ τελειώσεως.

aiebat, *videritis isthuc, mihi animus erat in Peloponneso.* Proinde si natura ita est comparatum, ut intelligendo sentiamus; necesse est, omnia quæ sentiunt, intelligere. Atque etiam, ut demus hoc, sensum ad suum munus perficiendum intelligentia opus non habere; ubi præterierit sentiendi actio postea quam animal ita movit, ut ejus aliquid intersit inter res vel congruentes cum natura ipsius vel ab ea alienas; quid porro est quod memoria id retineat, quod metuat ei a nocituris, desideret profutura, consectetur que ea, siquidem absint, iisque paret receptacula, suffugia, tum eorum quæ capi possint indagines moliatur, et declinationes insidiantium? Atqui in Introductionibus quas vocant suis illi ad fatietatem usque inculcant subinde, *propositum* esse indicationem perfectionis, definientes: *aggressionem*, impetum ante impetum: *apparatum*, actionem quæ actioni antecedat: *memoriam*, comprehensionem

τάληψιν ἀξιώματος παρεληλυθότος οὗ τὸ παρὸν ἐξ
αἰσθήσεως κατελήφθη· τούτων γὰρ οὐδὲν ὅ, τι μὴ λογικόν
ἐστι, καὶ πάντα τοῖς ζώοις ὑπάρχει πᾶσιν· ὥσπερ ἀμέ-
D λει καὶ τὰ περὶ τὰς νοήσεις, ἃς ἐναποκειμένας μὲν ἐν-
νοίας καλοῦσιν, κινουμένας δὲ διανοήσεις. Τὰ δὲ πάθη
σύμπαντα κοινῶς κρίσεις φαύλας καὶ δόξας ὁμολογοῦντες
εἶναι, θαυμαστὸν ὅτι δὴ παρορῶσιν ἐν τοῖς θηρίοις ἔργα
καὶ κινήματα, πολλὰ μὲν θυμῶν, πολλὰ δὲ φόβων, καὶ
ναὶ μὰ Δία φθόνων καὶ ζηλοτυπιῶν· αὐτοὶ δὲ καὶ κύνας
ἁμαρτάνοντας καὶ ἵππους κολάζουσιν, οὐ διακενῆς, ἀλλ᾽
ἐπὶ σωφρονισμῷ, λύπην δι᾽ ἀλγηδόνος ἐμποιοῦντες αὐ-
τοῖς, ἣν μετάνοιαν ὀνομάζομεν. Ἡδονῆς δὲ τῇ μὲν δι᾽
ὤτων ὄνομα κήλησίς ἐστι, τῇ δὲ δι᾽ ὀμμάτων γοητεία·
E χρῶνται δὲ ἑκατέραις ἐπὶ τὰ θηρία· κηλοῦνται μὲν ἔλαφοι
καὶ ἵπποι σύριγξι καὶ αὐλοῖς, καὶ τοὺς παγούρους ἐκ τῶν

D. 6. φθόνων καὶ ζηλοτυπιῶν] Sic Porphyr. Vulgo, φθόνου καὶ ζηλοτυπίαν. Harl. φθόνων καὶ ζηλοτυπία;. B. φθόνους καὶ ζηλοτυπίας: quibus vestigia servantur receptæ a nobis lectionis.

D. 9. τῇ μὲν—τῇ δὲ] Recepi ab Harl. Vulgo, τὸ μὲν—τὸ δέ.

præteriti alicujus pronunciati, quod præsens sensu fuerit conceptum. Hæc vero omnia cum intelligentia sunt conjuncta, omniaque omnibus conveniunt animalibus: sicut nimirum etiam notiones, quas, intus repositæ dum sunt, *notitias*, ubi in motu sunt, *intelligentias* vocant. Jam cum fateantur animi perturbationes omnino omnes esse falsas opiniones et prava judicia; mirari subit, ab iis præteriri animalium acta et motus, iræ, metus, invidiæ, adeoque odia etiam atque obtrectationes: quid, quod canes ipsi equosque peccantes plectunt? non quidem frustra, sed castigandi gratia, dolore iis ægritudinem inserentes, quam *pœnitentiam* vocant. Porro voluptas quæ auribus percipitur, delectatio est seu pellacia: quæ oculis, præstigiæ: utroque interim genere adversum animalia utuntur. Illiciuntur enim ac deliniuntur cervi et equi fistulis atque tibiis: et paguros

χρεμμῶν ἀνακαλοῦνται βιαζόμενοι ταῖς φώτιγξι, καὶ τὴν θρίσσαν ᾀδόντων καὶ κροτούντων ἀναδύεσθαι καὶ προϊέναι λέγουσιν· ὁ δὲ ὦτος αὖ πάλιν ἁλίσκεται γοητευόμενος, ὀρχουμένων ἐν ὄψει μεθ᾽ ἡδονῆς ἅμα ῥυθμῷ γλιχόμενος τοὺς ὤμους εὖ διαφέρειν. Οἱ δὲ περὶ τούτων ἀβελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε θυμοῦσθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παρασκευάζεσθαι τὴν ἀηδόνα, μήτε μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι τὸν λέοντα, καὶ ὡσανεὶ φοβεῖσθαι τὴν ἔλαφον, οὐκ οἶδα τί χρήσονται τοῖς λέ- F
γουσι μηδὲ βλέπειν μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ βλέπειν αὐτά, καὶ ὡσανεὶ ἀκούειν· μηδὲ φωνεῖν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ ζῆν· ταῦτα γὰρ οὐ μᾶλλον ἐκείνων ἐστὶ λεγόμενα παρὰ τὴν ἐνάργειαν, ὡς ἐγὼ πείθομαι.

E. 9. παρασκευάζεσθαι—θυμοῦσθαι] Locus ad ſenſum, ut videtur, integer, ſed inſigni vexatus varietate lectionis. Porphyr.—παρασκευάζεσθαι μήτε μνημονεύειν, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ μνημονεύειν τὴν μέλιτταν καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι την χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι. Harl. παρασκευάζεσθαι, μήτε μνημονεύειν ἀλλ᾽ ὡσανεὶ μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι. B. παρασκευάζεσθαι, μήτε μνημονεύειν τὴν μέλιτταν, καὶ ὡσανεὶ παρασκευάζεσθαι τὴν χελιδόνα, καὶ ὡσανεὶ θυμοῦσθαι—: et ſic item habent, niſi quod τὴν ἀηδόνα etiam ſervant, Venet. Pol. Jannot.

vi e ſaxorum cavernis eliciunt lotinæ fiſtulæ cantu: ac thriſſam (ſive hæc aloſa eſt) cantando plaudendoque protrahi aiunt. Rurſum præſtigiis otus capitur, videns ſaltantes coram homines in numerum, et ipſe geſtiens ſuas ſcapulas belle jactare. Ceterum qui etiam ſtolidius his de rebus loquentes, neque delectari neque iraſci, neque metuere animalia aiunt: neque parare ſe luſciniam, neque recordari apem, ſed *veluti iraſci* leonem, et *veluti metuere ſibi* cervum: neſcio quid reſponſuri ſint iis, qui animalia etiam non videre, non audire, non vocem emittere, ſed veluti videre, veluti audire, veluti vocem edere, denique omnino non vivere, ſed duntaxat veluti vivere dicerent: nam, ut ego ſentio, hæc non magis evidentiæ quam iſta repugnant.

δ΄. ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Κἀμὲ τοίνυν, ὦ Αὐτόβουλε, ταῦτά γε τίθει πειθόμενον· ὅταν δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι καὶ
962 βίοις καὶ πράξεσι, καὶ διαίταις τὰ τῶν ζώων παρατιθεὶς, ἄλλην τε πολλὴν ἐνορῶ φλαυρότητα, καὶ τῆς ἀρετῆς, πρὸς ἣν ὁ λόγος γέγονε, μηδένα ἐμφαινόμενον στοχασμὸν αὐτῶν μηδὲ προκοπὴν μηδὲ ὄρεξιν, ἀπορῶ πῶς ἡ φύσις ἔδωκε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς, ἐπὶ τὸ τέλος ἐξικέσθαι μὴ δυναμένοις.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲ αὐτοῖς ἐκείνοις, ὦ Σώκλαρε, τοῖς ἀνδράσιν ἄτοπον εἶναι δοκεῖ· τὴν γοῦν πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίαν, ἀρχὴν μὲν ἡμῖν κοινωνίας καὶ δικαιοσύνης τιθέμενοι, πολλὴν δὲ τοῖς ζώοις καὶ ἰσχυρὰν ὁρῶντες παροῦσαν, οὔ φασιν αὐτοῖς οὐδὲ ἀξιοῦσι
B μετεῖναι δικαιοσύνης· ἡμιόνοις δὲ τῶν γεννητικῶν μορίων οὐδὲν ἐνδεῖ, καὶ γὰρ αἰδοῖα καὶ μήτρας καὶ τὸ χρῆσθαι μεθ᾽

F. 8. ὅταν δὲ—αὐτῶν] Hæc correcta exhibemus partim ex Porphyrio, partim e codicibus scriptis: ὅταν est ex Porph. παρατιθεὶς ex eodem et Harl. ἐνορῶ ex Porph. ἐμφαινόμενον ex B. Vulgo, τὸ δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤ. κ. β. κ. π. κ. δ. τ. τ. ζ. παρατιθέναι, ἄλλην τε πολλὴν ἐν ὅλῳ φλαυρότητα, κ. τ. ἀ. π. ἣν ὁ λ. γ. μηδένα ἐμφαινομένων στοχασμὸν αὐτῶν—.

IV. SOCLARUS. Me itaque, Autobule, hæc ita sentientem pone. At quando humanis moribus, vitis, studiis, vivendi rationibus bruta comparans, cum aliam multam in brutis negligentiam ac temeritatem animadverto, tum nullam significationem appetentiæ ac progressionis ad virtutem ad quam adipiscendam ipsa ratio spectat: hæc igitur animadvertens, dubito an natura illis dederit principium, id est rationem, quum ad finem, id est virtutem, pervenire nequeant.

AUTOBULUS. Enimvero, mi Soclare, hoc illi pro absurdo non habent. Nam cum id statuant, dilectionem prolis nostram, principium societatis humanæ et justitiæ esse: reliquis animalibus, in quibus esse vehementem eam adfectionem vident, nihilominus pernegant justitiæ quicquam inesse: et mulis nulla ad procreationem facientia desunt membra, cum genitalia ute-

ἡδονῆς τούτοις ἔχουσι, πρὸς τὸ τέλος οὐκ ἐξικνοῦνται τῆς γενέσεως. Σκόπει δὲ ἄλλως μὴ καταγέλαστον ᾖ τοὺς Σωκράτεις καὶ τοὺς Πλάτωνας οὐδὲν ἐλαφροτέρᾳ κακίᾳ τοῦ τυχόντος ἀνδραπόδου συνεῖναι φάσκοντας, ἀλλ' ὁμοίως ἄφρονας εἶναι καὶ ἀκολάστους καὶ ἀδίκους, εἶτα τῶν θηρίων αἰτιᾶσθαι τὸ μὴ καθαρὸν μηδ' ἀπηκριβωμένον πρὸς ἀρετὴν, ὥσπερ οὐχὶ φαυλότητα λόγου καὶ ἀσθένειαν, καὶ ταύτην κακίαν ὁμολογοῦντας εἶναι λογικὴν, ἧς πᾶν θηρίον ἀναπέπλησται· καὶ γὰρ δειλίαν πολλοῖς καὶ c ἀκολασίαν, ἀδικίαν τε καὶ κακόνοιαν ὁρῶμεν ὑπάρχουσαν. Ὁ δὲ ἀξιῶν τὸ μὴ πεφυκὸς ὀρθότητα λόγου δέχεσθαι, μηδὲ λόγον δέχεσθαι φύσει, πρῶτον μὲν οὐδὲν διαφέρει τοῦ μήτε πίθηκον αἴσχους φύσει μετέχειν, μήτε χελώνην βραδυτῆτος, ἀξιοῦντος, ὅτι μηδὲ κάλλους ἐπιδεκτικὰ μη-

B. 5. Σωκράτεις] Ald. Bas. Steph. et duae priores Graeco-Lat. Σωκράτας. Ceteri libri, recte, ut edidimus.

B. 6. φάσκοντας] Non quidem, ut vitiosum, repudiandum: sed minus probandum quam φάσκειν.

C. 2. ὑπάρχουσαν] Mez. ἐνυπάρχουσαν.

rosque habeant, et in coïtu voluptatem etiam persentiant: neque tamen illi genus suum propagant. Sed et hoc consideres velim, an non ridiculi sint, qui Socratem et Platonem non in minore esse vitio pronunciantes quam quodvis mancipium ac tantundem stultos, intemperantes, injustos: porro animalium culpant naturam ut non satis puram, neque absolute ad virtutes elaboratam; quasi vero pravitas et imbecillitas rationis ab ipsis illis non ponatur inter vitia rationis, quibus plena sunt omnia animalia, quorum timiditas, intemperantia, injustitia, et malitia in sensus nostros plerunque incurrunt. Qui vero statuit, id, quod Natura non sit capax rectae rationis, ne rationis quidem esse capax Natura; is primum perinde facit, ac si simiae turpitudinem, testudini tarditatem neget a natura ingenitam, quia pulchritudinis illa, haec celeritatis non est capax. Deinde

δὲ ταχὺς ἐστίν· ἔπειτα τὴν διαφορὰν ἐμποδὼν οὖσαν οὐ συνορᾷ· λόγος μὲν γὰρ ἐγγίνεται φύσει, σπουδαῖος δὲ λόγος καὶ τέλειος, ἐξ ἐπιμελείας καὶ διδασκαλίας. διὸ τοῦ λογικοῦ πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις μέτεστιν· ἣν δὲ ζητοῦσιν ὀρ-
D θότητα καὶ σοφίαν, οὐδὲ ἄνθρωπον εἰπεῖν κεκτημένον ἔχουσιν. Ὥσπερ δὲ ὄψεώς ἐστι πρὸς ὄψιν διαφορὰ, καὶ πτήσεως πρὸς πτῆσιν, (οὐ γὰρ ὁμοίως ἱέρακες βλέπουσι καὶ τέττιγες, οὐδὲ ἀετοὶ πέτανται καὶ πέρδικες) οὕτως οὐδὲ παντὶ λογικῷ μέτεστιν ὡσαύτως τῆς εὐεργμένης τὸ ἄκρον εὐστροφίας καὶ ὀξύτητος· ἐπεὶ δείγματά γε πολλὰ κοινωνίας καὶ ἀνδρείας καὶ τοῦ πανούργου περὶ τοὺς πορισμοὺς καὶ τὰς οἰκονομίας, ὥσπερ αὖ καὶ τῶν ἐναντίων, ἀδικίας, δειλίας, ἀβελτηρίας ἔνεστιν αὐτοῖς. Καὶ μαρτυρεῖ τὸ νυνὶ πεποιηκὸς ἐν
E τοῖς νεανίσκοις τὴν ἅμιλλαν· ὡς γὰρ οὔσης τινὸς διαφορᾶς, οἱ μὲν τὰ χερσαῖά φασιν, οἱ δὲ τὰ θαλάσσια, μᾶλλον

D. 2. Ὥσπερ δὲ ὄψεως] δὲ addidimus ex Pol. Jannot. minoris eſt auctoritatis, quamvis ipſum probum ad orationis bonitatem et lectionis veriſimilitudinem, ὡς γὰρ Mez.

diſcrimen in promtu ſitum non animadvertit: nam ratio Natura ineſt: perfecta ratio et virtute prædita, induſtriæ ac diſciplinæ debetur. Quo fit, ut quodvis animal rationis ſit particeps: quam autem iſti requirunt ejus rectitudinem ac ſapientiam, nullus eſt homo, in quo eam eſſe queant dicere. Verum ut viſus viſui, volatus volatui præſtat: (non enim accipiter et cicada æque vident, neque ita aquilæ volant ut perdices) ita etiam non omne rationis particeps perinde ſummam calliditatem atque celeritatem intelligendi nanciſcitur. Alioqui documenta in animalibus exſtant multa ſocietatis, fortitudinis, et in parandis rebus neceſſariis ac tutanda familia verſutiæ: ſicut et contra injuſtitiæ, timiditatis, fatuitatis. Atque hoc teſtatur cauſſa, quæ noſtris adoleſcentibus ſui certaminis exſtitit: quod, ut exſtante diſcrimine aliquo, alter terrena, alter aquatilia ani-

περιῆχθαι φύσει πρὸς ἀρετήν· ὃ δὴ καὶ δῆλόν ἐστι, παρα-
βαλλομένων πελαργοῖς ἵππων ποταμίων· οἱ μὲν γὰρ τρέ-
φουσι τοὺς πατέρας, οἱ δὲ ἀποκτεννύουσιν, ἵνα τὰς μητέ-
ρας ὀχεύωσι· καὶ περιστερὰς περδίκων· οἱ μὲν γὰρ ἀφα-
νίζουσι τὰ ὠὰ καὶ διαφθείρουσι τὰς θηλείας, ὅταν ἐπωά-
ζωσιν, οὐ προσδεχομένας τὴν ὀχείαν, οἱ δὲ καὶ διαδέχονται
τὴν ἐπιμέλειαν, ἐν μέρει θάλποντες τὰ ὠά, καὶ ψωμίζουσι
πρότεροι τὰ νεοττία, καὶ τὴν θήλειαν, ἐὰν πλείονα χρό- F
νον ἀποπλανηθῇ, κόπτων ὁ ἄῤῥην, εἰσελαύνει πρὸς τὰ
ὠὰ καὶ τοὺς νεοττούς. Ὄνοις δὲ καὶ προβάτοις Ἀντίπα-
τρος ἐγκαλῶν ὀλιγωρίαν καθαριότητος, οὐκ οἶδα πῶς
παρῆλθε τὰς λύγκας καὶ τὰς χελιδόνας, ὧν αἱ μὲν
ἐκτοπίζουσι παντάπασι κρύπτουσαι καὶ ἀφανίζουσαι τὸ
λυγγούριον, αἱ δὲ χελιδόνες ἔξω στρεφομένους διδάσκουσι
τοὺς νεοττοὺς ἀφιέναι τὸ περίττωμα. Καίτοι διὰ τί
δένδρον δένδρου οὐ λέγομεν ἀμαθέστερον, ὡς κυνὸς πρό-
βατον; οὐδὲ λαχάνου λάχανον ἀνανδρότερον, ὡς ἔλαφον

malia contenderet a Natura plus ad virtutem adjumenti accepisse. Quod sane liquet, si cum ciconiis compares fluviales equos; illæ enim patres suos alunt, hi, ut cum matribus coïre possint, eos necant: item columbas cum perdicibus; nam alterius generis mares ova perdunt, fœmellasque corrumpunt, non admittentes marem dum incubant, alteri partem curæ in se recipiunt fovendis ovis, primique pullos cibant, et fœmellam, si diutius evagetur, mas rostro tundens ad ova et pullos compellit. Antipater vero ovibus et asinis neglectionem munditiæ exprobrans, nescio cur lynces præterierit et hirundines; nam lynces lyncurium suum plane e medio removent occultantque, hirundines pullos suos docent foras aversos excernere. Et vero quid caussæ est, cur arborem arbore non dicamus minus docilem, ut ovem cane? aut olus olere timidius, ut cervum leone? nimirum,

963 λέοντος; ἢ καθάπερ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἕτερον ἑτέρου βραδύτερον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μικροφωνότερον ἐν τοῖς ἀναύδοις, οὕτως οὐδὲ δειλότερον, οὐδὲ νωθρότερον, οὐδὲ ἀκρατέστερον, οἷς μὴ φύσει πᾶσιν ἡ τοῦ φρονεῖν δύναμις, ἄλλοις δὲ ἄλλως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον παροῦσα, τὰς ὁρωμένας διαφορὰς πεποίηκεν.

έ. ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ἀλλὰ θαυμαστὸν ὅσον ἄνθρωπος εὐμαθείᾳ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τοῖς περὶ δικαιοσύνην καὶ κοινωνίαν διαφέρει τῶν ζώων.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Καὶ γὰρ ἐκείνων, ὦ ἑταῖρε, πολλὰ τοῦτο μὲν μεγέθει καὶ ποδωκείᾳ, τοῦτο δὲ ὄψεως ῥώμῃ καὶ ἀκοῆς ἀκριβείᾳ πάντας ἀνθρώπους ἀπολέλοιπεν· ἀλλ᾽ οὐ διὰ τοῦτο
B τυφλὸς, οὐδὲ ἀδύνατος, οὐδὲ ἄωτος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ

A. 3. δειλότερον] Sic Porph. et conjectura ita vertit Xyl. Vulgo, δεινότερον.

A. 7. εὐμαθείᾳ] Sic Porphyr. Vulgo, et omnes libri, εὐηθείᾳ.

A. 11. —ποδωκείᾳ—ἀκριβείᾳ] Malim, ποδωκείᾳ καὶ ῥώμῃ, τοῦτο δὲ ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἀκριβείᾳ.

B. 1. ἀδύνατος—ἰσχύος τε] Porphyr.—ἀδύνατος ὁ ἄνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ θέομεν, εἰ καὶ βραδύτερον ἐλάφων· καὶ βλέπομεν, εἰ καὶ χεῖρον ἱεράκων· ἰσχύος τε— Reliquiæ hujus lectionis ſunt in Harl. χεῖρον ἱεράκων pro χειρῶν καὶ ὀμμάτων. Dubium, quæ ſit verior totius loci ſcriptura: hoc non dubium, quin, vel retenta vulgata, ὀμμάτων mutandum ſit in σωμάτων.

quod ſicut de immobilibus aliud alio tardius, aut de mutis aliud alio minus vocale non habetur: ita timidius, ſegnius, intemperantius aliud alio non reputatur, ubi intelligendi vim Natura non eſt largita, quæ in aliis aliter, ac vel magis vel minus inſita, diſcrimina fecit ea quæ cernimus.

V. Soclarus. Sed mirum dictu eſt quantum homo prudentia, ſolertia, juſtitia et ſocietatis procuratione reliquis præſtet animalibus.

Autobulus. Atqui amice, etiam hæc magnitudine, pedum celeritate, acumine viſus, auditus ſubtilitate, aliis alia, homines univerſos longe ſuperant. Neque tamen propterea homo eſt cæcus, viribus, auribus carens: neque manuum et corporum, vi et

χειρῶν καὶ ὀμμάτων ἰσχύος τε καὶ μεγέθους ἡ φύσις ἡμᾶς οὐκ ἀπεστέρησεν, καίτοι τὸ μηδὲν ἐν τούτοις πρὸς ἐλέφαντας καὶ καμήλους ὄντας. Οὐκοῦν ὁμοίως μηδὲ τὰ θηρία λέγωμεν, εἰ νωθέστερον φρονεῖ καὶ κάκιον διανοεῖται, μὴ διανοεῖσθαι μηδὲ φρονεῖν ὅλως, μηδὲ κεκτῆσθαι λόγον, ἀσθενῆ δὲ καὶ θολερὸν κεκτῆσθαι, ὥσπερ ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα καὶ τεταραγμένον. Εἰ δὲ μὴ πολλὰ τοὺς νεανίσκους αὐτίκα δὴ μάλα προσεδόκων, τὸν μὲν ἐκ γῆς, τὸν δὲ ἐκ θαλάττης ἐνταῦθα συνερανίσειν, φιλολόγους καὶ φιλογραμμάτους ὄντας, οὐκ ἂν ἀπεσχόμην σοῦ μυρία μὲν εὐμαθείας, μυρία δὲ εὐφυΐας παραδείγ- C
ματα θηρίων διηγούμενος, ὧν ἅμαις καὶ σκάφαις ἡμῖν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀρύσασθαι θεάτρων ἡ καλὴ Ῥώμη παρέσχηκε. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκείνοις νεαρὰ καὶ ἄθικτα πρὸς τὸν λόγον ἐγκαλλωπίσασθαι καταλείπωμεν· βούλομαι δὲ μικρόν τι μετὰ σοῦ σκέψασθαι καθ'

C. 1. μυρία δὲ εὐφυΐας] δὲ recepimus ex Baſ. Xyl. Venet. Harl. Mez.

magnitudine, nos Natura privavit; etſi nihil hic ſumus cum elephanto aut camelo comparati. Proinde etiam animalia cetera, quia tardius intelligunt, minuſque recte ratiocinantur quam homo, non dicemus omni ratione atque intelligentia carere: ſed eam poſſidere imbecillam atque turbidam, ſicut oculum luſcioſum et diſtortum. Ac niſi adoleſcentes noſtros jam nunc ſperarem, qua ſunt eruditione et in humanioribus ſtudiis diligentia, plurima terreſtrium unum, alterum marinorum exempla conducta in medium prolaturos; non abſtinuiſſem ſexcentis docilitatis, ſexcentis naturæ bonitatis ſpeciminibus recenſendis: quorum nobis copiam e theatris imperatoriis affatim hauriendam pulchra Roma præbuit. Sed hæc nos illis integra atque intacta relinquamus, quibus ſuam exornent diſputationem. Interim tecum quidpiam volo per otium conſide-

ἄνοιαν. Οἶμαι γὰρ ἰδίαν τινὰ μέρους ἑκάστου καὶ δυνάμεως φαυλότητα καὶ πήρωσιν εἶναι καὶ νόσον, ὥσπερ ὀφθαλμοῦ τυφλότητα, καὶ σκέλους χωλότητα, καὶ ψελλότητα γλώσσης, ἄλλου δὲ μηδενός· οὐ γὰρ ἔστι τυφλότης μὴ πεφυκότος ὁρᾶν, οὐδὲ χωλότης μὴ πεφυκότος βαδίζειν, ψελλόν τε τῶν ἀγλώσσων, ἢ τῶν ἀναύδων φύσει τραυλὸν οὐδὲν ἂν προσείποις· οὕτω οὐδὲ παράκοπον, ἢ παραφρονοῦν, ἢ μαινόμενον, ᾧ μὴ τὸ φρονεῖν, ἢ λογίζεσθαι

D καὶ διανοεῖσθαι κατὰ φύσιν ὑπῆρχεν· οὐ γὰρ ἔστιν ἀπαθῆ γενέσθαι, μὴ κεκτημένον δύναμιν, ἧς τὸ πάθος, ἢ στέρησις ἢ πήρωσις, ἤ τις ἄλλη κάκωσις ἦν. Ἀλλὰ μὴν ἐντετύχηκάς γε λυττώσαις κυσίν, ἐγὼ δὲ καὶ ἵπποις· ἔνιοι δὲ φασι καὶ βοῦς μαίνεσθαι καὶ ἀλώπεκας· ἀρκεῖ δὲ τὸ τῶν κυνῶν, ὃ ἀναμφισβήτητόν ἐστιν, καὶ μαρτυρεῖ λόγον ἔχειν καὶ διάνοιαν οὐ φαύλην τὸ ζῷον,

C. 13. οὐδὲν ἂν] Sic B. E. Ald. Bas. Xyl. Vulgo, οὐδὲν ἄν.

rare. Arbitror ego peculiarem cuique parti aut facultati ſuam eſſe mutilationem, ſuam depravationem, ſuum morbum, quæ in aliud nihil cadant: quomodo viſui cæcitas, pedi claudicatio, linguæ balbuties ſoli accidit: non enim cæcum dicitur id quod Natura ad videndum non fuerat comparatum: aut claudum, cui eadem gradiendi omnem negaverat facultatem: neque balbum aut blæſum habetur quod ſuapte natura linguæ eſt vociſque expers. Ergo delirare etiam, deſipere aut inſanire non cenſebimus id, cujus naturæ ſapere, intelligere, ratiocinari non eſt accommodatum. Affici quippe non poteſt, quod nulla eſt facultate præditum, cui affectio aliqua, aut privatio aut mutilatio, aut læſio accidere queat. Nimirum vero rabidos vidiſti canes aliquando: ipſe etiam equos vidi rabidos: et ſunt qui boves quoque furere, et vulpes dicant. Sed nobis ſufficit canum exemplum controverſia carens: quod teſtatur animal

ἧς ταραττομένης καὶ συγχεομένης ἡ λεγομένη λύττα καὶ μανία πάθος ἐστίν· οὔτε γὰρ ὄψιν ἀλλοιουμένην αὐτῶν, οὔτε E ἀκοὴν ὁρῶμεν, ἀλλὰ ὥσπερ ἀνθρώπου μελαγχολῶντος ἢ παρακόπτοντος, ὁ μὴ λέγων ἐξεστάναι καὶ διεφθορέναι τὸ φρονοῦν καὶ λογιζόμενον καὶ μνημονεῦον, ἄτοπός ἐστι· καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ταῦτά γε κατηγορεῖ τῶν παραφρονούντων μὴ εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπτωκέναι τῶν λογισμῶν· οὕτως ὁ τοὺς λυττῶντας κύνας, ἄλλό τι πεπονθέναι νομίζων, ἀλλ' οὐχὶ τῷ φρονεῖν πεφυκότι καὶ λογίζεσθαι καὶ μνημονεύειν ἀνα- F πεπλησμένους ταραχῆς, καὶ παραπεπαικότας, ἀγνοεῖν τὰ φίλτατα πρόσωπα, καὶ φεύγειν τὰς συντρόφους διαίτας, ἢ παρορᾷν τὸ φαινόμενον ἔοικεν, ἢ συνορῶν τὸ γινόμενον ἐξ αὐτοῦ, φιλονεικεῖν πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

ϛʹ. ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ὀρθῶς μοι δοκεῖς ὑπονοεῖν· οἱ γὰρ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου, μάλιστα πρὸς τοὐναν-

F. 4. ἢ συνορῶν] Item e Porph. Vulgo, μὴ συνορῶν.

hoc ratione non contemnenda præditum esse: quæ conturbata furore isto, qui dicitur rabies, adficitur; nam neque visui eorum, neque auditui quidquam accidere mutationis tum cernimus. Enimvero sicut ineptus sit, qui hominis melancholia laborantis et insanientis neget abalienatam corruptamque esse vim ratiocinandi ac memoriæ: cum quidem ita receptum sit consuetudine, ut sic affectum *non esse apud se*, ac *mente excidisse* dicamus: ita qui rabido cani aliud accidisse aliquid putet, quam quod vi intelligendi, ratiocinandi, ac memorandi perturbata, desipiens ignoret carissimas personas, fugiatque consuetam a prima ætate vitæ rationem, neque agnoscat quæ cernit, videtur mihi aut non animadvertere rem manifestam, aut animadvertens id, quod ex ea consequitur, contentiose veritatem impugnare.

VI. Soclarus. Recte, mea sententia, judicas. Etenim Stoici et Peripatetici contrarium hac maxime pro-

πιον ἐντείνονται τῷ λόγῳ, τῆς δικαιοσύνης ἑτέραν γένεσιν οὐκ ἐχούσης, ἀλλὰ παντάπασιν ἀσυστάτου καὶ ἀνυπάρκτου
964 γινομένης, εἰ πᾶσι τοῖς ζώοις λόγου μέτεστι· γίνεται γὰρ ἢ τὸ ἀδικεῖν ἀναγκαῖον ἡμῖν ἀφειδοῦσιν αὐτῶν, ἢ μὴ χρωμένων αὐτοῖς, τὸ ζῆν ἀδύνατον καὶ ἄπορον· καὶ τρόπον τινὰ θηρίων βίον βιωσόμεθα, τὰς ἀπὸ τῶν θηρίων προέμενοι χρείας. Ἀφίημι γὰρ Νομάδων καὶ Τρωγλοδυτῶν ἀνεξευρέτους ἀριθμῷ μυριάδας, οἳ τροφὴν σάρκας, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἴσασιν· ἀλλὰ ἡμῖν τοῖς ἡμέρως καὶ φιλανθρώπως ζῆν δοκοῦσιν, ποῖον ἔργον ἀπολείπεται γῆς, ποῖον ἐν θαλάττῃ, τίς ἐν ὄρεσι τέχνη, τίς κόσμος διαίτης, ἂν ὡς
B προσήκει λογικοῖς καὶ ὁμοφύλοις πᾶσι τοῖς ζώοις οὖσιν, ἀβλαβῶς καὶ μετ' εὐλαβείας προσφέρεσθαι μάθωμεν, ἔργον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Οὐδὲν οὖν φάρμακον οὐδὲ ἴαμα τῆς ἢ τὸν βίον ἀναιρούσης ἢ τὴν δικαιοσύνην ἀπορίας οὐδὲν ἔχο-

A. 6. ἀριθμῷ] Sic E. P. et Porph. codices: apud quem De Abſtin. I, 5. et ſeq. hic locus inde ab A. γίνεται γὰρ—uſque ad C. ἀπολελοίπασι repetitus exſtat: quanquam vulgatum eſt ut in Plutarchi exemplis ἀριθμῶν.

A. 9. ἐν ὄρεσι] Porph. ἐναργής: quod, ſi cum Reiſkio mutetur in ἐνεργός, præferam vulgato.

bant ratione, quod juſtitiæ eſſe nullam originem poſſe dicunt, nullamque omnino fore juſtitiam, ſi omnia animalia ratione ſint prædita. Effici enim, ut aut injuſte faciamus iis veſcendis utendiſque, aut uſu eorum omiſſo vel vivere omnino nequeamus, vel vita inops futura ſit, et quodammodo belluina. Neque dicam de Nomadum et Troglodytarum innumeris millibus, qui præter carnes cibum alium nullum norunt. Nobis quidem, qui manſuete videmur et humaniter vivere, ſi diſcamus bruta omnia pro ratione præditis nobiſque cognatis habere, ac proinde ſine ullo eorum damno et cum cautione iis uti, non video quod opus in terra, in mari, in montibus, quæ ars, qui vitæ ornatus ſit futurus reliquus. Nullum proinde remedium adhiberi huic difficultati poteſt, quæ aut vitam aut juſtitiam

μένου, ἂν μὴ τὸν ἀρχαῖον ὅρον καὶ νόμον φυλάττωμεν, ὃν, καθ' Ἡσίοδον, ὁ τὰς φύσεις διελὼν καὶ θέμενος ἰδίᾳ τῶν γενῶν ἑκάτερον,

> Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
> Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶ μετ' αὐτοῖς,
> Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην

πρὸς ἀλλήλους. Οἷς δὲ οὐκ ἔστι δικαιοπραγεῖν πρὸς ἡμᾶς, οὐδ' ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνα γίνεται τὸ ἀδικεῖν. Ὡς οἵ γε τοῦτον προϊέμενοι τὸν λόγον, οὔτε χρείαν ἄλλην, οὔτε λι- C
τὴν τῇ δικαιοσύνῃ παρεισελθεῖν ὁδὸν ἀπολελοίπασι.

ζ'. ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Ταῦτα μὲν, ὦ φίλε, ἀπὸ καρδίας τῶν ἀνδρῶν ἐξείρηκας· οὐ μὴν δοτέον, ὥσπερ δυστοκούσαις γυναιξὶ, περιάψασθαι τοῖς φιλοσόφοις ὠκυτόκιον, ἵνα ῥᾳδίως καὶ ἀταλαιπώρως τὸ δίκαιον ἡμῖν ἀποτέκωσιν. Οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ τῷ Ἐπικούρῳ διδόασιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων,

B. 6. Ἡσίοδον, ὁ τὰς] ὁ addidimus ex E. fatis hoc judicantes: poteramus et ὁ Ζεὺς ex Porph.
B. 11. Οἷς δὲ] δὲ addidimus ex Harl. et Porph.
C. 1. οὔτε χρείαν—λιτὴν] Porph. οὔτε εὐρεῖαν ἄλλην, οὔτε λειτὴν, forte rectius.

abolet, quam ut fequamur veterem terminum ac legem Dei illius, qui, ut eft apud Hefiodum, naturas diftinguens, ac genera feorfim unumquodque ponens,

> *Pifces, atque feras jubet, aëreasque volucres,*
> *Isthæc juftitiæ nulla cum lege ligentur,*
> *Alterum in alterius prædam demittier alvum:*
> *Humano generi fed mutua jura dicavit.*

Scilicet ut cum bruta nobifcum jufte agere non queant, nos quoque injufte in ipfa agere non poffimus: quam rationem qui dimittunt, neque ullam utilitatem vitæ, neque ullum juftitiæ aditum relinquunt.

VII. AUTOBULUS. Hæc quidem tu, amice, plane e fententia illorum dixifti. Verum non convenit philofophis, tanquam difficulter fœtum enitentibus mulieribus, appendere medicamentum partum accelerans, ut facile et abfque ærumna juftitiam nobis pariant. Nam ipfi quoque non concedunt Epicuro maximarum rerum cauffa fingenti exilem ad-

σμικρὸν οὕτω πρᾶγμα καὶ φαῦλον, οἶμαι, ἄτομον παρεγκλῖναι μίαν ἐπὶ τοὐλάχιστον, ὅπως ἄστρα καὶ ζῷα καὶ τύχη παρεισέλθῃ, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν μὴ ἀπόληται· δεικνύναι
D δὲ τὸ ἄδηλον, ἢ λαμβάνειν τι τῶν προδήλων, καὶ προσήκει τὸ περὶ τῶν ζῴων ὑποτίθεσθαι πρὸς τὴν δικαιοσύνην, εἰ μήθ' ὁμολογεῖται, μήτ' ἄλλως ἀποδεικνύουσιν. Ἔχει γὰρ ἑτέραν ὁδὸν ἐκεῖ τὸ δίκαιον, οὐ σφαλερὰν καὶ παρακέκρημνον οὕτω καὶ διὰ τῶν ἐναργῶν ἀνατρεπομένων φέρουσαν, ἀλλὰ ἣν Πλάτωνος ὑφηγουμένην δεικνύουσιν οὑμὸς υἱὸς, ὦ Σώκλαρε, σὸς δὲ ἑταῖρος, τοῖς μὴ φιλομαχεῖν, ἕπεσθαι δὲ καὶ μανθάνειν βουλομένοις. Ἐπεί τό γε μὴ παντάπασι καθαρεύειν ἀδικίας τὸν ἄνθρωπον οὕτω τὰ
E ζῷα μεταχειριζόμενον, Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος ὡς

C. 10. δεικνύναι—ἀποδεικνύουσι] Ita corrupte eſt in omnibus libris; niſi quod Xyl. habet τοῦ pro τό. Forte non procul a vero aberraverit hæc noſtra conjectura: δεικνύντα δὲ τὸ ἄδηλον λαμβάνειν τι τῶν προδήλων προσήκει, ὅτι περὶ τῶν ζῴων ὑποτίθεσθαί τι πρὸς τὴν δικαιοσύνην εἰ μήθ' ὁμολογεῖται μήτ' ἄλλως ἀποδεικνύουσι. Sententia in Latinis reddita eſt.
D. 5. ἀνατρεπομένων] Sic Mez. et Reiſk. Vulgo, ἀνατρεπόμενον.

eo atque nullius pretii rem, inclinationem ſcilicet atomi leviſſimam, qua is aſtra, animalia, et fortunam volebat introducere, et libertatem voluntatis noſtræ tueri. At qui obſcurum quid patefacere ac demonſtrare vult, debet manifeſtum quid ſumere unde demonſtrationem ducat: neque proinde tanquam fundamentum demonſtrationi ſupponere dictum ejuſmodi de brutis, quod de brutis quidem neque hominum conſenſu probetur, neque ipſe præterea demonſtret, ſed accommodatum ſit ad juſtitiæ originem inducendam. Etenim alia via ad ſtabiliendam juſtitiam perveniri poteſt, non ita lubrica et per præcipitia ducente, et evidentia evertente: ſed quam Platone auctore meus, Soclare, filius, tuus ſocius, monſtrat non contendendi cupidis, verum ſequi et diſcere volentibus. Sane non ſine omni injuſtitia fieri, quod homo ſic agit cum brutis, id tanquam verum ſumſerunt Empedocles et Heraclitus, ſæpenumero deploran-

ἀληθὲς προσδέχονται, πολλάκις ὀδυρόμενοι καὶ λοιδοροῦντες τὴν φύσιν, ὡς ἀνάγκην καὶ πόλεμον οὖσαν, ἀμιγὲς δὲ μηδὲν μηδὲ εἰλικρινὲς ἔχουσαν, ἀλλὰ διὰ πολλῶν καὶ ἀδίκων παθῶν περαινομένην· ὅπου καὶ τὴν γένεσιν αὐτὴν ἐξ ἀδικίας συντυγχάνειν λέγουσι, τῷ θνητῷ συνερχομένου τοῦ ἀθανάτου, καὶ τέρπεσθαι τὸ γενόμενον παρὰ φύσιν μέλεσι τοῦ γεννήσαντος ἀποσπωμένοις. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄκρατα καὶ πικρὰ φαίνεται καταχόρως· ἑτέρα δ' ἐστὶν ἐμμελὴς παρηγορία μήτε τῶν ζώων τὸν λόγον ἀφ- F
αιρουμένη, καὶ σώζουσα χρωμένων αὐτοῖς πῶς προσήκει τὸ δίκαιον· ἣν τῶν σοφῶν καὶ παλαιῶν εἰσαγόντων, συστᾶσα λαιμαργία μεθ' ἡδυπαθείας ἐξέβαλε καὶ ἠφάνισεν, αὖθις δὲ Πυθαγόρας ἀνελάμβανε διδάσκων ὠφελεῖσθαι μὴ ἀδικοῦντας· οὐ γὰρ ἀδικοῦσιν οἱ τὰ μὲν ἄμικτα καὶ βλαβερὰ κομιδῇ κολάζοντες καὶ ἀποκτιννύοντες, τὰ δὲ ἥμερα καὶ

E. 5. γένεσιν αὐτὴν] αὐτὴν est ex Harl. Jun. Vulgo, αὐτῆς. Mez. εὐθύς.
E. 7. τέρπεσθαι] Immo τρέφεσθαι, ut Mez.
F. 2. πῶς προσήκει] Forte ὡς προσήκει, ut Mez. vel, ὅπως, ut Exempl. T.

tes, atque incuſantes naturam, ut quæ neceſſitas ſit ac bellum, nihil ſincerum habeat, multiſque injuſtis affectionibus ad finem ſuum perveniat: quando ipſe etiam ortus hominis ab injuſtitia ſit, immortali re cum mortali coëunte: alaturque id, quod naſcitur, partibus generantis contra naturam a toto avulſis. Verum hæc nimis acerba videtur eſſe et libera inſectatio. Alia autem eſt concinna excuſatio, quæ neque eripit animalibus rationem, et convenienter utentibus hominibus juſtitiam conſervat: quam a veteribus et ſapientibus introductam, guloſitas ac voluptatum ſtudium, coitione facta, exturbavit: Pythagoras autem revocavit, docens quomodo citra injuſtitiam utilitatem percipere poſſemus. Non enim agunt injuſte, qui animalia quæ cicurari prorſus non poſſunt, vel damnoſa omnino ſunt, plectunt atque interficiunt: manſueta autem humanaque cicu-

φιλάνθρωπα ποιούμενοι τιθασὰ, καὶ συνεργὰ χρείας πρὸς ἣν ἕκαστον εὖ πέφυκεν,

Ἵππων ὄνων τε ὀχεῖα, καὶ ταύρων γονὰς,

ὧν ὁ Αἰσχύλου Προμηθεὺς δοῦναι ἡμῖν φησιν,

965 *—— ἀντίδουλα, καὶ πόνων ἀνδέκτορα·*

κυσὶ δὲ χρώμενοι προφυλάττουσιν αἶγάς τε καὶ ὄϊς ἀμελγόμενα καὶ κειρόμενα νέμοντες. Οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τὸ ζῆν οὐδὲ βίος ἀπόλλυται τοῖς ἀνθρώποις, ἂν μὴ λοπάδας ἰχθύων, μηδὲ ἥπατα χηνῶν ἔχωσι, μηδὲ βοῦς μήτ' ἐρίφους κατακόπτωσιν ἐπ' εὐωχίᾳ, μηδ' ἀλύοντες ἐν θεάτροις, μηδὲ παίζοντες ἐν θήραις, τὰ μὲν ἀναγκάζωσι τολμᾶν καὶ ἄκοντα μάχεσθαι, τὰ δὲ, μηδὲ ἀμύνεσθαι πεφυκότα διαφθείρωσι· τὸν γὰρ παίζοντα καὶ τερπόμενον οἶμαι συμπαίζουσι δεῖν χρῆσθαι καὶ ἱλαροῖς, οὐχ, ὥσπερ ὁ Βίων ἔλεγε " τὰ παιδάρια παίζοντα τῶν βατράχων τοῖς

F. 10. ὀχεῖα] Scripsi pro ἰχεῖαν, ut supra p. 98. C.
F. 11. ὧν] Rectius sit ἃ, cum Mez.
A. 8. καὶ ἄκοντα] Sic B. Vulgo, ἄκοντα καὶ—.
A. 9. τερπόμενον] Harl. παιζόμενον. Legam, τὸν γὰρ παίζοντα τοῖς παιζομένοις—.

rando ad eas operas condocefaciunt, quæ uniuscujusque naturæ conveniunt:

Fetus equorum, asinorumque, et boum genus,

quos, ut ait Æschyli Prometheus, dat Deus,

Munera rependens, quæ nostris laboribus
Subeant:

item qui canibus utuntur custodibus, capras ovesque mulgendas tondendasque pascunt. Non enim vita hominibus eripitur, si non apponantur patinæ piscium plenæ, aut jecinora anserum, neque boves aut hœdos in convivia mactent: neque fallendi temporis caussa, aut animi gratia in theatris ac venationibus alias bestias invitas cogant resistere et pugnare, alias quas natura non armavit interficiant. Qui enim ludit et se oblectat, iis qui una ludunt ita debet uti ut ludentibus et oblectatis: non, quemadmodum de *pueris* dicebat Bion, *eos ludendo ranas saxis petere, ranas autem*

" λίθοις ἐφίεσθαι, τοὺς δὲ βατράχους μηκέτι παίζοντας B
" ἀλλὰ ἀληθῶς ἀποθνήσκειν," οὕτως κυνηγεῖν καὶ ἁλιεύειν, ὀδυνωμένοις τερπομένους καὶ ἀποθνήσκουσι, τοῖς δὲ ἀπὸ σκύμνων καὶ νεοσσῶν ἐλεεινῶς ἀγομένοις. Οὐ γὰρ οἱ χρώμενοι ζώοις, ἀδικοῦσιν, ἀλλ' οἱ χρώμενοι βλαβερῶς καὶ ὀλιγώρως καὶ μετ' ὠμότητος.

η'. ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Ἐπίσχες, ὦ Αὐτόβουλε, καὶ παραβαλοῦ τῆς κατηγορίας· ἐγγὺς γὰρ οἵδε προσιόντες πολλοί, καὶ θηρατικοὶ πάντες, οὓς οὔτε μεταθεῖναι ῥᾴδιον, οὔτε λυπεῖν ἀναγκαῖον.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Ὀρθῶς παραινεῖς, ἀλλὰ Εὐβίωτον μὲν C
εὖ οἶδα, καὶ τὸν ἐμὸν ἀνεψιὸν Ἀρίστωνα, τούς τε Διονυσίου παῖδας ἀπὸ Δελφῶν Αἰακίδην καὶ Ἀριστότιμον τοῦτον, εἶτα Νίκανδρον τὸν Εὐθυδάμου χερσαίας δαήμονα ἄγρας, ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς Ἀριστότιμον γενησομέ-

B. 7. παραβαλοῦ τῆς κατηγορίας] Legendum παραβαλοῦ τὸ θυρίον τῆς κατηγορίας: qua dictione usus est Plut. supra item, p. 940. F. Monuit et Salmas.

C. 3. Δελφῶν] Sic Leonic. Schott. Anon. Amiot. Xyl. T. V. B. Mez. Vulgo, et ceteri libri, ἀδελφῶν.

non ludendo sed serio mori, ita venari et piscari, ut voluptatem capiat bestiarum cruciatibus et mortibus, aut iis miserabiliter a pullis catulisve abreptis gaudeat. Non enim injuste faciunt qui utuntur animalibus: sed ii qui hoc faciunt damnose, contemtim, et cum crudelitate.

VIII. SOCLARUS. Claude januam accusationis. Prope enim adsunt huc accedentes multi, omnes venandi studio dediti: quos neque facile sit ab instituto suo deducere, et nihil attinet offendere.

AUTOBULUS. Probe mones. Sed Eubiotum quidem satis scio, et consobrinum meum Aristonem, tum Dionysii Delphici filios Æacidem et Aristotimum huncce, necnon Nicandrum Euthydami filium, gnaros esse terrestris venationis, ideoque a partibus

νους· ὥσπερ αὖ πάλιν τουσδὶ τοὺς νησιώτας καὶ παραλίους, Ἡρακλέωνα τὸν Μεγαρόθεν, καὶ Φιλόστρατον τὸν Εὐβοέα,

——— τοῖσίν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλε,

Φαίδιμος ἄγων περὶ αὐτὸν βαδίζει.

Τυδείδην δ' οὐκ ἂν γνοίης ποτέροισι μετείη,

τουτονὶ τὸν ἡμέτερον ἡλικιώτην Ὀπτάτον, ὃς πολλῆς μὲν ἐνάλου, πολλῆς δὲ ὀρείου πολλάκις ἄγρας ἀκροθινίοις ἀγ-
D λαΐσας τὴν Ἀγροτέραν ἅμα θεὸν καὶ Δίκτυναν, ἐνταῦθα δῆλός ἐστι πρὸς ἡμᾶς βαδίζων, ὡς μηδετέροις προσθήσων ἑαυτόν. Ἢ φαύλως εἰκάζομεν, ὦ φίλε Ὀπτάτε, κοινόν σε καὶ μέσον ἔσεσθαι τῶν νεανίσκων βραβευτήν;

ΟΠΤΑΤΟΣ. Πάνυ μὲν οὖν, ὀρθῶς ὑπονοεῖς, ὦ Αὐτόβουλε· πάλαι γὰρ ὁ Σόλωνος ἐκλέλοιπε νόμος, τοὺς ἐν στάσει μηδετέρῳ μέρει προσγενομένους κολάζων.

C. 9. τοῖσιν] Sic Schott. Vulgo, τοῖσι.
C. 12. πολλῆς μὲν—ἀκροθινίοις] Constitui hunc locum partim ex vulgata lectione, πολλαῖς μὲν ἐνάλῳ ὀρείῳ πολλάκις ἄγρας ἀκροθινίοις: partim ex B. πολλῆς μὲν ἐνάλου, πολλῆς δὲ ὀρείου πολλάκις ἄγρας ἀκροθίνια.

Ariſtotimi futuros: ſicut ab altera parte Phædimus adducit inſulares iſtos et marinos, Heracleonem Megarenſem, Philoſtratumque Euboënſem, ut Homerice dicam

Cura marinorum quibus eſt operum.

Hunc autem noſtrum æqualem Optatum

Utris annumeres, non eſt dignoſcere promtum:

qui agreſtem ſimul et marinam deam Dictynnam utriuſque generis prædæ primitiis ſæpe veneratus, ita accedit, ut neutris videatur ſe adjuncturus. Numnam male conjicimus, mi Optate, communem te fore, et qui medium ferias in adoleſcentum arbitrio?

OPTATUS. Rectiſſime conjicis, Autobule: jamdudum enim Solonis lex obſolevit, quæ puniri jubet qui in ſeditione neutri ſe parti adjunxiſſet.

ΑΥΤΟΒΟΥΛΟΣ. Δεῦρο δὴ καθίζου πρὸς ἡμᾶς, ὅπως, εἰ δεήσῃ μάρτυρος, μὴ τοῖς Ἀριστοτέλους πράγματα βιβλίοις παρέχωμεν, ἀλλά σοι δι᾽ ἐμπειρίαν ἑπόμενοι, τοῖς λεγομένοις ἀληθῶς τὴν ψῆφον ἐπιφέρωμεν. E

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Εἶεν, ὦ ἄνδρες νέοι, γέγονέ τις ὑμῖν ὁμολογία περὶ τάξεως;

ΦΑΙΔΙΜΟΣ. Γέγονεν, ὦ Σώκλαρε, πολλὴν παρέχουσα φιλονεικίαν· εἶτα, κατ᾽ Εὐριπίδην,

Ὁ τῆς τύχης παῖς κλῆρος ἐπὶ τούτῳ ταγεὶς,

τὰ χερσαῖα προεισάγει δίκαια τῶν ἐνάλων.

ΣΩΚΛΑΡΟΣ. Καιρὸς οὖν, ὦ Ἀριστότιμε, σοὶ μὲν ἤδη λέγειν, ἡμῖν δὲ ἀκούειν.

θ΄. ΑΡΙΣΤΟΤΙΜΟΣ. Ἡ μὲν ἀγορὰ τοῖς δικαζομένοις, * τὰ δὲ τὸν χρόνον ἀναλίσκει περὶ τὰς ἀποκυήσεις ἐπι-

D. 8. Δεῦρο δὴ] Sic Harl. Collat. Muret. Jannot. Schott. Anon. Jun. T. V. B. Vulgo, Δεῦρο δέ.

E. 2. Εἶεν] Præposui huic loco nomen *Soclari*, pro vulgato *Optati*. Fecerunt ante nos Xyl. et Mez.

E. 10. δικαζομένοις, * τὰ δὲ] Multa excidisse res ipsa loquitur. Tamen nec in editis ante Steph. nec in scriptis libris, signum defectus positum est. Collocationes Jannot. et Leonic. habent λείπει.

AUTOBULUS. Huc ergo adside, ut, si quid incidat teste indigens, non Aristotelis libri excutiendi sint, sed tibi ob peritiam assentientes, sententiam feramus certam de juvenum contrariis orationibus.

SOCLARUS. Agedum juvenes, convenitne inter vos de ordine?

PHÆDIMUS. Actum est de eo inter nos magna contentione: tandem, ut ait Euripides,

Fortunæ proles sors tulit sententiam:

cum eo esset provocatum, jussitque terrestrium caussam prius quam marinorum dici.

SOCLARUS. Tempus ergo est, Aristotime, ut tu jam nunc dicas, nos audiamus.

IX. ARISTOTIMUS. Forum controvertentibus apertum est, * alii fœtum periunt, in ipso partus tempore

τρέχοντα τοῖς θήλεσι· κεστρέως δὲ γένος οὓς παρδίας κα-
F λοῦσιν, ἀπὸ τῆς μύξης τρέφονται τῆς ἑαυτῶν· ὁ δὲ πολύ-
πους, αὑτὸν ἐσθίων κάθηται χειμῶνος

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν·

οὕτως ἀργὸς, ἢ ἀναίσθητος, ἢ γαστρίμαργος, ἢ πᾶσι τούτοις
ἔνοχός ἐστι. Διὸ καὶ Πλάτων αὖ πάλιν ἀπεῖπε νομοθετῶν,
μᾶλλον δὲ ἀπεύξατο, τοὺς νέους θαλαττίου θήρας ἔρωτα
λαβεῖν· οὐδὲν γὰρ ἀλκῆς γυμνάσιον, οὐδὲ μελέτημα σο-
φίας, οὐδ' ὅσα πρὸς ἰσχὺν, ἢ τάχος, ἢ κίνησεις διαπ-
ονοῦσι, τοῖς πρὸς λάβρακας, ἢ γόγγρους, ἢ σκάρους ἀ-
966 γῶσιν· ὥσπερ ἐνταῦθα, τὰ μὲν θυμοειδῆ τὸ φιλοκίνδυνον
καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἀσκεῖ τῶν μαχομένων· τὰ δὲ πανοῦργα, τὸ
φροντιστικὸν καὶ συνετὸν τῶν ἐπιτιθεμένων· τὰ δὲ ποδώκη, τὸ
ῥωμαλέον καὶ φιλόπονον τῶν διωκόντων· καὶ ταῦτα τὸ κυνη-
γεῖν καλὸν πεποίηκε. Τὸ δὲ ἁλιεύειν, ἀπ' οὐδενὸς ἐν-

F. 3. Ἐν τ' ἀπύρῳ] τ' interpoſuimus ex Harl. et loco auctoris Heſiod. Ἐργ. 525.

inſilientes fœmellis. Genus eſt mugilum, quos *pardias* appellant: ii e ſuo vivunt muco. Polypus ſeipſum depaſcens per hyemem deſidet

Igne carente domo, pravo contentus in antro,

adeo vel ignavus eſt, vel ſtupidus, vel gulæ deditus, vel omnibus iis culpis obligatus. Itaque rurſum Plato in Legibus prohibuit, aut potius voto hoc petiit, *ne marinam adoleſcentes venationem unquam amarent.* Nulla enim roboris exercitatio, nulla ſapientiæ meditatio, neque quidquam ad vires celeritatemve conducens agilitatemque ineſt in certaminibus, quæ adverſus labraces, congros, aut ſcaros ſuſcipiuntur. At in terreſtri venatione, ferocia animalia congredientium exercent audaciam et fortitudinem: verſuta, inſidiantium calliditatem: velocia robur et laborum tolerantiam apud inſequentes. Atque hæc bona venationi accepta feruntur. Piſcatio nulla re eſt nobilis. Neque ſane Deorum quiſquam, mi amice, dignum

ἄδοξον· οὐδὲ γὰρ θεῶν τις ἠξίωσεν, ὦ ἑταῖρε, γογγροκτόνος, ὥσπερ ὁ Ἀπόλλων λυκοκτόνος, οὐδὲ τριγλοβόλος, ὡς ἐλαφηβόλος ἡ Ἄρτεμις, λέγεσθαι. Καὶ τί θαυμαστὸν, ὅπου καὶ ἀνθρώπῳ σῦν μόνον καὶ ἔλαφον καὶ δόρκα καὶ λαγωὸν ἑλεῖν κάλλιον ἢ πρίασθαι, θύννον δὲ καὶ κάραβον καὶ ἀμίαν σεμνότερόν ἐστιν αὐτὸν ὀψωνεῖν ἢ ἁλιεύειν; τὸ γὰρ B ἀγεννὲς καὶ ἀμήχανον ὅλως καὶ ἀπάνουργον αὐτῶν, αἰσχρὸν καὶ ἄζηλον καὶ ἀνελεύθερον τὴν ἄγραν πεποίηκε.

ι. Καθόλου δὲ ἐπεὶ δι' ὧν οἱ φιλόσοφοι δεικνύουσι τὸ, τι μετέχειν λόγου τὰ ζῷα, προθέσεις εἰσὶ καὶ παρασκευαὶ, καὶ μνῆμαι, καὶ πάθη, καὶ τέκνων ἐπιμέλειαι, καὶ χάριτες εὖ παθόντων, καὶ μνησικακίαι πρὸς τὸ λυπῆσαν, ἔτι δ' εὑρέσεις τῶν ἀναγκαίων, ἔμφασις ἀρετῆς, οἷον ἀνδρείας, κοινωνίας, ἐγκρατείας, μεγαλοφροσύνης· σκοπῶμεν τὰ ἔναλα, εἰ τούτων ἐκεῖνα μὲν οὐδὲν, ἢ πάνυ τι παντελῶς

A. 10. δὲ καὶ] Sic Jannot. Schott. Anon. Mez. Vulgo, καὶ. Ald. Bas. Xyl. δέ.
B. 4. τό, τι] Forte τό γε, vel simpliciter τί.

se *congricidæ* putavit titulo, cum *Lycoctonos* voluerit dici Apollo: aut *mullicidæ*, cum sit *Elaphebolos* Diana: ille a lupis, hæc a cervis occidendis. Quid vero miri hoc? cum etiam homini aprum duntaxat, cervum, capream, leporem capere honestius sit, quam emere: thynnum, carabum, amiam obsonari quam capere magis decorum. Omnino enim piscatio propterea turpis, nullo studio digna, illiberalis credita est, quod nihil habet ingeniosum, nullas machinas, nullam versutiam usurpet.

X. In universum vero, quando quibus demonstrant philosophi animalia ratione esse prædita, hæc sunt: proposita, apparatus, memoriæ, animorum motus, pro sobole procuratio, gratiarum actio pro acceptis beneficiis, meditatio ultionis in eos qui læserunt, inventiones rerum necessariarum, indicium virtutis alicujus, ut fortitudinis, societatis, continentiæ, magnanimitatis; consideremus nihil horum marina, aut obscu-

ἀμαυρὸν ἄθυγμα καὶ δυσθέατον ἐνιδεῖν μάλα μόλις τεκμαιρομένῳ δίδωσιν· ἐν δὲ τοῖς πεζοῖς καὶ γηγενέσιν λαμ-
C πρὰ καὶ ἐναργῆ καὶ βέβαια παραδείγματα τῶν εἰρημένων ἑκάστου λαμβάνειν ἔστι καὶ θεᾶσθαι. Πρῶτον οὖν ὅρα προθέσεις καὶ παρασκευὰς ταύρων ἐπὶ μάχῃ κονιομένων, καὶ κάπρων θηγόντων ὀδόντας. Ἐλέφαντες δὲ, τῆς ὕλης, ἣν ὀρύττοντες ἢ κείροντες ἐσθίουσιν, ἀμβλὺν τὸν ὀδόντα ποιούσης ἀποτριβόμενον, τῷ ἑτέρῳ πρὸς ταῦτα χρῶνται, τὸν δ' ἕτερον ἔπακμον ἀεὶ καὶ ὀξὺν ἐπὶ τὰς ἀμύνας φυλάττουσιν. Ὁ δὲ λέων ἀεὶ βαδίζει συνεστραμμένοις τοῖς ποσὶν, ἐντὸς ἀποκρύπτων τοὺς ὄνυχας, ἵνα μὴ τριβόμενοι τὴν ἀκμὴν ἀπαμβλύνωσιν, μήτε καταλίπωσιν εὐπορίαν τοῖς στιβεύουσιν· οὐ γὰρ ῥᾳδίως εὑρίσκεται ὄνυχος λεοντείου σημεῖον, ἀλλὰ μικροῖς καὶ τυφλοῖς ἴχνεσιν ἐντυγχάνοντες,
D ἀποπλανῶνται καὶ διαμαρτάνουσιν. Ὁ δὲ ἰχνεύμων ἀκηκόατε δήπουθεν ὡς οὐθὲν ἀπολείπει θωρακιζομένου πρὸς μάχην ὁπλίτου· τοσοῦτον ἰλύος περιβάλλεται καὶ περιπήγ-

ram eorum notationem modo involutam ita, ut vix conjecturis ſolertibus poſſit percipi, habere: in pedeſtribus autem et terrenis documenta iſtorum omnium exſtare ſplendida, evidentia, ſtabilia. Ac primum mihi contemplare propoſita et apparatus taurorum ad pugnam ſe pulvere conſpergentium: atque aprorum, dentes acuentium. Elephanti, quia materia quam alimenti ſui cauſſa effodiunt aut excidunt, dentem hebetat deterendo, altero tantum ad hanc rem utuntur, alterum ſemper acutum ac recentem ſui defendendi gratia ſervantes. Leo ſemper ambulat pedibus introrſum reductis, itaque ungues occulit, ne attriti aciem amittant, aut inveſtigantibus occaſionem inveniendi exhibeant: non enim facile invenitur veſtigium unguis leonini, ſed in cæca et exigua incidentes ſigna, aberrant venatores. Ichneumon autem, quod auditum vobis puto, parum differt ab induto thoracem ad prælium milite: tantum ſibi cœni circumdat, tamque denſam ſibi

νυσι τῷ σώματι χιτῶνα, μέλλων ἐπιτίθεσθαι τῷ κροκοδείλῳ. Τὰς δὲ χελιδόνων περὶ τὴν τεκνοποιΐας παρασκευὰς ὁρῶμεν, ὡς εὖ τὰ στερεὰ κάρφη προϋποβάλλονται δίκην θεμελίων, εἶτα περιπλάττουσι τὰ κουφότερα· κἂν πηλοῦ τινος ἐγκόλλου δεομένην αἴσθωνται τὴν νεοττίαν, λίμνης ἢ θαλάττης ἐν χρῷ περιπετόμεναι ψαύουσι τοῖς πτίλοις ἐπιπολῆς, ὅσον νοτεραὶ μὴ βαρεῖαι γενέσθαι τῇ ὑγρότητι, συλλαβοῦσαι δὲ κονιορτὸν, ἐπαλείφουσι οὕτως καὶ E
συνδέουσι τὰ χαλῶντα καὶ διολισθαίνοντα· τῷ δὲ σχήματι τὸ ἔργον οὐ γωνιῶδες, οὐδὲ πολύπλευρον, ἀλλὰ ὁμαλὸν ὡς ἔνεστι μάλιστα καὶ σφαιροειδὲς ἀποτελοῦσι· καὶ γὰρ μόνιμον καὶ χωρητικὸν τὸ τοιοῦτο, καὶ τοῖς ἐπιβουλεύουσι θηρίοις ἔξωθεν ἀντιλήψεις οὐ πάνυ δίδωσι. Τὰ δὲ ἀράχνης ἔργα κοινὸν ἱστῶν γυναιξὶ, καὶ θήρας σαγηνευταῖς, ἀρχέτυπον, οὐ καθ' ἓν ἄν τις θαυμάσειεν· καὶ γὰρ ἡ τοῦ νήματος F
ἀκρίβεια, καὶ τῆς ὑφῆς τὸ μὴ διεχὲς μηδὲ στημονῶδες, ἀλλὰ λείου συνέχειαν ὑμένος, καὶ κόλλησιν ὑπό τινος ἀδήλως

circumfigit tunicam, aggreſſurus crocodilum. Hirundo, antequam fœtum excludat ſuum, videmus quo modo nidum adornet: quam belle fundamenti loco feſtucas ſubjiciat ſolidiores, iiſque adfigat deinde tenuiores: et, ſi glutinis loco cœnum deſideret nidus, quo pacto ſuper lacum aut mare ita volitet, ut ſuperficiem ejus tangens alis, eas udas, non tamen graviores faciat: iiſque deinde pulverem apprehendens, eo illinat atque conſtringat laxas dilapſuraſque partes: opus ipſum figura eſt angulis et multitudine laterum carente, æquabile et, quantum poteſt fieri, rotundum in globi morem: ſic enim et ſtabile atque capax fit, et non temere anſam præbet foris inſidiantibus beſtiis. Araneæ textum, commune exemplar telæ mulierum, et retibus piſcatorum, non una de cauſſa admirationem ſui præbet. Nam et fili ſubtilitas, et textura non dejuncta aut ſtaminis in morem divulſa, ſed continens tenuis in morem membranæ, et quodam gluti-

περιμεμιγμένης γλισχρότητος ἀπειργασμένον, ἥ τε βαφὴ τῆς χρόας ἐναέριον καὶ ἀχλυώδη ποιοῦσα τὴν ἐπιφάνειαν, ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν, αὐτή τε μάλιστα πάντων ἡ τῆς μηχανῆς αὐτῆς ἡνιοχεία καὶ κυβέρνησις, ὅταν ἐνσχεθῇ τι τῶν ἁλωσίμων, ὥσπερ δεινοῦ σαγηνευτοῦ, ταχὺ συναιρεῖν
967 εἰς ταὐτὰ καὶ συνάγειν τὸ θήρατρον, αἰσθανομένης καὶ φρονούσης, τῇ καθ' ἡμέραν ὄψει καὶ θέᾳ τοῦ γινομένου, πίστιν ἔσχε τὸν λόγον. Ἄλλως δ' ἂν ἐδόκει μῦθος· ὥσπερ ἡμῖν ἐδόκει τὸ τῶν ἐν Λιβύῃ κοράκων, οἳ ποτοῦ δεόμενοι λίθους ἐμβάλλουσιν ἀναπληροῦντες καὶ ἀνάγοντες τὸ ὕδωρ, μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ γένηται· εἶτα μέντοι κύνα θεασάμενος ἐν πλοίῳ τῶν ναυτῶν μὴ παρόντων εἰς ἔλαιον ἀμφορέως ἀποδεοῦς ἐμβάλλοντα τῶν χαλίκων, ἐθαύμασα πῶς νοεῖ καὶ συνίησι τὴν γινομένην ἔκθλιψιν ὑπὸ τῶν βαρυτέρων τοῖς κουφοτέροις ὑφισταμένων. Ὅμοια δὲ καὶ τὰ τῶν Κρη-

A. 1. αἰσθανομένης] Habet hæc dictio quid duri, five ad priora eam, five ad fequentia referas: puto tamen ad fequentia referendam effe fuppleto ὡς ante αἰσθανομένης. Ita quidem verti.

A. 5. λίθους] Sic B. E. Venet. P. Vulgo, καὶ λίθους.

nofo humore obfcure admixto conferta, tum color aëream et caliginofam reddens fuperficiem fallendi cauffa, atque ipfa adeo maxime totius machinæ gubernatio, quod callidi inftar venatoris, fi quid reti fuo implicuit, illico fentiens, caffes fuos contrahit, prædamque conftringit, hæc quotidie fe confpectui noftro offerentia, certum et indubitatum fecerunt, eam fentire et cogitare. Alioquin fabulofum haberetur. Uti equidem ipfe fabulofam exiftimavi illam corvorum in Africa folertiam: qui potu indigentes, lapidibus injectis in aquam, eo ufque eam, impleto cavo continente, elevant, dum roftro attingere liceat. Porro autem cum vidiffem canem in navi, nautis abfentibus, lapillos in amphoram oleo non repletam injicere: miratus fum quomodo intelligeret a gravioribus immiffis leviora furfum elidi. Similes funt Creten-

τικῶν μελισσῶν, καὶ τὰ τῶν ἐν Κιλικίᾳ χηνῶν· ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἀνεμῶδές τι μέλλουσαι κάμπτειν ἀκρωτήριον, B ἑρματίζουσιν ἑαυτὰς, ὑπὲρ τοῦ μὴ παραφέρεσθαι, μικροῖς λιθιδίοις· οἱ δὲ χῆνες τοὺς ἀετοὺς δεδοικότες, ὅταν ὑπερβάλλωσι τὸν Ταῦρον, εἰς τὸ στόμα λίθον εὐμεγέθη λαμβάνουσιν, οἷον ἐπιστομίζοντες αὑτῶν καὶ χαλινοῦντες τὸ φιλόφωνον καὶ λάλον, ὅπως λάθωσι σιωπῇ παρελθόντες. Τῶν δὲ γεράνων καὶ τὸ περὶ τὴν πτῆσιν εὐδοκιμεῖ· πέτονται γὰρ ὅταν ᾖ πνεῦμα πολὺ καὶ τραχὺς ἀὴρ, οὐχ ὥσπερ εὐδίας οὔσης μετωπηδὸν, ἢ κόλπῳ μηνοειδοῦς περιφερείας, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τρίγωνον συνάγουσαι σχίζουσι τῇ κορυφῇ τὸ C πνεῦμα περιρρέον, ὥστε μὴ διαταράττεσθαι τὴν τάξιν· ὅταν δὲ καταίρωσιν ἐπὶ γῆν αἱ προφυλακὴν ἔχουσαι νυκτὸς, ἐπὶ θατέρου σκέλους ὀχοῦνται τὸ σῶμα, τῷ δ' ἑτέρῳ ποδὶ λίθον περιλαβοῦσαι κρατοῦσι· συνέχει γὰρ ὁ τῆς ἁφῆς τόνος ἐν τῷ μὴ καθεύδειν πολὺν χρόνον· ὅταν δὲ ἀνῶσιν, ἐκπεσὼν ὁ λίθος ταχὺ διήγειρε τὴν προεμένην. Ὥστε

ſium apum, et anſerum in Cilicia artes. Illæ enim ventoſum aliquod circumvolaturæ promontorium, ne disjiciantur, ſeipſas exiguis lapillis in os ſumtis quaſi ſaburrant: hi quando Taurum trajiciunt, animalia alioqui vocalia et obſtrepera, tunc metu aquilarum, in os juſtæ magnitudinis lapide ſumto, taciturnitatem ſibi imperant; ut fallere in tranſitu eas poſſint. Gruum etiam in volando nobilis eſt cautio. Nam cum ventus eſt largus, et aër aſperior, non, ut in tranquillitate, volant fronte recta aut Lunæ in formam ſinuata: ſed ſtatim in triquetram formam conducto agmine, cuſpide ejus figuræ ſcindunt circumfluum aërem, ne ordines rumpi ab eo poſſint. Ubi ſe in Terram demiſerunt, eæ quæ noctu excubias agunt, corpus, uni inſiſtentes cruri, librant, altero pede lapidem perpetuo inter vigilandum retinent longo tempore: obrepente ſomno dimiſſus lapis illico excitat. Ut jam eo mi-

μὴ πάνυ θαυμάζειν τοῦ Ἡρακλέους, εἰ τόξα μασχάλῃ ὑποθεὶς, καὶ κρατερῷ περιβαλὼν βραχίονι,

Εὗδε πιέζων χειρὶ δεξιᾷ ξύλον.

Μηδὲ αὖ πάλιν τοῦ πρώτου ὑπονοήσαντος ὀστρέου μεμυκότος ἀνάπτυξιν, ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐρωδιῶν σοφίσμασιν· ὅταν γὰρ τὴν κόγχην καταπίῃ μεμυκυῖαν, ἐν-
D οχλούμενος ἐγκαρτερεῖ, μέχρις ἂν αἴσθηται μαλασσομένην καὶ χαλῶσαν ὑπὸ τῆς θερμότητος· τότε δὲ ἐκβαλὼν κεχηνυῖαν καὶ ἀπεσπασμένην, ἐξεῖλε τὸ ἐδώδιμον.

ια΄. Τὰς δὲ μυρμήκων οἰκονομίας καὶ παρασκευὰς ἐκφράσαι μὲν ἀκριβῶς, ἀμήχανον, ὑπερβῆναι δὲ παντελῶς, ὀλίγωρον· οὐδὲν γὰρ οὕτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων καὶ καλλιόνων κάτοπτρον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σταγόνι καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις,

Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης,

τὸ κοινωνικόν· ἔνι δ' ἀνδρείας εἰκὼν, τὸ φιλόπονον· ἔνεστι

D. 3. ἀπεσπασμένην] Forte legendum, ἀναπεπταμένην. Harl. ἀνεσπασμένην.

nus mirer Herculem, si arcum axillæ subjiciens, et complexus valido brachio,

Ducit soporem, dextra lignum præmens:

neque eum etiam qui primus apertionem ostrei quod conniveret faciendam deprehendit; cum observaverim Erodii technam: is enim cum a concha, quam deglutiit conniventem, vexatur, tantisper tolerat, dum eam a calore laxatam emolliendo apertamque sensit: tumque evomens hiantem et diductam, id quod esui est eximit.

XI. Ceterum formicarum apparatus et dispositiones exacte enarrare supra nostras est vires: omnes autem præterire, nimiæ socordiæ. Nullum enim ita exiguum habet natura magnarum et pulchrarum rerum speculum: sed tanquam in pura gutta insunt omnium effigies virtutum:

Intus amicitiæ simulacrum est,

nempe cultura societatis: inest etiam fortitudinis imago,

δὲ πολλὰ μὲν ἐγκρατείας σπέρματα, πολλὰ δὲ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης. Ὁ μὲν οὖν Κλεάνθης ἔλεγε, E
καίπερ οὐ φάσκων μετέχειν λόγου τὰ ζῷα, τοιαύτῃ θεωρίᾳ παρατυχεῖν. Μύρμηκας ἐλθεῖν ἐπὶ μυρμηκιὰν ἑτέραν μύρμηκα νεκρὸν φέροντας· ἀνιόντας οὖν ἐκ τῆς μυρμηκιᾶς ἑτέρους, οἷον ἐντυγχάνειν αὐτοῖς, καὶ πάλιν κατέρχεσθαι· καὶ τοῦτο δὶς ἢ τρὶς γενέσθαι· τέλος δὲ, τοὺς μὲν, κάτωθεν ἀνενεγκεῖν ὥσπερ λύτρα τοῦ νεκροῦ σκώληκα, τοὺς δὲ, ἐκεῖνον ἀραμένους, ἀποδόντας δὲ τὸν νεκρὸν οἴχεσθαι.
Τῶν δὲ πᾶσιν ἐμφανῶν ἥ τε περὶ τὰς ἀπαντήσεις ἐστὶν F
εὐγνωμοσύνη, τῶν μηδὲν φερόντων τοῖς φέρουσιν ἐξισταμένων ὁδοῦ, καὶ παρελθεῖν διδόντων· αἵ τε τῶν δυσφόρων καὶ δυσπαρακομίστων διαβρώσεις καὶ διαιρέσεις, ὅπως εὐβάστακτα πλείοσι γένηται. Τὰς δὲ τῶν σπερμάτων διαθέσεις καὶ διαψύξεις ἐκτὸς, ὑετοῦ ποιεῖται σημεῖον ὁ Ἄρατος,

Ἢ κοίλης μύρμηκες ὀχῆς ἐξ ὤεα πάντα
Θᾶσσον ἀνηνέγκαντο·

laborum tolerantia: insunt multa continentiæ semina, multa prudentiæ et justitiæ. Cleanthes, tametsi negabat animalia ratione prædita esse, nihilominus in tale se narrat incidisse spectaculum. Venisse formicas ad aliam formicarum cavernam, formicam portantes mortuam. Ex hac adscendisse alias formicas tanquam ad colloquium, rursumque descendisse: id bis terve factum: tandem has sursum extulisse vermem, tanquam redemtionis pretium pro mortua: hoc illas accepto, et reddito formicæ cadavere, discessisse. Sed inter ea quæ manifesta sunt omnibus, est in occurrendo æquitatis studium, cum nihil gestantes gestantibus aliquid, de via decedunt, et rerum portatu difficilium corrosiones, atque partitiones, ut a pluribus possint ferri in particulas divulsæ. Quod autem grana aliquando foras efferunt formicæ et frigori exponunt, hoc Aratus pluviam præmonstrari asserit:

Sæpius et tectis penetralibus extulit ova
Angustum formica terens iter.——

καί τινες οὐχ ὠὰ γράφουσιν, ἀλλ' ἵνα τοὺς ἀποκειμένους
968 καρποὺς ὅταν εὐρῶντα συνάγοντας αἴσθωνται, καὶ φοβηθῶσι φθορὰν καὶ σῆψιν, ἀναφερόντων. Ὑπερβάλλει δὲ πᾶσαν ἐπίνοιαν συνέσεως ἡ τοῦ πυροῦ τῆς βλαστήσεως προκατάληψις· οὐ γὰρ δὴ παραμένει ξηρὸς οὐδὲ ἄσηπτος, ἀλλὰ διαχεῖται καὶ γαλακτοῦται μεταβάλλων εἰς τὸ φύειν· ἵνα οὖν μὴ γενόμενος σπέρμα τὴν σιτίου χρείαν διαφθείρῃ, παραμένῃ δ' αὐτοῖς ἐδώδιμος, ἐξεσθίουσι τὴν ἀρχὴν, ἀφ' ἧς τὸν βλαστὸν ὁ πυρὸς ἀφίησιν. Τοὺς δὲ ταῖς μυρμηκιαῖς αὐτῶν ἐπὶ τῷ καταμαθεῖν ὥσπερ ἐξ ἀνατομῆς ποιοῦντας οὐκ ἀποδέχομαι· λέγουσι δ' οὖν οὐκ εὐθεῖαν εἶναι τὴν ἀπὸ τῆς ὅλης κάθοδον, οὐδ' εὔπορον ἄλλῳ θηρίῳ

F. 9. ἵνα τοὺς] Legendum οἶα pro ἵνα, notavit Mez. jam antea P. Leopard. Emend. VII, 26. item diserte Græcum in Francica versione posuit Amiot. Unus ex nostris Harl. dissentit a vulgato, exhibens ἰά. Ceterum, una voce auctius legendum οἶα, ὡς τοὺς—ita sequens ἀναφερόντων habebit quo referatur. Arati locus est Διοσ. 224.

A. 9. ἐξ ἀνατομῆς ποιοῦντας] Nec lectio sana est, nec ejus sanandæ ratio adest. Variant non nihil libri Ald. Bas. Xyl. ἐξανατομῆς ποιοῦντας. E. ἐξ ἀνατομῆς ποιοῦντας. Harl. ἐξ ἀνατομῆς πληροῦντας. Reisk. conjicit ἐ. ἀ. σκοποῦντας. Mihi, novum sed probabile, in mentem venit ἐξανατομίας ποιοῦντας *tanquam castratos medica sectione reddentes*. Vid. Animadv.

A. 11. ὅλης] Rectius ὀπῆς, quod vertendo significavit Xyl. hinc Mez. et Reisk.

Quidam non ὠὰ, id est, *ova*, sed οἶα *fructus*, poëtam scripsisse affirmant: quod nimirum formicæ eos fructus quos reconditos habent, metu rubiginis ac putredinis, quam præsentiant imminentem, exitioque futuram, foras efferre soleant. Omnem earum calliditatem superat præsensio tritici germinationis: non enim manet aridum, aut putredinis exsors, sed humectatur, et lactescit, cum jam eo tendit ut in herbam mutetur; ne igitur seminis vim servans, inutile esui fiat, exedunt illud principium seu acumen grani, e quo germen emitti a tritico solet. Non probo eos, qui quasi corporis dissectionem æmulantes, earum cavernas rei perspiciendæ caussa lustrant. Ii quidem dicunt, a foramine non esse rectum in eam descen-

διεξελθεῖν, ἀλλὰ καμπαῖς καὶ στρεβλότησι κεκλασμένας B ὑποπορεύσεις καὶ ἀνατρήσεις ἐχούσας εἰς τρεῖς κοιλότητας ἀποτελευτώσας, ὧν τὴν μὲν ἐνδιαίτημα κοινὸν αὐταῖς εἶναι, τὴν δὲ τῶν ἐδωδίμων ταμιεῖον, εἰς δὲ τὴν τρίτην ἀποτίθεσθαι τοὺς θνήσκοντας.

ιβ΄. Οἶμαι δὲ μὴ ἄκαιρος ὑμῖν φανεῖσθαι, ταῖς μύρμηξιν ἐπεισάγων τοὺς ἐλέφαντας, ἵνα τοῦ νοῦ τὴν φύσιν ἔν τε τοῖς μικροτάτοις ἅμα καὶ μεγίστοις σώμασι κατανοήσωμεν, μήτε τούτοις ἐναφανιζομένην, μήτε ἐκείνοις ἐνδέουσαν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι θαυμάζουσι τοῦ ἐλέφαντος ὅσα μανθάνων καὶ διδασκόμενος ἐν τοῖς θεάτροις ἐπιδείκνυται σχημάτων εἴδη καὶ μεταβολάς, ὧν οὐδὲ ἀνθρωπίναις με- C λέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι πάνυ ῥᾴδιόν ἐστιν· ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀφ᾽ αὑτοῦ καὶ ἀδιδάκτοις τοῦ θηρίου πάθεσι καὶ κινήμασιν, ὥσπερ ἀκράτοις καὶ ἀπαραχύτοις, ἐμφαινομένην ὁρῶ τὴν σύνεσιν. Ἐν Ῥώμῃ μὲν γὰρ οὐ πάλαι πολλῶν προσ-

ſum, aut quem alia beſtia facile poſſet perrepere: ſed amfractibus atque flexibus cuniculiſque varie interceptum in tres deſinere cavitates: quarum una commune ſit omnium domicilium, ſecunda penus rerum ad victum pertinentium, in tertiam mortuæ reponantur.

XII. Puto autem non intempeſtivum vobis viſum iri, ſi poſt formicas elephantum producam: ut mentis vim et in minimis et in maximis corporibus contemplemur, neque illis non ſufficientem, neque in his deficientem. Alii in elephante hæc admirantur, quæ diſcens et condocefactus in theatris oſtentat: figurarum formas, inquam, et immutationes, tanta varietate et ſubtilitate, non facile ut humana meditatione, retentione, ac memoria poſſint æquari. Ego autem magis ex his, quos a ſua natura et nulla a diſciplina habet hoc animal, motibus cum animi tum corporis, tanquam ſinceris et meris, intellectum ei ineſſe animadverto. Romæ non ita pridem, cum multi

διδασκομένων στάσεις τινὰς κτᾶσθαι παραβόλους, καὶ κινήσεις δυσεξελίκτους ἀνακυκλεῖν, εἷς ὁ δυσμαθέστατος ἀκούων κακῶς ἑκάστοτε καὶ κολαζόμενος πολλάκις, ὤφθη νύκτωρ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν σελήνην ἀνατατλό-
D μενος τὰ μαθήματα καὶ μελετῶν. Ἐν δὲ Συρίᾳ πρότερον Ἅγνων ἱστορεῖ, τρεφομένου κατ' οἰκίαν ἐλέφαντος, τὸν ἐπιστάτην λαβόντα κριθῶν μέτρον ὑφαιρεῖν καὶ παρακόπτειν μέρος ἥμισυ καθ' ἡμέραν· ἐπεὶ δὲ, τοῦ δεσπότου παρόντος ποτὲ καὶ θεωμένου, πᾶν τὸ μέτρον κατήρασεν, ἐμβλέψαντα καὶ διαγαγόντα τὴν προβοσκίδα, τῶν κριθῶν ἀποδιαστῆσαι καὶ διαχωρίσαι τὸ μέρος, ὡς ἐνῆν λογιώτατα κατειπόντα τοῦ ἐπιστάτου τὴν ἀδικίαν. Ἄλλον δὲ ταῖς κριθαῖς λίθους καὶ γῆν εἰς τὸ μέτρον τοῦ ἐπιστάτου κα-
E ταμιγνύοντος, ἑψομένων κρεῶν, δραξάμενον τῆς τέφρας ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χύτραν. Ὁ δὲ ὑπὸ τῶν παιδαρίων προ-

C. 7. κτᾶσθαι] Legendum ἵστασθαι: ut jam If. Casaubon. vidit. Casauboniana. p. 84. a quo non debebat dissentire Reiskius. In eandem correctionem inciderat Mez.

C. 10. ἀνατατλόμενος] Mez. ἀναπλαττόμενος: eadem verisimilitudine corrigere possimus ἀναματτόμενος. Sed nec vulgata caret quo se tueatur.

D. 3. τὸν ἐπιστάτην] τὸν addidimus ex E.

docerentur institiones admirabiles, gyrosque explicatu difficiles; quidam reliquis omnibus minus docilis, ob idque crebro increpatus et castigatus, deprehensus est noctu sua sponte ad Lunam se exercens, atque discens. In Syria scribit Agno quondam in domo quadam elephantum fuisse nutritum: quem cum magister hordei demensi quotidie dimidio defraudaret, et aliquando idem, domino inspiciente, totum demensum affunderet; elephantum hoc viso, proboscide porrecta semissem separasse, itaque ingeniosissime fraudem præfecti sui prodidisse. Alium, cum in mensuram alimenti terram et lapides ingereret magister, et carnes juxta elixarentur, cineres arreptos in ollam conjecisse. Alius Romæ a pueris vexatus, proboscidem ejus

πηλακισθεὶς ἐν Ῥώμῃ τοῖς γραφείοις τὴν προβοσκίδα
κεντούντων, ὃν συνέλαβε μετέωρον ἐξάρας, ἐπίδοξος ἦν
ἀποτυμπανίσειν· κραυγῆς δὲ τῶν παρόντων γενομένης,
ἀτρέμα πρὸς τὴν γῆν πάλιν ἀπηρείσατο, καὶ παρῆλθεν,
ἀρκοῦσαν ἡγούμενος δίκην τῷ τηλικούτῳ φοβηθῆναι. Περὶ
δὲ τῶν ἀγρίων καὶ αὐτονόμων, ἄλλα τε θαυμάσια καὶ τὰ
περὶ τὰς διαβάσεις τῶν ποταμῶν ἱστοροῦσι· προδια-
βαίνει γὰρ ἐπιδοὺς αὑτὸν ὁ νεώτατος καὶ μικρότατος, οἱ δὲ
ἑστῶτες ἀποθεωροῦσιν, ὡς, ἂν ἐκεῖνος ὑπεραίρῃ τῷ μεγέθει F
τὸ ῥεῦμα, πολλὴν τοῖς μείζοσι πρὸς τὸ θαρρεῖν περιουσίαν
τῆς ἀσφαλείας οὖσαν.

ιγ΄. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγονὼς, οὐ δοκῶ μοι παρήσειν δι' ὁμοιότητα τὸ τῆς ἀλώπεκος. Οἱ μὲν οὖν μυθολόγοι τῷ Δευκαλίωνί φασι περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην, δήλωμα γενέσθαι, χειμῶνος μὲν, εἴσω πάλιν

F. 5. τὸ τῆς ἀλώπεκος] τὸ addidimus ex E. et Mez. At Venet. habet τὴν ἀλώπεκα: item B. et vulgatam in margine.

ſtylis qui pungebant, unum ex iis comprehenſum ſublimem extulit, videbaturque enecaturus: ſed, oborto adſtantium clamore, paulatim ad terram demiſit, ac diſceſſit: metum parvulo ſatis eſſe pœnæ arbitratus. De feris autem et ſeorſim paſcentibus, cum alia multa mirabilia narrantur, tum quo modo flumina tranare ſoleant. Primus ſe committit fluvio qui ætate et quantitate eſt reliquis minor omnibus: illi autem ſtantes in ripa ſpectant: quod, ſi ille ſuo corpore ſupra aquam exſtet, jam fiduciam trajiciendi indubitatam ſibi ſciunt eſſe concipiendam.

XIII. Huc uſque provectus oratione, videor mihi propter ſimilitudinem non debere præterire vulpis aſtutiam. Sane qui fabulas narrant, ii columbam aiunt ex arca emiſſam Deucalioni certum indicium detuliſſe tempeſtatis, cum rurſus ingrederetur: ſerenitatis, cum avo-

ἐνδυομένην, εὐδίας δὲ, ἀποπλέουσαν· οἱ δὲ Θρᾷκες ἔτι
νῦν ὅταν παγέντα ποταμὸν διαβαίνειν ἐπιχειρῶσιν, ἀλώ-
969 πεκα ποιοῦνται γνώμονα τοῦ πάγου στερρότητος· ἡσυχῇ
γὰρ ὑπάγουσα παραβάλλει τὸ οὖς· κἂν μὲν αἴσθηται
ψόφῳ τοῦ ῥεύματος ἐγγὺς ὑποφερομένου, τεκμαιρομένη
μὴ γεγονέναι διὰ βάθους τὴν πῆξιν, ἀλλὰ λεπτὴν καὶ
ἀβέβαιον, ἵσταται, κἂν ἐᾷ τις, ἐπανέρχεται· τῷ δὲ μὴ
ψοφεῖν θαρροῦσα, διῆλθε. Καὶ τοῦτο μὴ λέγωμεν αἰσ-
θήσεως ἄλογον ἀκρίβειαν, ἀλλὰ ἐξ αἰσθήσεως συλλογισ-
μὸν ὅτι τὸ ψοφοῦν κινεῖται, τὸ δὲ κινούμενον οὐ πέπηγε,
τὸ δὲ μὴ πεπηγὸς ὑγρόν ἐστι, τὸ δὲ ὑγρὸν ἐνδίδωσιν.
Οἱ δὲ διαλεκτικοί φασι, τὸν κύνα τῷ διὰ πλειόνων
B διεζευγμένῳ χρώμενον ἐν ταῖς πολυσχιδέσιν ἀτραποῖς,
συλλογίζεσθαι πρὸς ἑαυτόν, "ἤτοι, τήνδε ὁ θηρίον ὥρμη-
"κεν, ἢ τήνδε, ἢ τήνδε· ἀλλὰ μὴν οὔτε τήνδε, οὔτε τήν-
"δε· τήνδε λοιπὸν ἄρα·" τῆς μὲν αἰσθήσεως οὐδὲν ἢ τὴν

A. 6. λέγωμεν] Sic Venet. Harl. P. Xyl. Mez. Vulgo, λέγομεν.

laſſet. Sed Thraces in hunc uſque diem quando concretum gelu fluvium volunt tranſire, vulpe utuntur ad ſoliditatem glaciei explorandam: ſenſim enim accedens, aurem admovet: et, ſiquidem ſtrepitu oblato ſentiat aquam prope ſubterlabi, ratiocinatur non in profundum congelaſſe aquam, ideoque ſubſiſtit, et, niſi prohibeat aliquis, retro abit: ſi nullum ſonitum percipiat, jam audacter tranſit. Neque eſt quod hoc dicamus ſenſus brutam eſſe ſubtilitatem, ſed ratiocinationem, cui ſenſus præbuerit principium: ea autem eſt talis: *quod ſonitum edit, movetur: quod movetur, non congelavit: quod non congelavit, humidum eſt: quod humidum, id ſubſidere ſolet.* Dialectici aiunt canem in triviis ea uti argumentatione, quæ e pluribus disjunctis enunciatis conficitur: ſic enim ſecum colligere: *Fera aut hac, aut hac, aut illa inſtitit via: nec hac, nec hac: ergo illa quæ ſupereſt:* ſenſu niſi aſſumtionem nihil ſuppe-

πρόσληψιν διδούσης, τοῦ δὲ λόγου τὰ λήμματα, καὶ τὸ συμπέρασμα τοῖς λήμμασιν ἐπιφέροντος. Οὐ μὴν δεῖταί γε τοιαύτης μαρτυρίας ὁ κύων· ψευδὴς γάρ ἐστι καὶ κίβδηλος· ἡ γὰρ αἴσθησις αὐτὴ τοῖς ἴχνεσι καὶ τοῖς νεύμασι τοῦ θηρίου τὴν φυγὴν ἐπιδείκνυσι, χαίρειν λέγουσα διεζευγμένοις ἀξιώμασι καὶ συμπεπλεγμένοις. Δι' ἄλλων δὲ πολλῶν ἔργων καὶ παθῶν καὶ καθηκόντων, οὔτε ὀσφραντῶν, C
οὔτε ὁρατῶν, ἀλλὰ διανοίᾳ καὶ λόγῳ μόνον πρακτῶν καὶ θεατῶν ὄντων, κατιδεῖν ἐστι τὴν κυνὸς φύσιν· οὐ τὰς μὲν ἐν ἄγραις ἐγκρατείας καὶ πειθαρχίας καὶ ἀγχινοίας, γελοῖος ἔσομαι λέγων πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὁρῶντας αὐτὰ καθ' ἡμέραν καὶ μεταχειριζομένους. Οὐδὲ τοῦ Ῥωμαίου σφαγέντος ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις οὐδεὶς ἐδυνήθη τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν πρότερον, πρὶν ἢ τὸν κύνα τὸν φυλάττοντα καὶ προμαχόμενον αὐτοῦ κατακεντῆσαι περιστάντας. Πύρρος δὲ ὁ βασιλεὺς ὁδεύων ἐνέτυχε κυνὶ φρου-

B. 5. πρόσληψιν] Vetus hæc et vera lectio revocata est ex Ald. Bas. Xyl. Harl. Venet. P. Mez. Vulgo, πρόληψιν, quod forte Steph. sumsit ab Amioto et Xyl. qui sic verterant; neque dissentiunt a Steph. Excerpta B. E.

ditante, ratione prænotionem, iisque conclusionem inferente. Neque vero canis hoc indiget testimonio, falsum cum sit, et adulterinum: nam ipse sensus cani vestigiis et cursus flexibus persequendis feræ quo fugerit ea demonstrat, valere jussis istis disjunctis aut copulatis effatis. Alioqui vero e multis factis, affectionibus, et officiis canis, quæ neque olfactui neque visui obvia, sola intelligentia agi et considerari queunt, natura ejus perspici potest. Ridiculus sim, hujus animalis in venatione continentiam, obedientiam, atque solertiam vobis narrans, quotidie ista videntibus et tractantibus. Romano cuidam in bellis civilibus jugulato caput amputare nemo potuit, nisi prius canem qui dominum custodiebat, ac pro eo propugnabat circumfusi confodissent. Pyrrhus rex iter faci-

ροῦντι σῶμα πεφονευμένου, καὶ πυθόμενος τρίτην ἡμέραν ἐκείνην ἄσιτον παραμένειν καὶ μὴ ἀπολιπεῖν, τὸν μὲν
D νεκρὸν ἐκέλευσε θάψαι, τὸν δὲ κύνα μεθ' ἑαυτοῦ κομίζειν ἐπιμελουμένους· ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐξέτασις ἦν τῶν στρατιωτῶν, καὶ πάροδος καθημένου τοῦ βασιλέως, καὶ παρῆν ὁ κύων ἡσυχίαν ἔχων· ἐπεὶ δὲ τοὺς φονέας τοῦ δεσπότου παριόντας εἶδεν, ἐξέδραμε μετὰ φωνῆς καὶ θυμοῦ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καθυλάκτει πολλάκις μεταστρεφόμενος εἰς τὸν Πύῤῥον· ὥστε μὴ μόνον ἐκείνῳ δι' ὑποψίας ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσι τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι· διὸ συλληφθέντες εὐθὺς καὶ ἀνακρινόμενοι, μικρῶν τινων τεκμηρίων ἔξωθεν προσγινομένων, ὁμολογή-
E σαντες τὸν φόνον, ἐκολάσθησαν. Ταῦτα δὲ καὶ τὴν Ἡσιόδου κύνα τοῦ σοφοῦ δρᾶσαι λέγουσι, τοὺς Γανύκτορος ἐξελέγξαντα τοῦ Ναυπακτίου παῖδας, ὑφ' ὧν ὁ Ἡσίοδος ἀπέθανεν. Ὃ δὲ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔγνωσαν αὐτοὶ σχο-

E. 3. Ναυπακτίου] Sic B. Venet. Baf. Xyl. Collat. Muret. Jannot. Schott. T. P. Anon. Amiot. Mez. eodem ducit Harf. ναυ κτίω. Vulgo, Ναυκλητίου.

ens incidit in canem qui interfecti hominis corpus adſervabat: cognitoque eum tertium jam diem cibi expertem aſſidere, neque cadaver deſerere tamen, illud quidem humari, canem autem attente ſecum duci juſſit. Paucis poſt diebus militum habita fuit luſtratio, ita ut ſinguli rege ſedente tranſirent. Ibi canis, qui aderat, atque adhuc quietus fuerat, ut vidit domini ſui percuſſores tranſire, fremens procurrit, eoſque allatravit, ſubinde ſe ad Pyrrhum obvertens; ita quidem ut non rex modo, ſed qui aderant omnes ſuſpicionem de iis conciperent: ergo comprehenſi et examinati, levibus quibuſdam ſignis aliunde accedentibus, faſſi homicidium, pœnas dederunt. Idem feciſſe aiunt Heſiodi illius ſapientis canem, qui Ganyctoris Naupactii filios prodiderit, a quibus Heſiodus interfectus fuerat. Quod autem parentes noſtri Athenis,

λάζοντες Ἀθήνησιν, ἐναργέστερόν ἐστι τῶν εἰρημένων· παρα-
ρυεὶς γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸν νεὼν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὰ
εὔογκα τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἔλαβεν ἀναθημάτων, καὶ
λεληθέναι νομίζων ὑπεξῆλθεν· ὁ δὲ φρουρὸς κύων ὄνομα
Κάππαρος, ἐπεὶ μηδεὶς ὑλακτοῦντι τῶν νεωκόρων ὑπήκουσεν F
αὐτῷ, φεύγοντα τὸν ἱερόσυλον ἐπεδίωκε· καὶ πρῶτον μὲν
βαλλόμενος λίθοις οὐκ ἀπέστη· γενομένης δὲ ἡμέρας
ἐγγὺς οὐ προσιὼν, ἀλλ' ἀπ' ὀφθαλμοῦ παραφυλάττων
εἵπετο, καὶ τροφὴν προβάλλοντος οὐκ ἐλάμβανεν, ἀνα-
παυομένῳ δὲ παρενυκτέρευε, καὶ βαδίζοντος πάλιν
ἐπηκολούθει ἀναστὰς, τοὺς δὲ ἀπαντῶντας ὁδοιπόρους ἔσαινεν,
ἐκείνῳ δ' ἐφυλάκτει καὶ προσέκειτο· ταῦτα δὲ οἱ διώ-
κοντες πυνθανόμενοι παρὰ τῶν ἀπαντώντων ἅμα καὶ τὸ
χρῶμα φραζόντων καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κυνὸς, προθυμό-
τερον ἐχρήσαντο τῇ διώξει, καὶ καταλαβόντες τὸν ἄν-
θρωπον, ἀνήγαγον ἀπὸ Κρομμυῶνος· ὁ δὲ κύων ἀνα- 970

F. 10. τὸ μέγεθος] τὸ addidimus ex Harl. P.

cum ibi bonis literis vacarent, comperere, id dictis evidentius est. Quidam cum in templum Æsculapii occulte intrasset, argenteorum et aureorum donariorum quæ mediocris essent ponderis arripuit, cumque iis abiit, latuisse se putans. Sed custos canis, nomine Capparus, cum nemo æditurorum latrantem exaudiret, fugientem sacrilegum insecutus est: et initio quidem saxis petitus, non abstitit: luce autem facta, eminus eum est secutus, tanto spatio ut videre hominem semper posset eum observans: cibum ab eo projectum respuit, juxta dormientem excubavit, rursum surgentem subsecutus est, obviis viatoribus adblandiens, illum allatravit atque ursit. Hæc cum ii qui sacrilegum persequebantur ex occurrentibus audivissent, simul colorem et magnitudinem canis exponentibus, alacrius perrexerunt, deprehensumque sacrilegum a Crommyone reduxerunt: cane in revertendo præeunte,

τρέψας προσηγεῖτο γαῦρος καὶ περιχαρής, οἷον ἑαυτοῦ ποι-
ούμενος ἄγραν καὶ θήραμα τὸν ἱερόσυλον. Ἐψηφίσαντο
δὲ σῖτον αὐτῷ δημοσίᾳ μετρεῖσθαι, καὶ παρεγγυᾶσθαι τοῖς
ἱερεῦσιν εἰσαεὶ τὴν ἐπιμέλειαν· ἀπομιμησάμενοι τὸ πρὸς
τὸν ἡμίονον φιλανθρώπευμα τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων.
Τὸν γὰρ ἑκατόμπεδον νεὼν Περικλέους ἐν ἀκροπόλει κατα-
σκευάζοντος, ὡς εἰκός, λίθοι προσήγοντο πολλοῖς ζεύγεσι
καθ' ἡμέραν· τῶν οὖν συνειργασμένων μὲν προθύμως,
ἤδη δὲ διὰ γῆρας ἀφειμένων ὀρέων εἷς κατερχόμενος εἰς
Κεραμεικόν, καὶ τοῖς ἀνάγουσι ζεύγεσι τοὺς λίθους ὑπ-
B αντῶν, ἀεὶ συνανέστρεφε καὶ συμπαρετρόχαζεν, οἷον ἐγ-
κελευόμενος καὶ παρορμῶν· διὸ θαυμάσας αὐτοῦ τὴν φι-
λοτιμίαν ὁ δῆμος, ἐκέλευσε δημοσίᾳ τρέφεσθαι, καθ-
άπερ ἀθλητῇ σίτησιν ὑπὸ γήρως ἀπειρηκότι ψηφισά-
μενος.

ιδʹ. Διὸ τοὺς λέγοντας ὡς ἡμῖν οὐδὲν πρὸς τὰ
ζῷα δίκαιόν ἐστι, ῥητέον εὖ λέγειν, ἄχρι τῶν ἐναλίων καὶ

lætitiaque exſultante, ut qui ſibi capti ſacrilegi laudem vindicaret. Athenienſes decreverunt, ut cibus ei publice demenſus daretur, et ſacerdotibus ea cura ſemper demandaretur. Qua in re imitati ſunt priſcorum Athenienſium humanitatem erga mulum. Cum enim Pericles hecatompedum templum in arce ædificaret, atque, ut fieri adſolet, quotidie lapides multis ſarracis eo ſubveherentur: mulorum unus qui alacriter quidem opus adjuverat, ſed jam ob ætatem vacatione donatus fuerat, in Ceramicum deſcendens, ac lapides vectantibus plauſtris occurrens, perpetuo una verſabatur atque curſitabat, veluti exhortans alios et incitans; itaque populus ejus ſtudium miratus, tanquam athletæ ob ſenectutem rude donato publice alimenta decrevit.

XIV. Dicendum eſt ergo, eos qui negant quidquam nobis adverſus animalia juris eſſe, hactenus recte loqui, ſi hoc de marinis et in profundo

βυθίων· ἄμικτα γὰρ ἐκεῖνα κομιδῇ πρὸς χάριν καὶ ἄστοργα, καὶ πάσης ἄμοιρα γλυκυθυμίας· καὶ καλῶς Ὅμηρος εἶπε,

——γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα,

πρὸς τὸν ἀνήμερον εἶναι δοκοῦντα καὶ ἄμικτον· ὡς μηδὲν τῆς θαλάσσης εὐνοϊκὸν, μηδὲ πρᾶον φερούσης. Ὁ δὲ καὶ C
πρὸς τὰ χερσαῖα τῷ λόγῳ τούτῳ χρώμενος, ἀπηνὴς καὶ θηριώδης· ἢ μηδὲ Λυσιμάχῳ τι γεγονέναι φήσει πρὸς τὸν κύνα τὸν Ὑρκανὸν δίκαιον, ὃς νεκρῷ τε μόνος παρέμεινεν αὐτοῦ, καὶ καιομένου τοῦ σώματος ἐνδραμὼν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπέρριψεν. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τὸν Ἀστὸν δρᾶσαι λέγουσιν ὃν Πύρρος, οὐχ ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ ἕτερος τις ἰδιώτης, ἔθρεψεν· ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα διατρίβων καὶ περὶ τὸ κλινίδιον αἰωρούμενος ἐκφερομένου, τέλος εἰς τὴν πυρὰν ἐναλάμενος ἀφῆκεν ἑαυτὸν καὶ

C. 3. ἢ μηδὲ] Sic E. Vulgo, εἰ δὲ μή. Xyl. Mez. εἰ μηδὲ. B. εἰ δὲ μὴ, Λυσιμάχῳ τί γέγονε φύσει—;
C. 6. ἐπέρριψεν] Sic B. Venet. Harl. Vulgo, ἀπέρριψεν.
C. 6. Ἀστὸν] Recepi a B. Harl. Xyl. cod. et edit. Schott. T. V. B. ut præferendum vulgato quidem αὐτόν.

degentibus accipi velint, quæ nullo nobis commercio, nulla gratia, nullo amore conjuncta, omnis expertia sunt jucunditatis: et recte dicitur apud Homerum,

——*sed te genuit mare glaucum,*

in hominem immitem et insociabilem, quod nimirum mare nihil benevolum, nihil mansuetum proferat. Qui vero hoc etiam de terrestribus affirmat, immanis est et ferus. Nisi forte nihil juris fuisse Lysimacho asseramus adversus Hyrcanum canem, qui et cadaveri solus adsedit, et cum id cremaretur, adcurrens in ignem sese conjecit. Idem etiam Astum fecisse ferunt, canem a Pyrrho, non rege illo, sed alio quodam privato, enutritum: nam et circa cadaver mortui moram traxit, et cum efferretur, lecticæ adsultavit, et in rogum denique insiluit, estque una com-

D συγκατέκαυσε. Πώρου δὲ τοῦ βασιλέως ὁ ἐλέφας ἐν τῇ πρὸς Ἀλέξανδρον μάχῃ κατατετρωμένου, πολλὰ τῶν ἀκοντισμάτων ἀτρέμα καὶ φειδόμενος ἐξῄρει τῇ προβοσκίδι, καὶ κακῶς ἤδη διακείμενος αὐτὸς, οὐ πρότερον ἐνέδωκεν, ἢ τοῦ βασιλέως ἐξαίμου γινομένου καὶ περιῤῥέοντος αἰσθανόμενος καὶ φοβηθεὶς μὴ πέσῃ, πράως ὑφῆκε, παρέχων ἐκείνῳ τὴν ἀπόκλισιν ἄλυπον. Ὁ δὲ Βουκεφάλας γυμνὸς μὲν ὢν παρεῖχεν ἀναβῆναι τῷ ἱπποκόμῳ, κοσμηθεὶς δὲ τοῖς βασιλικοῖς προσκοσμίοις καὶ περιδεραίοις οὐδένα προσίετο, πλὴν αὐτὸν Ἀλέξανδρον· τοῖς δὲ ἄλλοις, εἰ πειρώμενοι προσίοιεν, ἐναντίος ἐπιτρέχων
E ἐχρεμέτιζε μέγα καὶ συνήλλετο, καὶ κατεπάτει τοὺς μὴ πρόσω ἴεσθαι μηδ' ἀποφεύγειν φθάσαντας.

ιε'. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι τῶν παραδειγμάτων ὑμῖν φανεῖταί τι ποικίλον· οὐκ ἔστι δὲ ῥᾳδίως τῶν εὐφυῶν ζώων πρᾶξιν εὑρεῖν μιᾶς ἔμφασιν ἀρετῆς ἔχουσαν· ἀλλὰ ἐμ-

D. 9. προσκοσμίοις] Sic omnes libri, excepto P. προκοσμίαις. Vulgatum tamen præferendum.

E. 3. φανεῖταί] Sic E. Vulgo, φανῆναι: consequenter in antecedentibus corrigendum, ὅτι τὸ τῶν παραδειγμάτων—.

buſtus. Poro rege in pugna contra Alexandrum vulneribus confecto elephantus ſenſim et leniter multa ſpicula proboſcide extraxit: et ipſe jam male affectus, non prius tamen procubuit, quam ſenſit regem exſanguem delabi: tum demum, ne corrueret, paulatim ſeſe demiſit, ut rex commodius ad ſolum ſe inclinare poſſet. Bucephalus nudus conſcendendum ſe equiſoni ſuo præbebat: ornatus autem regiis phaleris et bullis, neminem excepto Alexandro admittebat: ceterorum ſi quis accederet tentandi gratia, adverſus occurrens magno cum hinnitu inſiliebat et conculcabat, niſi quis fuga ſaluti conſuluiſſet.

XV. Neque neſcio quodvis exemplum vobis viſum iri varietate aliqua conſtare. Non poteſt autem facile ingenioſi animalis factum aliquod inveniri, in quo unius duntaxat

φαίνεται καὶ τῷ φιλοστόργῳ τὸ φιλότιμον αὐτῶν, καὶ τῷ γενναίῳ τὸ θυμόσοφον, ἥ τε πανουργία καὶ τὸ συνετὸν οὐκ ἀπήλλακται τοῦ θυμοειδοῦς καὶ ἀνδρώδους. Οὐ μὴν ἀλλὰ βουλομένοις διαιρεῖν καὶ διορίζειν καθ' ἕκαστον, ἡμέρου μὲν ἔμφασιν ὁμοῦ καὶ ὑψηλοῦ φρονήματος ποιοῦσιν οἱ κύνες, ἀποτρεπόμενοι τῶν συγκαθεζομένων· ὥς που καὶ ταῦτα εἴρηται,

> Οἱ μὲν κεκλήγοντες ἐπέδραμον· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς F
> Ἕζετο κερδοσύνῃ, σκῆπτρον δέ οἱ ἔκπεσε χειρός·

οὐκέτι γὰρ προσμάχονται τοῖς ἀποπεσοῦσι καὶ γεγονόσι ταπεινοῖς τὰς ἕξεις ὁμοίοις. Φασὶ δὲ καὶ τὸν πρωτεύοντα κύνα τῶν Ἰνδικῶν καὶ μαχεσθέντα πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐλάφου ἀφιεμένου καὶ κάπρου καὶ ἄρκτου, ἡσυχίαν ἔχοντα κεῖσθαι καὶ περιορᾶν· ὀφθέντος δὲ λέοντος εὐθὺς ἐξαναστῆναι καὶ διακονίεσθαι, καὶ φανερὸν εἶναι αὐτοῦ ποι- 971

F. 4. ταπεινοῖς] Sic Harl. omittens tamen proxima τὰς ἕξεις ὁμοίοις.

F. 5. μαχεσθέντα] Ita omnes libri: At præſto ſunt conjecturæ: Turnebi ἀχθέντα: ita enim apparet in Exemplo, ejus manu notato: perperam Index Var. Lect. Græco-Lat. μαχθέντα. Mez. πεμφθέντα. Reiſk. προσαχθέντα. Equidem malim εἰσαχθέντα.

virtutis inſit indicium: ſed elucescit in amore eorum erga prolem ſimul ſtudium laudis et alacritas, in fortitudine ſapientia iræ moderans, et prudentia atque aſtutia non eſt abſque audacia. Si tamen libeat dividere, et diſtinguere ſingula, manſueti ſimul et excelſi animi imaginem proponunt canes, qui avertuntur a ſubſidentibus in terram: quo hæc pertinent,

> *Cum clangore canes tunc irruere: hic ſed Ulyſſes*
> *Aſtu ſubſedit, baculumque abjecit.*——

non enim porro impetunt canes eos qui ſe demiſerunt, humiliumque animo ſimiles ſunt facti. Ferunt etiam præcipuum de Indicis canibus qui ad Alexandrum adducti ſunt, emiſſis cervo, apro, et urſo quietum jacuiſſe, eoſque ſpreviſſe, viſo autem leone ſtatim ſurrexiſſe, et ad certamen ſe paraſſe, palam oſtendentem

ούμενον ἀνταγωνιστὴν, τῶν δὲ ἄλλων ὑπερφρονοῦντα πάντων. Οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσιν, ἥδονται σπαράττοντες, καὶ τὸ αἷμα λάπτουσι προθύμως· ἐὰν δὲ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ὁ λαγωὸς, ὃ γίνεται πολλάκις, ὅσον ἔχει πνεύματος εἰς τὸν ἔσχατον ἀναλώσας δρόμον ἐκλίπῃ, νεκρὸν καταλαβόντες οὐχ ἅπτονται τοπαράπαν, ἀλλ' ἵστανται, τὰς οὐρὰς κινοῦντες, ὡς οὐ κρεῶν χάριν, ἀλλὰ νίκης καὶ φιλονεικίας ἀγωνιζόμενοι.

ις'. Πανουργίας δὲ πολλῶν παραδειγμάτων ὄντων, ἀφεὶς ἀλώπεκας καὶ λύκους, καὶ τὰ γεράνων σοφίσματα
B καὶ κολοιῶν, (ἔστι γὰρ δῆλα), μάρτυρι χρησόμεθα Θαλῇ τῷ παλαιοτάτῳ τῶν σοφῶν, ὃν οὐχ ἥκιστα θαυμασθῆναι λέγουσιν ὀρέως τέχνῃ περιγενόμενον. Τῶν γὰρ ἁληγῶν ἡμιόνων εἷς ἐμβαλὼν εἰς ποταμὸν ὤλισθεν αὐτομάτως, καὶ τῶν ἁλῶν διατακέντων, ἀναστὰς ἐλαφρὸς, ᾔσθετο τ[ὴν]

B. 3. ὀρέως] Ausus sum hoc recipere ex conjectura, sed tantæ illa probabilitatis, quantam conjectura habere potest maximam; nec minoris eadem evidentiæ; quippe quæ non fugerit Amiotum. Mez. Reisk. Vulgo, ὀρθῶς.

hunc se sibi adversarium, contemtis reliquis omnibus, deligere. Canes vero qui lepores venantur, si ipsi eos interficiant, gaudent iis dilacerandis ac sanguine eorum potando: si vero lepus desperata salute, ut sæpe fit, quidquid habet reliquum spiritus in extremum insumens cursum concidat; mortuum nactus canis non tangit omnino, sed adstat caudam movens: significans nimirum se non carnis sed victoriæ caussa certasse.

XVI. Versutiæ autem cum sint multa exempla, omissis vulpium, luporum, gruum, graculorumque commentis calidis, (sunt enim nota), testem laudabo Thaletem antiquissimum sapientum: quem ferunt non minimam laudem eo invenisse, quod mulum arte superasset. Salem portantium mulorum quidam fluvium ingressus, fortuito concidit, ac sale in aqua colliquato, cum surgens onere se

αἰτίαν, καὶ κατεμνημόνευσεν, ὥστε διαβαίνων ἀεὶ τὸν ποταμὸν, ἐπίτηδες ὑφιέναι καὶ βαπτίζειν τὰ ἀγγεῖα, συγκαθίζων καὶ ἀπονεύων εἰς ἑκάτερον μέρος· ἀκούσας οὖν ὁ Θαλῆς, ἐκέλευσεν, ἀντὶ τῶν ἁλῶν, ἐρίων τὰ ἀγγεῖα καὶ σπόγγων ἐμπλήσαντας καὶ ἀναθέντας, ἐλαύνειν τὸν ἡμίονον· ποιή- C
σας οὖν τὸ εἰωθὸς καὶ ἀναπλήσας ὕδατος τὰ φορτία, συνῆκεν ἀλυσιτελῆ σοφιζόμενος ἑαυτῷ, καὶ τὸ λοιπὸν οὕτω προσέχων καὶ φυλαττόμενος διέβαινε τὸν ποταμὸν, ὥστε μηδὲ ἄκοντος αὐτοῦ τῶν φορτίων παραψαῦσαι τὸ ὑγρόν. Ἄλλην δὲ πανουργίαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ φιλοστόργου πέρδικες ἐπιδεικνύντες, τοὺς μὲν νεοττοὺς ἐθίζουσι, μηδέπω φεύγειν δυναμένους, ὅταν διώκωνται, καταβάλλοντας ὑπτίους ἑαυτοὺς, βῶλόν τινα ἢ συρφετὸν ἄνω προΐσχεσθαι τοῦ σώματος, οἷον ἐπηλυγαζομένους· αὐται δὲ τοὺς διώκοντας ὑπάγουσιν ἄλλῃ, καὶ περιασπῶσιν εἰς ἑαυτὰς, ἐμποδὼν διαπετόμεναι, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξανιστάμεναι· μέχρις ἂν D

C. 10. αὐται] Forte, αὐταί.

animadverteret levatum, caussam sensit ac memoriæ mandavit: et quoties per amnem transiret, dedita porro opera se dimisit, et in utramque partem versavit ut vasa in aquam demergerentur. Quod ubi Thales audivit, jussit loco salis lana et spongiis vasa impleri, iisque oneratum agi mulum: qui cum pro more suo egisset, et aqua onus suum implevisset; sentiens suas sibi argutias male cessisse, posthac ita caute fluvium transiit, ut ne invito quidem ipso vasa aqua tangerentur. Alium astum cum fœtus amore conjunctum perdices usurpant. Adsuefaciunt enim pullos suos, qui nondum volare possunt, urgente aucupe supinos jacere, et glebam aliquam aut quisquilias corpori injicere ac prætendere, tanquam umbraculum aut tegumentum quoddam: ipsæ persequentem aliorsum abducunt atque circumagunt hinc inde volitantes, paulatimque loco

οὕτως ἀλισκομένων δόξαν ἐνδῦσαι, μακρὰν ἀποσπά-
σωσι τῶν νεοττῶν. Οἱ δὲ δασύποδες πρὸς εὐνὴν ἐπανι-
όντες ἄλλον ἀλλαχῇ κομίζουσι τῶν λαγιδέων, καὶ πλέθ-
ρου διάστημα πολλάκις ἀλλήλων ἀπέχοντας, ὅπως ἂν
ἄνθρωπος ἢ κύων ἐπίῃ, μὴ πάντες ἅμα συγκινδυνεύσω-
σιν· αὐτοὶ δὲ πολλαχόθι ταῖς μεταδρομαῖς ἴχνη θέντες,
τὸ δὲ ἔσχατον ἅλμα μέγα καὶ μακρὰν τῶν ἰχνῶν ἀποσπά-
σαντες, οὕτω καθεύδουσιν. Ἡ δὲ ἄρκτος ὑπὸ τοῦ πά-
θους ὃ καλοῦσι φωλιὰν καταλαμβανομένη, πρὶν ἢ παν-
E τάπασι ναρκῆσαι καὶ γενέσθαι βαρεῖα καὶ δυσκίνητος,
τόν τε τόπον ἀνακαθαίρει, καὶ μέλλουσα καταδύεσθαι, τὴν
μὲν ἄλλην πορείαν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα ποιεῖται με-
τέωρον καὶ ἐλαφράν, ἄκροις ἐπιθιγγάνουσα τοῖς ἴχνεσι,
τῷ νώτῳ δὲ τὸ σῶμα προσάγει, καὶ προσκομίζει πρὸς
τὸν φωλεόν. Τῶν ἐλάφων δ᾽ αἱ θήλειαι μάλιστα τίκτουσι

D. 2. δόξαν] Sic B. E. Vulgo, δόξας.
D. 4. κομίζουσι] κομίζουσι E. Venet.
D. 7. ἴχνη θέντες] Revocavi ex Ald. item verterunt Grynæus et Xyl. Vulgo, et ceteri editi ἰχνηθέντες: nec ex ſcriptis varietas allata eſt.
D. 10. φωλιὰν] Sic B. Mez. Vulgo, φωλία. Xyl. φωλεία.
E. 6. ἐλάφων δ᾽ αἱ] δ᾽ aſſumtum ex Harl. ἐλάφων Baſ. Xyl. Steph. Amiot. Jannot. Schott. forte omnes a correctore Ariſtotelem ſequente Nat. Animal. X, 5. Nam ἐλεφάντων habent B. E. Harl. Venet. Ald. Grynæus.

cedentes, donec lactatum ſpe capiendi longe a pullis avellant. Lepores in cubiculum ſuum redeuntes, catulorum alium alio ponunt, ſæpe jugeri intervallo unum ab alio locantes; ne ſi homo aut canis ſuperveniat, omnes ſimul periclitentur: ipſi cum hac illac diſcurrentes varia veſtigia reliquerint, ad extremum ſaltu magno longe a veſtigiis ſe ſubducentes, ita dormiunt.

Urſa quando gravedine, quam *pholian* appellant, corripitur, priuſquam omnino torpeat, graviſque et immobilis fiat, locum receptui deſtinatum expurgat: eumque ſubitura incedit quam poteſt maxime ſuſpenſis greſſibus, ſummis inſiſtens veſtigiis: tandem corpore in tergum conjecto in antrum ſuum ſeſe infert. Cervæ potiſſimum juxta vias pariunt, quo carnivora animalia

περὶ τὴν ὁδὸν, ὅπου τὰ σαρκοβόρα θηρία μὴ πρόσεισιν· οἵ τε ἄρρενες ὅταν αἰσθάνωνται βαρεῖς ὑπὸ πιμελῆς F καὶ πολυσαρκίας ὄντες, ἐκτοπίζουσι, σώζοντες αὑτοὺς τῷ λανθάνειν, ὅτε τῷ φεύγειν οὐ πεποίθασιν. Τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων, ἡ μὲν ὑπὲρ αὑτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ, παροιμίαν πεποίηκε,

> Πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα·

προσιούσης γὰρ αὐτῆς, ὥς φησιν ὁ Ἴων

> Στρόβιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας, κεῖται,
> Θίγειν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος.

Γλαφυρωτέρα δ' ἐστὶν ἡ περὶ τῶν σκυμνίων πρόνοια· μετοπώρου γὰρ ὑπὸ τὰς ἀμπέλους ὑποδυόμενος, καὶ τοῖς ποσὶ τὰς ῥᾶγας ἀποσείσας τοῦ βότρυος χαμᾶζε, καὶ περικυλισθεὶς, ἀναλαμβάνει ταῖς ἀκάνθαις· καὶ παρέσχε 972 ποτὲ πᾶσιν ἡμῖν ὁρῶσιν ὄψιν ἑρπούσης ἢ βαδιζούσης σταφυλῆς, οὕτως ἀνάπλεως ἐχώρει τῆς ὀπώρας· εἶτα κατα-

F. 7. ὥς φησιν ὁ Ἴων] φησιν est ex Harl. ὁ Ἴων ex emendatione Meziriaci et Annotatoris in Discursu de Traduct. p. 39. Vulgo, ὥς φάσιν οἶον—.

non accedunt. Cervi quando se graves ob pinguedinem et carnium abundantiam sentiunt, subducunt se alio; ut quod fugiendo consequi non possunt, latendo impetrent. Terrestrium echinorum (quos erinaceos etiam et ericios appellant) sui defensio et custodia etiam proverbium genuit,

> *Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet:*

nam accedente, ut ait Ion, vulpe, ipse

> *Corpus convolvens pineæ in morem nucis*
> *Spinis riget, horrens, ne vel morderi queat,*
> *Vel tangier.——*

Elegantior tamen est ejus pro catulis procuratio. Autumni enim tempore sub vites obrepens uvarum baccas pedibus decutit in terram, easque, circumvolutans se, spinis suis excipit: ac nobis aliquando omnibus hoc spectantibus speciem exhibuit ambulantis uvæ: deinde in cavernam su-

δὺς εἰς τὸν φωλεὸν, τοῖς σκύμνοις χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν ἀπ' αὐτοῦ ταμιευομένοις παραδίδωσι. Τὸ δὲ κοιταῖον αὐτῶν ὀπὰς ἔχει δύο, τὴν μὲν πρὸς νότον, τὴν δὲ πρὸς βορέαν βλέπουσαν· ὅταν δὲ προαισθάνωνται τὴν διαφορὰν τοῦ ἀέρος, ὥσπερ ἱστίον κυβερνῆται μεταλαμβάνοντες ἐμφράσσουσι τὴν κατ' ἄνεμον, τὴν δ' ἑτέραν ἀνοίγουσι. Καὶ τοῦτό τις ἐν Κυζίκῳ καταμαθὼν, δόξαν ἔσχεν ὡς
B ἀφ' αὑτοῦ τὸν μέλλοντα πνεῖν ἄνεμον προαγορεύων.

ιζ΄. Τό γε μὴν κοινωνικὸν μετὰ τοῦ συνετοῦ τοὺς ἐλέφαντας ἀποδείκνυσθαί φησιν ὁ Ἰόβας. Ὀρύγματα γὰρ αὐτοῖς οἱ θηρεύοντες ἀπεργασάμενοι λεπτοῖς φρυγάνοις καὶ φορυτῷ κούφῳ κατερέφουσιν· ὅταν οὖν εἷς ὀλισθῇ, πολλῶν ὁμοῦ πορευομένων, οἱ λοιποὶ φοροῦντες ὕλην καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν, ἀναπληροῦντες τὴν κοιλότητα τοῦ ὀρύγματος, ὥστε ῥᾳδίαν ἐκείνῳ γενέσθαι τὴν ἔκβασιν. Ἱστορεῖ δὲ καὶ εὐχῇ χρῆσθαι θεῶν τοὺς ἐλέφαντας ἀδιδάκτως, ἁγνιζο-

B. 4. ἀπεργασάμενοι] ὑπεργασάμενοι Ald. Baſ. Xyl. Collat. Muret. E. P. quo item tendit Venet. ὑπεργευσάμενοι. Veræ ſcriptionis numeros nec hoc, minus etiam vulgata habere videtur.

B. 5. φορυτῷ] Sic Mez. vidit et Reiſk. Vulgo, φόρτῳ.

am deſcendens, catulis eas a ſe decerpendas præbet. Cubile ejus duo habet foramina: unum verſus meridiem, alterum verſus ſeptentriones. Cum ergo præſentit mutationem aëris, inſtar gubernatoris vela mutantis, obturat id quod vento eſt oppoſitum, alterum aperit. Quod cum Cyzici quidam obſervaſſet, creditus eſt a ſe prædicere poſſe ventum qui eſſet ſpiraturus.

XVII. Societatis tuendæ ac prudentiæ exempla Juba ſcribit ab elephantis exhiberi. Venatores enim foſſas quas ad ipſos capiendos faciunt, levibus ſarmentis et terra vili injecta obtegunt. Cum ergo elephantorum unus (nam multi ſimul ambulant) in foſſam inciđit, reliqui materiam congerunt, et lapides ingerunt, ut illapſus facile exire poſſit. Scribit etiam elephantos Diis vota facere, cum ſe, ne-

μένους τε τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸν ἥλιον ἐκφανέντα προσκυνεῖν, ὥσπερ χειρὸς ἀνατάσει τῆς προβοσκίδος. Ὅθεν καὶ θεοφιλέστατόν ἐστι τὸ θηρίον, ὡς Πτολεμαῖος ὁ C
Φιλοπάτωρ ἐμαρτύρησε. Κρατήσας γὰρ Ἀντιόχου καὶ βουλόμενος ἐκπρεπῶς τιμῆσαι τὸ θεῖον, ἄλλα τε πάμπολλα κατέθυσεν ἐπινίκια τῆς μάχης, καὶ τέσσαρας ἐλέφαντας· εἶτα νύκτωρ ὀνείρασιν ἐντυχὼν ὡς τοῦ θεοῦ μετ' ὀργῆς ἀπειλοῦντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην θυσίαν, ἱλασμοῖς τε πολλοῖς ἐχρήσατο, καὶ χαλκοῦς ἐλέφαντας ἀντὶ τῶν σφαγέντων ἀνέστησε τέσσαρας. Οὐχ ἧττον δὲ κοινωνικὰ τὰ τῶν λεόντων. Οἱ γὰρ νέοι τοὺς βραδεῖς καὶ γέροντας ἤδη συνεξάγουσιν ἐπὶ θήραν· ὅπου δ' ἂν ἀπαγορεύσωσιν, οἱ μὲν κάθηνται περιμένοντες, οἱ δὲ θηρεύουσι· κἂν λάβωσιν ὁτιοῦν, ἀνακαλοῦνται, μόσχου μυκήματι τὸ D
βρύχημα ποιοῦντες ὅμοιον· οἱ δ' εὐθὺς αἰσθάνονται, καὶ παραγενόμενοι, κοινῇ τὴν ἄγραν ἀναλίσκουσιν.

B. 11. ἀνατάσει] Ex B. Venet. Collat. Muret. Schott. Anon. Jannot. T. V. B. Ceteri, et Vulgo, ἀνασχέσει.
C. 3. ἐκπρεπῶς] Sic B. Harl. Mez. Vulgo, εὐπρεπῶς.

mine docente, mari lustrent, Solemque orientem adorent, proboscide manus loco sursum erecta. Itaque etiam hoc animal Diis est carissimum, ut Ptolemæus Philopator testatum fecit. Cum enim, victo Antiocho, vellet Diis honorem splendide habere, præter alia ob partam prælio victoriam sacrificia, quatuor etiam elephantos immolavit: nocturnis autem territus insomniis, quod numen ei ob sacrificium illud insuetatum comminaretur, cum multis usus est piaculis, tum quatuor æreos elephantos pro occisis posuit. Neque minus societatem colunt leones. Nam a junioribus in venationem educuntur ætate graviores et tardiores: hi ubi defatigati sunt, sedent et juniores operiuntur: qui prædam nacti, mugitu, qui similis est boatui vituli, seniores vocant: hi id statim sentiunt, accedunt, communique præda vescuntur.

ιη'. Ἔρωτες δὲ πολλῶν, οἱ μὲν, ἄγριοι καὶ περιμανεῖς γεγόνασιν· οἱ δὲ, ἔχοντες οὐκ ἀπάνθρωπον ὡραϊσμὸν οὐδὲ ἀναφρόδιτον ὁμιλίαν. Οἷος ἦν ὁ τοῦ ἐλέφαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ ἀντερῶντος Ἀριστοφάνει τῷ γραμματικῷ· τῆς γὰρ αὐτῆς ἤρων στεφανοπώλιδος, καὶ οὐχ ἧττον ἦν ὁ ἐλέφας διάδηλος· ἔφερε γὰρ αὐτῇ τῆς ὀπώρας ἀεὶ πρατήρια παραπορευόμενος, καὶ χρόνον πολὺν ὑφίστατο, καὶ τὴν προβοσκίδα τῶν χιτωνίων ἐντὸς ὥσπερ χεῖρα παρα-
E βαλὼν, ἀτρέμα τοῦ περὶ τὸ στῆθος ὥρας ἔψαυεν. Ὁ δὲ δράκων ὁ τῆς Αἰτωλίδος ἐρασθεὶς, ἐφοίτα νύκτωρ πρὸς αὐτὴν, καὶ τοῦ σώματος ὑποδυόμενος ἐν χρῷ, καὶ περιπλεκόμενος, οὐδὲν οὔτε ἑκὼν οὔτε ἄκων ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ κοσμίως ἀεὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἀπηλλάττετο· συνεχῶς δὲ τοῦτο ποιοῦντος αὐτοῦ, μετῴκισαν οἱ προσήκοντες ἀπωτέρω τὴν ἄνθρωπον· ὁ δὲ τρεῖς μὲν ἢ τέτταρας οὐκ ἦλθεν, ἀλλ', ὡς ἔοικε, περιῄει ζητῶν καὶ πλανώμενος· μό-

E. 7 ἢ τέτταρας] Aut hoc mutandum in ἡμέρας, aut ei subjungendum νύκτας.

XVIII. Amores porro multorum exstitere animalium, alii sævi et furiosi, alii habentes non inhumanam elegantiam, neque invenustam consuetudinem. Qualis fuit Alexandreæ amor elephanti, rivalem se Aristophani grammatico exhibentis: amabant enim ambo puellam corollas vendentem, et non minus evidenter elephantus: nam per forum pomarium transiens, semper ei poma adferebat, diuque adstabat proboscideque, manus instar, intra vestem inserta pectus sensim contrectabat. Draco autem qui Ætolicam fœminam amavit, noctu ad eam commeabat, et ad cutem usque subiens amplexansque, neque prudens, neque imprudens lædebat, placideque semper sub auroram abiit: quod cum assiduo faceret, necessarii longius removerunt fœminam. Draco post id, triduum aut quatriduum non venit, quærens, ut apparet, eam, et vagans, tan-

λις δέ πως ἐξανδρῶν, καὶ περιπεσὼν οὐ πράως ὥσπερ F
εἰώθει, ἀλλὰ τραχύτερος, τῷ μὲν ἄλλῳ σπειράματι τὰς χεῖρας αὐτῆς ἔδησε πρὸς τὸ σῶμα, τῷ δὲ ἀπολήγοντι τῆς οὐρᾶς ἐμάστιγε τὰς κνήμας, ἐλαφράν τινα καὶ φιλόστοργον καὶ πλέον ἔχουσαν τοῦ κολάζοντος τὸ φειδόμενον ὀργὴν ἐπιδεικνύμενος. Τὸν δὲ ἐν Αἰγύπτῳ παιδεραστοῦντα χῆνα, καὶ τὸν ἐπιθυμήσαντα Γλαύκης τῆς κιθαρῳδοῦ κριόν, (περιβόητοι γάρ εἰσι, καὶ πολλῶν οἶμαι διηγημάτων διακορεῖς ὑμᾶς εἶναι), διὸ ταῦτα μὲν ἀφίημι.

ιθʹ. Ψᾶρες δὲ καὶ κόρακες καὶ ψιττακοὶ μανθάνοντες διαλέγεσθαι, καὶ τὸ τῆς φωνῆς πνεῦμα τοῖς διδάσκουσιν εὔπλαστον οὕτω καὶ μιμηλὸν ἐξαριθμεῖν καὶ ῥυθμίζειν παρέχοντες, ἐμοὶ δοκοῦσι προδικεῖν καὶ συνηγορεῖν τοῖς ἄλλοις 973
ζῴοις ἐν τῷ μανθάνειν, τρόπον τινὰ διδάσκοντες ἡμᾶς ὅτι καὶ προφορικοῦ λόγου καὶ φωνῆς ἐνάρθρου μέτεστιν αὐτοῖς· ἢ καὶ

F. 6. Αἰγύπτῳ] Legendum, Αἰγιῷ.
F. 12. ἐξαριθμεῖν] Forte, ἐξαρθροῦν. Neque ineptum eſt Reiſkii ἐξαρτύειν.
A. 3. ἢ καὶ πολὺς] Ita dedi juſta, ut arbitror, auctoritate. Vulgo, αἱ καὶ τοῖς πολλοῖς. E. Harl. Ald. Baſ. Xyl. P. ἢ καὶ πολύς. B. Jannot. Pol. ἢ καὶ τοῖς πολλοῖς.

dem ægre cum reperiſſet, non pro more placidus, ſed aſperior acceſſit, et cum manus ejus reliquis voluminibus corpori alligaſſet, ſuras extrema cauda flagellavit: lenem quandam et amatoriam iram oſtendens, quæ plus indulgentiæ haberet quam pœnæ. Omitto anſerem, qui in Ægypto puerum adamavit, et Glauces cytharœdæ amore captum arietem: ſunt enim in ore omnium, et vobis multarum narrationum ſatietatem obortam puto.

XIX. Jam ſturni, corvi, pſittaci, quando loqui diſcunt, vociſque ſpiritum ita facilem fictu doctoribus præbent: videntur mihi inter diſcendum patrocinari aliis animalibus, ac nos quodammodo docere, etiam ejus quæ viva voce exprimitur et articulatæ orationis partem ipſis

πολὺς καταγέλως τὸ πρὸς ταῦτα καταλιπεῖν ἐκείνοις
σύγκρισιν, οἷς οὐδὲ ὅσον ὠρύσασθαι μέτεστιν, οὐδ' ὅσον στε-
νάξαι, φωνῆς· τούτων δὲ καὶ τοῖς αὐτοφυέσι καὶ τοῖς ἀδι-
δάκτοις γηρύμασιν ὅση μοῦσα καὶ χάρις ἔπεστιν, οἱ λογιώ-
τατοι καὶ καλλιφωνότατοι μαρτυροῦσι, τὰ ἥδιστα ποιήματα
καὶ μέλη, κύκνων καὶ ἀηδόνων ᾠδαῖς ἀπεικάζοντες. Ἐπεὶ
δὲ τοῦ μαθεῖν τὸ διδάξαι λογικώτερον, ἤδη πειστέον Ἀριστο-
B τέλει, λέγοντι καὶ τοῦτο τὰ ζῷα ποιεῖν· ὀφθῆναι γὰρ
ἀηδόνα νεοσσὸν ᾄδειν προδιδάσκουσαν. Μαρτυρεῖ δὲ
αὐτῷ τὸ φαυλότερον ᾄδειν, ὅσαις συμβέβηκε μικραῖς ἁ-
λούσαις, ἀποτρόφοις τῶν μητέρων γενέσθαι· διδάσκονται
γὰρ αἱ συντρεφόμεναι καὶ μανθάνουσιν, οὐ διὰ μισθὸν,
οὐδὲ πρὸς δόξαν, ἀλλὰ τῷ χαίρειν διαμελιζόμεναι, καὶ
τὸ καλὸν ἀγαπᾶν μᾶλλον ἢ τὸ χρειῶδες τῆς φωνῆς. Ἔχω
δὲ περὶ τούτου καὶ λόγον εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἀκούσας Ἑλ-

esse. Quo fit ut valde ridiculi sint, qui cum istis animalibus sibi comparandos sumunt pisces, qui neque ad ululatum quidem aut ad gemitum satis habent vocis: cum avium a natura profectis, et nulla disciplina formatis cantilenis quantum venustatis et gratiæ insit, eruditissimi et musices peritissimi homines testimonium ferant, suavissima poëmata et carmina, olorum et lusciniarum comparantes cantibus. Quoniam autem in docendo quam discendo plus inest rationis, fides jam habeatur Aristoteli, qui docere etiam animalia ait: visam enim esse lusciniam, quæ suo pullo canendi modum traderet. Atque testimonium ei fert hæc res, quod eæ lusciniæ deterius canunt, quæ parvæ captæ et convictui matrum ereptæ aluntur: quæ enim a matribus educantur, simul discunt: non mercedis aut gloriæ gratia cantillantes, sed quia delectantur, et vocis pulchritudinem magis quam utilitatem diligunt. Est quod vobis narrem, auditum ex ore multorum Romanorum et Græcorum, qui rem coram

λήνων τε πολλῶν καὶ Ῥωμαίων παραγινομένων. Κουρεὺς γάρ τις ἐργαστήριον ἔχων ἐν Ῥώμῃ πρὸ τοῦ τεμένους ὃ C
καλοῦσιν Ἑλλήνων ἀγορὰν, θαυμαστόν τι χρῆμα πολυφώνου καὶ πολυφθόγγου κίττης ἔτρεφε, καὶ ἀνθρώπου ῥήματα καὶ θηρείους φθόγγους ἀνταπεδίδου, καὶ ψόφους ὀργάνων, μηδενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ' αὐτὴν ἐθίζουσα, καὶ φιλοτιμουμένη μηδὲν ἄρρητον ἀπολιπεῖν, μηδὲ ἀμίμητον. Ἔτυχε δέ τις ἐκεῖ τῶν πλουσίων ἐκκομιζόμενος ὑπὸ σάλπιγξι πολλαῖς, καὶ γενομένης, ὥσπερ εἰώθει, κατὰ τὸν τόπον ἐπιστάσεως, εὐδοκιμοῦντες οἱ σαλπιγκταὶ καὶ κελευόμενοι, πολὺν χρόνον ἐνδιέτριψαν· ἡ δὲ κίττα μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἄφθογγος ἦν καὶ ἄναυδος, οὐδὲ τὴν αὑτῆς ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις πάθεσιν ἀφιεῖσα φωνήν. Τοῖς D
οὖν πρότερον αὐτῆς θαυμάζουσι τὴν φωνὴν, τότε θαῦμα μεῖζον ἡ σιωπὴ παρεῖχε, κωφὸν ἀκρόαμα τοῖς συνήθως παροδεύουσι τὸν τόπον· ὑποψίαι δὲ φαρμάκων ἐπὶ τοὺς ὁμοτέχνους ἦσαν· οἱ δὲ πλεῖστοι τὰς σάλπιγγας εἴκαζον

ſpectaverunt. Tonſor quidam tonſtrinam habebat Romæ ante templum, quod Forum Græcorum appellant. Is mirifice vocalem et garrulam alebat picam, quæ et hominum verba, et voces boum redderet, inſtrumentorumque ſonos; non cogente quoquam, ſed quod ipſa impenſe ſtuderet omnes voces prodere, nihil non ſonorum exprimere imitando. Forte evenit, ut in ea vicinia dives quidam efferretur multis tubis accinentibus: cumque, pro more, ibi locorum fieret inſtitio, tubicines quia placebant, juſſi cantum diutius protraxere. Ab illa die pica ita muta, ita voce omni deſtituta fuit, ut ne eam quidem ederet, qua neceſſaria ſibi ſolebat indicare. Quibus ergo ante vox ejus, iis tunc ſilentium admirationi fuit: etiam eo majori, quod auditorium ſolitorum ea pergere ita conticuiſſet. Non deerant, qui veneficio eandem artem tractantium hoc effectum ſuſpicarentur: plerique ſono tu-

ἐκπλῆξαι τὴν ἀκοήν, τῇ δ' ἀκοῇ συγκαταποσβέσθαι τὴν φωνήν. Ἦν δὲ οὐδέτερα τούτων, ἀλλ' ἄσκησις, ὡς ἔοικε, καὶ ἀναχώρησις εἰς ἑαυτὸ τοῦ μιμητικοῦ, καθάπερ ὄργανον ἐξαρτυομένου τὴν φωνὴν καὶ παρασκευάζοντος· ἄφνω
E γὰρ αὖθις ἧκε καὶ ἀνέλαμψεν, οὐδὲν τῶν συνήθων καὶ παλαιῶν μιμημάτων ἐκείνων, ἀλλὰ τὰ μέλη τῶν σαλπίγγων αὐταῖς περιόδοις φθεγγομένη, καὶ μεταβολὰς πάσας καὶ χρωμάτων διεξιοῦσα πάντας ῥυθμούς· ὥστε, ὅπερ ἔφην, τῆς εὐμαθείας λογικωτέραν εἶναι τὴν αὐτομάθειαν ἐν αὐτοῖς. Πλὴν ἕν γέ τι μάθημα κυνὸς οὐ δοκῶ μοι παρήσειν, γενόμενος ἐν Ῥώμῃ θεατής. Παρὼν γὰρ ὁ κύων μίμῳ πλοκὴν ἔχοντι δραματικὴν καὶ πολυπρόσωπον, ἄλλας τε μιμήσεις ἀπεδίδου τοῖς ὑποκειμένοις πάθεσι
F καὶ πράγμασι προσφόρους, καὶ φαρμάκου ποιουμένων ἐν αὐτῷ πεῖραν, ὑπνωτικοῦ μέν, ὑποκειμένου δὲ εἶναι θανασίμου, τόν τε ἄρτον ᾧ δῆθεν ἐμέμικτο τὸ φάρμακον,

barum auditum avis perculſum putabant et attonitum, unaque cum eo exſtinctam vocem. Verum nihil erat tale in cauſſa: ſed exercitatio, ut apparuit, vi imitandi in ſeſe converſa, et vocem tanquam inſtrumentum concinnante atque apparente. Subito enim rurſum vocem emiſit et emicuit, nihil uſitatarum illarum et veterum imitationum, ſed cantus tubarum ipſis converſionibus modulans, omneſque mutationes et pulſationum numeros exprimens; ut, quomodo dixi, in animalibus intelligi poſſit, facultatem a ſeipſo diſcendi rationis majorem habere vim, quam docilitatem magiſtro aptam. Unam tamen canis diſciplinam non videor mihi debere ſilentio premere, cujus ſpectator Romæ fui. Erat canis mimo cuidam, qui tum fabulam perplexam, multarumque actione perſonarum conſtantem docebat: is canis cum alios geſtus referebat, rebus et motibus animorum argumenti reſpondentes: tum facto periculo in ipſo veneni, quod ſoporem afferret, ſed lethale videri ex argumento fabulæ debebat, panem in quo

ἐδέξατο, καὶ καταφαγὼν, ὀλίγον ὕστερον ὅμοιος ἦν ὑποτρέμοντι καὶ σφαλλομένῳ καὶ καρηβαροῦντι· τέλος δὲ προτείνας ἑαυτὸν, ὥσπερ νεκρὸς ἔκειτο, καὶ παρεῖχεν ἕλκειν καὶ μεταφέρειν, ὡς ὁ τοῦ δράματος ὑπηγόρευε λόγος· ἐπεὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων ἐνόησεν, ἡσυχῇ τὸ πρῶτον ἐκίνησεν ἑαυτὸν, ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέος ἀναφερόμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπάρας διέβλεψεν· ἔπειτα 91
θαυμασάντων, ἐξαναστὰς ἐβάδιζε πρὸς ὃν ἔδει· καὶ προσῆκε μὲν χαίρων καὶ φιλοφρονούμενος, ὥστε πάντας ἀνθρώπους καὶ Καίσαρα (παρῆν γὰρ ὁ γέρων Οὐεσπασιανὸς ἐν τῷ Μαρκέλλου θεάτρῳ) συμπαθεῖς γενέσθαι.

κ. Γελοῖοι δ' ἴσως ἐσμὲν ἐπὶ τῷ μανθάνειν τὰ ζῶα σεμνύνοντες, ὧν ὁ Δημόκριτος ἀποφαίνει μαθητὰς ἐν τοῖς μεγίστοις γεγονέναι ἡμᾶς· ἀράχνης, ἐν ὑφαντικῇ καὶ ἀκεστικῇ· χελιδόνος, ἐν οἰκοδομίᾳ· καὶ τῶν λιγυρῶν κύκνου καὶ

A. 2. προσῆκε μὲν] An corrigendum προσήκαλλε, vel προσέσαινε quorum hoc Reiskius quoque proposuit. Utrumvis melius, certe, vulgato.

id exhibebatur accepit, et postquam edisset, paulo post similem se tremebundo, labascenti, et caput ob gravitatem sustentare nequeunti præbuit: denique se tanquam exstinctum protendit, trahendumque et transferendum præbuit: sicut fabulæ rationes postulabant. Deinde articulo temporis ex his quæ dicebantur agebanturque cognito, sensim principio sese commovit, tanquam si ex alto somno expergisceretur, ac sublato capite circumspexit: post admirantibus omnibus, ad eum accessit ad quem debuit, lætitiam simulans atque comitatem. Ea res commovit animos omnium hominum, ipsiusque etiam Vespasiani senis imperatoris, qui una tum in theatro Marcelli aderat.

XX. Sed ridiculi fortasse sumus, qui eo nomine laudamus animalia, quod discant: cum Democritus affirmet nos eorum in maximis rebus fuisse imitando discipulos, araneæ, in texendi arte atque reficiendi: hirundinis, in ædi-

ἀηδόνος, ἐν ᾠδῇ, κατὰ μίμησιν. Ἰατρικῆς δὲ πολὺ τῶν
B τριῶν εἰδῶν ἑκάστου καὶ γενναῖον ἐν αὐτοῖς μόριον ὁρῶμεν.
Οὐ γὰρ μόνῳ τῷ φαρμακευτικῷ χρῶνται, χελῶναι μὲν
ὀρίγανον, γαλαῖ δὲ πήγανον, ὅταν ὄφεως φάγωσιν, ἐπεσθίουσι· κύνες δὲ πόᾳ τινὶ καθαίροντες ἑαυτοὺς χολεριῶντας·
ὁ δὲ δράκων τῷ μαράθρῳ τὸν ὀφθαλμὸν ἀμβλυώττοντα
λεπτύνων καὶ διαχαράττων· ἡ δὲ ἄρκτος, ὅταν ἐκ τοῦ
φωλεοῦ παρέλθῃ, τὸ ἄρον ἐσθίουσα πρῶτον τὸ ἄγριον· ἡ
γὰρ δριμύτης ἀνοίγει συμπεφυκὸς αὐτῆς τὸ ἔντερον· ἄλλως
δὲ ἀσώδης γενομένη πρὸς τὰς μυρμηκιὰς τρέπεται, καὶ
κάθηται προβάλλουσα λιπαρὰν καὶ μαλακὴν ἰκμάδι
γλυκείᾳ τὴν γλῶσσαν ἄχρις οὗ μυρμήκων ἀνάπλεως γένηται·
C ηται· καταπίνουσα γὰρ ὠφελεῖται· τῆς τε ἴβεως τὸν ὑποκλυσμὸν ἅλμῃ καθαιρομένης Αἰγύπτιοι συνιδεῖν καὶ μι-

A. 10. ἐν ᾠδῇ, κατὰ μίμησιν] Vulgo, ἐν ᾠδῇ, καὶ κατὰ μίμησιν. Delevi καὶ cum Harl. Postremum κατὰ μίμησιν, interpretando referendum ad μαθητάς, ut fecit Amiot. At Mez. corrigit ἐν ᾠδικῇ, κατὰ μίμησιν: neque hoc repudiandum, si item referas ad μαθητάς.
B. 5. δράκων τῷ] Sic E. Vulgo, δράκων ὁ τῷ.

ficandi: oloris et luſciniæ, in ſuaviter canendi. Medicinæ porro trium partium exempla illuſtria in iis videmus. Non enim medicante duntaxat ejus utuntur ſpecie: cujus quidem ſubjiciam exempla. Teſtudines origanum, muſtelæ rutam mandunt, ubi aliquid de ſerpente comederunt. Canes certa quadam herba ſe bili vexante expurgant. Draco oculum obtuſe videntem fœniculo extenuans et compungens. Urſa cum primum ex antro ſuo prodit, aro veſcitur agreſti, cujus acrimonia aperit inteſtinum ipſius concretum. Alioqui nauſea cum tentatur, ad formicarum cavernam ſe confert, linguamque ſuam pinguem et dulci ſucco mollitam exerens eis proponit, dum hæc formicarum fiat plena: quibus deglutitis juvatur. Sed et ibis prolutionem alvi per inteſtinorum ultimam extremitatem ingeſta marina aqua ſe purgantis, animadvertiſſe

μιμήσασθαι λέγουσιν· οἱ δὲ ἱερεῖς ὕδατι χρῶνται, περιαγνίζοντες ἑαυτοὺς, ἐξ οὗ πέπωκεν ἶβις· ἂν γὰρ ᾖ φαρμακῶδες ἢ νοσερὸν ἄλλως τὸ ὕδωρ, οὐ προσάγεται. Ἀλλὰ καὶ τροφῆς ἀποχῇ ἔνια θεραπεύονται, καθάπερ λύκοι καὶ λέοντες, ὅταν κρεῶν γένωνται διάκορεις, ἡσυχίαν ἄγουσι κατακείμενοι, καὶ συνθάλποντες ἑαυτούς. Τίγριν δέ φασιν, ἐρίφου παραδοθέντος αὐτῇ, χρωμένῃ διαίτῃ μὴ φαγεῖν ἐφ' ἡμέρας δύο, τῇ δὲ τρίτῃ πεινῶσαν αἰτεῖν ἄλλο, καὶ τὴν γαλεάγραν σπαράσσειν· ἐκείνου δὲ φείσασθαι, οἰομένην σύντροφον ἔχειν ἤδη καὶ σύνοικον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χειρουργίᾳ D χρῆσθαι τοὺς ἐλέφαντας ἱστοροῦσι· καὶ γὰρ ξυστὰ καὶ λόγχας καὶ τοξεύματα, παριστάμενοι τοῖς τετρωμένοις, ἄνευ σπαραγμοῦ ῥᾳδίως καὶ ἀβλαβῶς ἐξέλκουσιν. Αἱ δὲ Κρητικαὶ αἶγες ὅταν τὸ δίκταμον φάγωσιν, ἐκβάλλουσι τὰ τοξεύματα ῥᾳδίως, καταμαθεῖν ταῖς ἐγκύοις τὴν βοτάνην παρέχον ἐκτρωτικὴν δύναμιν ἔχουσαν· ἐπ' οὐδὲν γὰρ ἄλλο

et imitati fuiſſe dicuntur Ægyptii: et ſacerdotes eorum, cum ſe conſpergendo luſtrant, aqua ad hoc utuntur, e qua ibis biberit: quod infectam aut inſalubrem nullam hæc aquam tangat avis. Sed et cibi abſtinentia curantur quædam: ut lupi et leones, qui cum faſtidium carnium eſu nimio contraxerunt, aliquantum jacentes et ſe calefacientes quieſcunt. Tigrin ferunt, tradito ei hœdo, abſtinuiſſe cibo per biduum: tertia die eſurientem, aliud popoſciſſe, et ni mox daretur, caveam convellere cœpiſſe in qua incluſa tenebatur, interim hœdo, ut convictori jam et contubernali facto, peperciſſe. Sed et medicinam quæ manibus adminiſtratur exerceri ab elephantis aiunt: qui vulneratis adſtantes, contos, lanceas, et ſagittas facile et ſine damno aut laniatione evellant. Capellæ Cretenſes quod dictamno eſo facile ejiciunt infixa ipſis ſpicula, (ſtatim enim ſauciatæ eam herbam, nihil aliud, ſectantur)

τρωθεῖσαι φέρονται, καὶ ζητοῦσι καὶ διώκουσι τὸ δίκταμον.

κά. Ἧττον δὲ ταῦτα θαυμαστὰ, καίπερ ὄντα θαυμάσια, ποιοῦσιν αἱ νόησιν ἀριθμοῦ καὶ δύναμιν τοῦ ἀριθ-
E μεῖν ἔχουσαι φύσεις, ὥσπερ ἔχουσιν αἱ περὶ Σοῦσα βόες· εἰσὶ γὰρ αὐτόθι τὸν βασιλικὸν παράδεισον ἄρδουσαι περιάκτοις ἀντλήμασιν, ὧν ὥρισται τὸ πλῆθος· ἑκατὸν γὰρ ἑκάστη βοῦς ἀναφέρει καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἀντλήματα, πλείονα δὲ οὐκ ἔστιν οὔτε λαβεῖν οὔτε βιάσασθαι βουλόμενον· ἀλλὰ καὶ πείρας ἕνεκα πολλάκις προστιθέντων, ὑφίσταται, καὶ οὐ πρόεισιν, ἀποδοῦσα τὸ τεταγμένον· οὕτως ἀκριβῶς συντίθησι καὶ καταμνημονεύει τὸ κεφά-
F λαιον, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος ἱστόρηκε. Λίβυες δὲ Αἰγυπτίων καταγελῶσι μυθολογούντων περὶ τοῦ ὄρυγος, ὡς φωνὴν ἀφιέντος ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας ἧς ἐπιτέλλει τὸ

D. 8. καὶ ζητοῦσι καὶ διώκουσι] Legendum, vel ζητοῦσι δὲ καὶ διώκουσι—. vel κ. ζ. κ. διώκουσιν ἢ τὸ δίκταμον.

D. 11. ποιοῦσιν αἱ] Sic B. E. Harl. Mez. Vulgo, ποιοῦσι καί. Jannot. Schott. ποιοῦσι καὶ αἱ. T. B. ποιοῦσι αἱ.

E. 5. λαβεῖν] Mez. λαθεῖν, probabiliter.

gravidis mulieribus occaſionem dederunt obſervandi, eam vim ejiciendi fœtus habere.

XXI. Hæc, quanquam admirabilia, minus tamen admirationis merentur, quam quod beſtiæ ſunt quæ numeri vim intelligunt, et numerare poſſunt. Suſis boves ſunt, quæ regium ibi hortum rigant portatilibus hauſtris, quorum numerus eſt definitus, ut quævis bos quotidie centum id genus vaſa aquæ plena tollat: plura ut tollat, nulla ratione, ne vi quidem ulla efficies: nam ſæpe quidem tentatum eſt: ſed bos ubi conſtitutum numerum abſolvit, ſubſiſtit, neque amplius progreditur: ita accurate ſummam concipit, et in memoria conſervat: auctor Cteſias Cnidius. Afri Ægyptios derident, qui de oryge fabulentur, eum ea die et hora vocem emittere, qua ſidus oritur, quod Sirium et Canicu-

ἄστρον ὃ Σῶθιν αὐτοὶ, Κύνα δὲ καὶ Σείριον ἡμεῖς καλοῦμεν· τὰς γὰρ αὐτοῦ ὁμοῦ πάσας αἶγας, ὅταν ἀνάσχῃ μεθ' ἡλίου τὸ ἄστρον ἀτρεκῶς ἐκεῖ στρεφομένας ἀποβλέπειν πρὸς τὴν ἀνατολήν· καὶ τεκμήριον τοῦτο τῆς περιόδου βεβαιότατον εἶναι, καὶ μάλιστα τοῖς μαθηματικοῖς κανόσιν ὁμολογούμενον.

κβ'. Ἵνα δὲ κορυφὴν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύσηται, φέρε, κινήσαντες τὸν ἀφ' ἱερᾶς, βραχέα περὶ θειότητος αὐτοῦ καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. Οὐ γάρ τι μικρὸν οὐδὲ ἄδοξον, ἀλλὰ πολὺ καὶ παμπάλαιον μαντικῆς μόριον, οἰωνιστικὴ κέκληται· τὸ γὰρ ὀξὺ καὶ νοερὸν αὐτοῦ καὶ δι' εὐστροφίαν ὑπήκοον ἁπάσης φαντασίας, ὥσπερ ὀργάνῳ τῷ θεῷ παρέχει χρῆσθαι καὶ τρέπειν ἐπί τε κίνησιν, ἐπί τε φωνὰς καὶ γηρύματα, καὶ σχήματα νῦν μὲν ἐνστατικὰ, νῦν δὲ φορὰ, καθάπερ πνεύματα, ταῖς μὲν ἐπικόπτοντα, ταῖς δὲ ἐπευθύνοντα πράξεις καὶ ὁρμὰς εἰς τὸ τέλος. 975

A. 9. ταῖς μὲν—ταῖς δὲ] Forte, τὰς μὲν—τὰς δὲ—.

lam nos appellamus, ipsi Sothen; suas enim universe capras quando illud astrum cum Sole oritur, certo conversas ad ortum intueri: esseque id firmissimum documentum annuæ circuitionis, maximeque cum astronomicis consentiens tabulis.

XXII. Ut autem oratio nostra colophonem ipsa sibi imponens desinat, age moveamus, quod dicitur, a sacra linea scrupulum, et exigua quædam de divinitate divinatione que nostrorum dicamus animalium. Non enim exigua, aut ignobilis, sed cum magna, tum pervetusta pars divinationis est auspicium. Celeritatem quippe suam aves, vim intelligendi ob agilitatem omnibus visis percipiendis aptam, Deo accommodant utendam; ut is eam convertat et ad motus, et ad voces, et ad garritus, et ad figuras: quæ omnia modo cohibentia, modo, ventorum instar, incitantia, alias actiones voluntatesque impediant, alias dirigant et ad finem perducant. Ideo

Διὸ κοινῇ μὲν ὁ Εὐριπίδης θεῶν κήρυκας ὀνομάζει τοὺς ὄρνιθας· ἰδίᾳ δέ φησιν ὁ Σωκράτης ὁμόδουλον ἑαυτὸν ποιεῖσθαι τῶν κύκνων· ὥσπερ αὖ καὶ τῶν βασιλέων, ἀετὸς μὲν ὁ Πύῤῥος ἥδετο καλούμενος, ἱέραξ δὲ ὁ Ἀντίοχος· ἰχθῦς δὲ, τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀνοήτους λοιδοροῦντες ἢ σκώπτοντες ὀνομάζομεν. Ἀλλὰ δὴ μυρίων μυριάκις εἰπεῖν παρόντων, ἃ προδείκνυσιν ἡμῖν καὶ προσημαίνει τὰ πεζὰ καὶ πτηνὰ παρὰ τῶν θεῶν, ἓν οὐκ ἔστι τοιοῦτον ἀποφῆναι τῷ προδικοῦντι τῶν ἐνύδρων, ἀλλὰ κωφὰ πάντα καὶ τυφλὰ
C τῆς προνοίας εἰς τὸν ἄθεον καὶ τιτανικὸν ἀπέῤῥιπται τόπον, ὥσπερ ἀσεβῶν χῶρον, οὗ τὸ λογικὸν καὶ νοερὸν ἐγκατέσβεσται τῆς ψυχῆς, ἐσχάτῳ δέ τινι συμπεφυρμένης καὶ κατακεκλυσμένης αἰσθήσεως μορίῳ, σπαίρουσι μᾶλλον ἢ ζῶσιν ἔοικεν.

κγʹ. Ἡρακλέων. Ἄναγε τὰς ὀφρῦς, ὦ φίλε Φαίδιμε, καὶ διέγειρε σεαυτὸν ἡμῖν τοῖς ἐνάλοις καὶ νησιώταις

generatim Euripides aves *Deorum praecones* appellavit: peculiariter autem Socrates olorum conservum se facit. Sicut etiam de regibus Pyrrhus aquilae cognomento, accipitris Antiochus delectatus fuit: piscium appellationem inscitis hominibus duntaxat vel probri vel salse mordendi gratia tribuimus. Verum enimvero cum sexcenties sexcenta possint enumerari, quae a terrestribus et aëreis animalibus nobis voluntate Deorum praemonstrantur atque praesignificantur; piscium patronus ne unum quidem tale proferre potest. Muta enim aquatilia omnia, et nihil providentiae divinae cernentia, in Titanicum mare impiumque abjecta sunt, veluti in sceleratorum regionem, ubi ratio et mens animi exstinguuntur; et, reliquo animo cum extrema quadam sensus parte confuso ac diluto, magis palpitantium quam viventium animalia fiunt similia.

XXIII. Heracleo. Contrahe supercilia, mi Phaedime, teque excita ad caussam marinorum nostrûm insulanorum

οὐ παιδιᾷ τὸ χρῆμα τοῦ λόγου γέγονεν, ἀλλὰ ἐρρωμένος ἀγὼν καὶ ῥητορεία κιγκλίδων ἐπιδέουσα καὶ βήματος.

ΦΑΙΔΙΜΟΣ. Ἐνέδρα μὲν οὖν, ὦ Ἡρακλέων, σὺν δόλῳ καταφανής· κραιπαλῶσι γὰρ ἔτι τὸ χθιζὸν καὶ βεβαπτισμένοις νήφων, ὡς ὁρᾷς, ὁ γενναῖος ἐκ παρα- D
σκευῆς ἐπιτίθεται. Παραιτεῖσθαι δὲ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ βούλομαι Πινδάρου ζηλωτὴς ὤν, ἀκοῦσαι τὸ,

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις
Ἀρετὰν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον·

σχολὴ μὲν γὰρ πολλή ἐστιν ἡμῖν, ἀργούντων, οὐ χορῶν, ἀλλὰ κυνῶν καὶ ἵππων, καὶ δικτύου καὶ πάσης σαγήνης, διὰ τῆς λόγους ἐκεχειρίας κοινῇ πᾶσι τοῖς ζώοις κατά τε γῆν κατά τε θάλατταν δεδομένης τὸ σήμερον. Ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε· χρήσομαι γὰρ αὐτῇ μετρίως, οὔτε δόξαις

C. 9. ἐπιδέουσα] Sic E. Mez. Reisk. Vulgo, ἔτι δέουσα.
D. 6. οὐ χορῶν] Haud ſcio an corrigendum ſit οὐ λόγων. Venet. Ald. Baſ. Xyl. οὐχ ὁρῶν. E. loco χορῶν habet ſpatium vacuum. Vulgatam Steph. ſumſit ab Jannot. Coll. Muret. Schott. Anon. nec diſſentiunt Excerpta B. et Harl. item verterunt Amiot. et Xyl. At Gryn. *ceſſantibus non horis.*

que defendendam. Non enim jocoſe dixit Ariſtotimus, ſed valido uſus eſt agone, ac dicendi arte, cui ad forenſem rationem nihil præter cancellos et tribunal defuit.

PHÆDIMUS. Inſidiæ vero, mi Heracleo, doluſque manifeſtus nobis intentantur. Nos enim heſterna adhuc crapula obrutos ſobrius, ut vides, præclarus iſte præmeditate adortus eſt. Recuſare tamen certamen non licet. Nolo enim de me, qui Pindarum æmuler, dici hæc,

Propoſito certamine, præſcriptio
Virtutem in altas conjecerit tenebras.

Multum enim otii vobis eſt, ceſſantibus non choris, ſed equis, canibus, retibus, et verriculis: cum ob diſputationem hanc induciæ hodie omnibus in terra marique verſantibus animalibus contigerint. Non tamen eſt quod metuatis. Utar enim eo modice neque philoſophorum o-

E φιλοσόφων, οὐκ Αἰγυπτίων μύθους, οὔτε ἀμαρτύρους Ἰνδῶν ἐπαγόμενος ἢ Λιβύων διηγήσεις· ἃ δὲ πανταχοῦ μάρτυρας ἔχει τοὺς ἐργαζομένους τὴν θάλατταν ὁρώμενα, καὶ δίδωσι τῇ ὄψει πίστιν, τούτων ὀλίγα παραθήσομαι. Καίτοι τῶν ἐν γῇ παραδειγμάτων ἐπίπροσθεν οὐδὲν ἔστιν, ἀλλ' ἀνεῳγμένην παρέχει τῇ αἰσθήσει τὴν ἱστορίαν. Ἡ δὲ θάλασσα μικρὰ κατιδεῖν καὶ γλίσχρα δίδωσι· τῶν δὲ πλείστων κατακαλύπτει γενέσεις καὶ τροφάς, ἐπιθέσεις τε καὶ φυλακὰς ἀλλήλων, ἐν αἷς οὐκ ὀλίγα καὶ συνέσεως ἔργα καὶ μνήμης καὶ κοινωνίας ἀγνοούμενα βλάπτει τὸν λόγον. Ἔπειτα τὰ μὲν ἐν γῇ
F διὰ τὴν ὁμοφυλίαν καὶ τὴν συνδιαίτησιν ἁμωσγέπως συναναχρωννύμενα τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσιν, ἀπολαύει καὶ τροφῆς καὶ διδασκαλίας καὶ μιμήσεως· ἣ τὸ μὲν πικρὸν ἅπαν καὶ σκυθρωπόν, ὥσπερ ἐπιμιξία ποτίμου θάλασσαν, ἐφηδύνει, τὸ δὲ δυσξύνθετον ἅπαν καὶ νωθρὸν ἐπεγείρει

F. 5. δυσξύνθετον] Forte, δυσξύνετον, ut Reisk.

piniones, neque fabulas Ægyptiorum, aut Indorum teste carentes, Afrorumve narrationes adducens: sed pauca eorum proferens, quæ ubique testes habent eos qui mare exercent, visuque fidem sui faciunt. Quanquam terrestrium quidem exemplorum nullum in occulto est, sed aperte sensui cognitionem sui præbent. Mare autem pauca et exilia præbet, et suorum animalium plerorumque abscondit ortus, nutritiones, insidias, quas invicem struunt et cavent: in quibus non pauca providentiæ, memoriæ, et justitiæ opera ignorata obsunt nostræ caussæ. Deinde terrestria animalia ob generis communitatem et vitæ consuetudinem utcunque cum hominum moribus commixta educationem, doctrinam, imitationemque consequuntur: quibus acerbitates omnes et morositates, tanquam dulci aqua admixta marinæ salsugo, deliniuntur atque condiuntur,

ταῖς μετ' ἀνθρώπων κινήσεσιν ἀναρριπιζομένων. Ὁ δὲ τῶν
ἐναλίων βίος ὅροις μεγάλοις τῆς πρὸς ἀνθρώπους ἀπῳ-
κισμένος ὁμιλίας, ἐπείσακτον οὐδὲν οὐδὲ συνειθισμένον
ἔχων, ἴδιός ἐστι καὶ αὐθιγενὴς, καὶ ἄκρατος ἀλλοτρίοις 976
ἤθεσι, διὰ τὸν τόπον, οὐ διὰ τὴν φύσιν. Ἡ γὰρ φύσις
ὅσον ἐξικνεῖται μαθήσεως ἐπ' αὐτὴν, δεχομένη καὶ στέγουσα,
παρέχει πολλὰς μὲν ἐγχέλεις ἱερὰς λεγομένας ἀνθρώ-
ποις χειροήθεις, ὥσπερ τὰς ἐν τῇ Ἀρεθούσῃ, πολλαχοῦ
δ' ἰχθῦς ὑπακούοντας αὐτῶν ὀνόμασιν· ὥσπερ τὴν Κράσσου
μύραιναν ἱστοροῦσιν, ἧς ἀποθανούσης ἔκλαυσεν ὁ Κράσσος·
καί ποτε Δομιτίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, "Οὐ σὺ μυ-
"ραίνης ἀποθανούσης ἔκλαυσας;" ἀπήντησεν, "Οὐ σὺ
"τρεῖς θάψας γυναῖκας οὐκ ἐδάκρυσας;" Οἱ δὲ κρο-
κόδειλοι τῶν ἱερέων οὐ μόνον γνωρίζουσι τὴν φωνὴν καλούντων, B
καὶ τὴν ψαῦσιν ὑπομένουσιν, ἀλλὰ καὶ διαχανόντες παρ-
έχουσι τοὺς ὀδόντας ἐκκαθαίρειν ταῖς χερσὶ, καὶ περιμάττειν
ὀθονίοις. Ἔναγχος δὲ Φιλῖνος ὁ βέλτιστος ἥκων πεπλα-

incompofita et inertia omnia excitantur motuum humanorum commercio. At marinorum vita magnis limitibus ab hominum confuetudine diftincta, nihilque adfcititium habens, nihil ufu partum, fua eft tota et germana, et nullis permixta alienis moribus: non ob naturam hoc, fed propter locum. Natura enim pifcium quantum ad eam difciplinæ pervenire poteft, tantum capiens et continens, multas anguillas hominibus præbet cicures, quæ facræ vocantur, quales funt in Arethufa: fæpe etiam pifces, qui nominatim vocati exaudiant: qualem ferunt Craffo fuiffe murænam, qua mortua flevit: cum quidem Domitio objicienti hoc, *Nonne tu, mortua muræna plorafti?* refpondit, *Nonne tu fine lacrymis tres uxores fepelivifti?* Crocodili facerdotum non modo vocem agnofcunt vocantium, feque contrectari finunt: fed etiam rictu diducto dentes manibus purgandos, et linteo tergendos præbent. Nuper optimus

νημένος ἐν Αἰγύπτῳ παρ' ἡμᾶς, διηγεῖτο, γραῦν ἰδεῖν ἐν
Ἀνταίου πόλει κροκοδείλῳ συγκαθεύδουσαν ἐπὶ σκίμπο-
δος εὖ μάλα κοσμίως παρεκτεταμένῳ. Πάλαι δὲ ἱστο-
ροῦσι Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως προσκαλουμένου, τὸν ἱερὸν
κροκόδειλον μὴ ὑπακούσαντα, μηδὲ πεισθέντα λιπαροῦσι
καὶ δεομένοις τοῖς ἱερεῦσι, δόξαι προσημαίνειν τὴν μετ' οὐ
C πολὺ συμβᾶσαν αὐτῷ τοῦ βίου τελευτήν· ὥστε μηδὲ τῆς
πολυτιμήτου μαντικῆς ἄμοιρον εἶναι τὸ τῶν ἐνύδρων γένος,
μηδὲ ἀγέραστον. Ἐπεὶ καὶ περὶ Σοῦραν πυνθάνομαι κώ-
μην ἐν τῇ Λυκίᾳ Φελλοῦ μεταξὺ καὶ Μύρων, καθεζο-
μένους ἐπ' ἰχθύσιν, ὥσπερ οἰωνοῖς, διαμαντεύεσθαι τέχνῃ
τινὶ, καὶ λόγων λέξεις, καὶ φυγὰς καὶ διώξεις αὐτῶν ἐπισκο-
ποῦντας.

B. 5. παρ' ἡμᾶς] Sic B. Schott. Jannot. Anon. T. V. B. Mez. Vulgo, παρ' ἡμῶν. E. παρ' ἡμῖν. Collat. Muret. παρ' ὑμῶν.

B. 7. εὖ μάλα] Sic Steph. edidit, vertit Amiot. nec diſſentiunt Excerpta Harl. Venet. At Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. μαλακωτάτῳ B. μαλακώτατα in margine.

C. 5. τέχνῃ—λέξεις] Corrigendum puto, τέχνῃ τινὶ καὶ λόγῳ νήξεις: ſimiliter diſtinguendum, ſed λόγῳ ἑλίξεις emendandum cenſuit Bryan. ad Plut. Vit. Vol. I, p. 69. Idem Reiſkio in mentem venit, et præter hoc ἀΐξεις.

Philinus cum in Ægypto vagatus ad nos rediiſſet, narravit, ſe in urbe quæ ab Antæo nomen habet, vidiſſe vetulam cum crocodilo dormientem, juxta eam in grabato molliſſimo decore porrecto. Sacrum vero crocodilum antiquitus narrant, Ptolemæo regi, cum ab eo vocatus non compareret, fruſtra etiam ſacerdotibus hortantibus atque precantibus, finem vitæ, qui non multo poſt ſecutus eſt, præmonſtraſſe. Ut jam neque pretioſæ illius divinationis exſors ſit aquatile animalium genus, neque ſuo honore careat: quando etiam apud Suram, pagum Lyciæ inter Phellos et Myra, audio homines piſcibus adſidere, ex iiſque tanquam ex avibus arte quadam et ratione obſervandis eorum natationibus, fugis, inſectationibus, præſagia futurorum captare.

κδ΄. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔστω τοῦ μὴ παντάπασιν ἐκφύλους μηδὲ ἀσυμπαθεῖς πρὸς ἡμᾶς ἱκανὰ δείγματα· τῆς δὲ ἀκεράτου καὶ φυσικῆς συνέσεως μέγα δήλωμα τὸ κοινόν ἐστιν. Οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐχείρωτον ἀνθρώπῳ νηκτὸν, ἃ μὴ πέτραις προσέχεται καὶ προσπέφυκεν, οὐδὲ ἁλώσιμον ἄνευ πραγματείας, ὡς λύκοις μὲν ὄνοι, καὶ μέροψι μέλισσαι, χελιδόσι δὲ τέττιγες, ἐλάφοις δὲ ὄφεις ἀγόμενοι ῥαδίως ὑπ' αὐτῶν· ᾗ καὶ τοὔνομα πεποίηται παρώνυμον, οὐ τῆς ἐλαφρότητος, ἀλλὰ τῆς ἕλξεως τοῦ ὄφεως· καὶ τὸ πρόβατον προσκαλεῖται τῷ ποδὶ τὸν λύκον· τῇ δὲ παρδάλει τὰ πλεῖστα προσχωρεῖν, χαίροντα τῇ ὀσμῇ, μάλιστα δὲ τὸν πίθηκον, λέγουσι. Τῶν δὲ θαλαττίων ὁμοῦ τι πάντων ἡ προαίσθησις ὕποπτος οὖσα καὶ πεφυλαγμένη πρὸς τὰς ἐπιθέσεις, ὑπὸ συνέσεως, οὐχ ἁπλοῦν τὸ τῆς ἄγρας ἔργον, οὐδὲ φαῦλον, ἀλλ' ὀργάνων τε παντοδαπῶν καὶ σοφισμάτων ἐπ' αὐτὰ δεινῶν

D. 1. ἃ μὴ] Immo, ὃ μὴ, ut et Reiſk. monuit.

XXIV. Verum hæc ſufficiant exempla ad oſtendendum, piſces non omnino a noſtro genere alienos eſſe, neque ea eſſe natura ut nulla nobiſcum affectione conſpirent. Sinceræ autem et naturalis perſpicientiæ magnum eſt hoc et commune argumentum: quod nullum aquatile, demtis his quæ ad ſaxa adhæreſcunt vel iis adnata ſunt, ita facile et ſine negotio ab homine capi poteſt, ut aſini a lupis, apes meropibus, cicadæ ab hirundinibus, angues a cervis: quibus quidem non a curſus, ſed ſerpentes attrahendi facilitate, *elaphi* nomen apud Græcos eſt. Sed et ovis pede lupum ad ſe vocat, et ad Pantheram pleraque aiunt accedere ſuavitate odoris illecta, maxime ſimias. Marina autem fere omnia cum præſentiant, ſuſpicenturque et caveant inſidias calliditate ſua, fecerunt ut piſcatio non ſimplex aut expedita eſſet, ſed varia inſtrumenta, omniſque generis

καὶ ἀπατηλῶν δεόμενον ἀπείργασαι. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἀπὸ τῶν πάνυ προχείρων. Τὸν μὲν γὰρ ἁσπαλιευτικὸν κάλαμον οὐ βούλονται πάχος ἔχειν, καίπερ εὐτόνου δεόμενοι πρὸς τοὺς σπαραγμοὺς τῶν ἁλισκομένων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκλέγονται τὸν λεπτὸν, ὅπως μὴ πλατεῖαν ἐπιβάλλων σκιὰν ἐκταράττῃ τὸ ὕποπτον αὐτῶν. Ἔπειτα τὴν ὁρμιὰν οὐ ποιοῦσι πολύπλοκον τοῖς ἅμμασι τῶν βρόχων, οὐδὲ τραχεῖαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο τοῦ δόλου γίνεται τεκμήριον αὐτοῖς· καὶ τῶν τριχῶν τὰ καθήκοντα πρὸς τὸ ἄγκιστρον, ὡς ἔνι μάλιστα λευκὰ φαίνεσθαι μηχανῶνται· μᾶλλον γὰρ οὕτως ἐν τῇ θαλάττῃ δι' ὁμοιότητα τῆς χρόας λανθάνουσι. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λεγόμενον,

Ἡ δὲ μολυβδαίνῃ ἰκέλη ἐς βυσσὸν ὄρουσεν,
Ἥ τε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμβεβαυῖα
Ἔρχεται ὠμηστῇσιν ἐπ' ἰχθύσι κῆρα φέρουσα·

παρακούοντες ἔνιοι βοείαις θριξὶν οἴονται πρὸς τὰς ὁρμιὰς χρῆσθαι τοὺς παλαιούς· κέρας γὰρ τὴν τρίχα λέγεσθαι καὶ τὸ κείρασθαι διὰ τοῦτο, καὶ τὴν κουράν· καὶ τὸν παρ' Ἀρ-

artes ac fallacias requireret. Idque liquet etiam ex iis quæ maxime sunt in promtu. Nam calamum piscatorium non volunt crassum esse, quanquam eo robusto opus sit ob captorum piscium violentas revulsiones: sed tenuem potius eligunt, ne latam faciens umbram, terreat animal natura suspiciosum. Quin et funiculum hami paucis nodis nectunt, lævemque faciunt: quod alias dolum censuros pisces putant: et setæ partes quibus uncus alligatur, quam maxime albas faciunt, ut eo facilius lateant in mari ob similitudinem coloris. Versus autem Homeri,

Illa cito, plumbi similis, petit impete fundum:
Quod bovis agrestis cornu ducente sub undas
Crudiveris missum mortem fert piscibus atram:

quidam sic accipiunt, ut putent veteres boum crinibus ad hamorum funiculos conficiendos fuisse usos. *Keras* enim, quod alias cornu significat, hic esse crinem: unde κείρασθαι

χιλόχῳ κηροπλάστην, φιλόκοσμον εἶναι περὶ κόμην καὶ 97
καλλωπιστήν. Ἔστι δὲ οὐκ ἀληθές· ἱππείαις γὰρ θριξὶ χρῶνται, τὰς τῶν ἀρρένων λαμβάνοντες· αἱ γὰρ θήλειαι τῷ οὔρῳ τὴν τρίχα βεβρεγμένην ἀσθενῆ ποιοῦσιν. Ἀριστοτέλης δέ φησι μηδὲν ἐν τούτοις λέγεσθαι σοφὸν ἢ περιττόν, ἀλλὰ τῷ ὄντι κεράτιον περιτίθεσθαι πρὸ τοῦ ἀγκίστρου περὶ τὴν ὁρμιάν, ἔπειτα πρὸς ἄλλο ἐρχόμενοι διεσθίουσι. Τῶν δὲ ἀγκίστρων τοῖς μὲν στρογγύλοις ἐπὶ κεστρέας καὶ ἀμίας χρῶνται μικροστόμους ὄντας· τὸ γὰρ εὐθύτερον εὐλαβοῦνται. πολλάκις δὲ καὶ τὸ στρογγύλον ὁ κεστρεὺς ὑποπτεύων ἐν κύκλῳ περινήχεται, τῇ οὐρᾷ περιρραπίζων τὸ ἐδώδιμον, καὶ ἀναχάμπτων τὸ ἀποκρουόμενον· B
ἂν δὲ μὴ δύνηται, συνάγων τὸ στόμα καὶ περιστείλας, τοῖς χείλεσιν ἄκροις ἐπιψαύων ἀποκνίζει τοῦ δελέατος. Ὁ δὲ λάβραξ ἀνδρικώτερον τοῦ ἐλέφαντος, οὐχ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτόν, ὅταν περιπέσῃ τῷ ἀγ-

A. 1. **κηροπλάστην**] Immo κεροπλάστην ut notavit Salmas. et jam antea Jun. T. V.
A. 7. **ἔπειτα**] Rectius fit ἐπεί, cum Jannot. et Collat. Muret.
B. 1. **ἀναχάμπτων**] Ita omnes libri. Legendum tamen ἀνακάπτων: quod unus vertendo expressit Grynæus, *glutiens*.

tonderi, et κουρὰ tonsura, et *Keroplastes* ille apud Archilochum, studiosus comæ ornandæ. Sed errant hi. Nám setis equinis utebantur masculis: cum equarum caudæ urina madefactæ setas habeant invalidas. Aristoteles in his nihil ait sapienter aut subtiliter dictum esse: sed revera funiculo ante hamum apponi corniculum, quia pisces perrorent, si quid aliud attingant. Hamis porro utuntur rotundis adversus mugiles et amias, quia iis os est parvum; a recto enim sibi timent: aliquando etiam teretem suspectum habens mugil, in orbem circumnatat, escam cauda verberans, et quod decussit, deglutiens: quod si nequit, ore contracto summis labris escam attingit, aliquid inde carpens. Labrax elephanto fortiorem se gerit: non enim alium, sed ipse seipsum, quando hamum momordit, capite hinc

κύστρῳ, βελουλκεῖ, τῇ δεῦρο κἀκεῖ παραλλάξει τῆς κεφαλῆς ἀνευρύνων τὸ τραῦμα, καὶ τὸν ἐκ τοῦ σπαραγμοῦ πόνον ὑπομένων, ἄχρις ἂν ἐκβάλῃ τὸ ἄγκιστρον. Ἡ δὲ ἀλώπηξ οὐ πολλάκις μὲν ἀγκίστρῳ πρόσεισιν, ἀλλὰ φεύγει τὸν δόλον, ἁλοῦσα δὲ, εὐθὺς ἐκτρέπεται·
C πέφυκε γὰρ δι' εὐτονίαν καὶ ὑγρότητα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ στρέφειν· ὥστε τῶν ἐντὸς ἐκτὸς γενομένων, ἀποπίπτειν τὸ ἄγκιστρον.

κέ. Ταῦτα μὲν οὖν γνῶσιν ἐμφαίνει καὶ χρῆσιν ἐπὶ καιρῷ τοῦ συμφέροντος εὐμήχανον καὶ περιττήν. Ἀλλὰ δ' ἐπιδείκνυται μετὰ τοῦ συνετοῦ τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ φιλάλληλον, ὥσπερ ἀνθίαι καὶ σκάροι. Σκάρου μὲν γὰρ ἄγκιστρον καταπιόντος, οἱ παρόντες σκάροι προσαλλόμενοι τὴν ὁρμιὰν ἀποτρώγουσιν· οὗτοι δὲ καὶ τοῖς εἰς κύρτον ἐμπεσοῦσι τὰς οὐρὰς παραδόντες, ἔξωθεν ἕλκουσι δάκνοντας προθύμως, καὶ συνεξάγουσιν. Οἱ δὲ ἀνθίαι τῷ συμφύλῳ

C. 4. ἐπὶ καιρῷ] B. ἐπὶ καιρόν. E. ἐν καιρῷ. Vulgatum, ut exquisitius, non mutem.
C. 7. μὲν γὰρ] γὰρ additum ex Harl. Jannot. Mez.
C. 9. οὗτοι δὲ] Forte, οἱ αὐτοί.
C. 10. δάκνοντας] Sic E. Venet. Collat. Muret. Schott. Anon. T. V. B. Vulgo δάκνοντες.

inde agitato ut vulnus dilatet, doloremque istius tolerans laniationis, unco liberat. Vulpes raro ad hamum accedit, sed dolum fugit: capta statim extra vertit corporis interiora, quod ei ob robur et flexibilitatem datum est; itaque hamum ejicit.

XXV. Hæc quidem intelligentiam demonstrant, usumque ejus tempestivum, atque eum artificiosum et subtilem. Alia sunt, quibus cum prudentia conjunctus mutuus amor, societatisque studium, declarantur. Scarus ubi hamum voravit, reliqui scari adsiliunt, et funiculum morsibus rumpunt: iidem suis in rete illapsis caudas tradunt, mordicusque tenentes alacriter extrahunt. Anthiæ in gentilibus suis liberandis ma-

βοηθοῦσιν ἰταμώτερον· τὴν γὰρ ὁρμὴν ἀναθέμενοι κατὰ ῥάχιν
καὶ στήσαντες ὀρθὴν τὴν ἄκανθαν, ἐπιχειροῦσι διαπρί- D
ειν τῇ τραχύτητι καὶ διακόπτειν. Καίτοι χερσαῖον οὐδὲν
ἴσμεν ἑτέρῳ κινδυνεύοντι τολμῶν ἀμύνειν, οὐκ ἄρκτον,
οὐ σῦν, οὐδὲ λέαιναν, οὐδὲ πάρδαλιν· ἀλλὰ συγχωρεῖ
μὲν εἰς ταὐτὸν ἐν τοῖς θεάτροις τὰ ὁμόφυλα, καὶ κύκλῳ
μετ' ἀλλήλων περίεισιν· ἑτέρῳ δὲ ἕτερον οὐκ οἶδεν οὐδὲ
φρονεῖ βοηθεῖν, ἀλλὰ φεύγει καὶ ἀποπηδᾷ πορρωτάτω
γινόμενα τοῦ τετρωμένου καὶ θνήσκοντος. Ἡ δὲ τῶν ἐλε-
φάντων ἱστορία, φίλε, τῶν εἰς τὰ ὀρύγματα φορούντων καὶ
τὸν ὀλιαθόντα διὰ χώματος ἀναβιβαζόντων ἔκτοπός ἐστι
δεινῶς καὶ ἀλλοδαπή, καθάπερ ἐκ βασιλικοῦ διαγράμ- E
ματος ἐπιτάττουσα πιστεύειν αὐτῇ τῶν Ἰόβα βιβλίων·
ἀληθὴς δὲ οὖσα, πολλὰ δείκνυσι τῶν ἐναλίων μηδὲν
ἀπολειπόμενα τῷ κοινωνικῷ καὶ συνετῷ τοῦ σοφωτάτῳ τῶν

D. 9. φίλε, τῶν] Mez. ex duabus his vocibus unam facit φορυτῶν: probabiliter.

D. 10. ὀλισθόντα] Sic E. Harl. Collat. Muret. Jannot. Schott. T. B. P. Vulgo, ὀλισθόντα, non dissentientibus B. et Venet. At Ald. Bas. Xyl. ὀλισθέντα.

jorem adhibent audaciam: funiculum enim in dorsum recipiunt, spinisque erectis conantur earum asperitate, tanquam serra, dissecare. Atqui nullum novimus animal terrestre, quod alii sui generis audeat opem ferre, non ursam, non aprum, non leaenam, non pantheram: sed conveniunt quidem in theatris quae ejusdem sunt naturae, inque orbem circumeunt, alteri vero alterum subvenire neque novit neque curat, sed ab eo vulnerato aut moriente quam longissime fugit atque desilit. Narratio autem, amice, de elephantis qui in fossam delapsum congesta materia educant, nimis quam absurda est et aliena, tanquam e regio edicto jubens nos libris Jubae credere: quod si vera est, ostendit multa marina animalia societatis studio, prudentiaque nihil concedere terrestrium sapientissimo. Sed

χηραμῶν. Ἀλλὰ περὶ κοινωνίας αὐτῶν ἴδιος ἔσται τάχα λόγος.

κϛ'. Οἱ δὲ ἁλιεῖς συνορῶντες ὥσπερ ἀδοξήμασι παλαισμάτων τὰ πλεῖστα διαχεόμενα τὰς ἀπ' ἀγκίστρου βολὰς, ἐπὶ βίας ἐτράπησαν, καθάπερ οἱ Πέρσαι σαγηνεύοντες, ὡς τοῖς ἐνεχθεῖσιν οὐδεμίαν ἐκ λογισμοῦ

F καὶ σοφίας διαφεύξιν οὖσαν. Ἀμφιβλήστροις μὲν γὰρ καὶ ὑποχαῖς κεστρεῖς καὶ ἰουλίδες ἁλίσκονται, μόρμυροί τε καὶ σαργοὶ καὶ κωβιοὶ καὶ λάβρακες· τὰ δὲ βολιστικὰ καλούμενα, τρίγλαι, χρυσωπὸν, καὶ σκορπίον γρίποις τε καὶ σαγήναις σύρουσι περιλαμβάνοντες· διὸ τὸ τῶν δικτύων τὸ γένος ὀρθῶς Ὅμηρος πανάγραν προσεῖπεν. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα μηχαναὶ ταῖς γαλαῖς, ὥσπερ τῷ λάβρακι· συρομένην γὰρ αἰσθανόμενος, βίᾳ διώσηται καὶ τύπτει κοιλαίνων τοὔδαφος· ὅταν δὲ ποιήσῃ τὸ ἐπιδρομῆς τοῦ δικτύου

E. 7. ὥσπερ ἀδοξήμασι] παραδοξήμασι, vel παραδοξοποιήμασι, conjectura Bryani ad Plut. Vit. Vol. III. p. 558. habet ſpeciem quidem ſed eam, quam nec ut veram probare, nec ut falſam repudiare auſim: nec tamen, quod reponam, probabilius habeo.

F. 2. ὑποχαῖς] Harl. ἐποχαῖς, ut conjecerat item Salmaſ.

F. 9. ποιήσῃ τῆς] Forte, ποιήσῃ πρὸ τῆς—.

mox de ſocietate eorum peculiaris erit ſermo.

XXVI. Ceterum piſcatores cum vident pleroſque piſcium ex hamis eluctari, ad vim ſe convertunt, Perſarum more ſagenis eos circumvenientes, quibus comprehenſi nulla calliditate effugere poſſint. Nam verriculis et naſſis mugiles iulideſque capiuntur, tum mormyri, ſargi, gobii, labraces: quæ autem jaciuntur in altum retia, mullum, chryſopum, ſcorpium trahunt: quin etiam gripis et ſagenis piſces incluſos rapiunt: quod retium genus *panagram* Homerus recte appellavit, quod omnia eo capiantur. Sunt tamen adverſus hæc machinæ muſtelis et labracibus. Labrax enim cum ſentit panagram trahi, vi ſo-

χώραν ἔωσεν ἑαυτὸν, καὶ προσίσχεται μέχρις ἂν παρέλθῃ. Δελφὶς δὲ περιληφθεὶς, ὅταν συναίσθηται γεγονὼς ἐν ἀγκάλαις σαγήνης, ὑπομένει μὴ ταραττόμενος, ἀλλὰ χαίρων· εὐωχεῖται γὰρ ἄνευ πραγματείας ἀφθόνων ἰχθύων παρόντων· ὅταν δὲ πλησίον τῇ γῇ προσίῃ, φαγὼν τὸ δίκτυον ἄπεισιν· εἰ δὲ μὴ φθαίη διαφυγὼν, τὸ- 977
πρῶτον οὐδὲν ἔπαθε δεινὸν, ἀλλὰ διαῤῥάψαντες αὐτοῦ περὶ τὸν λόφον ὁλοσχοίνους ἀφῆκαν· αὖθις δὲ ληφθέντα, πληγαῖς κολάζουσι, γνωρίσαντες ἐκ τοῦ διαῤῥάμματος· σπανίως δὲ τοῦτο συμβαίνει· συγγνώμης γὰρ τυγχάνοντες τὸ πρῶτον, εὐγνωμονοῦσιν οἱ πλεῖστοι, καὶ φυλάττονται τολοιπὸν μὴ ἀδικεῖν. Ἔτι δὲ πολλῶν τῶν πρὸς εὐλάβειαν καὶ προφυλακὴν καὶ ἀπόδρασιν ὄντων παραδειγμάτων, οὐκ ἄξιόν ἐστι τὸ τῆς σηπίας παρελθεῖν· τὸν γὰρ καλούμενον μύτιν περὶ τὸν τράχηλον ἔχουσα πλήρη ζοφερᾶς ὑγρότητος, ἣν θόλον καλοῦσιν, ὅταν καταλαμβάνηται, μεθίησιν ἔξω, B

A. 9. μύτιν] Sic Harl. Ariſtot. N. A. IV, 1. unde ita corrigendum monuit A. Gronov. ad Ælian. H. A. I, 34. probante Lennepio ad Phalar. p. 58. Mez. item correxerat. Vulgo μύτιν. B. E. Jun. Anon. κύτιν.

lum tundit, in eoque cavitatem efficit, in qua ſe continet, dum rete tranſeat. Delphin deprehenſus, ubi ſe in ulnis ſagenæ teneri ſentit, nihil perturbatus, ſed lætus intus manet, epulaturque abſque negotio, tanta piſcium copia præſente: ubi rete prope ad terram adducitur, eo eroſo abit. Quod ſi non effugiat, primum nihil aliud patitur, quam quod piſcatores, mariſcis ei circa criſtam inſutis, ita ſignatum dimittunt: rurſus capto verbera ingerunt, agnito e ſutura. Sed hoc raro evenit: plerique enim primum veniam conſecuti, poſthac a maleficio abſtinent. Cum autem multa præterea ſint prudentiæ in præcavendis et effugiendis inſidiis exempla, ſepiæ artem præterire non convenit. Veſicam enim juxta collum habens plenam atro humore, (*tholus* is vocatur) ubi deprehenditur, hunc effundit foras,

τεχνωμένη τῆς θαλάττης διαθολωθείσης ποιήσασα περὶ αὐτὴν σκότος, ὑπεκδῦναι καὶ ἀποδρᾶναι τὴν τοῦ θηρεύοντος ὄψιν· ἀπομιμουμένη τοὺς Ὁμήρου θεοὺς, κυανέῃ νεφέλῃ πολλάκις οὓς ἂν σῶσαι θέλωσιν ὑφαιρουμένους καὶ διακλέπτοντας. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις.

κζ. Τῆς δὲ ἐπιχειρητικῆς καὶ θηρευτικῆς δεινότητος αὐτῶν ἐν πολλοῖς σοφίσματα κατιδεῖν ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ ἀστὴρ ὧν ἂν ἅψηται, πάντα διαλυόμενα καὶ διατηκόμενα γινώσκων, ἐνδίδωσι τὸ σῶμα καὶ περιορᾷ ψαυόμενος ὑπὸ τῶν παριόντων ἢ προσπελαζόντων. Τῆς δὲ νάρκης ἴστε δήπου τὴν δύναμιν, οὐ μόνον τοὺς θιγόντας αὐτῆς
C ἐκπηγνύουσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σαγήνης βαρύτητα ναρκώδη ταῖς χερσὶ τῶν ἀντιλαμβανομένων ἐμποιοῦσαν. Ἔνιοι δὲ ἱστοροῦσι, πεῖραν αὐτῆς ἐπιπλέον λαμβάνοντες, ἂν ἐκπέσῃ ζῶσα, κατασκεδαννύντες ὕδωρ ἄνωθεν, αἰσθάνεσθαι τοῦ πάθους ἀνατρέχοντος ἐπὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὴν ἁφὴν ἀμβλύνοντος, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦ ὕδατος τρεπομένου καὶ προπεπονθότος. Ταύτης οὖν ἔχουσα σύμφυλον αἴσθησιν,

C. 7. Ταύτης] Receptum ex Ald. Baf. Xyl. B. E. Harl. P. Mez. Vulgo, Ταύτην.

tenebrasque circa se efficit mari infecto, ut piscatoris conspectum subterfugere possit, imitans Deos Homericos, qui quos salvos volunt, cœrulea sæpenumero nube objecta eripiunt atque suffurantur. Sed de his satis.

XXVII. Insidiandi autem et prædandi eorum calliditas in multis conspicitur. Aster cum sciat omnia quæ tetigerit dissolvi ac colliquari, corpus suum tangi sinit ab appropinquantibus. Torpedinis vim nostis, quæ non modo tangentibus stuporem infert, sed etiam per sagenam torporem manibus captantium immittit. Quidam, qui ejus naturam magis compererunt, aiunt si viva in terram excidat, aquam ei superfundentes, torporem sentire per affectam qualitate piscis aquam ad manum allatum. Hujus ergo rei cum

μάχεται μὲν ἐξ ἐναντίας πρὸς οὐδὲν, οὐδὲ διακινδυνεύει· κύκλῳ δὲ περιϊοῦσα τὸ θηρευόμενον, ὥσπερ βέλη διασπείρει τὰς ἀποῤῥοὰς, φαρμάττουσα τὸ ὕδωρ πρῶτον, εἶτα τὸ ζῶον διὰ τοῦ ὕδατος, μήτε ἀμύνασθαι δυνάμενον, μήτε φυγεῖν, ἀλλὰ ἐνισχόμενον ὥσπερ ὑπὸ δεσμῶν καὶ πηγνύμενον. Ὁ δὲ καλούμενος ἁλιεὺς γνώριμός ἐστι πολλοῖς, καὶ διὰ τὸ ἔργον αὐτῷ γέγονε τοὔνομα, ᾧ σοφίσματι καὶ τὴν σηπίαν χρῆσθαί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης· καθίησι γὰρ, ὥσπερ ὁρμιὰν, ἀπὸ τοῦ τραχήλου πλεκτάνην, μηκύνεσθαί τε πόῤῥω χαλώσης, καὶ πάλιν συντρέχειν εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβανούσης, ῥᾷστα πεφυκυῖαν· ὅταν οὖν τι τῶν μικρῶν ἰχθυδίων ἴδῃ πλησίον, ἐνδίδωσι δακεῖν, καὶ κατὰ μικρὸν ἀναμηρύεται λανθάνουσα, καὶ προσάγεται, μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ τοῦ στόματος γένηται τὸ προσχόμενον. Τῶν δὲ πολυπόδων τῆς χρόας τὴν ἄμειψιν ὅ, τε Πίνδαρος περιβόητον πεποίηκεν, εἰπὼν, D

C. 10. τὰς ἀποῤῥοὰς] τὰς additum ex Harl. Mez.
D. 9. προσχόμενον] Forte, προσισχόμενον.

habeat innatum ſenſum, cum nullo cominus pugnat piſce, neque periculum ullum adit: tantum in orbem circumnans quaſi tela ſpargit vim a ſe defluentem, inficitque primo aquam, deinde animal per aquam, cum id neque defendere ſe queat, neque effugere, ſed quaſi vinculis irretitum teneatur atque congelet. Notus eſt etiam multis piſcator, cui a capiendis piſcibus nomen eſt factum: cujus arte etiam ſepiam uti Ariſtoteles ſcribit. A collo ſuo demittit acetabulum inſtar funiculi quo hamus dependet, quod et laxatum longe emitti, et facillime retrahi in ſe poteſt: id piſciculis, quos prope ſe videt, mordendum exhibet, paulatimque in ſe retrahens fraude ad ſe prædam adducit, dum ore contingere poſſit. Polypus ut colorem ſuum mutet, Pindarus notum fecit ac celebre, ſic canens,

B Ποντίου θηρὸς χρωτὶ
Μάλιστα νόον προσφέρων,
Πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει·

καὶ Θέογνις ὁμοίως,

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ περ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Μεταβάλλει γὰρ ὁ μὲν χαμαιλέων οὐδέν τι μηχανώμενος, οὐδὲ κατακρύπτων ἑαυτὸν, ἀλλ' ὑπὸ δέους ἄλλως τρέ-
F πεται, φύσει ψοφοδεὴς ὢν καὶ δειλός· συνέπεται δὲ καὶ πνεύματος πλῆθος, ὡς Θεόφραστος· ὀλίγον γὰρ ἀποδεῖ πᾶν τὸ σῶμα τοῦ ζώου πλῆρες εἶναι πνεύμονος, ᾧ τεκμαίρεται τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς μεταβολὰς εὔτρεπτον. Τοῦ δὲ πολύποδος ἔργον ἐστὶν, οὐ πάθος ἡ μεταβολή· μεταβάλλει γὰρ ἐκ προνοίας, μηχανῇ χρώμενος τοῦ λανθάνειν ἃ δέδιε, καὶ λαμβάνειν οἷς τρέφεται· παρακρουόμενος γὰρ αἱρεῖ μὴ φεύγοντα, τὰ δ' ἐκφεύγει παρερχόμενα. Τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ τὰς πλεκτά-

F. 5. τοῦ δὲ—πάθος] Sic Harl. Mez. conjecit et Reisk. In τοῦ consentit B. Venet, Collat. Muret. Schott. Jannot. Anon. T. V. B. Vulgo, τοῦτο δὲ πολύποδος ἔργον ἐστὶν, οὐ πάθους.

F. 8. γὰρ αἱρεῖ] Legendum, ut monuit Mez. γὰρ τὰ μὲν αἱρεῖ—.

Marinæ bestiæ colori
Adverte mentem, et sic vaser omnibus
Versare in urbibus:

et Theognis,

Polypodis fac morem imiteris versicoloris:
Cui subit is, semper fit similis, lapidi.

Sane etiam chamæleon mutatur, non ut moliatur aliquid, aut sese occulat; sed ob metum ita vertitur natura meticulosus: et id mutationis consequitur, ut ait Theophrastus, spiritus multitudine, parum enim abest quin totum ejus corpus pulmone impleatur, quo indicatur ipsum spirituum plenum, et mutatu facilem esse. At polypi mutatio non est passio, sed actio. Mutat enim se dedita opera, hac arte fugiens quæ timet, et apprehendens quibus alitur: decipiendo capiens non fugientia, et evitans prætervehentia. Nam ipsum sua com-

νας κατεσθίειν αὐτὸν, ψεῦδός ἐστιν· τὸ δὲ μύραιναν δεδιέναι καὶ γόγγρον, ἀληθές ἐστιν· ὑπ' ἐκείνων γὰρ κακῶς πάσχει, δρᾷν μὴ δυνάμενος ἐξολισθαινόντων. Ὥσπερ αὖ 979 πάλιν ὁ κάραβος, ἐκείνων μὲν ἐν λαβαῖς γενομένων περιγίνεται ῥᾳδίως· ἡ γὰρ ψιλότης οὐ βοηθεῖ πρὸς τὴν τραχύτητα· τοῦ δὲ πολύποδος εἴσω τὰς πλεκτάνας διωθοῦντος ἀπόλλυται. Καὶ τὸν κύκλον τοῦτον καὶ τὴν περίοδον ταῖς κατ' ἀλλήλων διώξεσι καὶ φυγαῖς γύμνασμα καὶ μελέτην ἡ φύσις αὐτοῖς ἐναγώνιον πεποίηκε δεινότητος καὶ συνέσεως.

κη'. Ἀλλὰ μὴν ἐχίνου γέ τινα χερσαίου διηγήσατο πνευμάτων προαίσθησιν Ἀριστότιμος, ὃς ἐθαύμαζε καὶ γεράνων τὴν ἐν τριγώνῳ πτῆσιν. Ἐγὼ δὲ ἐχῖνον μὲν οὐχ ἕνα Κυζικηνὸν ἢ Βυζάντιον, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ παρέχομαι τοὺς B θαλαττίους, ὅταν αἴσθωνται μέλλοντα χειμῶνα καὶ σάλον, ἑρματιζομένους λιθιδίοις, ὅπως μὴ περιτρέπωνται διὰ κου-

A. 11. οὐχ ἕνα] Sic B. Vulgo, οὐδένα.

edere acetabula, falſum: a muræna ſibi et congro metuere, verum eſt: ab his enim male tractatur, neque lædere viciſſim poteſt ob lubricitatem elabentes. Sicut rurſum carabus, illis in complexum venientibus, vincit: nam lævitas non eſt adverſus aſperitatem auxilio: polypo autem acetabula intrudente perit. Atque hunc orbem et viciſſitudinem mutuo ſeſe inſequendi et fugiendi natura ipſis ut exercitationem ac meditationem certaminis de calliditate et prudentia ingeneravit.

XXVIII. Enimvero echinum terreſtrem retulit Ariſtotimus, qui præſenſiſſet ventos, laudavitque gruum volatum trianguli forma. Ego autem echinum nullum Cyzicenum aut Byzantium, ſed omnes in univerſum marinos echinos profero, qui ubi tempeſtatem fluctuſque prænoſcunt, lapillis ſeſe ſaburrant;

φότητα, μηδὲ ἀποσύρωνται γενομένου κλύδωνος, ἀλλ᾽ πιμένωσιν ἀραρότως τοῖς πετριδίοις. Ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν, ὅπως μὴ κατ᾽ οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον·
C ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. Τοῦτο μὲν οὖν, ὥσπερ ἔφην, κοινόν ἐστι τῶν ἰχθύων, πλὴν τοῦ ἔλλοπος· τοῦτον δέ φασι κατ᾽ ἄνεμον καὶ ῥοῦν νήχεσθαι, μὴ φοβούμενον τὴν ἀναχάραξιν τῆς λεπίδος, ἅτε δὴ μὴ πρὸς οὐρὰν τὰς ἐπιπτυχὰς ἐχούσης.

κθ΄. Ὁ δὲ θύννος οὕτως ἰσημερίας αἰσθάνεται καὶ τροπῆς, ὥστε καὶ τὸν ἄνθρωπον διδάσκειν, μηδὲν ἀστρολογικῶν

ne ob levitatem evertantur aut undis obortis avellantur, sed lapillis prægravantibus maneant. Volatus gruum ad venti rationes accommodatus, non eſt unius generis : ſed hoc omnibus communiter notum eſt piſcibus, ſemperque adverſum undas et fluctum natant, caventque ne, vento ſecundum caudam incidente, ſquamæ nudatæ corpus nudum exhibeant, idque dolore afficiatur. Itaque proram ſuorum corporum ſemper adverſam undis ſtatuunt : ſic enim ſciſſum a fronte mare branchias conſtringit, læviterque per ſummam ſuperficiem defluens ſquamas deprimit, neque cum horrore erigit. Hoc, inquam, omnium commune eſt piſcium, excepto ellope : is ſuapte natura ſecundo vento et fluxu nat, neque metuit ſibi a ſquamarum erectione, cum earum commiſſuræ non ſint verſus caudam conſertæ.

XXIX. Jam thynnus ita exacte æquinoctia et ſolſtitia ſentit, ut etiam hominem doceat, nihil huc tabulis opus habentem aſtrologicis : ubi e-

χηραμόνα δεόμενον· ὅπου γὰρ ἂν αὐτὸν αἱ τροπαὶ χειμῶνος D
καταλάβωσιν, ἀτρεμεῖ, καὶ διατελεῖ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἄχρι τῆς ἰσημερίας. Ἀλλὰ τῆς γεράνου σοφὸν ἡ τῆς λίθου περίδραξις, ὅπως προϊεμένη πυκνὸν ἐξυπνίζηται· καὶ πόσῳ σοφώτερον, ὦ φίλε, τὸ τοῦ δελφῖνος, ᾧ στῆναι μὴ οὐ θέμις, οὐδὲ παύσασθαι φορᾶς· ἀεικίνητος γὰρ ἐστιν ἡ φύσις αὐτοῦ, καὶ ταυτὸν ἔχουσα τοῦ ζῆν καὶ τοῦ κινεῖσθαι πέρας· ὅταν δὲ ὕπνου δέηται, μετεωρίσας ἄνω τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάττης, ὕπτιον ἀφῆκε διὰ βάθους, αἰώραις τισὶ σάλῳ κομιζόμενος, ἄχρι προσαπτεσοῦν καὶ ψαύ- E
σῃ τῆς γῆς· οὕτω δ᾽ ἐξυπνισθεὶς ἀναρροιζεῖ, καὶ πάλιν ἄνω γενόμενος ἐνδίδωσι, καὶ φέρεται κίνησίν τινα μεμιγμένην ἀνάπαυσιν αὑτῷ μηχανώμενος. Τὸ δ᾽ αὐτὸ δρᾷν καὶ θύννους ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας λέγουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἄρτι τὴν μαθηματικὴν εἶπον τῆς τοῦ ἡλίου μεταβολῆς ἐτέλεσα πρόγνωσιν, ἧς μάρτυς Ἀριστοτέλης ἐστίν, ἄκουσον ἤδη τὴν ἀριθμητικὴν ἐπιστήμην αὐτῶν· πρότερον δὲ, ναὶ μὰ Δία,

nim cum bruma deprehendit, ibi quiescit, eodemque se loco continet usque ad æquinoctium. Callidum vero est illud gruis, quod lapidem tenet, ut eo excidente evigilet. Quanto, amice, major est delphini solertia? Huic cum nefas sit stare, et motu vacare, in quo natura ejus semper est, neque ante movendi quam vivendi finem facit; quando somnum captat, corpus sursum ad superficiem maris evehit, supinumque rursum per profundum dimittit, fluctu quodam vectationis agitatus, donec ad terram perveniat: ibi excitatus e somno, sursum cum impetu ad maris superficiem effertur, iterumque post se demittit, itaque sibi in motu quietem quandam machinatur. Idem eadem de caussa facere thynnos aiunt. Quorum quoniam paulo ante mathematicam prædictionem conversionum Solis retuli, cui etiam Aristoteles testimonium perhibet: audi nunc etiam arithmeticam eorum scientiam: imo opticam mehercle

τὴν ὄψιν, ἣν ἔοικε μηδ' Αἰσχύλος ἀγνοῆσαι, λέγει γάρ που,

Τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβάλλων θύννου δίκην·

F τῷ γὰρ ἑτέρῳ δοκοῦσιν ἀμβλυώττειν· ὅθεν ἐμβάλλουσιν εἰς τὸν Πόντον ἐν δεξιᾷ, τῆς γῆς ἐχόμενοι, καὶ τοὐναντίον, ὅταν ἐξίωσιν· ἐμφρόνως πάνυ καὶ νουνεχῶς ἀεὶ τὴν τοῦ σώματος φυλακὴν ἐπὶ τῷ κρείττονι ποιούμενοι τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀριθμητικῆς δὲ διὰ τὴν κοινωνίαν, ὡς ἔοικε, καὶ φιλαλληλίαν ἀγαπῶσιν ἑαυτοὺς, δεηθέντες, οὕτως ἐπ' ἄκρον ἥκουσι τοῦ μαθήματος, ὥστε ἐπεὶ πάνυ χαίρουσι τῷ συντρέφεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι μετ' ἀλλήλων, ἀεὶ τὸ πλῆθος τῷ σχήματι κυβίζουσι, καὶ στερεὸν ἐκ πάντων ποιοῦσιν, ἐξ ἴσοις ἐπιπέδοις περισχόμενον· εἶτα νήχονται τὴν τάξιν οὕτω, τὸ πλαίσιον ἀμ-
980 φίστομον διαφυλάττοντες. Ὁ γοῦν θυννοσκόπος ἂν ἀκριβῶς

E. 10. οὕτω, Τὸ σκαιὸν—] Sic Mez. vidit verum et Reisk. et alibi in veterum libris ita hic versus scribitur. Vulgo, τοῦτο, Σκαιὸν—.

F. 10. περισχόμενον] Sic B. E. Coll. Muret. Harl. Schott. T. V. B. Vulgo, περιεχόμενον.

F. 10. οὕτω, τὸ πλαίσιον ἀμφίστομον δ] Locus vel corruptus, vel certe obscurus. Partem difficultatis sustulimus, commate post οὕτω ponendo. Restat aliud quod non tollitur Reiskiano κατὰ τάξιν, sed in ἀμφίστομον latet, quod forte mutandum in ἀμφίστοιχον.

prius dicam, quam videtur non ignorasse Æschylus: sunt enim hæc ejus verba,

In morem thynni obliquus oculos ingerens:

videntur enim altero oculo cæcutire thynni; itaque in mare ita ingrediuntur, ut a dextra habeant terram, et egrediuntur, ut a sinistra: plane prudenter atque attente custodiam corporis meliori oculo committentes. Arithmetica autem ob societatis tutelam, ut apparet, et mutuam dilectionem cum haberent opus, ita ad summum ejus scientiæ pervenerunt, ut cum gaudeant convictu et congregatione, multitudinem semper in cubi modum stipent, universis in sex planas superficies distributis: deinde ita natant, ut ordinem sic conservent, figura semper in quam libeat partem versatili. Itaque is qui eos observat spe-

λάβῃ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπιφανείας, εὐθὺς ἀποφαίνεται πόσον ἐστὶ πᾶν τὸ πλῆθος· εἰδὼς ὅτι καὶ τὸ βάθος αὐτῶν ἐν ἴσῳ τεταγμένον στοιχείῳ πρός τε τὸ πλάτος ἐστὶ καὶ τὸ μῆκος.

λʹ. Ἀμίαις δὲ καὶ τοὔνομα παρέσχηκεν ὁ συναγελασμὸς, οἶμαι δὲ καὶ ταῖς πηλαμύσι. Τῶν δὲ ἄλλων γενῶν ὅσα φαίνεται καὶ ζῇ κοινωνικῶς μετ' ἀλλήλων ἀγεληδὸν, οὐκ ἄν τις εἴποι τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τὰς κατ' ἰδίαν κοινωνίας αὐτῶν καὶ συμβιώσεις ἰτέον. Ὧν ἐστι καὶ ὁ τὸ πλεῖστον ἐξαναλώσας Χρυσίππου μέλαν πινοτήρας, παντὶ καὶ φυσικῷ βιβλίῳ καὶ ἠθικῷ προεδρίαν ἔχων· B τὸν γὰρ σπογγοτήραν οὐχ ἱστόρηκεν, οὐ γὰρ ἂν παρέλιπεν. Ὁ μὲν οὖν πινοτήρας ζῶόν ἐστι καρκινῶδες, ὥς φασι, καὶ τῇ πίνῃ σύνεστι, καὶ πυλωρεῖ τὴν κόγχην προκαθήμενος, ἐῶν ἀνεῳγμένην καὶ διακεχηνυῖαν, ἄχρι προσπέσῃ τι τῶν

A. 10. πινοτήρας—σπογγοτήραν—πινοτήρας] Primum et postremum ita scripsi non ex libris sed ex rei veritate, tum vero consequentia mediæ vocis quam diserte exhibent B. E. Venet. Vulgo, πινοθήρας—σπογγοθήρα—πινοθήρας.

B. 1. παντὶ] Forte, ἐν παντί.

culator, si unum latus superficiei exstantis recte dinumeraverit, statim de toto numero ipsorum potest pronunciare, sciens longitudinem, latitudinem, et crassitiem figuræ inter se esse æqualia.

XXX. Amiæ etiam nomen inde habent, quod simul eant: puto etiam pelamydes. Reliquorum generum, quæ conspiciuntur et vivunt societate devincta, numerus exprimi non potest. Itaque potius accedamus ad eas societates recensendas, quæ privatim piscibus intercedunt. De quibus est is, qui plurimum atramenti Chrysippo consumsit, primo in omnibus physicis, omnibus ethicis libris, loco positus, pinnoteras. Spongoteram enim Chrysippus non noverat, alioquin haud præteriturus. Pinnoteras, cui ab observanda pinna nomen factum, animal est cancri ad formam accedens, (sic enim traditur) et cum pinna degit, ejusque conchæ apertionem observat, foris adsidens apertæ et hianti, donec aliquis

ἁλωσίμων αὐτοῖς ἰχθυδίων· τότε δὲ τὴν σάρκα τῆς πίννης δακὼν παρεισῆλθεν, ἡ δὲ συνέκλεισε τὴν κόγχην, καὶ κοινῶς τὴν ἄγραν ἐντὸς ἕρκους γενομένην κατεσθίουσι. Τὸν δὲ σπόγγον ἡνιοχεῖ θηρίδιον, οὐ καρκινῶδες, ἀλλ' ἀράχνῃ παραπλήσιον· οὐ γὰρ ἄψυχον, οὐδὲ ἀναίσθητον,
C οὐδὲ ἄναιμον ὁ σπόγγος ἐστίν, ἀλλὰ ταῖς μὲν πέτραις ὡς ἄλλα πολλὰ προσπέφυκεν, ἔχει δὲ κίνησιν ἰδίαν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ εἰς ἑαυτόν, οἷον ὑπομνήσεως καὶ παιδαγωγίας δεομένην· μανὸς γὰρ ὢν ἄλλως, καὶ ταῖς ἀραιώμασιν ἀνειμένος ὑπ' ἀργίας καὶ ἀμβλύτητος, ὅταν ἐμβῇ τι τῶν ἐδωδίμων, ἐκείνου σημήναντος, ἔμυσε καὶ κατηνάλωσεν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνθρώπου προσιόντος ἢ θιγόντος, διδασκόμενος καὶ χαρασσόμενος, οἷον ἔφριξε καὶ συνέκλεισε τὸ σῶμα, πήξας καὶ πυκνώσας, ὥστε μὴ ῥᾳδίαν ἀλλὰ δύσεργον εἶναι τὴν ὑποτομὴν αὐτοῦ τοῖς θηρεύουσιν. Αἱ δὲ πορφύραι συναγελαζόμεναι, τὸ μὲν κηρίον ὥσπερ αἱ μέλιτται κοινῇ ποιοῦσιν, ἐν

C. 9. ὑποτομὴν] Mez. ἀποτομήν.

pifciculus accidat, qui ab ipfis capi poffit: tunc carnem pinnæ mordens, eam de captura monet, unaque in concham intrat: ea concham claudit: fic præda intra fuam munitionem recepta fimul vefcuntur. Spongia gubernatur ab animalculo, quod non cancri, fed araneæ fimile eft. Non enim anima et fanguine caret fpongia: fed faxis adnata, ut multa etiam alia, motum habet peculiarem a feipfa et in feipfam, qui monitore tamen et veluti pædagogo habeat opus: nam alioqui rara, et multis hiatibus aperta fpongia, ob ignaviam et hebetudinem, fi quid eorum quæ funt efui intraverit in cava ipfius, fpongotera indicante, fe contrahit, atque id confumit, multoque magis homine accedente aut tangente, monita et puncta ab fuo cuftode fpongia, quafi inhorret, claufoque ore ita fe ftipat, ut difficulter poffit a venantibus abfcindi. Purpuræ gregatim confuefcentes, favum quidem communiter apium inftar con-

ᾧ λέγονται γενεύειν· τὰ δὲ ἐδώδιμα τῆς βρύου καὶ τῶν φυκίων ἀναλαμβάνουσαι προϊσχόμενα τοῖς ὀστράκοις, οἷον ἐν περιόδῳ κυκλουμένην ἑστίασιν ἀλλήλαις παρέχουσιν, ἑτέρας ἑτέρας ἔξωθεν ἐπινεμομένης. D

λα΄. Καὶ τί ἄν τις ἐν τούτοις τὴν κοινωνίαν θαυμάσειεν, ὅπου τὸ πάντων ἀμικτότατον καὶ τὸ θηριωδέστατον ὧν τρέφουσι ποταμοὶ καὶ λίμναι καὶ θάλασσαι ζῶον, ὁ κροκόδειλος, θαυμαστὸν ἑαυτὸν ἐπιδείκνυται πρὸς κοινωνίαν καὶ χάριν ἐν τοῖς πρὸς τὸν τροχίλον συμβολαίοις; Ὁ γὰρ τροχίλος ἐστὶ μὲν ὄρνις τῶν ἑλείων καὶ παραποταμίων, φρουρεῖ δὲ τὸν κροκόδειλον, οὐκ οἰκόσιτος, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου λειψάνοις παρατρεφόμενος· ὅταν γὰρ αἴσθηται τοῦ κροκοδείλου καθεύδοντος, ἐπιβουλεύοντα τὸν ἰχνεύμονα πηλούμενον καὶ ἐπ᾽ αὐτὸν ὥσπερ ἀθλητὴν κονιόμενον, ἐπεγείρει φθεγγόμενος καὶ κολάπτων· ὁ δὲ οὕτως ἐξημεροῦται πρὸς αὐτόν, ὥστε τοῦ στόματος διαχανὼν ἐντὸς παρίησι, καὶ χαίρει τὰ λεπτὰ τῶν E

D. 2. προϊσχόμενα] Forte, προσισχόμενα, ut Reisk.

ficiunt, in quo dicuntur generare: musci et algæ quidquid est esui ita in suas testas recipiunt, ut iis in orbem exsertis quasi circularem convivationem præbeant, una alterius alimentum depascente.

XXXI. Et vero quis in hisce admiretur communitatem? quando etiam crocodilus, quo nullum animal perinde efferum et a societate alienum, mare, flumina, paludes gignunt, tamen in suis cum trochilo commerciis mirificum se demonstrat ad conjunctionem atque gratiam. Trochilus avis est ex earum genere, quæ circa lacus et fluvios versantur: is crocodilum custodit, non proprio victu, sed ejus reliquiis enutritus: cum enim sentit ichneumonem luto, sicut athletæ pulvere solent, oppletum crocodilo dormienti insidiari, vociferans et tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic cicurem præbet, ut eum aperto ore intromittat, gaudeatque eo tenues carnium particulas, quæ

ἐνισχομένων τοῖς ὀδοῦσι σαρκῶν ἐκλέγοντος ἀτρέμα τῷ
ῥάμφει καὶ διασκαλεύοντος· ἂν δὲ μετρίως ἔχων ἤδη βού-
F λῆται συναγαγεῖν τὸ στόμα καὶ κλεῖσαι, προκλίνει τὴν
σιαγόνα, καὶ διασημαίνει, καὶ οὐ πρότερον καθίησιν ἢ συν-
αισθανόμενον ἐκπτῆναι τὸν τροχίλον. Ὁ δὲ καλούμενος
ἡγεμὼν μεγέθει μέν ἐστι καὶ σχήματι κωβιῶδες ἰχθύδιον,
τὴν δ' ἐπιφάνειαν ὄρνιθι φρίσσοντι διὰ τὴν τραχύτητα
τῆς λεπίδος ἐοικέναι λέγεται, καὶ ἀεὶ σύνεστιν ἑνὶ τῶν μεγά-
λων κητῶν, καὶ προνήχεται τὸν δρόμον ἐπευθύνον, ὅπως
οὐκ ἐνσχεθήσεται βράχεσιν, οὐδὲ εἰς τέναγος ἤ τινα
981 πορθμὸν ἐμπέσῃ δυσέξοδον· ἕπεται γὰρ αὐτῷ τὸ κῆτος,
ὥσπερ οἴακι ναῦς, παραγόμενον εὐπειθῶς· καὶ τῶν μὲν ἄλλων,
ὅ, τι ἂν παραλάβῃ τῷ χάσματι ζῷον ἢ σκάφος ἢ λί-
θον, εὐθὺς διέφθαρται καὶ ἀπόλωλε πᾶν ἐμβεβυθισμένον·
ἐκεῖνο δὲ γινώσκον ἀναλαμβάνει τῷ στόματι καθάπερ ἄγ-
κυραν ἐντός· ἐγκαθεύδει γὰρ αὐτῷ, καὶ τὸ κῆτος ἕστηκεν
ἀναπαυομένου καὶ ὁρμεῖ· προελθόντος δὲ αὖθις ἐπακολου-

dentibus inhæserant suis, rostro sensim legente et deradente: et ubi jam contentus, os claudere vult, leniter mandibulam inclinans id significet, neque eam prius demittat, quam trochilum evolasse senserit. Piscis autem, qui Græcis *Hegemon*, quod est, dux sive ductor, appellatur, exiguus est, gobio non absimilis quantitate et forma, semperque adest magno alicui ceto, prænatansque ejus cursum dirigit, ne in vadum is, aut in limum, vel fretum aliquod incidat, unde exitus difficulter detur: sequitur cetus, veluti clavum navis, ad ducendum se præbens obtemperantem: et quidquid aliarum est rerum, sive animal, sive navis, sive lapis, quod ad ceti rictum accidit, id statim demersum in ejus ventrem periit: ductorem autem suum agnoscens, veluti anchoram intro recipit: intus enim dormit ductor, et cetus eo quiescente subsistit ac stationem agit: rursumque eo progrediente sectatur, neque noctu dieve abscedit: si

θεῖ, μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολειπόμενον, ἢ ῥέμβεται
καὶ πλανᾶται, καὶ πολλὰ διεφθάρη, καθάπερ ἀκυβέρνητα
πρὸς γῆν ἐξενεχθέντα. Καὶ γὰρ ἡμεῖς περὶ Ἀντίκυραν
ἑωράκαμεν, οὐ πάλαι· καὶ πρότερον ἱστοροῦσιν, οὐ πόῤῥω
Βουνῶν ἐξοκείλαντος καὶ κατασαπέντος, λοιμὸν γενέσθαι. B
Ἆρα οὖν ἄξιόν ἐστι ταύταις ταῖς κοινωνίαις καὶ συμπε-
ριφοραῖς παραβάλλειν; ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ φιλίας
ἀλωπέκων καὶ ὄφεων διὰ τὸ κοινὸν αὐτοῖς πολέμιον εἶναι
τὸν ἀετόν, καὶ τὰς ὠτίδων πρὸς ἵππους, ὅτι χαίρουσι προσ-
πελάζουσαι καὶ διασκάλλουσαι τὸν ὄνθον. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ ἐν
μελίτταις ὁρῶ τοσαύτην οὐδὲ ἐν μύρμηξιν ἐπιμέλειαν ἀλ-
λήλων· τὸ γὰρ κοινὸν αὔξουσι πᾶσαι καὶ πάντες ἔργον, ἑτέρῳ
δὲ καθ᾿ ἕτερον ἑτέρου στοχασμὸς οὐδεὶς οὐδὲ φροντίς ἐστιν.

λβʹ. Ἔτι δὲ μᾶλλον κατοψόμεθα τὴν διαφοράν, ἐπὶ C
τὰ πρεσβύτατα καὶ μέγιστα τῶν κοινωνικῶν ἔργων καὶ καθη-

A. 11. ἑωράκαμεν—ἱστοροῦσιν] Ita Amiot. et Mez. Vulgo, ἑωράκαμεν, οὐ πάλαι καὶ πρότερον ἱστοροῦσιν—.
B. 3. παραβάλλειν; ὁ γὰρ] Legendum, παραβάλλειν ὥσπερ—.
C. 2. ἔργων καὶ καθηκόντων] καὶ addidimus ex B. Harl. Jun.

enim abſcedat, vagatur jam erratque cetus: et multi ceti quaſi gubernatore deſtituti pereunt ad terram elati. Idque nos vidimus haud ita pridem apud Anticyram: et memorant idem antea contigiſſe, ceto haud procul Bunis ita in litus egreſſo atque putrefacto, peſtem ortam fuiſſe. Dignum vero eſt his ſocietatibus et conſenſui et conſuetudini eas amicitias componere, quas Ariſtoteles narrat vulpium et ſerpentum, quia communem inimicum habeant aquilam? aut otidibus cum equis, quibus appropinquare, et fimum disjicere gaudent? Ego ne in apibus quidem ipſis, aut formicis tantum animadverto mutuæ procurationis. Nam ut commune opus omnes augent, ita alteri nulla eſt alterius cura, nulla conſideratio.

XXXII. Hoc diſcrimen magis etiam eluceſcet, ſi ſermonem convertamus ad ea

ἐχόντων τὰ περὶ τὰς γενέσεις καὶ τεκνώσεις τὸν λόγον τρέψαντες. Πρῶτον μὲν γὰρ οἱ λίμναις παρήκουσαν ἢ ποταμοὺς προσδεχομένην νεμόμενοι θάλατταν ἰχθύες, ὅταν μέλλωσι τίκτειν ἀνατρέχουσι, τῶν ποτίμων ὑδάτων τὴν πραότητα καὶ τὸ ἄσαλον διώκοντες· ἀγαθὴ γὰρ ἡ γαλήνη λοχεῦσαι· καὶ τὸ ἄθηρον ἅμα ταῖς λίμναις ἔνεστι καὶ ποταμοῖς, ὥστε σώζεσθαι τὰ τικτόμενα. Διὸ καὶ πλεῖστα καὶ μάλιστα γεννᾶται περὶ τὸν Εὔξεινον πόντον· οὐ γὰρ τρέφει
D κήτη ἀλλ' ἢ φώκην ἀραιὰν καὶ δελφῖνα μικρόν· ἔτι δὲ ἡ τῶν ποταμῶν ἐπιμιξία, πλείστων καὶ μεγίστων ἐκδιδόντων εἰς τὸν Πόντον, ἤπιον παρέχει καὶ προσφορὸν τοῖς λοχευομένοις κρᾶσιν. Τὸ δὲ τοῦ ἀνθίου θαυμασιώτατόν ἐστιν, ὃν Ὅμηρος ἱερὸν ἰχθὺν εἴρηκεν· καίτοι μέγαν τινὲς οἴονται τὸν ἱερόν, καθάπερ ὀστοῦν ἱερὸν τὸ μέγα, καὶ τὴν ἐπιληψίαν, μεγάλην νόσον οὖσαν, ἱερὰν καλοῦσιν· ἔνιοι δὲ κοινῶς τὸν

C. 6. τὴν πραότητα] Sic Harl. Jun. Vulgo, τὸ πραότατον.

quæ ſocietatis antiquiſſima ſunt et potiſſima opera et officia, nempe ad fœtus procreationem. Primum enim piſces, qui paludibus contiguum, aut amnes excipiens mare inhabitant, inſtante partu ſurſum evadunt, potabilium aquarum mitiſſimam ac placidiſſimam quærentes. Nam et partui tranquillitas eſt commoda, et a belluis immunes ſunt fluvii, ſunt paludes: ut fœtus ſaluti jam conſulant. Quæ cauſſa eſt, ut piſcium maxima vis apud Euxinum procreetur pontum: non enim cete ibi ſunt, ſed duntaxat exilem phocam, et parvum delphinem habet: tum fluviorum plurimorum atque maximorum in eum ſe effundentium admixtio temperiem partubus commodam efficit. Maxime admirabilis eſt anthias piſcis, quem *ſacrum* Homerus appellat: etſi pro *magno* piſcem ſacrum quidam interpretantur, quo modo *os* magnum *ſacri* appellationem habet, et morbus comitialis cum ſit magnus, *ſacer* dicitur: alii ſacrum eum intelligunt, qui liber ac dimiſſus ſit, utpote ali-

ἄφετον καὶ ἱερώμενον. Ἐρατοσθένης δὲ τὸν χρυσόφρυν ἔοικεν,

Εὐδερκέα χρύσειον ἐπ' ὀφρύσιν, ἱερὸν ἰχθὺν

λέγειν. Πολλοὶ δὲ τὸν ἔλλοπα· σπάνιος γάρ ἐστι καὶ οὐ
ῥᾴδιος ἁλῶναι· φαίνεται δὲ περὶ Παμφυλίαν πολλάκις·
ἂν οὖν ποτε λάβωσι, στεφανοῦνται μὲν αὐτοὶ, στεφανοῦσι E
δὲ τὰς ἁλιάδας, κρότῳ δὲ καὶ πατάγῳ καταπλέοντας
αὐτοὺς ὑποδέχονται καὶ τιμῶσιν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τὸν ἀν-
θίαν ἱερὸν εἶναι καὶ λέγεσθαι νομίζουσιν· ὅπου γὰρ ἂν ἀνθίας
ὀφθῇ, θηρίον οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ θαρροῦντες μὲν οἱ σπογγο-
θῆραι κατακολυμβῶσιν, θαρροῦντες δὲ τίκτουσιν οἱ ἰχθύες,
ὥσπερ ἐγγυητὴν ἀσυλίας ἔχοντες. Ἡ δ' αἰτία δυσλό-
γιστος, εἴτε φεύγει τὰ θηρία τὸν ἀνθίαν, ὡς σῦν ἐλέφαντες,
ἀλεκτρυόνα δὲ λέοντες· εἴτ' ἔστι σημεῖα τόπων ἀθήρων,
ἃ γινώσκει καὶ παραφυλάττει συνετὸς ὢν καὶ μνημονικὸς ὁ
ἰχθύς.

D. 8. καὶ ἱερώμενον] Forte, καὶ καθιερωμένον. Vulgatum nescio unde sumsit Steph. Nam Ald. Bas. Xyl. B. E. Harl. P. ἱέμενον: ut vetus lectio videatur fuisse καὶ ἀνιέμενον.

cujus numinis tutelæ consecratus. Eratosthenes videtur interpretari chrysophrin, sic ab aureis ciliis dictum,

Aureus huic sacro sua cilia circulus ambit.

Ellopem putant multi; est enim rarus, et non facilis captu: apud Pamphyliam sæpenumero visitur: et cum eum capiunt, tum et ipsi piscatores coronantur, et lembos suos coronant, atque cum strepitu plausuque advecti, excipiuntur et honorantur. Plerique tamen anthiam putant esse sacrum piscem: itaque dici, quod ubi anthias apparet, nulla est bellua, sed audacter spongiarum captatores urinant, audacter pisces fœtificant, tanquam obsidem securitatis a prædantibus nacti. Caussa colligi non facile potest; fugiantne belluæ anthiam, ut suem elephanti, gallum leones: an signum ejus præsentia sit locorum belluis carentium, quæ agnoscat ille et observet, ut calliditate et memoria præditus.

λγ'. Ἀλλὰ ἥ γε πρόνοια κοινὴ τοῖς τίκτουσι τῶν γεννωμένων· οἱ δὲ ἄῤῥενες οὐ τὸν αὐτῶν κατεσθίουσι γόνον, ἀλλὰ καὶ προσδιατρίβουσι τοῖς κυήμασιν ὠοφυλακοῦντες, ὡς ἱστόρηκεν Ἀριστοτέλης· οἱ δὲ ἑπόμενοι ταῖς θηλείαις, καταῤῥέουσι μικρὸν τὸν θορόν· ἄλλως γὰρ οὐ γίνεται μέγα τὸ τεχθὲν, ἀλλὰ ἀτελὲς μένει καὶ ἄναυξον. Ἰδία δὲ αἱ φυκίδες ἐκ τῶν φυκίων οἷον νεοττιὰν διαπλασάμεναι περιαμπέχουσι τὸν γόνον, καὶ σκέπουσιν ἀπὸ τοῦ κλύ-
982 δωνος. Τοῦ δὲ γαλεοῦ τὸ φιλόστοργον οὐδενὶ τῶν ἡμερωτάτων ζώων ὑπερβολὴν γλυκυθυμίας πρὸς τὰ ἔκγονα καὶ χρηστότητος ἀπολέλοιπε· τίκτουσι μὲν γὰρ ᾠὸν, εἶτα ζῷον, οὐκ ἐκτὸς, ἀλλὰ ἐντὸς ἐν ἑαυτοῖς· καὶ τρέφουσιν οὕτως καὶ φέρουσιν, ὥσπερ ἐκ δευτέρας γενέσεως· ὅταν δὲ μείζονα γένηται, μεθιᾶσι θύραζε καὶ διδάσκουσι νήχεσθαι πλησίον· εἶτα πάλιν εἰς ἑαυτοὺς διὰ τοῦ στόματος ἐπανα-

F. 7. καταῤῥέουσι μικρὸν τὸν θορόν] Poterat hoc ferri: haud ſcio tamen an Auctor ſcripſerit, κατὰ μικρὸν ἐπιῤῥαίνουσι τὸν θορόν. ductu loci Ariſtotelici H. A. VI, 14.——Pro vulgato ἱερὸν recepi θορὸν ex Harl. Mez. Jun. Ceteri habent ἱῤῥὸν, B. E. Venet. Collat. Muret. Schott. Anon. T. V. B.

XXXIII. Porro autem piſcium fœtus procuratio utrique eſt ſexui communis: tantumque abeſt ut mas fœtum devoret, ut etiam adſideat ovis, eaque cuſtodiat: teſtis Ariſtoteles: et ſi qui fœmellas ſectantur, exiguum aliquid ſeminis infundunt; quod alias fœtus ad juſtam magnitudinem non excreſcat. Peculiariter phycides ex alga veluti nidum quendam conſtruentes, eo ſuum fœtum ab undis defendunt. Muſtelæ amor erga prolem ac dilectio tantum habet ſuavitatis, quantum nulla etiam cicuratiſſima ſuperare poſſint animalia. Ovum parit, et ubi excluſus eſt fœtus, non foris, ſed intro receptum eum ita alit et educat, tanquam denuo paritura: et cum aliquantum adolevit, emittitur, doceturque juxta natare: deinde rurſum per os in ſe re-

λαμβάνουσι, καὶ παρέχουσιν ἐνδιαιτᾶσθαι τὸ σῶμα χώραν ἅμα καὶ τροφὴν καὶ καταφυγὴν, ἄχρις ἂν ἐν δυνάμει τοῦ βοηθεῖν αὐτοῖς γένηται. Θαυμαστὴ δὲ καὶ ἡ τῆς χελώνης B περὶ τὴν γένεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν γεννωμένων ἐπιμέλεια· τίκτει μὲν γὰρ ἐκβαίνουσα τῆς θαλάττης πλησίον· ἐπωάζειν δὲ μὴ δυναμένη, μηδὲ χερσεύειν πολὺν χρόνον, ἐντίθησι τῇ ψάμμῳ τὰ ᾠὰ, καὶ τὸ λειότατον ἐπαμᾶται τῆς θινὸς αὐτοῖς καὶ μαλακώτατον· ὅταν δὲ καταχώσῃ καὶ ἀποκρύψῃ βεβαίως, οἱ μὲν λέγουσι τοῖς ποσὶν ἀμύττειν καὶ καταστίζειν τὸν τόπον, εὔσημον ἑαυτῇ ποιοῦσαν, οἱ δὲ τὴν θήλειαν ὑπὸ τοῦ ἄρρενος τρεπομένην, τύπους ἰδίους καὶ σφραγῖδας ἐναπολείπειν· ὃ δὲ τούτου θαυμασιώτερόν ἐστιν, ἡμέραν ἐκφυλάξασα τεσσαρακοστὴν (ἐν τοσαύταις γὰρ C ἐκπέττεται καὶ περιρρήγνυται τὰ ᾠὰ) πρόσεισι, καὶ γνωρίσασα τὸν ἑαυτῆς ἑκάστη θησαυρὸν, ὡς οὐδεὶς χρυσίου θήκην ἄνθρωπος, ἀσμένως ἀνοίγει καὶ προθύμως.

λδʹ. Τῶν δὲ κροκοδείλων τὰ μὲν ἄλλα παραπλή-

cipit, receptaculum juxta ei, et alimentum præbens ac locum tutum, dum eo virium perveniat, ut ipse tutari se possit. Testudinis quoque in pariendo, et fœtu tuendo, mirabilis est accuratio. Parit e mari egressa in vicinia: deinde quia incubare, ac diu in terra morari non potest, ova in sabulo ponit, lævissimum ejus et mollissimum iis ingerens: ubi texit, satisque tuto obruit, sunt qui dicant eam pedibus locum notis impressis notare, itaque facere ut facile ab ipsa agnosci possit: alii fœmellam a mare subversam sigilla propria et formulas ibi relinquere ferunt. Id magis mirabile est, quod diebus quadraginta observatis (tot enim diebus excoquuntur et rumpuntur ova), sub earum finem accedunt, et unaquævis suum thesaurum, ita ut non melius homines cistam cum auro depositam agnoscentes, aperiunt cum gaudio et alacritate.

XXXIV. Crocodili his cetera habent similia: sed conjectatio loci non dat ho-

σια, τῆς δὲ χώρας ὁ στοχασμὸς ἐπίνοιαν ἀνθρώπῳ τῆς αἰτίας οὐ δίδωσιν, οὐδὲ συλλογισμόν· ὅθεν οὐ φασὶ λογικὴν ἀλλὰ μαντικὴν εἶναι τὴν περὶ τούτου τοῦ θηρίου πρόγνωσιν· οὔτε γὰρ πλέον, οὔτ' ἔλαττον ἐκβᾶσα, ἀλλ' ὅσον εἰς ὥραν ἔτους ὁ Νεῖλος αὐξηθεὶς ἐπικλύσει καὶ ἀποκρύψει τῆς γῆς, ἐκεῖ τὰ ᾠὰ τίθησιν· ὥστε τὸν ἐντυχόντα τῶν γεωργῶν, αὐτὸν γινώσκειν, ἑτέροις τε φράζειν ὁπόσον αὐτοῖς ὁ πο-
D ταμὸς πρόεισιν· οὕτω συνεμετρήσατο μὴ βρεχομένων αὐτὸς βρεχόμενος ἐπῳάζῃ. Ἐκλεπισθέντων δὲ τῶν σκύμνων, ὃς ἂν εὐθὺς ἀναδὺς μὴ λάβῃ τι τῶν προστυχόντων, ἢ μυῖαν, ἢ σέριφον, ἢ γῆς ἔντερον, ἢ κάρφος, ἢ βοτάνην τῷ στόματι, διασπαράξασα τοῦτον ἡ μήτηρ ἀπέκτεινε δακοῦσα· τὰ δὲ θυμοειδῆ καὶ δραστήρια στέργει καὶ περιέπει, καθάπερ οἱ σοφώτατοι τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῦσι,

C. 8. περὶ τούτου] Baſ. Xyl. ἐπὶ τούτου. Forte περὶ delendum cum Mez. vel legendum περὶ τοῦτο τὸ θηρίον—.
D. 1. βρεχομένων] Sic B. Collat. Muret. Schott. Jannot. T. B. Vulgo βρεχομένου.
D. 2. Ἐκλεπισθέντων] Sic B. Collat. Muret. Jannot. Schott. Anon. T. V. B. Mez. Vulgo, ἐκλιπόντων.
D. 4. σέριφον] Sic Harl. Baſ. Xyl. et jam ita emendaverat P. Leopard. Emend. V, 21. Nam E. et Ald. habent ἢ μιαν῀ς ἔριφον: unde Steph. ex Schotto correxit ἢ μυῖαν ἢ ἔριφον.

mini occaſionem cauſſæ ratiocinando explorandæ: unde eſt, quod non rationi, ſed divinationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque intra, neque ultra illud ſpatium ad quod Nilus annua ſua eluvie perventurus eſt, progreſſus, ova ponit; ut quicunque agricola in ea incidat, cum ipſe intelligere, tum aliis queat narrare, quouſque effluxurus ſit amnis: adeo ſcite dimenſus eſt, ne humidus ipſe humidis incubet. Excluſis catulis, qui primum in lucem progreſſus non ſtatim ore arripit obvium aliquid, muſcam puta, culicem, vermem, aut feſtucam vel herbam, eum mater morſibus dilaniat atque enecat: feroces autem et ſtrenuos amat et fovet, judicio, id quod ſapientiſſimi hominum poſtulant, non affectui amorem tribuens.

κρίσει τὸ φιλεῖν οὐ πάθει νέμουσα. Καὶ μὴν αἱ φῶκαι τίκτουσι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ, κατὰ μικρὸν δὲ προάγουσαι τὰ σκυμνία, γεύουσι τῆς θαλάττης, καὶ ταχὺ πάλιν ἐξάγουσι· καὶ τοῦτο πολλάκις ποιοῦσιν ἐν μέρει, μέχρις ἂν οὕτως ἐθιζόμενα θαρρήσῃ, καὶ στέρξῃ τὴν ἔναλον δίαιταν. Οἱ δὲ E βάτραχοι περὶ τὰς ὀχείας ἀνακλήσεσι χρῶνται, τὴν λεγομένην ποιοῦντες ὀλολυγόνα, φωνὴν ἐρωτικὴν καὶ γαμήλιον οὖσαν· ὅταν δὲ τὴν θήλειαν ὁ ἄῤῥην οὕτω προσαγάγηται, κοινῇ τὴν νύκτα περιμένουσιν· ἐν ὑγρῷ μὲν γὰρ οὐ δύνανται, μεθ' ἡμέραν δὲ δεδίασιν ἐπὶ γῆς μίγνυσθαι, γενομένου δὲ σκότους ἀδεῶς συμπλέκονται προσιόντες· ἄλλως δὲ λαμπρύνουσι τὴν φωνὴν, ὑετὸν προσδεχόμενοι, καὶ τοῦτο σημεῖον F ἐν τοῖς βεβαιοτάτοις ἐστίν.

λε'. Ἀλλὰ οἷον, ὦ φίλε Πόσειδον, ὀλίγου πάθος ὡς ἄτοπον πέπονθα καὶ καταγέλαστον, εἴ με διατρίβοντα περὶ φώκας καὶ βατράχους, τὸ σοφώτατον καὶ θεοφιλέστατον παρῆλθε καὶ ἐξέφυγε τῶν ἐνάλων. Ποίας γὰρ ἀηδόνας

Phocæ etiam pariunt in ſicco: paulatim autem catulos producunt, et mare iis guſtandum præbent, moxque rurſum educunt: idque ſæpe et ſingulatim faciunt, dum ſic adſueſcant, audacterque marinam vitam ſuſtineant. Ranæ in coïtu evocationibus utuntur, vocem edentes, quæ *ololygon* dicitur, ad amorem et conjugium aptam: ubi autem mas fœmellam ſic allexit, una noctem iſtam commorantur: miſceri enim in humido non poſſunt, et interdiu id in terra verentur facere, obortis tenebris ſine metu congrediuntur. Alias autem vocem edunt clariorem pluvia imminente, idque ſignum eſt unum de firmiſſimis.

XXXV. Sed quam, O care Neptune, pæne in rem incidi abſurdam atque ridiculam? ſi me de phocis et ranis oratione moras nectentem, ſapientiſſimum Diiſque acceptiſſimum omnium marinorum animal ſubterfugiſſet. Quæ

ἄξιον τῷ φιλομούσῳ τῆς ἀλκυόνος, ἢ τῷ φιλοτέκνῳ χελιδόνας, ἢ τῷ φιλάνδρῳ πελειάδας, ἢ τῷ τεχνικῷ παραβάλλειν μελίττας; τίνος δὲ γενέσεις καὶ τόκους καὶ ὠδῖνας ὁ θεὸς οὕτως ἐτίμησεν; τὰς μὲν γὰρ Λητοῦς γονὰς μίαν ὑποδέξασθαι νῆσον ἑδρασθεῖσαν ἱστοροῦσι· τῇ δὲ ἀλκυόνι τικτούσῃ περὶ τροπὰς πᾶσαν ἵστησι θάλασσαν ἀκύμονα καὶ
983 ἀσάλευτον. Ὅθεν οὐδὲν ἐστι ζῶον ἄλλο ὃ οὕτω φιλοῦσιν ἄνθρωποι, δι' ἣν ἑπτὰ μὲν ἡμέρας, ἑπτὰ δὲ νύκτας ἐν ἀκμῇ χειμῶνος ἀδεῶς πλέουσι, τῆς κατὰ γῆν πορείας τηνικαῦτα τὴν διὰ τῆς θαλάσσης ἀσφαλεστέραν ἔχοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ ἑκάστης τῶν ἀρετῶν ὧν ἔχει βραχέα φάναι, φίλανδρος μὲν οὕτως ἐστὶν ὥστε μὴ καθ' ἕνα καιρὸν, ἀλλὰ δι' ἔτους συνεῖναι καὶ προσδέχεσθαι τὴν τοῦ

F. 7. φιλοτέκνῳ] Sic Pol. vertit Grynaeus: notavit Mez. conjecit et Reisk. Vulgo, φιλοτίχνῳ.

F. 8. φιλάνδρῳ] Sic Harl. Mez. Reisk. Vulgo, φιλανθρώπῳ.

F. 11. ἑδρασθεῖσαν] Sic unus B. Sententiam quidem expressit Amiot. et requisivit Reisk. Vulgo, ἱρασθεῖσαν.

A. 1. ἀσάλευτον] Hoc Steph. edidit ex Leonic. Schott. Anon. estque sine dubio verum; vid. D. Ruhnk. Auct. Hesych. p. 580 At omnes alii libri habent ἀγάλακτον. Ald. Bas. Xyl. B. E. Venet. Harl. P.

enim musica lusciniarum, qui amor aut hirundinum erga natos, aut columbarum erga maritos, quod apum artificium cum alcyonis virtutibus comparari meretur? cujusnam animalis ortus et partus Deus tanto honore affecit? Latonae partum ferunt ab una insula, e fluctuanti motu ad firmum statum redacta, fuisse exceptum: Alcyoni autem circa brumam parienti totum mare Deus fluctuum et pluviarum vacuum praebet. Ut jam animal aliud sit nullum, quod homines ita merito ament: huic enim acceptum referre debent, quod media hyeme septem diebus totidemque noctibus sine ullo periculo navigant, iterque marinum tum terrestri tutius habent. Quod si de singulis ejus virtutibus pauca sint dicenda, primum ita maritum diligit alcyon, ut non uno aliquo stato tempore, sed per totum annum

ἄῤῥενος ὁμιλίαν, οὐ διὰ τὸ ἀκόλαστον, ἄλλῳ γὰρ οὐ μίγ-
νυται τοπαράπαν, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ εὐνοίας, ὥσπερ γυνὴ γα-
μετὴ, καὶ φιλοφροσύνης· ὅταν δὲ διὰ γῆρας ἀσθενὴς ὁ
ἄῤῥην γένηται συνέπεσθαι καὶ βαρὺς, ὑπολαβοῦσα γη-
ροφορεῖ καὶ γηροτροφεῖ, μηδαμοῦ προϊεμένη μηδὲ κατα- B
λιποῦσα χωρίς· ἀλλὰ τοῖς ὤμοις ἐκεῖνον ἀναθεμένη, κο-
μίζει πανταχόσε καὶ θεραπεύει, καὶ σύνεστιν ἄχρι τελευτῆς.
Τῷ δὲ φιλοτέκνῳ καὶ πεφροντικότι σωτηρίας τῶν γεννωμένων,
συναισθανομένη κύουσαν ἑαυτὴν, τάχιστα τρέπεται πρὸς
ἐργασίαν τῆς νεοττιᾶς, οὐ φυρῶσα πηλὸν, οὐδὲ προσερεί-
δουσα τοίχοις καὶ ὀρόφοις, ὥσπερ αἱ χελιδόνες, οὐδὲ χρω-
μένη πολλοῖς τοῦ σώματος ἐνεργοῖς μέρεσιν, ὥσπερ τῆς
μελίττης ἐνδυομένης τῷ σώματι, τὸ κηρίον ἀνοιγούσης,
ὁμοῦ ψαύοντες εἰς ἀγκῶνα τόπον ἀγγεῖα διαιροῦσιν· ἡ δὲ
ἀλκυὼν ἓν ὄργανον ἁπλοῦν, ἓν ὅπλον, ἓν ἐργαλεῖον ἔχουσα, C

B. 9. τὸ κηρίον] Legendum, καὶ τὸ κηρίον, cum Mez.
B. 10. ἀγκῶνα] Hoc Steph. edidit ex Leonic. Schott. Anon. ἀγῶνα habent Ald. Baſ. Xyl. B. Harl. Mutilus ſane locus, quem ita corrigit Mez. ὁμοῦ ψαύοντες οἱ ἓξ πόδες, εἰς ἑξάγωνα τὸ πᾶν ἀγγεῖα διαιροῦσιν.

conſuetudine ejus utatur: non ob laſciviam neque enim unquam alium admittit, ſed ob benevolentiam et amicitiam, qualis uxori adverſus ſuum eſt virum. Ubi autem ſenectus marem imbecillum, et ad ſectandum tardum reddidit, ipſa eum ſuſcipiens geſtat atque nutrit, nunquam deſtituens, nunquam ſolum relinquens: ſed in humeros ſublatum uſquequaque portat atque fovet, eique ad mortem uſque adeſt. Ad amorem prolis, et pro ejus ſalute procurationem quod attinet, ubi primum ſe concepiſſe intelligit, ſtatim ad nidum conficiendum ſe confert. Hic non lutum ſubigit, non parietibus aut culminibus innititur, ut hirundines, neque multis partibus corporis operantibus utitur, ut apes quæ cellulas ſuas mellis faciundi cauſſa ſubeuntes toto corpore omnibuſque membris laborant: ſed alcyoni unum ſimplex inſtrumentum eſt, os videlicet. Ac nullum aliud

τὸ στόμα, καὶ μηδὲν ἄλλο τοῦ φιλοπόνου καὶ φιλοτέκνου τὸ συνεργὸν, οἷα μηχανᾶται καὶ δημιουργεῖ χαλεπόν ἐστι μὴ καταμαθόντας πεισθῆναι τῇ ὄψει, τὸ πλαττόμενον ὑπ' αὐτῆς, μᾶλλον δὲ ναυπηγούμενον σχημάτων πολλῶν μόνον ἀπερίτρεπτον καὶ ἀβάπτιστον· συλλέξασα γὰρ τὰς τῆς βελόνης ἀκάνθας συντίθησι καὶ συνδεῖ πρὸς ἀλλήλας ἐγκαταπλέκουσα, τὰς μὲν εὐθείας, τὰς δὲ πλαγίας, ὥσπερ ἐπὶ στήμονι κρόκην ἐμβάλλουσα, προσχρωμένη καμπαῖς καὶ περιαγωγαῖς δι' ἀλλήλων, ὥστε διαρμόσαι καὶ γενέσθαι στρογγύλον εὐήρεμον, προμήκει τῷ σχήματι, ἁλιευτικῷ κύρτῳ
D παραπλήσιον· ὅταν δὲ συντελέσῃ, φέρουσα παρέθηκε παρὰ τὸ κλύσμα τοῦ κύματος, ὅπου προσπίπτουσα μαλακῶς ἡ θάλασσα τὸ μὲν οὐ καλῶς ἀραρὸς ἐδίδαξεν ἀκέσασθαι καὶ καταπυκνῶσαι, χαλώμενον ὁρῶσαν ὑπὸ τῆς

C. 6. συλλέξασα γὰρ] γὰρ additum ex Harl. Pol. Jannot. Schott. Mez.

C. 9. προσχρωμένη] Sic B. E. Mez. Vulgo, προσχρωμένην.

C. 11. εὐήρεμον] Hoc Steph. edidit ex Jannot. Nam Ald. Bas. Xyl. B. E. ἐνήρεμον. Harl. εὐήμερον. Mez. τὸ ἔργον. Reisk. εὐήρετμον. Vel ex prioribus duobus alterutrum probandum, vel corrigendum εὔερμον, quod reddidi in Latinis.

C. 11. προμήκει τῷ σχήματι] Sic E. Vulgo, προμήκει τοῦ σχήματος.

adjumentum cum habeat sui studii, tamen quale opus quamque artificiosum conficiat, vix ut credant adduci possunt qui non viderunt: adeo quod illa effingit, aut potius navis in morem compingit, eam habet figuram, quæ sola everti mergique non potest. Collectas enim spinas acus marinæ confert inter se atque contexit, perinde ac si telæ subtegmen ingereret: ita alias obliquas, alias rectas committens inter se flectendo complicandoque, atque sic absolvit teretem nidum, navigium rotundum æqualitate ponderis bene examinatum et firmum, figura prominentem habente cuspidem, qualis fere est piscatorio vasi quod *curtum* vocant. Ita perfectum deponit in fluxum undarum, ubi mare leniter accidens non satis concinnata, suoque allisu laxata monet reficere ac stipare, recte autem compac-

πληγῆς· τὰ δὲ ἡρμοσμένα καταστρέφουσι καὶ πηγνύουσιν, ὥστε καὶ λίθῳ καὶ σιδήρῳ δυσδιάλυτον εἶναι καὶ δύσρηκτον. Οὐδενὸς δὲ ἧσσον ἀξιοθαύμαστόν ἐστιν ἥ τε συμμετρία τό τε σχῆμα τῆς ἀγγείας κοιλότητος· πεποίηται γὰρ αὐτὴν ἐκείνην μόνην ἐνδομένην δέχεσθαι, τοῖς δὲ ἄλλοις τυφλὸν εἶναι πάντη καὶ κρύφιον, ὥστε παριέναι μηδὲν εἴσω μηδὲ τῆς θαλάττης. Οἶμαι μὲν οὖν μηδένα ὑμῶν ἀθέατον εἶναι τῆς νεοττιᾶς· ἐμοὶ δὲ E
πολλάκις ἰδόντι καὶ θιγόντι, παρίσταται λέγειν καὶ ᾄδειν,

Δήλῳ δήποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ ναῷ,

τὸν κεράτινον βωμὸν εἶδον ἐν τοῖς ἑπτὰ καλουμένοις θεάμασιν ὑμνούμενον, ὅτι μήτε κόλλης δεόμενος, μήτε τινὸς ἄλλου δεσμοῦ, διὰ μόνων τῶν δεξιῶν συμπέπηγε καὶ συνήρμοσται κεράτων. Ἵλεως δὲ ὁ θεὸς εἴη καὶ πρός τι μουσικὸν ὄντα

D. 10. μηδὲ τῆς θαλάττης] Desidero quid ad orationis integritatem. Forte supplendum, μηδὲ ἐκ τῆς γῆς μηδὲ ἐκ τῆς θαλάττης.

E. 7. Ἵλεως—χαίρουσαν.] Locus ita refingendus videtur: Ἵλεως δὲ ὁ θεὸς εἴη· καὶ εἰκός γ' εἶναι, πρὸς τῷ μουσικῷ ὄντα καὶ νησιώτην· ἱμειρομένης τῆς πελαγίου σειρῆνος, καὶ εὐμενῶς· καταγελᾷν τῶν ἐρωτημάτων ἐκείνων, ἃ σκώπτοντες ἐρωτῶσιν οὗτοι, διὰ τί Ἀπόλλων οὐ γογγροκτόνος, οὐδ' Ἄρτεμις τριγλοβόλος· μὴ γινώσκοντες Ἀφροδίτην ὁμοῦ πάντα τὰ κατὰ θάλατταν ποιουμένην αὐτῆς ἱερὰ καὶ ἀδελφά, καὶ μηδενὶ φονευομένῳ χαίρουσαν. Lacunæ explendæ rationem partim ostendit Salmas. In reliquis nil subsidii libris. Sententiam reddidi in Latinis.

ta stipat itaque consolidat, ut etiam lapide aut ferro vix rumpi dissolvique possit. Proportio maximam meretur admirationem, et cavitatis forma: ita enim adornatur, ut solam alcyonem accipiat, omnibus aliis aditus sit ignotus, ac ne mare quidem admittatur. Existimo sane omnibus vobis visum fuisse talem nidum. Mihi vero sæpius videnti atque contrectanti subit dicere,

Tale quid in Delo, et Phœbi me cernere templo,

memini: nempe aram ceratinam sive cornutam, quæ inter septem mundi miracula celebratur, quod neque glutine ullo neque aliis vinculis cohærens e solis dextris cornibus compacta est. Propitium autem mihi precor Deum Apollinem et musicum et insula-

καὶ νησιώτην ὑμνουμένης τῆς πελαγίου σειρῆνος, εὐμενῶς καὶ καταγελᾶν τῶν ἐρωτημάτων ἐκείνων, ἃ σκώπτοντες ἐρωτῶσιν οὗτοι διὰ τί Ἀπόλλων * συθ' οὐδὲ τριγλοβόλην γινώσκοντα Ἀφροδίτην ὁμοῦ κατὰ θάλατταν ποιουμένην αὐ-
F τῆς ἱερὰ καὶ ἀδελφά, καὶ μηδὲν ὀνδαμένῳ χαίρουσαν. Ἐν δὲ Λέπτει τοὺς ἱερεῖς τοῦ Ποσειδῶνος οὐδὲν ἔναλον τοπαράπαν ἐσθίοντας, τρίγλαν δὲ τοὺς Ἐλευσῖνι μύστας σεβομένους ἴστε, καὶ τῆς Ἥρας ἐν Ἄργει τὴν ἱέρειαν ἀπεχομένην ἐπὶ τιμῇ τοῦ ζώου· τὸν γὰρ θαλάττιον λαγωὸν, ὃς ἐστιν ἀνθρώπῳ θανάσιμος, κτείνουσιν αἱ τρίγλαι μάλιστα καὶ καταναλίσκουσι· διὰ ταῦτα, ὡς φιλάνθρωπα καὶ σωτήρια ζῶα τὴν ἄδειαν ἔχουσι.

984 λϛʹ. Καὶ μὴν Ἀρτέμιδός γε Δικτύννης, Δελφινίου τε Ἀπόλλωνος ἱερὰ καὶ βωμοὶ παρὰ πολλοῖς Ἑλλήνων εἰσίν. Ὃν δὲ αὐτὸς ἑαυτῷ τόπον ἐξαίρετον ὁ θεὸς πεποίη-

F. 3. Ἐλευσῖνι] ἐν Ἐλευσῖνι B. E. Pol. Jannot. Schott.
A. 3. πεποίηται, Κρητῶν] Inter has voces hiatum habet B. Sane aliquid excidit, quod Jannot. notavit formula λείπει : Mez. in ἀποικίαν ἡγοῦνται mutat ἀπογόνους οἰκοῦντας.

rem, laudanti marinam Sirenem: et credibile eſt eum clementer ridere iſtos per jocum interrogantes, cur Apollo non vocetur *Gongroctonus*, nec Diana, *Triglobola:* cum tamen ſciant Venerem ſibi omnia marina animalia ut ſacra et germana vindicare, neque ullius eorum cæde gaudere. Lepti autem ſacerdotes Neptuni nullo marino veſcuntur: Myſtæ Eleuſinii mullum venerantur, quod ſcitis: eodemque Junonis Argivæ antiſtita honoris gratia abſtinet: nam leporem marinum, qui homini eſt lethalis, maxime interficiunt et conſumunt mulli: ideoque illis, ut humanis et ſalutaribus animalibus, parcitur.

XXXVI. Jam Dianæ Dictynnæ a retibus dictæ, et Apollinis Delphinii templa et aræ paſſim ſunt apud Græcos. Et locum, quem Apollo ſibi eximium delegit, co-

ται, Κρητῶν ἀποίκους οἰκοῦντας ἡγεμόνι δελφῖνι χρησαμένων· οὐ γὰρ ὁ θεὸς προενήχετο τοῦ στόλου μεταβάλλων εἶδος, ὡς οἱ μυθογράφοι λέγουσιν, ἀλλὰ δελφῖνα πέμψας τοῖς ἀνδράσιν ἰθύνοντα τὸν πλοῦν κατήγαγεν εἰς Κίῤῥαν. Ἱστοροῦσι δὲ καὶ τοὺς πεμφθέντας εἰς Σινώπην ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τὴν Σαράπιδος κομιδὴν, καὶ Διονύσιον, ἀπωσθέντας ἀνέμῳ βιαίῳ, κομίζεσθαι παρὰ γνώμην ὑπὲρ Μαλέαν, ἐν δεξιᾷ Πελοπόννησον ἔχοντας, B εἶτα ῥεμβομένους καὶ δυσθυμοῦντας αὐτοὺς προφανέντα δελφῖνα πρῴραθεν, ὥσπερ ἐκκαλεῖσθαι καθηγούμενον εἰς τὰ ναύλοχα καὶ στόλους μαλακοὺς ἔχοντα τῆς χώρας, εἶναι ἀσφαλεῖς, ἄχρις οὗ τοῦτον τὸν τρόπον ἄγων καὶ παραπέμπων τὸ πλοῖον εἰς Κίῤῥαν κατέστησεν· ὅθεν ἀναβατήριον θύσαντες, ἔγνωσαν ὅτι δεῖ δυοῖν ἀγαλμάτων, τὸ μὲν τοῦ Πλού-

A. 5. ὁ θεὸς] Articulum, qui omnino desideratur, addidimus ex Harl.

A. 9. καὶ Διονύσιον] Verius erat καὶ Διονύσου. Sed forte ne hoc quidem ab auctore profectum, sed ab annotatore additum est; itaque mutare nolui.

A. 10. ἀπωσθέντας] Scripsi cum Xyl. Vulgo, ἀπωσθέντα.

B. 4. εἶναι] Mutem in καὶ cum Reiskio. Harl. habet καταμένειν.

loniam putant esse Cretum delphino duce usorum: non enim Deus ante classem mutata forma natavit, ut fabularum scriptores tradunt: sed delphino misso qui cursum hominum dirigeret, eos Cirrham deduxit. Ferunt etiam Sinopen missos a Ptolemæo Sotere ad Sarapidem avehendum et Bacchum, violento vento ejectos supra Maleam navigasse invitos, ita ut Peloponnesum ad dextram haberent: hic iis vagantibus et oberrantibus delphinum ante proram apparuisse, qui quasi invitans in tranquillas ac tutas subinde stationes deduxerit, tantisper dum navim ad Cirrham constitueret. Ibi cum sacrum ab exscensione e navi fecissent, quod anabaterium dicitur, cognoverunt de duobus simulacris unum quod erat Plutonis debere se au-

πωνος ἀνελέσθαι καὶ κομίζειν, τὸ δὲ τῆς Κόρης ἀπομάξασθαι καὶ καταλιπεῖν. Εἰκὸς μὲν οὖν ἦν καὶ τὸ φιλόμουσον ἀγαπᾶν τοῦ θηρίου τὸν θεόν· ᾧ καὶ Πίνδαρος ἀπεικάζων ἑαυτὸν, ἐρεθίζεσθαί φησιν,

C Οὐ δελφῖνος ἀπόχεισιν·
Τὸν μὲν ἀκύμονος ἐκ πόντου
Πελάγει αὐλῶν ἐκίνησεν ἐρατὸν μέλος.

Ἀλλὰ μᾶλλον ἔοικε τὸ φιλάνθρωπον αὐτοῦ θεοφιλὲς εἶναι· μόνος γὰρ ἄνθρωπον ἀσπάζεται, καθὸ ἄνθρωπός ἐστι. Τῶν δὲ χερσαίων τὰ μὲν, οὐδένα, τὰ δὲ ἡμερώτατα μόνους περιέπει τοὺς τρέφοντας ὑπὸ χρείας, καὶ τοὺς συνήθεις, ὁ κύων, ὁ ἵππος, ὁ ἐλέφας· αἱ δὲ χελιδόνες ὅσων μὲν δέονται τυγχάνουσιν εἰσοικισάμεναι σκιᾶς καὶ ἀναγκαίας ἀσφαλείας, φεύγουσι δὲ καὶ φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ θηρίον. Τῷ δὲ δελφῖνι παρὰ πάντα καὶ μόνῳ, τὸ ζητούμενον
D ὑπὸ τῶν ἀρίστων φιλοσόφων ἐκεῖνο, τὸ φιλεῖν ἀνδ-

C. 1. Οὐ δελφῖνος ἀπόχεισιν] Legendum, Ἀλίου δελφῖνος ὑπόκρισιν: mox ἐν πόντου. Vide supra p. 705, A.
C. 7. ὑπὸ χρείας] Sic Pol. Jannot. Schott. Anon. Mez. Vulgo, ἀπὸ χρείας.
C. 8. ὅσων] Sic B. E. Venet. Harl. Mez. Vulgo, ὅσον.
C. 9. σκιᾶς] Sic B. E. Xyl. Mez. Vulgo, σκιάς.

ferre secum, alterius, quod Proserpinæ, excipere formam, ipsumque relinquere. Verisimile quidem est Deum probare studium musices in delphino: cui etiam Pindarus se comparans, *incitari se*, ait,

Delphini in morem,
Quem placido e mari
Suavis excivit tibiæ sonus.

Magis tamen humanitatem ejus Deo puto caram esse. Solus enim hominem, ut homo est, amat. Terrestrium animalium alia nullum amant hominem: mansuetissima tantum utilitatis gratia eos a quibus aluntur, et cum quibus consueverunt, ut canis, equus, elephas. Hirundines quantum ipsis opus est domos hominum subeunt, umbram securitatemque quærentes, ipsum hominem interim fugiunt tanquam feram. Delphino præter omnia animalia et soli id natura dedit, quod optimi requirunt philosophi,

χρείας, φύσει πρὸς ἀνθρώπους ὑπάρχει· μηδενὸς γὰρ εἰς μηδὲν ἀνθρώπου δεόμενος, πᾶσιν εὐμενής ἐστι φίλος, καὶ βεβοήθηκε πολλοῖς· ὧν τὰ μὲν Ἀρίονος οὐδεὶς ἀγνοεῖ· περιβόητα γάρ ἐστιν. Ἡσιόδου δὲ κατὰ καιρὸν αὐτὸς ἡμᾶς, ὦ φίλε, ἀνέμνησας,

—— ἀτὰρ οὐ τέλος ἵκεο μύθων.

Ἔδει δὲ τὸν κύνα αἰτησάμενον, μὴ παραλιπεῖν τὰς δελφῖνας· τυφλὸν γὰρ ἦν τὸ μήνυμα τοῦ κυνὸς, ὑλακτοῦντος καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερομένου τοῖς φονεῦσι, περὶ τὸ Νέμειον θαλάσσῃ διαφερόμενον ἀράμενοι δελφῖνες, ἕτεροι παρ' ἑτέρων ἐκδεχόμενοι προθύμως, εἰς τὸ Ῥίον ἐκθέντες ἔδειξαν ἐσφαγμένον. Ἔναλον δὲ τὸν Αἰολέα, Μύρτιλος E
ὁ Λέσβιος ἱστορεῖ, τῆς Φινέως ἐρῶντα θυγατρὸς ῥιφείσης κατὰ χρησμὸν τῆς Ἀμφιτρίτης ὑπὸ τῶν Πενθιδῶν, καὶ

D. 8. αἰτησάμενον] Xyl. corrigit αἰτιασάμενον: Mez. αἰνησάμενον, pro ἐπαινέσαντα nimirum. De verbis dubito, ſententia quidem hujuſmodi requiritur.

D. 10. φονεῦσι, περὶ] Inter has voces aliquid excidit, quod eadem fere ratione ſupplent Mez. et Reiſk. ille, εἰ μὴ τὸν νεκρόν: hic, εἰ μή. Illud præferam.

E. 3. Πενθιδῶν] Πενθιλιδῶν legendum, vere et erudite docet Mez. in Comment. ad Ovid. Epiſt. T. II. p. 374.

nempe ut amet gratis. Nullam enim ad rem homine opus habens, omnibus benignus eſt, omnes amat, multis auxilium tulit. Atque Arionis quidem hiſtoriam omnium ore celebratam nemo ignorat. Heſiodi tu, amice, tempeſtive nos admonuiſti:

— ſed non oratio fine
Eſt abs te concluſa ſuo.—

Qui enim canem laudaſſes, non debuiſti delphinum reticere. Cæcum enim fuerat indicium canis, latrantis et cum clamore percuſſores invadentis, niſi apud Nemeum delphini cadaver Heſiodi mari jactatum ſuſtuliſſent, aliique ab aliis ſtudioſe excipientes ad Rhium expoſuiſſent, occiſumque hominem demonſtraſſent. Myrſilus Leſbius ſcribit, Enalum Æolenſem, cum amaret Phinei filiam, quæ oraculo Amphitritæ jubente a Penthilidis in mare dejecta fuerat, ipſum quoque

αὐτὸν ἐξαλλόμενον εἰς τὴν θάλασσαν, ὑπὸ δελφῖνος σῶον ἐξενεχθῆναι πρὸς τὴν Λέσβον. Ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰασέα παῖδα τοῦ δελφῖνος εὔνοια καὶ φιλία δι' ὑπερβολὴν ἔρως ἔδοξε· συνέπαιζε γὰρ αὐτῷ καὶ συνενήχετο καθ' ἡμέραν, καὶ παρεῖχεν ἐν χρῷ ψαυόμενος· ἔπειτα περιβαίνοντος, οὐκ ἔφευγεν, ἀλλὰ ἔφερε χαίρων, περὶς ὃ ἔκαμπτε κλίνων, ὁμοῦ πάντων Ἰασέων ἑκάστοτε συντρεχόντων ἐπὶ τὴν θάλατταν· ὄμβρου
F δὲ πολλοῦ ποτε μετὰ χαλάζης ἐπιπεσόντος, ὁ μὲν παῖς ἀπορρυεὶς ἐξέλιπεν, ὁ δὲ δελφὶν ὑπολαβὼν ἅμα τῷ νεκρῷ συνεξέωσεν αὑτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἀπέστη τοῦ σώματος ἕως ἀπέθανεν, δικαιώσας μεταχεῖν ἧς συναίτιος ἔδοξε γεγονέναι τελευτῆς· καὶ τοῦ πάθους ἐπίσημον Ἰασεῦσι τὸ χάραγμα τοῦ νομίσματός ἐστι, παῖς ὑπὲρ Δελφῖνος ὀχούμενος. Ἐκ δὲ τούτου καὶ τὰ περὶ Κοίρανον ὄντα μυθώδη, πίστιν ἔσχε. Πάριος γὰρ ὢν τὸ γένος, ἐν
985

F. 4. ἧς συναίτιος] Sic Harl. Bas. Xyl. Mez. Vulgo, ἧς ὡς συναίτιος.
F. 5. τελευτῆς] Sic B. E. Harl. Xyl. Vulgo τῆς τελευτῆς.

in mare insiluisse, salvumque a delphino fuisse ad Lesbum delatum. Benevolentia autem delphini erga Iassensem puerum ob excellentiam amor visa est. Cum eo enim quotidie ludebat, juxtaque natabat, et tangendum se præbebat, patiebaturque ab eo conscendi, et quocunque flecteret vehebat, ad mare spectaculi gratia subinde omnibus Iassensibus concurrentibus : aliquando autem ingenti imbre grandineque ingruentibus, puer a delphino defluens periit : delphinus una cum excepto cadavere in terram sese ejecit, neque ante ab illo destitit, quam moreretur, justum ratus una cum eo perire, cui caussam exitii contulisset : et Iassensibus monimentum hujus casus est monetæ nota, puer delphino invehens. Hæc res etiam fabulosæ de Cœrano historiæ fidem conciliavit. Is Pari natus, quo-

Βυζαντίῳ δελφίνων βόλῳ ἐνσχεθέντων σαγήνῃ καὶ κινδυνευόντων κατακοπῆναι, πριάμενος μεθῆκε πάντας· ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἔπλει πεντηκοντόρῳ ἔχων, ὥς φασι, λῃστῶν ἄνδρας ἄγουσαν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Νάξου καὶ Πάρου πορθμῷ τῆς νεὼς ἀνατραπείσης, καὶ τῶν ἄλλων διαφθαρέντων, ἐκεῖνον λέγουσι, δελφῖνος ὑποδραμόντος αὐτῷ καὶ ἀνακουφίζοντος, ἐξενεχθῆναι τῆς Σικύνθου, κατὰ σπήλαιον ὃ δείκνυται μέχρι νῦν, καὶ καλεῖται Κοιράνειον· ἐπὶ τούτῳ δὲ λέγεται ποιῆσαι τὸν Ἀρχίλοχον,

Πεντήκοντ' ἀνδρῶν λίπε Κοίρανον ἤπιος Ποσειδῶν.

Ἐπεὶ δὲ ὕστερον ἀποθανόντος αὐτοῦ, τὸ σῶμα πλησίον B τῆς θαλάττης οἱ προσήκοντες ἔκαιον, ἐπεφαίνοντο πολλοὶ δελφῖνες παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ὥσπερ ἐπιδεικνύντες ἑαυτοὺς ἥκοντας ἐπὶ τὰς ταφὰς, καὶ παραμείναντες ἄχρις οὗ συνετελέσθησαν. Ἡ δὲ Ὀδυσσέως ἀσπὶς ὅτι μὲν

A. 2. βόλῳ] βόλον legendum, cum Mez. et Reiſk.
A. 5. λῃστῶν] λῃστὰς, Mez.
A. 8. Σικύνθου] Xyl. corrigit et vertit Κύθνου : Mez. Ζακύνθου : Reiſk. Σικίνου : quæ et probare et repudiare difficile eſt.
A. 11. ἤπιος] ἵππιος, Harl.

dam tempore Byzantii delphinos, qui ſagena jacta capti extractique in terram, et jamjam mactandi erant, emtos univerſos dimiſit. Paulo poſt quinquaginta remis acta navi vectus, in qua fuiſſe prædones aiunt, navi in freto quod inter Naxum eſt et Parum ſubverſa, reliquis ſubmerſis, ipſe a ſuccurrente delphino ſublatus et in Cythnum eſt delatus ad ſpeluncam, quæ Cœraneum dicitur, atque etiamnum viſitur: atque de hoc Archilochum aiunt ſcripſiſſe :

De quinquaginta Neptunus Cœranon unum
Propitius ſervat mortalibus.—

Cum autem poſtmodo defuncti corpus neceſſarii prope mare cremarent, multi delphini apud litus apparuerunt, veluti oſtentantes ſe ad perſolvenda juſta venire, et dum ea conficerentur adfuerunt. Ulyſſis porro ſcutum

Ἐπίσημον εἶχε δελφῖνα, καὶ Στησίχορος ἱστόρηκεν· ἐξ ἧς δὲ αἰτίας, Ζακύνθιοι διαμνημονεύουσιν, ὡς Κριθεὺς μαρτυρεῖ· νήπιος γὰρ ὢν ὁ Τηλέμαχος, ὥς φασιν, εἰς ἀγχιβαθὲς τῆς θαλάττης ὀλισθὼν ἐσώθη, δελφίνων ὑπολαβόντων καὶ ἀνανηξαμένων· ὅθεν ἐποιήσατο γλυφὴν τῇ σφραγῖδι καὶ τῆς ἀσπίδος κόσμον ὁ πατὴρ, ἀμειβόμενος τὸ ζῷον. Ἀλλ᾽
C ἐπεὶ προειπὼν ὡς οὐδὲ μῦθον ὑμῖν ἐρῶ, καὶ αὐτὸς οὐκ οἶδα ὅπως πρὸς τοῖς δελφῖσιν ἔλαθον πορρωτέρω τοῦ πιθανοῦ συνεξοκείλας εἰς τὸν Ὀδυσσέα καὶ Κοίρανον, ἐπιτίθημι δίκην ἐμαυτῷ· παύομαι γὰρ ἤδη λέγων.

λζ. Αριστοτιμος. Ἔξεστιν οὖν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὴν ψῆφον φέρειν.

Σωκλαρος. Ἀλλὰ ἡμῖν γε πάλαι τὸ τοῦ Σοφοκλέους δεδεγμένον ἐστίν·

—— εὖ γὰρ καὶ διχοστατῶν λόγος
Συγκολλᾶτ᾽ ἐς μέσον ἀμφοῖν τικταίνεται.

C. 5. ΑΡΙΣΤΟΤΙΜΟΣ.] Omittit Xyl. referens hæc ad antecedentem orationem.
C. 10. τικταίνεται] Ita omnes veteres libri, Ald. Baf. Xyl. R. E. Venet. Harl. P. Vulgo, τέτακται.. Hoc et Brunckius probat, idemque Σύγκολλα τ᾽ ἀμφοῖν corrigit, quod unus habet Harl. quod ad verborum ordinem attinet.

insigne habuisse delphinum etiam Stesichorus scripsit: Zacynthii narrant caussam, ut Critheus testatur: nam Telemachum puerum in mare profundum de litore prolapsum delphini servaverunt, subeuntesque natando extulerunt, et pater ut animali gratiam referret, annulo ac scuto delphinum insculpsit. Sed quando præfatus nihil fabulosi me dicturum nescio tamen quomodo in narratione de delphinis ultra verisimilitudinem provectus sum ad Ulyssem et Cœranum; id mihi ipse pœnæ impono, ut finem dicendi jam nunc faciam. Dixi.

XXXVII. Aristotimus. Vestrum est, judices, ferre sententias.

Soclarus. Atqui nobis jamdudum ea stat sententia, quam sic extulit Sophocles,

Orationum quamvis discrepantia
Utrinque si perite prolatæ fiunt,
Cohærent, in mediumque dicta congruunt.

Ταυτὶ γὰρ ἃ πρὸς ἀλλήλους εἰρήκατε συνθέντες εἰς ταυτὸν ἀμφότεροι, καλῶς ἀγωνιεῖσθε κοινῇ, πρὸς τοὺς τὰ ζῶα λόγου καὶ συνέσεως ἀποστεροῦντας.

Nam hoc modo vos etiam in iis quæ alter adverſus alterum dixit, pulchro defunčti certamine, optime ea contuliſtis, quibus refellantur, qui animalibus rationem et intelligentiam adimunt.

FIN. VOL. IV.

STANFORD UNIVERSITY LIBRARY

To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below.

Stanford University Libraries
3 6105 013 371 468

888.8 Plutarchus. 255466. v.4,pt2
Q1w ...Moralia.... animadversiones... adje-
cit D. Wyttenbach

NAME	DATE	NAME	DATE
	5-31-32		

255466